BIJDRAGE

TOT DE

KENNIS DER REGTSPLEGING

IN DE

kolonie SURINAME,

GEDURENDE DE JAREN 1854 TOT 1858,

DOOR

SEM^L. VAN PRAAG,
Vroeger Procureur te Suriname.

AMSTERDAM.
J. LEENDERTZ.
1860.

Prijs ƒ 3.—

BIJDRAGE

TOT DE

KENNIS DER REGTSPLEGING

IN DE

Kolonie SURINAME,

gedurende de Jaren 1854 *tot* 1858.

DOOR

SEM^{L}. VAN PRAAG,

Vroeger Procureur te Suriname.

AMSTERDAM.

J. LEENDERTZ.

1860.

VOORWOORD.

Na de lezing dezer bladen zal men ligtelijk begrijpen, hoe ongaarne de schrijver tot hunne openbaarmaking door de drukpers is overgegaan.

De herinneringen toch die bij de bewerking daarvan bij hem werden opgewekt konden niet anders dan onaangenaam wezen, vooral bij de herdenking aan de omstandigheden die hem gedwongen hebben tot het voeren van eene warme taal welke hij liefst had vermeden, maar die hem is afgeperst, zoo als zij elk ander zoude afgeperst zijn, door het innigste gevoel van diep gekrenkte eer en de sterkste overtuiging van geleden onregt en geweld.

Is de noodzakelijkheid van het gebruik van zoodanige taal te betreuren, zoo als de schrijver zelf ze betreurt, de verantwoordelijkheid daarvan kan en behoort geweten te worden alleen aan hem die daartoe door eene reeks van haast ongeloofelijke onregtmatige handelingen gedurende langen tijd heeft gesard en uitgetart, en niet aan dengenen, die na lang zwijgen, waarvan de maat tot overloopens toe was volgemeten, eindelijk den te lang getergden boezem heeft ontlast en in rondborstige taal heeft lucht gegeven.

Twee redenen hebben den schrijver hoofdzakelijk tot de openbaarmaking dezes bewogen.

Vooreerst heeft hij tot op dit oogenblik, en alzoo na meer dan twintig maanden wachtens, nog geenerlei beschikking hoegenaamd, op zijn adres van 14 April 1858 aan den Gouverneur van Suriname ingediend, niettegenstaande volgens geloofwaardige geruchten te Paramaribo, het Geregtshof aldaar reeds *in September van het afgeloopen jaar* 1858 en dus reeds *vijftien maanden* geleden, op last van den Gouverneur, heeft gediend van berigt en consideratiën op dat adres, en heeft geadviseerd: dat *na* des adressants bedanking, de intrekking zijner admissie als Procureur *niet* meer konde geschieden, en dat de handhaving van het besluit van 28 Januarij 1857 waarbij zulks had plaats gevonden, *naar wraak-oefening zoude gelijken.* — Ook de leden van den Kolonialen Raad, die volgens de wettelijke verordeningen te Suriname, evenzeer omtrent deze aangelegenheid moesten worden gehoord, zouden allen, met uitzondering alleen van den Procureur-Generaal, de onbestaanbaarheid van dat besluit van 28 Januarij 1857 hebben aangenomen en tot zijne intrekking hebben geadvyseerd.

Op grond van dit haast eenparige gevoelen van al de autoriteiten wier oordeel ingevolge de Surinaamsche wetten ten deze behoorde te worden ingeroepen en bij de beslissing der zaak in aanmerking genomen, had de schrijver met vertrouwen mogen verwachten dat dienovereenkomstig zoude zijn beschikt.

De toenmalige Gouverneur van Suriname vermeende nogtans zich met dat haast eenparige oordeel ten gunste van eenen klager, wien reeds veel onregt was aangedaan, niet te moeten vereenigen, en ofschoon bij het slot van art. 19 van de door den koning, bij besluit van 26 Februarij 1838 No. 104 vastgestelde instructie voor het Geregtshof der Kolonie Suriname, Publicatie van 22 Maart 1843 Gouvernements-Blad No. 2, aan den Gouverneur van Suriname bepaaldelijk en uitdrukkelijk de beslissing in soortgelijke zaken is opgedragen, werd des schrijvers ingediend adres door den Gouverneur van Suriname overgezonden aan het Departement van Koloniën in het Moederland, ten einde daarop te beschikken.

Ofschoon de schrijver direct noch indirect het geringste materiëel belang bij de zaak heeft,

heeft hij het regt en koestert hij de begeerte, daarin eene regtvaardige beslissing te erlangen, ten einde het hatelijke en vijandelijke besluit van 28 Januarij 1857, ten name van het Geregtshof genomen, regtens althans vernietigd te zien.

Na gedurende zeer langen tijd geduldig maar vruchteloos hierop gewacht te hebben, aarzelt hij geen oogenblik, overeenkomstig hetgene hij reeds bij zijne conductoire missive aan den Gouverneur van Suriname van 14 April 1858, (vid. hierachter pag. 19,) heeft te kennen gegeven, door middel der drukpers zijn gedrag en zijne handelingen aan de beoordeeling der openbare meening te onderwerpen, omdat hij zich ten innigste bewust is, dat er geene regtmatige bezwaren tegen hem bestaan.

De schrijver gelooft hierin ten deze met de meeste onpartijdigheid te zijn te werk gegaan. Hij legt de *beschuldiging* in haar *geheel* en *onverkort* open, terwijl hij zijne *verdediging* slechts *gedeeltelijk* bekend maakt, daar alleen weinige der door hem overgelegde justificatoire bescheiden ten deze zijn opgenomen en verreweg de meesten zijn achtergelaten, — Hij heeft de stukken medegedeeld, zoodanig als die door hem aan den Gouverneur van Suriname zijn ingediend, zonder eenige andere bijvoeging dan de noten en kantteekeningen, die slechts tot verduidelijking van den tekst en tot gemak van den lezer strekken, en met uitzondering van het Arrest van den Hoogen Raad voorkomende onder de bijlagen onder No. XVII.

De schrijver bedoelt niet door deze openbaarmaking, de beslissing ten deze van het Departement van Koloniën vooruit te loopen, en hij hoopt en vertrouwt dat zij niet den minsten invloed op die beslissing zal uitoefenen.

De tweede reden die bij den schrijver bestaat voor deze openbaarmaking, is: om zoowel der Nederlandsche natie als hare vertegenwoordiging, slechts even een' blik te doen werpen op hetgene gedurende de in Suriname zoo beruchte jaren 1854 tot 1858 in de Regtspleging aldaar gebeurd is. De regtstoestand der Kolonie is daardoor maar al te zeer verergerd, zoo als een ieder die van nabij daarmede bekend is zal moeten verklaren. — De noodlottige gevolgen dier Regtspleging hebben zich in de kolonie ongelukkiglijk maar al te zeer doen gevoelen, en veroorzaken nog op dit oogenblik de vreesselijkste onzekerheid ten aanzien van het vermogen, den eigendom en de regten der ingezetenen. Maar vooral bij de liquidatie der toe te kennen schadevergoeding bij de emancipatie der slaven in Suriname, zullen die noodlottige gevolgen zich ten krachtigste doen gevoelen bij belanghebbenden in Suriname en in Nederland, en de geruïneerde eigenaren, maar meer nog hunne ongelukkige crediteuren, zullen hunne heiligste regten op die schadevergoeding zich geheel zien ontzeggen, op grond eener willekeurig nieuw ingevoerde onbillijke regtspleging, in strijd met en ten spijt van sedert onheugelijke tijden te Suriname algemeen zoo bij de Regering als bij de ingezetenen erkende en onbetwiste costumen en usus fori, die hun regt en hunne aanspraak op die schadevergoeding, voor iedere willekeurige en onwettige betwisting beschermden. Had de enquête plaats gevonden waarop de schrijver zoo herhaaldelijk op blz. 116 en 186 van zijn adres van 14 April 1858 nadrukkelijk maar vruchteloos heeft aangedrongen, er zoude meer gebleken zijn dan de sterkste verbeelding zich daaromtrent kan voorstellen. — Het zoude gebleken zijn hoe waar het in Suriname van toepassing is gemaakt, dat een kwaadwillend regter eene goede wetgeving schadelijk, en eene schadelijke wetgeving nog schadelijker kan maken dan zij werkelijk is.

De regtstoestand van Suriname vereischt verbetering, veel omvattende verbetering. Maar een goed geaard regter kan de gebreken van dien toestand aanmerkelijk verzachten, — een kwaadwillend regter zal die daarentegen tien duizend maal verergeren. Moge deze geringe bijdrage strekken om eenig meerder licht over de zaak te verspreiden, en moge zij vooral eenigzins beschermen tegen de verkeerde indrukken die omtrent den regtstoestand van Suriname in het algemeen in Nederland bestaan en zoo ligt opgewekt worden, ten gevolge van anonijme geschriften of partijdige en hartstogtelijke voorstellingen, wier oppervlakkigheid, onjuistheid en eenzijdigheid, voor hem die de zaken van nabij kent te zeer blijken, dan dat hij ze eene ernstige en opzettelijke wederlegging waardig kan keuren. En moge vooral begrepen worden, wanneer er van vrijheid voor Suriname sprake is, het gewigt van de reeds elders door den schrijver aangehaalde diep doordachte woorden van Montesquieu: *De toutes les tyrannies, la tyrannie judiciaire est la plus dangereuse!*

Amsterdam, December 1859.

INHOUD.

BIJLAGEN.

I.

BEDANKING VOOR DE BETREKKING VAN PROCUREUR, INGEZONDEN AAN HET GEREGTSHOF IN SURINAME.

Paramaribo, den 13 Januarij 1857.

In de motiven van den last tot het roijement der Presentatie in zake van Joseph Telles Impetrant van appointement van reauditie en eischer contra Charles Lionarons, Curator bij het Departement der onbeheerde boedels als beheerende den boedel J. Niles geimpetreerde en gedaagde, bekend ter ordinaire Rolle van dit Geregtshof Anno 1853 No. 68, gewezen bij het Geregtshof den 30 December 1856 en gepronuntiëerd ter openbare Rolle van den 5^den^ Januarij 1857, [1]) in welke zaak ik op toevoeging van het Geregtshof bij appointement van den 14^den^ Junij 1853, als Procureur voor den impetrant van reauditie en eischer geoccupeerd heb, komt, na uiteenzetting van eenige overwegingen, welke zouden moeten aantoonen dat de impetrant van reauditie, zijne termijnen gedurende meer dan drie jaren zoude hebben misbruikt tot allerlei met den loop van het proces niets gemeen hebbende dictamina, het volgende voor:

„Overwegende dat uit dit alles ten duidelijkste blijkt, dat het den Impetrant van „reauditie niet te doen is om met opvolging eener behoorlijke procesorde eene „beslissing van het Hof te erlangen, doch alleen om met behulp van zijn' Prac„tizyn, die met terzijdestelling van de pligten en de waardigheid van zijn mi„nisterium zich als een bloot werktuig van den impetrant van reauditie leent door „het onafgedaan laten van het appel of de reauditie het in kracht van gewijsde „ergaan van het dictum a quo voortdurend tegen te houden.”

Na deze hevige aanranding, mij *onverhoord* en onverdiend aangedaan, zal een ieder die niet geheel ontdaan is van alle gevoel van eer en kieschheid ligtelijk kunnen begrijpen dat ik niet genegen kan zijn, langer voor de balie van dit Hof te praktiseren, en ik verklaar daarom bij deze, dat ik als Procureur, van dit oogenblik af bedank voor de verdere waarneming der judiciëele praktijk voor dit Geregtshof, en dat ik van dit oogenblik af, niet meer tot de balie van dit Geregtshof behoor.

Ofschoon hierdoor alle betrekking tusschen dit Geregtshof en mij, als Procureur, heeft opgehouden, en niettegenstaande ik in geene verdere ontwikkeling der zaak zoude behoeven te treden, wil ik echter, na mijne aftreding uit de balie, ten einde ook den zwaksten schijn te vermijden, alsof ik in de oorzaak dier aftreding werkelijk eenige de minste schuld had, in een onderzoek en eene beschouwing treden, zoowel van de overwegingen die zijn aangevoerd om de mij aangedane beschuldiging zoo mogelijk te regtvaardigen, als van die beschuldiging

---

[1]) Vid: Bijlage I.

zelve. — En wanneer ik dan aantoon dat die overwegingen naar regt noch billijkheid gegrond zijn, zal daaruit wel van zelf voortvloeijen, dat de beschuldiging, die op zichzelve reeds ongegrond is, als kaf voor den wind moet verdwijnen.

Om te bewijzen dat de vorenvermelde zaak in cas van reauditie op den eerstdienenden dag, terstond moest worden voldongen, wordt verwezen aan art. 45 der Manier van Procederen voor het Geregtshof, die kameleon die alle kleuren kan aannemen, wanneer men afwijkt van- en niet let op, de sedert onheugelijke tijden bestaande ususfori en vaste praktijk, stijl en costume van het Geregshof. [1]) Krachtens die ususfori en vaste praktijk, stijl en costume, zal men geloof ik, niet ééne enkele zaak in cas van reauditie voor het Geregtshof kunnen aanwijzen, waarin volgens dat art. 45 de zaak *terstond* is voldongen, vooral wanneer zoo als in casu, in het belang van een of beide der partijen, de overlegging van stukken aan den Regter noodzakelijk is.

En wanneer men met aandacht er op let, dat bij datzelfde artikel 45 wordt bepaald, dat partijen aan elkander moeten overgeven copien van alle zoodanige stukken, waarmede dezelve voornemens zijn zich te behelpen, en waarvan aan dezelve in vorige instantie geene copijen waren behandigd geworden, — dan zal het ten duidelijkste blijken, dat in zaken waarin, zoo als in casu, die copijen niet *terstond kunnen* overgegeven worden, omdat de originelen bestaan in getuigenissen die geregtelijk moeten belegd en in vraag-artikelen die der wederpartij voor den regter en op diens bevel moeten voorgehouden worden, — de bepaling van het eerste gedeelte van het voormelde art. 45 *onmogelijk kan* toegepast worden.

Die getuigenissen toch kunnen niet belegd worden en dat verhoor kan niet plaats vinden, dan na dat de regter daartoe zij geadiëerd en zulks toegestaan zij. — Doch door de wijze waarop zulks moet plaats vinden en krachtens de vormen die daarbij moeten gevolgd worden, is het voor een ieder die de minste kennis der judiciëele praktijk heeft zonneklaar, dat op den *eersten* regtsdag zulks *onmogelijk* gereed *kan* zijn.

In zaken nu, waarin de overlevering der copijen, bij art. 45 gebiedend voorgeschreven, op den eersten regtdag, niet terstond *kan* plaats vinden, kan ook, als een noodwendig, onvermijdelijk gevolg daarvan, de zaak niet terstond worden voldongen, omdat de zaak eens voldongen zijnde, geen getuigenverhoor noch verhoor der wederpartij meer zoude mogen of kunnen toegelaten worden.

Als men dus aan het eerste gedeelte van het voormelde art. 45 zijne juiste beteekenis geeft, eene beteekenis die in overeenstemming is met de vaste onafgebroken praktijk voor het Geregtshof en met eene met het gezond verstand en de eenvoudigste beginselen des regts strookende interpretatie, dan zal men tot het besluit komen, dat dan alleen eene zaak in reauditie op den eersten regtsdag, *terstond* moet voldongen worden, wanneer de naleving van het overige gedeelte van dat artikel daartegen geene bezwaren oplevert en zulks niet onmogelijk maakt.

En aangezien in de onderwerpelijke zaak dit een en ander het geval was, volgt daaruit dat het argument in deze zaak aan het voormelde art. 45 ontleend, ten deze geheel komt te vervallen.

Verder wordt gezegd dat ofschoon door den eischer op den eerstdienenden dag van eisch is gediend, gedurende een tijdsverloop van meer dan drie jaren op den eisch nog niet is geantwoord, en dat de impetrant van reauditie in stede dat hij dientengevolge verstek van antwoord heeft gevraagd, zijne termijnen gedurende meer dan drie jaren heeft misbruikt tot allerlei met den loop van het proces niets gemeen hebbende dictamina.

Hoe de eischer verstek van antwoord zoude hebben kunnen of mogen vragen,

---

[1]) Art. 45. Doch de gerequireerde Compareerende, zal de zaak terstond moeten worden voldongen, en partijen aan elkanderen moeten overgeeven Copyen van alle zodanige stukken, waarmede dezelve voorneemens zyn zich te behelpen, en waarvan aan dezelve in vorige Instantie geene Copyen waren behandigd geworden.

is waarlijk niet regt duidelijk. — Misschien is het aan de aandacht van het Geregtshof ontsnapt, dat ter Rolle van 11 Julij 1853 de gedaagde heeft gerequireerd visie der stukken waarvan men zich in dit geding zal willen bedienen.

Daar onder die stukken, natuurlijk begrepen waren de Interrogatorien waarop de eischer den Gedaagde en verschillende getuigen wilde doen hooren, volgt daaruit, dat om aan het allezins gegronde requisiet van den gedaagde te kunnen voldoen, de eischer vooraf in het bezit dier Interrogatorien moest zijn, nadat de gedaagde en de getuigen zouden gehoord wezen.

En hoewel ter Rolle van 29 Februarij 1856, gedeeltelijk aan het requisiet van den Gedaagde kon worden voldaan, bleef hij evenwel geregtigd tot de communicatie van het te houden getuigenverhoor, en zoolang zijdens den eischer hieraan niet was voldaan, was de Gedaagde niet verpligt te antwoorden, en kon noch mogt voorzeker de eischer tegen hem verstek van antwoord vragen.

Bovendien eischt de waarheid de bekentenis, dat het oponthoud in deze zaak, niet door den gedaagde maar door den eischer veroorzaakt is, doch daarvoor bestonden onoverkomelijke hinderpalen.

De eischer namelijk moest in dit proces noodzakelijk gebruik maken van, en bij de Interrogatorien van Samuel Soesman en I. E. Soesman die hij als getuigen heeft willen oproepen in judicio doen vertoonen, zeker concept-contract tusschen Johan Niles verkooper ter Eenre en Abigael Goedschalk wed. J. J. Durkheim koopster ter andere zijde, dd. 29 Julij 1848 's namiddags om zes ure, wegens het erf en gebouwen L^a A, No. 225 NW, hem J. Niles aangekomen hebbende, bij welk concept contract J. Niles de vordering van den eischer ter som van twee duizend twee honderd gulden, welke bij het Dictum van het Collegie van Commissarissen is ontzegd, had erkend, en een gedeelte der koopschat tot het bedrag dier som, daarvoor in betaling had aangewezen. Wijders had de eischer noodig een billet van Samuel Soesman dd. 29 Julij 1848, waarbij deze namens J. Niles den eischer dat concept-contract ter approbatie toezendt.

Maar deze twee stukken, waren onder anderen door den eischer naar den Haag verzonden, in het door hem geïnterjecteerde appel, van het appointement door het Geregtshof in dato 20 Julij 1853 verleend, op een request door hem den 11^den te voren ingediend, en op de ontvangst dier stukken moest alhier gewacht worden. [1])

Toen die stukken in den aanvang van het tweede kwartaal des afgeloopen jaars alhier ontvangen werden, kon eerst met de zaak worden voortgegaan, en is daarmede alstoen, ook zoo spoedig mogelijk voortgegaan.

Dit is de eenige reden van het oponthoud in deze zaak. En nu moge het eene onvoorzigtigheid geweest zijn in den eischer, om stukken die voor hem van zoo veel belang waren buitenlands te verzenden, maar kwade trouw is daarin niet te vinden, en althans kan daaruit niets worden afgeleid, wat in de oogen van elk onpartijdige en onbevooroordeelde, naar regt of billijkheid den zoo hevigen uitval tegen mij in het minst kan regtvaardigen·

Toen de bedoelde stukken ontvangen waren is met de zaak voortgegaan, en werd reeds in dato 23 April 1856 zoowel het request aan het Geregtshof om den gedaagde per verbum credit vel non te hooren, als het request nisi causam aan den Commissaris ter Rolle om *elf* getuigen omtrent verschillende belangrijke punten te hooren, ingediend. [2])

De veel omvattende arbeid met deze stukken gepaard, zal elk deskundige uit hunnen omvang en hunnen inhoud blijken, vooral wanneer men bedenkt het on-

[1]) Dit request was door den eischer zelven, zonder tusschenkomst van een' practizijn aan het Geregtshof ingediend, en het appel is insgelijks door hem zelven aangeteekend en geïnterjecteerd.

[2]) Bij het request Nisi causam waren elf interrogatorien of vraagpunten gevoegd, beslaande te zamen meer dan 200 vragen die den getuigen voorgehouden moesten worden. Vid: wijders Bijlage II.

derzoek en overleg in het formeren van vraagartikelen noodzakelijk vereischt, een onderzoek dat in casu noodwendig over de gronden van den eisch zelven moest loopen en met de studie der zaak gepaard ging, omdat het getuigenverhoor zoowel als het verhoor van den gedaagde tot justificatie van de vordering moest strekken; — een onderzoek verder, dat zich heeft uitgestrekt over eene volumineuse massa brieven, rekeningen en andere documenten, die met deze ingewikkelde en tot in geringe kleinigheden afdalende zaak in verband stonden, en waaruit ik datgene had te kiezen, te schiften en te scheiden, wat na naauwkeurige en herhaalde lezing mij voorkwam op de zaak regtstreeks van invloed te kunnen zijn.

Dat de behandeling dezer zaak, ook zelfs bij den Regter, oponthoud veroorzaakte, blijkt genoegzaam uit de omstandigheid, dat het appointement op het eerste request dd. 23 April 1856 om den gedaagde per verbum credit vel non te hooren, eerst in medo Julij 1856, en alzoo bijkans *drie maanden* later is verleend en tegen het einde dier maand bekend gemaakt.

Nadat dit appointement was verleend is tengevolge der invallende vacantie van het Geregtshof, bij gelegenheid der eerste rol in de maand November 1856 ingediend het tweede request dd. 14 November 1856 om den gedaagde per verbum credit vel non te hooren.

Toen op dit request bij appointement van 19 November 1856 zonder verhoor der tegenpartij, afwijzend is beslist, werd de zaak ter rolle van 24 November 1856 opgeroepen, maar konde de eischer daarin niet dienen, omdat, zoo als het den Hove bekend is, de voornaamste stukken, zijdens den eischer overgelegd bij de beslissing van het eerste request om den gedaagde per verbum credit vel non te hooren, in den boezem van het Geregtshof bij vergissing waren verlegd.

Nadat die stukken teruggevonden waren, is ter gelegenheid der eerst daaropvolgende rol in den aanvang der maand December, zijdens den eischer op den 12den dier maand verzocht, dat de zaak mogt gestateerd blijven, totdat zoude zijn beslist op het (tweede) rekest nisi causam zijdens den eischer toen reeds te voren ingediend [1]).

Het is in dezen stand der zaak, *op hetzelfde oogenblik* dat de commissaris ter rolle, in dato 30 December 1856, op het ingediende tweede request afwijzend heeft gedisponeerd, — *vóór* dat die dispositie bekend gemaakt was, — *vóór* dat daarop eenige rol gehouden is, en *zonder* dat alzoo aan den eischer de gelegenheid gegeven is, om, wetende dat de Regter geen getuigenverhoor wilde toelaten, in de zaak verder voort te procederen, — dat het Geregtshof het roijement der presentatie heeft gelast, en dat tegen mij eene aantijging wordt uitgesproken, die even onverdiend als ongegrond en onregtmatig is.

Ik geloof niet te behoeven stil te staan bij de diatribe over de beweerde ongerijmde tegenstrijdigheid van de verzoeken om statering in de zaak gedaan; verzoeken die gebaseerd zijn op de vaste praktijk sedert onheugelijke tijden voor het Geregtshof geobserveerd, en wier beweerde ongerijmde tegenstrijdigheid ik gemakkelijk zoude kunnen doen verdwijnen.

Evenmin zal ik breedvoerig behoeven uit te weiden over hetgene gezegd wordt omtrent het doen van eisch zonder opgave van eenige middelen of positiven, waarop die eisch is gegrond, omdat het formulier van den eisch in deze zaak wederom overeenkomstig is met hetgene altijd voor het Geregtshof is geobserveerd, terwijl bovendien bij van der Linden, Verhand. over de Jud. Praktijk, 2e B., 23e hoofdst. § 5, een formulier voorkomt van een' eisch in reauditie, overeenkomende met het formulier voor het Geregtshof altijd in gebruik geweest en daarom ook in deze zaak gevolgd, terwijl daar ter plaatse wijders expresselijk wordt geleerd, dat de zaak in cas van reauditie wordt voldongen, *zonder* dat van wederzijden *eenige middelen* worden geposeerd.

De bemerking, dat het getuigenverhoor is verzocht alvorens op den eisch is geantwoord, dus voor de litiscontestatie, is soms daaraan te wijten, dat het de

[1]) Vid. Bijlage III.

aandacht van het Geregtshof misschien is ontsnapt, dat, zoo als reeds hiervoren is aangestipt, de gedaagde ter rolle van 11 Julij 1853 heeft gerequireerd, visie der stukken waarvan men zich in dit geding zal willen bedienen.

Daar aan dit requisiet moest worden voldaan, voor dat de gedaagde behoefde te antwoorden, — en daar onder die stukken de interrogatorien der getuigen begrepen zijn, — zoo volgt hieruit, dat het getuigenverhoor behoorde plaats te vinden, vóór dat er was gelitiscontesteerd.

En bovendien moge het waar wezen, dat in den regel, volgens de *vroegere* oud-hollandsche practijk, in zaken van *gewone behandeling*, de gewone tijd om getuigen te hooren is *na* de litiscontestatie, dat is, zoo als blijkt uit van der Linden, op. cit. 3e B. 4e hoofdst. § 10, na dat het proces behoorlijk *is voldongen*, — zulks zal echter in casu waar het eene zaak van *summiere behandeling* geldt niet kunnen toegepast worden, omdat, zoo als reeds hiervoren is aangemerkt, de zaak eenmaal behoorlijk *voldongen* zijnde, geen getuigenverhoor meer te pas kan komen. Terwijl verder ter zelfder plaatse bij van der Linden in de voorgaande § 5 is aangeteekend, dat het middel van enquête valetudinair om getuigen *vóór* de litiscontestatie te hooren, in de *latere* oud-hollandsche practijk, of zoo als hij het noemt, in de tegenwoordige practijk geheel buiten gebruik is geraakt; waarvan de reden hierin schijnt gelegen te zijn, dat men immers *in alle tijden van 't proces* bevoegd is iemand, wiens getuigenis der waarheid men benoodigd heeft, tot het geven van hetzelve bij appointement *nisi causam* of bij mandament te dagvaarden.

Het is met het oog op het voorgaande wel jammer, dat er is overwogen: dat het wel *geen* betoog kan behoeven, dat het hooren van getuigen *niet* kan te pas komen *alvorens* partijen in feiten contrarie zijn, omdat dat betoog misschien zoude hebben kunnen strekken, om de vooraangehaalde leer van van der Linden te verbeteren.

Dat het getuigenverhoor in de onderwerpelijke zaak ter zake dienende en afdoende was, en op de beslissing van het proces niet „*eenigen*", maar den „*grootsten*" invloed moest uitoefenen, zal voor een ieder duidelijk zijn, die het tweede request nisi causam dd. 12 December 1856 met de daarbij gevoegde interrogatorien aandachtig leest, vooral ook in verband met de overige *negentien* belangrijke bijlagen, welke aan dat request waren geannexeerd. En ofschoon dan ook de eisch geene middelen bevatte, iets wat noch noodig, noch, zoo als is aangetoond, volgens de practijk vereischt wordt, is daardoor aan de juiste beoordeeling der zaak niet in het minst te kort gedaan. Want *al* de middelen welke de eisch met eenige mogelijkheid zoude hebben kunnen bevatten, ja verreweg *meer* dan die eisch zoude hebben kunnen bevatten, zijn in het request nisi causam dd. 12 December opgenomen en ampel uiteengezet. En hij, die zoude willen beweren, na de lezing van dat request en de daarbij geannexeerde *negen-en-twintig* bijlagen, de zaak niet te kunnen begrijpen, en over de doelmatigheid en het afdoende van het gevraagde getuigenverhoor met betrekking tot de zaak niet juist te kunnen oordeelen, zoude bij een ieder een zeer ongunstig denkbeeld van zijne vatbaarheid en vlugheid, zoowel als van zijn' wil om te *willen* begrijpen, doen ontstaan. En het verdient dan ook opmerking, dat de Commissaris ter rolle, de eenige regterlijke autoriteit, die voor alsnog geroepen en bevoegd was omtrent de doelmatigheid en het afdoende van het getuigenverhoor een oordeel uit te brengen, bij het afwijzende appointement op het request nisi causam, met geen enkel woord daarvan melding heeft gemaakt.

Omtrent hetgene is gezegd betrekkelijk het waarnemen der termijnen „in gezonden zin", zoude geheel het stilzwijgen kunnen bewaard worden, omdat al wat daarover is aangevoerd van geene de minste toepassing is op deze zaak, althans niet kan strekken om het roijement der presentatie te regtvaardigen.

Want konden al *vroeger* door de verhinderingen, die hiervoren zijn uiteengezet, de termijnen niet worden waargenomen, zulks is in den *laatsten tijd* het geval niet geweest, omdat na de ontvangst der stukken uit den Haag in de zaak is

voortgevaren, zoo spoedig zulks naar omstandigheden mogelijk was. Het allerminst konde dat roijement worden uitgesproken, *terwijl* een request nisi causam was ingediend, en op grond daarvan ter rolle van 12 December 1856 verdere statering was verzocht.

Art. 17 der Manier van Procederen [1]) laat het roijement der presentatie niet anders toe, dan alleen in geval eenige zaken worden opgeroepen en geene van de practizijns binnenkomen, of gereed zijn den termijn waar te nemen, zonder dat, in het laatste geval, eenig verzoek van statering gedaan wordt. Maar indien, zoo als in casu, ingevolge het laatste gedeelte van dat art. 17, een verzoek van statering wordt gedaan, dan moet daarop *bij gecommitteerden ter rolle* na bevinding van zaken worden gedisponeerd, maar dan ook kan noch mag het roijement der presentatie plaats vinden. Indien dit konde gebeuren, zoude men den Wetgever er toe brengen van te hebben verklaard, dat: omdat er verwijld wordt met regt te vragen, in het geheel geen regt zal gegeven worden.

De Commissaris ter rolle heeft omtrent dit verzoek van statering volstrekt niets beslist; hij had het kunnen toestaan, hij had het kunnen weigeren, of hij had ook kunnen gelasten, dat staande de rol waarop dat verzoek gedaan werd in de zaak werd voortgeprocedeerd. Maar niets van dit alles is gebeurd. In de overwegingen van het onderwerpelijke roijement komt wel voor, dat het Hof heeft gehoord het rapport van den Commissaris ter rolle, maar het zoude bevreemdend zijn, indien dat rapport de strekking heeft gehad om het roijement te provoceren. — Want behalve dat de Commissaris ter rolle zich op grond van art. 33 der Publicatie van 1836 GB. N°. 1 aan de beoordeeling dezer zaak teregt heeft onttrokken, omdat hij heeft geconcurreerd tot het wijzen van het dictum a quo, en dus ook à fortiori niet als rapporteur in deze mogt optreden, — heeft ZEd. Gestr. ter rolle met geen woord kennis gegeven, dat zoodanig rapport zoude geschieden; eene kennisgeving, die Commissarissen ter rolle ALTIJD ten kortste op de rol voorafgaande die, waarop aan den termijn zal *moeten* worden voldaan op poene van rapport, aan de betrokken practizijns mededeelen, ten einde hen de gelegenheid te geven hunne cliënten aan te schrijven om hen bijtijds in staat te stellen aan den termijn te voldoen. Die voorafgaande welwillende kennisgeving aan practizijns is dan ook in billijkheid noodig, wil men de judiciëele practijk niet in een guêt-apens doen ontaarden.

Hoe de artt. 54 en 70 der Instructie van den Hove van Holland (van 20 Augustus 1531) in deze van toepassing kunnen zijn, is, zelfs na herhaalde aandachtige lezing dier artikelen niet duidelijk te begrijpen [2]). Behalve dat het voorschrift van art. 54 in lijnregten strijd is met de practijk voor dit Geregtshof in vigeur, krachtens welke alle praeliminaire verzoeken moeten zijn afgedaan, alvorens verder kan geprocedeerd worden, en terwijl het laatste gedeelte van dat art. 54 voor het Geregtshof

---

[1]) Art. 17. Ingevalle eenige zaaken worden opgeroepen en geene van de Practizyns binnen koomen, of gereed zyn de Termyn waar te neemen, alsdan zal de presentatie werden geroyeerd, en de daar in dienende Practizyns gemuliteerd worden, in een Boete van *f* 10 als op art. 12 en daar en boven moeten vergoeden het Intrest hunner Principaalen, zullende ingevalle de zaaken niet mochten zyn gedisponeerd, om daar inne te kunnen werden voortgevaaren, door de Practizyns, wiens Termyn het is, moeten werden gedaan, verzoek van stateeringe, om daarop by gecommitteerdens ter Rolle na bevinding van zaaken te werden gedisponeerd.

[2]) Art. 54. Item, alsoo eenige van de Procureurs zoeken delaijen en uitwegen, om niet te voldoen den dag die bij presentatie diend, begerende cautie, copie, of diergelijke, daar af den dag niet diend, en 't welk sij daar te voren hadden mogen en behoorden te begeren. Omme daarinne te remediëren, ordineren wij, dat van nu voort aan de Procureurs gehouden zullen zijn te voldoen den termijn daartoe de presentatie dient, sonder prejuditie van 't gene dat sij zullen willen begeren, 't welk sij sullen mogen doen, en eisschen bij Requeste, ofte nemende executorie, indien sij appointement daartoe hebben.

Art. 70. Item, zullen de Procureurs van nu voortaan gehouden wesen termijnen te houden, en te doen houden bij hare wederpartije, van alle zaken die gepresenteert sullen wesen, zonder die in state te stellen, oft te mogen laten doorhalen voor de Commissarissen zittende ter audientie van de Rolle, oft ook in de Griffie, zonder expres consent van hen beiden, en hare Meesters, daar af de Griffier in de Acte mentie maken zal, en dit al op arbitrale corectie.

niet van toepassing kan gemaakt worden, — hebben die beide artikelen blijkbaar betrekking alleen op het geval dat door de practizijns en niet door de litigerende partijen de zaak wordt aangehouden. Dit nu is in deze het geval niet, zoo als bij de overwegingen van het roijement breedvoerig is uiteengezet. Maar dan nog moet niet uit het oog verloren worden en verdient het de meeste opmerking, dat bij die artikelen met geen enkel woord is bepaald, dat, bij niet-voldoening aan den termijn, door eene of beide der partijen, het roijement der presentatie zal worden gelast, maar integendeel bij art. 70 uitdrukkelijk is bepaald, dat de zaken die gepresenteerd zijn niet zullen *mogen* worden geroijeerd, zonder *expres* consent van beide partijen en hunne practizijns. En eindelijk moet men voorzigtig zijn met de bepalingen voor het oude luisterrijke Hof van Holland, Zeeland en Vriesland, voor ondergeschikte regtscollegiën van toepassing te maken, omdat aan dat Hof bij de wet was toegekend eene souvereine magt, en hetzelve een gemengd regterlijk en staatkundig gezag uitoefende, zoo als een ieder, die zich met de geschiedenis van dat Hof eenigzins heeft bekend gemaakt, wel zal weten.

Uit al het voorgaande volgt alzoo duidelijk, dat het beweren bij het onderwerpelijke roijement, dat het den impetrant van reauditie niet te doen is, om eene beslissing van het Hof te erlangen, maar alleen om het in kracht van gewijsde ergaan van het dictum a quo voortdurend tegen te houden, van allen billijken grond is ontbloot. De zeer gerekte tirade over het strijdige van zoodanige gratis vooronderstelde handelwijze, met de proces-orde. enz., blijkt dan ook ten deze geheel kwalijk geplaatst te zijn, vooral wanneer men in het oog houdt, dat fraaije woorden en hoogklinkende phrases niet altijd de waarheid bewijzen. En hoe geheel onjuist de gevolgtrekking is, dat het den impetrant niet te doen is om eene beslissing van het Hof te erlangen, maar om aan de overige crediteuren nadeel te berokkenen, komt nog nader uit, wanneer men het dictum a quo inziet, waaruit blijkt dat de vordering van den impetrant *alléén* meer bedraagt, dan het dubbele van de vorderingen van *al* de overige crediteuren van den boedel J. Niles te zamen. Neen; wel verre dat de impetrant van reauditie belang had eene beslissing, en eene regtvaardige beslissing te delaijeren, had hij er overwegend belang bij, zoodanige gewenschte regtvaardige beslissing te bespoedigen. Dat hij daarin oponthoud heeft ondervonden, is aan toevallige omstandigheden, geenszins aan eenig moedwillig opzet te wijten. Het is dan ook ten eenenmale lijnregt strijdig met hetgene werkelijk heeft plaats gevonden, wanneer bij de laatste overweging wordt gezegd, dat sints meer dan drie jaren *niets* is verrigt, waartoe de termijn was dienende, omdat uit de gepresenteerde requesten en daarbij gevoegde interrogatoriën het tegendeel onloochenbaar en zonneklaar blijkt, voor een ieder die niet ziende blind wil zijn. En de gevolgtrekking die er gemaakt wordt, dat er allezins termen bestaan om overeenkomstig het voorschrift van art. 17 der Manier van Procederen het roijement der presentatie te gelasten, valt dadelijk te gronde, wanneer men het dictamen ter rolle van 12 December 1856 met het slot van dat art. 17 vergelijkt.

Ik vertrouw te hebben aangetoond, dat noch de motieven van het roijement, noch dat roijement zelf, met het regt, de praktijk of de billijkheid overeenkomen, en het Geregtshof alzoo de overtuiging te hebben geschonken, dat in deze zaak niets is gebeurd wat de plaats gehad hebbende aanranding tegen mij in het minst kan regtvaardigen. Want indien de zaak zelve niet mag beschouwd worden, van het zeer ongunstige standpunt waarop zij bij het roijement zonder voldoenden grond is geplaatst, — indien er blijkt dat de impetrant van reauditie zonder opzet, althans niet ter kwader trouw heeft gehandeld noch heeft kunnen handelen, — dan zal daardoor tevens komen te vervallen, elk denkbeeld dat ik tot eenige ongeoorloofde, met de goede trouw strijdige handeling mijne medewerking zoude verleend hebben.

Maar ik kan verder gaan; en voor een oogenblik aangenomen, des wel expresselijk neen, dat de *Impetrant van Reauditie* waarlijk de bedoeling gehad heeft en er belang bij had om de zaak te traineren, zal daaruit dan nog volgen dat *ik* daaraan de behulpzame hand heb verleend?

Men verlieze bij de beoordeeling dezer zaak niet uit het oog, dat ik in deze zaak niet uit vrije keuze, maar op toevoeging van het Geregtshof geoccupeerd heb. — Mogt ik van de behandeling der zaak desisteren? Bestonden voor mij daarvoor eenige wettige of billijke redenen, bekend als het mij was, dat de Eischer zijne belangrijkste stukken uit den Haag moest ontvangen? Had ik eenig persoonlijk belang bij de zaak, verder dan elk eerlijk praktizijn gevoelt, voor de belangen welker behartiging hem, hetzij dan ook zoo als in casu, gedwongen, zijn toevertrouwd? Kon ik eenig voordeel beoogen door de zaak te traineren, *Pro Deo* als ik daarin occupeerde, en bekend als het is, dat in regtszaken binnen deze kolonie, de practizijns niet, even als in het moederland, voor continuatiën ter rolle of voor praeliminaire requisiten het minst in rekening brengen? Ik kan waarlijk met de grootste inspanning geen enkel motief bedenken, waarom ik de zaak moedwillig zoude hebben kunnen willen traineren, of den eischer tot zoodanig doel behulpzaam zoude hebben willen zijn, terwijl ik vele redenen zoude kunnen opgeven, waarom ik integendeel wenschte, van deze voor mij reeds van den beginne onaangename zaak zoo spoedig mogelijk verlost te wezen, zoo als ten duidelijkste blijkt door den betrekkelijk en in verband met vele talrijke beroepsbezigheden met welke ik overladen was, grooten spoed, waarmede ik de requesten en de interrogatoriën welke in de zaak vereischt werden, en met welke een langdurige, moeijelijke en veel omvattende arbeid gepaard ging, — heb in gereedheid gebragt en ingediend.

Na dit alles vraag ik het met gerustheid, — en ik vraag het van de leden van dit Hof op hun geweten! — of het edelmoedig, of het regtvaardig is, mij ONVERHOORD, *zóó onverdiend* in mijne eer aanteranden? Is dat de wijze waarop het een Regterlijk Collegie betaamt, met den goeden naam en faam van de leden zijner balie te spelen?... Ziet: ter loops, ja als ter sluiks, wordt in de motiven van eene uitspraak van eene zaak tusschen derden, waarbij geen ander eenig persoonlijk regtstreeks belang heeft, omtrent een lid der balie eene geheel overbodige, gedwongen tusschenzin ingevlochten, waarbij dat lid der balie het voorwerp van de zwartste aantijging gemaakt wordt, en omtrent hem uitdrukkingen worden gebezigd, die niet uit edele gevoelens gesproten zijn. Welke noodzakelijkheid bestond hiertoe, — welk nut had dit op eenigerlei wijze voor de zaak zelve? Geen hoegenaamd; maar de redenen, de ongeoorloofde redenen hiervoor kan ik gemakkelijk gissen.

Hij die de geringste en hij die de zwaarste overtreding begaat, — die diefstal, brandstichting of moord pleegt, — de grootste misdadiger, wordt niet veroordeeld, dan nadat hij van zijne regters de gelegenheid heeft erlangd, zich te verdedigen. — Maar in deze zaak is dit heilige regt verbroken en vertreden, en ben ik met eene voortvarendheid en tenaciteit, eener betere zaak waardig, veroordeeld op eene wijze die in bitterheid en smartelijkheid alle mogelijke geldboeten verre overtreft!

Wanneer ik werkelijk mij had schuldig gemaakt aan datgene wat men mij te laste legt, dan stond het het Geregtshof vrij, mij als Procureur te schorsen, ja mij de balie te ontzeggen, nadat ik in mijne verdediging zoude gehoord zijn. — Ik zoude dit niet geschroomd hebben, want ik ben mij zelven bewust dat zelfs de bitterste vijandschap, niet het minste of geringste met eenig regt mij kan ten laste leggen.

Maar misschien is wel juist daarom, die opentlijke wijze vermeden; en misschien is het omdat men overtuigd was van de zwakte en ongegrondheid der beschuldiging, dat zij in het geheim, zonder dat ik er van wist, buiten mij om, en zonder dat ik in mijne verdediging gehoord ben, in het leven is gebragt.

Uit goedgunstige gevoelens jegens mij, ben ik stellig niet gespaard; ik heb geene genade gevraagd en verlang die ook niet; want waarlijk, nog één zoodanige genade als mij nu bewezen is, en mijne eer ware misschien voor altoos bezoedeld.

Toen ik in Augustus 1855 voor Geertruida Elisabeth IJssan een request aan het Geregtshof heb ingediend, hetwelk het Geregtshof vermeende, niettegenstaande mijne bepaalde verklaring van het tegendeel, blijkbaar de strekking te hebben om het Geregtshof aantetoonen, dat het ten eenenmale had gedwaald,

ben ik voor het Geregtshof opgeroepen, en in September daaraanvolgende gedurende vier maanden in de waarneming mijner praktijk geschorst. [1])

Toen in Maart 1856 dezelfde Geertruida Elisabeth IJssan zich bij request aan het Geregtshof wendde, om voorziening en opheffing zoo mogelijk van zekere door mij geopperde gemoedelijke bezwaren in eene voor het Geregtshof aanhangige zaak, werd ik wederom tot *drie* malen toe opgeroepen, om te worden gehoord op dat request, behelzende, volgens het Geregtshof blijkens Extract uit de notulen dd. 11 Maart 1856 *klagte* tegen mij, niettegenstaande Geertruida Elisabeth IJssan op den 12den Maart 1856 mij schreef: zich niet bewust te zijn eene *klagte* tegen mij bij het Geregtshof te hebben ingediend, en wel verre dat zij mij zoude willen aanklagen, mij integendeel zeer verpligt te zijn, voor de zorgvuldigheid en belangeloosheid, waarmede ik haar voor aanzienlijke kosten heb willen bewaren. [2])

Waarom ben ik toen in Augustus 1855 en Maart 1856 opgeroepen en gehoord, toen men mij op verre na niet zoo eene zwaarwigtige beschuldiging kon opleggen als nu is geschied, terwijl ik nu niet gehoord ben, en mij elke gelegenheid om mij met vrucht te verdedigen zorgvuldig onthouden is?

Indien het Geregtshof gebruik wil maken van het disciplinair gezag dat het over de leden der balie toekomt, dan behoort daarin voorzeker de weg gevolgd te worden die de wet aanwijst, en dan moet daarvan vooral direct noch indirect gebruik gemaakt worden, zonder dat hem wien het geldt de gelegenheid worde gegeven, zijne verdediging te doen hooren.

Ware mij die gelegenheid aangeboden, dan geloof ik, dat mij de scherpe aantijging die mij nu is toebedeeld, zoude bespaard zijn geworden. — Want na de waarachtige uiteenzetting der zaak zoo als zij werkelijk heeft plaats gevonden, gelijk hiervoren is geschied, zal er niemand zijn, die daarin het minst zal vinden waarvoor ik eenigen blaam verdien. — Men moet daarin kwaad *willen* vinden, om daarin kwaad te zoeken; indachtig dat: waar de bij honig haalt, zuigt de spin venijn uit. — Ja, — om de woorden te gebruiken van Mr. F. Pels Rijcken, Advocaat te Breda, in eene pleitrede uitgesproken in Mei 1844 voor het Hoog Militair Geregtshof te Utrecht: — „*Alle zaken*, wanneer men dezelve onder een min„der gunstig oogpunt *wil* terugbrengen, kunnen *spoedig* en *gemakkelijk* in een ver„keerd daglicht worden geplaatst." — Het is waar: *alle* zaken, goede of slechte, schuldige of onschuldige, — alle kunnen *spoedig* en *gemakkelijk* in een verkeerd daglicht worden geplaatst, wanneer men dezelve onder een minder gunstig oogpunt *wil* terugbrengen. — En bij ondervinding is het mij gebleken dat er menschen zijn, die dat daemonisch talent in de hoogste mate bezitten.

Waaraan word ik nu schuldig verklaard? Dat ik met terzijdestelling van de pligten en de waardigheid van mijn ministerium, mij als een bloot werktuig van den Impetrant van reauditie heb geleend, tot een onzedelijk doel.

Niemand die mij kent, en mij onpartijdig en regtvaardig beoordeelen wil, zal mij aanwrijven dat ik mij als een bloot werktuig laat gebruiken, door wien en tot welk doel ook, en het allerminst door mijne cliënten en tot eenig ongeoorloofd oogmerk.

Ik heb reeds hiervoren aangetoond, dat dat beweerd onzedelijk doel niet bestond en niet kon bestaan, en dat ik in allen gevalle daaraan geen deel had noch konde hebben. En hoe verre het er van af is, dat ik mij door den Impetrant van reauditie tot een bloot werktuig laat gebruiken, kan daaruit blijken, dat hij mij dringend had verzocht, voor hem te occuperen in de zaak van J. G. Kramer en C°. qq. Contra D. W. G. Heepke, wiens gemagtigde hij is, bekend ter Gepriviligeerde Rolle van het Geregtshof Anno 1856 N°. 13, en in de zaak van H. Goudman Contra J. Telles en borg, bekend ter ordinaire rolle Anno 1856 N°. 94, doch dat ik bepaaldelijk dit van de hand heb gewezen. —

[1]) Vid. Bijlage IV.
[2]) Vid. Bijlagen V. *a*, *b*, *c*, *d* en *e*.

Misschien zoude ik minder onaangenaamheden te lijden gehad hebben, en misschien zoude ook deze laatste aanval mij niet zijn te beurt gevallen, indien ik mij liet gebruiken als bloot werktuig, zelfs in handen van hen die magtiger zijn dan de Impetrant van reauditie. Maar het is juist omdat het niet strookt met mijn' inborst en omdat ik het strijdig acht met de waardigheid van elk fatsoenlijk man, dat ik mij niet als bloot werktuig, door wien het ook zij, laat gebruiken.

Ik kan niet afzijn te vragen: Waaraan ben ik de mij aangedane grievende beleediging verschuldigd?

Het zoude in dubbelhartigheid ontaarden, indien ik bij mijn laatste woord aan dit Geregtshof, niet rondborstig mijne meening kenbaar maakte, — indien ik trachtte te verbergen wat aan een' ieder bekend is; en ik kan daarom ook niet aarzelen om te verklaren, dat ik die beleediging toeschrijf, aan de mij herhaaldelijk opentlijk gebleken ongunstige gezindheid, (om het zachtste woord te gebruiken,) van den tegenwoordigen President van dit Hof.

Ik wil niet spreken van het affront door den President in zijne eigene woning mij aangedaan, door mij met minachting te laten staan, terwijl hij en de Commies W. C. Grunberg gezeten waren, bij gelegenheid mijner verschijning voor hem ten zijnen huize, op den 19^{den} April 1856, ingevolge zijn' eigen last bij twee appointementen, op de requesten tot stuiting van paspoort toen door mij voor G. M. Spong en J. Chandler Contra C. A. Wois gepresenteerd. — Eene beleediging mij persoonlijk aangedaan, die des te duidelijker uitkwam, toen op den 3^{den} Julij 1856, bij gelegenheid van eene gelijke bevolen verschijning ten zijnen huize, van den Heer Procureur Wesenhagen met mij, op de requesten om stuiting van paspoort van A. Dessé qq. en W. E. Ruhmann qq. Contra Wed. P. Hynes, voor welke laatste ik verscheen, de President door het aanbieden van zetels, mij op nieuw deed gevoelen, dat de beledigingmij vroeger aangedaan, opzettelijk gemeend was. — Ik voer dit niet aan omdat ik daardoor diep getroffen was, maar omdat zulks eenigzins strekken kan tot maatstaf van de wijze waarop ik steeds door den President van dit Hof behandeld ben.

Of behoef ik voor de leden van dit Hof op te sommen het legio appointementen en vonnissen, juist alleen in zaken waarin ik als practizijn geoccupeerd heb, waarin geheel noodeloos en zonder dat dit tot de beslissing der zaak in het minst vereischt wordt, mijne handelingen steeds aanhoudend worden afgeschilderd en bestempeld als: „ongerijmd", „met de gezonde rede strijdig", „onregtskundige wanbegrippen", „ongerijmde verwarringen", „strijdig met de eenvoudigste begrippen van het gezond verstand" — en dergelijke beleedigende epitheten meer? Is het noodig, dat ik den leden van dit Hof herinner, de vele malen, waarop mij in de vergaderingen van het Hof van den President de meest onheusche bejegening te beurt viel, en mij door hem de smadelijkste beleedigingen werden toegevoegd? Zal ik in het geheugen van de leden van dit Hof moeten teruggroepen de krenkende behandeling, mij erger en erger door den President aangedaan, in de vergaderingen van het Hof van 12, 18 en 21 Maart 1856, blakende van woede en toorn, mij met blik, èn vinger, èn woord bedreigende, — mij opdringende om, op grond van mijne door hem beweerde onkunde, als Procureur mijn ontslag in te dienen, — mij noemende een' „raddraaijer", — ja zelfs afdalende tot mijn' vroegsten leeftijd, en, onbekend als ik hem en hij mij was, mij verwijtende: „de slenters mijner jeugd"!

Nog gloei ik, knarsentandend en de handen zamenknijpend van verontwaardiging, bij de herinnering aan deze diepe en krenkende beleedigingen, mij zoo opentlijk aangedaan! Alleen de eerbied aan de regterlijke toga verschuldigd heeft mij toen in dwang gehouden, zoo als hij mij ook nu in dwang houdt op den onverdienden aanval tegen mijne eer gerigt. Want ik kan plegtig en heilig verklaren, dat niemand in een particulier karakter, wie hij ook zij, mij die beleedigingen straffeloos zoude durven te zeggen.

En waaraan nu heb ik die ongunstige gezindheid van den President van dit

Hof te danken? Heb ik te kort geschoten in de vervulling mijner pligten? Heb ik verzuimd de mij toevertrouwde belangen van anderen ijverig en getrouw te behartigen als mijne eigene? Heb ik de mij opgedragen zaken verwaarloosd, of ben ik in eenig opzigt hoe ook genaamd achterlijk geweest, om daarin alles te doen, wat mij eenigzins mogelijk was? Heb ik moeite, arbeid of studie gespaard, om de mij toevertrouwde regten van anderen bij den Regter te verdedigen en te erlangen? Heb ik het onbegrensde vertrouwen misbruikt, door mijne talrijke cliënten in mij gesteld? Heb ik den arme en onvermogende ooit mijne diensten geweigerd, of ben ik niet steeds bereid geweest om den minvermogende en den hulpelooze naar mijne zwakke krachten te helpen, te verdedigen en te beschermen?.... Mijne practijk moge op dit alles antwoorden. De archiven van dit Hof, de prothocollen van het Militair Geregtshof voor de Nederlandsche West-Indische bezittingen, en de registers van het Collegie van kleine zaken kunnen het aantoonen, het legio zaken, soms moeijelijk en ingewikkeld, dat ik vrijwillig Pro Deo pligtmatig heb op mij genomen en behandeld. De verschillende rollen van dit Hof kunnen het aantoonen, dat van de 120 zaken p. m. die daarop voorkomen, ik als Procureur in meer dan 80 geoccupeerd heb. Dit beteekent weinig op zich zelf, maar het verkrijgt eenige waarde, met het oog op de woorden van den beroemden Hugh Blair, wanneer hij, sprekende van den pleitbezorger, zegt: »He is sure of coming forward according to his merit; for he stands forth »every day to view; he enters the list boldly with his competitors; every appea»rance which he makes is an appeal to the public, *whose decision seldom fails of »being just, because it is impartial*".

Waaraan dan, vraag ik nogmaals, heb ik de ongunstige gezindheid van den President van dit Hof te danken?....

Ik kan in opregtheid daarvoor geene andere redenen vinden, dan dat in menige zaak mijne bescheidene meening met het oordeel van den President verschilt. Vooral verschil ik daarin, dat ik, naar mijne innigste overtuiging, onder verbetering vermeen, dat de bestaande costumes binnen deze kolonie, dat de stijl en practijk voor het Geregtshof sedert onheugelijke tijden gevolgd en geobserveerd, ongeschonden moeten bewaard blijven en gehandhaafd moeten worden; dat daarin geene verandering mag ingevoerd worden door het regterlijke gezag, maar dat die veranderingen behooren te emaneren van de wetgevende magt. Voor deze beginselen heb ik naar mijne zwakke krachten steeds gestreden, niet om eigenbelang of uit zucht tot tegenspraak, maar uit innige overtuiging des regts, en omdat ik in de afwijking dier beginselen de grootste gevaren voor de maatschappij ducht, omdat ik in die afwijking de bron zie van de meeste onzekerheid in de regtspleging en in de regtsveiligheid van personen en eigendommen, — omdat, in één woord, ik met grond vrees, dat door die afwijking alle banden, welke de bestaande orde van zaken te zamen houden, worden verbroken, en de dierbaarste belangen der maatschappij aan onzekerheid, veranderlijkheid en verwarring prijs gegeven. Een toestand, die onwillekeurig doet denken aan de merkwaardige woorden van den beroemden kanselier d'Aguesseau, wanneer hij zegt: »Il n'est presque plus de maxime certaine; les vérités »les plus évidentes ont besoin de confirmation; une ignorance orgueilleuse de»mande hardiment la preuve des premiers principes. Un jeune magistrat veut »obliger les anciens sénateurs à lui rendre *raison* de la foi de leurs pères, *et »remet en question des décisions consacrées par le consentement unanime de tous les »hommes*".

Maar hoedanig mijne bescheidene meening ook moge zijn, en ofschoon ik in vele zaken mijne overtuiging niet kan doen strooken met het oordeel van den President, — is daarin iets gelegen, wat in billijkheid eenige ongunstige gezindheid jegens mij kan regtvaardigen? O neen; want mogt ik dwalen, dan doe ik zulks ter goeder trouw, en mogt mijne zienswijze juist zijn, dan zoude het hard wezen mij daarom kwalijk te bejegenen. De waarheid is één, de opiniën slechts verschillen.

Men beschuldige mij daarom niet, dat ik aan het oude hecht, en dat ik wenschelijke veranderingen en verbeteringen tegenwerk of bemoeijelijk. Niemand wenscht vuriger dan ik, den regtstoestand dezer kolonie op vasten voet geregeld te zien. Maar die regeling geschiede door de wetgevende magt, omdat zij dan een ieder bekend kan zijn om zich daarnaar te regelen, en omdat zij dan zoowel voor den Regter als voor de ingezetenen *verbindend* is; maar geschiedde zij daarentegen door de regterlijke magt, dan zal, behalve het gevaar dat de Maatschappij daardoor onverwachts overvallen wordt, bovendien daardoor voor de toekomst geene zekerheid zijn aangeboden, omdat de opiniën van regters veranderlijk zijn, en een regter niet gehouden is om op te volgen, wat alleen zijn onmiddellijke voorganger, in afwijking van vroegere gewijsden, geoordeeld heeft.

De strijd voor mijne beginselen, voor mijne overtuiging heb ik nu opgegeven. Niet dat ik lafhartig schroom de gewigtige pligten te vervullen van eene betrekking, waarin het der Voorzienigheid behaagd had mij te plaatsen, want ik vrees den strijd niet, mits hij wettig, opentlijk, eerlijk en loijaal zij. Maar ik wil wel bekennen dat ik met huivering ineenkrimp bij het denkbeeld, dat het dierbaarste wat ik op aarde bezit — mijne eer en mijn goede naam — beschermeloos zoude moeten blijven blootgesteld aan de meest krenkende aanvallen, die, hoe onregtmatig ook, nogtans niet missen kunnen eenigen invloed te hebben, alleen omdat zij komen van eene autoriteit door de wet met een hoog gezag bekleed.

Zoodanige toestand is treurig. En de stemming die hij doet ontstaan wordt niet beter, wanneer men let op de spanning die tusschen den President van dit Hof en al de leden der balie bestaat. Eene spanning die zoo hoog gerezen is, dat behalve in de geregtszaal, het zwakke blijk der burgerlijke beleefdheid, de groet, tusschen hen niet gewisseld wordt.

Is deze toestand eensklaps en zonder aanleiding ontstaan? Verre van dien; ik ben wel niet meer geroepen, vooral om hier voor de leden der balie te spreken, maar ik kan toch naar waarheid getuigen, dat er *veel* geduld, *veel* verkropt, *veel* geleden is, voor dat het gevoel zich zoo diep gekrenkt gezien heeft, dat eindelijk tot dit uiterste gedreven is.

En waarlijk, de geschiedenis van de Surinaamsche balie in den laatsten tijd, is zonder voorbeeld. In het laatst van 1855 is de Heer Mr. B. Lijon, — een man alhier algemeen geacht en geëerd, bekleed met de hoogste honorifieke betrekking die door het koloniaal Bestuur kan begeven worden, — als Advokaat uit de balie getreden, omdat hij door een besluit van het Geregtshof zich in zijne eer gekrenkt gevoelde. — En naauwelijks een jaar later, op dit oogenblik, ben ook ik gedwongen geweest de balie te verlaten, ten einde mijne eer voor het vervolg te beveiligen. — Waar zal dit naar toe leiden? — Hoe moet dit alles eindigen? Waarin zal zich dit alles oplossen? ....

Er zijn tijden en omstandigheden waarin voor het fier gemoed het bestaan verdrietig is, en waarin de vervulling der heilige pligten eener openbare betrekking met oneindige en vruchtelooze worstelingen gepaard gaat. De vreugde en de opofferingen, de arbeid en de roem van het openbaar leven bestaan dan niet meer. — Het is wel ongelukkig tot zoodanige tijden te behooren. Maar dan blijft er niets over dan zich te wikkelen in de zorgen van het huisselijke leven, en in de hoop op betere tijden, troost en bemoediging te zoeken met het oog op Hem die harten en nieren proeft, en de zuiverheid en eerlijkheid onzer bedoelingen beoordeelen kan. — Die hulp, troost en bemoediging hoop ik te vinden, nu dat ik, met opoffering van een ruim bestaan, heb afgezien van eene op zich zelf eervollen stand in de Maatschappij, en met de donkerste vooruitzigten, als Procureur, mijne betrekking heb nedergelegd bij eene balie, waar in den laatsten tijd de prijs van het dagelijksch brood, bestaat in dagelijksch verdriet, en dagelijksche vernedering en schande!

Seml. van Praag.

II.

EXTRACT UIT DE NOTULEN VAN HET GEREGTSHOF, dd. 14 JANUARIJ 1857.

EXTRACT uit de Notulen van het verhandelde bij het Geregtshof in de kolonie Suriname.

BUITENGEWONE VERGADERING ZATURDAG DEN 24 JANUARIJ 1857.

Present de Heeren:
Mrs. F. M. C. Pels Rijcken, President, G. de Meinertzhagen, Lid, J. M. J. Eijken Sluijters, prov. Lid, en Jhr. Mr. J. M. A. Martini van Geffen Griffier.

De enz.
is ter tafel gebragt een onder de President, Leden en den waarnemenden Procureur-Generaal gerouleerd hebbend geschrift dd. 13 Januarij jl., ingezonden door den Procureur S. van Praag, inhoudende beleedigende uitdrukkingen jegens het Geregtshof.

Waarover gedelibereerd zijnde is goedgevonden en verstaan, alvorens op voormeld geschrift te disponeren voornoemden Procureur Semuel van Praag, op te roepen om op Woensdag den 28 dezer des voormiddags ten acht ure te verschijnen voor het Geregtshof in deszelfs gewone vergaderzaal op het Gouvernementsplein, ten einde te worden gehoord omtrent den inhoud van bovengenoemd door hem ingezonden geschrift, houdende beleedigingen jegens het Geregtshof, en zich des verkiezende deswege te verdedigen.

Accordeert met voorschreven Notulen.
De Griffier bij het Geregtshof voormeld,
Martini van Geffen.

III.

MISSIVE AAN HET GEREGTSHOF dd. 27 JANUARIJ 1857.

Paramaribo, den 27 Januarij 1857.

Ten mijnen huize is aan mij bezorgd, onder het abusive opschrift: Aan den Procureur S. van Praag, extract uit de Notulen van het verhandelde bij het Geregtshof in de buitengewone vergadering van den 24sten dezer, waarbij de Procureur Semuel van Praag wordt opgeroepen om op woensdag den 28 dezer des voormiddags ten acht ure te verschijnen voor het Geregtshof, ten einde te worden gehoord omtrent den inhoud van een door hem ingezonden geschrift dd. 13 Januarij jl., houdende, volgens dat extract uit de Notulen, beleedigingen jegens het Geregtshof, en zich des verkiezende deswege te verdedigen.

Zoo als het het Geregtshof bekend is, heeft de ondergeteekende reeds sedert den 13den dezer des voormiddags ten halftien ure opgehouden Procureur te zijn en tot de balie van het Geregtshof te behooren, en hieruit zal dus van zelf voortvloeijen, dat hij later niet meer als Procureur, kan noch mag worden opgeroepen, en hij aan geene oproeping als Procureur kan voldoen.

Maar bovendien is de behandeling, die den ondergeteekende toen hij nog Procureur was, en als zoodanig bij elke oproeping en verschijning voor het Geregtshof, steeds van den tegenwoordigen President van dit Geregtshof is te beurt gevallen, van dien aard geweest, zoo als na zijn ontslag van den 13den dezer naar waarheid is uiteengezet, dat de ondergeteekende als particulier, als fatsoenlijk man uit achting voor zich zelven zich aan de mogelijkheid van dergelijke behandeling niet meer mag blootstellen, en hij het ook voor de waardigheid der justitie het wenschelijkst acht, van zijne zijde althans alles te vermijden en te voorkomen, wat tot herhaling zoude kunnen leiden van de stuitende en ergerlijke tooneelen, waarvan de ondergeteekende toen hij nog Procureur was en als zoodanig bij zijne oproepingen voor het Hof, in de vergaderingen van het Hof, het onderwerp en het slagtoffer geweest is.

En het is daarom dat de ondergeteekende, als particulier, het Geregtshof bij deze kennis geeft, dat hij aan de voormelde oproeping, abusivelijk van den Procureur Semuel van Praag, om op Woensdag den 28sten dezer, des voormiddags ten acht ure te verschijnen voor het Geregtshof, niet zal kunnen voldoen.

Aan het Geregtshof in Suriname. Seml. van Praag.

IV.

EXTRACT UIT DE NOTULEN VAN HET GEREGTSHOF dd. 28 JANUARIJ 1857.

EXTRACT uit de Notulen van het verhandelde bij het Geregtshof in de kolonie Suriname.

WOENSDAG DEN 28e JANUARIJ 1857.

Present de Heeren:

Mrs. F. M. C. PelsRijcken, Pres. G. de Meinertzhagen, Lid J. M. J. Eijken Sluijters, prov. Lid en Jhr. Mr. J. M. A. Martini van Geffen, Griffier.

De, enz.

Herlezen het geschrift door den Procureur Semuel van Praag op den 13e Januarij 1857 op ongezegeld papier aan het Geregtshof ingezonden.

Gelet op de Resolutie van het Geregtshof van den 24e Januarij jl. ingevolge welke de Procureur Semuel van Praag is opgeroepen om te verschijnen in de vergadering van het Geregtshof van den 28e Januarij 1857 des voormiddags ten 8 ure, ten einde omtrent den inhoud van dat geschrift te worden gehoord en zich des verkiezende deswege te verdedigen.

Gelet op eene missive van den Procureur van Praag op den 27 Januarij 1857 aan het Geregtshof ingezonden, bij welke hij onder beleedigende uitdrukkingen voor het Geregtshof en diens President te kennen geeft, dat hij aan de oproeping ten einde te verschijnen niet zal voldoen; alsmede gelet op zijne niet verschijning ten bepaalden dage en ure.

Gehoord de conclusie van den waarnemenden Procureur-Generaal, uitgebragt in 's Hoves vergadering van den 28 Januarij 1857, in substantie strekkende, tot intrekking van de admissie als Procureur bij het Geregtshof aan Semuel van Praag verleend.

Overwegende dat de inhoud van bovengemeld op 13 Januarij 1857 aan het Geregtshof ingezonden geschrift, hoofdzakelijk hierop nederkomt:

1°. dat de Procureur S. van Praag verklaart dat hij van dat oogenblik af, dat is van de inzending van dat geschrift, bedankt voor de verdere waarneming der judiciëele practijk voor dit Geregtshof en niet meer tot de Balie van hetzelve behoort.

2°. dat de Procureur S. van Praag op eene hoogst oneerbiedige wijze in eene uitvoerige wederlegging treedt van de motieven en van de beslissing vervat in het appoinctement tot roijement der presentatie in zake van Joseph Telles, Impetrant van appointement van reauditie en Eischer contra Charles Lionarons, Curator bij het Departement der onbeheerde Boedels als beheerende den Boedel J. Niles, Geimpetreerde en Gedaagde, gewezen bij het Geregtshof den 30 December 1856 en uitgesproken op de Openbare Rolle van den 5 Januarij 1857 en

3° dat dit geschrift eene reeks van beleedigende uitdrukkingen bevat jegens het Geregtshof en diens President.

Overwegende wat het eerste punt betreft, dat vóór alles te onderzoeken staat, of hij, die namens en van wege het Openbaar Gezag met eenige bediening is bekleed, aan welke een openbaar karakter is verbonden, kan volstaan, met eenvoudig voor die openbare bediening te bedanken en zich zelven te ontslaan, dan wel, of hij die van het Openbaar Gezag eene aanstelling heeft ontvangen, niet eveneens van het bevoegd Openbaar Gezag zijn ontslag moet verzoeken en erlangen.

Overwegende dat volgens de wettelijke bepaling opgenomen in art. 19 van de Instructie voor het Geregtshof, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 26 Februarij 1833, no. 104, en gepubliceerd den 22 Maart 1843, door het wetgevend Gezag aan het Geregtshof de magt en de bevoegdheid is overgedragen om te beslissen over de verzoeken om als advokaat of Practizyn voor hetzelve te worden toegelaten en daartoe de vereischte admissie te verleenen.

Overwegende dat dientengevolge Semuel van Praag, na afgelegd examen, bij Resolutie van dit Geregtshof van den 10^den^ Maart 1852 zijne aanstelling als Procureur bij dit Geregtshof heeft ontvangen, en dat volgens de eenvoudigste beginselen van het regt als ook volgens den aard en het wezen der instelling zelve, de betrekking van Procureur door ieder bijzonder persoon niet naar eigene verkiezing en op eigen gezag kan worden uitgeoefend, doch dat daartoe eene aanstelling van wege het Openbaar Gezag onmisbaar wordt gevorderd.

Overwegende dat het mitsdien geen breedvoerig betoog kan behoeven noch zelfs wederspraak kan lijden, dat hij, die van het Geregtshof, als het in de wet aangewezen bevoegd Gezag, eene aanstelling als Procureur heeft ontvangen, zich zelve niet kan ontslaan, doch van het Geregtshof een ontslag behoeft.

Overwegende dat het er dierhalve ontegenzeggelijk voor moet worden gehouden, dat zonder dat vereischte ontslag Semuel van Praag thans nog Procureur is en dat zelfs het door hem ingezonden geschrift niet kan worden aangemerkt als een verzoek om ontslag, vermits van zoodanig verzoek met geen enkel woord wordt gewag gemaakt en hetzelve daarenboven zoude moeten geschieden bij op het vereischte zegel gesteld rekest, bij gemis waarvan het Geregtshof, zonder overtreding der zegel-ordonnantie, op zoodanig verzoek niet zou mogen achtslaan.

Overwegende wat het tweede punt betreft, dat wanneer door een Regterlijk Collegie eene beslissing is gegeven het wel met den aard en de roeping van de Regterlijke Magt in de Maatschappij ten eenenmale strijdig moet worden geacht, dat het aan elk bijzonder persoon, veel minder nog aan eenen Procureur zoude kunnen vrijstaan om op hoogst oneerbiedige wijze, bij wege van briefwisseling, die met den Regter wel nimmer te pas kan komen, in eene wederlegging te tre-

den van de motieven waarop de beslissing berust en van de gegrondheid der beslissing zelve;

dat zoodanige wederlegging voor eenen anderen Regter in hooger beroep eenig doel zoude kunnen hebben, maar dat zij geheel en al noodeloos aan denzelfden Regter wordende toegevoegd, zoowel tegen de eerste burgerpligten op elk lid der Maatschappij berustende, als tegen de pligten van eenen Procureur bij zijnen eed bezworen, indruischt; en dat vooral wanneer die wederlegging eindigt met de woorden zoo als in het ten deze bedoeld geschrift dat men vertrouwt te hebben aangetoond, dat noch de motieven van het roijement noch dat roijement zelve met het regt de praktijk of de billijkheid overeenkomen, zoodanige wederlegging alle betamelijkheid te buiten gaat en als niets anders dan als eene met de roeping des Regters en alle burgerlijke pligten strijdige aanmatiging kan worden beschouwd.

Overwegende dat zoodanige handeling des te minder verschooning kan verdienen, wanneer, zoo als uit het derde punt blijkt, zij is voortgekomen uit de hoogst laakbare zucht om zich de gelegenheid te verschaffen aan den Regter eene reeks van beleedigingen toetevoegen;

dat het Geregtshof het ten eenenmale overbodig acht om alle de gebezigde beleedigingen en aangetijgde lasteringen elk afzonderlijk tot een punt van uitvoerige behandeling te nemen, doch dat het voorzeker moet kunnen volstaan dat in substantie, dat is zoowel in de kennelijke bewoordingen als in den zin en strekking van het geheele geschrift, wordt aangetijgd, dat die motieven en die beslissing moeten toegeschreven worden aan de herhaald openlijk gebleken ongunstige gezindheid, om het zachtste woord te gebruiken, van den tegenwoordigen President van het Geregtshof jegens hem Semuel van Praag.

Overwegende dat de motieven en de beslissing van eenen Regter niet zijn het afzonderlijk werk van den President doch van het geheele Regts-Collegie van hetwelk zij uitgaat, en dat dierhalve niet alleen aan den President van het Geregtshof wordt aangetijgd dat hij zijne heilige pligten en roeping zou hebben opgeofferd aan onedele en verfoeijelijke hartstogten, maar dat daarin ook noodzakelijk en onmisbaar ligt opgesloten, dat de Leden van het Geregtshof de nietswaardige bloote werktuigen van hartstogten van den President zijn geweest.

Overwegende dat uit al het hierboven overwogene onmiskenbaar blijkt dat de Procureur S. van Praag, noch het standpunt, noch de roeping van den Regter, noch ook zijne eigene pligten en zijne eigene betrekking begrijpt of begrijpen wil.

Overwegende dat dezelfde Procureur, reeds bij Resolutie van dit Geregtshof van den 20 Junij 1854 wegens oneerbiedigheid jegens hetzelve eene waarschuwing en berisping heeft ontvangen en bij Resolutie van den 4[den] September 1855 mede ter zake van oneerbiedigheid gedurende een tijdsverloop van vier maanden in de waarneming zijner praktijk is geschorst, terwijl hij bovendien op eene openbare teregtzitting tot de orde is moeten worden geroepen, omdat hij openlijk aan den Procureur Generaal partijdigheid verweet, en dat wel wegens eene vervolging van hem Semuel van Praag zelven, op grond van eene overtreding der zegel-ordonnantie ter zake van welke hij zoowel in eersten aanleg als in Hooger beroep is veroordeeld.

Overwegende dat het Hof uit alle deze handelingen en oneerbiedigheden jegens de Regterlijke Magt en dat wel met schennis van den, bij de aanvaarding der Procureursbediening afgelegden, jaarlijks hernieuwden en op den 7[den] Januarij jongstleden, dat is zes dagen vóór de inzending van het geschrift, plegtig herhaalden eed, ten overvloedigste de overtuiging heeft erlangd dat Semuel van Praag ten eenenmale het vertrouwen onwaardig is, hetwelk tot zijne aanstelling heeft aanleiding gegeven.

Gezien Art. 19 van de Instructie van het Geregtshof, vastgesteld bij Publicatie van 22 Maart 1843, G. B. N°. 2.

Is besloten de admissie intetrekken aan Semuel van Praag als Procureur verleend.

En zal van deze Resolutie extract worden gezonden aan enz.
En aan Semuel van Praag zelven als ontslag.

Accordeert met voorschreven Notulen.
De Griffier bij voormeld Hof,
(Get.) Martini van Geffen.

V.

MISSIVE AAN HET GEREGTSHOF dd. 31 JANUARIJ 1857.

Paramaribo, den 31 Januarij 1857.

Zoo even is aan den ondergeteekende ten zijnen huize bezorgd: Extract uit de Notulen van het verhandelde bij het Geregtshof in de kolonie *Suriname*, van Woensdag den 28 Januarij 1857, waarbij door het Geregtshof is besloten: de admissie intetrekken aan Semuel van Praag als Procureur verleend, met toezending van extract aan Semuel van Praag zelven, als ontslag.

Daar het het Geregtshof bekend is, dat reeds op den 13[den] dezer des voormiddags ten half tien ure, de ondergeteekende heeft opgehouden Procureur te zijn en tot de balie van het Geregtshof te behooren, zal hieruit wel noodwendig voortvloeijen, dat de admissie die den ondergeteekende als Procureur was verleend, van dat oogenblik af van zelf is komen te vervallen en buiten eenige werking gesteld en vernietigd is, en derhalve is het niet denkbaar, dat die reeds vervallen en vernietigde admissie, vijftien à achttien dagen later kan ingetrokken worden, terwijl bovendien de ondergeteekende niet meer Procureur zijnde, en integendeel zijn ontslag als zoodanig, reeds voorlang, niet gevraagd, maar ingediend en genomen hebbende, later geen ander ontslag hoe ook genoemd behoeft noch kan aannemen.

Alhier voor alsnog in het midden gelaten dat de gegrondheid der motieven in het voormelde extract vervat, door den ondergeteekende bepaald en ten sterkste wordt ontkend, is het om de voorgaande redenen, dat de ondergeteekende vermeent het hem toegezonden zoogenaamd ontslag niet te kunnen en te mogen aannemen, en het daarom onder geleide dezes, aan het Geregtshof retourneert, onder voorbehoud om zich deswege nader te adresseren daar waar, en zoo als hij zal vermeenen te behooren.

Seml. van Praag.

VI.

CONDUCTOIRE MISSIVE AAN Z. E. DEN GOUVERNEUR VAN SURINAME.

Paramaribo, den 14 April 1858.

Hoog Edel Gestrenge Heer,

Ik heb de eer onder geleide dezes Uwe Excellentie aan te bieden: mijn adres de dato heden, betrekkelijk het besluit ten name van het Geregtshof in dato 25 Januarij 1857 genomen, waarbij de admissie is ingetrokken welke aan mij als Procureur was verleend.

Behalve om de redenen welke ik de eer heb bij dat adres zelf in den aanvang te vermelden, was de eerdere inzending daarvan voor mij niet mogelijk, omdat ik Uwe Excellentie niet mogt naderen, zonder voorzien te zijn van de bewijzen die de waarheid van hetgene ik zeggen zoude ontwijfelbaar konden staven.

De verkrijging dier bewijzen heeft mij zeer veel oponthoud veroorzaakt, en van daar dat, schoon ik bij adres van den 18^den^ April 1857 de eer had Uwe Excellentie kennis te geven, dat ik tegen het einde der maand Mei jl. Uwe Excellentie mijne belangen, vergezeld van eenige stukken zoude voordragen, — ik zulks tot nu niet heb kunnen doen.

De meerdere uitgebreidheid, die dat adres, buiten mijne eigene verwachting, onder de behandeling daarvan heeft verkregen, heeft insgelijks tot dit voor mij onaangename oponthoud bijgedragen.

Uit het door mij aangeboden adres, blijkt het dat mijne bezwaren hoofdzakelijk en voornamelijk bestaan niet tegen het Geregtshof, maar tegen den tegenwoordigen President van hetzelve.

Deze nu heeft van zijn voorgenomen vertrek uit deze kolonie aankondiging gedaan, en ik mag omtrent deze omstandigheid niet het stilzwijgen bewaren.

Ik erken dat het *oppervlakkig* den schijn, maar ook niets meer dan den blooten *schijn* tegen mij kan geven, alsof ik opzettelijk met de inzending van mijn adres heb gewacht, tot dat de President op het punt van zijn vertrek staat, ten einde hem de gelegenheid te benemen, zich te verdedigen op de ontwijfelbaar hoogst gewigtige bezwaren welke ik tegen hem aanvoer.

Het tegendeel echter is waar.

Maar het werd algemeen gezegd, en ik vermeende daarop te kunnen vertrouwen, dat de President naar het Moederland zoude vertrekken, met het alhier ter reede liggend schip Suriname, kapitein Reijntjes, welken bodem echter eerst over eenige maanden deze kolonie zoude verlaten.

Doch plotseling vernam ik op den 22sten Maart jl. dat de President niet meer met dat vaartuig en op dat tijdstip, maar met het schip Sagitta, kapitein Bakker, tegen het einde dezer maand de kolonie zoude verlaten.

Ik geef Uwe Excellentie de waarachtige verzekering, en zij wordt door den omvang en vooral door den inhoud van mijn adres bevestigd, dat ik sedert dien dag tot heden, met de meeste inspanning, zoo veel mij maar eenigzins mogelijk was, bij dag en bij nacht heb gearbeid, ten einde ten spoedigste, en nog vóór het vertrek van den President dat adres aan Uwe Excellentie te kunnen inzenden.

Het is mij een waar genoegen, dat mij dit is gelukt, en ik vlei mij daardoor den verkeerden schijn te kunnen doen verdwijnen, waarvan ik hiervoren melding maakte.

De lezing van mijn adres zal het bewijzen, dat *mijn* belang het eischt dat de President alhier *aanwezig* zij, en dat zijne *afwezigheid* dat belang niet zoude bevorderen.

Ik had derhalve geene reden waarom ik zelfs den schijn op mij zoude willen laden alsof ik den President, het regt zoude hebben willen onthouden om zich, zoo mogelijk te verdedigen, — terwijl integendeel de gegronde overtuiging die ik koester dat hij zich *niet* voldoende verdedigen kan, de ontwijfelbare waarheid mijner woorden zal bevestigen en voor *mij* derhalve zijne *aanwezigheid* alhier wenschelijk maakt.

Bovendien begeer ik dat de President bij de behandeling mijner bezwaren tegenwoordig zij, vooral omdat ik mij zelven ten innigste bewust ben, dat er geene regtmatige bezwaren tegen mij bestaan, zoodat ik geen oogenblik kan aarzelen, om indien het noodig mogt zijn, door middel der drukpers mijn gedrag en mijne handelingen aan de beoordeeling der openbare meening te onderwerpen.

De tegenwoordigheid of de afwezigheid van den President, kan geenen invloed uitoefenen op de beslissing dezer zaak voor zoo verre zij mij betreft, omdat de waarheid der feiten ten mijnen lasten of ten mijnen faveure blijken moeten en blijken zullen, buiten den President om.

Hetzelfde zoude ik mogen zeggen, van de bezwaren die ik tegen den President aanvoer, omdat ook zij bewezen kunnen worden, en bewezen zullen worden, onafhankelijk van zijne erkentenis of ontkentenis derzelve.

Maar ik wensch evenwel vóór alles, den schijn zelfs te vermijden, als of ik den President achter zijnen rug heb willen beschuldigen. [1])

Wanneer een hoog geplaatst ambtenaar, daden pleegt als die welke door den President zijn bedreven, dan compromitteert hij in zekeren zin, de Regering door wier vertrouwen hij geplaatst is. Die Regering zelve heeft er derhalve een overwegend hoog zedelijk belang bij, aan het verlichte en beschaafde gedeelte der aan hare zorgen toevertrouwde maatschappij, door hare handelingen overtuigend te doen blijken, dat bij haar zoodanige daden, door wien ook gepleegd, afkeuring en bestraffing te wachten hebben, en dat hare regtschapenheid hen niet oogluikend toelaat.

De zaak is dan ook inderdaad van het grootste gewigt, niet alleen voor den President en voor mij, maar ook voor de Regtspleging, voor de Maatschappij, voor het Koloniaal Bestuur en voor de Hooge Regering in het Moederland.

Want behalve de veelvuldige beleedigingen door den President mij als Procureur aangedaan, welke ik in dat adres omschrijf, heb ik vermeend daarbij tevens te moeten aantoonen, dat de bron dier beleedigingen te zoeken is, in mijne niet slaafsche onderwerping aan de veelvuldige aanmatigingen der Wetgevende Magt door den President, in de uitoefening zijner regterlijke functiën gepleegd.

Ik heb wijders gewezen op den onbehoorlijken overheerschenden invloed door den President op de Regtspraak uitgeoefend, en ik heb tot bewijs daarvan verschillende hoogst onwettige en zelfs strafbare daden aangevoerd door den President gepleegd, waarvan ik hier slechts wensch aan te stippen, die welke van blz. 16 tot 21 en van blz. 118 tot 143 van mijn adres vermeld zijn, betrekkelijk een appointement nisi causam in eene zaak voor het Geregtshof van J. A. W. von Bliesdorff huisvrouw van J. Pieterse tegen denzelven J. Pieterse, alsmede betrekkelijk een appointement van Sequestratie der Plantage Johanna Charlotte.

Dat alles is te gewigtig en van te veel belang, dan dat de President zich aan eene behoorlijke verantwoording tegen over het Bestuur en tegen over de Maatschappij zoude kunnen of mogen onttrekken, onder het weinig beteekenend voorwendsel, dat hij nu tot zijn vertrek gereed is.

Onder welke schoonschijnende verzinselen de President zijne handelingen ook moge verbergen, vooral ten aanzien zijner aanmatiging der Wetgevende Magt, die ik onder verbetering vermeen onwederlegbaar te bewijzen, zal hij daardoor zich niet aan alle verantwoording mogen onttrekken, maar is hij die verschuldigd in

---

[1]) De President heeft van het adres sub VII benevens van al de daartoe behoorende bijlagen kennis genomen, en heeft, na daarop gehoord te zijn, eerst op den 2den Mei 1858 *Paramaribo* verlaten.

het bijzonder aan Uwe Excellentie, als de bewaker, de verdediger, de beschermer en de handhaver van de regten en prérogativen der kroon in dit gewest.

De President kan, — en het zij mij vergund met allen eerbied tegen over Uwe Excellentie, het te mogen zeggen, — de President behoort zijn vertrek uit deze kolonie *vooreerst* uit te stellen.

Hij *kan* dit doen: omdat hij zich nog hier bevindt, omdat hem geene gelegenheid tot vertrek ontbreken zal, daar er verscheidene geschikte vaartuigen ter dezer reede liggen en er nog verscheidene anderen uit het Moederland verwacht worden, waarmede hij nader de reis naar het Moederland kan aanvaarden, — omdat volgens sommigen het zelfs wenschelijker is die reis te doen wanneer het jaargetijde eenigzins verder zal gevorderd zijn, — en omdat geene redenen die geen uitstel kunnen lijden zijn onmiddellijk vertrek noodzakelijk maken.

Hij *behoort* zijn vertrek uit te stellen, omdat hij dit verschuldigd is aan zich zelven, — aan de Maatschappij, — aan het Koloniaal Bestuur en aan de Hooge Regering in het Moederland.

Aan zich zelven: omdat zijne eer en zijn karakter als *Regter* op het spel staan, en hij niet *zwijgend* het brandmerk der bezwaren door mij tegen hem ingebragt, op zijn voorhoofd in de wereld mag ronddragen.

Aan de Maatschappij: omdat hij haar door zijne willekeurige regtspleging onnoemelijk veel kwaad heeft gedaan.

Aan het Koloniaal Bestuur: omdat hij de Wetgevende Magt binnen deze kolonie onder de attributen en prérogativen van dat Bestuur behoorende, zich heeft aangematigd. — En:

Aan de Hooge Regering in het Moederland: omdat hij het vertrouwen heeft verzaakt, bij zijne benoeming door haar in hem gesteld.

Deze woorden zullen oppervlakkig hard schijnen, maar ik geloof dat bij grondig onderzoek van zaken, zij duidelijk blijken zullen slechts *waarheid* te bevatten.

In allen gevalle heb ik van mijne zijde al het mogelijke gedaan, om in billijkheid iederen verkeerden schijn weg te nemen, welke door de inzending van mijn adres op dit tijdstip, tegen mij zoude kunnen ontstaan, als of ik den President de gelegenheid zoude hebben willen ontnemen om zich op hetgene ik tegen hem aanvoer te verdedigen.

Het tegendeel is waar.

Ik heb er geen geheim van gemaakt, dat ik omtrent deze aangelegenheid mij aan Uwe Excellentie zoude wenden, en ik had reeds op het einde van mijne missive aan het Hof van 31 Januarij 1857, overgelegd sub N°. 8, het Geregtshof zulks ondubbelzinnig te kennen gegeven.

Ik koester dan ook de verwachting dat de President deze kolonie niet zal verlaten, belast met de bezwaren die ik tegen hem aanvoer, *zonder* dat hij zelfs getracht heeft zich daarvan zoo mogelijk te zuiveren.

Hiermede laat ik de beoordeeling en beslissing dezer inderdaad in meer dan één opzigt gewigtige aangelegenheid aan Uwer Excellentie rijp en verlicht oordeel over, en heb de eer met den diepsten eerbied te zijn,

Hoog Edel Gestrenge Heer,
Van Uwe Excellentie
De onderdanige Dienaar,
Seml. van Praag.

Aan
Zijne Excellentie den Generaal-Majoor,
Adjudant van Z. M. den Koning, in
buitengewone dienst, Gouverneur der
Kolonie *Suriname*.

VII.

ADRES AAN Z. E. DEN GOUVERNEUR VAN SURINAME.

Paramaribo, den 14 April 1858.

Hoog Edel Gestrenge Heer,

Op den 31[sten] Januarij des afgeloopen jaars is ten mijnen huize bezorgd: Extract uit de notulen van het verhandelde bij het Geregtshof in de kolonie Suriname, van woensdag den 28[sten] Januarij 1857, waarbij door het Geregtshof is besloten: de admissie in te trekken aan Semuel van Praag als Procureur verleend, met toezending van extract aan Semuel van Praag zelven, als ontslag. Voorwoord.

Daar ik reeds op den 13[den] Januarij te voren des voormiddags ten half tien ure, krachtens eene door mij als Procureur aan het Geregtshof ingezonden bedanking, had opgehouden Procureur te zijn en tot de balie van het Geregtshof te behooren, zal hieruit wel noodwendig voortvloeijen, dat de admissie die mij als Procureur was verleend, van dat oogenblik af van zelf was komen te vervallen, en buiten eenige werking gesteld en vernietigd was, en derhalve was het niet denkbaar, dat die reeds vervallen en vernietigde admissie, vijftien à achttien dagen later kon ingetrokken worden, terwijl bovendien ik niet meer Procureur zijnde en integendeel mijn ontslag als zoodanig, toen reeds voor lang, niet gevraagd, maar ingediend en genomen hebbende, later geen ander ontslag hoe ook genaamd behoefde noch konde aannemen.

Het was om deze redenen, dat ik, — toen voor alsnog in het midden gelaten, dat de gegrondheid der motiven in het voormelde extract vervat, door mij bepaald en ten sterkste werd ontkend, — heb vermeend het mij toegezonden zoogenaamd ontslag niet te kunnen en te mogen aannemen, en het daarom onder geleidenden brief van den 31sten Januarij 1857, [1]) welke ik de eer heb hierbij sub no. 8, kopiëlijk over te leggen, aan het Geregtshof heb geretourneerd, onder voorbehoud om mij deswege nader te adreseren daar waar en zoo als ik zoude vermeenen te behooren.

Met dit voorbehoud heb ik bedoeld, mij omtrent deze zaak aan Uwe Excellentie te wenden.

Aanvankelijk door een' zamenloop van veelvuldige dringende werkzaamheden met de liquidatie mijner vroegere practijk gepaard, en nader door andere verschillende onoverkomelijke verhinderingen, ben ik belet geworden zulks eerder te doen, en ofschoon ik bij missive van den 18[den] April jl., de eer had Uwe Excellentie kennis te geven, dat ik tegen het einde der maand Mei jl. Uwe Excellentie mijne belangen vergezeld van eenige stukken zoude voordragen, ben ik ook daarin verhinderd geworden door nieuw opgekomen dringende werkzaamheden en andere omstandigheden van mijnen wil geheel onafhankelijk, tot dat ik eindelijk had gehoopt het einde der ingevallen vacantie van het Geregtshof te zullen hebben kunnen gebruiken, om ten aanzien dezer voor mij gewigtige zaak, mijne belangen aan Uwe Excellentie voor te dragen, toen ik door gevaarlijke zenuw- en galkoortsen daarin werd verhinderd, en zelfs na mijn herstel uit eene tweede instorting, mijn geneesheer mij gedurende geruimen tijd, in het belang mijner gezondheid, elken ernstigen arbeid afraadde. Thans echter mijne krachten hersteld zijnde, neem ik nu de vrijheid Uwe Excellentie omtrent deze zaak te adiëren.

Voor het langdurig oponthoud geheel tegen mijne begeerte en door onoverkomelijke hinderpalen veroorzaakt, verzoek ik eerbiedig om verschooning. En ik hoop

[1]) Vid. Missive sub V hiervoren, blz. 17.

en vertrouw, dat daardoor niets in het minst zal zijn te kort gedaan aan mijn goed regt, omdat voor het verzoeken van dat goed regt geen termijn gesteld, geene verjaring bepaald is, en datgene wat regt en waarheid was voor omstreeks één jaar geleden, ook nu nog regt en waarheid zal zijn, zoo als zulks immer regt en waarheid zal blijven; terwijl bovendien gebeurtenissen welke sedert dien tijd hebben plaats gevonden, ongemeen bijdragen om de gegrondheid te bewijzen van hetgene ik zal aanvoeren, gelijk in den loop dezes ten duidelijkste zal blijken. Zoodat het onvermijdelijke oponthoud in de inzending dezes, wel verre van aan de juiste beoordeeling der zaak te kort te doen, integendeel die juiste beoordeeling merkbaar bevordert.

Het is niet de geschiedenis van één dag, — het zijn de gebeurtenissen van twee lange, voor mij bittere jaren, welke ik gedwongen ben voor Uwe Excellentie bloot te leggen. — Ik vind mij daarom genoodzaakt Uwer Excellentie hooggeschatte aandacht, voor meer dan slechts eenige oogenblikken te verzoeken, met de gelijktijdige bede: dat de hindernis welke Uwe Excellentie daardoor mogt veroorzaakt worden, moge geweten worden, niet aan mij, maar aan de feiten en omstandigheden, waarvan ik het slagtoffer ben, en waarvan ik maar al te veel geleden heb.

Vóór alles is mij noodig, dat Uwe Excellentie mij welwillend en onvooringenomen gelieve aan te hooren. Waarom zoude ik het ontveinzen, dat ik meer dan genoegzame redenen heb om aan te nemen, zoo als menige anderen het met mij aannemen, dat aan Uwe Excellentie veel, zeer veel kwaads omtrent mij is medegedeeld.

Maar zoo als het zal blijken, ik heb dit waarlijk niet verdiend. En van Uwer Excellentie bekende gemoedelijkheid en strikte regtvaardigheid mag ik hopen en verwachten, dat elke ongunstige indruk die daardoor te mijwaarts mogt zijn opgewekt, volkomen zal worden ter zijde geschoven en uitgewischt. — Het vreesselijke gif der kwaadsprekendheid, vooral der geheime kwaadsprekendheid, mist haast nimmer zijn doel. Het vroomste gemoed, — het scherpste oordeel, — het verlichtste verstand, is daartegen niet beveiligd, juist omdat de regtschapen mensch een' innerlijken, instinktmatigen afkeer koestert, om anderen van laster te verdenken, zonder daarvoor de klaarste bewijzen te hebben; zoodat het zeggen van den geheimen kwaadspreker als het ware ongemerkt als waarheid het gemoed binnensluipt, vooral wanneer dat zeggen gepaard gaat met schijnbare bewijzen, aan welke door een' verwrongen en verdraaiden zin, eenige eenzijdige beteekenis gegeven wordt.

Vindt dit zijne toepassing in het burgerlijke alledaagsche leven, nog meer geldt het welligt omtrent openbare aangelegenheden. En zoowel vóór als sedert Machiavel het heeft verkondigd, dat: hij die niet weet te misleiden, niet weet te heerschen, bieden de geschiedenis en de dagelijksche ondervinding tallooze voorbeelden aan, dat degenen die het laatste begeeren, van het eerste gebruik maken. — Vooral zijn aan dergelijke misleiding blootgesteld, zij die aan het hoofd der Regering eener talrijke Maatschappij geplaatst zijn, omdat diegenen hunner ondergeschikten welke door de zucht tot heerschen bezield zijn, zoo als ligtelijk te begrijpen is, het meeste belang er bij hebben, hun waar doel te verbergen en te bemaskeren. Door het hoog, geïsoleerd standpunt waarop dat Hoofd der Regering geplaatst is, is het hem maar hoogst zelden, zoo immer, mogelijk de geheime bedoelingen der zoodanigen te doordringen, en blijft de waarheid alzoo voor hem verborgen. Zich niet mengende in de dagelijksche bewegingen der verschillende standen in de Maatschappij, is hij meestal buiten de gelegenheid de ware drijfveren te ontdekken, van de handelingen die hij onder zijne oogen ziet volbrengen, even als de toeschouwer in den schouwburg de begoochelende vertooning kan beoordeelen, alleen naar hetgene hij op het tooneel ziet opvoeren, zonder te weten wat achter de schermen voorvalt.

Ik vermeen bescheidenlijk, dat deze voorafgaande beschouwingen niet als geheel misplaatst zullen aangemerkt worden. Hunne toepassing op mijne zaak geloof ik hier niet nader te behoeven aan te toonen. Die toepassing echter is met

het oog op het voorgaande, van te meer belang, wanneer men bedenkt dat het niet heden is, dat een diepdenkend schrijver heeft gezegd: dat de staatsdienaren dikwijls hunne meesters medepligtig trachten te maken aan hunne misdrijven, ten einde alzoo zich zelven van straffeloosheid te verzekeren. — Dit hoop en verwacht ik intusschen met gerustheid: dat Uwe Excellentie mij zal aanhooren, met verbanning uit de herinnering van al datgene wat tegen mij is aangevoerd, om, na gehoord te hebben, mij onzijdig, onvooringenomen en regtvaardig te beoordeelen.

De vraag die ten deze te beslissen valt is: of het besluit van 28 Januarij 1857 ten name van het Geregtshof, waarbij is besloten de admissie in te trekken aan Semuel van Praag als Procureur verleend, wettig en regtmatig is? Zoo ja, dan zal dat besluit moeten worden gehandhaafd, — zoo niet, zal het moeten worden ingetrokken.

Stand van zaken tusschen den President van het Geregtshof en de balie.

Ik vertrouw in den loop dezes onwederlegbaar te zullen bewijzen, dat die vraag ontkennend moet worden beantwoord.

Maar alvorens daartoe over te gaan, is het noodig in duidelijke trekken te schetsen, sommige gebeurtenissen, die in de laatste twee à drie jaren tusschen den tegenwoordigen President van het Geregtshof en de balie in het algemeen en mij in het bijzonder hebben plaats gevonden, ten einde daardoor Uwe Excellentie eenigzins op het juiste standpunt te brengen, waarop dat besluit van 28 Januarij 1857 kan en behoort beoordeeld te worden.

Ik moet bekennen mij niet in staat te gevoelen, om dit naar behooren en volledig te doen, want die tallooze gebeurtenissen overziende, weet ik niet waar te beginnen, waar te eindigen.

Het moet al dadelijk bevreemding verwekken, dat tusschen den President van een regterlijk ligchaam en de leden der balie bij dat regterlijke ligchaam, onaangenaamheden ontstaan zijn, die in korten tijd zoo hoog zijn gerezen, dat zij in eene opentlijke breuk zijn geëindigd. De leden eener balie toch, het behoeft geen betoog, hebben een veelzijdig, overwegend belang, met al de leden van het regtscollegie, voor hetwelk zij postuleren, en vooral met den President van dat regtscollegie, op goeden voet te verkeeren. Zij zullen dus niet ligtelijk met dien President breken, maar veeleer veel toegeven en veel dulden, alvorens het tot eene opentlijke breuk te laten komen. Maar met den tegenwoordigen President van het Geregtshof was alles vruchteloos. Ver uitgestrekte onverpligte inschikkelijkheid, — herhaalde, wellevende en beleefde toenadering, — gegronde, eerbiedige vertoogen zijdens de balie, — niets, niets mogt baten bij den tegenwoordigen President van het Hof. Beheerscht door een ongelukkig colérique temperament en een uiterst ligt irritabel humeur, afkeerig van de minste tegenspraak, hoe bescheiden en hoe gegrond ook voorgedragen, stuitten alle pogingen zijdens de balie tot behoud eener goede stemming daarop af, en zoude men haast van hem moeten zeggen, hetgene van den franschen staatsraad Pussort is gezegd: „Homme féroce, d'un naturel peu sociable, emporté dans ses préventions.... prévenu de son sens, et persuadé qu'il n'y avait que lui seul qui eût bonne intention."

Ik zal niet stilstaan bij de aanstootelijke, soms aan beleediging grenzende wijze, waarop de President, reeds van den beginne, in het algemeen de leden der balie bejegende, — ik zal niet spreken, van de noodelooze stuitende aanmatiging, waarmede de President van de leden der balie datgene eischte en deed eischen, wat hij krachtens zijne betrekking, met gewone urbaniteit had kunnen vragen en doen vragen, — ik zal zwijgen van de kwetsende trotschheid en ondragelijke aanmatiging, die de President bij iedere directe en indirecte aanraking met de leden der balie, onverholen en opzettelijk aan den dag legde. Ik zal

dat alles niet uiteenzetten, omdat hoe onbehoorlijk, ongepast en afkeurenswaardig zoodanig gedrag ook zij, bij de wet aan den President geene bepaalde voorschriften van gewone beleefdheid en wellevendheid en van menschkundige uitoefening zijner functiën gegeven zijn, terwijl er zoo veel aan te wijzen is, waardoor de President in strijd met het regt heeft gehandeld, dat het haast als overbodig zoude kunnen beschouwd worden, om melding te maken van al die handelingen en gedragingen zijnerzijds, die als onbeleefd, onwellevend en onmenschkundig moeten aangemerkt worden.

Ik zal dus niet treden in eene trapswijze ontwikkeling en uiteenzetting van *al* de gebeurtenissen en bisbilles, die tusschen den President met de leden der balie in het algemeen hebben plaats gevonden. Ik zeg: in het algemeen, omdat ik mij gedwongen zie, Uwer Excellentie gewaardeerde aandacht daarmede onledig te houden, voor zoo verre zij jegens mij in het bijzonder en individuëel betrekking hebben.

Onaangenaamheden van den President jegens de balie, omstreeks de laatste helft van het jaar 1855.

Ik beschouw het evenwel tot regt verstand der zaak onvermijdelijk, Uwe Excellentie de verhouding te doen kennen, die omstreeks de laatste helft van het jaar 1855 tusschen den President van het Geregtshof en de balie in het algemeen en mij in het bijzonder bestond.

Willekeurige veranderingen door den President in de burgerlijke regtsvordering en in het burgerlijke regt ingevoerd.

Niet te ontkennen is het, dat tot dien toestand ongemeen hebben bijgedragen de ontelbare willekeurige veranderingen en eigendunkelijke nieuwigheden, omstreeks dat tijdstip door den President ingevoerd [1]), in strijd met de costumen, stijl, practijk en vroegere onafgebrokene regtspleging van het Geregtshof, waardoor in den loop der zaken alhier de grootste verwarring ontstond, en de regtspleging aan de grootste onzekerheid werd prijs gegeven, tot nadeel der justiciabelen en tot schrik van een ieder, die in de onvermijdelijke noodzakelijkheid verkeerde zijne belangen aan de uitspraak des Regters te onderwerpen. Die veranderingen en nieuwigheden vonden in de leden der balie geene aanbidders, overtuigd als zij waren van het noodlottige van derzelver gevolgen, die, zoo als in den loop dezes blijken zal, zich dan ook maar al te sterk hebben doen gevoelen, en de regtspraak binnen deze kolonie tot eene laagte hebben doen dalen, zoo als hier nooit bekend was, en waarvan in geene welgeordende maatschappij een voorbeeld of eene gelijkenis zal te vinden zijn.

Ik heb er nooit een geheim van gemaakt, dat ook ik met die veranderingen en nieuwigheden niet dweepte, en wanneer in de behandeling der zaken mij als Procureur toevertrouwd, het noodig en van belang was, dat ik daartegen opkwam, heb ik zulks moeten doen, ter naleving der pligten, die mijne betrekking en het vertrouwen mijner cliënten mij oplegden. Hoedanig en omtrent welke onderwerpen ik dit gedaan heb, zal ik de eer hebben in den loop dezes uiteen te zetten.

De President, ik behoef het naauwelijks te zeggen, betoonde zich over deze verpligte gedragslijn der balie meer dan ooit verbolgen, en hij scheen door schoolmeesterlijke gestrengheid en aan plagerij grenzende eischen, de balie voor zijne luimen te willen doen bukken, en haar zijne eigendunkelijke zienswijze op te dringen en slaafs te doen naleven. Geene gelegenheid werd door hem verzuimd, om de leden der balie dit te doen gevoelen.

Gebeurde omtrent de conferentiën, en hunne afschaffing door den President.

Al de middelen, die hij daartoe bezigde, hier in het breede op te sommen, zou welligt te ver leiden. Genoeg is het hier aan te stippen, dat de President zulks onder anderen ook deed, ter gelegenheid van het houden van conferentiën, tus-

[1]) Korten tijd te voren was het oudste lid van het Geregtshof, de heer Mr. J. C. Palthe Wesenhagen, met verlof naar het moederland vertrokken.

schen hem en de leden der balie. Die conferentiën vonden van ouds plaats, ter bepaling door den President, na raadpleging met de practizijns, van de orde waarin en het tijdstip waarop de zaken, welke dispositief zijn, bij pleidooi aan het Geregtshof zouden worden voorgedragen, bij welke gelegenheid blijken kon of er al dan niet eenige redenen bestonden voor de partijen of voor hunne practizijns, waarom deze of gene dispositive zaak al of niet dadelijk ten pleidooi konde worden aangewezen. Die conferentiën werden gehouden na afloop der pleidooijen, op een tijdstip alzoo, dat practizijns soms reeds gedurende eenige en wel de beste uren van den voormiddag op de openbare teregtzitting ter bijwoning van uitspraken van vonnissen, pleidooijen enz. hadden doorgebragt, en van hunne kantoren afwezig waren gebleven, en terwijl sommigen hunner, na de vermoeijenis der pleidooijen, vooral in dit klimaat, te huis wenschten uit te rusten, of anderen in het belang hunner soms dringende beroepsbezigheden op hun kantoor wenschten terug te keeren. Men mogt dus verwachten, dat de President, even als al zijne voorgangers, de practizijns, dadelijk na de pleidooijen tot de conferentiën zoude doen binnenroepen, en hen niet noodeloos in het oog vallend lang zoude laten wachten, in strijd met alle welvoegelijkheid, en tot groot ongerijf menigmalen voor de practizijns. En toch heeft de President dit doorgaans gedaan, zonder eenige gegronde reden, aangezien in den regel, na afloop der pleidooijen, de zittingen van het Geregtshof dadelijk gesloten werden, terwijl de conferentiën bovendien slechts eenige minuten duurden, en dus geen aanmerkelijk oponthoud konden veroorzaken, ook dan zelfs indien er werkzaamheden bij het Geregtshof te verhandelen geweest waren, gelijk dit steeds door al de voorgangers van den President geschiedde. En zoo gebeurde het, in de maand Augustus 1855, toen de President, zoo als ik hiervoren heb aangestipt, op de balie zoo verbolgen was, dat hij de practizijns, na afloop der pleidooijen, die tot na het middaguur geduurd hadden, en terwijl het Hof reeds lang was uiteengegaan, gedurende bijkans een vol uur liet wachten, zonder hen tot de conferentie te doen oproepen, na welk lang vruchteloos wachten de practizijns vermoeid en uitgeput zich verpligt zagen huiswaarts te keeren, zonder dat de conferentie, waarvoor zij, na afloop van het pleidooi waren aangezegd, had plaats gevonden. De President vond daarop goed, in het begin der maand September 1855, blijkens het slot van het document sub N°. 9 [1]) ten deze overgelegd, aan de leden van het Hof »mede te deelen", dat »*hij*" heeft »*besloten*", de conferentiën vroeger met de practizijns gehouden af te schaffen, omdat zij door geene wettige verordening voorgeschreven zijnde, »*in den tegen-* »*woordigen staat van zaken alle doel missen*". Maar die staat van zaken was aan den President, en aan niemand anders te wijten.

Gestrenge maatregelen tegen de leden der balie gezamentlijk.

Doch de President was er blijkbaar verder op uit, om over de hiervoren vermelde verwijdering der practizijns, wraak te nemen, en van daar dat op het einde der maand Augustus en in het begin der maand September 1855 eene reeks van hatelijke en gestrenge maatregelen tegen de balie in het algemeen en den heer Mr. B. Lijon, toenmaals advokaat, en mij, in het bijzonder genomen werden, ten name van het Geregtshof, welke op dat tijdstip gedeeltelijk ter kennisse van Uwe Excellentie zijn gekomen, maar welker verband vereischt alhier nader en in hun geheel in de herinnering te worden teruggebragt en kenbaar gemaakt.

Onbehoorlijke invloed van den President op de regtspleging.

Ik zeide zoo even dat die maatregelen werden genomen: ten name van het Geregtshof, — en het is noodig dat ik de gegrondheid dezer uitdrukking regtvaardige, en dat ik de redenen ontwikkele waarom ik niet zeg, dat zij genomen zijn door het Geregtshof, — juist omdat de President er bij alle gelegenheden op uit is, om handelingen, die aan hem en aan hem alléén te wijten zijn, van zich af te werpen, door aan te voeren dat zij moeten beschouwd worden van het Geregtshof en niet van hem afkomstig te zijn.

Ik wil niet ontveinzen, dat het oppervlakkig gewaagd moet schijnen, zoodanige uitdrukking te bezigen. Want er is veel wat waar en waarheid is, wat werkelijk

[1]) Vid. Bijlage VII.

is gebeurd, maar dat desniettemin toch niet kan bewezen en daarom niet gezegd mag worden. Het is waar, dat de beslissingen eener vergadering, zamengesteld uit verschillende individuën, beschouwd moeten worden het werk der gezamentlijke leden en niet dat van slechts één hunner te zijn; maar de dagelijksche ondervinding is daar om te staven, hoe weinige waarde aan deze fictie, en niets meer dan eene bloote fictie, gehecht kan worden. Want een ieder, die slechts éénmaal eene delibererende en concluderende vergadering van verscheidene personen heeft bijgewoond, zal ligtelijk kunnen beseffen, welke overwegende beheersching, ja morele dwingelandij, soms door één enkele op al de overigen kan worden uitgeoefend, vooral in eene vergadering waar slechts *twee* stemmen eene alles beslissende meerderheid daarstellen [1]), en bijzonderlijk wanneer omstandigheden en personen daartoe misschien meer dan gewoonlijk bijdragen. Zoo kan het toch gebeuren, dat het hoofd eener vergadering bezield is met onbegrensde heerschzucht, dat hij vervuld is van opgeblazen eigenwijsheid, gepaard met een van nature wrevelig karakter, dat geene tegenspraak dulden kan, en met eene onuitputtelijke praatzucht en eene weelderige vindingrijkheid van uitvlugten en haarkloverijen, die door afmatting, vermoeijenis en verwarring van anderen, alle wederlegging zoo niet geheel onmogelijk, althans zoo zwaar en ongemakkelijk maken, dat zonder buitengewone volharding, grondige kennis en een ijzervasten wil geen redetwist gevoerd kan worden. Een karakter, zoo juist omschreven in Butler's Hudibras, wanneer hij van zijn' held zegt:

He could distinguish, and divide
A hair 'twixt south, and south-west side;
On either side he would dispute,
Confute, change hands and still confute,

dat ik vermeen, deze woorden hier wel te mogen nederschrijven.

En wanneer nu zoodanig karakter geen krachtig tegenwigt vindt, — wanneer, door een' zamenloop van persoonlijke eigenschappen en omstandigheden van verschillenden aard, tegenover welke en waarin het zich geplaatst vindt, het alle tegenspraak, als eene hopelooze en vruchtelooze taak heeft weten te onderdrukken, dan is het duidelijk, dat zoodanig karakter »plus turque qu'en Turquie" kan zijn, en dat het oppermagtig den scepter zijner willekeur zwaaijen kan.

Zoodanige toestand is ongelukkig, en men zoude denken, dat de beroemde kanselier d'Aguesseau in zijn' tijd daarop het oog heeft gehad, toen hij, sprekende van de beraadslagingen der regters, zeide: »Ils se déterminent moins par choix »que par lassitude; et le hasard fait sortir de leur bouche une décision dont ils »se répentent en la prononçant."

En inderdaad: een ieder die slechts eenigzins van nabij bekend is met de regtspraak binnen deze kolonie, zal moeten verklaren, dat wanneer men, gedurende de twee à drie laatste jaren ongeveer, den President heeft hooren spreken of zien schrijven, van de beslissingen en uitspraken *van het Hof*, hij onwillekeurig heeft doen denken aan het gezegde van Lodewijk XIV: »L'état, *c'est moi*!" En dat hij in de herinnering heeft gebragt de woorden van Motley, in zijn: »Rise of the Dutch Republic", wanneer hij, sprekende van de geheime consulta van drie leden door Philips II bij zijn vertrek uit de Nederlanden aan Margaretha van Parma tot hare leiding achtergelaten, en aan wier hoofd zich bevond de sluwe en heerschzuchtige Bisschop van Arras, later Kardinaal Granvelle, die consulta beschrijft met de woorden: »The Bishop of Arras was in all three, and the »three together constituted only the Bishop of Arras".

Er is in waarheid veel gebeurd, dat het hiervoren aangevoerde niet alle toepassing doet missen op den staat van zaken binnen deze kolonie. Maar omdat ik de bewijzen daarvoor niet in handen heb, zal ik daarover zwijgen, en ik zal

[1]) In burgerlijke zaken beslist het Geregtshof met den President en slechts *twee* leden.

mij striktelijk bepalen tot datgene wat van algemeene bekendheid is, wat niet gelooehend, en wat bij onderzoek bewezen kan worden.

Twist van den President met een lid ad hoc van het Geregtshof, in eene crimineele strafzaak.

Ik zal niet veel spreken van het ergerlijke gekijf, bij gelegenheid der behandeling eener crimineele strafzaak op woensdag den 22sten April 1857 in den vollen Raad voorgevallen, tusschen den President en den heer Mr. A. T. Kruijthoff, alstoen zitting hebbende als lid ad hoc van het Geregtshof, geprovoceerd door de aanmatigende en beleedigende bejegening, door den eersten aan den laatstgenoemden aangedaan; een gekijf zóó luidruchtig, dat het, naar mij verzekerd is, gehoord konde worden niet alleen buiten de vergadering in de vestibule van het Geregtshof zelf, maar ook op de publieke kantoren, aan de zuidelijke zijde van het steenen gebouw naast het Geregtshof. Een betreurenswaardig schandaal, waarbij uitdrukkingen zijn gebezigd en toegevoegd, die niet alleen ongeoorloofd en laakbaar zijn in den boezem eener regterlijke vergadering, maar die eene vereeniging van fatsoenlijke mannen, tot schande en oneer zouden verstrekken.

Dat schandaal was toenmaals in ieders mond, het was het onderwerp der algemeene gesprekken in winkels en billardzalen, en het deed hen, wie het decorum en de achtbaarheid der regterlijke magt niet onverschillig is, uitroepen met d'Aguesseau: „Quel spectacle pour les parties! quelle idée peuvent elles concevoir, „de la magistrature, lorsqu'elles voient que la discorde règne dans l'empire de la „justice, et que les juges ne peuvent conserver entre eux cette paix, qu'ils sont „chargés de donner aux autres hommes!"

Als de President nu een lid van het Hof zoo bejegende, dan valt het niet moeijelijk zich voor te stellen hoe hij de leden der balie behandelde.

Aanmatiging en uitoefening door den President, van de regtsmagt en regtspraak bij de wet aan den Commissaris ter rolle bij uitsluiting opgedragen.

Maar indien de overheersching van den President moest blijken, alleen uit het voorgaande, zoude ik daarvan hebben gezwegen. Doch ik kan aantoonen dat de President handelingen heeft gepleegd, die daarvan ten duidelijkste getuigen. En ofschoon het ongeloofelijk schijnt, zoo is het nogtans waar, dat de President zich zoo verre heeft vergeten, dat hij de regtspraak ingevolge de wet en het regt aan de leden van het Hof, als commissarissen ter rolle opgedragen, en waarvan de President als zoodanig bepaaldelijk is uitgesloten, heeft ontnomen en zich aangematigd, en dat hij niet geschroomd heeft *zijne* beslissing door een lid van het Geregtshof als Commissaris ter rolle te doen teekenen, en als van hem Commissaris afkomstig, aan de belanghebbende partij te doen uitgeven.

Er is, of althans er was voor het Geregtshof aanhangig eene procedure tusschen J. A. W. von Bliesdorff huisvrouw van J. Pieterse Eischeres en dezen J. Pieterse, bekend ter Gepriviligeerde Rolle van het jaar 1846 no. 18. — In deze zaak werd in dato 17 April 1857 zijdens de Eischeres aan den Commissaris ter Rolle een request gepresenteerd, inhoudende verzoek om getuigenverhoor. — Schoon dergelijk verzoek, letterlijk sedert *onheugelijke* tijden, volgens de vaste praktijk en stijl voor het Geregtshof in vigeur, aan den Commissaris ter rolle gedaan en daarover door hem beslist werd, werd het hier gedaan verzoek van de hand gewezen, bij een appointement gedateerd 5 Mei 1857, en dragende de onderteekening van den Commissaris ter rolle, die ook aan het hoofd van het appointement, als de autoriteit van wie het emaneerde, vermeld staat. — Zelfs wanneer het niet van elders bekend ware, zoude de lezing van het appointement alléén genoegzaam zijn, voor ieder die met de personen van nabij bekend is, om de overtuiging te schenken, dat dat appointement niet van den onderteekenaar, maar van den President afkomstig is, op grond van het zoo ware gezegde: Le style, c'est l'homme. — Dat appointement toch, is meer dan zesmaal zoo groot als het request zelf, en ontneemt den Commissaris ter rolle, de hem sedert meer dan eene eeuw nooit te voren betwiste magt en bevoegdheid, om op het verzoek te beslissen, en verklaart dat die beslissing *door het Geregtshof* moet geschieden. — Deze magtsaanmatiging door den President van het Hof, ga ik hier met stilzwijgen voorbij, niettegenstaande het niet moeijelijk zoude vallen, de onwettigheid daarvan en de ongegrondheid der gegevene beslissing, op onwederlegbare gronden aan te toonen. — Maar ik blijf er bij stilstaan, dat de President en niet de Commissaris van de rol, de eenige

daartoe bevoegde autoriteit, dit appointement heeft gegeven, en dat de Commissaris van de rol het blootelijk, als de onderdanige dienaar van den wil van den President heeft geteekend, zoo als dit bekend is aan de toenmalige leden van het Geregtshof, aan de toenmalige leden der Balie, aan de bedienden ter Griffie, en aan velen onder het publiek, bij wie dit, wat zij ook vroeger van den President gewoon mogten geweest zijn, eene pijnlijke sensatie heeft verwekt. — Van dit, voor de regtspleging curieus stuk, heb ik de eer sub no. 10. een onderhandsch afschrift over te leggen, vervaardigd naar eene authentieke kopij, die ik onder mijne oogen heb gehad.

Zal de President de waarheid dezer feiten ontkennen?.... Ik geloof het niet; maar mogt hij zulks doen, dan ben ik bereid nader personen en omstandigheden op te geven, wier geregtelijk verhoor en bewijs, de zuivere waarheid van hetgene ik heb aangevoerd, buiten den minsten twijfel zal staven.

Tweeledig vergrijp door den President hierdoor gepleegd.

Door deze handeling te plegen, heeft de President zich aan een tweeledig vergrijp schuldig gemaakt.

Vooreerst heeft *hij* regt gesproken, waar hij zulks niet mogt doen, en heeft hij een' anderen regter er toe gebragt, eene handeling te plegen, die hem ingevolge de wet niet geoorloofd is, omdat de wet den regters verbiedt hunne regtsmagt te delegeren. En zoodanige delegatie toch moet geacht worden in het onderwerpelijke geval, werkelijk te bestaan. Want in den grond der zaak zal het wel geen onderscheid maken, of de delegatie uitdrukkelijk *in het openbaar*, of stilzwijgend *in het geheim* geschiedt, wanneer de regterlijke beslissing niet afkomstig is van den Regter wiens naam zij draagt, maar van een' ander. Dat die ander niet is een particulier persoon, maar de President van een Geregtshof, kan wettelijk geen verschil daarstellen, omdat de President van een Geregtshof, evenmin als eenig particulier persoon bevoegd is of bevoegd kan zijn, om voor en ten name *van een ander*, regterlijke beslissingen te geven. Integendeel strekt de omstandigheid, dat een President van een Geregtshof zich zulks veroorlooft, en dat wel ten aanzien van een der leden van het ligchaam waar hij voorzit, tot grooter zedelijk bezwaar van het feit, omdat juist de President, naar aanleiding der Regterlijke hierarchie, degene behoort te wezen, die de leden binnen de grenzen hunner pligten houdt, zoo als dit bij Art. 14 der Wet op de Regterlijke Organisatie in het Moederland is bepaald. De President alzoo heeft te zorgen, dat er geene handelingen gepleegd worden, die met de regterlijke betrekking strijdig zijn. Elk regter moet regt spreken naar *zijne* meening, naar *zijne* overtuiging en naar *zijn* geweten, en niet naar eens *anders* meening, naar eens *anders* overtuiging en naar eens *anders* geweten. Van de oudste tijden waren de regters daartoe reeds verbonden, en zoo vindt men in den 3[den] titel van de 8[e] Novelle van Keizer Justiniaan den duren eed, die de regters te zweren hadden, en waarbij zij plegtiglijk moesten beloven de billijkheid te zullen in acht nemen, naar hun *eigen* oordeel: — Omnem aequitatem servabo quod *Mihi* visum fuerit justum. En ook de wet binnen deze kolonie in vigeur brengt dit mede, omdat naar het mij onder verbetering voorkomt, de hiervoren beschreven handeling van den President, niet te strooken is met het slot van den eed bij art. 36 der Instructie van het Geregtshof voorgeschreven, waarbij hij zweert: *alles* te zullen doen, wat een *goed* en *getrouw* President van het Geregtshof te *Suriname schuldig is* en *behoort* te doen!

Maar ten anderen heeft de President door het voor verhaalde zich vergrepen, omdat hij later konde geroepen worden, om over de zaak die hij reeds beslist had ten name van den Commissaris ter Rolle, nader uitspraak te doen. Want het is bekend dat van alle beslissingen van den Commissaris ter Rolle, kan worden gereaudiëerd aan het Geregtshof. Misschien ware zulks ook hier geschied, indien het niet bekend geweest ware, dat het appointement van den President afkomstig was, en dat een hooger beroep op het Geregtshof dus niets baten zoude. De President nogtans kon zulks niet vooraf met zekerheid weten. En wanneer nu wel gereaudiëerd ware, zoude de beslissing moeten hebben geschieden door het Geregtshof, met den President aan het hoofd, en zoude de President alzoo uitspraak doen over

eene zaak die hij reeds had beslist, en waarin hij dus niet meer als Regter in hooger beroep mogt zitten. — Want ik vraag het aan een ieder, die een' diepen blik werpt in het menschelijk gemoed, en die niet ontdaan is van alle menschenkennis, of het waarschijnlijk, — of het aannemelijk is, dat de President zich zoude hebben verschoond, op grond dat *hij* de zaak reeds in eerste instantie had beslist, en dat hij dus met eigen mond zoude openbaren dat hij tegen de wet en in strijd met zijne verpligtingen gehandeld had, — dat hij zich zelf opentlijk voor een ieder zoude beschuldigen? — Maar hoe dit ook zij, zal een ieder het ten hoogste laken, dat er zulke handelingen gepleegd zijn, — handelingen die de regterlijke uitspraak welke gegeven is nietig maken, omdat zij is gegeven door een ander dan door den regter wiens naam zij draagt, — die alle vertrouwen op de waarheid en heiligheid der regterlijke uitspraken in den hartader aanranden, — en die leiden tot het vreesselijke alternatief, dat hij die ze pleegt, òf zijne eigene schande moet divulgeren, òf een vergrijp door eene misdaad moet bedekken!

Ik heb vermeend dit punt te moeten aanvoeren, omdat het inderdaad van groot gewigt is. Want indien de President zóó heeft gehandeld, in zaken waarin hij zich niet mogt bemoeijen, — waarin hij geene uitspraak mogt doen, en die aan anderen bij uitsluiting ingevolge de wet zijn opgedragen, — waarvan alleen de Commissaris van de Rol, en niemand anders, had kennis te nemen en te beslissen, — dan kan men ligtelijk nagaan hoedanig de President moet gehandeld hebben in zaken die door het Geregtshof, bestaande, in burgerlijke zaken, uit hem zelven en slechts *twee* leden, moeten beslist worden, en waarvan hij als President de beraadslagingen leiden en besturen moest, en hoedanig de houding van den President moest geweest zijn in alle zaken waarbij de balie in het algemeen of enkele harer leden in het bijzonder betrokken waren, vooral wanneer die leden de voorwerpen zijner haat en vijandschap waren. En ik geloof dat na dit alles, bijzonderlijk voor hen die van nabij met personen en omstandigheden bekend zijn, mijne uitdrukking niet gewaagd zal voorkomen, wanneer ik in plaats van te spreken van maatregelen en beslissingen *van* en *door* het Geregtshof, mij bepaal met ze aan te wijzen als: *ten name van* het Geregtshof.

Het zij mij vergund nu terug te keeren, tot de gebeurtenissen die in Augustus en September 1855 hebben plaats gehad, en welker herinnering ik gezegd heb vereischt te zijn.

Besluit van 4 September 1855, tegen den heer Mr. B. Lijon, Advocaat.

De resolutie ten name van het Geregtshof van den 4 September 1855, ten aanzien van den Heer Mr. B. Lijon genomen, is Uwe Excellentie bekend. [1]) Ofschoon ik niet geroepen ben, om eenige verdediging daartegen in te brengen, komt het mij evenwel onder verbetering niet overbodig voor, daarbij stil te staan, omdat daaruit zal blijken met welken geest de President jegens de balie bezield was en welke gevoelens hij jegens haar koesterde. Ik behoef het mij niet tot taak te stellen, hier aan te toonen, dat al de krenkende motiven waarop getracht is, aan dat besluit eenigen schijn van regtvaardigheid te geven, voor hem die de zaak onpartijdig, bedaard en met kennis van personen en omstandigheden wil en kan beoordeelen, ten aanzien van hem jegens wien zij gebezigd zijn, als volstrekt onverdiend moeten beschouwd worden. Die resolutie levert slechts een nader afgrijsselijk bewijs van de waarheid van het gezegde: waar de bij honig haalt, zuigt de spin venijn uit. — De Heer Lijon, een man wiens eerlijkheid en braafheid door niemand die hem kent, ooit is betwijfeld, was op het tijdstip waarop die resolutie werd genomen, lid van den Kolonialen Raad, en alzoo bekleed met de hoogste honorifieke betrekking, waarmede het Koloniaal Bestuur,

---

[1]) Vid: Bijlage VI.

een' ingezeten kan vereeren, en daar zijn er die deze omstandigheid en de daaraan verbondene eerbewijzingen bij gala- en openbare gelegenheden, wanneer volgens de bestaande rang-orde het Geregtshof volgt *na* de leden van den Kolonialen Raad, niet vreemd beschouwden, aan de krenking hem bij die resolutie aangedaan.

Maar de verfijnde plagerij, om niet te zeggen boosheid, welke met die resolutie beoogd werd, bleek te meer, door de wijze waarop daarmede gehandeld is. — Behalve dat de President door allerlei machinatiën aan die resolutie eene noodelooze publiciteit heeft weten te geven, welke dergelijke besluiten van het Geregtshof vroeger nooit gehad hebben, was daarbij tevens ten slotte bepaald, dat zij zoude worden toegezonden aan den Advocaat Mr. B. Lijon en aan de Advocaten en Procureurs bij het Geregtshof. — Door deze toezending aan den Advocaat Mr. B. Lijon, mogt het dus wel als geheel noodeloos en ten eenenmale overbodig beschouwd worden, om die resolutie nog mondeling in eene zitting van het Geregtshof aan dien Advocaat in facie woordelijk voor te lezen. Nooit te voren had eenig regter zich dergelijke onedelmoedige kwelling en marteling veroorloofd en vruchteloos zal men naar een voorbeeld zoeken, waarbij een der voorgangers van den President zich daaraan zoude hebben schuldig gemaakt. — Dezelfde redenen die het den militairen supérieur tot pligt maken, bij de volvoering van door hem aan zijne inférieuren opgelegde straffen niet tegenwoordig te zijn, ten einde beleedigingen te voorkomen, die de bestrafte, onder den pijnlijken indruk der straf aan dien supérieur zoude kunnen toevoegen, behooren ook zoo veel mogelijk voor elk welgeaard regter te gelden, wanneer het de toepassing betreft van disciplinaire straffen jegens leden der balie. Vooral behoorde dit te zijn in acht genomen in het onderwerpelijke geval, waarbij jegens hem wien het gold beleedigingen en krenkingen werden gebezigd, die de teederste gevoelens van eer en kieschheid, op de smartelijkste en bitterste wijze opwekten en pijnigden. Een ieder die die resolutie leest, en slechts één vonk van mannelijk eergevoel in zijn' boezem omdraagt, zal ligtelijk beseffen, welk lijden het aanhooren van die resolutie moet geweest zijn. — En wanneer men daarbij dan bedenkt, dat elke volzin, ieder woord dier resolutie door den President verscholen in de Regterlijke toga die heilig en onschendbaar is, met sardonisch gelaat en sarrende bedaardheid werd voorgelezen, dan zal men zich kunnen voorstellen de marteling die daarin gelegen was, en dan zal men moeten erkennen, dat er meer dan gewone bedaardheid, ja haast bovenmenschelijke zelfbeheersching toe vereischt werd, om daarbij zich niet te vergeten en zich niet aan de waardigheid van de regterlijke magt, tengevolge van verregaande individuëele provocatiën, te vergrijpen!

Uwe Excellentie weet, dat de Heer Lijon, tengevolge dier resolutie, als advocaat dadelijk, na de toenmalige vacantie van het Geregtshof, zijne aanzienlijke praktijk heeft opgeofferd en met walging de balie heeft verlaten.

En was dat alles gebeurd tot werkelijk belang van de zaak, die tot dekmantel van dat alles verstrekte?........ De uitkomst daarvan geeft hierop een ontkennend antwoord.

De voornaamste grief bij de resolutie van 4 September 1855 als voor de daarbij vermelde zaak van eenig dadelijk belang, tegen den Heer Lijon aangevoerd, mag wel beschouwd worden te zijn dat sub 2°. vermeld, en hierna omschreven. — Het eerste punt toch had opgehouden van eenig belang voor de zaak te zijn, omdat de persoon die het betrof sedert in de zaak verscheidene practizijns had doen optreden en vóór en op het tijdstip der resolutie een' practizijn in lite had. — Het derde punt was van hoegenaamd volstrekt geen belang voor de zaak, zoo als dit blijkt uit het feit dat het Geregtshof in die zaak op den 2den December 1857 heeft gewezen en op den 23sten daaraanvolgende heeft gepronunciëerd een vonnis, waarbij ook ten aanzien van de partij bij dat derde punt betrokken, even als omtrent de overige partijen is uitspraak gedaan, zonder dat het dictamen ter rolle van 5 Maart 1855, bij dat derde punt vermeld, bij dat vonnis als ongeldig is verworpen, maar integendeel als geldig is aangenomen.

Er blijft dus alleen te onderzoeken, of zoo als bij het 2e punt en in de mo-

tiven der resolutie in substantie wordt gezegd: de belangen van H. Stenhuijs Jr. zijn verwaarloosd. — Dat die belangen volstrekt niet bestonden en slechts hersenschimmig zijn, was voor een ieder, behalve voor den President, duidelijk. En het bewijs daarvoor is geleverd, door de omstandigheid: dat diezelfde H. Stenhuijs Jr., nadat de Heer Lijon de balie had verlaten, eerst ter rolle van 16 Junij 1856 was gedagvaard, om, ter waarneming dier door den President gepretendeerde belangen, een' practizijn te constitueren, waarop hij echter zelfs niet is verschenen.

Terwijl hierop bij vonnis van het Geregtshof van 8/28 Julij 1856, tegen Stenhuijs default was verleend, werd evenwel de eisch tegen hem tot het stellen van Procureur Acceptant ontzegd, met aanvoering van tallooze ongegronde en ter zake niets afdoende haarkloverijen, op grond van eene bij dat vonnis door den President voor het eerst uiteengezette geheel nieuw ingevoerde manier van procederen tot het stellen van Procureur Acceptant, in strijd met de wijze waarop dit sedert onheugelijke tijden steeds voor het Geregtshof plaats vond, en in strijd met de vaste practijk, stijl en costume steeds binnen deze kolonie onafgebroken geobserveerd. — Daarna werd Stenhuijs ten *tweedenmale* ter rolle van 16 Maart 1857 tot het stellen van Procureur Acceptant gedagvaard, op de nieuwe wijze, zoo als de President die had verkozen vasttestellen; doch ook toen is hij *niet* verschenen, tengevolge waarvan bij vonnis van 25/30 Maart 1857 tegen hem verstek is verleend, en later de principale zaak, *zonder* eenige verdediging of voordragt van belangen zijdens Stenhuijs, bij vonnis is beslist.

Indien nu Stenhuijs werkelijk eenig het minst belang hadde gehad bij deze zaak, zoude hij dan verzuimd hebben zich van een' practizijn te voorzien? — Zoude hij zich tot *tweemalen* hebben laten dagvaarden, om een' practizijn tot dat doel aan te stellen, zonder op een dier dagvaardingen te verschijnen? — Zoude hij zulks vooral gedaan hebben, terwijl hem de gelegenheid open stond, om *zonder* eenige kosten hoe ook genaamd zijnerzijds, zich aan het Geregtshof te wenden om appointement van *Pro Deo* en *gratis* toevoeging van een' practizijn te erlangen, zoo als hem zulks reeds in dezelfde zaak door het Geregtshof was toegestaan, ingevolge appointement van 26 Maart 1850 bij hetwelk de Heer Lijon als Advocaat aan hem Stenhuijs was toegevoegd?............

En wanneer nu op zulke futile gronden, eene zoo afschuwelijke resolutie als die van 4 September 1855 tegen den Heer Lijon als lid der balie konde genomen worden, waarbij zijne eer en zijn goede naam op de krenkendste wijze werden aangerand, dan behoeft het geen betoog met welke vermetele ligtvaardigheid en op welke gezochte en ongegronde redenen, de President suspensiën, waarschuwingen, berispingen en beleedigingen uitdeelde aan de balie in het algemeen en aan mij in het bijzonder.

Twisten van den President tegen de balie, op denzelfden 4den September 1855.

Op dienzelfden 4den September 1855, waarop het hatelijke besluit tegen den Heer Lijon genomen en hem voorgelezen was, waren er tevens meerdere kibbelarijen van den President tegen al de leden van de balie behandeld.

Op den 29sten Augustus te voren had het Geregtshof eene zitting gehouden, waarin eenige vonnissen en dicta werden uitgesproken. — Daar er geene pleidooijen te behandelen waren en geene der practizijns eenige verrigting ten Hove uittevoeren had, was geen hunner bij die pronunciatie tegenwoordig. Dit was niet de eerste keer, dat practizijns van de pronunciatie van vonnissen afwezig gebleven waren, maar zulks was menigmalen te voren gebeurd, zoo als de oudere leden van het Geregtshof zoo wel als de oudere practizijns zullen kunnen getuigen, terwijl ook mij bekend is dat dit meer dan eens had plaats gevonden, zonder dat een enkel der voorgangers van den President daarin eenige oneerbie-

digheid had gezien, veelmin door Practizijns eenige oneerbiedigheid daarmede werd beoogd. De President echter verkoos dit anders te begrijpen, en mitsdien wist hij in dato 29 Augustns 1855 ten name van het Geregtshof een besluit te doen nemen, waarbij de practizijns voor het Geregtshof postulerende werden opgeroepen, om op den 4[den] September daaraanvolgende voor het Geregtshof te verschijnen.

Bij die verschijning hebben practizijns eenstemmig geantwoord, bij de voormelde pronunciatie niet tegenwoordig te zijn geweest, omdat zij zulks niet noodzakelijk achtten, terwijl verder de oudste der practizijns op de daaromtrent aan hem gerigte vraag, ter vermijding van verdere onaangenaamheden verklaarde: in het vervolg bij de pronunciatiën tegenwoordig te zullen zijn, ten einde niet schuldig te schijnen, aan oneerbiedigheid, volgens het oordeel van het Geregtshof; waarop *de President* genadiglijk verklaarde: dat *het Geregtshof* diensvolgens voor dezen keer aan die zaak geen verder gevolg zoude geven.

Bij een adres van 3 November 1855 door practizijns aan het Geregtshof ingediend, en waarop ik nader zal terugkomen, hebben zij ten slotte, omtrent dit punt van de bijwoning der pronunciatiën van vonnissen enz., de nadere overweging van het Geregtshof ingeroepen.

Bij dat adres werd daaromtrent door practizijns het volgende gezegd: „Hoezeer „de ondergeteekenden opregtelijk wenschen alles te vermijden wat zelfs den schijn van „oneerbiedigheid jegens het Geregtshof zoude kunnen hebben, vermeenen zij nog„tans eerbiedig, dat de niet bijwoning van alle pronunciatiën, ook door practi„zijns welke bij de te pronunciëeren vonnissen niet betrokken zijn, in geenen „deele als oneerbiedig kan beschouwd worden. — Door beroepsbezigheden be„zet, is het den practizijn dikwijls niet mogelijk zijn kantoor te verlaten, en „hij zoude dan soms gewigtiger bezigheden moeten verzuimen, alleen om zonder „eenig dadelijk belang, bij de pronunciatie der vonnissen tegenwoordig te zijn. — „Die vonnissen toch kunnen dadelijk na de pronunciatie ter Griffie geëxamineerd „worden, even als zulks plaats vindt met de Dicta in cas van preferentie en „concurrentie en andere vonnissen welke *niet* worden gepronunciëerd, maar waar„van het wijzen alleen ter rolle aan practizijns wordt bekend gemaakt.

„Het was daarom ook dat practizijns tot dusverre, nooit door het Geregtshof „zijn aangezocht om bij de pronunciatiën tegenwoordig te zijn.

„Maar is deze tegenwoordigheid al vereischt, dan komt het den ondergetee„kenden onder verbetering eerbiedig voor, dat zulks alleen kan wezen in zaken „waarin elk practizijn betrokken is, even als zulks in het Moederland is voor„geschreven bij art. 30 van het Reglement van Orde en Discipline voor de Ad„vocaten en Procureurs van 14 September 1838 S. B. N°. 36, waaruit duidelijk „blijkt, dat de Procureurs niet behoeven tegenwoordig te zijn bij alle pronuncia„tiën, maar alleen bij die van zaken waarin zij gediend hebben."

Naar aanleiding hiervan werd door practizijns, bij dat adres ten slotte verzocht, dat het Geregtshof mogt bepalen: „dat practizijns in persoon, of in geval „van afwezigheid of belet, door eenen anderen practizijn vertegenwoordigd, zich „moeten laten vinden bij de pronunciatie van vonnissen in de zaken waarin zij „occuperen, en dat door den deurwaarder op de convocatie billetten, de te pro„nunciëeren zaken zullen worden vermeld."

Voorzeker hadden practizijns mogen verwachten, dat aan dit billijke en met de bestaande wettelijke bepalingen in het Moederland overeenkomstig verzoek, zoude worden voldaan. — Die wettelijke bepalingen moesten echter voor de caprice van den President wijken, en die verwachting werd te leur gesteld, zoodat practizijns gehouden waren, om zelfs hunne gewigtigste beroepsbezigheden te laten varen, ten einde zonder eenig nut tegenwoordig te zijn bij de uitspraak van vonnissen, waarbij zij soms volstrekt niet betrokken zijn, en waarbij zij hoegenaamd geen belang hebben. De noodeloosheid hiervan springt des te meer in het oog, wanneer men bedenkt, dat de bijwoning der uitspraak van een vonnis, maar zeer zelden eenig nut heeft; terwijl het niet éénmaal, maar ontelbare malen gebeurt, dat de von-

nissen op denzelfden dag hunner pronunciatie, ja zelfs soms meer dan eene week daarna, ter Griffie door practizijns op hunne aanvrage in het belang hunner cliënten, niet kunnen worden ingezien, doordien de President goed vindt die vonnissen van het concept te pronunciëren, welk concept niet aan practizijns mag vertoond worden. — Ik zal niet treden in eene ontwikkeling van de redenen waarom zoodanige pronunciatie van een concept, en zoodanige geheimhouding als onwettig behooren beschouwd te worden. Over hetgene na die pronunciatie en gedurende die geheimhouding met die vonnissen gebeurt of niet gebeurt, valt niets met zekerheid te zeggen. Maar dit staat intusschen vast, dat door dit onwettige oponthoud, practizijns dikwijls in de onmogelijkheid gebragt worden, om binnen den termijn van 14 dagen bij art. 2 van het Reglement op het Hooger Beroep G. B. A°. 1840, N°. 2, tot aanteekening van dat beroep voorgeschreven, bij tijds de vonnissen in te zien en hunne cliënten te advijseren omtrent de al of niet aanteekening van appel, weshalve zij gedwongen worden, ten einde bij besluit tot aanteekening van appel, den termijn niet geëlabeerd te zien, zich voor hunne cliënten voorloopig de kosten met de aanteekening van appel gepaard gaande te getroosten, voor het geval dat later mogt besloten worden geen hooger beroep aanteteekenen.

Meerdere twisten van den President tegen de balie, op denzelfden 4den September 1855.

Maar hiermede waren de gebeurtenissen van den 4den September 1855 nog niet geëindigd.

Ten zelfden tijde werd aan practizijns door den President voorlezing gedaan van een document, waarbij verschillende verordeningen betrekkelijk de regtspleging werden vastgesteld. [1]) Van dat document hebben practizijns later, op hun verzoek een afschrift gekregen van de Griffie van het Geregtshof, waarvan ik eene kopie overleg sub N°. 9.

Behalve deze schriftelijke verordeningen, werd aan practizijns nog mondeling ter Griffie mededeeling gedaan van verscheidene bepalingen ten name van het Geregtshof voorgeschreven, betrekkelijk zaken waarin zijdens den gedaagde in den Eisch mogt worden geconsenteerd. Die punten zijn vervat in eene missive van de toen practiserende leden der balie aan den heer Griffier, dd. 28 September 1855, waarvan ik ten deze een afschrift overleg sub N°. 11. [2])

Op die allezins beleefde missive mogten practizijns geen antwoord ontvangen. Dat dit geschied is door den invloed van den President, laat zich met waarschijnlijkheid gissen, maar niet met zekerheid zeggen, ofschoon de balie in het algemeen en elk practizijn in het bijzonder, niet anders dan met lof kan spreken van de urbaniteit en welwillende beleefdheid, waarmede zij bij alle voorkomende gelegenheden en iedere aanraking met den Griffier door dezen behandeld werden en nog behandeld worden.

Adres der balie deswege, aan het Geregtshof.

Toen dat antwoord na zeer lang wachtens weg bleef, hebben practizijns in dato 3 November 1855 aan het Geregtshof ingediend het adres, waarvan ik de eer heb sub N°. 12 een afschrift overteleggen. [3]) Toenmaals door den President gesuspendeerd zijnde, konde ik dat adres niet mede teekenen, maar het was mij reeds destijds niet onbekend.

Bij dat adres hebben practizijns, gepastelijk en in bescheidene termen hunne bezwaren ingebragt, tegen de bepalingen hen zoo schriftelijk als mondeling medegedeeld, en het zij mij vergund aan dat adres te refereren, en Uwer Excellentie bijzondere aandacht daarop te verzoeken.

---

1) Vid. Bijlage VII.
2) Vid. Bijlage VIII.
3) Vid. Bijlage IX.

Ik geloof dat de redenen door practizijns bij dat adres voor hunne verzoeken aangevoerd, door een ieder als gegrond en onwederlegbaar zullen aangemerkt worden. Welligt was het juist daarom dat de President niet verkoos daarop eenig schriftelijk antwoord te geven, maar bepaalde: dat op Vrijdag den 9den November 1855, (indien ik mij niet in de dagteekening vergis) na afloop der gepriviligeerde Rol welke op dien dag gehouden zoude worden, de practizijns zouden verschijnen in eene vergadering van het Geregtshof.

In die vergadering, welke van omstreeks tien uren des morgens tot des namiddags over één uur geduurd heeft, heeft de President haast geheel alleen, zoo als mij verteld is, gesproken, *gesproken*, GESPROKEN, tot dat al de overige tegenwoordigen door vermoeijenis en verveling uitgeput, regt blijde waren het einde te hooren, en zich zoo spoedig mogelijk te verwijderen. — In den loop van zijn oneindig discours, had de President op verscheidene punten den practizijns toegezegd, dat het niet de meening was, die punten strikt en letterlijk toe te passen. Op grond van deze toezeggingen, en afkeerig als de balie was, om zonder de hoogste noodzakelijkheid, door verdere stappen harerzijds, de reeds bestaande klove tusschen haar en den President te vergrooten, is toen aan deze zaak geen verder gevolg gegeven, ofschoon practizijns toenmaals voornemens waren, om indien de verzoeken bij hun adres, bepaald waren geweigerd geworden, zich omtrent de bestaande onaangenaamheden schriftelijk aan Uwe Excellentie te wenden. — De gedane toezeggingen bleken echter spoedig daarop ijdel te zijn geweest, zoo als door een tal van voorbeelden zoude kunnen blijken, daar de President niets onbeproefd heeft gelaten om den practizijns de vervulling hunner beroepsbezigheden in zaken voor het Geregtshof aanhangig, zoo moeijelijk en onaangenaam als maar mogelijk was, te maken.

En hiermede kan ik de beruchte gebeurtenissen van dien 4den September 1855 besluiten, voor zoo verre anderen betreft, om een' aanvang te maken met de waarachtige vermelding van de kwelling en onderdrukking waarmede de President mij van dat tijdstip af tot op mijne aftreding uit de balie, onvermoeid en onverpoosd vervolgd heeft.

Suspensie gedurende den tijd van vier maanden, door den President den adressant opgelegd, op dienzelfden 4den September 1855, wegens beweerde oneerbiedigheid jegens het Geregtshof.

Nadat dan de balie gezamentlijk en daarna de Heer Mr. B. Lijon op dien 4den September 1855 door den President naar hartelust waren doorgehaald, werd ook ik dadelijk daarop opgeroepen in de vergadering van het Geregtshof, en werd mij als toen door den President met eene slepende bedaardheid die des te venijniger was, voorlezing gedaan van een besluit ten name van het Geregtshof gedateerd denzelfden 4den September 1855, waarbij ik, met toevoeging van een aantal alleronaangenaamste, overbodige en onregtmatige overwegingen, gedurende den tijd van vier maanden, in de waarneming mijner practijk werd geschorst. [1])

Al hetgene ik hiervoren heb gezegd, betrekkelijk de ongepastheid en onedelmoedigheid van de voorlezing der resolutie ten aanzien van den Heer Mr. B. Lijon genomen, is ook van toepassing op de voorlezing der onaangename resolutie ten mijnen aanzien, omdat bij die resolutie evenzeer was bepaald, dat mij daarvan een extract zoude worden toegezonden, zoo als zulks mij ook toegezonden is, zoo dat elke voorlezing in facie geheel overbodig was.

Ik had mij in der tijd bij adres van den 12den September 1855 aan Uwe Excellentie gewend, verzoekende dat dat besluit mogt worden opgeheven en buiten werking gesteld, zonder het gewenschte gevolg nogtans. [2])

De aanleiding tot deze voor mij onaangename zaak, bestond hierin: dat ik ze-

[1]) Vid. Bijlage IV en X.
[2]) Vid. Bijlage XI.

kere partijen niet had geroepen, om op het daarbij bedoelde rekest aan het Geregtshof te worden gehoord. — Hoe geheel noodeloos, overbodig en volstrekt niet te pas komend dit was, is spoedig daarop gebleken, daar na dat die partijen, volgens den wil van den President opgeroepen waren om gehoord te worden, geen hunner verschenen is, waarop bij appointement dd. 13 November 1855, het door mij gedaan verzoek moest worden ingewilligd.

Er was door mij trouwens inderdaad geene oneerbiedigheid jegens het Geregtshof aan den dag gelegd. Ik zeg dit niet alleen op grond mijner eigene meening, maar ook volgens die van anderen, zoo binnen als buiten deze kolonie, wier oordeel althans zoo veel mag gelden, als dat van den President. — Want een geacht en met roem bekend regtsgeleerde in het Moederland, wien ik uithoofde van zekere omstandigheden, al de stukken tot deze suspensie betrekkelijk, heb moeten overzenden, schrijft mij in Augustus 1856, daaromtrent: „Die geheele geschiedenis, „bewijst dunkt mij niet veel anders, dan dat het Hof bijzonder kitteloorig is op „het punt der door hetzelve verlangde eerbiedigheid, en niet zeer gesteld op het „hooren der waarheid, al zij dit in nog zoo voorzigtige en gepaste bewoordingen."

Ik schroom dan ook niet deze zaak aan een nader onderzoek te onderwerpen, vooral omdat de President, in de resolutie ten name van het Geregtshof dd. 28 Januarij 1857, daarin op nieuw een bezwaar tegen mij tracht te ontleenen, en ik neem de vrijheid het geïncrimineerde request en de resolutie van het Geregtshof waarbij ik gesuspendeerd ben, benevens mijn adres in der tijd aan Uwe Excellentie ingediend, ten deze kopiëlijk overteleggen sub N°ˢ. 13, 14 en 15, en daarop Uwer Excellentie gewaardeerde aandacht interoepen.

Het eenigste wat mij bij de resolutie van 4 September 1855, en wel in de eerste considerans wordt ten laste gelegd, is: dat mijn request blijkbaar de strekking zoude hebben om aan het Geregtshof aantetoonen, dat het had gedwaald.

Maar indien dit werkelijk zoo ware, past het dan den President daarover ach! en wee! te roepen? En mag hij den eersten steen werpen?. ...... Ik geloof: Neen!

Zwaarwigtige beschuldigingen van den Advocaat Mr. F. Pels Rijcken in een openbaar, gedrukt en algemeen verspreid geschrift, tegen President en leden van het Hoog Militair Geregtshof te Utrecht.

Ik heb voor mij liggen eene in 1844 bij Broese & Comp. te *Breda* in druk verschenen Pleitrede uitgesproken in Mei 1844 voor het Hoog Militair Geregtshof te *Utrecht* door Mr. F. Pels Rijcken, Advokaat te *Breda*, ter zake van een plaats gehad hebbend duel, waaruit ik slechts eenige zinsneden zal aanhalen, om aantetoonen, dat de President ten mijnen aanzien eene gevoeligheid en aandoenlijkheid heeft aan den dag gelegd, welke den Advokaat Pels Rijcken ten eenenmale vreemd schijnen geweest te zijn.

Een ieder zal veel toegeven aan den ijver der verdediging, vooral wanneer zij een' cliënt betreft die aan den verdediger door banden des bloeds is verbonden, en niet ligt zal eenig weldenkende de grenzen van zoodanige verdediging beperken. — Maar wanneer de zaak definitief is uitgewezen en afgeloopen, — wanneer de verdediging hare taak heeft volbragt, en met geduld gedurende twee dagen door den Regter is aangehoord, — dan vervalt iedere verschooning die de verdediger, op grond der verdediging zoude kunnen inbrengen, voor uitdrukkingen, gezegden en beschuldigingen ten aanzien van en tegen den Regter die het strafvonnis in het hoogste ressort gewezen heeft, en de verdediger die dit doet, toont daardoor slechts gekwetste eigenliefde en onedele gevoelens te willen bot vieren. En dit, zoo als zulks nu zal blijken, heeft de Advokaat Pels Rijcken op de meest kwetsende wijze, in het openbaar en door middel der drukpers gedaan.

Want ofschoon de schrijver in het voorwoord zegt, dat het alleen is zijn gevoel, zijne overtuiging die hem drijft, de middelen van verdediging in druk te geven, „ten einde, indien zij gegrond zijn op den wil des wetgevers en het on„verhoopt later mogt noodig worden, dezelve door eene krachtigere stem beteren „ingang te doen vinden," is hij nogtans van dit doel geheel afgeweken, en heeft hij beleedigingen en beschuldigingen toegevoegd en ingebragt, aan en tegen den strafregter die zijne verdediging verworpen had, welke met het regtskundig-wetenschappelijk punt in verschil volstrekt niets te maken hadden en daarop van hoegenaamd niet de minste toepassing waren. Want nadat de geheele ver-

dediging is medegedeeld, — nadat die verdediging door nadere beschouwingen van den verdediger, welke niet minder dan 23 bladzijden naauwen druks beslaan, nog meer in het licht is gezet, — is de schrijver overgegaan tot de mededeeling van de uitspraak door den Regter in het hoogste ressort gegeven, en het is onder diezelfde uitspraak, dat hij door eene reeks van scherpe nootaanteekeningen, voornamelijk en hoofdzakelijk de onwaarachtigheid en valschheid van hetgene door den Regter als waar en bewezen is aangenomen, op hoogst krenkenden toon tracht te bewijzen.

Zoo wordt in eene noot op blz. 88, in tegenstelling van hetgene in den tekst van de sententie is gezegd, door den schrijver „*gewaarschuwd*" de aanleiding niet verder te zoeken, dan algemeen ter plaatse van het voorval *is bekend* en *ten processe is bewezen;* met bijvoeging: „aan militairen overmoed althans, welke „*men*" „zoude willen *voorgeven* in deze zaak zich te hebben voorgedaan, valt niet te „denken."

Wanneer men de sententie voor zich heeft, dan springt het al dadelijk onmiskenbaar in het oog, dat dit onbepaalde „*men*" bepaaldelijk terugslaat op den regter die de sententie gewezen heeft, en het is alzoo die Regter, welke de Advokaat Pels Rijcken opentlijk beschuldigt, dat hij in eene gewigtige strafzaak militairen overmoed zoude willen *voorgeven.*

Ik zal niet veel spreken van de noot op blz. 96, waarbij met bijtende ironie gezegd wordt, in verband met eene overweging der sententie, dat de regelen van het duel, zelfs blijkens de onderhavige zaak, niet algemeen noch bekend noch erkend zijn, — dat: „het *onbegrijpelijk* is, dat eene zoo *nieuwe* en aan het Hoog-„Militair Geregtshof in derzelver regelen *niet* bekende gewoonte, in sommige tijden „*overal* in zwang was, en dat buiten en behalve eene *menigte werken* uitsluitend „*over die gewoonte* geschreven, in 1837 te Parijs, tot zelfs een *Code du Duel* is „uitgegeven, *approuvé par plusieurs Généraux, Pairs de France, etc. etc.*, in welk „werk de regelen van het duel, zoo als zij volgens de zeden ALGEMEEN in ge-„bruik zijn, worden aangewezen." — En: „dat het voorzeker moeijelijk is over-„eentebrengen, dat de krijgsraad, bestaande uit zeven officieren, stellig en zonder „aarzeling *beslist,* dat het duel in de onderlinge zaak op eene loijale wijze, en „geheel overeenkomstig DE BEPALINGEN DIE DAARBIJ PLEGEN IN ACHT GENOMEN „TE WORDEN, is geleverd, wanneer die bepalingen *niet* bekend of erkend zijn!"

Ik wil niet lang stilstaan bij de noot op blz. 100, waarbij, op de overweging van den Regter, dat de verslagene zeker gezegde werkelijk als eene uitdaging heeft opgevat, de schrijver met blijkbare oneerbiedige verbolgenheid en gramschap uitroept: „*Mag* bij den Strafregter de *werkelijkheid* der zaak *onderdoen* voor eene „opvatting van den verslagene, welke de regter *niet eens kent* uit eene beëedigde „verklaring van denzelven, doch *vermoedt* uit deszelfs gesprekken, medegedeeld „door TESTES EX AUDITU?"

Ik zal niet spreken van de overige vele beleedigende aanmerkingen onder de voormelde sententie voorkomende, maar ik zal alleen ten slotte bewijzen, dat de Advokaat Pels Rijcken, niettegenstaande hij volgens art. 125 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Geregtshof van Julij 1814, als Practizijn den eed had gedaan, dat hij zich jegens dat Hof *reverentelijk* zoude gedragen, zich zoo verre heeft vergeten, en zich zoo zwaar heeft vergrepen, dat hij het Hoog Militair Geregtshof *in het openbaar* in een gedrukt en algemeen verspreid geschrift, ondubbelzinnig heeft ten laste gelegd: dat dat Hof, *in strijd* met de beëedigde *stellige* en *duidelijke* verklaring van *veertien geloofwaardige* personen, naar *eigen* beter oordeel het *tegenovergestelde* heeft opgenomen, TEN NADEELE DER BESCHULDIGDEN.

De lezing der noot op blz. 99 der aangehaalde Pleitrede zal dit alles letterlijk staven.

Het Hof had overwogen: „dat het ook door de verklaringen der getuigen aan-„nemelijk is gemaakt, dat de beschuldigden niet, gelijk het scheen, in stede van „het woord *explicatie,* het woord *satisfactie* heeft gebezigd; doch dat de gansche

»inkleeding van het woord *explicatie* dan toch zoodanige gelijkheid heeft gehad »met hetgeen men, in het gemeene leven, voor eene uitdaging houdt, dat het niet »kan bevreemden, zoo de verslagene het gezegde als zoodanig heeft opgevat."

Op het einde der woorden: »hetgeen men in het gemeene leven voor eene uit»daging houdt", heeft de Advokaat Pels Rijcken zijn' banvloek uitgebulderd, en roept hij met tartende opgeblazenheid uit: »kan, »mag" de strafregter, die de »toedragt der zaak »niet eens" uit mondelinge verklaringen van getuigen »kent", »doch uit hetgeen hij ten processe geschreven leest, verder gaan, dan hetgeen hij »ten processe hem medegedeeld vindt? Indien aan 14 oor- en ooggetuigen onder »eede stellig is afgevraagd, of zij in de woorden van den heer v. L." (den hoofdbeklaagde) »*directe* of *indirecte* uitdaging hebben gezien? en die Regter leest veer»tien maal een beëedigd NEEN! van 14 geloofwaardige personen, stellig en dui»delijk, zonder eenige beperking en bijvoeging, kan dan die Strafregter naar »eigen" »beter oordeel, TEN NADEELE DER BESCHULDIGDEN, het »tegenovergestelde" opne»men in deszelfs uitspraak?"

Waarlijk, na de lezing dezer woedende tirade, weet men niet of men meer verbaasd is over de vermetele aanmatiging in deze woorden aan den dag gelegd, dan over de zwaarwigtige beschuldiging zoo roekeloos tegen de hoogste militaire regterlijke autoriteit in het moederland opentlijk uitgesproken.

Want de Strafregter wiens pligt het is, vooral in geval van twijfel, *ten voordeele* der beschuldigden te beslissen, zoude zijne gewigtige roeping onwaardig zijn, — zoude zijne verhevene betrekking schandelijk ontheiligen, indien hij, zoo als in de aangehaalde noot gezegd wordt, *in strijd* met de *beëedigde, stellige* verklaring van 14 *geloofwaardige* personen, TEN NADEELE DER BESCHULDIGDEN, naar zijn *eigen* oordeel, het *tegenovergestelde* in zijne uitspraak opneemt!

En jegens wie zijn deze beschuldigingen ingebragt? — Is het jegens jonge, opgeblazen regtsgeleerden? — Is het jegens onervarene regters van gisteren? — Is het jegens mannen die ten eenenmale onbekend zijn met het regt en de regtspleging, welker toepassing en uitoefening als eene heilige, onschendbare pligt hen is opgedragen, en die in hunne onwetendheid den voor hen gordiaanschen knoop naar willekeur doorhakken?....

Verre van dien; — zij zijn integendeel uitgesproken, die beschuldigingen, jegens ervarene regtsgeleerden, die, door het welverdiende vertrouwen des Konings, tot de hoogste militaire regterlijke betrekking geroepen zijn; — jegens officieren, die met eere onder 's Konings vanen gediend, en met onbesmetten naam en faam de epaulet gedragen hebben; — jegens eene autoriteit in één woord, die blijkens het tweede hoofdstuk der aangehaalde Instructie voor het Hoog Militair Geregtshof, met eene regtsmagt is bekleed, die meer dan eenige andere, diep ingrijpt in de beoordeeling van al hetgene de dierbaarste belangen van het vaderland betreft, en van alles waarvan de bescherming en de veiligheid des volks afhankelijk is, en wier roeping te gewigtig, te heilig is, dan dat zij een enkel oogenblik zich zoo verre zoude kunnen verlagen, om *in strijd met de waarheid, ten nadeele* van ongelukkige en altijd beklagenswaardige beschuldigden, het tegenovergestelde aan te nemen!

Na dit alles geloof ik nogmaals te mogen vragen: of de President den eersten steen mogt werpen, — of hij met volkomen bewustheid van eigene onschuld, in September 1855, mij oneerbiedigheid jegens den Regter konde aantijgen? — Hij die in een glazen huis woont, behoort zich te wachten van steenen te gooijen, en het wordt dikwijls bewaarheid: dat men wel den splinter in eens anders, maar niet den balk in zijn eigen oog ziet.

Niet dat ik zulke slechte voorbeelden, als blijkens het vorenstaande, door den Advokaat Pels Rijcken gegeven zijn, als navolgenswaardig wensch te doen beschouwen, maar om aan te toonen dat jegens mij eene gestrengheid is gebezigd, die daarbij zonderling afsteekt, wensch ik nog even hierbij stil te staan. Want indien toch aan den Advokaat Pels Rijcken, ter zake van het voorgaande volstrekt geene bestraffing is opgelegd, dan komt het mij voor, dat er in Sep-

tember 1855 duizendmaal minder reden bestond, dat men mij aan eenige straf moest onderwerpen. De President scheen geheel vergeten te hebben, de onbegrijpelijke toegeeflijkheid, die jegens den Advokaat Pels Rijcken is aan den dag gelegd.

En met vertrouwen durf ik het vragen: Wie van beiden handelt op de eerlijkste en mannelijkste wijze: hij die den Regter bestrijdt door brochures, en alzoo op een terrein waarop de Regter, voor de waardigheid zijner betrekking, hem niet volgen kan, en niet volgen mag, en waardoor de Regter alzoo zwijgen moet, en die mitsdien met zedelijke lafhartigheid zich buiten het bereik van regtstreeksche tegenspraak heeft geplaatst? — Of hij die zijne tegenovergestelde gevoelens aan den Regter blootlegt, daarop de beslissing van dien Regter zelven inroept, en dien Regter alzoo de gelegenheid geeft, zijne eigene meening, indien zulks kan, te verdedigen en te handhaven? — Ik geloof de laatste. — En voorzeker bewijst de Regter, die zich daarover gebelgd toont, dat hij zijne roeping miskent, — dat hij de waarheid ontwijkt en onderdrukt, om aan eigenliefde en waanwijsheid en soms erger, den teugel te vieren.

Maar genoeg van de suspensie mij in September 1855 opgelegd, welke de President bij alle gelegenheden als een gewigtig bezwaar, als een scherp snijdend wapen tegen mij heeft weten te gebruiken.

Ik zal nu overgaan om opvolgend en naar tijdsorde aan te stippen eenige verdere handelingen en bejegeningen van den President tegen mij, waaruit zal blijken dat ik sedert September 1855 tot Januarij 1857, toen ik de balie heb verlaten, onophoudelijk en onvermoeid door den President ben beleedigd, gekweld en vervolgd, en dat hij jegens mij eene bittere hatelijkheid en vijandigheid opentlijk heeft aan den dag gelegd, die daaromtrent geen' den minsten twijfel overlaten.

Ik zeg dat ik slechts *„eenige"* dier handelingen en bejegeningen zal aanstippen, omdat ik niet *alle* vermelden kan, zonder de reeds nu zoo groote uitgebreidheid dezes verre te vergrooten. Maar na al hetgene ik naar waarheid nu zal zeggen, zal het voor een ieder begrijpelijk wezen wat ik van den President had door te staan, vooral wanneer men zich daarbij nog voorstelt den blik, het gelaat, den toon en de houding waarmede de President mij doorgaans behandelde.

Grove beleediging van den President jegens den adressant, als verdediger in eene strafzaak, op 21 November 1855.

Met de suspensie van 4 September 1855 ving de vacantie van het Geregtshof aan, en ik mogt, den Hemel zij dank! eenige maanden rust hebben en ongekweld doorbrengen. Maar naauwelijks was de vacantie voorbij, of reeds op 21 November daaraanvolgende moest ik, bij mijne eerste verschijning voor den President, de blijken zijner gramschap ontwaren.

Op dien dag was ik, als bijzondere gemagtigde en woordvoerder van de beklaagden voor het Geregtshof verschenen, in eene zaak van het Publiek Ministerie tegen J. S. en D. R. de Meza, vader en zoon, die bij vonnis van het Collegie van kleine zaken van September 1855 ieder tot eene maand gevangenzetting waren veroordeeld, en van welke veroordeeling zij in hooger beroep waren gekomen. — De eerste beklaagde, de vader, een man op hoogen ouderdom, wien door paralysie het gaan onmogelijk was, was afwezig, maar de tweede beklaagde, de zoon, was op de teregtzitting tegenwoordig. — In den loop der instructie rigtte de toenmalige Procureur-Generaal tot dezen beklaagde de vraag: of zijn vader bij het aangetijgde misdrijf niet tegenwoordig was geweest en daartoe den last had gegeven? —

Er is geene wetgeving te vinden, waarbij het niet overeenkomstig het aangeboren gevoel en de voorschriften der rede, strengelijk is verboden, in strafzaken den zoon te hooren, tot bezwaar van den vader. En zoo vindt men dan ook bij art. 81 van het Reglement voor de Regtbank van kleine zaken van 1828 G. B.

N°. 3 voorgeschreven, dat onder anderen, nabestaanden van den gedaagde, in de op- of nedergaande linie niet in getuigenis *geroepen* noch *ontvangen* mogen worden, zonder dat nogtans het hooren van die personen eenige onwaarde zal uitwerken, *wanneer*, onder anderen, *de gedaagde zich tegen het hooren derzelve niet verzet heeft.*

Die bepaling is ingevolge art. 90 alinea 2 van het aangehaalde Reglement, ingeval van hooger beroep voor het Geregtshof ten volle van toepassing.

Ik zoude derhalve in mijne pligten als verdediger zijn te kort geschoten, indien ik mij niet had verzet en zwijgend had veroorloofd, dat de voormelde vraag, die de toenmalige Procureur-Generaal tot den zoon rigtte, in strijd met de wet ten bezware soms van den vader, door hem werd beantwoord. Ik was dus verpligt daarop in te vallen, door den President het woord te vragen. Maar naauwelijks had ik de eerste woorden daartoe-betrekkelijk geuit, of de President, zonder mij aan te hooren, zonder mij te laten uitspreken, zonder te weten wat ik voor de verdediging te zeggen had, schreeuwde, — ik zeg opzettelijk schreeuwde, omdat dit werkelijk het geval was, -- in plotselinge, hevige gramschap mij woordelijk toe: „ZWIJG, *tot dat de Procureur-Generaal gesproken heeft!*"

Ik zweeg, ten einde het schandaal niet erger te maken, maar met het vaste besluit, om, indien de vraag ten bezware van den beklaagde werd beantwoord, er op te staan dat in de notulen der teregtzitting zoude worden aangeteekend en mij acte zoude worden verleend, dat de President mij onverhoord het zwijgen had opgelegd, toen ik, bij het doen dier vraag door den Procureur-Generaal, het woord wilde vragen.

Die vraag werd dan in strijd met de wet gedaan, en in strijd met de wet beantwoord. Dat antwoord nogtans was ontkennend, en het gelukte mij, den vader bij arrest van het Geregtshof te doen vrijspreken.

Maar intusschen vraag ik het: of de President het regt had, mij als verdediger, op zoodanigen onbeschoften toon het zwijgen op te leggen, en of hij daardoor niet ondubbelzinnig heeft getoond, geheel en al ontdaan te zijn, van die bedaardheid en welwillende onpartijdigheid, die den regter altijd, maar in het bijzonder in strafzaken, ten heiligen pligt is. — Van de onkieschheid en ruwheid die daarin voor mij persoonlijk gelegen waren zal ik niet spreken; genoeg is het, met een enkel klein staaltje flaauwelijk te hebben aangetoond, welke bescherming de verdediging van beklaagden bij den President konde hopen te vinden.

Naauwelijks een paar weken na dit gebeurde, werd op den 12den December 1855 door den President een arrest uitgesproken, in zake van J. J. Salomons qq., geopposeerde, tegen D. C. Munro qq., opposant, bekend ter ordinaire rolle van het Geregtshof van het jaar 1855 No. 25, waarin ik Pro Deo voor den geopposeerde als Procureur had geoccupeerd. Beschimping van den President jegens den Adressant, in een arrest van 12 December 1855.

Bij dat vonnis had ik in het belang van den geopposeerde geproponeerd de exceptie van non-qualificatie, omdat ik teregt vermeende, zoo als de uitkomst trouwens heeft bevestigd, dat de opposant de qualiteit niet bezat, welke hij zeide te hebben, en werd mitsdien door mij, volgens het vaste formulier in de practijk voor dergelijke exceptiën voorgeschreven, en voor het Geregtshof steeds gevolgd, geconcludeerd: tot absolutie van de instantie.

Die exceptie vond de President goed bij de derde overweging in het vonnis te bestempelen als eene „*ongerijmdheid*", omdat zij in den regel alleen aan dengene die in regten geroepen wordt, doch niet aan hem die een ander in regten roept, kan toekomen.

Hoe oppervlakkig gegrond dit ook moge schijnen, zal zulks nogtans dadelijk vervallen, wanneer men bedenkt, dat indien de opposant niet in regten ware verschenen, de geopposeerde tegen hem zoude hebben moeten vragen, niet *defaut*,

omdat hij niet konde beschouwd worden in den eigentlijken zin des woords gedaagde te zijn, maar *comparuit*, omdat hij aanlegger was, uit krachte waarvan de oppositie zoude moeten worden afgedaan.

Inderdaad dus was de opposant en niet de geopposeerde de aanlegger, niettegenstaande, ingevolge eene voor het Geregtshof sedert 1832 met de invoering van het alstoen afgekondigde Reglement op de manumissiën gevestigde jurisprudentie, de geopposeerde den opposant in regten had geroepen. Maar de *aanleg*, de eerste stap, de grondslag der zaak bestond niet in de roeping van den geopposeerde tegen den opposant, maar in de oppositie door den opposant tegen den geopposeerde ter Gouvernements-secretarie tegen het verzoek om manumissie door den geopposeerde gedaan, aangeteekend. — De opposant was dus de eigentlijke, ware *aanlegger*, en niet de geopposeerde, en zoo zal het dus wel waar zijn, dat de exceptie van non-qualificatie in het onderwerpelijke geval teregt door mij is geproponeerd, omdat, zoo als elke schooljongen haast weet, die exceptie te pas komt, wanneer de aanlegger de qualiteit niet heeft, welke hij goed vindt zich toe te schrijven.

Maar ik wil dit alles ter zijde laten, en zelfs voor een oogenblik aannemen wat niet aan te nemen is, dat daarin de President gelijk heeft en ik ongelijk heb, — kan zulks dan nog, de beleedigende uitdrukking, jegens mij als lid der balie gebezigd, regtvaardigen? — Ik zal hierop voor alsnog niet antwoorden, en ik zal het ongepaste, onedelmoedige en onwettige daarvan hier niet uiteenzetten, omdat ik bij de behandeling van latere en grovere beleedigingen door den President in zijne vonnissen en appointementen mij aangedaan en toegevoegd, de gelegenheid zal hebben hierop nader terug te komen.

Hatelijke weigering van den President, om den adressant zijne eigene door hem overgelegde stukken, in het belang van zijnen cliënt, voor een oogenblik slechts ter Griffie te doen inzien, op 4 Februarij 1856.

Eene betrekkelijke kleinigheid, welke op 4 Februarij 1856 is voorgevallen, kan niettegenstaande derzelver geringe beteekenis, ten bewijze strekken, hoe ver de hatelijkheid van den President jegens mij ging, ook dan zelfs wanneer de belangen der justiciabelen daardoor konden lijden.

Ik had op 31 Januarij te voren een request ingediend in zake van M. D. Huidekoper qq. tegen H. G. Roux c. s. qq., waarbij ik onder andere en meerdere stukken, had overgelegd, de procuratie krachtens welke de requestrant ageerde. — De gewigtige belangen in het moederland van een toen alhier pas opengevallen zeer belangrijk sterfhuis, ter zake waarvan het request was ingediend, maakten het gebiedend noodzakelijk, dat de requestrant ten spoedigste eene behoorlijke volmagt aldaar overzond. Om die volmagt naar behooren te kunnen passeren, was het noodig, dat de gezworen klerk daarmede belast, met de volle voornamen der principale lastgevers en eenige andere bijzonderheden, in de lastgeving van den requestrant voorkomende, bekend werde gesteld. — Ik begaf mij ten dien einde, in den voormiddag van Maandag 4 Februarij 1856, vergezeld van den gezworen klerk S. H. de Granada, ter Griffie, en verzocht de bedoelde procuratie van M. D. Huidekoper te mogen inzien. De heer Griffier gaf daarop te kennen, dat zij niet op de Griffie, maar bij den President was, en bood welwillend aan ze daar te laten vragen. Dientengevolge werd een der klerken ter Griffie naar den President gezonden, met de boodschap dat ik met den gezworen klerk de Granada ter Griffie was, en verzocht de bedoelde procuratie aldaar te mogen inzien, ten einde eene procuratie, welke met de mail, die den volgenden dag zoude vertrekken, moest verzonden worden, te kunnen doen passeren.

Voorzeker was het niet te verwachten, dat de President zóó onheusch zoude zijn, om dit geringe, beleefde verzoek te weigeren.

En toch gebeurde dit; en de President ontzag zich niet, om ten aanzien dier weigering zich te verschuilen, achter het niets beteekenend voorwendsel: dat het

stuk *aan het Geregtshof* was overgegeven, en dat *hij* zich daarom niet bevoegd achtte om het af te geven.

Vreemd was voor allen, deze plotselinge overdrevene kieschheid en fijne wellevendheid van den President tegenover het Hof. — Maar zij waren volstrekt overbodig, omdat hier geene sprake was van de afgifte der stukken, *buiten* den boezem van het Geregtshof, daar ik slechts had verzocht om de procuratie, niet ten mijnen kantore, maar *ter Griffie van het Geregtshof* met den voornoemden gezworen klerk in te zien, zoodat dat stuk derhalve inderdaad *niet* werd overgegeven. Bovendien was er geen het minste gevaar, om mij dat stuk zelfs voor een oogenblik af te staan, zoo als mij dit ook door niemand, behalve den President, zoude zijn geweigerd geworden, omdat dat stuk van *mij* afkomstig was, en omdat ik en ik alleen voor mijn' cliënt er belang bij had dat het den regter werd overgelegd, hetwelk genoegzamen waarborg aanbood dat ik daaromtrent niet in verzuim zoude blijven.

De President had met onbegrijpelijke goedheid bij zijn voormeld antwoord verder gevoegd, dat hij in de zitting van het Geregtshof, welke den volgenden dag, zijnde Dingsdag den 5 Februarij, zoude gehouden worden, over mijn verzoek zoude spreken, en dat ik dan na afloop dier zitting ter griffie het resultaat konde komen vernemen; — maar de President wist intusschen zeer wel, dat de Mail op dien volgenden dag moest vertrekken, — dat de Procuratie eerst moest gepasseerd worden en daarna nog aan Uwe Excellentie ter legalisatie moest worden aangeboden, en dat het dus niet doenlijk was om tot den afloop der zitting van het Hof op den volgenden dag te wachten met het passeren der Procuratie, zoude zij nog met de mail van dien dag kunnen verzonden worden.

Ik verliet de Griffie met innige verontwaardiging over de kleingeestige kwaadwilligheid door den President mij op nieuw betoond, en de Procuratie werd gepasseerd, *zonder* dat ik in het belang van mijn' cliënt datgene had nagezien, wat ik gewenscht had te onderzoeken.

Van datzelfde request van M. D. Huidekoper qq. wist de President spoedig daarna gebruik te maken, bij het daarop in dato 13 Februarij 1856 verleende appointement, om mij wederom onderscheidene beleedigingen toe te voegen, door onder anderen, bij de vijfde en zevende overwegingen daarvan, het door mij gedaan verzoek te bestempelen als eene *»ongerijmdheid, een onregtskundig wanbegrip »en eene ongerijmde verwarring,"* »waarvan onder het oud-hollandsch regt wel geene voorbeelden zijn bij te brengen."

Onderscheidene beschimpingen van den President jegens den adressant in een appointement d.d. 13 Februarij 1856.

Het zoude ook hier wederom te ver leiden, indien ik mij begaf in eene wederlegging van al de haarkloverijen en drogredenen onder den dekmantel waarvan de President deze voor mij beleedigende epitheten heeft gebezigd. — De President spreekt alleen, en dan heeft men altijd gelijk. — Maar het verdient intusschen opmerking, dat niettegenstaande dit request betrekking had tot de opening van een *verzegeld* sterfhuis, en de beslissing daarop dus den grootsten spoed vereischte, de President met zijn verblindend verlicht verstand en zijne onpeilbaar diepe geleerdheid, bijkans veertien volle dagen heeft noodig gehad, om in een oneindig aantal bladzijden schrifts, die »ongerijmdheden," »onregtskundige wanbegrippen" en »voorbeeldelooze ongerijmde verwarringen," langdradig tot vervelens toe, te wederleggen, met een' ommehaal van fransch, nieuw nederlandsch, oud-hollandsch en romeinsch regt en een tal van regts-autheuren, waaruit wel zoude mogen afgeleid worden, dat die wederlegging niet zoo uiterst gemakkelijk uit de pen is gevloeid, niettegenstaande de President, bij de vreesselijk lange dertiende overweging van het appointement ten beste geeft, eene door hem uitgevondene oplossing, *op grond van het vroegere costumier regt* IN FRANKRIJK, van een raad-

sel omtrent zeker geheimzinnig, vroeger onbegrijpelijk, door hem aangewezen, raadselachtig *niets* dat aan zijde der Executeuren *onder het oud hollandsch Regt* bestaan moest," — en welke oplossing door geen ander te voren nog ooit geraden was geworden, waarschijnlijk omdat men er niet op bedacht was geweest om in de burgerlijke regtspleging, het *oud costumier* FRANSCH *regt* te verwarren met het *oud-hollandsch regt.*

Veelvuldige krenkende en diepe beleedigingen, door den President den adressant aangedaan, in de vergaderingen van het Geregtshof in Maart 1856.

Thans zal ik overgaan tot de vermelding van de verregaande krenkende en diepe beleedigingen, door den President in Maart 1856 mij bij herhaling in de vergaderingen van het Hof toegevoegd.

Maar alvorens hiertoe over te gaan, is het noodig, tot juist overzigt der zaak eenige maanden terug te treden, ten einde het verband waarin deze verregaande beleedigingen stonden met vroegere gebeurtenissen, volledig aan te toonen.

Voorafgegane gebeurtenissen, daarmede in verband staande.

Ik heb reeds hiervoren omschreven de hevige maatregelen, die in September 1855 door den President tegen de balie werden genomen, en ik heb vermeld de vele punten die hij had goed gevonden vast te stellen, en welke bij het adres der balie aan het Geregtshof dd. 3 November 1855 ten deze overgelegd sub N°. 12 in het breede waren behandeld. — Ik heb verder gewezen op het vruchtelooze onderhoud, hetwelk wegens dat adres tusschen den President en de balie had plaats gevonden.

Men zoude gedacht hebben, dat na die vele punten, de President, ten minste voor korten tijd, geene nieuwigheden verder zoude invoeren, en dat hij naauwelijks de conferentiën met practizijns op eigen wil afgeschaft hebbende, zoo als zulks vroeger ten deze is uiteengezet, niet zoo dadelijk weder zoude overgaan, om ook in de wijze van procederen op eigen gezag het bestaande af te schaffen en nieuwe wetten van hem zelven en van hem zelven alléén afkomstig ter slaafsche naleving op te dringen.

Weigering van den President, om verder, even als vroeger, de dagvaardingen in burgerlijke regtszaken te teekenen.

En toch was dit zoo. Want naauwelijks was de vacantie van het Geregtshof gedurende de maanden September en October 1855 afgeloopen, of reeds in November daaropvolgende, vond de President goed, den practizijns kennis te geven, dat hij voortaan niet verder zoude teekenen de dagvaardingen in burgerlijke zaken voor het Geregtshof, maar dat zij practizijns zulks slechts aan den Exploicteur bij het Geregtshof hadden op te dragen, die zulks wel zoude doen.

Voorafgaand quasi-verhoor van den Exploicteur deswege, door den President.

De President had dan ook vooraf den Exloicteur zijn' wil kenbaar gemaakt, maar hem gelijktijdig met prijzenswaardige inschikkelijkheid gevraagd: of hij Exploicteur daartegen ook eenige bezwaren had? — even alsof de Exploicteur, den wil van den President reeds kennende, het immer in zijne hersenen zoude hebben durven te laten opkomen, om ja te zeggen, weshalve de Exploicteur op de hem gedane vraag, met vele buigingen, een eerbiedig en onderdanig: Neen uitsprak, indachtig aan de strenge en hevige maatregelen die hij nog kort te voren door den President op eenige leden der balie had zien toepassen, en waaruit hij met zekerheid kon berekenen wat *hem* te wachten stond, indien hij de vermetele stoutheid had, tegen den hem kenbaar gemaakten wil van den President, den toen almagtigen en alvermogenden kolossus, de minste bezwaren hoe ook genaamd in het midden te brengen.

Of de President nu weigerde om de dagvaardingen verder te teekenen, ten einde den practizijns te toonen dat ook hij niet verkoos met hen in aanraking te komen en om nader aan de practizijns betaald te zetten, hunne verwijdering van de conferentie, nadat hij hen zoo oneindig lang had doen wachten, waarvan door mij vroeger gesproken is, — dan wel om daardoor den practizijns in nieuwe ongelegenheid te brengen, of wel misschien om beide redenen, — kan hier weinig afdoen. — Genoeg: de President weigerde volstandig, wat door niet een zijner

voorgangers, zelfs niet door een' enkelen der Gouverneurs dezer kolonie, die volgens vroeger bestaan hebbende verordeningen, tevens Presidenten van de Geregtshoven waren, immer was geweigerd, — wat zelfs door hem sedert zijne komst in de kolonie tot op dat tijdstip duizend malen was gedaan, — en de balie was daardoor in de onmogelijkheid geplaatst *wettig* eenige dagvaarding te doen uitgaan, en de loop der justitie was alzoo voor alle nieuwe zaken, ten eenenmale gestremd!

Stremming der justitie, ten gevolge der weigering van den President.

Want de onwettigheid en ongegrondheid der weigering van den President voor dit oogenblik in het midden gelaten, — en zelfs wanneer die weigering wettig en gegrond ware, bleef nog altijd over de beantwoording der vraag: In welken anderen vorm en op welke andere wijze behoorden dan *wettige* dagvaardingen in burgerlijke zaken voor het Geregtshof te worden ingerigt en uitgevaardigd?

Die vraag mogt en kon, niet door practizijns, maar alleen door de wetgevende magt binnen deze kolonie beantwoord worden.

Herhaalde beleefde aanzoeken van twee leden der balie bij den President, om op zijn besluit terug te komen en wrevelige afbreking dier aanzoeken door den President.

Intusschen deden twee leden der balie, wijlen de heer Heilbron, Advokaat, en de heer Arlaud, Procureur, herhaaldelijk aanzoek bij den President, ten einde met de meeste bescheidenheid en eerbied, hem zoo mogelijk te bewegen om zijn kenbaar gemaakt besluit te wijzigen en de dagvaardingen, als van ouds te onderteekenen. Maar alle vertoogen, — alle redeneringen, alle bewijsgronden stuitten af, op de eeuwige en onveranderlijke volstandige weigering van den President, tot dat alle verdere onderhandeling bepaaldelijk ten eenenmale werd afgebroken door de nadrukkelijke verklaring, naar mij is medegedeeld, van den President, bij gelegenheid van een der hiervoren bedoelde gesprekken, als wanneer hij, den voor hem open liggenden bundel Gouvernements-Bladen toeslaande, elk verder vertoog afsneed met de woorden: „Ik doe het *niet*; klaagt mij aan!"

Eerste regtsgeding bij eene nieuwe dagvaarding aangelegd, waarvan de eischer heeft afgezien met betaling van al de kosten.

Er kwam inmiddels geene verandering, tot dat eindelijk wijlen de Advokaat Heilbron, op den 5den Januarij 1856 eene dagvaarding deed uitgaan, in zake van den heer E. van Emden qq. de firma Wartman en Crous te *Amsterdam*, tegen A. Voordewind, om ter ordinaire rolle van het Geregtshof van den 28sten Januarij daaraanvolgende te verschijnen.

Deze dagvaarding was geheel afwijkende van de wijze en den vorm daaromtrent vroeger onafgebroken in acht genomen, en zij was *niet* door den President onderteekend.

Hoe weinig de advokaat Heilbron er tevens in geslaagd was, om den juisten vorm en de door den wetgever gewilde wijze van dagvaarding te treffen, bleek spoedig daarop, toen bij de publicatie van 26 April/2 Mei 1856 Gouvernementsblad N°. 4 daaromtrent bepalingen werden vastgesteld, die de ongeldigheid der door den Advokaat Heilbron beproefde dagvaarding ten duidelijkste deed uitkomen.

Op den dag der verschijning ter rolle van het Geregtshof, werd door mij, als Procureur voor A. Voordewind, die mij de waarneming zijner verdediging had opgedragen en toevertrouwd, tegen de bedoelde citatie geproponeerd de exceptie van nulliteit, bij eene schriftuur, waarvan ik de eer heb ten deze sub N°. 16 een afschrift over te leggen.

Het gevolg hiervan was, dat de Advokaat Heilbron, zelf de onhoudbaarheid der door hem gepleegde handeling inziende, ter rolle van den 11den Februarij 1856 verklaarde af te zien van de instantie met oblatie van kosten, waarop mijnerzijds werd verzocht condemnatie en vonnis, hetwelk dan ook in die maand is verleend.

Tweede regtsgeding waarin hetzelfde is gebeurd.

Maar op dienzelfden 11den Februarij 1856, had de Advokaat Heilbron eene andere zaak ter ordinaire rolle van het Geregtshof aangebragt, van H. A Tirion q. q. het huis van negotie canterende te *Amsterdam*, onder de firma J. J. Poncelet, tegen de executeuren in de boedels en nalatenschappen van D. B. de Mesquita c. s., waarin bij de dagvaarding op den 19den Januarij te voren had doen uitgaan, op dezelfde wijze en in denzelfden vorm als die in de zoo even vermelde zaak van Voordewind.

Toen terzelfder rolle van 11 Februarij 1856 door den Procureur Wesenhagen,

aan wien de executeuren voornoemd hunne verdediging hadden opgedragen, ook tegen die citatie werd geproponeerd de exceptie van nulliteit, om dezelfde redenen, waarom zulks in de zaak van Voordewind was gedaan, werd door den Advokaat Heilbron ook in dit geval afgezien van de instantie met oblatie van kosten, om de redenen breedvoerig uiteengezet bij het request van H. A. Tirion q. q. voornoemd aan Uwe Excellentie, dd. 15 Maart 1856, ten deze overgelegd sub. N°. 17, en waarop ik nader zal nederkomen.

Nu was dan definitief gebleken, dat er geene *wettige* dagvaarding voor het Geregtshof konde worden gedaan.

Geduldig, maar vruchteloos wachten der balie, ten einde den President de gelegenheid te geven, om zijnerzijds bij het Koloniaal Bestuur aanzoek te doen tot redres der door hem veroorzaakte stremming in den loop der justitie.

Schoon de balie had verwacht dat bij de bestaande stremming der Justitie, de President eindelijk pligtmatig Uwer Exellentie gezag als uitoefenende de wetgevende magt zoude erkend en Uwer Excellentie tusschenkomst zoude ingeroepen hebben, om de bestaande onoverkomelijke moeijelijkheden in den loop des regts te doen opheffen, werd zij in deze verwachting te leur gesteld, en niettegenstaande de leden der Balie ongaarne hunne cliënten den eersten stap omtrent dit onderwerp bij Uwe Excellentie wilden aanraden, maar zulks veeleer, om der gepastheid wille en om zoo veel mogelijk iedere verdere botsing te vermijden, aan den President meenden te moeten overlaten, werd men eindelijk door de langdurige, onbegrijpelijke werkeloosheid op dit punt van den President gedwongen, de inroeping der tusschenkomst van Uwe Excellentie door de particulieren, te moeten aan de hand geven.

Inroeping dientengevolge van de tusschenkomst des Bestuurs van de zijde der particulieren.

Het was dien ten gevolge, dat het request van H. A. Tirion q. q. dd. 15 Maart 1856 ten deze overgelegd sub N°. 17 aan Uwe Excellentie werd aangeboden. 1)

Voordragt dientengevolge van den President aan Z. E. den Gouverneur van Suriname.

Omstreeks dien tijd, en niet eerder, en alleen ten gevolge daarvan, dat de President had vernomen, zoo als zulks niet geheim was gehouden, dat de practizijns de inroeping van Uwer Exellentie tusschenkomst, als het eenigst overblijvende redmiddel hadden aangeraden, besloot de President, — zoo als hij zelf moet erkend hebben, ingevolge hetgene in der tijd algemeen werd gezegd, bij de dadelijk te vermelden voordragt, — om ook zijnerzijds eindelijk aan Uwe Excellentie de beslissing der zaak te onderwerpen, en van daar dat bij missive, ten name van het Geregtshof gedateerd den 14den Maart 1856, (en alzoo slechts één dag vroeger dan het voormelde request van H. A. Tirion q. q.) de voordragt geschiedde, die de aanleiding is geweest tot de reeds vroeger aangehaalde Publicatie van 1856 G B N°. 4.

Hatelijkheden van den President bij die voordragt, tegen de balie in het algemeen en den adressant in het bijzonder.

Ik zal niet spreken van de boosaardige, ongegronde beschuldigingen, in dat stuk vervat tegen de geheele balie, en van de hatelijke en zwarte kleuren, waarmede de President in dat document, de balie in het algemeen en mij in het bijzonder aan Uwe Excellentie verkoos af te schilderen. De algemeene bekendheid, vreemd genoeg, die men in der tijd aan dat stuk heeft weten te bezorgen, maakte het dubbel grievend. De President, dit wist een ieder, had zelfs getracht om de balie zóó onkundig, zóó onwetend, zóó dom te doen voorkomen, dat hij, schoon zelf bij de aangehaalde voordragt met tastbare hatelijkheid erkennende, dat daarvan in geene wetgeving eenig voorbeeld is bij te brengen, bij die voordragt een formulier had gevoegd, hetwelk de practizijns gelijk schooljongens als een voorbeeld van de dagvaardingen zouden te volgen hebben.

Grove feilen der voordragt, en gedeeltelijke gewijzigde aanneming van een zeer klein gedeelte daarvan door het Bestuur.

Bekend is het intusschen, welke grove misslagen datzelfde formulier bevatte, — en tot welke onberekenbare en noodlottige verwarring in de regtspleging de ingediende voordragt van den President, werd zij in haar geheel aangenomen, zoude leiden, en welke onheilen zij voor de justiciabelen zoude na zich slepen.

Gelukkig, dat naar aanleiding van toelichtingen en opmerkingen van anderen, door Uwer Excellentie wijsheid en kalme bezadigdheid van die voordragt weinig, slechts zeer weinig is aangenomen, dat het formulier geheel achterwege is gela-

---

1) Vid. Bijlage VII.

ten, en dat de Publicatie van Mei 1856, Gouv. Blad N°. 4 zoo min nadeelig mogelijk, heeft teruggewerkt.

Ik zeg: zoo min nadeelig mogelijk, omdat iedere gedeeltelijke verandering, iedere gedeeltelijke nieuwigheid in het burgerlijke regt of de burgerlijke regtspleging binnen deze kolonie, noodwendig nadeelige gevolgen moet na zich slepen, omdat daardoor het evenwigt wordt verbroken tusschen de verschillende schakels van den keten der regtspleging, die onderling, sedert onheugelijke tijden één onafscheidbaar geheel uitmaken, — omdat zij eene verzwarende ongelijkmatigheid doen ontstaan, — omdat zij slechts zijn nieuwe lappen op een oud kleed, — en omdat zij noodelooze schokken veroorzaken en als voorbarig beschouwd moeten worden, met het oog op het reeds sedert lang gekoesterde voornemen der Hooge Regering in het moederland, om in deze kolonie eene nieuwe geschrevene algemeene wetgeving in te voeren.

Stremming door den adressant ondervonden, in de behandeling van regtszaken, tengevolge der weigering van den President om de dagvaardingen te teekenen.

Middelerwijl had ook ik, als Procureur, de stremming ondervonden, welke door de weigering van den President, om de dagvaardingen voor het Geregtshof te onderteekenen, in de behandeling der zaken was veroorzaakt.

Ik occupeerde onder anderen in eene zaak van G. E. IJssan, opposante tegen wed. J. J. Durkheim, geopposeerde, en H. Stenhuijs Jr., geëxecuteerde, bekend ter ordinaire rolle van het Geregtshof van het jaar 1849 No. 90. — In die zaak moest laatstgenoemde worden gedagvaard tot het stellen van Practizijn-Acceptant, omdat hij geen' verdediger voor zich deed verschijnen. Daar het mij toen echter niet mogelijk was eene *wettige* citatie tot dat einde uit te zenden, zonder de opposante bloot te stellen aan de kosten eener ongeldige procedure, en daar in de zaak op poene van verstek moest worden voortgeprocedeerd, welk laatste niet konde gebeuren, zonder dat genoemde Stenhuijs vooraf tot het stellen van Practizijn-Acceptant was gedagvaard, vond ik mij gedwongen, naar aanleiding daarvan, ter rolle van 25 Februarij 1856, van de verdere waarneming dier zaak te desisteren.

Ik gaf daarvan, tien dagen te voren, kennis aan de opposante, bij billet van den 15den Februarij 1856 waarvan ik de eer heb sub N°. 18, een afschrift over te leggen [1]).

De opposante deed daarop aanzoek bij de heeren Procureurs Wesenhagen en Arlaud, om de behandeling der meer bedoelde zaak op zich te nemen, doch beiden wezen dit van de hand, en gaven te kennen, zooals de opposante dit in het hierna vermelde request verklaart, „evenmin als de Procureur van Praag „en op grond der door dezen opgegevene redenen, in die zaak met vrucht te „kunnen ageren."

Request door de belanghebbende partij aan het Geregtshof ingediend, om opheffing dier stremming.

Het was daarop dat de opposante, met overlegging van het door mij aan haar geschreven billet van den 15den Februarij 1856, in dato 6 Maart daaraanvolgende aan het Geregtshof indiende het request, hetwelk ik de eer heb bij deze sub N°. 19, in originali over te leggen [2]).

Hevige aanvallen van den President tegen den adressant onder voorwendsel dat dat request klagten tegen hem adressant inhield.

Indachtig dat ik het het eerst gewaagd had, ter rolle van den 28sten Januarij 1856, in zake Voordewind, de nulliteit te proponeren, van de dagvaarding die overeenkomstig den wil van den President was uitgevaardigd, maakte de President van dat request gretig gebruik als een middel om mij kwaad te berokkenen, en zoo verkoos hij dit request als eene *klagte* tegen mij te bestempelen, niettegen-

---

[1]) Vid. Bijlage Va.
[2]) Vid. Bijlage Vb.

staande de requestrante door de overlegging van mijn biljet, genoegzaam had getoond, dat het haar te doen was om de bij dat biljet geopperde bezwaren uit den weg te zien ruimen, zoo als zij dan ook, in antwoord op mijn schrijven aan haar van den 11den Maart 1856 bij biljet van den volgenden dag, te kennen gaf: bij het door haar gepresenteerde request *niets anders* te hebben bedoeld, dan van het Geregtshof te verzoeken, *niet* eenige maatregelen tegen mij, maar om voorziening en opheffing zoo mogelijk van de bezwaren door mij haar bij mijn voormeld biljet van 15 Februarij 1856 bekend gemaakt. En wel verre dat zij mij zoude willen aanklagen, was zij mij integendeel zeer verpligt, voor de zorgvuldigheid en belangeloosheid, waarmede ik haar voor aanzienlijke kosten heb willen bewaren.

Bepaalde verklaring van het tegendeel door de requestrante zelve.

Van mijn biljet van 11 Maart 1856 aan de opposante, heb ik de eer een afschrift over te leggen, sub N°. 20, terwijl het antwoord der opposante van den volgenden dag, in originali, en voorzien van een doorgeschrapt en niet onderteekend exhibitum, d.d. 21 Maart 1856 in het kennelijke handschrift van den Commies ter Griffie, W. C. Grunberg, sub N°. 21, wordt overgelegd.

Niettegenstaande dit alles had ik in den namiddag van Dingsdag den 11den Maart 1856 ontvangen een besluit, ten name van het Geregtshof van dien dag, waarbij ik werd opgeroepen, om reeds den *volgenden morgen*, na afloop der openbare teregtzitting voor het Geregtshof te verschijnen, ten einde te worden gehoord, zoo als in die resolutie vermeld staat, ter zake der klagte door de voornoemde opposante tegen mij wegens mijne gedragingen in voormelde zaak [1]).

Voorbedachtelijke heillooze voornemens van den President jegens den adressant.

Toen ik in opvolging dezer resolutie, welke ik de eer heb in originali, sub N°. 22, over te leggen, op Woensdag den 12den Maart 1856, na afloop der openbare teregtzitting, waarop ik gedurende een paar uren had gepleit, vermoeid ter vergadering van het Geregtshof, na daartoe gedane oproeping verscheen, bleek mij al dadelijk met welke heillooze voornemens de President voorbedachtelijk scheen bezield te zijn, daar hij ook den toenmaligen Procureur-Generaal zitting had doen nemen. Had de President niets anders op het oog gehad, dan eene explicatie van mij te vragen, om *na* mij gehoord te hebben, te beoordeelen of ik al dan niet eenige straf verdiende, dan ware de tegenwoordigheid van den Procureur-Generaal niet noodig geweest. Maar omdat de President reeds vooraf, en nog zonder mij gehoord te hebben, reeds gepredisponeerd was, om mij als Procureur te suspenderen of wel geheel te secluderen, in welk geval, naar zijne meening volgens de bestaande wettelijke verordeningen, het Publiek Ministerie in zijne conclusiën moest worden gehoord, had hij den Procureur-Generaal bij de behandeling dezer zaak doen tegenwoordig zijn.

Beleedigingen van den President jegens den adressant, op den 12 Maart 1856.

De President maakte mij daarop bekend met den inhoud van het request door G. E. IJssan gepresenteerd en vroeg mij de redenen af, waarom ik er bezwaar in vond eene dagvaarding tot het stellen van Procureur acceptant in de bij dat request bedoelde zaak te doen uitgaan. Ik gaf hem daarop in substantie ten antwoord: dat het was, omdat ik zoodanige citatie niet konde inrigten en uitvaardigen, in den vorm en op de wijze, zoo als zulks tot in November van het afgeloopen jaar 1855 steeds onafgebroken, sedert onheugelijke tijden voor het Geregtshof is geschied, en dat mij geene andere vorm en wijze bekend was, die ik ten aanzien van zoodanige dagvaarding wettig zoude kunnen of moeten volgen.

Dit gaf al dadelijk aanleiding tot eenige hevige uitvallen van den President jegens mij, waarvan de geest en strekking blijkbaar waren, om mij de diepste minachting te betoonen en gevoelig te beleedigen. Ik behield desniettemin alle mogelijke bedaardheid, om mij niet schuldig te maken aan eenige ongepaste uitdrukking jegens den President, terwijl hij zich met de regterlijke toga omhuld had. Na lange discussiën, waarbij de President mij trachtte aan te toonen, de wijze waarop zoodanige dagvaarding, naar zijne zienswijze, of zoo als hij zeide, naar de zienswijze van het Hof behoorde plaats te vinden, en met welke ik be-

---

[1]) Vid. Bijlagen V, *c*, *d* en *e*.

scheidenlijk verklaarde, met blootlegging der gronden waarop dit steunde, mij niet te kunnen vereenigen, werd mij door den President nogmaals ten laatste cathegorisch afgevraagd: of ik al dan niet bereid was de dagvaarding bij het request van G. E. IJssan bedoeld, uit te vaardigen? En toen ik hierop met allen eerbied ontkennend antwoordde, werd door den President, na eene kortstondige zamenspraak met de tegenwoordige leden van het Geregtshof en den Procureur-Generaal, mij aangezegd, dat mij den tijd van acht dagen werd gegeven, ten einde in de zitting van het Geregtshof, welke gehouden zoude worden op Dingsdag den 18^{den} Maart, wederom te verschijnen, en alsdan op de aan mij hiervoren vermelde gerigte vraag een bepaald antwoord te geven. Ik nam dit uitstel aan, met de verklaring nogtans, dat ik zulks deed, ten einde niet voorbarig te schijnen, en schoon mij geen enkele reden bewust was waarom ik mijne overtuiging die ik den President reeds had bekend gemaakt, zoude kunnen veranderen.

Beleedigingen van den President jegens den adressant op den 18 Maart 1856.

In de zitting van het Geregtshof van Dingsdag den 18 Maart verscheen ik dan weder. Maar ik moet bekennen, dat sedert mijne verschijning op den 11^{den} te voren, en toen mij de heillooze voornemens van den President, zoo als ik hiervoren omschreven heb in zekere mate gebleken waren, ik wel huiverig werd voor de verdraaijing mijner woorden of mijner gezegden, indien ik mij slechts mondeling expliceerde, en ik besloot daarom zulks in geschrift te doen.

Nadat ik binnengeroepen zijnde mij door den President werd gevraagd, welk alsnu het antwoord was dat ik te geven had, verzocht en verkreeg ik verlof tot de voorlezing der verklaring door mij in die zitting schriftelijk overgeleverd, en ten deze sub N°. 23 kopiëlijk overglegd. [1])

De President die gedurende de voorlezing dezer verklaring, door gelaat en gebaren zijne gramschap daarover aan den dag legde, vergunde mij niet de voorlezing te voleindigen, maar toen ik genaderd was tot het slot, waarbij ik naar aanleiding van al het voorgaande verklaarde, op den eed mijner betrekking voor God en mijn geweten, dat ik in gemoede naar mijne opregte innigste overtuiging en volgens den eed door mij duur bezworen, mij op dat oogenblik niet in staat gevoelde, om eene *wettige* citatie uit te vaardigen, anders dan op de wijze en in den vorm zoo als zulks tot en met November van het afgeloopen jaar 1855 voor het Geregtshof onafgebroken sedert onheugelijke tijden was gepractiseerd, belette de President mij verder te gaan, en verklaarde dat het Hof niet zoude toelaten, dat ik onder eede aflegde eene verklaring, welke door het Hof zoude kunnen verworpen worden, en waardoor alzoo die eed als ongeldig zoude worden uitgemaakt.

Niettegenstaande dit geschiedde op een' woedenden, beleedigenden toon, antwoordde ik den President met de meeste bedaardheid: dat ik het Geregtshof de meeste vrijheid liet, om over die verklaring te oordeelen, zoo als hetzelve zoude vermeenen te behooren, maar dat ik voor mij in gemoede innig overtuigd was van de zuiverheid en opregtheid mijner verklaring, en er mitsdien geen bezwaar in vond, maar er integendeel op aandrong, dat ik haar zoude voorlezen en afleggen, zoodanig als ik dezelve in geschrifte had gebragt. — Dienovereenkomstig werd door mij de vermelde verklaring dan ook in haar geheel voorgelezen en overgeleverd.

Maar toen volgde er een tooneel, waarbij de President de regterlijke waardigheid geheel uit het oog verloor. De President begon met mij te herhalen al hetgene hij mij reeds in de zitting van den 11^{den} Maart te voren had voorgehouden. — De President vroeg mij: of ik niet in staat was den Exploicteur op te geven de namen en voornamen der partijen, en ik antwoordde: ja; hij vroeg mij vervolgens: of ik den Exploicteur niet konde opgeven het jaartal en het nummer ter rolle van de zaak, en ook dit beantwoordde ik bevestigend; en hij vroeg mij eindelijk: of ik den Exploicteur ook niet konde opgeven, het tijdstip waarop de gedaagde compareren moest, en toen ik ook hierop bevestigend antwoordde, vroeg

---

[1]) Vid. Bijlage XIII.

hij mij ten laatste: waarom ik dan de onderwerpelijke dagvaarding tot het stellen van procureur-acceptant niet had willen uitvaardigen. — Nadat ik hierop geantwoord had, dat ik zoodanige dagvaarding, zonder de onderteekening van den President van het Geregtshof als onwettig beschouwde, verweet de President mij, dat ik het was die daaromtrent moeijelijkheden had in den weg gelegd. — Hij wees mij op de dagvaardingen die door den advokaat Heilbron waren uitgevaardigd geworden, en die ik hiervoren vermeld heb, en hij voegde mij toe, dat *ik* daartegen was opgekomen, en dat *ik* de *raddraaijer* van alles was, maar dat het mij geen goed zoude doen en dat ik er niets bij zoude winnen.

Het is mij niet mogelijk, hier al de verdere beleedigende uitdrukkingen terug te geven, die de President bij deze gelegenheid tegen mij bezigde. — Hij sprak mij niet anders toe, dat met het krenkend *jij* en *jou*, en leidde gedurende al den tijd dat hij mij toesprak de hevigste gramschap aan den dag. — Na lange woordenwisseling die tot geen verder resultaat leidde, voegde de President mij toe, mij den wijsvinger der regterhand hevig toeschuddende: „je kunt gaan, maar we „zullen je regter maken over je eigen lot!"

Wat de beteekenis was dezer laatste toen voor mij geheimzinnige woorden, is mij daarop spoedig gebleken.

Immers reeds daags na mijne verschijning voor het Geregtshof, en wel op den 19den Maart 1856, had de President zich gehaast eene *buitengewone* vergadering van het Geregtshof te beleggen, waarbij ook de Procureur-Generaal tegenwoordig was, en waarin de door mij overgelegde verklaring ter tafel werd gebragt.

Wat in die zoo haastig belegde buitengewone vergadering is verhandeld, — welke bedenkingen er ten aanzien mijner verklaring mogten gemaakt zijn, — of in hoeverre die verklaring werd aangenomen of verworpen, is voor mij altijd zorgvuldig geheim gehouden. En het eenigste wat mij van die vergadering bekend is, was het besluit door haar genomen, mij op den 20sten Maart 1856 bezorgd, waarbij ik werd opgeroepen om ten *derden male* op Vrijdag den 21sten Maart voor het Geregtshof te verschijnen, ten einde omtrent deze zaak nader te worden gehoord.

Dat besluit heb ik de eer onder N° 24 in originali over te leggen.

Daaruit zal blijken, dat de President geen enkel woord daarin heeft laten opnemen, waaruit zoude kunnen blijken, de redenen waarom ik ten *derden male* werd opgeroepen, zoodat ik ten eenen male buiten staat was om mij voor te bereiden, tot de beantwoording der vragen die de President zoude goedvinden mij te doen.

Hevige beleedigingen van den President jegens den adressant op den 21 Maart 1856.

Toen ik op den 21sten Maart 1856 ten derden male voor het Geregtshof verscheen, gaf de President mij te kennen: dat ik bij het slot mijner verklaring had gezegd, dat ik geene andere citatie kan, — en als een noodwendig onvermijdelijk gevolg daarvan, geene andere citatie zal uitzenden, en hij zeide mij, dat het Geregtshof begeerde te weten, of ik daarmede had bedoeld, dat ook, indien het Geregtshof mij als Procureur aan de requestrante G. E. Yssan zoude toevoegen om de bij het request bedoelde dagvaarding uit te vaardigen, ik daaraan niet zoude voldoen.

Door de wijze en den toon waarop mij deze vraag gedaan werd, zoowel als door de geheimzinnige houding van den President, die mij uit het toegezondene Extract uit de Notulen van den 19den Maart 1846 gebleken was, begreep ik, dat achter deze vraag eene bedoeling schuilde, die ik niet konde penetreren en die de President opzettelijk voor mij geheim hield. Ik vroeg daarom, dat ik alvorens op die vraag te antwoorden, mogt bekend gesteld worden met het doel en de uitgestrektheid van den last, dien het Hof dan op mij verstrekken zoude.

De President weigerde dit, mij zeggende, dat ik als Practizijn had te weten, wat mij te doen stond, en dat het Hof zich in geene explicatiën inliet.

Er ging mij toen een licht op, en er schoot mij plotseling voor den geest het verschil, dat er in Nederland bestaat tusschen de verpligtingen van Procureurs en van Advokaten; want, terwijl, volgens de in het Moederland bestaande bepalingen,

waarbij de werkzaamheden van de Procureurs van die der Advokaten geheel gescheiden zijn, het in den regel den Procureurs niet vrij staat hun ministerie op aanvrage te weigeren, is zulks evenwel aan de Advokaten wel vrijgelaten. Schoon dit onderscheid binnen deze kolonie volstrekt niet bekend is, daar de Procureur ook de werkzaamheden van den Advokaat, en de Advokaat wederkeerig ook de werkzaamheden van den Procureur uitoefent, viel het mij in, dat de President welligt zijne geheime vragen op deze binnen deze kolonie echter niet geldende omstandigheid grondde, en dat hij mij misschien hiermede zocht te vangen: dat ik bij mijne verklaring van 18 Maart 1856 in het algemeen alle bemoeijingen in de uitzending der dagvaarding geweigerd had, en derhalve had afgewezen niet alleen de werkzaamheden, die ik daaromtrent als Advokaat, maar ook die, welke ik als Procureur te verrigten had.

Ik begon daarom met den President te wijzen, dat in deze kolonie niet bestond het onderscheid tusschen de verpligtingen van den Procureur en die van den Advokaat zoodanig als zulks in het moederland het geval is; dat ik dan ook, wanneer het Hof mij zoude toevoegen, bereid zoude wezen, om *als Procureur* al datgene te doen, hetwelk tot de werkzaamheden van den Procureur behoorde.

De President liet mij niet uitspreken, maar viel mij daarop in, dat indien ik op dat onderscheid vroeger gelet had, de zaak niet zoo ver zoude gekomen zijn, en dat hij dus een bepaald en cathegorisch antwoord begeerde, op de aan mij gedane vraag.

Ik vervolgde daarop, dat ik bereid was *als Procureur*, om wanneer het Hof mij zoude toevoegen, de dagvaarding te doen uitgaan op de wijze als mij bij gelegenheid mijner laatste verschijning voor het Hof, door het Hof, bij monde van den President was aangewezen. En toen ik zoude voortgaan, om op te sommen de punten die ik zoude inachtnemen en de werkzaamheden die ik zoude uitvoeren, viel de President mij wederom in de rede, en heette mij liegen dat het Hof bij monde van hem President, bij mijne vorige verschijning mij zoude hebben aangewezen, hoedanig de dagvaarding behoorde te worden ingerigt, zeggende, dat het Hof geene voorschriften te geven had. Ik ging voort en verklaarde dat ik bereid was: 1°. om aan den Exploicteur op te geven, de namen en voornamen der partijen, het nummer der zaak waarin Procureur-Acceptant gesteld moest worden en den tijd tegen welken partijen voor den Commissaris ter rolle zouden moeten compareren; 2°. om den eisch tot het stellen van Procureur-Acceptant te coucheren en daarvan ter rolle te dienen en op dien eisch te voldingen, indien daarop geantwoord werd, of anders daaromtrent te procederen, zoo als in dergelijke materie gebruikelijk is; onder reserve nogtans, dat wanneer tegen de uit te zenden citatie mogt worden geproponeerd de exceptie van nulliteit, mijnerzijds die exceptie mondeling ter rolle blootelijk, zonder aanvoering van regtsmiddelen of regtsgronden, zoude worden gerejecteerd, voorts gepersisteerd voor re- en dupliek, en verzocht te pleiten; dat evenwel zoodanig eventuëel pleidooi niet door mij zoude worden voorgedragen, aangezien zulks niet tot de werkzaamheden van den Procureur als zoodanig behoort, of dat door mij *als Procureur* van pleidooi zal worden gerenunciëerd, wanneer mij zulks *als Procureur* bepaaldelijk werd opgedragen door G. E. IJssan, of door hem, die als haar Advokaat in deze zaak mogt occuperen.

De President was met dit antwoord niet in zijn' schik, omdat ik hem daardoor had gedéjouëerd.

Hij verweet mij daarop met bitse woorden, dat ik onder eede verklaard had, geene citatie te kunnen uitvaardigen, maar nu dan toch gezegd had zulks wel te kunnen doen; — hij verweet mij op eene niet te miskennen wijze, dat ik mij zoude hebben schuldig gemaakt aan *meineed*, daarbij tevens met de knokkels zijner gesloten regterhand ongeduldig slaande op mijne verklaring van den 18den Maart die geopend voor hem op de tafel lag, terwijl hij mij met grijnzend gelaat, op slependen sarcastischen toon toevoegde: *Verba volant, sed scripta manent!*

Dit was mij te veel. Ik werd warm, ik kon mij zelven niet langer bedwingen, en, — (ik wil hier niets verzwijgen, omdat ik de zuivere en volle waarheid zal

kenbaar maken,) ik antwoordde den President met heftigheid, en met mijne regtervuist herhaaldelijk op de balie slaande: „dat ik die verklaring *had* afgelegd, — dat ik ze *nogmaals* aflegde, en dat ik ze nog *duizendmalen* zoude afleggen; — dat ik ieder sterveling de bevoegdheid ontzeide om daarover te oordeelen; dat ik van die verklaring aan niemand verantwoording schuldig was en dat ik haar wist te verantwoorden voor God en mijn geweten!"

Dit ijsselijke verwijt van den President was onregtvaardig en onedelmoedig. Want ik had bij mijne verklaring van 18 Maart 1856 alleen gesproken van en onmiskenbaar gedoeld op *wettige* citatiën, en ik had bovendien die verklaring afgelegd in den geheelen omvang van *al* de werkzaamheden welke ik volgens de alhier bestaande orde van zaken had waar te nemen, namelijk: niet alleen *als Procureur*, maar ook voornamelijk en hoofdzakelijk: *als Advokaat.*

Niets van hetgene ik in de vergadering van den 21sten Maart had aangenomen, was daarmede in strijd. Want ik had niet gezegd, dat de citatie die ik aannam volgens aanwijzing van den President uittevaardigen *wettig* was, maar ik had integendeel uitdrukkelijk verklaard: dat ik reserveerde, dat indien tegen de uit te zenden citatie mogt worden geproponeerd de exceptie van nulliteit, ik die exceptie mondeling ter rolle *bloote lijk*, *zonder* aanvoering van *regtsmiddelen* of *regtsgronden* zoude rejecteren, en dat het eventuëel pleidooi daartegen *niet* door mij zoude worden voorgedragen. — Ik had dus ondubbelzinnig getoond dat ik die citatie voor *onwettig* hield, zoo als ik haar nog op dit oogenblik als *onwettig* blijf beschouwen.

Maar zelfs wanneer dit niet zoo ware, en wanneer ik op grond van *latere* redeneringen, en om redenen die mij *na* het afleggen dier verklaring zijn bekend gemaakt, mijne overtuiging had *moeten* veranderen en indien ik had erkend, dat ik zoodanige citatie als *wettig* aannam, zoude daarin nog niets gelegen zijn, wat het zoo vreesselijke verwijt van den President jegens mij kon regtvaardigen. Want ik had mijne verklaring afgelegd, overeenkomstig de zienswijze die ik *toen* in alle opregtheid en naar innige, onwankelbare, vaste overtuiging was toegedaan, zonder dat daardoor de mogelijkheid werd afgesneden, dat ik, door volgende redenering en wederlegging van anderen, die zienswijze veranderde. En zoo blijkt dan ook bij inzage van het slot dier verklaring, dat ik daarbij letterlijk heb verklaard mij tot het uitzenden eener „wettige" citatie niet in staat te gevoelen, enz. „*op dit oogenblik*," dat is: op het oogenblik *waarop* ik die verklaring plegtig en opregt aflegde.

Maar ik was bij die verklaring verder gegaan, en ik had daarbij verklaard: dat ik er verre van af was, van het denkbeeld te willen koesteren, dat mijne bescheidene gedachten in deze bepaaldelijk met het regt overeenkomen, *zoodanig:* dat de *mogelijkheid* is uitgesloten dat ik met den besten wil, en vast geloovende de waarheid voor te staan, in dwaling zoude kunnen verkeeren.

Want ik wist, zoo als een ieder dit weet, dat het alleen der Godheid gegeven is onfeilbaar te wezen; ik wist dat in alle menschelijke denkbeelden, vooral omtrent onderwerpen op wetenschappelijk terrein, dwaling, grove dwaling mogelijk is, ook dan wanneer men vast en met wiskunstige zekerheid vermeent de waarheid gevonden te hebben, zoo als de geschiedenis der wetenschappen, zelfs voor elken schooljongen, daarvan tallooze voorbeelden oplevert; — en ik had daarom, in deze zaak waarin ik van meening verschilde met het Hof, of wel juister: met den President, ook kieschheidshalve, met alle bescheidenheid verklaard, dat ik, niettegenstaande mijne opregte en innige overtuiging, waarvoor ik de gronden had ontwikkeld, de mogelijkheid van dwaling mijnerzijds niet *uitgesloten* achtte.

Indien ik derhalve in de vergadering van het Geregtshof van 21 Maart zelfs uitdrukkelijk eene verklaring had afgelegd, welke lijnregt strijdig ware met die door mij op den 18den Maart te voren gedaan, zoude hierin nog niets gelegen zijn, waardoor het ijsselijke verwijt door den President mij zoo hartstogtelijk toegevoegd, zelfs met eenigen den zwaksten schijn, zoude kunnen worden geregtvaardigd.

Doch hiermede liet de President mij nog niet los.

Hij hield bij mij wederom met hevigheid aan, en voegde mij toe: dat indien ik zóó dom was dat ik de citatie niet konde uitvaardigen, *ik dan maar mijn ontslag moest indienen* — en hij zeide verder dat ik dan toch vóór mijne admissie een examen had moeten afleggen.

Toen ik hierop met bedaardheid maar tevens met waardigheid antwoordde: *dat* ik een examen afgelegd had, — dat ik misschien ook wel bij dat examen heb moeten antwoorden, hoedanig eene dagvaarding behoorde te geschieden, en dat ik mij vleide die vraag naar genoegen te hebben beantwoord, omdat dat examen mijne admissie tengevolge heeft gehad, — maar dat het *juist* was, omdat ik de citatie niet meer konde uitvaardigen, zoo als tijdens dat examen tot nog voor korten tijd binnen deze kolonie gebruikelijk was, dat ik zulks niet konde doen, — voegde de President met blijkbare gramschap mij toe: „je zoudt „'t wel kunnen doen, als je maar *de slenters van je jeugd* wilde laten!"

Het bloed kookte mij hierbij in de aderen. En het was mij onbegrijpelijk, hoe de leden van het Hof en de Procureur-Generaal, *zwijgend* den President konden veroorloven, om mij zoo herhaaldelijk en zoo grovelijk te smaden en te beleedigen, — om zoo verregaand de waardigheid en het decorum der regterlijke betrekking uit het oog te verliezen. Ik rigtte dienvolgens tot die leden en den Procureur-Generaal in het bijzonder met nadruk het woord, — ik zeide hen dat het nu *drie* keeren was, dat ik in deze zaak voor het Geregtshof was verschenen, en dat ik bij *al* die drie keeren door den President op het smadelijkst was beleedigd, — dat ik het nu vroeg van *hen* leden en van *hem* Procureur-Generaal: of dat regt, — of dat billijk was, — en of dit de wijze was, waarop ik overtuigd konde worden, wanneer ik werkelijk dwaalde!

Eén oogenblik, en ook niets meer dan één enkel oogenblik van gespannen, doodsche stilte volgde hierop.

De President brak die stilte spoedig af, door, beurtelings de leden van het Hof en den Procureur Generaal aanziende, hen te vragen: of *zij* dan mijn antwoord konden begrijpen?

Het oudste lid gezeten ter regterzijde van den President, die hem vlak aanzag, schudde daarop, terwijl hij het gelaat met zijn' zakdoek langzaam rondom afveegde, ontkennend het hoofd. Het andere lid en de Procureur-Generaal bewaarden het stilzwijgen, maar het provisioneel lid gaf te kennen, dat hij meende begrepen te hebben, dat ik wel wilde aannemen om de citatie uit te vaardigen, maar onder zekere voorwaarden.

Nog wilde de President mij niet los laten. En met spreken voortgaande, trachtte hij nogmaals mij een onvoorwaardelijk *ja* of *neen* af te persen, toen ik met hevigheid antwoordde: dat ik noch onvoorwaardelijk *ja*, noch onvoorwaardelijk *neen* zeide, maar dat ik mij *hield* aan het antwoord dat ik reeds gegeven had.

Toen wederom rigtte de President, de leden en den Procureur-Generaal beurtelings aanziende, tot hen het woord en vroeg: of de heeren dan dat antwoord als voldoende beschouwden?

Allen bewaarden het stilzwijgen, behalve het provisioneel lid, die te kennen gaf: dat hij zoude denken, dat indien ik geen ander antwoord te geven had, zij zich aan het reeds gegeven antwoord moesten houden.

Hierop mogt ik mij eindelijk verwijderen, nadat ik gedurende meer dan een vol uur aan de beleedigingen en beschimpingen van den President had blootgestaan. Het is niet mogelijk in al zijn' omvang het bedroevende schandaal af te schilderen, dat gedurende dien tijd in de regtszaal was voorgevallen. Men moet er bij tegenwoordig geweest zijn, om het in al zijne kleuren te kunnen begrijpen. Den President was, tengevolge van de hevige wijze, waarop hij vele malen, terwijl hij sprak, den wijsvinger van de regterhand mij bedreigend had toegeschud, het bovenste gedeelte zijner toga zoo verre achterwaarts afgevallen, dat dat gedeelte van zijn hemd, hetwelk zijne schouders bedekte, geheel te zien was. — Ik wil

dan ook niet ontkennen, dat ook ik tengevolge der onlijdelijke provocatiën van den President, zoo zeer buiten mij zelven was, dat ik volkomen vergeten had om aan het Geregtshof over te leveren, den brief door G. E. IJssan in dato 12 Maart 1856 geschreven, welke ik in mijn' rokzak had medegenomen. Eerst toen ik te huis was teruggekeerd en mij zoude ontkleeden, ontdekte ik dit verzuim, waarop ik naar het Geregtshof terugkeerde, en dien brief overgaf. — Nog toen zag ik den President, blijkbaar vermoeid en afgemat van de hevige hartstogtelijkheid waarmede hij mij gedurende dien voormiddag steeds had toegesproken, en met doodsch bleek gelaat, ter regterzijde-liggend-leunend in zijn' stoel zitten.

Na de vermelding van dit alles, mag ik met gerustheid vragen: of ik te veel zeide, toen ik bij mijne bedanking van den 13den Januarij 1857, den leden van het Hof vroeg: Of ik in hun geheugen zoude terugroepen de krenkende behandeling mij erger en erger door den President aangedaan, in de vergaderingen van het Hof, van 12, 18 en 21 Maart 1856, blakende van woede en toorn, mij met blik, èn vinger èn woord bedreigende, — mij opdringende om op grond van mijne door hem beweerde onkunde, als Procureur mijn ontslag in te dienen, — mij noemende een „raddraaijer," — ja zelfs afdalende tot mijn' vroegsten leeftijd, en onbekend als ik hem en hij mij was, mij verwijtende: „de slenters mijner jeugd!"

Ik kan mij al het vorenstaande nog maar al te wel herinneren, omdat het op mij een' diepen, onuitwischbaren, pijnlijken indruk had gemaakt.

Ik heb daaromtrent niets dan de waarheid gesproken, en ik zoude verschillende achtenswaardige en geloofbare personen alhier kunnen opnoemen, wien ik reeds op het tijdstip van het gebeurde zulks heb medegedeeld, en bij wien ik mijn' boezem lucht had gegeven, over het leed door den President mij aangedaan. [1])

Ik kan dan ook plegtig en nadrukkelijk bij deze verklaren, dat ik dit gebeurde van Maart 1856 gemoedelijk en ter goeder trouw, zoo als hiervoren vermeld is heb beschreven.

Moge mijne hand die dit schrijft verlammen, — moge mijne tong verstijven en aan mijn verhemelte vastkleven, — mogen al de vreesselijkste straffen eener regtvaardige en alwetende Voorzienigheid mij treffen, indien ik daarin ter kwader trouw ben te werk gegaan! — Ik roep den Hemel tot getuige voor de waarheid van de beleedigingen die ik bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857 heb aangevoerd en welke zoo even zijn omschreven, als mij in Maart 1856 te zijn aangedaan door den President, — *God!* moge rigten tusschen hem en mij.

Het gebeurde heeft plaats gevonden *met gesloten deuren*, in den boezem van het Geregtshof. Ik stond *alléén* tegenover den President. Daarbij waren slechts tegenwoordig, de leden en de Griffier van het Hof en de Procureur-Generaal. — De laatste is niet meer, maar al de leden en de Griffier zijn er, en kunnen ten deze de waarheid getuigen. Mogt de President dus ontkennen, mij de voren vermelde beleedigingen te hebben aangedaan, dan verzoek ik, dan smeek ik het van Uwe Excellentie als eene gunst, de Heeren Mrs. G. de Meinertzhagen en B. Donker Curtius leden, den Heer Mr. J. M. J. Eijken Sluijters, toenmaals Provisioneel lid, en den Heer Jonkheer Mr. J. M. A. Martini van Geffen Griffier van het Geregtshof, bij Uwe Excellentie te doen ontbieden, en dat Uwe Excellentie hen ieder afzonderlijk het hiervoren vermelde van het gebeurde op 12, 18 en 21 Maart 1856 in zijn geheel mededeele. En dat zij dan *op hunne eer en hun geweten, op hun welzijn op deze wereld en hunne gelukzaligheid hier namaals, onder den aanroep van Gods heiligen naam onder eede* verklaren, of ik daarin naar waarheid of leugen gesproken heb.

En mogten zij hierop soms tegen verwachting antwoorden, dat zij zich de bij-

---

[1]) Er werd te Suriname gezegd, dat de President zoude hebben getracht te bewijzen, dat hij in Maart 1856 den adressant *sine animo injuriandi* zoude behandeld hebben.

zonderheden van het gebeurde niet meer in hun geheel kunnen herinneren, dan smeek ik Uwe Excellentie verder, hen op dezelfde wijze als hiervoren, de volgende vragen ter beantwoording voor te willen houden:

Of het niet waarheid is, dat de President in de bedoelde vergaderingen van het Geregtshof van 12, 18 en 21 Maart 1856 mij herhaaldelijk heeft beleedigd, zoo wel door uitdrukkingen als door gebaren?

Of ik niet dien ten gevolge de leden van het Hof en den Procureur-Generaal daaromtrent in het bijzonder heb aangesproken?

Of de uitdrukkingen door den President mij in die vergaderingen toegevoegd, vrij waren van alle beleediging?

Of het gedrag en de houding van den President tegen over mij, in die vergaderingen, zoodanig waren, dat zij als gepast, betamelijk en regtmatig mogen aangemerkt worden en als voegende aan een' President van het Geregtshof tegen een lid der balie? En eindelijk:

Of de President niet, meer bepaaldelijk sedert mijne suspensie in September 1855 tot aan mijne bedanking in Januarij 1857, herhaaldelijk ondubbelzinnige blijken heeft gegeven, van bijzondere ongunstige gezindheid, (om geen ander woord te gebruiken) te mijwaarts?

Ik verzoek Uwe Excellentie eerbiedig om verschooning, voor de vrijheid welke ik mij veroorloof om tot Uwe Excellentie dit verzoek tot zoodanig verhoor te rigten. Maar omdat ik innig overtuigd ben, dat Uwe Excellentie niets liever begeert, dan de waarheid, de volle waarheid te kennen, reken ik mij zelven, ook in mijn eigen belang verpligt, met de meeste bescheidenheid, onder beter oordeel Uwe Excellentie al die middelen te mogen aanwijzen, waardoor naar mijne meening die waarheid kan ontdekt worden. — En ik geloof de hoop te mogen koesteren, dat indien de voornoemde vier heeren, op de wijze zoo als ik eerbiedig verzocht heb, door Uwe Excellentie worden verhoord, de waarachtigheid van hetgene ik omtrent het gebeurde in Maart 1856 heb aangevoerd, ontwijfelbaar zal blijken.

Desniettemin kan ik van dit gebeurde niet afstappen, zonder alvorens te onderzoeken of de aanleiding tot al die mij aangedane beleedigingen, zijdens den President gegrond was.

En dan is dadelijk in de eerste plaats de vraag: Had de President gelijk, en was het regt, toen hij in November 1855 weigerde voortaan de dagvaardingen voor het Geregtshof te onderteekenen? — De afkondiging der Publicatie van Mei 1856 Gouvernementsblad No. 4, geeft op die vraag een ontkennend antwoord. Want was de weigering van den President gegrond en overeenkomstig de wet en het regt, dan ware die Publicatie niet noodig geweest. De wetgevende magt verledigt zich niet, om wetten af te kondigen, die overbodig en niet noodzakelijk zijn. Had de President gelijk met zijne weigering, en had de balie ongelijk met zich daaronder niet te bukken, dan was daarvoor geene wet noodig, omdat in dat geval de balie tegen haren pligt zoude gehandeld hebben, en daartoe moest worden teruggebragt. — Het stond in zoodanig geval juist aan het Hof om daartoe maatregelen te nemen, zoo als die dan ook wel zeer zeker zouden genomen zijn geworden, indien de balie in het ongelijk ware geweest. — En in geen geval is het van het Koloniaal Bestuur te verwachten, dat het, uithoofde van eene onregtmatige en onwettige weigering der balie eene opzettelijke wet tot afdoening daarvan zoude afkondigen, omdat dat Bestuur krachtig en zelfstandig genoeg is, om in zoodanig onverhoopt geval, door andere meer passende middelen, die balie tot haar' pligt te brengen.

Maar bovendien had de President in allen opzigte ongelijk. Ik zal de gronden hiervoor niet ter dezer plaatse uiteenzetten, omdat zij in het breede zijn omschreven in het request van H. A. Tirion qq. aan Uwe Excellentie, dd. 15 Maart 1856 ten deze overlegd sub no. 17. [1]) Die gronden mag ik met regt hier

[1]) Vid. Bijlage XII.

tot de mijne maken, hetgene ik dan ook doe, dezelve als alhier ingevoegd houdende, met verzoek dat zij alhier mogen gelezen worden.

In de tweede plaats is het de vraag: Mogt ik *als Procureur* gedwongen worden, om tegen mijn' wil, eene zaak aan te nemen en te behandelen?

Het verdient vooraf opmerking dat de President het request van G. E. IJssan, dat *geene* klagte was, wel aannemende als eene klagte, zulks nogtans deed *alléén* ten mijnen aanzien, en niet ten aanzien der twee overige practizijns bij dat request genoemd, die ook even als ik, en *op dezelfde gronden* als ik, geweigerd hadden de requestrante hun ministerie te verleenen. — Waarom nu ben *ik alléén* door den President opgeroepen en zóó streng vervolgd, terwijl hij de twee andere practizijns *geheel* en *volstrekt ongemoeid* heeft gelaten? — Deze vraag behoef *ik* hier niet te beantwoorden, omdat dat antwoord, na lezing van al het voorverhaalde voor een ieder gemakkelijk is.

Ik wil intusschen niet ontkennen, dat toen mij in de vergadering van het Hof van 21 Maart was gebleken, dat de President het oog had op het verschil in de verpligtingen van *Advokaten* en die van *Procureurs,* ik mij plotseling op een terrein geplaatst vond mij bijkans geheel vreemd. Want schoon dat verschil wel in het Moederland bestaat, is zulks echter het geval *niet* binnen deze kolonie. Geen practizijn die dan ook alhier aan dat verschil ooit eenig nadenken of onderzoek heeft gewijd, omdat binnen deze kolonie, in de waarneming der Judiciëele practijk voor het Geregtshof, nooit het minste verschil heeft bestaan, en thans nog niet bestaat, tusschen de betrekking van *Advokaat* en die van *Procureur.* Die betrekkingen zijn niet gescheiden, zoo als zulks in de Oud-Hollandsche practijk geleerd wordt, en van daar dat in elke regtszaak voor het Geregtshof, òf een Advocaat, òf een Procureur, voor ieder der partijen voldoende is. Deze Advokaat of Procureur is alléén belast met de werkzaamheden welke volgens de Oud-Hollandsche practijk, tusschen den Advocaat en den Procureur verdeeld en gescheiden waren, en daaraan mag het worden toegeschreven, dat tot dusverre binnen deze kolonie er nooit aan is gedacht, om de practizijns voor het Geregtshof postulerende, te beschouwen als *gelijktijdig* aan *verschillende* verpligtingen te zijn onderworpen, naarmate het betrof hunne werkzaamheden als *Advokaten* of hunne werkzaamheden als *Procureurs.*

Ik behoef dus niet te zeggen, hoe onverwacht en hoe onvoorbereid ik mij verpligt zag in 's Hofs zitting van den 21sten Maart 1856 te antwoorden omtrent een onderwerp, ten aanzien waarvan juist het hiervoren uiteen gezet niet bestaande en niet bekende onderscheid, tusschen de werkzaamheden van *Advokaat* en die van *Procureur* als de eenigste grondslag is aan te merken.

De President had mij volstrekt niet op dat verschil gewezen, hetgene hij toch wel had behooren te doen, indien hij jegens mij met slechts gewone loijaliteit had willen handelen, Want zoo bedektelijk en geheimzinnig als hij mij toen gevraagd had, om te zeggen of ik ook zoude weigeren om de dagvaarding uit te zenden, ook dan indien het Geregtshof mij toevoegde, lag in die vraag een valstrik verscholen, waarmede ik zoude zijn gevangen, indien ik, zonder toevallig te letten op het in het Moederland bestaande verschil tusschen de verpligtingen der *Advokaten* en die der *Procureurs,* geweigerd had, om ook datgene te doen ten aanzien der bedoelde citatie, wat ik als *Procureur* en *niet* als *Advokaat* te verrigten had. — Wie weet welke schijngrond de President dan bij het Hof zoude hebben weten door te drijven, om mij reeds toen in het ongeluk te storten.

Het kan geene verwondering wekken, dat ik na uit de vergadering van 21 Maart te zijn huiswaarts gekeerd, het mij ten taak stelde onderzoek te doen, naar de verpligtingen der Procureurs, volgens het alhier vigerend Romeinsch en Oud-Hollandsch regt. Vooral deed ik dit ook, ten einde mij te verzekeren of ik soms meerdere concessiën dan die ik reeds gedaan had, in de zaak van G. E. IJssan moest doen, omdat ik zulks alsdan wilde bewerkstelligen, daar ik niets anders verlangde dan wat het regt en de wet mij toestond.

Hoe verwonderd was ik daarop te ontdekken, dat ik naar regten, niet alleen

als Advokaat, maar ook *als Procureur*, niet kon en niet mogt gedwongen worden, om eenige zaak tegen mijn' wil te behandelen.

De verpligtingen van den Procureur als zoodanig, worden onder anderen bij van der Linden, Form van Procederen, 1. 8. 7. behoorlijk omschreven. Uit hetgene aldaar ter plaatse gezegd wordt, blijkt al dadelijk, dat het officie van de Procureurs is: dat zij de Advokaten *„bijstaan.”* Hieruit volgt reeds van zelf, dat in eene zaak, in welke geen Advokaat occupeert, ook geen Procureur werkzaam kan wezen, omdat de Procureur niet op zich zelven werkzaam kan zijn, maar alleen *den Advokaat* kan *„bijstaan.”* En daar nu in de zaak van G. E. IJssan geen Advokaat als zoodanig harerzijds occupeerde, kon ik *als Procureur* geen *„bijstand”* verleenen, en zoude op grond van het verschil tusschen de werkzaamheden van den Advokaat en die van den Procureur volgens de Oud Hollandsche practijk, ik in die zaak *als Procureur* volstrekt niet hebben kunnen noch mogen occuperen.

Maar ook in geval dat een Advokaat als zoodanig in die zaak zijdens G. E. IJssan occupeerde, zoude ik als *Procureur* niet gehouden geweest zijn, *onvoorwaardelijk* in die zaak mijn ministerie te leenen, met het oog op de omstandigheden welke zich in die zaak hadden voorgedaan, waarop ik reeds hiervoren heb gewezen, en welke ik bij mijne schriftelijke verklaring van 18 Maart 1856 heb uiteengezet.

De wet en het regt eischen evenmin van den Procureur als van den Advokaat, dat hij als machine zal werkzaam zijn, niet alleen *zonder* wil, *zonder* overtuiging, *zonder* geweten, maar zelfs *tegen* zijn' wil, *tegen* zijne overtuiging en *tegen* zijn geweten, en van daar dat blijkens l. 8, § 1. ff: de Procurat: bij de Romeinen reeds was bepaald: dat men geen' Procureur konde constitueren *tegen zijn' wil*, en dat onder dit: „tegen zijn' wil” werd begrepen niet slechts wanneer hij zich tegen zijne benoeming *verzette*, maar ook wanneer men *niet bewees* dat hij daarin had *toegestemd*.

Behalve de redenen van verschooning welke bij name zijn opgenoemd bij l. 8, § 3. l. 9. 10. en 11 ff. de Procurator., erkent de wet bij l. 10. l. 35, § 3 ff: eod: tit: en l. 25 ff: Mand., *„alia justa causa,”* andere regtmatige redenen, waarom het den Procureurs geoorloofd is, zich van de waarneming eener zaak te verschoonen. Ook het Oud-Hollandsch regt huldigt dit beginsel, zoo als blijkt uit de aanteekening van Middellant, op Vromans, de Foro Competenti 2. 4. 1. in notis N°. 6, alwaar hij leert dat een Procureur eene zaak niet behoeft waar te nemen, wanneer hij *„wettige reden”* van weigering heeft, terwijl evenzeer bij Merula, Manier van Procederen, 4. 18. 6. 4. behalve de aldaar bij name vermelde redenen, nog worden vermeld: *„andere beletselen,”* waarom een Procureur zijn' dienst mag opzeggen.

Zoodanige *„alia justa causa”*, — *„wettige redenen”* en *„andere beletselen”* bestonden voor mij in de zaak van G. E. IJssan, gelijk ik dit bij mijne verklaring van den 18den Maart 1856 had uiteengezet, en derhalve kon noch mogt ik, ingevolge de hiervoren aangehaalde wetten en gezaghebbende practijkschrijvers, ook zelfs *als Procureur* gedwongen worden, om tegen mijn' zin en wil, in die zaak te occuperen. En zoo zal dus hierdoor tot zelfs de zwakste schijn van regtmatigheid of wettigheid zijn weggenomen, waarmede de President misschien zijne onverdedigbare beleedigingen en smaadheden mij in Maart 1856 aangedaan, zoude willen trachten te verdedigen.

Dat de President zijnerzijds volstrekt zelfs geen schijn van regt had, kan ook wel met zekerheid hieruit worden afgeleid, dat niettegenstaande ik zijn' wil ten deze niet slaafs had opgevolgd, aan de zaak geen verder gevolg is gegeven, behalve hetgene ik nu zal vermelden.

Toen de Publicatie van 2 Mei 1856, Gouv. Blad No. 4 was afgekondigd, en G. E. IJssan mij daarop verzocht, in hare meermalen vermelde zaak weder op te treden, nam ik zulks gereedelijk aan. En al dadelijk gaf ik op den 5den Mei daaraanvolgende, na afloop der op dien dag gehouden ordinaire Rol aan den

Commissaris, den heer Mr. B. Donker Curtius, beleefdheidshalve kennis van het bij mij door G. E. IJssan gedaan aanzoek, Zijn WelEdel Gestrenge tevens mededeelende, dat vermits door de afkondiging der Publicatie van 2 Mei, de bezwaren welke ik vroeger daartegen had, hadden opgehouden, ik ter volgende Ordinaire Rolle van den 19den Mei 1856, mij voor haar zoude constitueren, en met verzoek dit aan het Geregtshof te willen kenbaar maken. Ik had deze mededeeling aan het Geregtshof verzocht, alleen en om geene andere reden, dan om mogelijke verwarring voor te komen, daar het mij bekend was dat het hiervoren meermalen vermelde request van G. E. IJssan nog aanhangig was bij het Geregtshof, en ik er bedacht op was, dat op dat request door het Hof eene benoeming van een' practizijn konde geschieden, welke benoeming nogtans door mijne weder-aanvaarding der zaak geheel noodeloos was geworden. — Niet weinig verwonderd was ik dus, toen ik op Woensdag den 7den Mei 1856 wegens andere aangelegenheden mij op het Geregtshof bevindende, plotseling werd opgeroepen om in de vergadering van het Geregtshof te verschijnen, alwaar de President mij namens het Geregtshof scherpe vertoogen deed over het gebeurde in de zaak van G. E. IJssan, er tevens bijvoegende, dat het Hof mij nogtans daarvoor dezen keer niets zoude doen, omdat ik de zaak weder had aangenomen, en mij zeggende, dat G. E. IJssan haar request moest intrekken.

Ik hoorde den President zwijgend aan en verwijderde mij daarop. Ik wilde geen verder antwoord geven, alleen om maar elk verder noodeloos schandaal over deze zaak te vermijden. Maar ik had evenwel den President geene genade of verzachting gevraagd, om de zeer eenvoudige reden, dat ik innig overtuigd was dat ik geene bestraffing had verdiend veel min met regt had te vreezen. Die zachtheid moet dus wel verwondering baren, en men zoude moeten vragen: of ik die soms ook te danken had, aan de gunstige voorspraak van den President bij het Hof? Ik geloof neen, vooral omdat de President tusschen den 21sten Maart en den 7den Mei 1856 andere ondubbelzinnige blijken van haat en vijandschap jegens mij gegeven had, die ik aanstonds zal verhalen, en ik geloof dus daarvoor betere en meer juiste redenen te kunnen aan de hand geven. Want hoedanig de President ten deze gezind was, had hij reeds betoond in den haastigen spoed, waarmede hij daags na mijne verschijning voor het Hof op den 18den Maart, eene *buitengewone* vergadering belegd had, waarin hij liet besluiten, dat ik dadelijk op den 21sten dier maand weder zoude moeten verschijnen. *Toen* gebruikte de President zeer veel spoed, — en indien ik niet de overtuiging had, dat het was omdat hij niets konde doen, zoude ik het onverklaarbaar vinden, dat hij na dien 21sten Maart, toen er zulke hevige tooneelen als die welke ik beschreven heb, waren voorgevallen, niets meer heeft gedaan, maar geduldig gedurende meer dan eene volle maand, en tot *na* de afkondiging der Publicatie van Mei 1856 heeft gewacht, tot dat ik zelf de zaak weder had aangeroerd, nadat mijne gegronde bezwaren door de aangehaalde Publicatie waren opgeheven.

Maar het was alleen omdat de President niets *konde* doen, dat hij mij toen heeft vrij gelaten, en dat hij de toevlugt heeft genomen tot die zoogenaamde waarschuwing en berisping van 7 Mei 1856, — een maatregel waartegen hij wel wist, dat hoe ongegrond, onbillijk en onregtmatig hij ook ware, ik volstrekt niets konde doen, omdat bij de wet geen hooger beroep hoe ook genaamd aan practizijns wordt toegelaten, van zoodanige waarschuwing en berisping hoe onverdiend en onregtvaardig die ook zijn en welke zoo als ten deze, zonder schriftelijke behoorlijk ontwikkelde motiven gegeven worden. Had de President eene suspensie of seclusie tegen mij uitgesproken, dan zoude niet alleen hij daarvoor de gronden in schrift hebben op te geven, maar ik zoude de gelegenheid gehad hebben om daartegen op te komen en de onregtmatigheid en onwettigheid daarvan aan te toonen. En het was juist om dit af te snijden, dat de President elke suspensie of seclusie vermeden heeft. Want ware ik als lid der balie inderdaad ten deze schuldig geweest aan eenige zoo onbehoorlijke handeling, als de President het wil doen voorkomen, dan *mogt* niet alleen, maar dan *moest* het Geregtshof mij daar-

voor strenger gestraft hebben, dan met eene bloote mondelinge waarschuwing en berisping.

De Publicatie van Mei 1856 had intusschen aan de alhier bestaan hebbende stremming in den loop des regts een einde gemaakt. De balie wist, ook zonder dat het door den President aangeboden gebrekkige formulier haar was opgedrongen, aan die wet loijaal en naar den wil des Wetgevers in zijnen uitgebreidsten omvang, gevolg te geven, en wel zoodanig, dat sedert de afkondiging dier Publicatie tot op dit oogenblik, voor zoo verre mij bekend is, de President nog geene enkele dier citatiën heeft kunnen vernietigen, of daarin het minste of geringste verzuim heeft kunnen aanwijzen, niettegenstaande hij, zoo als niet zonder grond verondersteld mag worden, zich daartoe wel alle moeite zal gegeven hebben. — De balie had zich niet verzet *tegen* de wet, — de President alleen had zich zelven verheven *boven* de wet.

Weigering van den President, om den adressant de belangen van een' zijner cliënten aan het Geregtshof te laten kenbaar maken, op den 26 Maart 1856.

Men denke niet, dat na het gebeurde van 12, 18 en 21 Maart 1856 de President alle beleedigende bejegening tegen mij staakte, want reeds weinige dagen daarna, wist hij zich daartoe wederom *opentlijk* eene gelegenheid te scheppen.

Op den 26sten dier maand was ik voor H. Lijon & Co. voor het Geregtshof verschenen, ten einde ingevolge de daartoe gedane oproeping tegenwoordig te zijn, bij de aflegging van een' suppletoiren eed, die J. M. Boschman, volgens een Arrest gewezen den 4den, en uitgesproken den 12den Maart 1856, voor het Geregtshof in het openbaar moest afleggen. — Deze Boschman had in eerste instantie van het Collegie van kleine zaken appointement van Pro Deo verkregen, en krachtens dit appointement procedeerde hij, ook in hooger beroep, *vrij* van betaling van eenige leges of zegels of andere onkosten, en zoo had hij niet alleen *kosteloos* een afschrift van het voor hem gunstige Arrest geligt, maar bovendien op den 21sten Maart, ten Exploicteurs kantore een exploict laten doen ten *zijnen* name als requirant, *zonder* betaling van eenige *zegels* of *emolumenten*, waarbij werd opgeroepen tot het zien afleggen van den eed.

Intusschen was mij bekend geworden, dat op den 13den Maart 1856 ter administratie van finantiën ter visering voor zegel was aangeboden en sub No. 69 geviseerd, eene op ongezegeld papier geschreven cessie gedateerd den 12den Maart 1856 des namiddags vijf uren, waarbij voornoemde Boschman, beducht voor maatregelen zijdens zijne crediteuren, het voormelde Arrest van dien zelfden dag, met al de regten voor hem daaruit voortvloeijende had getransporteerd en overgedragen aan Joseph Telles, die als woordvoerder voor hem in het gevoerde geding had gecaveerd.

Door deze cessie had Boschman bepaaldelijk opgehouden eenig regt of bevoegdheid te bezitten om verder krachtens dat Arrest direct of indirect tegen H. Lijon & Co. te ageren, zoo als hij bij het exploict van 21 Maart had gedaan, en vooral had door die cessie opgehouden, zijne bevoegdheid om Pro Deo, zonder betaling van eenige onkosten te procederen, daar integendeel Telles, als de eigenaar van dat Arrest, gehouden was de kosten met de ten uitvoerlegging daarvan gepaard gaande te betalen.

Maar het was juist om dit laatste te ontduiken, dat de voormelde cessie zorgvuldig geheim werd gehouden, en dat zij ter requisitie van Telles aan H. Lijon & Co. werd beteekend bij insinuatie van den gezworen klerk M. L. Goede en getuigen, eerst op den 27sten Maart 1856, *vijftien dagen* nadat zij zoude gegeven zijn, en den dag *na* dat Boschman den eed reeds had afgelegd.

Ik had mij evenwel voorzien van eene verklaring, in dato 25 Maart 1856 afgegeven ter administratie van finantiën, waaruit van de voormelde zegeling der

cessie bleek, ten einde daarvan voor H. Lyon & C°. bij de verschijning voor het Hof op 26 Maart 1856 gebruik te maken.

Toen ik op de openbare teregtzitting verscheen, en de President tot de afneming van den eed zoude overgaan, verzocht ik het woord. Maar de President voegde mij op hevigen toon, met gefronsd gelaat toe: „Dat het nu de tijd niet „was om te spreken, dat de dag van heden was bepaald voor het afnemen van „den eed, en dat geene verdere aanmerkingen te pas kwamen," — waarop hij onmiddellijk tot het afnemen van den eed overging, zoodat ik mij toen had te verwijderen, *zonder* de mij toevertrouwde regten van H. Lijon & C°. behoorlijk te hebben kunnen voordragen.

De President had dit alles gedaan, zonder met een enkel woord, de beide tegen woordige leden daaromtrent in het minst te raadplegen, die daarbij dan ook in mijne tegenwoordigheid geen woord gesproken hebben. Ik zeg: in mijne tegenwoordigheid, omdat de deuren der geregtszaal naauwelijks gesloten waren, of ik in de vestibule van het Geregtshof duidelijk het oudste aanwezige lid, den heer Mr. B. Donker Curtius en den President luid en gelijktijdig eenigzins rad hoorde spreken, zonder dat ik evenwel kan zeggen, of dit al of niet was omtrent de bejegening door den President mij eenige oogenblikken te voren aangedaan.

Had de President de leden geraadpleegd, zoo als zijn pligt het mede bragt, dan zoude mij welligt de gelegenheid zijn gegeven mijne motiven bloot te leggen, als wanneer had kunnen beoordeeld worden of die motiven al of niet geschikt waren te dezer gelegenheid een onderwerp van 's regters onderzoek en beslissing uit te maken. Dat dit bevestigend zoude zijn beantwoord geworden, geloof ik wel te mogen aannemen, vooreerst: omdat door de handelingen zijdens Boschman gepleegd, waarbij hij nog *na* de cessie aan Telles zijn' naam geleend had om Pro Deo te ageren, hij de regten der schatkist had te kort gedaan en helpen ontduiken, terwijl verder aangezien het exploit tot het afleggen van den eed had moeten geschieden ter requisitie van Telles als de toenmalige ware en eenige eigenaar van het arrest krachtens hetwelk werd geageerd, hieruit van zelf voortvloeit dat het exploit ter requisitie van Boschman gedaan ongeldig was en de regter daarop derhalve geen regt mogt doen. Niet alleen om de machinatien van Telles en Boschman te verijdelen, maar ook in het belang van H. Lijon & C°. was het noodig geweest dat de regter daaromtrent uitspraak deed. Zonder verder te spreken van de beleediging jegens mij in de hier beschreven handeling van den President opgesloten, blijkt het tevens van hoe nadeeligen invloed zijne vijandige gezindheid jegens mij voor de belangen der justiciabelen geweest is.

Beleedigende bejegening door den President ten zijnen eigen huize, den adressant aangedaan, op den 19den April 1856.

De beleedigingen mij aangedaan door den President, welke ik tot dusverre heb beschreven, hadden nog altijd plaats gevonden zonder het kenmerk van vinnigheid dat zich spoedig daarop voordeed bij eene beleediging door den President in zijne eigene woning mij aangedaan.

Kort na het gebeurde in Maart en nog vóór de afkondiging der Publicatie van Mei 1856 werden door mij in de laatste helft van April als Practizijn van G. M. Spong en J. Chandler aan den President als de daartoe bij de wet bepaaldelijk aangewezene autoriteit, gepresenteerd twee requesten tot stuiting van paspoort tegen C. A. Wois. De President vond goed op die requesten te ordonneren, dat de partijen op den 19den April 1856 *ten zijnen huize* moesten compareren. Zonder te spreken van de slordige kleeding, waarin de President, alle decorum uit het oog verliezende, soms de partijen op die comparitiën ontving, zoude het geene moeite kosten om bovendien aan te toonen dat de woning van den President niet de wettige plaats is waar het hem geoorloofd is regt te spreken, maar dat inge-

volge onbetwistbare regtsgronden, hij zulks behoort te doen ter plaatse bij de wet daartoe aangewezen. Ik voer dit niet aan omdat ik daarop zoo bepaaldelijk zoude willen nederkomen, maar omdat ik daaruit wensch af te leiden: dat indien de President goed vond, ten dien opzigte van de bepalingen des regts af te wijken, hij zulks in geen geval mogt misbruiken, zoo als hij dit heeft gedaan, om in het particulier mij eene beleediging aan te doen. Vooral kon de President deze verschijning ten zijnen huize vermeden hebben, omdat er op den dag dier comparitie geene zitting van het Hof was, hetgene door de zeer weinige zaken, welke ten gevolge der vermindering der Practijk aanhangig waren, ook niet noodig was, zoo dat hij tijd en gelegenheid genoeg had, en door geene andere bezigheden verhinderd werd, om de comparitie ter behoorlijke plaatse, namelijk: op het Geregtshof, te houden.

Ik moet hier opmerken dat dergelijke comparitiën door den President reeds meermalen ten zijnen huize waren gehouden, en dat Practizijns alsdan bij hunne binnentreding reeds de stoelen gereed gezet vonden, ten einde zich te zetelen.

Toen ik echter den 19[den] April voormeld op het bepaalde uur, na mij te hebben doen aanmelden, het kantoor van den President binnen trad, en met in acht neming der burgerlijke beleefdheid zwijgend boog, zag ik dat hij en de Commies W. C. Grunberg *zittende* waren, maar dat de President niet alleen geen' stoel voor mij had laten gereed zetten, zoo als zulks altijd ten aanzien van Practizijns gebeurd was, gelijk ik dit hiervoren heb aangestipt, doch dat hij ook mij géén zetel aanbood, maar mij opzettelijk liet staan, met hoed, parapluie en papieren in mijne handen. Gelukkig duurde dit niet te lang, want Wois, de gerequireerde, was *niet* verschenen en ik had blootelijk mijne stukken over te geven, waarop ik na dat de President zittende, met over elkander geslagen beenen, dezelve op zijn gemak zeer langzaam had nagezien terwijl hij mij steeds staande voor zich liet wachten, mij verwijderde. Ik zal het niet verbergen dat ik verontwaardigd was over deze persoonlijke hatelijkheid die de President in zijne eigene woning mij had bewezen. Ik had vermeend, dat hij mij in die woning oproepende, de onkieschheid en de lafhartigheid niet zoude hebben, om daarvan gebruik, of juister misbruik te maken, ten einde mij zoo veel hij kon, te kwetsen. Ik verwijderde mij dan ook *wel* buigende voor den Commies Grunberg, maar *niet* voor den President.

Het voorbedachte overleg waarmede de President dit alles had gepleegd, bleek mij spoedig daarop nog nader, toen ik op den 3[den] Julij 1856 als Procureur voor de wed[e]. P. Hijnes wederom ten huize van den President verscheen met den Procureur Wesenhagen, die voor A. Dessé qq. en W. E. Ruhmann qq. requesten tot stuiting van paspoort aan den President had gepresenteerd. *Toen* bood de President in het algemeen zetels aan, en hij deed alzoo ten duidelijkste uitkomen, dat hij de beleediging mij op den 19[den] April te voren aangedaan in het bijzonder en bepaaldelijk op mij *persoonlijk* en *individuëel* gemunt had. Ik bleef echter ook toen staan, in weerwil dat de President, de Griffier en de Procureur Wesenhagen gezeten waren, en ofschoon ik tot de voordragt der belangen van de wed[e]. Hijnes in de beide zaken bijkans een vol uur noodig had. Ik wilde den President daardoor bewijzen, dat ik mij waardiglijk boven zijne beleedigingen wist te verheffen, en dat ik volstrekt geenen hoogen prijs stelde, op eenige blijken *zijner* beleefdheid te mijwaarts. En ik voer dit alles dan ook aan, niet omdat ik de beleediging door den President mij aangedaan, mij bijzonder sterk aantrok, maar omdat daaruit tastbaar kan worden afgeleid hoedanig de stemming, de gevoelens, de bejegening en de handelingen van den President te mijwaarts waren. Want ik liet mij daardoor zoo weinig deconcerteren, dat ik even als of er niets gebeurd ware bij beide gelegenheden zoo goed voor de mij toevertrouwde belangen gezorgd had, en vooral bij de laatste gelegenheid zoodanige onbetwistbare door wetten en gezaghebbende schrijvers geruggesteunde gronden aanvoerde, dat de President zich wel gedwongen zag en geene enkele kans konde vinden om onder welk voorwendsel ook mij in het ongelijk te stellen. Hij be-

greep zeer goed dat het hier beslissingen gold die hij te geven had *ten zijnen eigen name*, en niet ten name *van het Geregtshof*, en dat hij derhalve bij deze gelegenheden zich niet achter het *Geregtshof* konde verschuilen.

Let men op de omstandigheid, dat de President op den 19[den] April géén' stoel voor mij had laten gereed zetten, zoo als zulks vroeger altijd voor de Practizijns gebeurd was, dan blijft er geen twijfel over, dat hij de beleediging mij toen aangedaan vóór mijne komst opzettelijk had bepaald. En schoon er bij de wet geene vormen van beleefdheid en wellevendheid zijn voorgeschreven, die de President van een Geregtshof, in zijne aanraking met de leden der balie heeft in acht te nemen, houd ik mij overtuigd, dat er niemand zal gevonden worden, die de vinnige en beleedigende handelwijze van den President te mijwaarts in het minst zal billijken. Zij was des te meer af te keuren, omdat zij geschiedde in tegenwoordigheid van eenen ondergeschikten ambtenaar, wiens bijwoning daarvan voor mij, zoo het kon, des te onaangenamer moest zijn, en ik geloof dan ook niet, dat de President den naam zal kunnen noemen van één enkel fatsoenlijk man, die als President van een regterlijk ligchaam, hetzij binnen deze kolonie, hetzij elders, jegens een lid der balie zich eene handeling zoude veroorloven of veroorloofd heeft, gelijk de President zich jegens mij heeft veroorloofd en waarin zoo veel verfoeijelijke vijandigheid doorstraalt.

Beleedigingen van den President jegens den adressant, in de vergadering van het Geregtshof van den 16den Julij 1856.

Op den 16[den] Julij 1856 moest ik wederom de blijken dier vijandigheid van den President ondervinden.

Ik had als Procureur van G. H. L. Bakker tegen B. C. van den Ende qq, in eene zaak bekend ter ordinaire rolle van het Geregtshof van het jaar 1854, No. 78, overgelegd een bewijs van Thomas Finlay toen overleden, de dato 1 Februarij 1854, groot *f* 2400, hetwelk niet van eenig zegel was voorzien, ofschoon ik zulks ten dien einde ter administratie van financiën had doen aanbieden.

Kort te voren had de President in de maand Maart 1856 een arrest uitgesproken in zake van H. Lijon & Co. tegen W. J. G. Labad qq., waarbij de President de nieuwe wijze had afgekondigd, waarop *hij* wilde, dat in strijd met en afwijking van alle vroegere eenstemmige regterlijke gewijsden alhier, de artikelen 24 en 25 der zegel-ordonnantie van 1830, Gouvernementsblad No. 16, voortaan zouden moeten begrepen worden [1]). Want gedurende het meer dan 25-jarig bestaan dier wet hadden alle regters, alle regterlijke collegiën en alle autoriteiten binnen deze kolonie, die artikelen volgens hunnen duidelijken, onmiskenbaren zin opgevat, als de strekking hebbende, om ongezegelde stukken, die hen werden overgelegd, te doen toekomen aan het Publiek Ministerie, ten einde de strafwet op de schuldigen zoude kunnen worden toegepast, om nadat het verschuldigde zegelregt zoude zijn betaald, zoodanige stukken weder tot een voorwerp van overwe-

---

[1]) Art. 24. Ambtenaren en Kollegiën, welke in de waarneming hunner functiën eenig ongezegeld stuk ontdekken, hetwelk, naar de voorschriften der tegenwoordige Publicatie, op zegel had behooren geschreven te worden, of voor zegel had moeten geviseerd zijn, of waarvan het zegel van mindere waarde is, dan bij deze Publicatie is vastgesteld, zullen hetzelve in geenerlei aanmerking mogen nemen, maar verpligt zijn, hetzelve, zonder verzuim, te doen toekomen aan den Baljuw en Commissaris van Policie *), ten einde door het intermediair van dezen Ambtenaar, de strafwet op de schuldigen zou kunnen worden toegepast.

Art. 25. Zoodra aan den Ambtenaar of het Kollegie, welke het ongezegelde of niet behoorlijk gezegelde stuk aan den Baljuw en Commissaris van Policie heeft toegezonden, zal zijn gebleken, dat het daarvoor verschuldigde zegelregt is betaald, zullen de Akten, bij het vorige artikel bedoeld, een voorwerp van overweging of beraadslaging bij hen mogen worden, tot al zoodanige einden, als derzelver aard en inhoud is medebrengende.

*) Thans, ingevolge art. 2 der Publicatie van 6/8 December 1832, Gouvernements-blad No. 14, de Procureur-Generaal.

ging te maken. Maar de President had dit alles ten eenenmale verworpen, en omdat zekere stukken niet gezegeld waren, wijl dit zonder toepassing der strafwet niet konde geschieden, hetgene de partijen juist als naar gewoonte aan de bemoeijing van het Geregtshof wilden overgelaten hebben, had de President die alzoo niet gezegelde stukken geheel buiten aanmerking gehouden, in de beoordeeling der zaak [1].

Naar aanleiding hiervan mogt ik G. H. L. Bakker niet aan het gevaar bloot stellen, dat op dezelfde wijze werd gehandeld met het voormelde bewijs, groot ƒ 2400, en daar ik bezwaren ontmoet had, om het voor zegel te doen viseren, en door die bezwaren eenig oponthoud in de overlevering aan het Geregtshof was veroorzaakt, besloot ik dat stuk benevens de overige stukken in bedoelde zaak aan het Geregtshof in te zenden, onder geleide der missive d.d. 25 Junij 1856, welke ik de eer heb ten deze sub No. 25 over te leggen, en aan welks inhoud ik de vrijheid neem mij bij deze te refereren, met verzoek dat zij alhier moge gelezen worden, omdat die lezing noodig is, tot duidelijk begrip van hetgene volgt [2].

Des anderen daags, zijnde den 26sten Junij 1856, werd mij die brief door den Heer Griffier van het Geregtshof teruggegeven, met de bemerking: dat het Geregtshof de zak met stukken had aangenomen, omdat hier bijzondere omstandigheden aanwezig waren, doch dat het Geregtshof den brief niet konde aannemen. Dit alles heb ik ten zelfden dage met potlood op dien brief aangeteekend, zoo als zulks nog daarop voorkomt.

Ik moet bekennen, dat de plotselinge vriendelijkheid van den President, om de zak met stukken aan te nemen mij zeer verwonderde, en dat zij tevens oorzaak was, dat de informele teruggave van den brief, mijnen argwaan opwekte, omdat door die teruggave, elk legaal blijk vervallen was, dat ik had verzocht, om het voormelde stuk bij de beslissing der zaak bij den Regter in aanmerking te doen komen, op de wijze zoo als ik zulks in dien brief had gedaan, weshalve aan dat stuk hetzelfde lot konde ten deel vallen, als in zake van Lijon & Co. tegen Labad qq. was gebeurd.

Het was daarom, dat ik voor Bakker op den 30sten Junij 1856 aan het Ge-

---

[1]) Het verdient opmerking, dat in de zitting van den Hoogen Raad te 's Gravenhage van den 25sten Maart 1859, door den heer Procureur-Generaal, bij eene conclusie genomen in zake van E. Kölle te Suriname, eischer en appellant, tegen den Curator bij het Departement der onbeheerde boedels, als beheerende den boedel John Elder, in welke zaak de adressant voor den appellant te Suriname had geoccupeerd, aan het aangehaalde Artt. 24 en 28 der zegel-ordonnantie dezelfde zin en beteekenis is toegekend, welke algemeen te Suriname daaraan is gegeven.

De heer Procureur-Generaal heeft, ingevolge de aanteekeningen deswege gehouden, o.a. in substantie betoogd: dat zekere ongezegelde stukken, die ter eerster instantie en ook in appel waren overgelegd, en door den President geheel ter zijde waren geschoven, door den Regter a quo op grond van het aangehaalde Art. 24 hadden *moeten* worden opgezonden aan den Commissaris van Politie;

dat daaruit echter niet volgde, dat de Hooge Raad nu nog acht zoude kunnen slaan op die stukken, omdat toen zelfs nog niet gebleken was, dat het zegelregt was voldaan;

maar dat hoogstens, *zoo dit gevorderd ware geworden, de Hooge Raad die stukken nog naar den kolonialen Regter ten dien einde konde opzenden.*

Het vonnis ter eerster instantie door den President gegeven, is dan ook bij Arrest van den Hoogen Raad van 6 Mei 1859, *alleen op regtsgronden* vernietigd, en de eisch van den appellant ten volle toegewezen.

Ook het Collegie van kleine zaken te Suriname is teregt voortgegaan, zelfs na de invoering door den President van zijne nieuwe jurisprudentie ten deze bij het Geregtshof, de aangehaalde Artt. 24 en 25 toe te passen op de wijze, zoo als zulks steeds had plaats gevonden, en dat Collegie heeft bij *gemotiveerd* extract uit de Notulen, ongezegelde of niet behoorlijk gezegelde stukken, overgelegd in zaken aan zijne kennisneming onderworpen, aan den Procureur-Generaal ter vervolging toegezonden.

Men had alzoo ook omtrent dit onderwerp te Suriname het verschijnsel van strijdigheid en verwarring van jurisprudentie, strijdigheid en verwarring van uitlegging en toepassing der wet; en dit al des te erger, wijl de lagere regterlijke autoriteit gelijk, de hoogere regterlijke autoriteit daarentegen ongelijk had.

[2]) Vid. Bijlage XIV.

regtshof een request indiende, waarbij ik, met uiteenzetting der daartoe strekkende redenen, op nieuw verzocht, dat het bedoelde stuk in aanmerking zoude genomen worden, nadat het zegelregt zoude zijn voldaan.

Dit request had ten gevolge, dat, toen ik mij op Woensdag den 7^{den} Julij 1856 ten Hove bevond, ik in de vergadering van het Geregtshof werd geroepen, en de President mij mededeelde, dat het Hof mij wilde vergunnen als nog te trachten het bedoelde stuk voor zegel geviseerd te krijgen, weshalve ik hetzelve ter griffie konde leenen, doch dat ik den volgenden Woensdag, zijnde den 16^{den} Julij 1856, het Geregtshof het bepaalde resultaat daarvan moest mededeelen.

Ik was huiverig om deze goedheid van den President aan te nemen, omdat ik daardoor weder de verantwoordelijkheid der zaak op mij nam, nadat ik daarvan af was, en ook omdat, zoo als ik het Hof reeds in mijn' brief van 25 Junij had medegedeeld en nu wederom herhaalde, de toen waarnemende Administrateur van financiën, mij reeds zijne redenen had kenbaar gemaakt waarom hij het stuk niet voor zegel konde viseren, welke redenen ik als ook toen nog geldige bezwaren beschouwde. Daarbij kwam dat ik liefst eene gunstige dispositie op het door mij ingediende request begeerde, in zoo verre, dat overeenkomstig mijn verzoek, het onderwerpelijke stuk mogt worden gesteld in handen van den toen waarnemenden Procureur-Generaal, in welk geval ik wist, dat de afloop zoude zijn, zoo als ik wenschte en dat het stuk voor zegel geviseerd zoude worden, daar Z.Ed. Groot Achtb. na de uiteenzetting der zaak, zoo als ik zulks in mijn' brief aan het Hof van 25 Junij had omschreven, volkomen beaamde, dat vermits het plaats gehad hebbend overlijden van den onderteekenaar van het stuk, geene strafvervolging meer te pas kwam, en dat het stuk voor zegel kon geviseerd worden.

De President liet mij de vrijheid om te handelen zoo als ik verkoos, en ik zoude dan ook mij tot eene weigering bepaald hebben, indien niet de heer waarnemende Procureur-Generaal die mede in de zitting tegenwoordig was, mij de bemerking maakte: dat het toch geen kwaad kon, dat ik nogmaals beproefde om het stuk door den waarnemenden Administrateur van financiën, geviseerd te krijgen. Daar ik wist dat de waarnemende Administrateur van financiën, wanneer ik hem het stuk overgaf, hetzelve aan den waarnemenden Procureur Generaal moest zenden, ten einde indien deze vermeende daartoe termen aanwezig te zijn, de strafwet toe te passen, of bij gebreke daarvan tot de zegeling van het stuk te advijseren, — en daar mij reeds bekend was hoedanig de waarnemende Procureur-Generaal zeer juist en te regt omtrent dit onderwerp dacht, — nam ik de bemerking van den heer waarnemenden Procureur-Generaal aan, en zeide dat ik van het verlof van het Hof gebruik zoude maken, en nogmaals trachten zoude om het stuk voor zegel te doen viseren.

Het was dien ten gevolge dat ik, indien ik mij niet in den dag vergis, op den 11^{den} Julij ter Griffie het bedoelde stuk leende, en nog denzelfden dag mij begaf bij den waarnemenden Administrateur van financiën, hem het verder gebeurde omtrent dit stuk mededeelde, met verzoek het van mij te willen overnemen, en te willen toezenden aan den heer waarnemenden Procureur-Generaal, die dan tot de zegeling van hetzelve zoude advijseren, hetgene door den heer waarnemenden Administrateur van financiën werd aangenomen. Ik had daarbij niet verzuimd hem bekend te maken, dat ik den volgenden Woensdag, den 16^{den} Julij, het Geregtshof omtrent deze aangelegenheid een bepaald antwoord had te geven.

Na eenige dagen te hebben gewacht, deed ik verscheidene malen vernemen naar de beslissing welke de heer waarnemende Administrateur van financiën omtrent het vorenstaande had gegeven, doch zulks konde mij nog niet gezegd worden waarom ik op den 15^{den} Julij 1856 ZEd. Groot Achtb. schreef, met verzoek mij die beslissing kenbaar te maken. Ik kreeg toen ten antwoord, dat Zijn EdelGroot Achtb. het stuk aan den waarnemenden Procureur-Generaal had toegezonden.

Den volgenden dag, toen ik voor het Geregtshof verscheen, deed ik mededeeling van het vorenstaande, waarop de President eensklaps tegen mij begon uit te varen, mij vragende: of dit de wijze was waarop ik de goedheid en het vertrou-

wen van het Geregtshof beantwoordde, en mij op groven, beleedigende toon verwijtende: dat ik *misbruik* van dat vertrouwen had gemaakt, door het stuk dat mij door het Hof was geleend en aan het Hof overgegeven zijnde mitsdien aan het Hof toebehoorde, uit mijne handen te geven.

Ik zal het niet verbergen, dat ik getroffen door dezen plotselingen, noodeloos hatelijken aanval van den President, hem met warmte antwoordde dat ik zijne verwijtingen, als onverdiend van mij afwierp, — dat ik van mijne zijde al het mogelijke gedaan had wat ik kon, om het stuk op den bepaalden tijd aan het Geregtshof terug te geven, maar dat door omstandigheden van mijnen wil onafhankelijk, zulks niet had kunnen gebeuren.

Na nog eenige woordenwisseling verliet ik de geregtszaal.

Niet alleen om deze beleedigingen door den President mij wederom aangedaan, maar vooral ook om het verband waarin dit gebeurde schijnt te staan, tot hetgene later in deze zelfde zaak heeft plaats gevonden, en straks door mij zal worden verhaald, is het niet overbodig daarop de aandacht te vestigen.

Het moet opvallend zijn, dat de President op den 9den Julij zóó goed was om mij het stuk ter leen af te staan, en daarentegen op den 16den dier maand mij onverdiend zoo hevig heeft aangevallen; en ik moet bekennen dat ik de ware motiven hiervoor nooit met zekerheid heb kunnen weten.

Wel moest mij het denkbeeld treffen, dat de President misschien heimelijk teleurgesteld was daarin: dat ik na de teruggave van mijn' brief van 25 Junij 1856, het request van 30 Junij had ingediend, waardoor met de daarbij bedoelde quittantie in zake van Bakker, door hem niet meer zóó konde gehandeld worden, als hij in zake van Lijon & C°. tegen Labad qq. had gedaan, althans niet, zonder alvorens op dat request te disponeren. En hoewel nu, door den waarnemenden Procureur-Generaal in dato 23 Julij 1856 werd geconcludeerd tot afwijzing van het door mij gedaan verzoek, en bij appointement van 29 Julij dat verzoek werd afgewezen, mag men hierbij niet uit het oog verliezen dat tijdens de conclusie de waarnemende Procureur-Generaal *reeds* had besloten den waarnemenden Administrateur van financiën te advijseren, om het voormelde stuk voor zegel te viseren, zoo als zulks dan ook reeds „naar aanleiding der missive van „den waarnemenden Procureur-Generaal dd. 26 Julij 1856 no. 496, L^a. A." sub No. 208 was geschied op den 28 Julij 1856, een dag *vóór* dat het door mij gedaan verzoek werd afgewezen, en waardoor dat verzoek dus wel van zelf kwam te vervallen. — Maar in allen gevalle zoude dat request hoedanig de beslissing daarop ook mogt wezen, van ontwijfelbaar veel nut geweest zijn, om eventuëel in appel voor den Hoogen Raad te bewijzen dat Bakker diligent was geweest en zijnerzijds al het mogelijke had gedaan, om het zegelregt te betalen, indien de President had goedgevonden om de vordering te ontzeggen op grond dat het onderwerpelijke stuk niet voor zegel was geviseerd, zoo als hij in de aangehaalde zaak van Lijon & C°. tegen Labad qq. had gedaan.

Of het nu was, omdat ik dit door mijn request hinderlijk ben geweest, dat de President op den 16den Julij mij zoo hevig aanrandde, kan ik niet met zekerheid zeggen. Evenmin kan ik met zekerheid zeggen, of de President mij op den 7den Julij het stuk ter leen had toegestaan, omdat hij toen reeds wist, zooals ik zoowel bij mijn' brief van 25 Junij als bij mijn request van 30 Junij zulks had kenbaar gemaakt, dat de waarnemende Administrateur van financiën bezwaren geopperd en geweigerd had, om het stuk voor zegel te viseren, weshalve het naar den aard dier bezwaren toen wel te verwachten was, dat die hooge Ambtenaar bij zijne weigering zoude blijven, zoodat mijne leening van het stuk toch tot niets zoude leiden, en de President met die leening een vertoon van goedwilligheid konde maken, wanneer hij later bij het te geven vonnis op het niet zegelen van het stuk nederkwam. Terwijl ik nog verder ook niet met zekerheid kan zeggen, of de President mij op den 16den Julij zoo hevig aanrandde, omdat hij in die verwachting teleurgesteld was, daar welligt, vóór mijne verschijning in de vergadering van het Hof op dien dag, omtrent de zaak reeds gesproken was met den

waarnemenden Procureur-Generaal, die zich daar ook bevond, en die welligt bij die gelegenheid aan den President had medegedeeld, dat hij had geadviseerd of zoude adviseren, om het stuk te doen zegelen, en waardoor dus de door den President misschien verwachte volharding van den waarnemenden Administrateur van financiën bij zijne weigering om het stuk te viseren, mogt worden beschouwd, als uit den weg geruimd te zijn.

In allen gevalle bestonden er geene regtmatige redenen voor den President, om mij aan te randen zoo als hij had gedaan. Vooreerst was het stuk, dat hij mij ter leen had gegeven, uit mijn' eigen' boezem afkomstig, het behoorde mij voor mijn' cliënt boven alle anderen toe. Ik zelf stelde er het meeste belang bij, en had zulks door mijne handelingen getoond, dat dit stuk bij de beslissing der zaak in aanmerking zoude komen. Er bestond dus geene vrees dat ik roekeloos met dat stuk zoude handelen, of dat ik het onregtmatig aan onbevoegden zoude afgeven. Want de waarnemende Administrateur van financiën *mogt* niet alleen, maar hij was *verpligt* het hem door mij vertoonde stuk aan te houden, op grond van art. 24 der Publicatie van 1830, Gouvernementsblad N°. 16. De President wilde *mij* wel veroorlooven het stuk aan dien ambtenaar te vertoonen, maar hij wilde *dien ambtenaar* beletten, daarmede overeenkomstig de wet te handelen. Dit mogt, dit begeerde ik niet te doen, en ik had het stuk dus afgegeven aan een' hoog geplaatst en bevoegd ambtenaar, ten einde daarop, nadat het advijs van den waarnemenden Procureur-Generaal zoude gehoord zijn, het aan de schatkist verschuldigde regt te betalen. Er was niets met eenigen schijn van billijkheid ten mijnen laste aan te voeren, waardoor de scherpe en beleedigende verwijtingen van den President mij op dien 16^den Julij toegevoegd, in het minst konden worden geregtvaardigd.

Schoon ik dus onverdiend, voor de eerlijke en pligtmatige behartiging der mij toevertrouwde belangen, veel persoonlijk leed moest lijden, strekte mij echter tot troost het denkbeeld, dat ik daardoor voor die belangen behoorlijk gezorgd had en hunne toezegging had verzekerd.

Maar de President had dit anders besloten, en hij was onwrikbaar in zijn voornemen, om mij daarin gevoelig te leur te stellen en tegen te werken. Hoe hij dit deed, en welke middelen hij daartoe bezigde, zal ik nu overgaan uiteen te zetten.

Hatelijk verbod van den President aan de Griffie van het Geregtshof, om de stukken zijdens den adressant in eene door hem bepleite zaak, eenige minuten na het pleidooi aan te nemen, op dienzelfden 16 Julij 1856.

Doch alvorens dit te doen, moet ik nog aanstippen eene andere gebeurtenis, welke op dienzelfden 16^den Julij 1856 had plaats gehad, waarbij wederom de hatelijke vervolging van den President jegens mij werd aan den dag gelegd, en waaruit blijken kan, op welke laakbare wijze de President de balie in het algemeen en mij in het bijzonder, bij de behandeling der regtszaken trachtte te surpreneren.

Nadat de President door zijn' aanval tegen mij op dien dag, mijne geschiktheid tot pleiten niet had bevorderd, moest ik in diezelfde zitting van het Hof bij pleidooi de belangen voordragen in zake van G. Hogshard tegen het Koloniaal Gouvernement, in welke zaak ik uit eigen vrije beweging den eischer gratis mijn ministerie had verleend, en voor hem appointement van Pro-Deo van het Geregtshof had verkregen. Dat pleidooi duurde tot des namiddags even over twaalf uur. Ik had de zak met stukken niet dadelijk na pleidooi overgegeven, omdat daaraan nog ontbrak een extract uit de slaven-registers, hetwelk slechts pro forma moest overgelegd worden, en hetwelk ik op dien dag niet vóór het pleidooi konde erlangen, omdat de ambtenaar met de afgifte daarvan belast, door de voltrekking van twee huwelijken op dien dag, en door andere meer dringende werkzaamheden daarin verhinderd werd. Omstreeks vijftien à twintig minuten na het pleidooi, mogt ik nogtans dat stuk erlangen, doch ontving tevens van den eersten bediende

ten mijnen kantore, wien ik de spoedige afhaling daarvan had opgedragen het berigt: dat toen hij tot dat einde naar de Gouvernements-Secretarij gaande, de griffie van het Geregtshof voorbij ging, de commies ter griffie, (wien ik, alvorens naar huis te keeren, gezegd had, dat ik de zak met stukken dadelijk zoude zenden, nadat ik het ontbrekende stuk had, en die misschien uit den haast van mijn' bediende begreep, dat hij ging ter afhaling van dat stuk,) hem aangeroepen en opgedragen had om mij mede te deelen: dat ik de zak met stukken niet meer behoefde te zenden, omdat de President order gegeven had, dat zij niet meer moest worden aangenomen. Ik deed desniettemin dadelijk daarop de zak met al de stukken ter griffie ter overlevering aanbieden, doch ontving haar met hetzelfde antwoord terug. Verontwaardigd over deze hatelijke hardnekkigheid van den President, besloot ik, dat indien hij mij op dergelijke schandelijke wijze verkoos te surpreneren, ik daarvan ten minste het legaal blijk erlangen zoude, en ik diende nog denzelfden dag, met bijvoeging der zak met stukken, een request in *aan het Geregtshof*, waarbij ik verzocht, dat die zak met stukken alsnog mogt worden aangenomen, met uiteenzetting der hiervoren beschreven omstandigheden en met aanhaling van art. 15 van het Reglement tot bevordering van de expeditie van de Justitie voor den Hoogen Raad in Holland van den 7[den] Junij 1658, en de Renovatie van dien van den 22[sten] Januarij 1670 en 1 Mei 1681, in verband met art. 6 van het nadere reglement op hetzelfde stuk voor den Hoogen Raad van 15 Februarij 1692, art. 6., waarbij de tijd tot indiening der zakken toegestaan bepaald is op *drie dagen*, alsmede van het reglement van 22 Februarij 1722, bij het eerste gedeelte waarvan, op grond der ondervondene bezwaren, die termijn is verlengd.

Het geweten der leden verijdelde ten deze het kwaadbedoelend plan van den President. Want eenige dagen later, werd mij door den Commies ter Griffie, het ingediende request teruggegeven, met mededeeling dat „voor dezen keer" de zak met stukken door het Hof was aangenomen.

Intusschen is het oogmerk dat de President met deze handeling had, niet moeijelijk te ontdekken. Want hadde ik mij door zijn aan de Griffie gegeven bevel laten afschrikken om eenigen verderen stap te doen, dan zoude de zaak zijn beslist, zonder dat de stukken van den Eischer in aanmerking waren gekomen, en bij gebreke van overlegging van den Eisch, zoude op dien grond *alleen*, die Eisch moeten worden ontzegd. De President zoude daarbij niet in gebreke zijn gebleven, om die niet overlegging der stukken zoo zwart mogelijk, als aan mij alleen te wijten zijnde, afteschilderen, en ik zoude mij in eene hoogst onaangename positie geplaatst hebben gezien, met al den schijn tegen mij, — vooral indien ik geheel had gezwegen, — als of ik door verregaande slofheid, achteloosheid en pligtverzuim nagelaten had de vrijwillig gratis op mij genomen belangen van een' arm en onvermogend man, naar behooren te behartigen, en ik zoude daardoor in een' toestand zijn gekomen waarvan zich de schadelijke gevolgen niet lieten berekenen.

Bestonden daartoe voor den President eenige billijke redenen? In geenen deele. Want behalve dat niet de President maar de Griffier ter griffie eenige bevelen te geven had, heeft de omstandigheid dat de zak met stukken niet dadelijk bij het einde van het pleidooi maar eerst omstreeks een half uur daarna ter griffie is aangeboden, in de behandeling of de beoordeeling der zaak niet de *minste* vertraging of verhindering veroorzaakt, noch kunnen veroorzaken, [1]) terwijl bovendien naar aanleiding der hiervoren aangehaalde Oud-Hollandsche Wetten, tot die inlevering een termijn van drie dagen en langer behoorde toegestaan te worden. — Om uithoofde van dat uiterst kortstondige oponthoud, de zaak zonder de stukken van den Eischer te beslissen, zoude eene ellendige uitvlugt geweest zijn, die bij niemand die eenig gevoel van billijkheid bezit zoude kunnen opkomen. En het allerminst zoude zulks verlangd worden door het Koloniaal Gouvernement, het-

[1]) De Processale stukken worden te Suriname na pleidooi soms, zoo als in deze zaak, ook bij den Procureur-Generaal, en altijd bij de leden en den President van het Geregtshof beurtelings aan huis bezorgd, zoodat dikwijls eerst na eenige maanden, eene uitspraak daarin kan gegeven worden.

welk bij de onderwerpelijke zaak betrokken was, en hetwelk ongetwijfeld boven zoodanig schandelijk hulpmiddel, liever verkoos eene formele loijale beslissing van den Regter, waarvan het, zoo als de uitkomst ten deze bewees niets te vreezen had, omdat die beslissing ten voordeele van het Koloniaal Gouvernement is uitgevallen.

Maar de President had beproefd, zoo veel hij kon, daarvan als een wapen tegen mij gebruik te maken. — En dit was des te meer laakbaar, omdat practizijns, bij hun reeds aangehaald adres aan het Geregtshof van 3 November 1855, ten deze overgelegd sub N°. 12, [1]) in de *eerste* plaats hadden gewezen op de soms onoverkomelijke moeijelijkheden die er bestonden, tegen de overgifte der stukken *dadelijk* na pleidooi, zoo als de President dit had gelieven vast te stellen, en daarvoor bij het slot een' termijn van *drie* en *acht dagen* hadden verzocht; — terwijl het voorverhaalde verder kan strekken om te beoordeelen, welke waarde er konde gehecht worden, aan de belofte door den President gedaan, bij het onderhoud met practizijns op den 9den November 1855, zoo als dit in den aanvang dezes is vermeld: dat het niet de meening was verscheidene der door hem in het begin van September 1855 vastgestelde punten, *strikt* en *letterlijk* toetepassen.

Beschuldiging van den President tegen den adressant, dat deze getracht heeft een' titel te scheppen ten behoeve van een' zijner cliënten en ten lasten van diens tegenpartij, in een door den adressant behandeld regtsgeding.

Ik zal nu overgaan om uiteentezetten hoedanig de President is te werk gegaan, om mijne pogingen tot behoud der regtmatige belangen van G. H. L. Bakker in de reeds vroeger aangehaalde zaak, te verijdelen en vruchteloos te maken.

Het moet hier vooraf worden opgemerkt, dat de gedaagde in die zaak, wijl de vordering van Bakker allezins wettig, deugdelijk en ten volle verschuldigd was, op den dag door het Geregtshof voor het pleidooi bepaald, geene enkele verdediging, geen enkel regtsmiddel, geen' enkelen regtsgrond, geene enkele aanmerking had aangevoerd ter bestrijding dier deugdelijke vordering, maar dat blootelijk pro forma de stukken zijdens Bakker werden overgelegd en door partijen regt geïmploreerd.

Zoo als dan ook wel verwacht kon worden, werd door het Publiek Ministerie bij conclusie van den heer waarnemenden Procureur Generaal genomen den 27sten Augustus 1856, zeer teregt geconcludeerd *tot toewijzing van den Eisch.*

Maar de President vond goed bij een vonnis gewezen den 11den November 1856 en uitgesproken den 19den daaraanvolgende, de ingestelde eisch *niet* toe te wijzen, met aanvoering van eene reeks door hem bedachte uitvlugten, welke alleen van den gedaagde *zelven* hadden mogen uitgaan, indien zij werkelijk waren gegrond geweest, maar die de gedaagde juist daarom niet had voorgesteld, omdat hij van hunne ongegrondheid en onregtmatigheid overtuigd was.

Het zoude ook hier wederom te ver leiden, indien ik, zoo als gemakkelijk zoude kunnen geschieden, al die aangevoerde uitvlugten ten deze ging wederleggen. — Men zal van hunne gegrondheid in het algemeen nogtans eenig juist denkbeeld kunnen krijgen, wanneer men weet, dat bij eene overweging die ik straks in zijn geheel zal aanhalen, de President de ongehoorde regtsgeleerde ketterij heeft verkondigd: dat uit eene als *bewezen* aangenomen betaling van een *gedeelte* van eene schuld welker hoofdbedrag niet bewezen wordt verschuldigd te zijn, *wel* zoude kunnen voortvloeijen, dat er gedeeltelijk *indebite* kan zijn betaald, doch geenszins dat, omdat men een gedeelte van eene niet verschuldigde schuld zoude hebben gekweten, men daardoor verpligt zoude zijn het overige niet bewijsbaar verschuldigde te betalen.

Want wie weet het niet, dat bij de 25ste wet van den titel der Pandecten: de Probationibus etc. wordt geleerd, dat regtens de betaling, de deugdelijkheid en verschuldigdheid van het betaalde doet vermoeden, omdat hij die betaalt niet zoo dwaas geacht wordt om zijn geld verkeerdelijk te verspillen, en te betalen hetgene hij niet verschuldigd is, waarom hij die zoude willen beweren *indebite* betaald

---

[1]) Vid. Bijlage IX.

te hebben, gedwongen is het *bewijs* daarvoor te leveren. — Die als *bewezen* aangenomen gedeeltelijke betaling, bewijst dus in regten dat er *deugdelijk*, niet dat er *indebite* zoude betaald zijn, tot dat het tegendeel ontwijfelbaar zoude zijn aangetoond.

En wat nu betreft de verdere gevolgtrekking: dat die als *bewezen* aangenomen gedeeltelijke betaling, de verpligting niet zoude medebrengen om het overige der schuld te betalen, ook deze is, vooral in het onderwerpelijke geval, ten eenenmale ongegrond. Want vooreerst verwart de President op het slot zijner redenering, een *„niet verschuldigde* schuld," met een: *„niet bewijsbaar* verschuldigde." — Het kan waar zijn, dat de gedeeltelijke indebite betaling, van een *niet verschuldigde* schuld, geene verpligting medebrengt voor de betaling van het overige *niet verschuldigde*, omdat die *niet-verschuldiging* bewezen wordt en bewezen moet worden. Maar het kan niet waar zijn en het is eene contradictie, wanneer men spreekt van de *bewezen* gedeeltelijke betaling van een *niet bewijsbaar* verschuldigde, omdat juist die gedeeltelijke betaling regtens de deugdelijkheid *bewijst* der schuld waarop zij gedaan wordt, vooral wanneer zoo als ten deze, er niet blijkt dat bij die gedeeltelijke betaling door den debiteur eenige reserve is gedaan, en wanneer de hoofdschuld, zoo als ten deze, bestaat uit slechts *één'* enkelen onverdeelden *post*, welks bedrag voorzeker stilzwijgend als deugdelijk en juist door den schuldenaar wordt erkend, wanneer hij zonder eenige reserve, daarop een gedeelte betaalt.

Maar het is niet noodig hier verder de gegrondheid of ongegrondheid der motieven van het voormelde vonnis te onderzoeken, omdat, zoo als men misschien wel reeds zal gegist hebben, G. H. L. Bakker zijnerzijds daarvan Appel voor den Hoogen Raad had doen aanteekenen. En toen de dagvaarding in dit appel in Mei 1857 was uitgevaardigd, heeft de gedaagde ter eerster instantie zelf aanzoek laten doen bij Bakker tot afdoening der zaak, tengevolge waarvan de schuld die door den President als onbewezen was ontzegd, ten volle is gekweten. — Hieruit blijkt ten duidelijkste welke waarde de triumphant zelf aan dat vonnis van den President gehecht heeft, daar hij uit eigene beweging, aan dat voor hem gunstige vonnis feitelijk heeft gerenunciëerd, echter wel begrijpende dat het in Hooger Beroep ongetwijfeld door den Hoogen Raad vernietigd zoude zijn geworden, en hij zich alzoo slechts aan meerdere onkosten zoude blootstellen.

Het is hier de plaats niet om nog meerdere dergelijke gevallen aan te halen, waarin de vonnissen van den President om hunne onregtmatigheid, door henzelven die ze verkregen hadden zijn verworpen; maar ik zal daarop later terugkomen.

Ik wensch ten deze echter nog te doen uitkomen, eene zwaarwigtige beschuldiging, die de President bij dat vonnis van Bakker had goedgevonden mij aantetijgen.

In dat vonnis komt de volgende considerans voor: „Overwegende dat evenmin „in den aard en in het wezen van het sub N°. 1 vermelde stuk als quittantie „eenige verandering kan worden gebragt door de woorden onder de acte cessie „voorkomende:

„„kapitaal	*f* 2400.
„„af in mindering.	- 500.
„„Saldo	*f* 1900.

„vooreerst omdat die woorden kennelijk zijn gesteld met eene andere hand als „door welke het overige schrift is gedaan en er niet blijkt welk regt of welke „bevoegdheid de steller dezer woorden zoude gehad hebben, om zoo aan dezelve „eenige regtsgeldige beteekenis of kracht tegen den gedaagden zoude kunnen wor„den gehecht, voor den eischer tegen den gedaagden eenen titel te scheppen en „daarenboven, al konde uit die bewoordingen worden afgeleid, hetgeen in art. 6 „en 7 van den Eisch en Conclusie wordt beweerd," „„dat bereids op de vorde„„ring door den gedaagde eene som van vijf honderd gulden is voldaan,"" „uit „die betaling al wierd zij zonder eenig bewijs als bewezen aangenomen van een „gedeelte van een schuld, welker hoofdbedrag niet bewezen wordt verschuldigd

„te zijn, wel zoude kunnen voortvloeijen, dat er gedeeltelijk indebite kan zijn „betaald, doch geenszins, dat omdat men een gedeelte van eene niet verschul„digde schuld zoude hebben gekweten, men daardoor verpligt zoude zijn het „overige niet bewijsbaar verschuldigde te betalen."

Wanneer men weet zoo als de President het volkomen wist, dat de woorden in deze overweging aangehaald als op de cessie voorkomende door *mij* geschreven waren, dan blijkt het uit die overweging, dat de President mij daarbij ondubbelzinnig heeft beschuldigd, dat ik voor den eischer tegen den gedaagde eenen titel had geschapen. — Het was niet alleen de onmiskenbaar krenkende strekking dezer woorden, maar evenzeer de nadrukkelijke, hartstogtelijke en hevige toon waarop zij werden uitgesproken, toen de President op de openbare teregtzitting van den 19[den] November 1856 dat vonnis in mijn aangezigt pronunciëerde, welke niet alleen mij zelven, maar verscheidene anderen die daarbij tegenwoordig waren, en wisten dat *ik* als practizijn voor den eischer in de zaak geoccupeerd had, sterk getroffen heeft.

Wat ik op dat oogenblik gevoelde, toen ik wederom, zwijgend mij door den President zoo diep en boosaardig *in het openbaar* zag beleedigen, ten overstaan van vele anderen, laat zich gemakkelijk beseffen, door een' ieder in wiens boezem de laatste vonk van mannelijk eergevoel niet is uitgedoofd.

En was dat verwijt nu verdiend? Elk onpartijdige zal daarop ontkennend antwoorden.

Vooreerst wist de President het, evenzeer als ik het wist, en zoo als hij in zijne overweging doet doorstralen, dat aan die geïncrimineerde woorden, geene de minste regtsgeldige beteekenis of kracht tegen den gedaagde konde worden gehecht. Hij wist het dus even goed als ik het wist, dat zij geen' titel voor den eischer tegen den gedaagde konden scheppen. En nu vraag ik: of het denkbaar, of het aan te nemen is, dat ik iets onbehoorlijks zoude gepleegd hebben, *terwijl* ik wist en zeer goed wist, dat de eischer daardoor niet het minste voordeel behaalde noch konde behalen? — Of zoude de President nu wederom willen beweren, dat ik zoo onkundig, zoo dom was, om te gelooven, dat ik door die woorden, iets in het minst voor den Eischer bewees? — Zoude ik zonder eenig bijzonder eigenbelang, niet voor mij zelven maar voor anderen, het wagen eenige handeling te plegen, die gegronde en gewigtige bezwaren ten mijnen lasten zouden kunnen doen ontstaan? — Zoude de President verder willen doen gelooven, dat ik zoo onbedachtzaam en zoo ligtvaardig zoude zijn, om indien de vermelding dier woorden eenige onbehoorlijke daad daarstelde, die woorden met *mijn eigen* aan den President *met zekerheid bekend handschrift* te schrijven, wetende dat zij hem onder de oogen moesten komen, en overtuigd als ik was, dat ik in hem een' aartsvijand had? ....

Maar ten anderen lag in de vermelding dier woorden volstrekt niets misdadigs, niets kwaadtrouwelijks, niets ongepast opgesloten, want de President wist het, zoo als al de leden van het Hof en al de leden van de balie het weten, dat niet één enkele keer, maar duizenden malen dergelijke aanteekeningen door practizijns geschied waren en nog geschieden, niet alleen op cessien als de onderwerpelijke, maar ook op obligatoire schuldbekentenissen, op hypotheken, op kustingbrieven, rekeningen van kooplieden, planters en anderen, op vonnissen en op allerhande titels die hen ter vervolging worden overgegeven, wanneer zoo als ten deze het geval was, op die titels door de debiteuren eenige betaling is gedaan, welke daarop niet door den crediteur zelven is afgeschreven, maar aan hen practizijns afzonderlijk wordt opgegeven. Door zoodanige afschrijving, verkrijgt die titel echter volstrekt geene meerdere waarde en kan hij ook geene meerdere waarde krijgen, zoo als de President in zijne aangehaalde overweging zelf erkent. Het kan geen verschil hoe ook genaamd maken in het belang van den crediteur, of zoodanige aanteekening door hem zelven dan wel door zijn' practizijn geschiede, en van daar dat ik niet de eerste was die dit gedaan heb, maar dat het altijd en immer gedaan is en nog gedaan wordt door alle practizijns, zoo als ik zelf

trouwens zulks reeds ontelbare malen had gedaan, zonder dat mij of eenig ander practizijn ooit of immer deswege de minste blaam is aangewreven. En hoe zoude dit ook met eenigen schijn van regt of billijkheid kunnen geschieden, wanneer men let, dat men een' crediteur toch wel niet van het plegen van eene onbehoorlijke of strafbare daad zal betigten, omdat hij, op een' titel ten zijnen behoeve en ten lasten van een' ander, aanteekening doet, der gedeeltelijke betaling door dien ander op dien titel gepresteerd. En indien dit nu niet de minste reden van bezwaar oplevert of kan opleveren tegen den crediteur zelven, die bij de zaak een regtstreeksch belang heeft, hoe zoude het dan eenig bezwaar kunnen opleren tegen zijn' practizijn, die het altijd doet *niet* voor zich zelven, maar stilzwijgend, voor en namens dien crediteur, — en die daarbij *geen* zoodanig regtstreeksch belang heeft? — Niemand zoude dan ook aan die door den President zóó geïncrimineerde woorden eenige beteekenis of waarde gehecht hebben, en het kon alleen opkomen bij hem die door de bitterste haat en vijandschap gedreven wordt, om de opschrijving dier woorden te gebruiken tot een voorwendsel, om de krenkendste beschuldiging een' ander ten laste te leggen [1]).

Ware er werkelijk iets gebeurd wat onwettig, berispelijk of slechts onbehoorlijk was, voorzeker de President zoude mij niet gespaard hebben. Indien de nederschrijving der bedoelde woorden door mij, de vreesselijke misdaad daarstelde, zoo als de President niet onduidelijk in de aangehaalde overweging doet doorstralen, of indien in die nederschrijving het minste of geringste lag opgesloten, dat strijdig was met mijne pligten als pleitbezorger, waarom heeft de President de zaak dan niet aan het Publiek Ministerie ter vervolging in handen gegeven, of waarom heeft hij mij dan niet opgeroepen voor het Geregtshof, ten einde het krachtens het disciplinair gezag op de balie, jegens mij de vereischte maatregelen had kunnen nemen, hetzij door suspensie, hetzij door seclusie? — De President had mij toch te voren herhaaldelijk opgeroepen voor andere verre min belangrijke zaken. Zal hij willen beweren dat hij zulks niet heeft gedaan uit goedgunstige gezindheid jegens mij? — Ik zoude dit met verontwaardiging en bespotting beantwoorden, en ik zoude, de ware oorzaak aanwijzende zeggen: dat de President zulks niet heeft gedaan omdat hij, na de door mij gedane opschrijving met al de scherpte en hardnekkigheid die zijne bittere gevoelens jegens mij hem inboezemden, angstvallig te hebben getoetst aan alle bepalingen der wet, — aan alle regelen van het betamelijke en onbetamelijke, — daarin niets, *niets*, NIETS zal hebben gevonden of hebben kunnen vinden, wat zelfs met eenigen schijn van grond, den minsten vat op mij gaf, of den zwaksten blaam op mij konde leggen. En het was juist omdat de President dit wist, omdat hij overtuigd was dat ik elke regtstreeksche beschuldiging, — iedere onmiddellijke aanmerking met eere zoude hebben wederlegd en vernietigd, dat hij alle opentlijke maatregelen heeft geschuwd, en zijn' toevlugt heeft genomen tot een' ellendigen, slinkschen aanval, die mij den weg tot elke verdediging afsneed, alle wederlegging ten eenenmale onmogelijk maakte, en mij dwong de mij aangedane beleediging in het aangezigt te ontvangen en *zwijgend* te slikken.

Ik ben mij zelven bewust ten deze niets te hebben gedaan wat volgens de bepalingen der wet, of zelfs naar de beginselen van eer- en zedekunde, den minsten smet op mij kan werpen. Of de President die zelfde bewustheid met zich kan omdragen, wil ik nu onderzoeken.

In dato 14 Mei 1855 werd door den Exploicteur bij het Geregtshof ter requisitie van Johan Charles Linck in qualiteit als speciale gemagtigde van G. R. Enet te Hamburg, als door acte cessie en overdragt houder en eigenaar geworden van het document waaruit geageerd wordt, aan dat Hof ingediend een request, houdende verzoek om appointement van sequestratie der plantagiën Jo-

Verandering en bijvoeging door den President gedaan op een oorspronkelijk appointement door het Ge-

[1]) De President heeft in een' brief aan Z. E. den Gouverneur van Suriname, onder andere beschuldigingen tegen den adressant, op deze afschrijving gewezen, en gezegd dat zij zoude gevaar loopen als *misdaad van valschheid* beschouwd te worden.

regtshof verleend, na dat dit appointement was geresumeerd, gearresteerd, onderteekend en uitgegeven, en met overlevering van authentieke afschriften aan al de partijen beteekend.

hanna Charlotte en George Hendrik. Bij appointement van den 30sten Mei 1855 werd op dat verzoek beslist, en benoemd tot Sequesters over de in executie genomen plantaadje Johanna Charlotte, Anthonij Wildeboer, Commissaris van de Part: West-Indische Bank en Friedrich Gustaaf Henkel n. ux., en over de plantaadje George Hendrik, H. J. Blancke van officiewege en Friedrich Gustaaf Henkel n. ux.

Dit appointement werd ter requisitie van J. C. Linck in zijne voormelde qualiteit, in dato 13 Junij 1855 aan de alzoo benoemde Sequesters beteekend, en daarvan afschrift overgegeven, bij exploict van den substituut-exploicteur bij het Geregtshof N. A. van Amson, ten einde op den volgenden dag, zijnde den 14den Junij 1855, den eed als Sequesters af te leggen, welken eed dan ook op dien dag is gedaan door A. Wildeboer, Commissaris van de Particuliere West-Indische Bank en H. J. Blancke.

Van dat request en appointement, alsmede van dat Exploict, heb ik de eer sub Nos. 26 en 27 een onderhandsch afschrift over te leggen, vervaardigd naar de authentieke kopijen welke in mijn bezit zijn.

Maar *na* dat dit appointement was geresumeerd, gearresteerd, onderteekend, uitgegeven, en aan de benoemde Sequesters met overlevering van afschriften beteekend, en toen bij dat appointement alzoo ingevolge de wet geen letter meer bijgevoegd noch een letter daarvan afgenomen mogt worden, heeft de President niet geschroomd, door eene door hem met zijne initialen geapprobeerde bijvoeging ter zijde van het oorspronkelijke appointement, in de reeds plaats gehad hebbende benoeming van de Sequesters der Plantage Johanna Charlotte eene verandering te brengen, en tusschen de twee benoemde Sequesters Anthonij Wildeboer, Commissaris van de Part. West-Indische Bank en Gustaaf Friedrich Henkel n. ux. in te voegen: „*H. J. Blancke van Officiewege*".

Van het oorspronkelijke request en appointement waarop deze bijvoeging voorkomt, alsmede van deze bijvoeging zelve, heb ik de eer sub No. 28 over te leggen een onderhandsch door mij onderteekend afschrift, hetwelk figuurlijk is vervaardigd naar het oorspronkelijke stuk in mijn bezit.

Alvorens verder te gaan, komt het mij gepast voor, de trouwens niet te loochene waarheid van het feit dezer onwettige bijschrijving boven allen twijfel aan te toonen.

Misschien zoude dit feit mij onbekend zijn gebleven, indien men later niet ten exploicteur's kantore, de onvoorzigtige voorzigtigheid gehad had, om bij de benoemde sequesters rond te gaan, en van hen terug te vragen de afschriften van het request en appointement van sequestratie aan ieder hunner bij het exploit van 13 Junij 1855 overgeleverd, ten einde ook op die afschriften te stellen, de bijvoeging door den President *na* dat exploit gedaan. Ik weet dit, omdat door den substituut-exploiceur die het Exploit gedaan had daartoe ook bij mij, als toenmalig practizijn van den heer Henkel, aanzoek was gedaan, en welligt zal dit ook nog niet ontgaan zijn aan de heeren Wildeboer en Blancke, wie zulks als mede-sequesters, niet onbekend geweest is. In het bijzonder zal misschien de heer Wildeboer zich nog wel deze omstandigheid herinneren, omdat ik, kort na dat mij deze bijvoeging kenbaar was geworden, omtrent andere aangelegenheden bij hem zijnde, hem ook omtrent die bijvoeging sprak, waarop hij mij mededeelde: dat ook zijn afschrift van het request was teruggevraagd, maar dat hij die bijvoeging daarop niet zoude kunnen toestaan, tenzij in het belang van de Particuliere West-Indische Bank, hij daarbij bleef voorkomen als de *eerst* benoemde sequester der Plantaadje Johanna Charlotte. — Ook de substituut-exploicteur die het exploit gedaan heeft, zal zich deze aangelegenheid nog wel herinneren, zoo als zulks mogelijk ook wel het geval zal zijn met de bedienden ter Griffie.

Maar er zijn hier eigentlijk geene getuigenissen noodig, omdat er schriftelijke bewijzen aanwezig zijn. Want uit de vergelijking van het *echt* afschrift van het request en appointement door den substituut-exploicteur van Amson geformeerd,

met het oorspronkelijke, blijkt het, dat de aangehaalde latere bijvoeging *niet* op dat *echt* afschrift voorkomt, en dus tijdens dat afschrift werd geformeerd en overgegeven, op het oorspronkelijke *niet* voorkwam. Ik behoef naauwelijks aan te stippen, dat niet alleen naar hetgene hiervoren gezegd is, maar ook omdat ten exploicteur's kantore in den regel geene afschriften worden geteekend en afgegeven, dan na dat hunne juistheid door voorlezing van- en vergelijking met het oorspronkelijke heeft plaats gehad, er ten deze niet te denken valt aan eenige achteloosheid van den substituut-exploiciteur, die als beëedigd ambtenaar, het afschrift voor echt heeft geteekend. Het zoude dan ook uiterst vreemd zijn, en het is haast onmogelijk, dat de in het oog springende bijvoeging op het *oorspronkelijke* appointement voorkomende, bij het vervaardigen van het *echt* afschrift door den substituut-exploicteur van Amson overgeleverd, geheel zoude zijn achterwege gelaten en over het hoofd gezien, niet alleen voor de *eerste* maal bij het vervaardigen van dat afschrift, maar ook voor de *tweede* maal bij het nalezen en vergelijken daarvan met het oorspronkelijke. En ten bewijze dat zoodanig herhaald verzuim geene schaduw van waarschijnlijkheid voor zich heeft, heb ik de eer ten deze sub No. 29 over te leggen eene onderhandsche kopij, van een door den Exploicteur bij het Geregtshof afgegeven echt afschrift van datzelfde request en appointement, mede ten exploicteurs kantore vervaardigd, in Januarij 1857, en derhalve *na* dat de voormelde bijvoeging op het oorspronkelijke gesteld was. Op *dit* afschrift nu, is zoo als zulks altijd met dergelijke bijvoegingen gebeurd, de bijvoeging op het oorspronkelijke stuk ter zijde van het appointement voorkomende, in het ligchaam of in den tekst van het appointement zelf opgenomen En ik behoef niet te zeggen, dat even als ten aanzien van *dit* afschrift niet verzuimd is, die bijvoeging op te nemen, zulks insgelijks niet zoude verzuimd zijn, bij het *echt* afschrift in Junij 1855 afgegeven, indien diezelfde bijvoeging *tijdens* de vervaardiging van dit afschrift, *en niet veel later*, op het oorspronkelijke geplaatst ware geweest.

Maar ook uit het afschrift van het exploit van 13 Junij 1855, hiervoren gemeld, kan blijken, dat *tijdens* dat exploit H. J. Blancke inderdaad in het oorspronkelijke appointement niet voorkwam, zoo als hij *nu* daarin voorkomt, als sequester van officiewege der Plantage Johanna Charlotte.

Want vooreerst blijkt uit dat exploit dat de substituut-exploicteur zich bij de benoemde sequesters heeft, vervoegd in de volgende orde:

1°. Anthony Wildeboer,

2°. F. G. Henkel, en

3°. H. J. Blancke.

Deze volgorde nu, stemt juist overeen met de volgorde waarin de sequesters benoemd waren bij het aangehaalde *oorspronkelijke* appointement, *vóór* dat de onderwerpelijke bijvoeging daar nevens geplaatst was. — En indien H J. Blancke, *toenmaals* als sequester van officiewege der Plantage Johanna Charlotte, in het *oorspronkelijke* appointement ware voorgekomen, zoo als hij *later* daarop geplaatst is, namelijk: tusschen A. Wildeboer en F. G. Henkel n: ux:, dan zoude de bovenvermelde volgorde niet gevolgd zijn, maar zoude H. J. Blancke *na* A. Wildeboer, en *vóór* F. G. Henkel vermeld zijn geworden.

Maar in de tweede plaats blijkt uit dat exploit, dat de substituut-exploicteur tot het afleggen van den eed als sequesters heeft gedagvaard: *Over de Plantaadje Johanna Charlotte*: A. Wildeboer, Commissaris van de Particuliere West-Indische Bank en F. G. Henkel nomine uxoris. En: *over de Plantaadje George Hendrik*: H. J. Blancke van Officiewege, en F. G. Henkel nomine uxoris.

Ook hier wederom is H. J. Blancke *niet* gedagvaard om den eed af te leggen als sequester van Officiewege der Plantage *Johanna Charlotte.* En het behoeft geen betoog, dat ook hieruit wederom blijkt, dat hij bij het *oorspronkelijke* appointement *tijdens* het bedoelde exploit, *niet* als zoodanig benoemd was, om dat indien dit *wel* het geval geweest ware, hij ook tot het afleggen van den eed in die hoedanigheid zoude zijn gedagvaard geworden.

Eindelijk komt hier nog bij, dat in het oorspronkelijke appointement er een blijkbaar verschil bestaat in de kleur der inkt van de letters F. P. R. P. onder de bijvoeging voorkomende, en in die van de handteekening. F. Pels Rijcken Pres. onder dat appointement geplaatst. Uit dit verschil van de kleur der inkt, mag dus wederom worden afgeleid, dat de naamletters onder de bijvoeging, en de handteekening onder het appointement *niet* met *dezelfde* inkt zijn geschreven. En daar het nu geen betoog behoeft, dat het niet met eenige waarschijnlijkheid is aan te nemen, dat indien die naamletters en die handteekening *gelijktijdig* gesteld waren, zulks ook wel met *dezelfde* inkt zoude gedaan zijn, mag het wel als waarheid aangenomen worden, dat die naamletters en die handteekening op *verschillende* tijdstippen zijn geschreven. Ik behoef hier geloof ik naauwelijks bij te voegen, dat zoowel naar aanleiding van het hiervoren verhaalde, als uit den aard der zaak, het niet waarschijnlijk noch aannemelijk is, dat *eerst* de naamletters en *daarna* de handteekening gesteld zoude zijn, maar dat men veilig mag aannemen en het er voor moet houden, dat *eerst* de handteekening en *daarna* de naamletters zijn geschreven.

De originelen der stukken door mij ten deze kopiëlijk sub Nos. 26, 27, 28 en 29 overgelegd, zijn in mijn bezit, en ik ben elk oogenblik bereid die originelen op Uwer Excellentie bevel aan Uwe Excellentie af te geven. [1])

Maar er zijn nog twee middelen die Uwe Excellentie ten dienste staan om, ten overvloede, misschien de nadere bevestiging te erlangen van de waarheid der voormelde *latere* bijvoeging door den President, en welke ik eerbiedig de vrijheid neem hier te vermelden.

In de eerste plaats wordt ter Griffie van het Geregtshof gevonden een ingebonden register of boek, waarin al de requesten van sequestratie benevens de daarop verleende appointementen worden afgeschreven, gewoonlijk alvorens die aan den Exploicteur worden overgegeven. Nu zal het request en appointement van sequestratie hiervoren vermeld, ook wel in dat ingebonden register of boek zijn opgenomen. En het zoude bij inzage daarvan kunnen blijken, of in dat register of boek, buiten en ter zijde van den tekst of van het ligchaam van het bedoelde appointement evenzeer de bijvoeging voorkomt, welke bij het oorspronkelijke appointement te vinden is. Mogt dit *wel* het geval wezen, dan komt het mij onder verbetering voor, dat daaruit wederom wel mag worden afgeleid, dat die bijvoeging heeft plaats gehad, *na* dat het request en appointement was ingeschreven, en alzoo *na* dat dit appointement was gearresteerd en geteekend en daaraan alzoo regtens geene verandering of vermeerdering mogt worden gebragt. Want het zoude toch eene zeer opmerkelijke en haast onbegrijpelijke toevalligheid zijn, dat zoowel bij het schrijven van het *oorspronkelijke* appointement op het request, als *bij de inschrijving* daarvan in het bedoelde register of boek, *juist dezelfde woorden* zouden zijn verzuimd, om in den tekst opgenomen te worden, zoodat zij *ter zijde* van het appointement geplaatst zijn.

In de tweede plaats zouden ook kunnen ingezien worden, de oorspronkelijke net-notulen der vergadering van het Hof van den 30sten Mei 1855, den dag van het onderwerpelijke appointement.

Mogt *ter zijde* van die notulen voorkomen, dezelfde bijvoeging welke *ter zijde* van het oorspronkelijke appointement te vinden is, dan mag ook daarvan worden afgeleid, dat die bijvoeging is geschied *na* dat die notulen in het net geschreven en derhalve gearresteerd waren, en mitsdien *na* dat het oorspronkelijke appointement was verleend. Want ook hier wederom zoude het eene wonderbaarlijke toevalligheid zijn, indien ook bij die net-notulen *juist dezelfde woorden* niet in den tekst waren opgenomen, welke ook in den tekst van het *oorspronkelijke* appointement achterwege gelaten waren.

Maar wanneer *ter zijde* van die notulen de voormelde bijvoeging *niet* voorkomt,

---

[1]) Deze stukken zijn negen dagen later door den adressant overgegeven. Vid. Bijlagen XV *a* en *b*.

zal daaruit nog geenszins iets in het allerminst zijn af te leiden, om te bewijzen dat de bijvoeging op het oorspronkelijke appointement, *niet* zoude hebben plaats gehad, *na* dat dit appointement was gearresteerd, geteekend en uitgegeven. Want die notulen worden niet in het net geschreven en onderteekend op *denzelfden dag* waarop zij gearresteerd zijn, maar soms eerst veertien of meer dagen daarna, wanneer meer dringende werkzaamheden zulks verhinderen, zoo als dit dan ook wel bekend is. Hunne dagteekening alléén kan dus op zich zelve volstrekt niet aangemerkt worden, als inderdaad te zijn de dag, waarop die notulen alzoo werkelijk geschreven en onderteekend zijn. En het is mitsdien duidelijk, dat het niet onmogelijk is, om zelfs weken *na* het arresteren der notulen, maar *vóór* dat zij in het net geschreven worden, daarin nog veranderingen te brengen, welke alzoo in die net-notulen niet *ter zijde*, maar in den tekst gebragt worden, en mitsdien niet ontdekt kunnen worden noch te bespeuren zijn. Vooral zoude zulks ook daarom kunnen geschieden, wijl die notulen niet worden geschreven in een ingebonden boek of register, maar op losse vellen papier, welke eerst later, ik geloof jaarlijks, ingebonden worden. En alzoo zoude, wanneer men begeerde, nadat een dier vellen papier reeds beschreven was, daarbij eene bijvoeging te doen, van een of meerdere regels, zonder dat zulks ter zijde plaats vindt, zoodanig vel papier later kunnen worden overgeschreven, en die bijvoeging in den tekst geschieden zonder dat zulks in het minst merkbaar kan wezen.

Maar zelfs wanneer die notulen oorspronkelijk en reeds van den beginne *op den 30sten Mei* 1855 in het net geschreven waren, en in den tekst en niet ter zijde de bijvoeging bevatten, welke de President op het oorspronkelijke appointement heeft geplaatst, zoude dit tot de qualificatie van dat feit, overeenkomstig de wet niets afdoen. Want de *notulen* van het Hof, zijn geheel afgescheiden van de *appointementen* van het Hof. Die appointementen staan op zich zelve. Het onderwerpelijke oorspronkelijke appointement was *per se* eene openbare akte, en in die akte heeft de President de bijvoeging gemaakt, *na* dat zij gesloten was. Dat die bijvoeging in de *notulen* voorkomt, kan hare plaatsing bij het appointement *na* dat dit was uitgegeven, niet regtvaardigen, want deze latere bijvoeging was onwettig en mogt niet geschieden, zoo als hierna zal blijken.

Heeft intusschen de bijvoeging ook bij de net-notulen van 30 Mei 1855 wel plaats gehad, dan zal daaruit tevens blijken, dat ook in die notulen door den President veranderingen gemaakt zijn, *na* dat zij gearresteerd waren, en toen daaromtrent derhalve geene veranderingen of bijvoegingen meer mogten gemaakt worden. Door zoodanige veranderingen of bijvoegingen, wordt de heiligheid dier notulen geschonden, en hunne echtheid, waarachtigheid en geloofwaardigheid in den grondslag aangerand, en aan den grootsten twijfel blootgesteld. Dit zoude een noodlottig gevolg te meer zijn, van de onwettige bijvoeging door den President bij het voormelde appointement gedaan. En zoo leidt de eerste stap op den weg des kwaads tot de volgenden, — zoo voert de eene onwettigheid tot de andere, — en zoo sleept het plegen van een vergrijp, het plegen van vele anderen spoedig na zich.

Ik vermeen onder verbetering naar aanleiding van het voorgaande, en op grond der door mij ter dezer zake overgelegde stukken, hier nu als een waarachtig, onloochenbaar, werkelijk gebeurd feit te mogen stellen: dat de President op het voormelde *oorspronkelijke* appointement van sequestratie de dato 30 Mei 1855 eene bijschrijving heeft gedaan, *na* dat dit appointement was opgemaakt, gearresteerd, geteekend, uitgegeven en aan al de benoemde sequesters geregtelijk beteekend.

Gewigtige gevolgen van dit door den President gepleegde feit.

En is nu dit feit van zóó veel gewigt, dat het der moeite waard is, het hier te vermelden?

Voorzeker in allen opzigte en om meer dan een gegronde en gewigtige reden.

Eerste gevolg.

Want vooreerst vraag ik het met nadruk: of de President die zoodanige hoogst ongeoorloofde handeling gepleegd had, zedelijk, regtmatig de bevoegdheid had, om in het aangehaalde vonnis van Bakker tegen B. C. van den Ende qq. mij zoo diep te beleedigen, als hij daarbij heeft gedaan, zelfs wanneer, hetgene

nogtans met geene mogelijkheid aan te nemen is, in mijne door hem zóó slecht afgeschilderdde aanteekenig der daar vermelde woorden, werkelijk iets onwettigs, of iets onbehoorlijks of ongepast lag opgesloten? Past het hem wien zelven een zware last op de schouderen drukt, anderen het gewigt van een naar zijn verkeerd en vijandig oordeel, op hen klevend zonnestofje te verwijten? En indien, hetgene niet aan te nemen is, in mijne door den President zoo hevig gelaakte en misprezen aanteekening, het minste te vinden is wat afkeuring verdient, is zulks dan niet tienduizendmaal meer het geval, met de ontwijfelbaar onwettige handeling door hem gepleegd?

Tweede gevolg. Ik zeg: de ontwijfelbaar onwettige handeling, en zal in de tweede plaats dit nu aantoonen.

Reeds door de Romeinen was blijkens de 55ste wet van den titel der Pandecten: de Re judicata etc. bepaald, dat de regter ophield regter te zijn, *zoodra* hij zijne beslissing had uitgesproken. En dat *zoodra* een regter, eenmaal zijn vonnis heeft uitgesproken, hij dat vonnis niet meer mag verbeteren, omdat hij reeds eenmaal, hetzij goed of kwaad, zijne ambtsbetrekking heeft uitgeoefend.

En ook in het Oud-Hollandsch regt is deze bepaling geldig blijkens Merula, Manier van Procederen 4. 90. 1. En op grond van de veelvuldige door dien geachten en algemeen gezaghebbenden oud-hollandschen practijkschrijver aldaar bij § 1 aangehaalde wetten, staat het ontwijfelbaar vast: dat eene regterlijke beslissing eens naar regten *uitgesproken* zijnde, door denzelfden regter naderhand niet mag gebroken of wederroepen, noch verder verbeterd, *bij-* of *afgedaan worden.* En merkwaardig zijn ter dier plaatse de aanteekeningen van de Haas, Lulius en van der Linden, waarbij Resolutiën van Hun Hoogmogenden worden bijgebragt ten bewijze, dat eene *gepronunciëerde* sententie naderhand niet door denzelfden regter, welke in die zaak gefungeerd heeft, maar *alleen door den Souverain* kan veranderd worden.

Ik geloof niet te behoeven te treden tot eene wederlegging van de niets beteekenende spitsvindigheid welke tegen het vorenstaande misschien zoude opgeworpen worden: dat bij de aangehaalde wetten en schrijvers er alleen sprake is van *vonnissen* en *sententiën* en niet van *appointementen.* — Want vooreerst is daarbij het onderwerp: *de regterlijke uitspraken.* En hoedanig die uitspraken nu ook genoemd, — in welken form zij ook gegeven mogen worden, — zij zullen wel altijd en immer aan de aangehaalde wetsbepalingen onderworpen moeten blijven. Want mogt het tegenovergestelde hiervan aangenomen kunnen worden, dan zouden alle wettige verordeningen vervallen welke de heiligheid, onveranderlijkheid en waarheid dier *appointementen* waarborgt, en men zoude den regter de voor alle maatschappelijke belangen, hoogst gevaarlijke bevoegdheid toekennen, dat hij zonder straffe van nulliteit, die appointementen ieder oogenblik, hoe veel tijd er ook sedert hunne verleening mogt verloopen zijn, op welke wijze en tot welk einde hem dit zoude behagen, zoude mogen veranderen, vermeerderen of verminderen.

Veilig mag, ja moet dus aangenomen worden, dat de President door de onderwerpelijke latere bijvoeging bij het voormelde *oorspronkelijke* appointement van Sequestratie van 30 Mei 1855 niet alleen ongepast en onbehoorlijk, maar *tegen* de bepalingen der wet en *in strijd* met zijn' pligt gehandeld heeft.

Derde gevolg. Doch ware dit slechts alles wat omtrent dat feit te zeggen valt, men zoude het kunnen afkeuren, men zoude het kunnen laken, — maar men zoude den dader verder ongemoeid kunnen laten, in de hoop dat hij voor het vervolg den weg zijner pligten zonder afwijking getrouw zoude bewandelen. — Doch dit is zoo niet, en de wet heeft in het belang der maatschappij, voor het welzijn van den staat en tot waarborg en handhaving van de waarachtigheid, heiligheid en onschendbaarheid der regterlijke uitspraken, aan zoodanig feit een karakter gehecht, dat mijne pen haast weigert te beschrijven. Want dat feit moet naar het mij onder verbetering voorkomt, regtskundig-wetenschappelijk geacht worden daar te stellen, de misdaad van: *Valschheid in een openbaar of authentiek geschrift, gepleegd door eenen ambtenaar of bekleeder van eene openbare bediening in de verrigtingen tot zijnen post be-*

hoorende, door eene bijschrijving te doen op eene openbare akte, nadat zij opgemaakt of gesloten was.

Tot betoog hiervan zal ik het door den President gepleegde feit toetsen aan de bepalingen der strafwet, en aan de beginselen en de leer van het strafregt, zoo als die bij de geachtste criminalisten voorkomen. En ik zal daarbij hoofdzakelijk in het oog houden, hetgene omtrent dit onderwerp voorkomt in het beroemde werk van *Ad. Chauveau* en *F. Hélie*: Théorie du Code Pénal, waarover ik vertrouwen mag dat de President zich niet zal te beklagen hebben, vooreerst: omdat die Code ook in het Moederland in vigeur is, en ten anderen: omdat op het einde van het voorwoord van de in den loop dezes aangehaalde Pleitrede van den Advocaat Pels Rijcken, die Advocaat zelf dat werk noemt als: van de *het meeste gezaghebbende schrijvers over het strafregt in Frankrijk.*

Al dadelijk is het de vraag: Wat is *valschheid* in wettigen zin?

Ik zal mij ter beantwoording dier vraag niet behelpen met de bepaling daarvan in de oudste tijden en in de middeleeuwen bij de wet en door verschillende nog geachte regtsgeleerden gegeven, die door hare strengheid en uitgebreidheid het kenmerk draagt van de mindere verlichting en beschaving dier tijden, maar ik zal mij daartoe bedienen van die kenmerken, welke volgens de hedendaagsche meer mildere begrippen van het strafregt, die misdaad daarstellen.

En ik geloof niet beter te kunnen doen, dan die vraag op te lossen, met de woorden van een Arrest van het Hof van Cassatie in Frankrijk van 17 Julij 1835 aangehaald bij Chauveau en Hélie, § 1471, waarbij dat Hof de misdaad van valschheid bepaalt, als: *„l'altération de la vérité dans une intention criminelle, „qui a porté ou pu porter préjudice à des tiers.*"

Drie omstandigheden moeten alzoo zamenloopen om die misdaad daar te stellen.

1°. Verandering der waarheid;

2°. Een strafwaardig oogmerk; en

3°. De mogelijkheid van nadeel voor derden.

Wat het eerste punt betreft: De verandering der waarheid, dit is genoegzaam uiteengezet, bij de vermelding der feiten, die tot deze regelen aanleiding geven. Want door de bijvoeging door den President op het *oorspronkelijke* appointement gedaan, *na* dat dit appointement was gearresteerd, geteekend, uitgegeven en beteekend, vloeit van zelf voort, dat hij *twee* feiten *als waarheid* heeft doen voorkomen, welke *niet* waar zijn, namelijk: 1°. dat het Hof tot Sequesters over de Plantage Johanna Charlotte had benoemd niet slechts A. Wildeboer en F. G. Henkel, maar ook en wel onmiddellijk *na* den eerstgenoemden, H. J. Blancke, welke laatste evenwel *in waarheid* als zoodanig *niet* benoemd was; en 2°. dat die benoeming was geschied, zoo als op het einde van het oorspronkelijke appointement voorkomt: op den *dertigsten Mei* 1800 vijf en vijftig, hetgene ook *niet* waar is, omdat die bijvoeging niet op den 30sten *Mei* 1855, *maar veel later*, immers in allen gevalle *na* den 14den Junij 1855 heeft plaats gevonden.

En omtrent *het getal* en de *orde van benoeming* der Sequesters, èn omtrent *het tijdstip*, waarop die benoeming heeft plaats gevonden, heeft de President de waarheid veranderd; hij had dit gedaan *zonder voorkennis* van den impetrant van sequestratie, *zonder voorkennis* van den geëxecuteerde, *zonder voorkennis* van de reeds benoemde twee Sequesters, en hierdoor is alzoo het eerste punt bewezen.

Het tweede vereischte is: Een strafwaardig oogmerk.

Bij art. 2 der Publicatie van 1 December 1823, Gouv. Blad No. 7 [1]), is aan het Geregtshof de *verpligting* opgelegd, om bij sequestratie van Plantagiën, in geval er schuldeischers zijn, die een tegenovergesteld belang bij de zaak mogten hebben, en bijzonderlijk wanneer er crediteuren in de kolonie zelve bestaan, bij

---

1) Art. 2. In geval andere schuldeischers een tegenovergesteld belang bij de zaak mogten hebben, en bijzonderlijk, wanneer er Crediteuren in de kolonie zelve bestaan, zal door het bevoegde Hof of Kollegie bij de twee voormelde Sequesters *moeten* benoemd worden een Sequester van Officiewege.

de bij art. 1 dier Publicatie vermelde twee Sequesters, *van officie wege* een' derden Sequester te benoemen.

Het geval bij dat art. 2 voorzien, was ten aanzien der Plantage Johanna Charlotte aanwezig; maar de President had verzuimd bij het verleenen van het oorspronkelijke appointement van sequestratie *op den* 30sten *Mei* 1855, aan de gebiedende bepaling van dat artikel 2 te voldoen.

Het was, men kan er niet aan twijfelen, *om dit verzuim* in de behoorlijke verrigting zijner ambtspligten *te bedekken*, dat de President zich de meermalen vermelde bijvoeging op het oorspronkelijke appointement heeft veroorloofd.

Maar die bijvoeging, ik heb het reeds hiervoren aangetoond, mogt niet meer geschieden; zij was in strijd met de wet en tegen het bepaalde verbod van de wet. De President *wist* dit, en hij moest dit weten; doch desniettemin heeft hij die daad tot zijne eigene dekking en dus tot eigen voordeel gepleegd; en dit is voldoende om regtens het strafwaardige oogmerk dier handeling daar te stellen.

In dezen zin is dan ook beslist bij een Arrest van het Hof van cassatie in Frankrijk, van 21 Junij 1810, aangehaald bij Chauveau en Hélie in hun voormeld werk, § 1513. Het betrof daar het geval, dat een deurwaarder eene beteekenis had laten doen door een' klerk, en in het exploit vermeld had, dat hij zelf het gedaan had. Het Hof van cassatie beslistte, dat dit de misdaad van valschheid daarstelde: „Attendu qu'il y a essentiellement *moralité criminelle* dans „toute action *faite sciemment contre* la prohibition de la loi; que cette moralité „existe surtout dans les déclarations par lesquelles les fonctionnaires publics, „dans des actes relatifs à leurs fonctions, certifient *sciemment* et *contre la vérité*, „comme ayant éte fait, ce qui était prescrit par la loi pour la validité de ses „actes, et qu'il était de leur ministère de faire réputer par leur déclaration avoir „été fait; que la fausseté de cette déclaration ainsi faite sciemment était une „prévarication, un abus de confiance et du caractère public, dont la loi avait in„vesti ces fonctionnaires pour l'intérêt des particuliers et de la société, qu'elle „*exclut* la possibilité de toute intention légitime, et renferme *intrinsèquement* une „intention criminelle; que le dessein de nuire ne doit pas s'apprécier sur le ré„sultat réel et circonstanciel du fait, mais sur la possibilité éventuelle du préju„dice que ce fait pouvait produire."

Indien nu zoodanige uitspraak is gedaan, door het hoogste regterlijke gezag in Frankrijk, over eene dergelijke handeling gepleegd door een' op den laagsten trap der geregtelijke betrekkingen geplaatsten ambtenaar, door een' deurwaarder, hoe zoude dan niet dat oordeel zijn uitgevallen, wanneer dergelijke handelingen waren gepleegd door den President van een Geregtshof!

Verder komt omtrent dit tweede vereischte in aanmerking, hetgene in het aangehaalde werk § 1584 wordt gezegd: „En général, tout fonctionnaire public qui „certifie faussement et sciemment comme vrai un fait dont sa déclaration doit „faire preuve, commet le crime de faux."

De handeling van den President aan de aangehaalde overweging en den laatsten volzin toetsende, blijft er geen twijfel over, dat in die handeling een strafwaardig oogmerk ligt opgesloten, en zoo zal dus hierdoor het tweede vereischte bewezen zijn.

Het *derde* en laatste vereischte voor de misdaad van valschheid is: De mogelijkheid van nadeel voor derden.

Ten deze bestaat niet slechts de *mogelijkheid* tot zoodanig nadeel, maar dit nadeel is daadwerkelijk aanwezig.

Want door de bijvoeging van *H. J. Blancke als Sequester van Officiewege*, is het aandeel verminderd, dat ieder der *wettig* benoemde twee Sequesters A. Wildeboer en F. G. Henkel zoude genoten hebben, in de administratie-provisie of commissie van die Sequestratie, en is alzoo te kort gedaan aan de belooning welke zij voor hunnen arbeid zouden genieten. Bovendien is aan den geëxecuteerden het nadeel berokkend, dat zijn vast goed is beheerd, door een' Sequester die niet *wettig*

benoemd, en mitsdien daartoe niet bevoegd was. — Terwijl ten slotte: de *mogelijkheid* van nadeel daaruit voortvloeit: dat de geëxecuteerde, op grond dezer *onwettige* sequestratie, regtsmiddelen had kunnen aanwenden om dezelve met vergoeding van kosten, schaden en interesten te doen ophouden en afmaken, in welk geval de Impetrant van Executie niet alleen in de opeisching zijner vordering langdurig oponthoud zoude hebben ondervonden, maar bovendien zich bezwaard zoude hebben gezien met een aanzienlijk bedrag van kosten. Het *werkelijke* zoowel als het *mogelijke* nadeel hetwelk door de handeling van den President aan derden is veroorzaakt en konde veroorzaakt worden, is derhalve buiten den minsten twijfel. Hoe gering dit nadeel ook mogt wezen, en zelfs of er inderdaad eenig nadeel veroorzaakt zij of niet, doet volgens regtsbeginselen niets ter zake, zoodra de *mogelijkheid* daartoe slechts bestaat. „L'intention de nuire," zeggen Chauveau en Hélie in het aangehaalde werk § 1521, „ne dépend point de la quo„tité du préjudice qu'elle veut produire: la minimité et l'éventualité même de „ce préjudice n'en altèrent pas le caractère, au moins aux yeux de la loi."

En zoo zal hierdoor, ook het *derde* vereischte bewezen zijn, welke volgens de meest milde beginselen van strafregt, de misdaad van valschheid daarstellen.

Het mag dus als waarheid worden aangenomen, dat de handeling van den President in regtskundig-wetenschappelijken zin, valschheid daarstelt. En nu zoude slechts nog te onderzoeken blijven of zij is gepleegd 1°. in een openbaar of authentiek geschrift; en 2°. door een' ambtenaar of bekleeder van eene openbare bediening, in de verrigtingen tot zijnen post behoorende. — Maar ik geloof deze beide punten niet te behoeven te ontwikkelen omdat vooreerst: het oorspronkelijke appointement waarbij de bedoelde bijvoeging gedaan is niet anders *kan* beschouwd worden dan als een *openbaar* of *authentiek geschrift*, en omdat ten anderen de President *als zoodanig* die bijvoeging heeft gedaan in een geschrift dat onder zijne attributen gerekend moet worden, en als onder de verrigtingen tot zijnen post behoorende, moet worden aangemerkt.

En als men nu let op de gevolgen waarmede de wet de voormelde daad van den President bedreigt, dan kan het niet ontkend worden dat het een feit is van zeer ernstigen aard.

„Hoezeer," zegt van der Linden in zijn bekend Regtsgeleerd Handboek 2. 6. 4. in fine, met aanhaling van wetten en geachte criminalisten die dat zeggen staven: „hoezeer Keizer Karel op falsiteiten vrij onbepaald de straffe van de „koorde gesteld heeft, en er zeker door een zamenloop van verzwarende omstan„digheden, alsnog gevallen zouden kunnen zijn, waarin de doodstraf tegen eenen „falsaris in aanmerking konde komen, brengt egter de algemeene regel mede, dat „de straffe van falsiteit is *arbitrair*, en dat dezelve *doorgaans* met geesseling, „met of zonder brandmerk, confinement, bannissement, of geldboeten gestraft worde."

Maar wanneer men deze bloedige strafbepaling van Keizer Karel bij Edict van 30 Januarij 1545, als niet strookende met de hedendaagsche mildere begrippen van strafregt geheel ter zijde laat, en zich zelven afvraagt wat omtrent dat onderwerp in de nieuwere wetgevingen is bepaald, dan vindt men dat onder anderen zoowel in Frankrijk als in het Moederland, bij art. 145 van het in beide landen vigerend wetboek van strafregt is bepaald: dat ieder *ambtenaar* of bekleeder van eene openbare bediening, die *in de verrigtingen tot zijnen post behoorende* eene valschheid begaan zal hebben, hetzij door valsche handteekening, hetzij, (hetgene door de wet daarmede blijkbaar wordt gelijkgesteld,) door *bij-* of *tusschenschrijvingen te doen* op registers of andere *openbare akten, na dat zij opgemaakt* of *gesloten* zijn, gestraft zal worden met, de ingevolge art. 7 van hetzelfde wetboek, het naast aan den dood grenzende en met eerloosheid verknochte straf van eeuwigen dwangarbeid.

En deze ontzettende straf kan dan ook niet als overdreven beschouwd worden, wanneer men let op de beweegredenen die den wetgever daartoe geleid hebben, en waarvan in het aangehaalde werk van Chauveau en Hélie § 1547 sommigen worden opgegeven. Aldaar leest men dat bij de discussiën omtrent

dit onderwerp in den Conseil d'Etat in Frankrijk, Berlier verklaarde: „La „nature du crime et le caractère des coupables ne doivent point ici laisser la „crainte d'être trop sévère; et si, comme il a semblé dans le cours de cette „discussion, la déportation est une peine qu'il convienne de réserver aux crimes „de l'ordre politique, c'est un motif de plus pour ne pas l'infliger à des fonction„naires publics commettant un faux, c'est-a-dire un crime d'une espèce aussi basse „que funeste à la société."

Bij § 1542 wordt omtrent dit onderwerp een uittreksel gegeven van het Verslag van Noailles waarbij hij zegt: „Un fonctionnaire public connaît plus particu„lièrement ses devoirs qu'un simple citoyen, il jouit d'une confiance obligée, et „les faux dont il se rend coupable présentent, outre cette offense portée à la loi, „celle de l'autorité chargée de donner la certitude et l'authenticité aux actes."

En de aangehaalde schrijvers zelve, sprekende van de ten deze bij de wet bepaalde straf, zeggen daaromtrent bij § 1587: „les motifs de cette pénalité plus „rigoureuse sont qu'un fonctionnaire public connaît plus particulièrement ses de„voirs qu'un simple citoyen, qu'il jouit d'une confiance obligée, et qu'en se ren„dant coupable de faux, il commet à la fois une infraction à la loi commune „qui lie tous les citoyens, et une infraction à la loi spéciale de ses fonctions."

En vooral wanneer het feit gepleegd wordt door een' hooggeplaatsten ambtenaar, aan wien die „confiance obligée" in de hoogste mate blindelings *moet* verleend worden, — wanneer die ambtenaar gedurende ettelijke jaren, als hulpambtenaar van het Publiek Ministerie in het Moederland gefungeerd heeft, en derhalve meer dan eenig ander met de strafbepalingen der wet bekend is, — dan verkrijgen die woorden eene tien-dubbele kracht. En indien men zich reeds ongenegen gevoelt om zoodanige daden straffeloos toe te laten aan notarissen, exploicteurs, deurwaarders en andere mindere geregtelijke ambtenaren, dan zal men zulks nog verre minder gevoelen, wanneer zij geschied zijn door een' hooggeplaatsten regter, door den man, die in de beruchte zaak van den beklagenswaardigen Nederlandschen koopvaardijkapitein J. van der Plas, de autorisatie verleend had om dezen crimineel te vervolgen en van zijne vrijheid te berooven, ten einde hem, na gedurende drie maanden in de striktste gevangenschap gesmacht te hebben, bij het in September 1857 uitgesproken Arrest van alle regtsvervolging te ontslaan, op grond dat het hem ten laste gelegde feit, dat hij een valsch openbaar geschrift, *niet zelf gemaakt*, maar alleen *gebruikt* had, geen misdrijf daarstelde!

Mogt nu, ik vraag het nogmaals, de President met eenig zedelijk regt, in het aangehaalde vonnis van Bakker tegen van den Ende qq. mij de beleedigingen toevoegen, die hij daarin heeft opgenomen, zelfs indien ik iets gedaan had, waaraan niet zelfs de zwakste schijn van ongepastheid ontbrak?.... *Mijne* handeling door den President aldaar zoo ongunstig afgeschilderd, zal toch wel altijd verre, verre achter staan bij die door den President gepleegd. Want ik geloof niet, dat in hetgene ik daaromtrent hiervoren heb aangevoerd, eenige misvatting of dwaling gelegen is. Ik heb niet gegeven mijne eigene beoordeeling van die handeling, ik heb anderen laten spreken, en die handelingen slechts volgens dier gevoelens aan de bepalingen der wet getoetst.

Maar ook wanneer in die handeling niet *al* de vereischten lagen opgesloten, welke regtens tot de daarstelling van de misdaad van valschheid vereischt worden, dan nog, het behoeft geen betoog, zoude die handeling van den President ten diepste afkeurenswaardig blijven. En indien die handeling niet anders konde beschouwd worden dan blootelijk als eene schuldige onvoorzigtigheid of als een ligtvaardig pligtverzuim, welke niet onder het bereik der strafwet valt, dan nog, zeggen in hun meermalen aangehaald werk, Chauveau en Hélie, die, volgens den Advokaat Pels Rijcken, het *meeste* gezaghebbende schrijvers over het strafregt in Frankrijk, bij § 1520: „*A ces fonctionnaires légers ou incapables, enlevez „leurs fonctions.*"

Ik zelf gevoel een' vermoeijenden weerzin, van de beschrijving van al het voorgaande, maar ben gedwongen tot uiteenzetting der waarheid en de regte en juiste beoordeeling der zaak, mij aan de onvermijdelijke noodzakelijkheid daarvan te onderwerpen, hoe ongaarne ook ik Uwe Excellentie daarmede wenschte lastig te vallen. En zoo zal ik nog twee aanvallen van den President vermelden, welke ik na November 1856 te lijden had, en welke mijne bedanking als Procureur en het besluit van 28 Januarij 1857 zijn voorafgegaan.

Beleediging en beschimping van den President jegens den adressant, in een appointement dd. 23 December 1856, op een door hem adressant gepresenteerd request.

Er was ter ordinaire Rolle van het Geregtshof van het jaar 1856 No. 27 eene zaak aanhangig tusschen D. Coronel Eischer en J. B. de Mesquita, waarin ik als Procureur voor den eischer was opgetreden. De partijen waren aan elkander door zwagerschap verwant, en de eisch betrof eene som welke de gedaagde aan den eischer verschuldigd was, wegens renteloos kontant verstrekte penningen. — De gedaagde die de deugdelijkheid van de schuld niet ontkennen kon, was niet eens in regten verschenen, en er waren reeds twee defauten tegen hem verleend. — Doch daar het document door den gedaagde voor de ontvangen penningen afgegeven in regten niet als volkomen bewijs gelden kon, bleef er geen ander middel over, dan den gedaagde op te roepen om voor den regter op vraagartikelen te antwoorden, ten einde de deugdelijkheid der schuld te erkennen of te ontkennen. Ten dien einde werd door mij in dato 12 December 1856 aan het Geregtshof gepresenteerd het request, waarvan ik de eer heb ten deze sub No. 30 een afschrift over te leggen [1]).

Bij het appointement in dato 23 December 1856 daarop verleend, verkoos de President, niet alleen dat regtmatige en allezins gegronde verzoek af te wijzen, maar na in de tweede considerans met tastbare hatelijkheid het te hebben doen voorkomen, dat het door mij gedaan verzoek „*volgens het eenvoudig gezond verstand*" niet ontvankelijk zoude wezen, in dat appointement met vermeerderde bitterheid als vijfde considerans op te nemen: „Overwegende mitsdien dat het verzoek „als *met de gezonde reden* en *met alle begrippen van regtsvordering strijdig*, behoort te worden afgewezen."

Ik wensch alvorens op deze voor mij beleedigende considerans neder te komen, de gegrondheid van het door mij gedaan verzoek aan te toonen, waaruit van zelf de wederlegging van de door den President zoo eigendunkelijk gestelde motiven zal voortvloeijen.

Bij inzage van het appointement zal men bevinden dat de daarbij aangevoerde overwegingen zich laten zamenvatten in twee punten: 1°. dat de gedaagde niet in het principaal proces verschenen zijnde, en dus zonder purge van de ergane defaulten daarin niet mogende worden gehoord, ook niet op vraagartikelen in dat proces kon worden gehoord; en 2°. dat die gedaagde, in het principaal geding door geene middelen regtens mogende worden gelast of gedwongen om op te komen, ook niet mogt worden gelast om te verschijnen ten einde op het gedaan verzoek te worden gehoord, alvorens daarop werd gedisponeerd.

Ik moet bekennen, dat bij het vervaardigen van dat request niet het flaauwste denkbeeld bij mij is opgekomen, dat de President de toelaatbaarheid van het gevraagde verhoor der wederpartij zoude willen betwisten, op grond van diens niet verschijning in het principaal geding, omdat, zoo als ik aanstonds zal aantoonen, het niet den minsten twijfel kan lijden, dat niettegenstaande die niet verschijning, dat verhoor regtens in allen deele toegelaten wordt. Het eenigste punt wat bij mij in overweging was genomen bestond hierin: Of in den staat waarin het principaal geding zich bevond, (zijnde het tweede defaut verleend geweest,) het gevraagde verhoor mogt plaats vinden, dan wel of zulks moest geschieden *na* dat het derde defaut verleend was geworden, en vóór het indienen van Intendit. — Het was om deze bedenking op te lossen, dat ik bij het request de redenen ontwikkelde, waarom het mij voorkwam dat het verhoor alstoen in den staat waarin het proces was, wel mogt plaats vinden, en dat ik dat gevoelen ondersteunde met het gezag van

[1]) Vid. Bijlage XVI.

Voet in zijn Commentarius op den titel der Pandecten: de Interrogationibus in jure faciendis No. 4, waar hij op grond der aangehaalde wetten leert: dat het er niets toe afdoet *in welken staat* van het geding, het verhoor der wederpartij plaats hebbe.

Wat nu betreft het eerste punt waarop het gedaan verzoek is afgewezen, namelijk: dat de gedaagde niet in het principaal proces verschenen zijnde, en dus zonder purge van de ergane defaulten, daarin niet mogende worden gehoord, ook niet op vraagartikelen in dat proces kon worden gehoord, — zoo blijkt de ongegrondheid en onjuistheid dezer laatste gevolgtrekking, ten duidelijkste, wanneer men in het oog houdt, dat het effect van de defaulten wel hierin bestaat: dat de gedaagde zonder purge van die defaulten niet *op den eisch* mag antwoorden, en dus *in het principaal geding* niet mag worden gehoord, dat is: zijne verdedigingen tegen de vordering inbrengen, — maar dat dat effect in geenen deele medebrengt of kan medebrengen, dat de gedaagde ook niet *op vraagartikelen* van den Eischer zoude moeten antwoorden. — Het niet toelaten van een antwoord ten principale of op den eisch, zonder purge van defauten, aan een' defaillanten gedaagde, geschiedt ontwijfelbaar als eene poene voor zijne absentie, en omdat de profijten dier defaulten, zoo lang zij blijven bestaan, regtens dat antwoord verhinderen. Maar deze zelfde redenen bestaan volstrekt niet, ten aanzien van een' defaillanten gedaagde, wanneer hij op vraagartikelen zoude moeten worden gehoord. — Het niet hooren van den defaillant *op den eisch* is eene poene die *hem* bezwaart, — maar het niet hooren van den defaillant op vraagartikelen, zoude eene poene zijn die den *Eischer* bezwaarde. En het kan dan ook waarlijk niet aangenomen worden, dat een eischer die wel het regt zoude hebben om een' gedaagde op artikelen te hooren wanneer hij in regten *niet* afwezig bleef, dat regt zoude verliezen wanneer die gedaagde had verkozen in regten *wel* afwezig te blijven. Want die afwezigheid is eene onregtmatige althans eene onbehoorlijke daad, omdat het volgens de praktijkschrijvers te regt als ongepast wordt aangemerkt, dat een gedaagde op de oproepingen des regters niet verschijnt, waarom hij dan ook altijd zelfs bij ontzegging van den Eisch, desniettemin om zijn wegblijven, in al de kosten van het geding veroordeeld wordt. In allen gevalle echter, is dat wegblijven eene daad van den gedaagde zelven, en niet van den eischer, die daarin geen het minste deel heeft. En het zoude derhalve onregtmatig zijn, de conditie van den eischer door die daad van den gedaagde nadeel te doen lijden, zoo als dan ook bij de 74e wet van den titel der Pandecten: de Regulis juris wordt gezegd: dat niemand door de daad of handeling van een' ander, het minste nadeel mag lijden, wanneer hij aan die daad geen deel heeft.

Het tweede punt waarop het appointement berust: dat de gedaagde in het principaal geding, door geene middelen regtens mogende worden *gelast* of *gedwongen* om op te komen, ook niet mogt worden *gelast* om te verschijnen, ten einde op het verzoek te worden gehoord, alvorens daarop werd gedisponeerd, — is even onjuist en ongegrond als het eerste. — Want het is eensdeels niet naauwkeurig te beweren, dat in het principaal geding een defaillante gedaagde niet *gelast* mag worden te verschijnen, omdat inderdaad zoodanige *last* stilzwijgend opgesloten ligt in ieder default dat de regter tegen hem verleent, en in de nadere oproeping welke krachtens dat default plaats vindt. En schoon het nu waar moge zijn, dat een gedaagde niet *gedwongen* kan worden om in regten te verschijnen, zal daaruit echter ik geenen deele kunnen voortvloeijen dat zoodanige gedaagde ook niet *gelast* kan worden om te verschijnen. — In dien *last* ligt geen *dwang* opgesloten; want verkiest de gedaagde weg te blijven, het staat hem vrij, en niemand zal hem, behalve in eene procedure van gijzeling, ligchamelijk voor den regter voeren. — En daar nu in het onderwerpelijke geval, tot de verschijning van den Gedaagde, om op het verzoek te worden gehoord, het voldoende was dat hij tot die verschijning werd *gelast* en niet *gedwongen*, volgt hieruit dat die *last* zeer gepast en geoorloofd gegeven mogt worden. — Bij het request is dan ook gevraagd het verhoor van den gedaagde, met bepaling, *niet*

dat hij niet verschijnende, daartoe zoude worden *gedwongen*, maar dat in dat geval de vragen voor affirmatief en ten zijnen nadeele beantwoord zouden worden gehouden.

Er bestaat bovendien een in het oog springend verschil, in de gevolgen van de afwezigheid van een' gedaagde in een principaal geding, en in die van zijne afwezigheid, wanneer hij gelast is op vraagartikelen te antwoorden.

Verschijnt de gedaagde niet in het principaal geding, dan zal daarvan het gevolg niet zijn, dat daarom de vordering van den eischer als deugdelijk en bewezen wordt aangenomen, wanneer dit niet door andere middelen blijkt; — maar verschijnt die gedaagde niet, nadat hij behoorlijk is opgeroepen om op vraagartikelen te antwoorden, dan zullen de feiten bij die vragen hem voorgehouden, regtens beschouwd worden, als door hem te zijn bekend. Loopen die feiten nu, zoo als ten deze het geval was, over de deugdelijkheid der vordering van den eischer, dan blijkt het van zelf, dat daardoor die deugdelijkheid als regtens erkend moet worden aangenomen. — En terwijl alzoo de afwezigheid van den gedaagde ten principale, den eisch niet regtvaardigt, wordt door die afwezigheid, bij de voorhouding van daartoe strekkende vraagartikelen, die eisch ten volle bewezen.

Maar elk verder betoog is overbodig, omdat bij van Wassenaar, Practijk Judiciëel, Cap. 4 § § 61 en 62 ten duidelijkste blijkt, dat ook een defaillante gedaagde, wanneer de eischer dit noodig oordeelt, op vraagartikelen *moet* responderen, op poene dat die artikelen gehouden worden voor bekend. [1])

En nu vraag ik na dit alles: of het door mij gedaan verzoek zóó ongegrond, zóó onregtskundig, zóó onwetend en zóó dom was, als de President dit heeft gelieven afteschilderen?

Intusschen heeft de President het gedaan verzoek afgewezen, en het gevolg daarvan is geweest, dat de eischer bij gebrek aan volkomen geregtelijk bewijs, het geding heeft moeten opgeven, en dat hij alzoo niet slechts heeft verloren, de zoo edelmoedig door hem aan een' aanverwant renteloos voorgeschoten gelden, maar nog bovendien een aanmerkelijk bedrag van kosten heeft moeten betalen.

Doch dit is niet de bitterste der wrange vruchten, die de noodlottige jurisprudentie van den President heeft voortgebragt, zoo als in den loop dezes nader zal blijken.

Of de President, die op het request niet eerder heeft beslist, dan tien à elf dagen na dat ik het had ingediend, in al dien tijd daaromtrent geen' enkelen practijkschrijver heeft geraadpleegd, zoo als hij geene enkele wetsbepaling en geen'

---

[1]) § 61. Staat ook alhier te noteren, dat als den defaillant word geciteert om te zien dienen van *intendit*, dat hy dan mede geciteert zal worden aan zyn persoon, so hy te bekomen is, anders aan zyne woninge, om tot sekeren dage onder den eed van niet te calumniëren te responderen op de articulen van *intendit*, so verre den Impetrant sulx begeert, en merkelyk op de recognitie van zyne Obligatie, contract, hand ofte segel, op poene dat die articulen (so verre zij concerneren het feit van den Gedaagde) mitsgaders de Obligatien ofte contracten gehouden sullen worden voor bekent, en de handen en zegel voor gerecognosceert, en zullen ten dien einde den Gedaagde by de voorsz. imthimatie overgesonden worden copyen van de articulen van den *Intendit*, daar op hy versocht word gehoord te worden, mitsgaders van de Obligatie, ofte contracte des questie is.

§ 62. Ende ingevalle alsulke Citatie gedaan word aan de persoon van den Gedaagde, en hy niet en compareert, sullen de articulen, contracten en Obligatien gehouden worden voor bekent, maar so het exploict aan de persoon niet is gedaan, sal tegens hem default verleent worden, en een andere Citatie op gelijke poene, en so hy daar op noch niet compareert, sal de Commissaris default verleenen, en rapport doen, om by het Hof op 't profyt van dien verklaart te worden na Rechten te behooren, ende dit alles TEN WARE den Impetrant hem met ander bewys, *als met responsiven ofte bekentenisse van den Gedaagde wilde behelpen*, in welken geval *hy tot verificatie van zyn intentie sal mogen procederen, so hy te rade vinden sal*, als hiervoren geseit is. *)

*) Volgens de Manier van Procederen voor het Geregtshof te Suriname, wordt de defaillant *niet* gedagvaard om te zien dienen van *intendit*, maar wordt door het Hof bij het verleenen van het derde default, tevens aan den Eischer verleend admissie om te dienen van *intendit*. — Zal de defaillante gedaagde dus op artikelen gehoord worden, dan behoort dit te geschieden, *vóór* het dienen van intendit. — Dit is trouwens geheel in overeenstemming met het slot der aangehaalde woorden van Wassenaar.

enkelen schrijver bij het appointement heeft aangevoerd, om het te regtvaardigen, — kan ik niet zeggen; evenmin wil ik het aanvoeren: of de President zoodanig onderzoek misschien wel gedaan heeft, en daarbij bevonden had dat het gedaan verzoek wel gegrond was, doch desniettemin het verzoek heeft afgewezen, omdat het hem bekend was en uit de bij het request overgelegde Interrogatoriën was gebleken, dat het eene zaak betrof welker onderwerp de geldswaarde van duizend gulden niet te boven ging, en waarvan alzoo, op grond van art. 1 alinea 2 der Publicatie van 1840 Gouvernementsblad N°. 2, geen Hooger Beroep aan den Hoogen Raad was toegelaten.

Maar hoe dat alles ook zij, en zelfs, wanneer men konde aannemen, dat in den grond der zaak de President gelijk heeft en dat ik ongelijk heb, — zoude dit dan de mijne kieschheid kwetsende en voor mij beleedigende uitdrukkingen van den President, bij het aangehaalde appointement, in het minst regtvaardigen? — Voorzeker niet; en daar ik dit nu zal aantoonen, beschouw ik het hier de regte plaats om in eens zamen te vatten al de hiervoren vermelde verregaande beleedigingen en smadelijke beschimpingen, door den President in zijne uitspraken ten aanzien mijner door hem beweerde onkunde, onwetenheid en domheid gebezigd, en ik vertrouw te zullen bewijzen, dat zulks met het regt en met de roeping van den regter ten eenenmale strijdig is.

Bij § 1 der 19de wet van den titel der Pandecten: de Officio Praesidis, zegt Callistratus reeds, dat de regter wanneer hij regt spreekt geen' toorn mag aan den dag leggen, geene hartstogten den teugel mag vieren, zelfs tegen hen die hij als slecht beschouwt, omdat dit niet past aan de achtbaarheid van den Regter. En omdat in één woord hij regt moet spreken op zoodanige wijze, dat hij door de hoedanigheden van zijn' geest, zich den eerbied verwerve welke aan zijne waardigheid verschuldigd is.

En ook in het Oud-Hollandsch regt zijn deze beginselen van toepassing, zoo als blijkt onder anderen bij Merula, Manier van Procederen, 1. 6. 1. 3. Aldaar vindt men niet alleen de hierboven vermelde wet uit de Pandecten aangehaald, maar ook nog onder de vereischten van een' regter opgenoemd: dat hij zich niet late wegrukken door haat of nijd, omdat hierdoor de kennis der waarheid wordt verstoord, verdraaid en vernield.

Maar ook wanneer dit niet wettiglijk ware bepaald en door de geachtste regtsgeleerde schrijvers uiteengezet, zouden dan die beleedigingen en smadelijkheden, door den President in zijne uitspraken mij aangedaan te regtvaardigen zijn? — In geenen deele.

Ik ben de eerste niet die het zegt, dat de regter slechts het orgaan is van het *regt* en de *wet*, en niet van de *gezonde rede*, het *gezond verstand* en de *eenvoudigste begrippen*. Alle zaken welke hij te beslissen heeft, mag en moet hij toetsen alleen aan het *regt* en de *wet*, en al het overige ligt buiten zijne bemoeijingen. Hij moet zich als regter geheel en volkomen aan zijne betrekking wijden, en mag zich met niets inlaten wat buiten de pligten dier betrekking gelegen is. — Hij heeft het regt niet, in den tempel der Geregtigheid de orakel stem van *Wet* en *Regt* te smoren, door de woeste razernij zijner eigene teugellooze hartstogten, die hij als de uitvloeiselen van *gezonde rede, gezond verstand* en *eenvoudige begrippen* gelieft te bestempelen. — Zijne persoonlijke meening, over de geleerdheid of onwetendheid, welke in de verzoeken tot hem gerigt te vinden is, wordt niet gevraagd, en zij mag niet uitgesproken worden. — Het is hem niet geoorloofd de hem verleende regtsmagt te misbruiken, om beleedigingen en krenkingen te bezigen jegens dengenen, die hem als het orgaan der wet, *zwijgend moet* aanhooren, en van wiens daaruit voortvloeijende zwakheid hij de afschuwelijkste partij trekt. Hij mag zich het verfoeijelijke tijdverdrijf niet schenken, om de gevoelens eener geoorloofde eigenliefde te kwetsen, en alle gevoelens van kieschheid en eigenwaarde in een' ander, met voeten te vertreden. — Dat alles is vreemd aan de beslissing der geschillen, die hem door de wet is toevertrouwd. — En de regter die zijne betrekking misbruikt, om zich de schandelijke zegepraal te verschaffen,

om hem die zijn toevlugt tot hem nemen *moet*, te overladen met scheldwoorden, beschimpingen, bespottingen en beleedigingen, maakt zich schuldig aan eene overmaat van zedelijke barbaarschheid en lafhartige sarring, die ten eenenmale met zijne verhevene en heilige roeping in lijnregten strijd is. — Het is een hartverscheurend vermaak, een onedel genoegen, een daemonisch genot, — dat geen regtschapen mensch, — geen welgeaard regter zich veroorlooven zal!

De President mogt zulks dus ook jegens mij niet doen, om mij daardoor als mensch, als man en als lid der balie te plagen, te kwellen en te martelen.

Ontelbaar zijn de regterlijke uitspraken welke ik heb geraadpleegd en die mij onder de oogen zijn gekomen, sedert ik mij van jongs op de beoefening der regtsgeleerdheid heb toegelegd. Ik heb ze gezien van alle tijden en uit alle oorden, van hoogere en van lagere regters, van de meest beschaafde volkeren en van hen die nog in een' half barbaarschen toestand verkeerden, — maar in geen van allen, in geen' enkele dier uitspraken, heb ik iets gevonden wat voor de partijen of wel voor hunne voorspraken of pleitbezorgers, op de zwakste wijze zelfs beleedigend of kwetsend kon zijn. — En het ware wel te wenschen, dat de President zich het voorbeeld had ten nutte gemaakt van de gedragslijn ten dien aanzien van de Regterlijke Magt in het Moederland, omdat men vergeefs zal zoeken naar een enkel voorbeeld, en ik den President durf oproepen om het tegendeel aan te toonen als hij kan, waarbij een pleitbezorger door eenig regter in zijne uitspraken is bespot, beschimpt en beleedigd, zoo als de President zulks zoo dikwijls ten mijnen aanzien gedaan heeft. En vooral had hij zich mogen spiegelen aan de uitspraken van dat hoogste Regterlijke ligchaam in het Moederland, den Hoogen Raad, die, omtrent welke aangelegenheden of welke verdediging zij ook zijn mogen, door waardigheid, bezadigdheid en kieschheid uitblinken, en den eerbied en de achting voor die uitspraken vermeerderen en bevorderen. [1])

Ik betwist den President het bespottelijke genoegen niet om zich zelven in zijne eigene oogen te beschouwen voor den *Feniks* der regtsgeleerden, voor een' *modernen* Gajus, voor een' *Surinaamschen* Hugo de Groot, — ik wil mij met hem niet meten in zijne onpeilbaar diepe geleerdheid, onbegrensd uitgestrekte kennis en in zijn verblindend verlicht verstand.

Ik ben mijne eigene zwakheid volkomen bewust; ik beroem mij niet op de zeer geringe gaven waarmede het mijn' Schepper behaagd heeft mij te begiftigen, en ik laat mij niets voorstaan op de weinige kennis die ik door eigen onderzoek, eigene vlijt, eigen' arbeid en eigene studie heb mogen bijeenzamelen.

Maar hoe onkundig, onwetend en ongeschikt ik als Procureur ook mogt geweest zijn, zulks kan de handelingen van den President jegens mij niet in het minst regtvaardigen. — Hij mogt op grond daarvan mij die betrekking ontnomen hebben, — maar *bespotten*, *beleedigen* en *beschimpen* mogt hij mij niet!

Aanranding door den President, van de eer en den goeden naam van den adressant, in eene regterlijke beslissing dd. 30 December 1856.

Nu ben ik genaderd tot de laatste en de hevigste aanval door den President tegen mij gerigt. — Had hij mij tot dusverre gesmaad en gescholden, nu ging hij verder, en vond goed mij te honen en te lasteren.

Bij appointement van den 14[den] Junij 1853 had het Geregtshof mij als Procureur *gratis* toegevoegd aan Joseph Telles, ten einde zijne belangen waartenemen in een hooger beroep door hem voor het Geregtshof aangeteekend, van een

[1]) Volgens geloofwaardige geruchten te *Paramaribo*, heeft de President ter verdediging zijner beleedigingen tegen den adressant, aan Z. E. den Gouverneur van *Suriname* geschreven, dat het nergens den regter verboden is, althans dat hem zoodanig verbod niet bekend is, om beweringen die ongerijmd en met de gezonde rede strijdig zijn, als zoodanig te bestempelen. En dat men daarvan zelfs voorbeelden van den Hoogen Raad zoude kunnen vinden.

dictum gewezen door het Collegie van Commissarissen voor het Departement der onbeheerde boedels, in den aan dat departement gedesolveerden boedel van J. Niles, waarbij zijne op dien boedel aangeteekende schuldvordering was ontzegd, welke zaak bekend is ter Ordinaire Rolle van het Geregtshof van het jaar 1853 N°. 68.

Het Geregtshof had bij datzelfde appointement aan J. Telles verleend admissie om *Pro Deo* te ageren, waarin alzoo lag opgesloten dat het Hof bevonden had, dat J. Telles zoo niet een ontwijfelbaar gegrond, althans zeker een *apparent* regt had, omdat, ingevolge de deswege geldige regtsbeginselen, geen Pro Deo mogt noch zoude zijn verleend geworden, wanneer zoodanig *apparent* regt niet aanwezig bevonden ware.

Door mijne *gratis* toevoeging door het Hof, en door het verleende appointement van *Pro Deo*, moest ik dus wel in de behandeling der zaak uitgaan van de vooronderstelling, dat Telles in zijne vordering gegrond was, tot dat mij het tegendeel zoude gebleken zijn.

Intusschen konde ik in die zaak niet naar behooren voortprocederen, omdat ik niet in het bezit was van al de vereischte stukken waarvan Telles de voornaamste en belangrijkste, welker overlegging in de zaak benoodigd was, naar 's Gravenhage had verzonden, om te dienen in een Hooger Beroep, hetwelk hij had aangeteekend en geprosequeerd, van een afwijzend appointement door het Geregtshof in dato 20 Julij 1853 verleend, op een request door hem den 11^{den} te voren ingediend, betrekkelijk zijne belangen in denzelfden boedel van J. Niles.

Het oponthoud hierdoor in de voortzetting der zaak veroorzaakt, was *voor mij* geene *wettige* noch geoorloofde verschooning, om mij aan de verdere behandeling der zaak te onttrekken, zoo lang het Geregtshof zelf niet goed vond, den last in te trekken, dien het bij appointement van den 14^{den} Junij 1853, hiervoren aangehaald, op mij had verstrekt, om J. Telles in die zaak gratis te assisteren. — En ik zoude mij wel gewacht hebben om zoodanige ontheffing van den President te vragen, al konde zij zelfs, hetgene echter het geval niet was, met grond geschieden, omdat ik wel overtuigd was, dat de President in stede van daaraan te voldoen, dat aanzoek slechts tot voorwendsel zoude genomen hebben, om mij, wie weet welke beleedigingen toe te voegen, en mijn aanzoek welligt toe te schrijven daaraan: dat ik *Pro Deo* in de zaak agerende en daarvan derhalve geene persoonlijke voordeelen hoe ook genaamd genietende, mij daarom aan de behartiging der mij door het Hof opgedragen en *apparent* gegrond bevonden belangen, zocht te onttrekken.

In April 1856 mogt ik eindelijk de ontbrekende stukken ontvangen, en het was toen dat ik ten spoedigste de zaak voortzette, door op den 23sten dierzelfde maand aan het Geregtshof in te dienen een request met overlegging van vraagpunten, om den gedaagde per verbum credit vel non te hooren, terwijl ik *ten gelijken tijde* aan den Commissaris van de Rol indiende een request nisi causam, vergezeld van elf uitgestrekte Interrogatoriën of vraagpunten, ten einde elf getuigen te hooren, omtrent onderscheidene punten voor de zaak hoogst belangrijk en van het hoogste gewigt.

Van het request aan het Geregtshof en van dat aan den Commissaris ter rolle, heb ik de eer sub N°s. 31 en 32 onderhandsche afschriften over te leggen.

Maar er was reeds met deze requesten en de daarbij gevoegde Interrogatoriën iets gebeurd, hetwelk scheen aan te duiden dat de President reeds toen voornemens koesterde, welke ik op dat oogenblik niet konde doorgronden, maar die mij later maar al te duidelijk gebleken zijn.

Ik had namelijk zoowel de ingediende requesten als de overgelegde Interrogatoriën doen teekenen door J. Telles zelven, terwijl ik als Procureur Pro Stylo had onderteekend.

De redenen waarom ik J. Telles zelven liet teekenen, en mijne handteekening Pro Stylo had bijgevoegd, bestonden hierin: dat Telles mij schriftelijk de feiten had opgegeven, welker waarheid door hen welke daarop moesten gehoord worden, zouden worden erkend. Die feiten waren van zoo veel gewigt en voor

sommigen dergenen die hij in getuigenis wenschte te roepen, van zoo teederen aard, dat ik niet verkoos mij reeds dadelijk voor hunne geloofwaardigheid aansprakelijk te stellen, en alzoo den schijn op mij te laden, alsof ik, alleen op het zeggen van Telles *à priori* reeds als waar en gebleken had aangenomen, wat door de verklaringen der te hooren getuigen, *à posteriori* moest worden bewezen.

Maar ofschoon ik zelf, de door Telles opgegeven feiten, niet zonder nader bewijs als waarheid mogt aannemen, was dit geen regtmatige grond voor mij, om te weigeren voor hem de getuigen te doen hooren, op de gewigtige en voor de zaak belangrijke feiten, die hij beweerde door dat getuigen-verhoor te kunnen staven. Want juist dat getuigen-verhoor moest strekken om datgene te bewijzen, wat ik als niet bewezen zijnde, ook niet als waarheid aannam. En indien ik nu Telles geweigerd had om de door hem opgegeven getuigen te hooren, zoude ik hem het *eenigste* middel ontnomen en afgesneden hebben, waardoor hij, zoowel aan mij als aan den regter de waarheid konde bewijzen van hetgene hij in zijn belang aanvoerde.

Ik liet om deze redenen Telles zelven de requesten en interrogatoriën teekenen, en ik zelf teekende slechts Pro Stylo, zoo als zulks altijd door Practizijns alhier geschiedt, wanneer zij begeeren uitdrukkelijk aan den dag te leggen, dat zij niet verkiezen onvoorwaardelijk geloof te hechten, *aan de waarheid der feiten* welke door hunne cliënten hen worden kenbaar gemaakt. — Hierdoor wel is waar, was niets afgenomen, van mijne verantwoordelijkheid als Procureur in de zaak voor zoo verre betrof *de regtmatigheid van dat getuigen verhoor*, wanneer de daarbij gestelde feiten als *waar* werden verondersteld. — Maar op dit punt bestonden bij mij ook geene afdoende bezwaren.

Want vooreerst waren de feiten waarover de getuigen gehoord zouden worded, allezins afdoende en ter zake dienende, omdat daaruit blijken moest: dat de vordering welke Telles eischte, haren oorsprong had, hoofdzakelijk uit betalingen van deugdelijke schuldvorderingen ten lasten van Niles, die hij als diens gemagtigde gedaan had; — dat die vordering door Niles bij zijn leven, was erkend en dat hij daaromtrent voorstellen tot afdoening aan Telles gedaan had, — en dat ook het Collegie van Commissarissen voor het Departement der Onbeheerde Boedels zelf, voor den boedel Niles, omtrent de voldoening dier vordering, Telles propositiën had gedaan, die aangenomen waren, en welke alzoo moesten worden nagekomen.

Ten anderen konde er voor mij als toegevoegden Procureur aan Telles geen' afdoend bezwaar bestaan, omtrent de vraag van gehoudenheid dergenen die als getuigen werden opgeroepen, om getuigenis in de zaak af te leggen, zoodanig: dat ik op grond daarvan mogt weigeren dat getuigen-verhoor voor hem van den regter te vragen. — Want van geene der getuigen, met uitzondering van hen, die als President en leden van het Collegie van Commissarissen voor het Departement der onbeheerde boedels, het Dictum waarvan Telles in hooger beroep was gekomen, gewezen hadden, — was mij eenige reden bekend, waarom het in het minst als twijfelachtig beschouwd konde worden, of zij in getuigenis mogten worden opgeroepen.

Ten aanzien van die getuigen, welke als President en leden voormeld gefungeerd hadden, kwam in aanmerking, dat zij niet werden opgeroepen om te antwoorden op eenige feiten, waarop zij niet mogten worden gehoord, maar alleen om te bevestigen hetgene Telles beweerde, namelijk: dat zij voor den boedel Niles met hem een accoord hadden aangegaan om zijne schuldvordering te voldoen, en de bewerkstelliging daarvan aan den Curator bij het Departement der onbeheerde boedels hadden opgedragen.

Zoodanig accoord, is het werkelijk aangegaan was in regten allezins verbindend, omdat het zoude geschied zijn op grond van de bepalingen der wet. Want bij art. 29 van de eerste Afdeeling der Publicatie van 1836, Gouv. Blad, No. 1, is aan Commissarissen de bevoegdheid gegeven, om ter conciliatie van tegenstrijdige sustenuen aan partijen zoodanige propositien te doen, als zij ter

bereiking daarvan doelmatig zullen achten. Dit nu was, volgens beweren van Telles, ten deze geschied, en dat punt was van belang voor de zaak. Bleek het immers, dat Commissarissen als de wettige representanten van den boedel Niles werkelijk een accoord hadden voorgesteld, — dat dit accoord door Telles was aangenomen, — dat zij dientengevolge, den Curator geautoriseerd hadden om dat accoord ten uitvoer te leggen, — dan was daardoor tevens bewezen dat de deugdelijkheid der vordering van Telles, althans voor het bedrag waarvoor bij het voorgestelde accoord was overeengekomen, als deugdelijk was erkend, en derhalve niet geheel ontzegd mogt worden.

Maar verder kwam omtrent de gehoudenheid der in deze op te roepen getuigen om getuigenis af te leggen in aanmerking, dat welke redenen van verschooning zij ook mogten hebben, zij ingevolge de wettelijke bepalingen deswege, zich wel *mogten* maar niet *moesten* verschoonen. Want ofschoon een' getuige overeenkomstig de wet redenen *kunne* aanvoeren waarom hij van het afleggen van getuigenis behoort verschoond te worden, blijft het hem vrijgelaten, vooral indien hij door de belanghebbende partij niet gewraakt wordt, desniettemin zich aan het afleggen van dat getuigenis te onderwerpen. — Het request was door mij dan ook ingediend en het verzoek om getuigen-verhoor gedaan, met de expresse bijvoeging ten slotte, zoo als zulks volgens het vast deswege gevolgde formulier gebruikelijk is, dat het de getuigen vrij zoude staan, *om redenen ter contrarie hebbende, te rescriberen.*

Het stond dus ten deze volstrekt niet aan mij, om den wil der op te roepen getuigen vooruit te loopen. In allen gevalle stond het *mij* niet vrij, *mijzelven* de beoordeeling aan te matigen over de wettigheid of onwettigheid der redenen, welke die getuigen ten bekwamen tijde, indien zij verkozen, bij den Regter zouden aanvoeren of wel kunnen aanvoeren. Die beoordeeling kwam *alleen* aan dien Regter toe.

Er waren voor mij derhalve geene voldoende redenen, om Telles te weigeren tot den regter het verzoek te rigten, om de door hem opgegeven getuigen op de voorgehouden feiten te doen hooren. Maar al bestond bij mij omtrent de gegrondheid van zoodanig verzoek zelfs eenigen twijfel, dan nog zoude zulks zoodanige weigering niet hebben kunnen regtvaardigen. Want *mijn* twijfel was voor Telles niet verbindend, en ofschoon ik ook mogt twijfelen, konde de regter de zaak anders begrijpen. En waarlijk, wanneer men met de jurisprudentie door den President in de laatste twee à drie jaren gevolgd, van nabij bekend is, dan zal men wel moeten toegeven, dat geene zaak zoo slecht noch zoo goed kan zijn, of hij weet er wel iets op te vinden, om de slechte te laten winnen en de goede verloren te doen gaan.

De President heeft in de vijfde considerans van het roijement, hetwelk ik hierna vermelden zal, wel gewezen op de omstandigheid, dat ik het verhoor had gevraagd van een der Commissarissen en den Secretaris bij het (Collegie van Commissarissen voor het) Departement der onbeheerde boedels die tot het Dictum a quo hebben medegewerkt, maar hij heeft geene enkele wetsbepaling aangehaald en niet één enkel motief opgegeven, waarom zulks *niet* zoude hebben mogen geschieden. De President heeft bij datzelfde roijement, het door mij voor Telles gevraagde getuigen-verhoor opgesomd, als eene der feiten waaruit zoude blijken, dat ik mij door Telles als een bloot werktuig liet gebruiken. Ik heb hiervoren echter de redenen blootgelegd waarom ik dat getuigen-verhoor vermeende te moeten vragen. Maar hadden die redenen niet bestaan, dan zouden noch Telles alleen, noch de President alleen, noch beiden te zamen, mij er toe hebben kunnen krijgen om iets te doen hetwelk ik wist onwettig of onbehoorlijk te zijn.

Had ik zonder gegronde redenen Telles geweigerd het getuigen-verhoor voor hem te vragen, en hij had zich deswege aan den President gewend, dan is het wel te berekenen, bij de vijandigheid die deze jegens mij zoo herhaaldelijk aan den dag heeft gelegd, hoe hij daarvan gebruik zoude hebben gemaakt om mij allerlei kwaad te berokkenen, en om het te doen voorkomen, als of ik daarom

zulks weigerde, omdat ik in die zaak *gratis* occupeerde, en mitsdien bij het getuigenverhoor geen persoonlijk voordeel konde erlangen. — Nu ik het tegendeel gedaan heb, en zonder eenige belooning pligtmatig in deze zaak al datgene heb verrigt, wat de verkrijging van de regten, wier behandeling mij *door het Geregtshof was opgedragen*, bevorderen kon, maakt de President ook daarvan misbruik, en tracht het te verwringen en te verdraaijen, om het als een bezwaar *tegen* mij te doen voorkomen.

Toen ik dan op den 23sten April 1856 het request om den gedaagde te hooren, zoowel als het request om getuigen te hooren, benevens de daarbij behoorende Interrogatorien had ingediend, geteekend zoo als hiervoren gezegd is, werden mij van wege de griffie van het Geregtshof die requesten en interrogatorien teruggegeven, met de bemerking dat men ze niet konde aannemen, omdat zij door mij "Pro stylo" geteekend waren.

Waarom zij, om deze reden, *niet* konden aangenomen worden, is mij volstrekt onbekend, en tot dit oogenblik nog een raadsel. Ik zoude met gemak in de archiven van het Hof, ontelbare requesten en andere acten in burgerlijke regtsgedingen kunnen aantoonen, die door Practizijns *Pro Stylo* geteekend zijn, en die, ook door den President, zonder eenige bemerking zijn aangenomen en behandeld.

Maar ik moest in het belang der zaak deze plagerij van den President, en deze opstokerij van den President lijdelijk verdragen. En daar ik, door aanvankelijk slechts Pro stylo te teekenen, *reeds* had aan den dag gelegd, zoo als ik hiervoren heb uiteengezet, wat ik daarmede bedoelde, vond ik geen bezwaar om zoo wel de handteekening van Telles, als mijne eigene handteekening Pro stylo, op de oorspronkelijke stukken door te halen, en werden, ingevolge den wil van den President diezelfde stukken door mij onderteekend *zonder* de woorden Pro stylo, maar met bijvoeging: *als den Interrogant bij appointement dd.* 14 *Junij* 1853 *toegevoegd*. Door deze bijvoeging wenschte ik nog ten overvloede te doen doorstralen, datgene wat ik door de woorden Pro stylo had bedoeld.

De verzoeken bij de beide voormelde requesten gedaan, werden echter afgewezen. *Niet* op grond dat die verzoeken onregtmatig waren, maar omdat eenige stukken niet bij de requesten waren gevoegd, die men als noodzakelijk voor de beoordeeling der zaak geliefde aan te merken. Maar men wist zeer goed, dat die stukken, wanneer zij slechts gevraagd waren geworden, onmiddellijk ten spoedigste zouden zijn overgegeven. Het is voor de litigerende partijen dikwijls *onmogelijk*, *vooraf* te kunnen raden, de bezwaren of bedenkingen die er *bij den Regter* tegen de verzoeken door hen gedaan, zouden kunnen oprijzen. Zijn die bezwaren van zoodanigen aard, dat zij zonder verkorting der regten van de wederpartij uit den weg geruimd kunnen worden, dan behoort de regter zulks te doen, wil hij loijaal en waardiglijk regt spreken, en zich niet met nietswaardige spitsvindigheden behelpen. Het is niet moeijelijk voor een brein vindingrijk in haarkloverijen en uitvlugten, in *iedere* zaak iets te bedenken, waardoor het de beslissing over de regtmatigheid of onregtmatigheid daarvan kan ontduiken, door zich op het gebrek van het een of ander te beroepen. Zal de regtspleging niet in eene hinderlaag ontaarden, dan behoort geene partij getrokken te worden van bedenkingen die bij den regter oprijzen, welke door de belanghebbende partij niet kunnen worden voorzien, en welker wegruiming mogelijk is zonder de regten van anderen te verkorten. In de onderwerpelijke zaak was dit het geval, en de overlegging der stukken die als noodzakelijk beschouwd werden, had gemakkelijk kunnen verkregen worden. De regter is bevoegd zoodanige nadere overlegging van stukken zelfs te gelasten, want regtens is hem de vrijheid gelaten, waar hij het noodig oordeelt, punten van officie te openen, en de overlegging van zoodanige nadere bewijsstukken te bevelen, als hij tot regt verstand der zaak noodzakelijk mogt achten. Talloos zijn dan ook de voorbeelden welke zouden aan te wijzen zijn, waarbij, bijzonderlijk bij de beslissing op ingediende requesten, het Hof zoowel als de Commissaris ter rolle, practizijns hebben uitgenoodigd zekere naar hun oordeel alsnog ontbrekende stukken over te leggen, waaraan alsdan onmiddellijk

werd voldaan. Maar het was besloten dat deze requesten voor mij een' valstrik moesten zijn, en daarom werden zij op grond eener niets beteekenende uitvlugt afgewezen.

Ten tweeden male werd door mij daarop in dato 14 November 1856 een request ingediend, ten deze kopielijk overgelegd sub N°. 33, om den gedaagde per verbum credit vel non te booren, waarbij de bezwaren door den President omtrent het eerste request geopperd waren uit den weg geruimd. Maar hierop wist de President nieuwe uitvlugten te bedenken, en hij vond goed het bij dit request gedaan verzoek bij appointement van 19 November 1856, *zonder verhoor der wederpartij*, en *vóór* dat hij dus nog geroepen was om over de zaak te beslissen, van de hand te wijzen.

Het zal uit inzage van dat appointement blijken, dat de President dat verzoek heeft ontzegd op grond, dat de vorige afwijzing zoude zijn eene res judicata. Maar in het hierna aan te halen en sub N°. 34, kopielijk overgelegde tweede request nisi causam, waaraan ik de vrijheid neem mij te refereren, heb ik de ongegrondheid van dat beweren, in het breede uiteengezet. Daarbij komt nog, dat de exceptio rei judicatae is eene exceptio intentionis seu *facti*, welke door den Regter niet uit zich zelven mag worden aangevuld, maar alleen op de uitdrukkelijke voorstelling daarvan door de belanghebbende partij mag beoordeeld en toegelaten worden, zoo als *de President zelf* dit wel heeft willen erkennen, bij de negende overweging, alinea 3, 4 en 5, van het vreesselijk lange appointement, door hem in dato 16 Januarij 1857 gegeven op het request door Telles op den 14^{den} te voren ingediend, en waarvan ik hierna melding zal maken.

De voortvarendheid waarmede de President hierin is te werk gegaan, duidt onmiskenbaar aan, den geest dien hem bezielde. Want schoon het de *vaste* gewoonte is bij het Hof, zonder voorbeeld *van eene enkele uitzondering*, om op alle requesten als het onderwerpelijke, *alvorens* te disponeren, het verhoor der partijen voor den Commissaris van de Rol te gelasten, heeft de President dit opzettelijk nagelaten, waardoor alzoo voor den requirant niet alleen de gelegenheid werd afgesneden, om bij dat verhoor zoodanige verdere stukken over te leggen en nadere regtsgronden aan te voeren, welke tot adstructie van zijn verzoek dienstbaar konden zijn, — maar hij ook geheel onverwacht door eene afwijzing werd overvallen.

Nadat de President ook dit request had afgewezen, werd door mij ten tweeden male een request ingediend aan den Commissaris ter rolle op nieuw verzoekende appointement Nisi causam, ten einde de daarbij opgenoemde getuigen te hooren. Van dat request heb ik de eer sub N°. 34 een afschrift over te leggen.

Het was mij echter uit het appointement door den President gegeven, op het tweede request om den gedaagde per verbum credit vel non te hooren, reeds gebleken, welke mogelijke tegenwerpingen ik ook op dat tweede request nisi causam te wachten zoude hebben, echter niet van de wederpartij of van de getuigen, maar van den Regter.

Ik was dus wel gedwongen, zoude het verzoek niet vruchteloos zijn, bij dat tweede request nisi causam te treden in eene bestrijding der gronden door den President aangevoerd, voor de verwerping van het tweede request om den gedaagde op vraagartikelen te hooren.

Niets mogt echter baten, en ook dit verzoek werd afgewezen bij appointement van 30 December 1856 [1]).

Wanneer men de eerste considerans van dit appointement vergelijkt met de motiven van het appointement door den President gegeven op het tweede request om den Gedaagde op artikelen te hooren, — en wanneer men de *tweede* considerans van hetzelfde appointement nisi causam vergelijkt met de *zesde* considerans van het roijement, ten deze sub N°. 4 overgelegd, en waarop ik nader zal neder komen, — en wanneer men daarbij in het oog houdt het gebeurde door mij hiervoren medegedeeld omtrent het request nisi causam van J. A. W. von Blies-

[1]) Vid. Bijlage III.

dorff, huisvrouw van J. Pieterse, ten deze overgelegd sub N°. 10, dan valt het niet moeijelijk te gissen, uit wiens pen, dat tweede afwijzende appointement op het tweede request nisi causam, gevloeid is.

Maar er was in deze zaak nog meer gebeurd. En het was den President niet genoeg, met koppige hardnekkigheid al datgene tegen te werken, wat ik in de onderwerpelijke zaak mogt aanvangen, niettegenstaande ik zulks niet deed uit eigen vrije beweging, maar ter volvoering van den last door het Geregtshof zelf bij het appointement van 14 Junij 1853 mij opgedragen. De President had besloten wraak te nemen, omdat ik het had durven te wagen, in termen die niemand als ongepast, veel min als voor de eer of de kieschheid van den Regter kwetsend zal kunnen noemen, bij het tweede request nisi causam in eene wederlegging te treden, van de motiven waarop hij, als met orakelstem, het tweede request om den gedaagde op artikelen te hooren had afgewezen.

Hoe hij dit deed zal ik nu vermelden.

Op denzelfden 12[den] December 1856, waarop het tweede request nisi causam was ingediend, was ter ordinaire rolle van het Geregtshof van dien dag de zaak welke dat request betrof, opgeroepen. Daar het geen betoog behoeft, dat hangende de deliberatie van den Commissaris ter rolle over dat ingediende request met de zaak zelve niet konde worden voortgegaan en daarin niet konde worden voortgeprocedeerd, verzocht ik, blijkens het dictamen ter rolle van 12 December 1856, op het ten deze sub N°. 4 overgelegde stuk voorkomende [1]), dat deze zaak mogt gestateerd blijven, tot dat zal zijn beslist op het request nisi causam zijdens den eischer ingediend.

De wederpartij, het blijkt uit hetzelfde dictamen, verklaarde zich daartegen geene partij te stellen, omdat inderdaad, tegen dat verzoek ook wel niets met grond konde worden aangevoerd.

Nu moest in dezen stand der zaak, op grond van art. 17 der Manier van Procederen voor het Geregtshof, *de Commissaris ter rol* op het gedaan verzoek van statering beslissen. Want bij dat artikel wordt voorgeschreven, dat ingeval zoo als ten deze, de zaak niet mogt zijn gedisponeerd om daarin te kunnen worden voortgevaren, door den Practizijn wiens termijn het is, zal moeten worden gedaan verzoek van statering, om daarop *bij Gecommitteerdens ter rolle* na bevinding van zaken te worden gedisponeerd. [2])

De Commissaris van de Rol dus, en *niet* het Geregtshof had ten deze te beslissen, overeenkomstig de gebiedende bepaling der wet.

Maar dit zoude de volvoering der heillooze oogmerken van den President belemmerd hebben, en zoo heeft hij dan niet geschroomd, *in strijd met de wet*, zich de beoordeeling der zaak aan te matigen, en op het verzoek om statering eene uitspraak te laten volgen.

En welke was nu die uitspraak?

Zij mogt, zij behoorde niet anders te zijn dan over het gedaan verzoek om statering. Dat verzoek mogt toegestaan of geweigerd worden, maar anders of meerder viel er niet wettiglijk te beslissen.

De President echter verkoos dit anders te bepalen, en de duidelijke en onmiskenbare voorschriften der wet ter zijde schuivende, gaf hij onder dagteekening van 30 December 1856 eene beslissing, welke ter rolle van 5 Januarij 1857 werd kenbaar gemaakt, *waarbij het roijement der Presentatie werd gelast!*

Zóó had dus de President als een turksche Kadi, kort en feitelijk een einde gemaakt aan de zaak; alle onderzoek, iedere beslissing daarin geweigerd en afgesneden, met *één'* pennestreek alle beginselen van wet en regt doorgehaald, en onder het sluwe masker van nietswaardige uitvlugten in gramschap en willekeur uitgesproken, zijn: *Sic volo; sic jubeo, stat pro lege voluntas!*

Hier nogmaals in het breede de overwegingen te wederleggen, waarop de President getracht heeft dat roijement te regtvaardigen, zoude de reeds zoo groote

[1]) Vid. Bijlage I.
[2]) Vid. Art. 17 op blz. 6 hiervoren.

uitgebreidheid dezes noodeloos vermeerderen. Ik heb dit gedaan bij mijne bedanking als Procureur, op 13 Januarij 1857 aan het Geregtshof ingezonden, en waarvan ten deze sub N°. 5, een afschrift wordt overgelegd [1]). Aan dat afschrift neem ik de vrijheid mij te refereren, met verzoek dat de gronden welke ik daarbij heb aangevoerd tot wederlegging der motiven waarop het roijement gebaseerd was, alhier tot regt verstand der zaak mogen gelezen worden.

Behalve de bij die bedanking daaromtrent aangevoerde gronden, komt nog in aanmerking, dat bij de vijfde considerans van het roijement de President erkent, dat de Commissaris van de rol *had gerapporteerd*, dat aan hem bij request was verzocht om getuigen te mogen doen hooren. De President wist het dus, dat er een rekest in de zaak *hangende* was, en desniettemin heeft hij het roijement uitgesproken. De *gelijke* dagteekening van dat roijement en van het afwijzend appointement op het bedoelde rekest, de *gelijktijdige* bekendmaking van beiden — kunnen geen' twijfel overlaten, omtrent het voorbedacht plan en de vooruit beraamde maatregelen die de President had gekoesterd en genomen, om met één' slag de geheele zaak onherstelbaar en voor immer verloren te doen gaan.

De President had getracht een' schijn van regtmatigheid aan zijn roijement bij te zetten, door te beweren dat het door mij verzochte getuigenverhoor praematuur was, omdat het *vóór* de litiscontestatie was gevraagd, terwijl het *daarna* zoude hebben moeten gebeuren. Doch al ware dit zoo, dan zoude daaruit wel voortvloeijen, dat *dat getuigenverhoor* moest worden *geweigerd*, geenszins echter dat *de zaak* moest worden *geroijeerd*.

Maar bovendien is dit zoo niet, zoo als ik bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857 heb aangetoond, op het onbetwistbare gezag van van der Linden, Form van Procederen, 3. 4. 5. alwaar hij leert dat men bevoegd is: *in alle tijden* van het proces getuigen te hooren. Mag dit geschieden in *alle* tijden, dan volgt daaruit noodwendig, dat dit ook mag geschieden zoo wel *vóór* als *na* de litiscontestatie.

Die leer van van der Linden is later bij de wet als een bepaald voorschrift afgekondigd. Want *na* dat van der Linden in 1794 en 1795 zijn aangehaald werk had in het licht gegeven, is op den 22sten Augustus 1799 verschenen eene manier van procederen in civiele zaken zoo voor de Burgerlijke Regtbanken als voor de Departementaale Geregtshoven, gearresteerd bij Decreet van het Vertegenwoordigend ligchaam des Bataafschen Volks. Bij art. 202 van die Manier van Procederen is bepaald: „Die *hangende een Proces*, of *alvorens hetzelve aan te leggen*, „noodig heeft getuigenis der waarheid van iemand, die onwillig is, om hetzelve „of in 't geheel, of wel anders dan ten overstaan van den Regter, te geven, kan „aan de Regtbank, waaronder de Getuige woont, bij Request verzoeken, dat de„zelve Getuige zal worden gelast getuigenis der waarheid te geven, en mitsdien „onder Eede te antwoorden op zoodanige Vraag-Articulen, als hem van wege den „verzoeker door Commissarissen uit de Regtbank zullen worden voorgehouden."

Uit deze bepaling blijkt onomstootelijk, dat men niet alleen *op de gewone wijze* getuigen kan hooren *alvorens* een proces aan te leggen, maar ook *hangende het proces*. Er wordt niet bepaald, *in welken staat* het proces moet zijn, om het getuigenverhoor toelaatbaar te maken, — het kan zijn *vóór*, het kan zijn *na* de litiscontestatie, — en het eenige wat gevraagd mag worden is: of er een proces *hangende* is? Wordt deze vraag bevestigend beantwoord, dan *moet* tevens het getuigenverhoor worden geadmitteerd.

Hieruit blijkt dus, hoe eigendunkelijk de President in de zesde overweging van het roijement heeft verkiezen ter neder te stellen: „dat het wel *geen betoog* kan „behoeven, dat het hooren van getuigen niet kan te pas komen, *alvorens* par„tijen met elkander in feiten contrarie zijn."

De nietswaardige uitvlugt bij diezelfde overweging: „dat zulks niet kan blijken „te bestaan, dan nadat althans de litiscontestatie heeft plaats gehad," was niet alleen, op grond van het voorgaande geheel overbodig, maar bovendien in de

[1]) Vid. deze bedanking hiervoren sub 1 blz. 2 tot 7.

onderwerpelijke zaak geheel onjuist. Want moge het al waar zijn, dat in sommige *gewone* zaken het niet kan blijken, dat partijen in feiten contrarie zijn dan *na* de litiscontestatie, zulks was volstrekt het geval niet in de onderwerpelijke zaak, waar partijen *per se* en *van den aanvang af*, reeds in feiten contrarie waren. Want men mag niet uit het oog verliezen, dat het hier betrof het Hooger Beroep van eene Regterlijke uitspraak, waarbij de vordering van den eischer was ontzegd. De eischer vorderde de *vernietiging* dezer uitspraak, maar de gedaagde *kon* en *mogt* niet anders, dan die uitspraak tot het laatst verdedigen. Hij had geene bevoegdheid, evenmin als de regter zelf die de uitspraak, waarvan gereaudiëerd was, gewezen had, om die uitspraak te veranderen en daarin den eischer *wel* als crediteur op te nemen. Hierdoor was het dus wel duidelijk voor een' ieder, behalve voor den President, dat de partijen inderdaad in feiten contrarie waren, en *noodwendig* in feiten contrarie *moesten* zijn.

Maar al konden sommigen der motiven door den President bij het roijement aangevoerd, als aannemelijk aangemerkt worden, dan zoude daardoor nog dat roijement niet geregtvaardigd zijn. Het regt laat zulke eigendunkelijke en overrompelende maatregelen jegens de litigerende partijen niet toe. Want zelfs wanneer eene zaak gedurende meer dan een jaar onvervolgd wordt gelaten en de partijen daarin letterlijk *niets* doen en haar onvervolgd laten, mag zij niet op eens en *zonder* dat de belanghebbende partij alvorens bepaaldelijk opgeroepen wordt om voort te procederen, als vervallen of interrupt worden verklaard, zoo als dit uiteengezet is door van der Linden, Form van Procederen, 2. 16. 1. En hoe weinig zelfs dit middel van interruptie in het regt als een beletsel wordt aangemerkt, om de belanghebbende partij eene regtmatige beslissing van den regter te doen erlangen *op de zaak zelve* welke in verschil is, blijkt ten duidelijkste uit hetgene van der Linden ter aangehaalde plaatse op het einde aanvoert, uit de door Neostadius medegedeelde beslissingen van den Hoogen Raad: *dat er naar menschen geheugen geen voorbeeld bestaat*, dat aan hem, die van zoodanige Interruptie verzocht ontheven te worden bij request civiel, *zulks ooit zoude geweigerd zijn.*

En ook de regtsbegrippen van onzen tijd huldigen het beginsel, dat niet ligtvaardig door den regter mag worden te werk gegaan, om eene instantie vervallen te verklaren en alzoo de stem te smoren van hen die hem om regt smeeken. Want niet alleen is bij art. 279 van het in Nederland vigerend Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering bepaald, dat de instantie niet vervalt, dan indien de zaak *binnen drie jaren* niet is voortgezet, maar ook bij art. 281, dat die vervalling *niet* van *regtswege* geschiedt, *maar alleen* ter *requisitie* van de *belanghebbende partij.* Maar ook dan nog moet ingevolge art. 282 de tegenpartij worden opgeroepen en door den Regter worden *gehoord*, alvorens de instantie vervallen mag worden verklaard.

Vat men nu te zamen al hetgene ik zoo hiervoren als bij mijne bedanking als Procureur van 13 Januarij 1857 aangevoerd heb, ten aanzien van het allezins tijdige, doelmatige en geoorloofde van het door mij gevraagde getuigen-verhoor, en omtrent het onregtmatige van het door den President uitgesproken roijement, dan geloof ik, dat men dat verhoor als in allen opzigte regtmatig, en dat roijement als wederregtelijk aanmerken zal, en zoo zal daardoor tot zelfs de zwakste glimp van wettigheid zijn uitgedoofd, welke de President zoude kunnen trachten aan dat roijement te geven.

De President heeft later, bij een monster appointement van den 16[den] Januarij 1857 op een request door Telles op den 14[den] te voren ingediend, getracht zich zelven te verdedigen tegen de gewigtige bezwaren, die uit dat roijement tegen hem voortvloeijen. Het moet bij de inzage van dat vreesselijk langwijlig stuk, wezentlijk verbazing en achterdocht verwekken, dat de *delibererende* en *concluderende* raadplegingen, die de President ingevolge art. 10 der Instructie voor het Geregtshof verpligt was voor deze contentieuse zaak te houden, in de beslissing der zaak zoo weinig oponthoud heeft veroorzaakt, en dat deze haast met meerdere snelheid dan die van den electrischen telegraaf gegeven is. Want den 14[den]

Januarij 1857 is het request gepresenteerd, — den 15^{den} zijn de partijen voor den Commissaris van de rol verschenen, en reeds onmiddellijk op den 16^{den} was het *groote* appointement klaar. Een van beiden moet waar zijn: òf de President was het dadelijk onvoorwaardelijk eens met de beide leden, — òf de beide leden waren het dadelijk onvoorwaardelijk eens met den President. Welk van beiden het waarschijnlijkst is, valt na al het hiervoren vermelde niet moeijelijk te gissen.

Bij dat vreesselijk lange appointement tracht de President *het royement der Presentatie* te regtvaardigen, door de door hem beweerde ongeldigheid *der vordering zelve* aan te toonen.

Maar hij erkent zelf bij de negende overweging, alinea zeven, van dat appointement, dat vele en wel de voornaamste stukken, welke *tot bewijs der vordering* zouden kunnen strekken, door den Suppliant *niet* waren overgelegd. En het behoeft alzoo geen betoog, dat de President mitsdien de zaak niet naar waarheid en zoo als regtens vereischt wordt, beoordeelen kon, en omtrent de deugdelijkheid of ondeugdelijkheid der vordering geen juist en volledig begrip kon vormen.

De regts- of juister *onregts*-beginselen bij dat appointement door den President uiteengezet, moeten inderdaad òf aan den gezonden staat zijner hersenen, òf aan zijne opregtheid en goede trouw doen twijfelen. — Want schoon de geheele wereld het weet, dat een gemagtigde het onbetwistbaarste regt heeft, om *zonder* eenige cessie van actie of subrogatie, *actione mandati contraria* hetgene hij voor zijn' lastgever betaalt, van dezen terug te eischen, heeft de President met uiteenzetting van tallooze ter zake niets afdoende en geheel buiten het geschil liggende haarkloverijen en spitsvindigheden, bij de elfde en twaalfde overwegingen van het bedoelde appointement beslist: dat bij gemis van cessie van actie of subrogatie, de betalingen welke de suppliant als gemagtigde van J. Niles *uit eigene beurs* zoude hebben gedaan, aan hem *geen regt van vorderen* zouden kunnen opleveren.

Maar indien het zóó moeijelijk was voor den President, om onder anderen uit de wetten 10 § 11, 27 § 4 en 56 § 4 van den titel der Pandecten: Mandati vel contra, te leeren dat een gemagtigde *krachtens de wet*, en dus *zonder* eenige cessie van actie of subrogatie het regt heeft om hetgene hij ter zake en in de uitvoering van den hem opgedragen last betaald heeft terug te vorderen, dan had hij zulks kunnen vinden in het bekende Handboek van van der Linden, hetwelk deze, blijkens het slot van zijn voorberigt, teregt als zeer geschikt beschouwt, om tot eene „*handleiding*" te verstrekken, ook voor hen: die *eenigermate* uit *eigen oogen* begeeren te zien, wat *al* of *niet* met de gronden van regt en praktijk *overeenkomt*. En in dat handboek 1, 15, 14, alinea 4, had de President in duidelijke en zelfs voor het eenvoudigste en minstgeoefende verstand ligt begrijpelijke woorden kunnen lezen: „dat de *lastgever verpligt is*, om den *last*„*aannemer schadeloos te stellen*, wegens al hetgeen hij *ter zake van den last*, heeft „uitgeschoten."

Maar niet alleen heeft de President de regtsbeginselen in deze zaak jammerlijk verdraaid en verwrongen, hij heeft ook de feiten dier zaak geheel onjuist en in de zwartste kleuren afgeschilderd.

In de zesde alinea van de oneindig lange zeventiende overweging van het appointement, tracht de President het te doen voorkomen, dat: „volgens de blijk„baar van dagteekening veranderde missive verklaard is te zullen trachten deze „concept overeenkomst," (vroeger in die overweging omschreven), „door J. Niles „op den dag van zijn overlijden, *welligt op zijn sterfbed* te doen onderteekenen."

Hieruit moet bij hen die de zaak niet kennen, noodwendig de indruk ontstaan als of hij die zulks verklaard had, tot een onzedelijk en onregtmatig doel Telles behulpzaam was geweest of wilde zijn, om Niles op den dag van zijn overlijden, of zoo als de President gelieft te zeggen, „WELLIGT *op zijn sterfbed*" een stuk te doen teekenen, waarbij Telles bevoordeeld werd. En de regtmatige afschuw die zoodanige verfoeijelijke handeling bij elk welgeaard mensch moet opwekken, zoude ook bij mij hebben bestaan indien zulks inderdaad gepleegd ware,

ofschoon ik mij daardoor toch niet zoude hebben *mogen* laten afhouden om als *Procureur*, ter volvoering van den *last* door het Geregtshof bij het appointement van Junij 1853 op mij verstrekt, om de belangen van Telles *gratis* waar te nemen, al datgene te doen wat die belangen vereischten. — Want was de zaak werkelijk *zóó*, gelijk de President haar heeft afgeschilderd, dan zoude zulks een billijk gevoel van wrevel tegen de daders doen ontstaan, en men zoude het betreuren dat zij niet ver genoeg gegaan waren om onder het bereik der strafwet te vallen en alzoo loon naar werken te krijgen. Maar *in regten* zoude zulks ter beslissing der zaak niets *regtstreeks* kunnen afdoen. En de pleitbezorger is evenzeer als de regter zelf meermalen verpligt, *op grond der wet* handelingen te verdedigen en toe te laten, omdat zij niet *tegen* de wet strijden of wel *met* de wet overeenkomen, welke hij zelf uit gevoel van billijkheid en zedelijkheid, misschien ten diepste afkeurt. In de maatschappelijke betrekkingen waarin de menschen geplaatst zijn, is het hen meestal onmogelijk, eenen vrijen wil te hebben van personen en zaken waarmede zij verkiezen in aanraking te komen; die aanraking vindt dikwijls plaats met afkeer en weerzin, en alleen uit onvermijdelijke noodzakelijkheid. — De balie is hiervan niet verschoond, maar integendeel zijn hare leden, meer dan alle anderen aan die onvermijdelijke noodzakelijkheid bloot gesteld. En het is niet zeldzaam dat de practizijn zich *volgens zijn' pligt*, geroepen ziet om daden en handelingen te verdedigen of te bestrijden, die wel met de wet overeenkomen, maar tegen alle betamelijkheid aandruischen, of die omgekeerd allezins billijk zijn, maar door de wet niet toegelaten worden. — *Zijn gevoel* is dan magteloos en *moet zwijgen, — de wet alleen* is dan magtig en *moet spreken!*

Het zoude dus in het algemeen ten hoogste onbillijk zijn, den practizijn een verwijt te maken, van de onzedelijkheid die er soms gelegen mogt zijn, in zaken die hij *op grond der wet en krachtens de voorschriften der wet moet* behandelen; — maar in 't bijzonder zoude zulks nog meer het geval wezen, wanneer zoo als ten deze met mij gebeurd was, de behandeling dier zaak niet *vrijwillig* noch gepaard met eenig persoonlijk *eigen voordeel*, maar *gedwongen* en *gratis* is geschied.

De afschuwelijke kleuren dus, waarmede de President de handelingen in deze zaak heeft gelieven af te schilderen, behoef ik mij, omdat ik in die zaak *als Procureur* geoccupeerd heb, volstrekt niet aan te trekken, maar ik zal bovendien hunne valschheid bewijzen.

Ik heb in mijn bezit een afschrift van de volgens den President „blijkbaar „veranderde missive" waarop hij in het aangehaalde appointement doelt. Die missive was geadresseerd aan Telles, en luidt als volgt: „Saml. Soesman „geniet bij deze de eer UWEd. te includeren het bewust concept contract, voor „zoo veel mogelijk naar uwe zin geredigeerd en verzoekt dezelve ten spoedig„ste retour met uwe bepaling van goed- of afkeuring, bij welke eerste geval hij „zal trachten de Heer Niles te doen teekenen. — Uwe approboteekening daarop „zal hem daartoe al dan niet leiden."

Het is bekend dat ik reeds sedert jaren niet op vriendschappelijken voet verkeer met Saml. Soesman, den schrijver van bovenstaande missive. Maar ik zoude mij zelven medepligtig achten aan den laster door den President in de aangehaalde overweging jegens hem gepleegd, indien ik uithoofde van de tusschen ons bestaande onmin, door ten deze te zwijgen den President behulpzaam was, in zijne verdraaijing en verdonkering der waarheid ten dien aanzien.

Het is waar zoo als de President in de aangehaalde 6de alinea der 17de overweging van het aangehaalde appointement zegt, en ik herinner het mij zeer goed, dat de dagteekening der missive „VOOR HET OOG ZIGTBAAR" is overschreven, en van 30 in 29 Julij (1848) veranderd. Het staat mij nog helder voor den geest, dat de cijfers 30, niet zijn *overgeschreven* in, maar *overschreven* met de cijfers 29. Men kon duidelijk zien dat er eerst 30 en daarover heen 29 geschreven was. Maar hierdoor wordt niets anders bewezen, dan dat de schrijver van dien brief zich aanvankelijk in de dagteekening waarop hij inderdaad geschreven werd heeft

vergist, en in den beginne hem had gedateerd op den 30sten in plaats van op den 29sten Julij 1848. Deze zeer ligt begrijpelijke en meermalen gebeurde vergissing in de dagteekening, wordt van elders bewezen.

Want behalve dat, zoo als de President zelf zeer te regt erkent, de overschrijving der dagteekening is geschied *„voor het oog zigtbaar,"* waardoor alzoo elk denkbeeld van eene *heimelijke ongeoorloofde* verandering der dagteekening komt te vervallen, — erkent de President zelf verder bij de aangehaalde overweging, dat die missive was gevoegd bij eene concept-overeenkomst, gedagteekend 29 *Julij* 1848 des *namiddags* ten zes ure. Als men nu in het oog houdt, dat die missive blijkens haren inhoud ten geleide verstrekte van die concept-overeenkomst, dan mag wel als waar worden aangenomen, dat zij even als deze overeenkomst, werkelijk op den 29sten en niet op den 30sten Julij 1848 is geschreven. Houdt men verder in het oog, dat blijkens de daarvan door den Commies bij het Departement der onbeheerde boedels gedane aangifte bij den Burgerlijken stand op den 31sten Julij 1848, Niles op den 30sten *Julij* 1848, *des avonds ten half zeven ure* is overleden, dan volgt hieruit wederom, dat het meer dan waarschijnlijk is, dat het concept-contract inderdaad op den 29sten en *niet* op den 30sten Julij 1848 aan Telles moet toegezonden zijn. De dagteekening van het concept-contract wordt door den President niet betwist en kan door hem ook niet betwist worden; en wanneer men derhalve die dagteekening, zijnde 29 Julij, teregt als waar aanneemt, dan moet men ook de dagteekening van de missive, die ten geleide van dat concept-contract geschreven was, evenzeer als zijnde dienzelfden 29sten Julij aannemen.

Het zwakste denkbeeld zelf, alsof in die overschreven dagteekening het minste of geringste gelegen was, wat als kwaadtrouwelijk, onbehoorlijk of ongeoorloofd konde worden aangemerkt, was zoo ver van mij verwijderd, dat ik, hetgene den President wel bekend was, maar door hem zorgvuldig verzwegen is, de *vertooning* van de voormelde missive aan Saml. Soesman en aan I. E. Soesman *ten overstaan van den regter* gevraagd had. Want bij het tweede request nisi causam op den 12den December 1856 door mij aan den Commissaris ter Rolle ingediend, had ik onder anderen overgelegd de interrogatoriën, waarop ik verzocht om Saml. Soesman en I. E. Soesman te hooren, en welke nog op dit oogenblik in originali aanwezig zijn ter Griffie, en alzoo in den boezem van het Geregtshof. — Bij die Interrogatoriën, had ik bij art. 16 van die van Saml. Soesman, den verzender der missive, en bij art. 17 van die van I. E. Soesman, die als destijds klerk bij Saml. Soesman, indien ik mij niet vergis, het billet geschreven had, en van de verzending daarvan in allen gevalle kennis droeg, gevraagd: Of bij gelegenheid der toezending van het meermalen vermelde concept-contract van 29 Julij 1848 des namiddags ten zes ure, niet *ter gelijker tijd* was toegezonden het billet *dd.* 29 *Julij* 1848, dat hem daarbij werd vertoond, terwijl bij die artikelen ten slotte was verzocht: de geïnterrogeerden dit billet te vertoonen, en daarop het exhibitum te stellen.

Uit dit alles vertrouw ik, zal wel ten duidelijkste blijken, dat die *„voor het oog zigtbaar* overschreven dagteekening," waaraan de President eene zoo ongunstige beteekenis weet te geven, inderdaad niets bevat, wat naar regt of billijkheid, bij een niet kwaad bedoelend gemoed den minsten argwaan kan opwekken.

Maar nu de poging om Niles te doen onderteekenen, zoo als de President zegt: op den dag van zijn overlijden, *welligt* op zijn' sterfbed.

Niles, de President erkent het in denzelfden adem waarin hij zijne onderwerpelijke beschuldiging uitbrengt, is overleden op den 30sten Julij 1848 en het concept-contract dagteekent 29 *Julij* 1848; het is dus niet, zoo als de President gelieft te zeggen, op den dag *van*, — maar wel op den dag *vóór* zijn overlijden, dat Saml. Soesman geschreven had, te zullen trachten hem te doen teekenen. Maar al ware dit gebeurd *op den dag* van het overlijden van Niles, welk regt heeft de President dan, om daaraan eene zoo kwaadaardige beteekenis te geven als hij gedaan heeft, zonder daarvoor de onwraakbaarste bewijzen onder de oogen gehad te hebben? — Het is toch niet zonder voorbeeld, dat zieken, ja, dat ster-

venden, met volle bewustheid nog, hunne laatste beschikkingen op wettige wijze kenbaar maken, die alsdan ook door de wet gehandhaafd en geëerbiedigd worden. — Is er het minste of geringste gebleken, waaruit af te leiden is, dat Niles op den 29sten Julij 1848 werkelijk zóó ziek was, dat hij geene bewustheid had van hetgene om hem gebeurde, en dat hij niet in staat was om van zijn' wil te doen blijken? Heeft de President eene enkele gegronde reden aangevoerd of kunnen aanvoeren, waarom Saml. Soesman behoort verdacht te worden van het laakbare feit, dat hij heeft gepoogd, of zoude hebben willen pogen, om Niles te doen teekenen, *zonder* dat deze wist wat hij deed? — Niets van dat alles is gebleken, en toch durft de President in een openbaar geschrift hem daarvan onmiskenbaar beschuldigen. — Een ieder die gemoedelijk denkt, deinst terug om een ander zonder de onwraakbaarste *bewijzen*, van zware vergrijpen of onteerende handelingen *te beschuldigen* en het geweten verzet zich er tegen hen daarvan, zonder bewijs, zelfs *te verdenken;* de regter vooral behoort die gemoedelijkheid in hooge mate te bezitten, en hij mag in zijne uitspraken vooral zich niets laten ontvallen, wat voor derden beleedigend is of hunne eer kwetsen kan. Maar de President denkt daar anders over, en hij heeft het in dit geval wederom getoond.

Hoezeer hij echter in strijd met de waarheid de zaak heeft voorgedragen, blijkt daaruit: dat *op denzelfden* 29 *Julij* 1848 diezelfde J. Niles ten overstaan van den Gezworen Klerk M. L. Goede en getuigen heeft gepasseerd een testament in open form, waarbij hij omtrent zijne nalatenschap al die beschikkingen gemaakt heeft, die hij verlangde.

Vestigt men nu de aandacht daarop, dat een testament in *open form* niet gepasseerd wordt, zoo als een in *besloten form*, door een *onderhandsch* geschrift, dat de testateur *slechts behoeft te teekenen* en aan den Gezworen Klerk over te geven ter verzegeling, al heeft *niet hij zelf*, maar *een ander* het geschreven, — maar dat zoodanig testament in *open form* gepasseerd wordt, volgens de *mondelinge opgaven*, welke *de testateur zelf* aan den Gezworen Klerk in tegenwoordigheid van getuigen duidelijk en verstaanbaar moet kennelijk maken, dan zal hierdoor alleen reeds bewezen zijn, dat Niles op den 29sten Julij 1848 behoorlijk in staat was om zijn' wil duidelijk en verstaanbaar kennelijk te maken, en dat hij dus wel heel goed over de onderwerpelijke concept overeenkomst met Telles oordeelen kon.

Uit hetzelfde testament van Niles kan verder blijken dat, schoon hij, gelijk aan allen die zijn schrift kennen wel bekend zal zijn, gezond zijnde vrij slecht schreef, dat testament allezins leesbaar heeft onderteekend. Deze onderteekening toont onmiskenbaar aan, dat Niles op dien 29sten Julij 1848 niet zoo ziek en zoo zwak was, als somtijds het geval is met hen, die geregtelijke acten passeren, en die dan hunnen naam niet schrijven, omdat zij zulks niet kunnen doen, maar daarvoor slechts een teeken stellen, hetwelk door den Gezworen Klerk, welke de acte passeert, als hunne handteekening gecertificeerd wordt. En wanneer nu *allerlei* geregtelijke acten te regt mogen gepasseerd worden ook door hen, die zelfs hunne naamteekening niet meer schrijven kunnen, waarom zoude dan het onderwerpelijke concept contract niet door Niles op den 29sten Julij 1848 hebben kunnen en mogen zijn goedgekeurd?...

Maar iedere verdere redenering om de geschiktheid van Niles te bewijzen, om op den 29sten Julij 1848 met volle bewustheid over zijne zaken te oordeelen, wordt geheel overbodig, door de verklaring in het hoofd van het aangehaalde testament door den Gezworen Klerk en de getuigen afgelegd, ter voldoening aan de voorschriften der wet daaromtrent: dat Niles was: *„bij zijn volkomen verstand en zinnen en alzoo om testament te maken ten volle in staat.*"

Na dit alles zie ik waarlijk geene mogelijkheid voor den President, om met den zwaksten schijn of schaduw van waarheid, zijne ongegronde verdraaijing der waarheid ten aanzien van het bedoelde concept-contract vol te houden. — Maar toch, er blijft hem nog één redmiddel over: hij kan den Gezworen Klerk en de getuigen van valschheid beschuldigen.

De aanleiding dat Saml. Soesman in deze zaak gemengd raakte bestond hierin, dat hij bij leven van Niles diens zaakgelastigde was. — Niles wenschte hem niet alleen tot zijn' generalen gemagtigde aan te stellen, maar toen hij ziek was, wilde hij hem ook de executele in zijnen boedel opdragen in geval hij mogt komen te overlijden. Maar het was Saml. Soesman bekend, dat Niles in verwikkeling was met Telles, en hij verkoos niet om zich met zijne zaken in te laten en de waarneming daarvan op zich te nemen, zoowel bij het leven als na het overlijden van Niles, tenzij *alvörens* de beslommeringen met Telles waren afgedaan.

Het was om deze reden dat Niles bij het aangehaalde testament, Soesman niet dadelijk tot Executeur konde aanstellen, maar daarbij zich uitdrukkelijk de magt reserveerde, om bij codicil of ander *onderhandsch* geschrift, onder meerderen ook *executeuren* te benoemen. Van daar dat Soesman zich heeft willen leenen om, *niet* in het belang van Telles, maar *in dat van Niles*, de verschillen tusschen dezen en Telles bestaande te regelen, en zoo kwam het dat in den loop der onderhandelingen deswege, de door den President zoo zwart afgeschilderde concept-overeenkomst benevens het daarbij behoorend billet van 29 Julij 1848 tot stand kwamen. Dat contract konde door het daarop gevolgd overlijden van Niles niet gesloten worden, en Soesman trad dientengevolge ook niet als Executeur in zijn' boedel op.

Dit is de eenvoudige, werkelijke waarheid, en daardoor zal dus wel elk denkbeeld vervallen, van hetgene de President zoo blijkbaar wil doen gelooven: dat Soesman met Telles zoude hebben zamengepannen, om een' stervenden op zijn sterfbed eene overeenkomst te doen teekenen, waarbij hij Telles bevoordeeld werd.

Uit al het aangevoerde blijkt geloof ik genoegzaam, dat zoowel de ontwikkeling der regtsbeginselen als de voorstelling van de feiten der zaak, door den President bij het lange appointement van 16 Januarij 1857, blijkbaar tot zijne eigene verdediging gegeven, ten eenenmale ongegrond en met het regt en de waarheid strijdig zijn. — En inderdaad: men wordt duizelig van vermoeidheid en verwarring bij de lezing van het *geheele* appointement; en de indruk welke die lezing doet ontstaan, zoude er toe brengen, om hem die zichzelven daarmede tracht te verdedigen, met meerder regt dan zulks door Festus geschiedde op de verdediging van een waarlijk braaf, regtvaardig en godvruchtig man der oudheid, toe te voegen: Gij zijt onzinnig, de groote geleerdheid vervoert u tot onzinnigheid.

Noodzakelijke redenen, waarom de adressant de onwettigheid van het roijement door den President gelast, zoo wel als de ware omstandigheden en feiten der zaak behoorde uit een te zetten.

Ik heb zoowel ten deze als bij mijne bedanking als Procureur van 13 Januarij 1857 bepaaldelijk stil gestaan, zoowel bij de onwettigheid van het roijement door den President in de voormelde zaak van Telles uitgesproken, als bij de feiten en omstandigheden van die zaak zelve. — Ik heb dit niet gedaan uit genegenheid voor Telles, veel min uit buitengewone vooringenomenheid met zijne zaak. — Ik heb dit *moeten* doen, omdat de President dat alles blijkbaar trachtte te gebruiken, tot dekmantel eener lasterlijke aantijging door hem jegens mij bij dat roijement gebezigd, en welke ik aanstonds vermelden zal. Want door aan te toonen, zoo als ik vertrouw volledig aangetoond te hebben, dat noch de gronden waarop dat roijement berust, — noch de feiten der zaak, zoo als die door den President voorgedragen zijn, met het regt en de waarheid overeenkomen, heb ik niet alleen dien dekmantel opgeligt, maar tevens reeds à priori de ongegrondheid dier lasterlijke aantijging bewezen. — Want wanneer de zaak zelve waarin zulks gebeurd is, geene enkele gegronde reden van bezwaar aanbiedt, om haar op eenigerlei wijze van een ongunstig standpunt te beoordeelen, dan zal des te meer daaruit tegen mij, dien als Procureur in die zaak geoccupeerd heb, geen bezwaar hoe ook genaamd kunnen voortvloeijen, veel min daaruit regtmatig aanleiding genomen kunnen worden, om jegens mij uitdrukkingen te bezigen gelijk de President in deze gedaan heeft, en welke ik nu zal mededeelen.

De President stelde zich niet te vreden, met bij het roijement ter voldoening zijner eigene willekeur de zaak die het betrof te vernietigen, maar hij vond ook goed, na vooraf mijne handelingen in die zaak in beleedigende termen als onregtskundig, met de procesorde strijdig, ongerijmd enz. te hebben bestempeld, bij de achtste overweging van dat roijement, waarvan ik de eer heb ten deze sub No. 4 een afschrift over te leggen, het volgende ter neder te stellen:

Verregaande aanranding van de eer en den goeden naam van den adressant door den President, bij het roijement door hem gelast.

„Overwegende dat uit dit alles ten duidelijkste blijkt, dat het den impetrant „van reauditie niet te doen is om met opvolging eener behoorlijke procesorde „eene beslissing van het Hof te erlangen, doch alleen om met behulp van zijn „practizijn, die met terzijdestelling van de pligten en de waardigheid van zijn „ministerium zich als een bloot werktuig van den impetrant van reauditie leent „door het onafgedaan laten van het appel of de reauditie het in kracht van ge„wijsde ergaan van het dictum a quo voortdurend tegen te houden."

Wanneer men de aanvallen van den President tegen mij aandachtig nagaat, dan vindt men daarin eene trapswijze opklimming, die ten krachtigste het denkbeeld aan den dag legt, dat hij daarin stelselmatig is te werk gegaan, en een einddoel voor oogen schijnt gehad te hebben, dat tot mijn' totalen ondergang leiden moest. De President toch, men zal het bij de aandachtige lezing dezes reeds hebben kunnen opmerken, heeft aangevangen met mij te beschuldigen van oneerbiedigheid jegens de regterlijke magt, waardoor hij mijne geschiktheid om de belangen van anderen bij den Regter voor te staan in verdenking moest brengen, terwijl hij daardoor tevens den grondslag legde tot hetgene verder volgen moest, en te gelijker tijd eene voorloopige waarschijnlijkheid had voor al hetgene hij mij later zoude ten laste leggen; — daarna heeft hij opvolgend mij in de waarneming en bevordering der mij toevertrouwde belangen van anderen, alle mogelijke hinderpalen in den weg gelegd; — vervolgens heeft hij *opentlijk* in zijne uitspraken mij als onwetend, onbekwaam en derhalve ongeschikt voor mijne betrekking afgeschilderd en mij deswege bespot en beschimpt; — verder heeft hij mijne kieschheid gekwetst en mij zoowel in het openbaar in de vergaderingen van het Hof, als ten zijnen eigen huize met minachting bejegend en mij de diepste beleedigingen aangedaan; — terwijl hij eindelijk bij de hiervoren aangehaalde considerans aan dat alles de kroon opzette, door mijne eer en mijnen goeden naam en faam aan te randen en den zwartsten laster tegen mij uit te spreken.

Wat de volgende stap van den President zoude geweest zijn, om het toppunt zijner wraak tegen mij te bereiken, is niet moeijelijk te gissen, wanneer men let op den invloed, of juister het dictatorschap dat de President op de regtspleging uitoefende, en waarvan ik in den aanvang dezes eenige zwakke staaltjes heb medegedeeld.

Uit de hiervoren aangehaalde overweging blijkt intusschen, dat de President in eene opentlijke regterlijke uitspraak het heeft durven te verklaren: dat het *ten duidelijkste blijkt*, dat ik, met ter zijde stelling van de pligten en de waardigheid van mijn ministerium, mij als een bloot werktuig van den Impetrant van reauditie leen, — om dezen behulpzaam te zijn, ten einde door het onafgedaan laten van het appel of de reauditie het in kracht van gewijsde ergaan van het dictum a quo voortdurend tegen te houden.

En volgens den President, bij de hiervoren overgenomen overweging, bleek dat alles ten duidelijkste *uit de motiven*, die *hij* in dat roijement aan de mij aangedane lastering had doen voorafgaan.

Maar na al hetgene ik omtrent die motiven en met betrekking tot de zaak waarin zij gegeven waren gezegd heb, bij mijne bedanking als Procureur van 13 Januarij 1857, waarop ik de vrijheid neem mij bij deze kortheidshalve nadrukkelijk te beroepen, en met het oog op hetgene ik omtrent de omstandigheden dezer zaak verder zoo even nog uiteengezet heb, geloof ik dat er niemand gevonden zal worden, welke die motiven van den President als in het minst gegrond zal beschouwen, of daaraan eenige waarde hoe ook genaamd zal hechten.

Wordt nu de gegrondheid dier motiven verworpen, dan *moet* noodwendig ook

verworpen worden de gegrondheid der mij aangedane lastering, welke *op die motiven* berustte.

En daar ik volledig heb aangetoond, dat de President ten deze, niet alleen met betrekking tot de door hem ontwikkelde zoogenaamde regtsbeginselen, maar ook met betrekking tot de voordragt van de feiten en omstandigheden der zaak, het regte spoor vreesselijk bijster was, volgt hieruit van zelf dat zijne aanranding jegens mij, welke daarop gebouwd was, ten eenenmale wederregtelijk en onregtvaardig is.

Maar er is meer; en al konden die motiven als juist en gegrond worden aangenomen, dan zoude desniettemin de gevolgtrekking valsch blijven, welke de President daarvan gelieft af te leiden, namelijk: dat daaruit *ten duidelijkste* blijkt, dat *ik* de pligten en de waardigheid van mijn ministerium heb ter zijde geschoven, — dat *ik* mij als een bloot werktuig van den impetrant van reauditie heb geleend, — en dat *ik* hem behulpzaam ben geweest in het ongeoorloofde en onzedelijke doel, hetwelk hij dien impetrant van reauditie, bij de aangehaalde overweging ten laste legt.

Want die overwegingen, waren zij de zuivere waarheid en niets dan de waarheid, zouden niets anders kunnen bewijzen dan de ongegrondheid van het, evenwel onvermijdelijke, oponthoud in de behandeling der zaak en van de regtsmiddelen die daarin aangewend waren; hieruit zoude volgen dat er onverstandig, onkundig en slof was gehandeld; maar het onzedelijke doel, dat daaraan door den President zoo geheel gratis wordt toegeschreven, zonder dat daarvoor voor den impetrant van reauditie de minste aanleiding bestond en zonder dat hij daardoor het geringste voordeel kon behalen, was door die overwegingen niet in het minst te regtvaardigen.

En nog minder zoo mogelijk, was te regtvaardigen mijne medepligtigheid aan dat doel, *op de wijze door den President geheel gratis* mij aangewreven. Want al mogten de door den President aangevoerde motiven kunnen bewijzen, dat *de impetrant van reauditie* werkelijk het onzedelijke doel beoogde, dat hem daarbij wordt ten laste gelegd, dan volgt daaruit nog in geenen deele dat ik hierin zijn medepligtige was, op de onteerende wijze door den President zonder eenig bewijs als waarheid en *ten duidelijkste blijkende* voorgesteld.

Ofschoon nu het lasterlijke der beschuldiging van den President jegens mij, zonneklaar bewezen is, wensch ik verder aan te toonen, dat indien die beschuldiging inderdaad waarheid bevatte, zij nog in regten als *onwettig* en derhalve als *nietig* moet beschouwd worden.

Het is van belang dit aan te toonen, omdat eensdeels daaruit tevens des te meer onmiskenbaar blijken kan de blinde en voortvarende vijandigheid, waarmede de President daarin jegens mij is te werk gegaan, — en anderdeels: omdat daardoor zal kunnen bewezen worden, dat die *onwettige* handeling van den President regtens moet gehouden worden, voor eene regtmatige aanleiding tot en voor eene volkomen voldoende verschooning voor de wijze waarop en de middelen waarmede ik haar beantwoord heb, en dat wegens dit laatste derhalve jegens mij geene verdere maatregelen hoe ook genaamd mogten genomen worden.

Als men let op de voorstelling der zaak door den President bij het roijement gegeven, dan blijkt het, vooral uit de derde en vierde overwegingen, dat hij als waarheid heeft gesteld en aangenomen: dat de schuld van het oponthoud in de zaak daarom aan *mij* te wijten was, omdat ik als Procureur van den Eischer geen verstek van antwoord had gevraagd tegen den gedaagde.

Ik heb bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857 onwederlegbaar aangetoond, dat dit om verschillende redenen niet kon en niet mogt geschieden.

Maar desniettemin, hier voor een oogenblik aannemende wat niet aangenomen kan worden, dat de President daarin gelijk had, en dat ik, zoo als hij dit in de verdere consideransen van het roijement doet voorkomen, dat verstek van antwoord niet had gevraagd, met het onzedelijke en verfoeijelijke doel, dat hij daaraan gelieft toe te schrijven, — dan rijzen de vragen: of *ik* dan als de hoofdschul-

dige mogt worden aangemerkt? En of *ik alléén* deswege verantwoordelijk mogt gehouden worden? —

Men moet niet vergeten, dat ik niet de *eenigste* practizijn was die in de zaak occupeerde, maar dat ik waarnemende de belangen *van den Eischer*, stond tegen over een' anderen practizijn, waarnemende de belangen *van den gedaagde.*

Ik voer het nu volgende volstrekt niet aan om daardoor een' ander te bezwaren, want er bestaat inderdaad volstrekt geen enkel regtmatig bezwaar in deze zaak, — maar ik doe dit alleen om de vijandige partijdigheid van den President jegens mij des te duidelijker zoo mogelijk te doen uitkomen. Indien *ik* dan als practizijn van den Eischer, zoo als de President beweert, een verzuim heb gepleegd, met den gedaagde niet te dwingen te antwoorden door het vragen van verstek, dan moet het toch wel als een zwaarder verzuim beschouwd worden in den practizijn *van den gedaagde*, dat *hij* niet op den eisch geantwoord had.

De President heeft op zijne wijze bij de Presentatie gelieven aan te toonen, dat *de eischer* er belang in stelde om de zaak te traineren, en om de uitvoering van het Dictum a quo tegen te houden. — Maar *de gedaagde* had juist een *tegenovergesteld* belang, en *zijn practizijn* behoorde derhalve daartegen te waken.

Indien nu door mij als practizijn *van den eischer* gepoogd is, om den eischer en het hem aangewreven onzedelijk doel te believen, dan had voorzeker de practizijn *van den gedaagde* moeten zorgen dit met alle kracht tegen te gaan.

Hij had dus, (de zaak altijd beschouwende op het onregtmatige standpunt, waarop de President haar heeft gelieven te plaatsen,) niet moeten wachten met zijn antwoord, totdat ik hem daartoe door het vragen van verstek zoude dwingen, en hij had integendeel mijne door den President beweerde pogingen om de zaak te traineren met kracht door alle middelen moeten verijdelen.

Maar niettegenstaande niets van dat alles door den practizijn *van den gedaagde* gedaan is, (omdat er in waarheid geene aanleiding daartoe bestond,) vindt de President goed mij als practizijn *van den Eischer*, en niet den ander, als practizijn *van den gedaagde* voor den *hoofdschuldigen* in deze te houden.

Hoe onregtvaardig dit is, zal na het hiervoren gezegde wel geen verder betoog behoeven.

Maar hoe men hierover ook moge denken: ik vraag in de tweede plaats of in allen gevalle die practizijn *van den gedaagde* ten minste niet *evenzeer* als ik, of althans *met* mij, in de door den President verkeerdelijk zoo zwart afgeschilderde handelingen betrokken was? — Voorzeker ja. Maar desniettemin heeft de President deswege wel de kwaadaardigste en lasterlijkste aanval op *mij* gedaan, maar dien anderen practizijn geheel vrijgelaten. Want niet alleen dat met geen enkel woord in het roijement het minste gezegd wordt wat voor dien practizijn onaangenaam, veel min beleedigend kan wezen, maar hij is ter dier zake ook niet eens door den President opgeroepen, en hem is daarvoor berisping, waarschuwing noch vermaning opgelegd.

Niets hiervan is aan den practizijn van den gedaagde te beurt gevallen, omdat er in de zaak naar waarheid niets was gebeurd wat daartoe op eenigerlei wijze, regtmatig aanleiding konde geven. Maar jegens *mij* moest desniettegenstaande veel gebeuren, *ik* moest gesmaad en gelasterd worden, alléén om de vijandigheid van den President jegens mij den teugel te vieren.

Maar nu over de *onwettigheid* en mitsdien de *nietigheid* der tegen mij ingebragte beschuldiging, indien zij werkelijk waarheid bevatte.

Men zal het wel niet betwisten dat die beschuldiging in zich bevat eene *veroordeeling*, omdat in de aangehaalde negende overweging van het roijement van den President, door hem gezegd wordt: dat hetgene hij mij daarbij ten laste legt, *ten duidelijkste is gebleken.*

Datgene nu wat mij als ten *duidelijkste gebleken* ten laste wordt gelegd, overtreft in gestrengheid en strafbare schuldigheid, al hetgene bij eene disciplinaire waarschuwing of berisping van een lid der balie, aan hem zoude kunnen of mogen worden toegevoegd en ten laste gelegd.

Mag nu, zoo als ik zal aantoonen, zelfs zoodanige waarschuwing of berisping niet opgelegd worden, dan *na verhoor van den belanghebbende, of deze behoorlijk geroepen zijnde*, dan volgt hieruit des te meer, dat de President, ook de jegens mij geuite veroordeeling, al ware zij *gegrond*, des wel expresselijk neen, zich niet mogt veroorloofd hebben, dan *na* dat ik was gehoord of geroepen. Geen van beiden heeft echter plaats gehad.

Wanneer men er op let, dat de President zoowel in Junij 1854 als in September 1855 toen hij mij van oneerbiedigheid jegens het Hof beschuldigde, mij heeft opgeroepen om mijne verdediging voor te dragen, alvorens daaromtrent werd beslist, — en dat hij in Maart 1856, zoo als ik dit hiervoren heb vermeld, mij tot *drie malen* voor zich deed verschijnen, toen hij, in strijd met de waarheid, beweerde dat Geertruida Elisabeth IJssan bij haar request *eene klagte* tegen mij had ingediend, — dan moet men onwillekeurig zich zelven afvragen: Waarom heeft de President dan niet bij gelegenheid van het onderwerpelijke roijement mij ook opgeroepen, alvorens mij te veroordeelen gelijk hij daarbij heeft gedaan?....

Zoowel datgene wat mij in Junij 1854 en September 1855, als hetgene mij in Maart 1856 werd ten laste gelegd, was verre minder dan wat bij het onderwerpelijke roijement van mij gezegd is. Want indien dit laatste waar was, zoude mij ontwijfelbaar de balie moeten zijn ontzegd geworden.

Waarom heeft de President mij dan niet opgeroepen? — Het was omdat hij wist dat ik mij met eere zoude hebben kunnen verdedigen, — omdat het hem wel bekend was, dat ik *niets* had gedaan waardoor met schijn van regtmatigheid zelfs mij eenige blaam kon worden opgelegd, — omdat hij uit haat en vijandschap zich zelven eene gelegenheid te meer wilde verschaffen om mij *onverhoord* te belasteren.

Ik heb bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857 reeds met een paar woorden hierover gesproken en ik neem de vrijheid alhier mij daaraan te refereren.

De President intusschen mogt die beschuldiging tegen mij niet uitspreken in eene beslissing die niet mij betrof, maar in de zaak van twee litigerende partijen gegeven was. Verdiende ik als Procureur zoodanige veroordeeling, dan had zij afzonderlijk en op zich zelve, en niet als ter sluiks en gedwongen ingevlochten in de beslissing eener zaak van derden, moeten uitgesproken worden.

En in geen geval mogt zij zijn uitgesproken, zonder dat ik ware *gehoord.*

Want schoon er binnen deze kolonie geene uitdrukkelijke voorschriften bij de wet gegeven zijn, waarbij het den Regters bevolen wordt, *alvorens* jegens een' practizijn waarschuwing, berisping of andere disciplinaire straf uit te spreken, zoodanigen practizijn in zijn belang te hooren, of althans daartoe op te roepen, eischen alle beginselen van regt en billijkheid, dat niemand, en dus ook niet een practizijn, *onverhoord* veroordeeld worde. En van daar dat het Geregtshof nooit te voren eenige berisping, waarschuwing of andere disciplinaire straf, ter zake van wat het ook zijn moge, tegen eenigen practizijn heeft uitgesproken, dan *na* dat deze alvorens in de gelegenheid was gesteld om zijne belangen te doen kennen. Dit is een heilig en steeds naauwgezet opgevolgd gebruik, sedert onheugelijke tijden te regt alhier gevolgd. Ook de President had dit gebruik ten minste tot behoud van den *schijn* van onpartijdigheid gevolgd, bij al zijne maatregelen tegen mij in 1854, 1855 en 1856, zoo als ik zulks hiervoren heb uiteengezet. — Hij had het ook nu moeten doen, en door dit na te laten *moet* zijne veroordeelende beschuldiging, al ware zij op waarheid gegrond regtens *nietig* wezen, even als elke andere regterlijke veroordeeling nietig zoude zijn, wanneer zij, schoon op een werkelijk gepleegd en bewezen misdrijf gegrond, echter *zonder verhoor* van den beklaagde of beschuldigde ware uitgesproken.

En inderdaad is dit verhoor van een' beschuldigde niet eene bloote niets beteekenende formaliteit, maar eene der gewigtigste en zekerste waarborgen voor de beveiliging der onschuld; het is eene bescherming voor hem, die het slagtoffer eener onregtmatige beschuldiging is; het is de verzekering, dat hij niet met blinde

voortvarendheid, maar eerst na bedaard, onpartijdig en volledig onderzoek, in eer of goeden naam de minste krenking zal ondervinden; en het mag wel als het krachtigste bewijs voor de onvergelijkelijke magt der vormen worden aangewezen, dat zelfs een afschuwelijke Jeffreijs onder de bloedige Regering van Jacob II van Engeland, zijne barbaarsche regterlijke uitspraken niet het licht kon doen zien, dan door alle vormen met voeten te vertreden, waardoor hij zoude kunnen zijn gedwongen geworden ten dien aanzien een' regelmatigen en billijken weg te volgen. »Ce qui préserve de l'arbitraire," zegt Benjamin Constant in zijne Cours de Politique Constitutionnelle, »c'est l'observance des »formes. Les formes sont les divinités tutélaires des associations humaines; les »formes sont les seules protectrices de l'innocence; les formes sont les seules re»lations des hommes entre eux. Tout est obscur d'ailleurs; tout est livré à la »conscience solitaire, à l'opinion vacillante Les formes seules sont en évidence, »c'est aux formes seules que l'opprimé peut en appeler."

In den President vooral was deze vertreding der heiligste vormen ontwijfelbaar opzettelijk. Want de door hem gevolgde jurisprudentie kan het aantoonen, dat hij onuitputtelijk is in alle mogelijke haarkloverijen en spitsvondigheden, die de opvolging der vormen in de burgerlijke regtsvordering voor hem die zich er op scherpen wil, kan opleveren. En meermalen heeft hij, bij het aanhooren of lezen zijner vindingrijke uitspraken deswege, de leden der balie doen denken aan de woorden van Racine's President Dandin, wanneer deze door zijn' zoon en zijn' knecht met kracht naar bed gevoerd wordende om zijn verhit en verward brein rust te schenken, op het toppunt van razernij, bespottelijk trotserend uitroept:

Quoi! l'on me menera coucher sans autre forme?
Obtenez un arrêt comme il faut que je dorme!

De President heeft zich ten deze aangematigd, wat geen regter in Nederland, zelfs niet de Hooge Raad zich zoude veroorloven te doen, en de President had zich de deswege bestaande en aan hem waarschijnlijk toch wel niet onbekende bepalingen in het Moederland, ten deze wel tot leiddraad en gids mogen kiezen, indien niet uit den aard der zaak zelve het voorafgaande verhoor vereischt werd van hem, jegens wien eene veroordeelende beschuldiging staat uitgesproken te worden.

Uit de artikelen 9 laatste alinea, 10, 11, 27 en 28 van het Reglement van Orde en discipline voor de Advocaten en Procureurs in Nederland, Staatsblad van 1838 No. 36, blijkt het, dat noch de Raad van toezigt en discipline, noch de Regterlijke Collegiën, waaronder begrepen zijn niet alleen de Arrondissements-Regtbanken en de Provinciale Geregtshoven, maar ook de *Hooge Raad*, wanneer zij gebruik moeten maken om op Advocaten of Procureurs de disciplinaire straffen, bij die wet vermeld toe te passen, zulks niet anders mogen doen, dan zoo als bij art. 11 is bepaald: *na verhoor van den belanghebbende, of deze behoorlijk geroepen zijnde.*

Deze bepaling der wet bevat dan ook niets meer, dan hetgene elk welgeaard regter uit eigen vrije beweging doen zal, ook zonder dat de wet dit voorschrijft. Want indien reeds in het dagelijksche leven, het niet met de billijkheid kan strooken, om zelfs wegens min gewigtige belangen anderen te verdenken of te veroordeelen, zonder hen gehoord te hebben, dan behoort zulks met verre meer noodzakelijkheid in acht genomen te worden door den regter, indien hij zijne uitspraken niet te regt beschuldigd wil zien van partijdigheid en vijandigheid, waardoor hij zich wel de verachting, maar geenszins den eerbied kan verwerven van hen, die daardoor in hunne dierbaarste regten gekrenkt, en in hunne teederste en heiligste gevoelens gekwetst worden.

Het hooren van hem, die beschuldigd wordt van daden die zijne eer, zijn' goeden naam en faam krenken, alvorens hem daaraan schuldig te verklaren, is voor iederen regter een onschendbare en stellige pligt. En inderdaad: welk onderscheid

bestaat er tusschen den sluipmoordenaar, die in hinderlaag liggende, u het levenslicht ontneemt, en den Regter, die in het geheim, achter u om, als ter sluiks, onverhoeds eene onregtvaardige veroordeeling tegen u uitspreekt, waarbij hij u van uwe eer berooft? Alleen dit: dat die sluipmoordenaar, door u den dolk in het hart te stooten, een einde maakt aan alle lijden, terwijl die regter door zijne onregtvaardige veroordeeling u eene ongeneeslijke wonde slaat, die bij iedere herinnering daaraan van zijn onschuldig slagtoffer, des te pijnlijker wordt opengereten, hem aan zijn eigen hart doet knagen en hem zijne eigene tranen doet zwelgen.

De President had mij *moeten* hooren, alvorens in het onderwerpelijke roijement mij de handelingen en gedragingen ten laste te leggen, die *hij* zegt *ten duidelijkste* te blijken. Ik kan niet verwachten dat de President zoo verre de waarheid zal durven te kort doen, om te beweren dat hij mij wel heeft gehoord. Want vooreerst blijkt uit het roijement zelf, dat ik *niet* gehoord ben, daar dit daarin *niet* vermeld wordt. Aan het begin van dat roijement wordt alleen gezegd: dat het hof heeft *gezien* de Presentatie en *gehoord* het rapport van den Commissaris ter rolle. De *Commissaris* dus is wel gehoord, maar niet ik. De Commissaris, ik heb het reeds bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857 gezegd, mogt om de daar aangevoerde redenen geen rapporteur in de zaak zijn. Maar bovendien had ook *hij* mij niet gehoord; en ik houde mij verzekerd, dat hij dit ook wel *niet* zal verklaard hebben. Noch omtrent de redenen van het oponthoud in de zaak zelve, veel minder omtrent de veroordeelende beschuldigingen door den President tegen mij uitgesproken, ben ik ooit of immer gehoord. En indien de President in strijd met de waarheid dit zoude durven te betwisten, zoude ik hem vragen om aan te wijzen: de plaats waar, den tijd waarop, den persoon door wien, en het onderwerp waarover ik gehoord zoude zijn; en dan zoude het al spoedig blijken, dat ik werkelijk volstrekt *niet* gehoord ben.

Chronologische rangschikking der beleedigingen en aanrandingen van den President tegen den adressant.

Schikt men de hiervoren vermelde verschillende aanvallen van den President tegen mij, naar hunne tijdsorde, dan bevindt men, dat zij op de volgende tijdstippen hebben plaats gehad:

4 September 1855;
21 November 1855;
12 December 1855;
4 Februarij 1856;
13 Februarij 1856;
12 Maart 1856;
18 Maart 1856;
21 Maart 1856;
26 Maart 1856;
19 April 1856;
16 Julij 1856, (in de zaak van Bakker tegen van den Ende qq.);
16 Julij 1856, (in de zaak van G. Hogshard);
19 November 1856;
23 December 1856, en
5 Januarij 1857.

Van den 4den September 1855, toen de eerst vermelde aanval plaats vond, tot den 5den Januarij 1857, toen de laatst vermelde aanval mij bekend werd, waren er niet meer dan 16 maanden verloopen. Maar als men nu van die 16 maanden, behalve de vacantiën der Paasch- Pinkster- en Kersdagen, de gewone twee-maandelijksche vacantiën van het Geregtshof over 1855 en 1856, in September en October van ieder jaar, aftrekt, dan blijven daarvan slechts 12 maanden over, gedurende welke het Hof zijne zittingen hield. En zoo blijkt derhalve, dat bij de

zeldzame aanrakingen van den President met de Balie in den loop dier 12 *maanden*, hij mij *vijftien malen* heeft gesuspendeerd, bespot, beschimpt, beleedigd, gesmaad of gelasterd!

Men denke evenwel niet, dat deze *vijftien* malen de eenigste gelegenheden waren bij welke ik in meerdere of mindere mate door den President ben aangevallen of beleedigd. Verre van dien. Want behalve de onheusche wijze, waarmede hij door gelaat, houding en soms zelfs door gebaren mij onafgebroken behandelde, telkens wanneer mijne beroepsbezigheden mij in zijne tegenwoordigheid bragten, en welke hoewel diep gevoeld wordende, nogtans niet naauwkeurig kunnen beschreven worden, maar moeten zijn bijgewoond om hen ten duidelijkste te begrijpen, — heeft hij bovendien vooral in zijne uitspraken mij meerdere keeren beleedigd. En dit is te veelvuldig geschied, dan dat ik in staat zoude zijn *al* die gelegenheden op te geven, zonder ter Griffie van het Geregtshof een gezet onderzoek te bewerkstelligen van *al* de beslissingen, zonder onderscheid, door den President gegeven in zaken waarin ik betrokken was, van September 1855 tot Januarij 1857 toen ik als Procureur heb bedankt, door welk onderzoek ik mij verzekerd houd, dat ik gemakkelijk zoude kunnen aantoonen, dat die gelegenheden *legio* zijn. — En dan heb ik den President nog geheel geschonken zijne scherpe vertoogen op den 7[den] Mei 1856 mij toebedeeld, over de door hem beweerde klagte tegen mij bij het request van G. E. IJssan, dat volstrekt geene klagte bevatte.

Hatelijke weigering van den President, om den adressant de kennisneming te vergunnen, van door hem President in zijne beslissingen aangevoerde beweerde wettelijke bepalingen, welke in het bezit van het Geregtshof alleen waren.

Ik mag van de kwalijke bejegeningen van den President vóór het besluit ten name van het Hof van 28 Januarij 1857 tegen mij gepleegd niet afstappen, zonder nog eene enkele te vermelden, waaruit blijken zal, dat de President de kwaadwilligheid jegens mij zóó ongelooflijk verre dreef, dat hij mij de kennisneming onthield van de wetten die hij in zijne uitspraken als geldig aanhaalde, en welke in het bezit van het Hof alléén waren.

Er is namelijk bij het Hof aanwezig een ingebonden boek, register of recueil bevattende een groot aantal Resolutiën enz. van het voormalige Hof van Civile Justitie dezer kolonie, door dat Hof, hetwelk volgens de toen bestaan hebbende verordeningen een gemengd wetgevend en regterlijk gezag uitoefende, omtrent verschillende onderwerpen het regt en de regtspleging betreffende uitgevaardigd. — Door het lang verloop van tijd, zijn die resolutiën enz. niet meer bekend, en voor zoo verre mij bewust is, met uitzondering van enkelen die in het bezit zijn van één particulier alhier, ook volstrekt niet te krijgen, zoodat daarvan geene andere verzameling bestaat dan die welke zich in den boezem van het Geregtshof bevindt.

Het behoeft geen betoog dat dat register, als bevattende alleen wettelijke verordeningen, geen geheim kan wezen, maar daaraan integendeel de meest mogelijke bekendheid behoort gegeven te worden, omdat toch wel het doel van alle wetten *moet* zijn, om hen door hunne algemeene en meest mogelijke bekendheid onder de ingezetenen, zoo veel maar doenlijk te doen naleven. Van daar dat practizijns vroeger nooit eenigen hinder hebben ondervonden om dat register in te zien, wanneer zij, hoewel zeer, zeer zeldzaam, voor het een of ander in de waarneming der aan hen toevertrouwde zaken, die inzage noodig oordeelden, als wanneer hen zelfs op hun verzoek zeer te regt werd veroorloofd, afschriften te doen nemen van die resolutiën, welke in de behandeling der zaak die het betrof vereischt mogten zijn.

Schoon het bij een naauwkeurig en gezet regtskundig onderzoek, misschien wel zoude kunnen blijken, dat het om verschillende gewigtige redenen, in hooge mate twijfelachtig is of die resolutiën nog als geldig kunnen beschouwd worden, en dat zij veeleer zoowel door onbruik als ten gevolge van latere wettelijke bepalingen voor afgeschaft moeten gehouden worden, had de President hen plotseling opgerakeld, en had hij in het laatst van 1855 en in 't begin van 1856 in twee beslissingen die ik hierna vermelden zal, als geldig aangevoerd *zeven* resolutiën van het Hof van Civiele Justitie van 2 Februarij 1759, 8 Mei 1760, 29 Julij 1760, 4 November 1760, 5 April 1773, 25 November 1777, en 19 April 1779.

De eerste dier beslissingen was van 4 December 1855 op het request van den

waarnemenden kolonialen Ontvanger en Betaalmeester van den 27sten Augustus te voren, verzoekende de *gebruikelijke* provisionele uitbetaling der verschuldigde belastingen, door de Plantage Boxel 1/9 en 6/9 aandeelen en door de Plantage Maryshope 1/9 en 6/9 aandeelen, welke Plantage-aandeelen toen onder sequestratie waren.

Schoon niemand zich een enkel geval kan herinneren, waarin zoodanige gevraagde provisionele uitbetaling zoude geweigerd zijn, wanneer de deugdelijkheid en de preferentie der vordering niet prima facie twijfelachtig waren, en niettegenstaande de President zelf, zoodanige autorisatiën te voren even zoo dikwijls had verleend als zij hem gevraagd waren, vond hij plotseling goed in een heel lang appointement, waarvan het echter niet moeijelijk zoude vallen de onregtmatigheid aan te toonen, het gedaan verzoek van de hand te wijzen.

De tweede dier beslissingen was van 18 Januarij 1856, op een request den 12den te voren door mij als Procureur voor twee belanghebbenden aan het Geregtshof ingediend, houdende verzoek om uitstel voor den tijd van één jaar, van de executive verkooping eener gesequestreerde plantage.

De aanleiding voor mij om dit verzoek te doen was daarin gelegen, dat destijds algemeen gezegd werd, (ik mag het niet als waarheid stellen, omdat ik de bewijzen daarvoor niet bezit), dat de President, in plaats van zich te houden binnen de grenzen zijner attributen, die zoo verre had overschreden, dat hij den Exploicteur bij het Geregtshof zoude hebben beduid, hoedanig hij te handelen had ten aanzien van den executiven verkoop van gesequestreerde Plantagiën, en hetwelk hierop nederkwam: dat hij exploicteur *uit zich zelven*, en dus ongeacht den tegenovergestelden wil van den Impetrant van executie en sequestratie en andere belanghebbenden, en *zonder* dat hij daartoe door één' enkelen dier belanghebbenden wordt aangezocht, zoodra een jaar en zes weken na de sequestratie eener Plantagie verloopen was, die plantage bij executie *moest* verkoopen.

Wanneer men het aangehaalde appointement inziet, dan krijgt het algemeen gerucht waarop ik zoo even doelde, eene groote mate van waarschijnlijkheid, zoo niet volkomene zekerheid, omdat daarbij juist diezelfde beginselen door den President zeer in het breede zijn ontwikkeld.

De Exploicteur bij het Geregtshof die het oordeel van den President zeer duchtte en daarvoor meer bevreesd was dan voor de bepalingen der wet, haastte zich dus om den wil van den President strikt te volgen, en hij had in de bedoelde zaak aan den Impetrant van executie en sequestratie, den Commissaris en Secretaris der Particuliere West-Indische Bank, kennis gegeven, dat hij dien overeenkomstig zoude overgaan om de onderwerpelijke plantage binnen eenige dagen ten executiven verkoop in de dagbladen aan te kondigen.

Daar zoodanige executive verkooping de belangen der Bank zeer zoude benadeelen en voor de overige crediteuren zeer schadelijk zoude zijn, terwijl ook de geëxcuteerden daardoor ten eenenmale zouden worden geruïneerd, wilden zoowel de Impetrant van executie en sequestratie als de geëxecuteerden, die verkooping niet toelaten. Doch daar de Exploicteur verklaarde, dat hij zonder *regterlijken* last en *uitstel*, de executive verkooping na eenige dagen in de dagbladen zoude aankondigen, werd bij mij, met mededeeling van het voorgaande, aanzoek gedaan, om voor de geëxecuteerden een request aan het Geregtshof of bij non-sessie aan den President van hetzelve te presenteren, waarbij zoodanig uitstel voor den tijd van één jaar werd verzocht.

Toen ik zulks aanvankelijk weigerde, met de bemerking dat het mij voorkwam dat de Regter niet bevoegd was zich daarmede te bemoeijen, maar dat ook de Exploicteur volstrekt er niet aan mogt denken om *uit zich zelven*, *tegen* den wil van den Impetrant van executie zoowel als van de geëxecuteerden, en *zonder* door een' enkelen der overige Crediteuren op de bij de wet voorgeschrevene wijze daartoe te zijn aangezocht, de plantage ten executiven verkoop aan te kondigen en te verkoopen, — weshalve ik van meening was, dat men die wederregtelijke aankondiging van den Exploicteur moest afwachten, om dan daartegen de noodige

maatregelen te nemen, — werd mij geheimzinnig en bedektelijk een half woord toegevoegd, om mij te doen gissen, dat het verzoek, indien het gedaan werd, wel zoude worden ingewilligd.

Om de geëxecuteerden door het eenvoudigste middel en ten spoedigste te redden uit de onaangename positie, waarin zij zich door de bedreiging van den Exploicteur bevonden, nam ik aan het verlangde request op te maken en in te dienen, met voorkennis en toestemming van den Impetrant van executie, waarom ik in het request zeide, dat dit laatste wel zoude kunnen blijken, indien hij op het request mogt worden gehoord. Bij dat request had ik geen' enkelen regtsgrond noch eene enkele wettelijke bepaling aangevoerd noch kunnen aanvoeren, om de inmenging van den regter ten deze te regtvaardigen, maar ik had die omstandigheden bekend gemaakt en uiteengezet, welke naar billijkheid en in het belang van alle partijen, aan dat verzoek eenigen grond konden bijzetten.

Tot mijne verwondering, na hetgene mij geheimzinnig was te gissen gegeven dat het verzoek zoude worden ingewilligd, verklaarde de President zich onbevoegd om daarover te beslissen. En bij het appointement had hij de gelegenheid waargenomen, niet slechts om aan te toonen, hetgene alléén werd vereischt en voor de beslissing der zaak volkomen voldoende was, dat bij geene wettelijke bepaling den regter de bevoegdheid is gegeven, om het gevraagde uitstel te verleenen, — maar hij ging verder, en leverde geheel ten overvloede en zonder dat dit met zijne onbevoegd-verklaring in het geringste regtstreeksche verband stond, een zeer breedvoerig betoog om aan te toonen: dat de Exploicteur *uit zich zelven* de gesequestreerde plantagie na verloop van een jaar en zes weken bij executie *moet* verkoopen.

Hoe weinig echter deze regtens inderdaad ongegronde meening van den President zeer juist geacht werd, kan daaruit blijken, dat niettegenstaande *hij* geen uitstel had verleend, — de onderwerpelijke Plantage in het welbegrepen belang van alle belanghebbende partijen, *niet* bij executie werd verkocht zoo als zulks tot op dit oogenblik nog niet is geschied, omdat de Exploicteur wel scheen te begrijpen, dat hij hier stond tegenover een' Impetrant van executie, namelijk: de Particuliere West-Indische Bank, die zich niet stoorde aan de nietsbeteekenende haarkloverijen van den President, en die hem Exploicteur wel binnen de grenzen zijner pligten zoude weten terug brengen, indien hij het durfde te wagen, al geschiedde dit op aanraden of overeenkomstig de meening van den President, om die grenzen ten zijnen aanzien te overschrijden.

Intusschen bleek uit de beide aangehaalde appointementen van 4 December 1855 en 18 Januarij 1856, dat de President weder twee nieuwigheden had ingevoerd, door afschaffing van hetgene vroeger deswege onafgebroken was beslist en begrepen, en zoo zoude dus voortaan: 1°. geene provisionele uitbetalingen van deugdelijke preferente vorderingen ten lasten van gesequestreerde plantagiën meer plaats vinden; en 2°. de Exploicteur *uit zich zelven* moeten overgaan tot den executiven verkoop van gesequestreerde plantagiën, *zonder* daartoe door een enkele der belanghebbende partijen te zijn aangezocht, en zelfs *tegen* den hem kenbaar gemaakten wil dier belanghebbende partijen.

Maar zij hadden toenmaals zoowel onder den handelsstand als onder de overige particulieren veel opspraak en ongerustheid verwekt, en vooral de eerstvermelde beslissing heeft niet alleen voor sommige gesequestreerde plantagien maar ook voor de daarbij belanghebbende leveranciers en andere belanghebbenden groote nadeelen opgeleverd.

Er werd toenmaals in Februarij of Maart 1856 bij mij advies gevraagd omtrent die beide onderwerpen. Om met volledige juistheid over de gegrondheid of ongegrondheid van de door den President gegeven beslissingen te kunnen oordeelen, was mij noodig, de inzage der zeven verschillende resolutien van het Hof van Civile Justitie, die hij bij de beide voormelde appointementen had aangevoerd. — Want schoon ik het er voor hield, zoo als ik het er nog voor houd, dat behalve om andere redenen, *alleen* op grond der bestaan hebbende *costume* deswege de

vroegere jurisprudentie van het Geregtshof *moest* gehandhaafd worden, tot dat *de wetgevende magt* binnen deze kolonie daarin verandering zoude hebben gebragt, begeerde ik die resolutien in hun geheel te bestuderen, om meer dan eene reden. Maar vooral ook daarom, omdat het bij verschillende gelegenheden gebleken was, onder anderen, bij de behandeling der punten door den President in September 1855 vastgesteld, waarvan ten deze sub No. 9 een afschrift is overgelegd, in het adres der balie van den 3[den] November 1855, ten deze kopiëlijk overgelegd sub No. 12, dat de President niet alleen door de aanhaling van slechts een gedeelte dier resolutien, aan dat gedeelte een' zin en eene beteekenis wist te geven, die lijnregt strijdig of althans zeer verkeerd werden bevonden in vergelijking met den *waren* zin, die zich bij de lezing van het geheel dier resolutien ten duidelijkste en ontwijfelbaar deed kennen, maar dat hij zelfs resolutien als geldig aanhaalde, die niet alleen door onbruik, maar ook door *latere* resolutien of andere wettelijke verordeningen, ten stelligste waren geabrogeerd.

Zoude ik met de zwakste hoop van een' goeden uitslag, voor belanghebbenden eene poging bij den President kunnen doen, door het indienen van een request, om vooral de voormelde provisioneele uitbetalingen als van ouds te doen handhaven, dan moest ik bij zoodanig request niet alleen aantoonen, dat het verzoek op goed en deugdelijk costumier regt gebaseerd was, maar ik moest ook met kennis en volledige kennis kunnen oordeelen, over de toepasbaarheid of niet toepasbaarheid van de door den President aangevoerde resolutien.

Ik vervoegde mij dientengevolge in Februarij of Maart 1856 ter Griffie van het Geregtshof, en verzocht het voormelde boek, register of recueil bevattende de resolutien van het voormalige Hof van Civile Justitie te mogen inzien, doch mij werd geantwoord: dat zulks niet konde toegelaten worden zonder verlof van het Hof. — Ik overhandigde daarop den heer Griffier een lijstje van de dagteekeningen der zeven resolutien welke ik wenschte in te zien en des noods te doen afschrijven, om daartoe het verlof van het Hof te vragen, met voornemen, om nadat ik die resolutien zoude hebben gelezen, de inzage van het recueil zelf te verzoeken, ten einde mij te overtuigen, dat er geene latere resolutien daarin voorkwamen, waardoor de door den President aangehaalde resolutien, werden zij door mij van toepassing op de punten in verschil gevonden, waren geabrogeerd. Doch hoe verwonderd moest ik niet zijn, toen mij een paar dagen daarna door den heer Griffier werd medegedeeld, *dat het Hof zich bezwaard vond om mij het gewenschte verlof te verleenen.*

Welke billijke reden, konde de President met eenige mogelijkheid gehad hebben, om mij de inzage en afschrijving der bedoelde verordeningen, die volgens zijn eigen beweren, nog kracht van wet hadden, te weigeren?

Ik kan mij geen enkele zoodanige reden voor den geest brengen. Want ik kan niet vooronderstellen, dat de President zulks zoude willen verschoonen met de bepaling van art. 1 § *a* der Publicatie van 1854 Gouvernements Blad No. 3, [1]) waarbij is voorgeschreven: dat niemand van welken rang of staat hij zij, zonder daartoe uitdrukkelijk van Regeringswege te zijn gemagtigd, aan *onbevoegden* inzage, afschrift of uittreksels vermag te geven van de Archiven van het Gouvernement, of van die op eenige op hoog gezag ingestelde Administratie of inrigting van Openbaar Bestuur. Vooreerst: omdat daargelaten dat ik als Procureur, en mitsdien belanghebbende voor anderen, ten deze niet gerekend kon worden onder *„onbevoegden"*, dat verbod, blijkens art. 2 der aangehaalde Publicatie vervalt zoodra eenig stuk van Regeringswege *is openbaar gemaakt*, hetgene toch wel met de bedoelde resolutien zal geschied zijn, omdat *zonder* hunne openbaarmaking, zij nooit eenige verbindende kracht konden hebben. En ten anderen zal het wel niet noodig zijn aan te toonen, dat die geheele Publicatie niet in het minst van toepassing kan wezen omtrent wettelijke verordeningen welke beweerd worden van kracht te zijn, en bij wier *algemeene openbare* bekendheid niet alleen de ingezetenen, maar ook *de Regering* het grootste belang hebben.

[1]) Koninklijk besluit van 13 Januarij 1854, No. 64.

Maar in allen gevalle waren mij *de redenen* der weigering *niet* medegedeeld, en de indruk moest dus wel bij mij ontstaan, zoo als zij bij een' ieder zal ontstaan: dat de President, die zeer goed konde gissen, — bekend als het hem was, dat hij in mij niet konde vinden, een' slaafschen dienaar van het: „Assuetus jurare in „verba magistri", — dat ik die resolutien begeerde, in betrekking tot zijne twee beslissingen, waarin hij hen kort te voren had aangehaald, mij de kennisneming derzelve juist daarom onthield, ten einde elke mogelijke wederlegging of bestrijding dier beslissingen af te snijden. — Zijne weigering hieromtrent nogtans zoude des te onregtmatiger zijn, indien het juist is, wat andere practizijns mij gezegd hebben, dat in datzelfde recueil eene resolutie van het voormalige Hof van Civile Justitie moet te vinden zijn, waarbij aan practizijns *de verpligting* wordt opgelegd, om *al* de resolutien van dat Hof behoorlijk af te schrijven en bijeen te houden, en dezelve jaarlijks aan den Hove te vertoonen, op verbeurte eener daarbij bepaalde poene.

Intusschen konde ik door deze weigering van den President *niet* met volledige kennis van zaken over de beide onderwerpelijke regtsvragen oordeelen; ik moest mij onthouden eenig bepaald advijs uit te brengen, en de President behaalde de niet benijdenswaardige zegepraal, zijne beslissingen zonder de minste tegenspraak aan de Maatschappij te hebben opgedrongen.

Vijandige gezindheid van den President tegen den adressant, aan den dag gelegd *na* het voormelde roijement dd. 5 Januarij 1857.

Ik zoude nu kunnen overgaan om hier mede te deelen de stappen bij mij genomen, na de lasterlijke beschuldiging door den President bij het Roijement in de zaak van Telles tegen den Curator op 5 Januarij 1857 opentlijk tegen mij uitgesproken, en waarop het besluit ten name van het Geregtshof in dato 28 Januarij 1857 ten mijnen aanzien genomen, is gevolgd, indien er niet nog *na* dat besluit gebeurtenissen hadden plaats gevonden, die de steeds aanhoudende vijandigheid van den President jegens mij duidelijk aan den dag leggen, en die alzoo, ofschoon *na* dat besluit voorgevallen, evenwel bijdragen, om een juist oordeel over dat besluit te doen vellen.

Men zoude met regt mogen verwachten, dat na mijne verwijdering van de balie, de wraakzucht van den President bekoeld moest zijn, — dat het hem genoeg moest geweest zijn, door zijne handelingen mij mijn ongeluk opgedrongen te hebben, — en dat hij mij ten minste daarna ongemoeid zoude hebben gelaten, — dat hij eindelijk zoude hebben opgehouden mij waar hij kon en zooveel hij maar kon, te vervolgen.

Doch het tegendeel is waar.

Ik zal hier niet opsommen al de uitspraken van den President, *na* mijne aftrede uit de Balie gegeven, waarin hij mijne handelingen in de door hem besliste zaken, in voor mij beleedigende termen beoordeelt en bestempelt, en ik zal alleen van ééne enkele derzelve melding maken, omdat de President daarbij het ligt te doorgronden dubbel boosaardige oogmerk heeft aan den dag gelegd, om niet alleen mijne handelingen als Procureur ongerijmd en onregtmatig te doen voorkomen, maar ook mijne particuliere goede trouw te doen verdenken.

Op den 18[den] Februarij 1857 heeft de President in het openbaar een vonnis uitgesproken in zake van Jacob Petzoldt in (de gepretendeerde) qualiteit als generale gemagtigde van George Pieter Jacob Petzoldt, Geopposeerde en Impetrant van appointement van anticipitatie ter eenre, op en jegens Weduwe Juda van Praag Opposante, en den Curator en Weesmeester bij het Departement der onbeheerde Boedels en Weezen, als beheerende den boedel Catharina Jane Smith, Geëxecuteerde, Geimpetreerden van appointement van anticipatie ter andere zijde, welke zaak bekend is ter Ordinaire Rolle van het Geregtshof van het jaar 1856, No. 82.

Het betrof hier eene oppositie door mij voor Mevrouw Weduwe J. van Praag mijne moeder, op den 27sten October 1856 ten kantore van den Exploicteur aangeteekend, tegen eene executie door J. Petzoldt in zijne voormelde gepretendeerde qualiteit op den 27sten September 1856 gedirigeerd, waarbij hij krachtens eene gepretendeerde, en inderdaad *niet* verschuldigde vordering, bedragende met interesten en kosten p. m. *f* 1000 *ten lasten van* den Curator en Weesmeester bij het Departement der Onbeheerde Boedels en Weezen, als beheerende *den boedel van zijne moeder Catharina Jane Smith*, in executie had gelieven te nemen, het erf met al de daarop staande gebouwen La. A, No. 165, Nieuwe Wijk, *in vrij en onbelast eigendom toebehoorende aan Mevrouw de Weduwe J. van Praag voornoemd.* Petzoldt vond goed dit eigendom *van Mevr. van Praag* in executie te nemen voor eene schuld die hij beweerde te hebben *ten lasten van den boedel zijner moeder C. J. Smith*, omdat het geëxecuteerde erf was *nagelaten* door zijne moeder, en niettegenstaande het bedoelde erf op den 7den Februarij 1843 *publiekelijk* op vendu door Mevr. van Praag was gekocht van den Vendumeester M. A. Keijzer, voor F. J. Binz als voogd over de minderjarige kinderen van wijlen C. J. Smith, (onder welke minderjarige kinderen ook begrepen waren, zoowel J. als G. P. J. Petzoldt voornoemd,) als bij resolutie van den Pupillairen Raad van den 30sten September 1842 daartoe gemagtigd. Nadat de koopprijs met alle kosten, bedragende bijkans *twaalf duizend gulden* door Mevr. van Praag ten volle was betaald, heeft zij op den 20sten Februarij 1844 een geregtelijk transport erlangd van het door haar gekochte effect, van welk transport ik de eer heb ten deze sub No. 35 een afschrift over te leggen. Nadat dit transport was verkregen, — het is algemeen bekend en het uiterlijke en inwendige van het hoofdgebouw toont het ook aan, — werden door Mevrouw van Praag nog aanzienlijke sommen aan de verbetering en verfraaijing van het door haar gekochte effect besteed, zoodat, tijdens de voormelde executie van Petzoldt, met inbegrip der koopschat en onkosten, aan dat pand eene fortuin van meer dan *dertig duizend gulden* door haar ten koste was gelegd.

Een ieder zal nu reeds dadelijk gevoelen, hoe hoogst onbillijk de voormelde executie van Petzoldt was, ook zelfs indien zij, hetgene nogtans inderdaad het geval *niet* is, regtens mogt kunnen gelden. Want niets kan meer stuitend en onregtvaardig zijn, dan dat een zoon, regterlijke vervolgingen plegende, wegens eene gepretendeerde vordering ten lasten zijner overledene moeder, niet aanspreekt hetgene *die moeder* in eigendom behoort, maar een' ander met schijnbare wettigheid haar eigendom tracht te ontrooven, om zich die gepretendeerde vordering betaald te maken, onder het eenige voorwendsel, dat dat eigendom door zijne moeder is *nagelaten*, maar niettegenstaande hij *weet* dat de hoogste waarde welke dat eigendom bij *publieken* verkoop heeft kunnen opbrengen, door die ander ten volle is betaald aan zijn' voogd, die zulks ten nutte van den boedel dier moeder en tot opleiding en onderhoud van dienzelfden zoon heeft besteed.

Maar er is in deze zaak nog veel dat zoo mogelijk slechter is. Ik zeide hiervoren dat Petzoldt ageerde krachtens eene *gepretendeerde* schuld, groot p. m. *f* 1000, en ik noemde die schuld daarom *gepretendeerd*, omdat hij inderdaad *niets* te vorderen had, maar in plaats dat hij van den boedel zijner moeder het minste of geringste deugdelijk had te *ontvangen*, hij integendeel aan dien boedel zijner moeder meer dan *f* 4300 moest *betalen*, zoo als dit wordt aangetoond op den staat dier vordering ten deze kopiëlijk overgelegd sub No. 37. Die staat wordt nader toegelicht door het stuk hetwelk ten deze sub No. 36 wordt overgelegd, en waarop ik de vrijheid neem Uwer Excellentie gewaardeerde aandacht in te roepen. Maar zelfs, wanneer men dien staat weglaat, de schuldvordering door Petzoldt gepretendeerd gaaf aanneemt, en geene andere betalingen daarop imputeert, dan die hij zelf bij het vonnis, krachtens hetwelk hij de executie heeft gedirigeerd, erkent en afschrijft, dan blijkt dat hem niet per saldo competeert, zooals hij beweert, p. m. de som van *f* 1000.00, maar slechts de som van *f* 345.90 *zonder* eenige interesten, gelijk dit op den staat sub No. 38 is aangetoond. Derhalve blijkt vol-

gens *de eigene erkentenis van Petzoldt* ten aanzien van hetgene hij van den boedel zijner moeder *heeft ontvangen*, dat hij in allen gevalle *drie maal* zoo veel bij executie geëischt heeft, als hem zoude competeren, wanneer, hetgene het geval *niet* is, zijne vordering van den aanvang af, *voor het geheel* deugdelijk en wettig verschuldigd geweest ware.

Het voorgaande betreft slechts kortelijk eenige weinige *feiten* der zaak. Maar niet alleen die *feiten* toonen, dat Petzoldt, niet slechts naar billijkheid, maar ook volgens het striktste regt eenen ongeoorloofden maatregel tegen de heilige, en onschendbare eigendomsregten van Mevrouw van Praag had gepleegd, — ook de *regtsbeginselen* en de *wettelijke bepalingen*, die op de zaak in geschil van toepassing zijn, bewijzen onbetwistbaar, dat de executie van Petzoldt in strijd met het regt is. Het zoude den omvang dezes noodeloos vergrooten, om dat alles hier te ontwikkelen, vooral omdat dit is gedaan bij het extract uit de Memorie instructief in cas d'appel, in October j.l. in die zaak geformeerd, hetwelk ik de eer heb ten deze sub No. 36 over te leggen, en waarop ik Uwer Excellentie hooggeschatte aandacht verzoek.

Een ieder die nog een enkel vonkje van regt, billijkheid en goede trouw in zijn' boezem omdraagt, zal voorzeker de diepste verontwaardiging gevoelen, over de onbeschaamde onzedelijkheid en verregaande slechtheid welke Petzoldt in zijne aanranding van het wettige eigendom van Mevrouw van Praag, die hem *niets* verschuldigd was, heeft aan den dag gelegd. En wie verwacht niet, dat de regter overeenkomstig zijne gebiedende verpligting en zijne heilige roeping in de Maatschappij, die verfoeijelijke handelwijze van Petzoldt zal verijdelen en Mevrouw van Praag, in het rustige bezit en het volle genot van hare wettige eigendomsregten zal beschermen en handhaven?

Maar men zal zich zeer te leur gesteld vinden, indien men dit in deze van den President verwachtte. En datgene wat bij alle weldenkenden verfoeijing en verontwaardiging heeft opgewekt, heeft bij hem bescherming, aanmoediging en ondersteuning gevonden.

Hoe hij dit deed, en door welke middelen hij zijn oogmerk wist te bereiken, zal ik nu uiteenzetten.

Het zal wel geene verwondering wekken dat ik als Procureur van Mevr. van Praag, de vorenstaande bijzonderheden omtrent Petzoldt kennende, mij verpligt achtte alle voorzorgen te nemen, die strekken konden, om haar tegenover hem te beveiligen voor alle verdere moeijelijkheden en processen, wanneer de onderwerpelijke oppositie zoude zijn afgeloopen. Men zal reeds opgemerkt hebben dat J. Petzoldt het eigendom van Mevrouw van Praag aanrandde, niet op zijn' eigen naam, maar op naam van zijnen broeder G. P. J. Petzoldt, wiens gemagtigde hij beweerde te zijn. Hij had evenwel bij geene enkele gelegenheid doen blijken en bij geene enkele acte vermeld, aangehaald of opgegeven: de tijd waarop en de ambtenaar ten wiens overstaan hij door zijnen broeder zoude gemagtigd zijn. Dit moest dus wel mijne aandacht treffen. Het *kon* zijn, dat J. Petzoldt had goedgevonden, *op eigen gezag*, zich als gemagtigde van zijnen broeder voor te doen, — het *kon* zijn, dat hij volstrekt *niet* door dezen gemagtigd was. Was dit het geval, dan zoude de opposante met hem een lang en kostbaar proces hebben kunnen voeren, om eindelijk, nadat zij een vonnis ten haren voordeele zoude verkregen hebben, het niet tegen G. P. J. Petzoldt te kunnen ter executie leggen, daar deze zich tegen deze executie met grond zoude kunnen verzetten, omdat hij door de daden van J. Petzoldt, indien deze niet *wettiglijk* als zijn gemagtigde konde beschouwd worden, niet verbonden konde worden. Verder zoude de opposante, Mevr. van Praag, ongehouden geweest zijn, om wanneer J. Petzoldt zijne gepretendeerde qualiteit van gemagtigde van zijnen broeder niet voldoende bewees, verder met hem voort te procederen, ook zelfs nadat zij had gediend van Eisch. Want in zoodanig geval zoude de opposante hebben mogen vorderen, dat de Regter haar ongehouden zoude verklaren met hem in zijne gepretendeerde qualiteit voort te procederen, met veroordeeling van hem in privé

in de kosten. Hierdoor zoude de opposante dus het proces in zijne geboorte gesmoord hebben, waardoor alzoo blijkt dat zij een regtmatig en overwegend belang had, om alvorens de gepretendeerde qualiteit van J. Petzoldt door eenige daad of handeling harerzijds te erkennen, het bewijs voor die qualiteit van hem te vorderen en te erlangen.

Van daar dat in *al* de acten door de opposante betrekkelijk die oppositie gepasseerd, en ook in den eisch waarvan ter rolle van het Geregtshof is gediend, J. Petzoldt *niet* is geroepen noch genoemd in zijne qualiteit, maar in zijne *gepretendeerde* qualiteit van gemagtigde van G. P. J. Petzoldt.

Nadat de opposante van eisch had gediend en *vóór* dat zij zich in het allerminst met J. Petzoldt in zijne gepretendeerde qualiteit inliet, eischte zij van hem het bewijs dier qualiteit. Dit werd door hem niet alleen geweigerd, maar hij vorderde ook dat de oppositie door de opposante aangeteekend zoude worden afgedaan, *alléén* omdat de opposante teregt vermeende hem geen afschrift van den eisch waarvan zij gediend had te mogen geven, daar zij daardoor zoude kunnen beschouwd worden hem in zijne qualiteit regtens te hebben *erkend*, — tenzij hij haar opposante alvorens het bewijs voor die qualiteit geleverd had.

Hoe ongelooflijk het ook moge schijnen, toch is het waar, dat de President goed vond, bij een vonnis uitgesproken den 18den Februarij 1857, J. Petzoldt in zijne gepretendeerde qualiteit in het gelijk te stellen, de oppositie door Mevr. van Praag gedaan af te doen, hem Petzoldt admitteerde om met zijne executie op het onbetwistbaar eigendom van haar opposante voorttegaan, en haar opposante nog veroordeelde, behalve in *al* de kosten van het geding, om ook nog aan Petzoldt te vergoeden alle kosten, schaden en interesten door de voorsz. oppositie reeds gehad en geleden en nog te hebben en te lijden.

Hoe onregtmatig en in strijd met billijkheid en regt dit vonnis inderdaad is, zal ik hier niet behoeven te betoogen, daar zulks in het sub No. 36 overgelegde stuk ten duidelijkste is uiteengezet, en waaraan ik de vrijheid neem mij te refereren.

Niettegenstaande mij den raad werd gegeven, Mevrouw van Praag aan de veroordeeling bij dat vonnis uitgesproken te laten voldoen, en daarna voor haar *op nieuw* oppositie aan te teekenen tegen de onregtmatige executie van Petzoldt, in plaats van wegens dat vonnis eene kostbare procedure in hooger beroep te ondernemen, verkoos ik nogtans het laatste, en teekende van dat vonnis dadelijk appel aan, omdat vooreerst: welke opofferingen dit ook kosten mogt, ik niet verkoos het geweld haar bij dat vonnis aangedaan stilzwijgend te lijden, en ten tweede: omdat ik het stellige vertrouwen koester dat de Hooge Raad in Appel het vonnis ten name van het Geregtshof zal vernietigen, en daardoor alzoo bewezen zal worden, dat de blaam die de President bij dat vonnis getracht heeft op mij te werpen, alsof ik gepoogd zoude hebben Mevrouw van Praag, mijne moeder, *door onzedelijke middelen, wederregtelijk* in het bezit van het geëxecuteerde goed te handhaven, van den allerminsten grond zelfs ontbloot is.

Het is waar zoo als de President in het aangehaalde vonnis vermeldt, dat de waarnemende Procureur Generaal had geconcludeerd, dat het Geregtshof zoude verleenen comparuit met de profijten als naar regten. — Maar in het stuk ten deze overgelegd sub No. 36 is onwederlegbaar aangetoond, en wel als de *eerste* grond voor de vernietiging van het vonnis, dat die conclusie van den waarnemenden Procureur Generaal *niet* was overeenkomstig de wet, omdat de waarnemende Procureur Generaal de *pleidooijen* in de zaak *niet* had bijgewoond, en derhalve *niet* bekend was met de onwederlegbare gronden welke ik bij dat pleidooi, gehouden voor den Commissaris ter Rolle op den 14den November 1856, had aangevoerd, niet alleen tot regtvaardiging van het verzoek zijdens Mevrouw van Praag gedaan, dat Petzoldt haar zijne gepretendeerde qualiteit zoude bewijzen, maar ook tot wederlegging van het verzoek om comparuit hetwelk zijdens hem was gedaan. — De waarnemende Procureur Generaal had

zich door die conclusie dan ook slechts laten vangen door den President, die zeer wel begreep dat door de gronden bij pleidooi voor den Commissaris ter rolle aangevoerd geheim te houden, en *alleen de stukken* aan den waarnemenden Procureur Generaal toe te zenden, deze gelijk ieder ander zoude hebben moeten doen, slechts naar *die stukken* kunnende oordeelen, ten *nadeele* van Mevrouw van Praag, de opposante zoude moeten concluderen. Die ongunstige conclusie juist wenschte de President te hebben, ten einde daardoor zoo mogelijk den schijn te vermijden, als of hij alleen, uit vijandigheid jegens mij die zoo nabij in de zaak betrokken was, de ongunstige uitspraak had gegeven, die hij echter reeds vooraf had bepaald.

De President wist zeer goed, zoo als het ook van publieke notorieteit is, en gelijk ik hiervoren heb aangetoond, dat Mevrouw van Praag een zuiver, heilig en onbetwistbaar eigendomsregt had op het effect door Petzoldt zoo wederregtelijk namens een' ander geëxecuteerd. Hij wist dat wanneer hij over dat *eigendomsregt zelf* uitspraak had te doen, er voor hem geene *mogelijkheid* bestond om alsdan ten haren nadeele te beslissen. Van daar dat hij door zijn aangehaald vonnis zoodanige beslissing wist te voorkomen en af te snijden, waardoor hij ter gelijker tijd zich de gelegenheid verschafte, om zijne *niet* handhaving der onbetwistbare regten van de opposante, verkeerdelijk te wijten aan de maatregelen die *ik* genomen had, die ik nemen *moest*, en die ik nemen *mogt, juist* om die regten naar wet en praktijk voor alle aanranding te bewaren.

Niet alleen heeft de President de gronden door mij bij pleidooi voor den Commissaris ter rolle aangevoerd, voor den waarnemenden Procureur-Generaal geheim gehouden, hij heeft ook met geen enkel woord van die gronden in het door hem gewezen vonnis melding gemaakt, en zulks nog wel niettegenstaande hij bij den aanvang van dat vonnis volmondig verklaart: dat hij het rapport van dien Commissaris *heeft gehoord*. De zaak is bij het vonnis geheel onjuist voorgesteld, en door de eenzijdige beschouwing daarvan bij dat vonnis gegeven, moet het bij eersten oogopslag wel schijnen als of de opposante werkelijk in het ongelijk was. Dat dit in waarheid het geval *niet* is, blijkt volledig naar ik vertrouw uit het stuk ten deze sub No. 36 overgelegd.

Maar het bewijs daarvoor wordt verder geleverd door de omstandigheid, dat toen Petzoldt bij request van 24 Maart 1857 zich aan het Geregtshof had gewend, verzoekende appointement, waarbij het door hem in executie genomen eigendom *van Mevrouw* van Praag, voor de vordering die hij beweerde *ten laste zijner moeder* te hebben, zoude worden gesequestreerd, dat verzoek na verschijning der partijen voor den Commissaris ter rolle, bij appointement van 14 April 1857 *niet ontvankelijk* werd verklaard.

Hierdoor bewees de President zelf zonneklaar, de onregtmatigheid van het door hem in de oppositie gegeven vonnis. Want indien het *regt* was, zoo als de President bij dat vonnis had bepaald, dat de executant met zijne begonnen executie regtens mogt *voortgaan*, dan was onder dezen voortgang *van zelf* begrepen de *sequestratie* van het geëxecuteerde goed, tot dat het bij executie zoude verkocht worden. Zoodanige sequestratie is buitendien in dergelijke gevallen gebruikelijk, en kan niet geweigerd worden, tenzij de *bezitter* van het goed waarvan de sequestratie gevraagd wordt, zijn goed en onbetwistbaar *regt* op dat goed bewijze.

De President durfde het schandaal niet zoo ver voeren, na Mevrouw van Praag bij zijn aangehaald vonnis in het ongelijk te hebben gesteld, nog de sequestratie van haar huis te bevelen, en alzoo aan de geheele wereld het ondubbelzinnige bewijs te geven: dat de regter, die volgens zijnen gebiedenden pligt en zijne heilige roeping in de maatschappij, de leden dier maatschappij in het genot hunner onschendbaarste eigendomsregten moet beschermen en handhaven, die pligt en roeping verzaakt, en *integendeel* de wapenen verleent om die regten aan te vallen, en hen onder het schijnheilige masker van wettigheid, uit hunne eigene woningen te verdrijven en te verjagen.

De President had evenwel blijkbaar voorbedachtelijk gezorgd om in zijn appoin-

tement, waarbij de Sequestratie werd afgewezen, een volkomen stilzwijgen te bewaren omtrent de deugdelijkheid en onbetwistbaarheid der zuivere eigendomsregten van Mevrouw van Praag, op het goed waarvan de Sequestratie gevraagd werd. En schoon dit *de voornaamste* zoo niet de *eenigste* grond was, waarop dit verzoek kon en behoorde te zijn ontzegd, heeft de President die ontzegging doen berusten op de niets beteekenende uitvlugt: dat het uit geene wettelijke bepalingen zoude volgen, dat ten gevolge van de executie de *geregtelijke* bewaring van huizen en erven *noodwendig* in eene seqestratie zoude moeten bestaan; en dat, (*zonder* daarvoor echter ééne enkele reden op te geven) het Hof difficulteerde om de sequestratie *bij appointement op rekest* te gelasten.

Maar het was den President niet geoorloofd, om deze *regtsmiddelen* aan te voeren in zijn appointement, omdat *mijnerzijds* daarvan *volstrekt geen gebruik* was gemaakt. Die *regtsmiddelen* zijn dan ook, zoo algemeen als zij bij het appointement gesteld zijn, in lijnregten strijd met hetgene omtrent sequestratie van *deugdelijk* geëxecuteerde huizen, steeds onafgebroken voor het Geregtshof is gevolgd, omdat alsdan de sequestratie even dikwijls verleend is als zij gevraagd werd. En van daar dan ook, dat bij het voor Petzoldt ingediende request van sequestratie zelf, de suppliant als eenen laatsten grond tot ondersteuning van zijn verzoek aanvoert en het den President gevoelig onder de oogen brengt: „dat zoodanige sequestratie *niet lang geleden* bij het Geregtshof *van toepassing is gemaakt*."

Maar wat het regtmatige van het verzoek zijdens Mevrouw van Praag gedaan, om het bewijs te erlangen dat J. Petzoldt *werkelijk* de gemagtigde was van G. P. J. Petzoldt ten duidelijkste bewijst, is: dat J. Petzoldt zelf dit later *duidelijk heeft erkend*.

Want nadat hij in zijne *gepretendeerde* qualiteit bij exploit van 22 Augustus 1857 door Mevrouw van Praag was gedagvaard, om ter zake van het door haar aangeteekend appel van het voormelde vonnis van den President, te verschijnen voor den Hoogen Raad der Nederlanden, heeft hij daaromtrent op den 11[den] September 1857 eene insinuatie gedaan door den Gezworen Klerk M. L. Goede en getuigen. En bij deze insinuatie, de EERSTE acte, welke Petzoldt in het appel te verrigten had, en die hij wist dat ter beoordeeling zoude komen, *niet* van den President alhier, maar van den Hoogen Raad der Nederlanden, heeft hij zoo verre zulks bij die acte mogelijk was, *voldaan* aan zijne verpligting om zijne beweerde qualiteit aan Mevrouw van Praag *te bewijzen*, en hij heeft vermeld, wat hij bij *geene* enkele acte der procedure, die de President te beslissen zoude hebben, had vermeld: dat hij ageerde in qualiteit als generale gemagtigde van G. P. J. Petzoldt, BLIJKENS *Procuratie door den laatstgenoemde in dato* 8 JULIJ 1846 *ten overstaan van den Gezworen Klerk* M. L. GOEDE *en getuigen alhier gepasseerd.*

Petzoldt wist zeer goed, dat hij *verpligt* en *gehouden* was te doen blijken van den tijd *wanneer*, en den ambtenaar *ten wiens overstaan* hij gemagtigd zoude zijn; hij wist dat Mevrouw van Praag het ontwijfelbare regt had, om alvorens hem in zijne gepretendeerde qualiteit *te erkennen*, *het bewijs* dier qualiteit van hem te vragen, — en het was daarom dat hij reeds bij zijne EERSTE geregtelijke acte in hooger beroep daaraan *voldeed*. En hij deed dit, omdat het hem wel bewust was dat bij den Hoogen Raad der Nederlanden hem niet dezelfde hartstogten ten dienste staan, waarvan hij zich bij het Geregtshof te Suriname met zoo veel vrucht heeft bediend.

Intusschen bleek door deze bloote vermelding van *de dagteekening* slechts der procuratie, *hoe gegrond* en voor het belang van Mevrouw van Praag *noodzakelijk* het geweest is, dat Petzoldt haar zijne gepretendeerde qualiteit vooraf beweze. Want zonder te treden in een onderzoek, of de inhoud dier Procuratie J. Petzoldt wel de bevoegdheid geeft, om in regten te doen datgene wat hij gedaan heeft, bewijst de bloote *dagteekening* dier Procuratie, de juistheid van het mistrouwen dat ik jegens Petzoldt koesterde, ten aanzien zijner *beweerde* qualiteit.

Wanneer men weet, zoo als het blijkt uit het Doopregister der Luthersche

gemeente en uit het Burgerregister dezer kolonie, beiden ter Gouvernements Secretarie alhier aanwezig, dat G. P. J. Petzoldt, de gepretendeerde *lastgever* ten deze, is geboren en gedoopt op den 14^{den} *December* 1823 en 21sten April 1824, en dat J. Petzoldt, de gepretendeerde *lasthebber* ten deze, is geboren en gedoopt op den 16^{den} *Mei* en 8sten Junij 1825, dan blijkt reeds dadelijk dat èn lastgever èn lasthebber op den 8sten *Julij* 1846 toen de procuratie krachtens welke laatstgenoemde zegt te ageren zoude zijn gepasseerd, *minderjarig* waren, daar ingevolge art. 1 der Publicatie van 1840 Gouv. Blad No. 10, meerderjarig zijn *alleen* de zoodanigen die den vollen ouderdom van 23 *jaren* bereikt hebben, welken ouderdom geen van beiden toen hadden volbragt.

Als men nu verder in het oog houdt, dat het oorspronkelijke vonnis krachtens hetwelk J. Petzoldt in zijne gepretendeerde qualiteit het eigendom van Mevrouw van Praag aanrandde, is verkregen ten gevolge eener actie die hij bij dagvaarding van 21 *November* 1846 had ingesteld, — en dat dat vonnis is gewezen en uitgesproken in datis 11/26 *Februarij* 1847, — dan blijkt verder: dat ook bij het *instellen* der actie zoowel *lastgever* als *lasthebber minderjarig* waren, — en dat ook nog tijdens het verkrijgen van het *vonnis zelf*, de *lasthebber minderjarig* was.

En daar het nu bekend is, dat *minderjarigen* in regten, uit zich zelven noch last mogen *geven* noch last mogen *aanvaarden*, en dat zoodanige lastgeving en lastaanvaarding ten eenenmale *nietig* zijn en *volstrekt geene regtsgevolgen kunnen* hebben, in het bijzonder ten aanzien van *derden*, zoo blijkt uit het voorgaande: dat de *procuratie* krachtens welke J. Petzoldt zeide te ageren *nietig* is, — dat de *actie* krachtens welke hij het oorspronkelijke vonnis heeft verkregen *nietig* is, — en eindelijk dat ook dat *vonnis* zelf *nietig* is.

Mevrouw van Praag had dus reeds dadelijk een blijkbaar belang bij het bewijs der qualiteit die Petzoldt beweerde te hebben, om den voortgang te doen beletten van eene aanranding van haar eigendom krachtens stukken en procedures die *nietig* waren. Maar zij had daarbij verder nog dit belang: dat zij zich daardoor van alle verdere aanrandingen zijdens *G. P. J. Petzoldt* moest vrijwaren, wanneer zij, hetzij door betaling der gepretendeerde vordering, hetzij door het verkrijgen van een voor haar gunstig vonnis, de afdoening der op haar eigendom gedirigeerde executie had bewerkstelligd. Want betaalde zij aan J. Petzoldt *als gemagtigde* van G. P. J. Petzoldt, dan zoude het dezen vrijstaan om als hij verkoos desniettemin ten *tweeden* male de betaling *derzelfde* vordering van Mevrouw van Praag te eischen, op grond, dat de eerste betaling was geschied aan een' persoon die hoewel daartoe door hem gemagtigd, desniettemin tot dat einde *onbevoegd* was, omdat de lastgeving zelve krachtens welke hij ageerde *nietig* was. — En om deze zelfde reden, zoude G. P. J. Petzoldt de executie kunnen ontduiken van ieder voor haar gunstig vonnis dat zij van den regter mogt verkrijgen tegen J. Petzoldt als zijn gemagtigde, gelijk dit alles in het breede is aangetoond bij het stuk ten deze sub No. 36 overgelegd, en waaraan ik de vrijheid neem mij te refereren.

En zoo vertrouw ik bewezen te hebben, dat er in mijne handelingen in de zaak van Mevrouw van Praag tegen Petzoldt niet het *minste* of *geringste* gelegen is, wat onbehoorlijk of ongepast, veel min onzedelijk of kwaadtrouwelijk kan of mag genoemd worden, maar dat integendeel die handelingen op onbetwistbaar geoorloofd belang, op de billijkheid en vooral op *regt* en *wet* gegrond waren. Daardoor zal dan tevens bewezen zijn: dat eene *nietige* lastgeving, een *nietig* regtsgeding en een *nietig* vonnis geene beletselen zijn voor den President, om hen desniettemin te handhaven en voor anderen in de hoogste mate schadelijk te maken, en dat: de *aankoop in het openbaar* van een pand van hooge waarde, aankomende eenen minderjarige, — van een' ambtenaar daartoe *door de Regering* aangewezen, — *krachtens de magtiging* van eene autoriteit, die, ingevolge de wet, het *oppertoezigt* over de belangen van *alle minderjarigen* uitoefent, — en welke gevolgd wordt door eene eigendoms-overdragt ten overstaan *van den Regter* gepasseerd, — *niets* beteekenen, — *niets* waardig zijn, en in *het minst* niet beletten, dat

diezelfde regter de pogingen van denzelfden minderjarige, *ten wiens voordeele* het pand verkocht is, om het pand aan den wettigen eigenaar te ontrooven, ondersteunt, aanmoedigt, beschermt en handhaaft. De President heeft het tot angst en schrik van allen, die in deze maatschappij eenig eigendom bezitten getoond, dat het heiligste eigendomsregt, — de krachtigste vormen, — de plegtigste *geregtelijke* eigendoms-overdragt, — de sterkste oorkonden geene beveiliging voor dat eigendom aanbieden, wanneer *hij* ze verkiest ter zijde te schuiven en te vernietigen, *niet* krachtens wet of regt, maar uit willekeur, uit wraak, uit haat en vijandschap! [1])

Onderzoek der vraag: waaraan de haat en vijandschap van den President jegens den adressant moeten toegeschreven worden.

Wanneer men na de lezing van al het voorgaande zich een oogenblik verpoost, dan rijst als van zelf de vraag op: Waaraan moeten de blijkbare en ontwijfelbare haat en vijandschap van den President jegens mij toegeschreven worden?

Ik heb reeds met een woord daarover gesproken bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857, en ik heb gezegd dat ik daarvoor geene andere reden kan vinden, dan dat in menige zaak mijne bescheidene meening met het oordeel van den President verschilt.

De President heeft niets kunnen aanvoeren tegen desadressants onberispelijk gedrag als Procureur tegenover zijne cliënten, maar hij heeft hem adressant beschuldigd van oneerbiedigheid jegens de Regterlijke Magt.

En in waarheid bestaat daarvoor ook geene andere reden. — Ik zal hier niet herhalen de vragen die ik omtrent mijn gedrag als Procureur bij die bedanking aan de leden van het Geregtshof heb gerigt, en waartegen bij het besluit ten name van het Geregtshof van 28 Januarij 1857 niet *het minste* is gezegd noch *kon* gezegd worden. — Ik ben mij zelven ten innigste bewust *niets* gedaan te hebben wat met schijn van regt zelfs, als Procureur, als fatsoenlijk man, den minsten blaam op mij kan werpen. — De President zoude ook wel niet verzuimd hebben daarvan gretig gebruik te maken. En ik roep hem *met nadruk* op, om *éene* enkele gegronde klagt van *éene* enkele mijner talrijke voormalige cliënten tegen mij aan te wijzen, waardoor kan blijken dat ik mij aan *iets* heb schuldig gemaakt, wat zelfs *zijne* haat en vijandschap als onwettig, onzedelijk of zelfs onbehoorlijk of ongepast zoude kunnen doen aanmerken. — *Mij* althans is geene *enkele* zoodanige klagt bekend, en men mag wel veilig aannemen dat indien zij had bestaan, de President mij deswege wel zoude hebben opgeroepen, hoe gering of niets beteekenend die klagt ook zijn mogt, alleen maar om daarna mijn karakter een smet te kunnen aanwrijven. — Het zeer aanzienlijke deel dat mij als Procureur van de hangende zaken voor het Hof te beurt mogt vallen, is voor mij het zekerste bewijs, dat ik de wel verdiende achting en het onbegrensde vertrouwen mijner medeburgers in hooge mate mogt genieten.

Waaraan verklaart de President mij schuldig?

Aan oneerbiedigheid jegens de Regterlijke Magt!

Ongegrondheid dier beschuldiging van den President.

Toen de heerschzuchtige, wreede en door tijdgenoot en nageslacht vervloekte Tiberius, Rome onder zijn willekeurig schrikbewind wilde doen bukken, wist hij door allerlei sluwe maatregelen de wet van *gezagschennis* met meer strengheid en woede dan ooit te voren in te voeren en in werking te brengen. En hij wist,

---

[1]) De President heeft in een schrijven aan Z. E. den Gouverneur van *Suriname* onder andere beschuldigingen tegen den adressant, deze zaak aangehaald als het bewijs, dat de adressant zich niet geschaamd heeft om met allerlei onverklaarbare en onzinnige voorwendsels en uitvlugten, te trachten zijne moeder *per fas et nefas* in het bezit van het geëxecuteerde erf met de daarop staande gebouwen te doen blijven.

Hoe lasterlijk deze beschuldiging is, blijkt uit het voorgaande en wordt bewezen door het Arrest van den Hoogen Raad van den 19[den] Mei 1859, waarbij op het deswege ingestelde appel, en overeenkomstig de conclusie van het Openbaar Ministerie, het vonnis van den President is *vernietigd*, en Petzoldt in zijne *"beweerde"* qualiteit is veroordeeld in de kosten van beide instantiën. Vid: Bijlage XVII.

zoo als een geschiedschrijver van zijn' tijd dit zeer juist zegt, door die misdaad allen te treffen, aan wien men door zuiverheid van handel en wandel *niets* kon ten laste leggen.

Het afschuwelijke voorbeeld van Tiberius vindt ongelukkiglijk nog in onze dagen navolging.

Ook de President gebruikt den dekmantel van *gezagschennis*, om zijne ware drijfveren van partijdigheid en haat en vijandschap jegens mij te verbergen.

Maar ik heb geene handelingen gepleegd welke die beschuldiging van den President naar regt of billijkheid *waar* kunnen maken. En ik zal dit ten krachtigste bewijzen, wanneer de gronden waarop het besluit van 28 Januarij 1857 door den President ten name van het Geregtshof is genomen, door mij zullen worden getoetst aan de zuiverste beginselen van regt en wet.

De ware oorzaak der vervolgingen van den President tegen den adressant aangewezen.

De *ware* oorzaak der vervolgingen van den President jegens mij is daarin gelegen, dat ik, als Procureur in naleving der gebiedende pligten die mijne betrekking mij oplegden, door *wettige* en gepaste middelen, zoo veel mijne zwakke krachten het veroorloofden, heb gepoogd de voor alle maatschappelijk belang noodlottige en eigendunkelijke jurisprudentie door den President in de laatste twee of drie jaren gevolgd, op het gezag der wet en op grond van onbetwistbare beginselen van regt zoo mogelijk te doen wijzigen, en zoo min schadelijk mogelijk te maken.

Hoofdgebreken der jurisprudentie van denPresident. Eerste hoofdgebrek.

Wanneer men die noodlottige jurisprudentie van den President gedurende dat tijdsverloop met aandacht nagaat, dan vindt men daarin de twee volgende hoofdgebreken: 1°. Dat de President zich veroorlooft, niet regts*gronden* maar regts*middelen*, die door de partijen *niet* zijn aangevoerd, en soms *opzettelijk* zijn achterwege gelaten, hetzij omdat zij daarvan geen gebruik wenschten te maken, hetzij omdat zij daarvan bij overeenkomst uitdrukkelijk hadden afgezien, naar zijne eigene willekeur voor de gedingvoerende partijen aan te vullen en toe te passen; en

Tweede hoofdgebrek.

2°. dat hij datgene, wat zoo in het burgerlijke regt als in de burgerlijke regtsvordering, sedert onheugelijke tijden als vaste *costume, stijl* en *usus fori onafgebroken* door de Regterlijke Magt alhier is *gevolgd* en in de regtspraak *toegepast*, heeft *afgeschaft*, en daarvoor allerlei nieuwigheden naar *zijn*' zin en luim heeft *ingevoerd*.

Eerste schijnbare oorzaak dier hoofdgebreken.

Deze twee hoofdgebreken in de jurisprudentie van den President, schijnen, bij een aandachtig onderzoek der verschillende veelvuldige zaken waarin hij die jurisprudentie heeft toegepast, hunnen allereersten grondslag te hebben in eene kwalijk verborgen heerschzucht. De President begeerde zich zelven te maken den *Figaro*, het factotum van de regtspleging, van alle processen en van alle gedingvoerende partijen. Hij scheen te trachten daardoor tegenover de burgerij in het algemeen en tegenover allen wier belangen zijne beslissing noodzakelijk zouden maken in het bijzonder, zijn' invloed geducht te doen gevoelen, en het kan niet ontkend worden dat hem dit ongelukkiglijk maar al te zeer is gelukt. De President scheen niet tevreden te zijn om het regt binnen deze kolonie toe te passen *zoo* als het sedert onheugelijke tijden vóór zijne komst alhier had *bestaan* en gelijk hij het heeft *aangetroffen*. Want de burgerij met die nooit te voren betwiste regtspraak bekend en hare onderlinge daden en dagelijksche handelingen daarnaar inrigtende, vermeende te regt van de erlanging harer regten *zeker* te zijn, en beschouwde zich *vrij* en *onafhankelijk* van den regter, door zich *slaafs* aan het *bestaande regt* te houden en te onderwerpen. Maar dit zoude den invloed dien de President scheen te begeeren niet bevorderd hebben, en van daar schijnt het dat de President goed vond, *niet* om het *bestaande regt* toe te passen, maar om alle zaken te beslissen zoo als *hij* verkoos die te beschouwen.

Tweede schijnbare oorzaak dier hoofdgebreken.

De volgende reden der beide opgenoemde hoofdgebreken van de jurisprudentie van den President schijnt te mogen gezocht worden in zijne bekende eigenwijsheid, die tegenspraak noch wederlegging velen kan. — Hij scheen al zijne bekwaamheid daarin te stellen, om in de gevallen die hem ter beslissing werden aangeboden, het *bestaande* regt niet: *toe te passen*, maar te *wederleggen*, en om dat-

gene wat door al zijne voorgangers binnen deze kolonie, zonder de minste afwijking als *regt* werd beschouwd en toegepast, te bestrijden en ter zijde te schuiven, eeniglijk zoo als het scheen, omdat zulks niet van hem zelven afkomstig was. De President verstikte daarbij de waarheid onder eene onzwelgbare massa sophismen, en hij voerde tevens veelvuldige eigene spitsvindigheden aan, die door hunne *onbegrijpelijke* subtiliteit het ware spoor bijster deden worden. — Hij wist op al die zaken zoo vele bedenkingen en zoo vele tegenwerpingen voor te dragen, dat iedere *oppervlakkige* lezer moest denken, dat hij over het onderwerp een *juist* licht had verspreid, ofschoon bij scherp onderzoek de *valschheid* daarvan in het oog springt. Die bedenkingen en tegenwerpingen wist de President te doen volgen door zoo vele verzinningen van hem zelven afkomstig, waardoor hij des te duidelijker scheen te willen doen gevoelen, dat *hij* eindelijk in de regtspleging had uitgevonden, wat al zijne voorgangers niet hadden kunnen vinden noch ooit zelfs van verre hadden kunnen vermoeden. De President scheen door de meerdere onbegrijpelijkheid van de gronden die hij soms voor zijne beslissingen aanvoerde, de bewondering daarover in gelijke mate te willen verhoogen, en in plaats van bij te dragen om de sedert onheugelijke tijden *bestaande* regtspraak binnen deze kolonie te handhaven, scheen hij alles wat hij maar kon aan te wenden, om haar te verwarren, te vermoeijelijken, te veranderen, af te breken en hoogst onzeker te maken.

Noodlottige gevolgen van dit een en ander, voor de ingezetenen van Suriname.

En zoo hadden de ingezetenen in de laatste twee à drie jaren, *niet* meer het regt dat onder hunne voorzaten reeds geldig was, dat hen tot gids strekte in al hunne gewigtigste maatschappelijke handelingen en dat de beschermengel was van hunne eigendommen en van al hunne gewigtigste en dierbaarste belangen. — De President had daarvoor in de plaats gegeven, *zijne* eigendunkelijke zienswijze, — *zijn* veranderlijk oordeel, — *zijnen* wispelturigen wil.

Het zoude een uitermate breedvoerig betoog vereischen, om *alle* de bijzondere gevallen en zaken op te sommen, waarin de President op de hiervoren omschrevene wijze gehandeld heeft. En nog oneindig breedvoeriger zoude dat betoog worden, indien de wederlegging werd ondernomen van *al* de ontelbare uitvlugten en spitsvindigheden welke de President in die zaken en gevallen tot schijnbare regtvaardiging zijner handelingen heeft aangevoerd.

Wenschelijkheid en noodzakelijkheid eener volledige enquête deswege, door de Regering.

Om van dat alles een volledig, juist en zamenhangend overzigt te geven, is het onvermijdelijk noodig, niet alleen om in te zien en te onderzoeken *alle* de regterlijke beslissingen in de laatste twee of drie jaren door den President gegeven, maar ook om personen in getuigenis op te roepen die, van nabij dien noodlottigen staat van zaken hebben bijgewoond, en die uit dien hoofde of om andere gegronde redenen, daaromtrent de gewigtigste inlichtingen kunnen geven, terwijl eindelijk de inzage van verschillende papieren en openbare archiven gebiedend noodzakelijk is.

Die gewigtige en veel omvattende taak, *kan* niet door één enkel *bijzonder persoon*, evenmin door eene *vereeniging* van *bijzondere personen* worden volbragt.

De *Regering alléén* bezit daartoe de vereischte magt en de noodige middelen. De *Regering alléén* kan eene enquête bevelen waardoor de waarheid wordt bewezen, van den vreesselijken toestand waarin de regtspleging binnen dit gewest in de laatste twee of drie jaren gebragt is. Zoodanige enquête is in het algemeen belang noodzakelijk; maar zij is ook verder noodzakelijk om der Regering *de waarheid* bekend te doen zijn, — om het gevaar aan te toonen dat de aan hare zorgen toevertrouwde Maatschappij bedreigt, — en om de aanmatiging van de wetgevende magt door een daartoe onbevoegd gezag waarmede dat alles gepaard is gegaan, in al hare uitgestrektheid ten duidelijkste aan het licht te brengen.

Voor een' ieder die zelfs slechts gedeeltelijk met dat alles bekend is, zal de noodzakelijkheid van zoodanige enquête geen betoog behoeven. En evenzeer, ja met meer noodzakelijkheid nog, dan in 1828 door Henry thans Lord Brougham als lid van het Parlement van Groot-Brittanje aan dat Parlement, met

breedvoerige uiteenzetting van de bestaande gebreken in de wetgeving en regtspleging van dat rijk, werd voorgesteld: dat een eerbiedig adres aan Zijne Majesteit mogt aangeboden worden, verzoekende dat het Hem gunstiglijk mogt behagen om eene Commissie te benoemen, ten einde onderzoek te doen naar de gebreken door verloop van tijd als anderzins in de wetten des lands veroorzaakt, en naar de noodige middelen om hen te doen ophouden, — zouden ongetwijfeld de ingezetenen dezer kolonie, indien zij daartoe in de gelegenheid werden gesteld, met de grootste deelneming eerbiedig een adres rigten aan Uwe Excellentie, met de bede: dat naar de misbruiken, die zoo door de aanmatiging der Wetgevende Magt door den President als anderzins, in de laatste twee of drie jaren in het burgerlijke regt en de burgerlijke regtspleging alhier veroorzaakt zijn, onderzoek moge worden gedaan, en dat maatregelen mogen genomen worden om die misbruiken voortaan te doen ophouden.

Kleinachting waarin de Regtspleging is gebragt door den President, bij de ingezetenen en bij ambtenaren en autoriteiten, als ook bij vreemdelingen buiten Suriname.

Hoezeer de President er toe heeft bijgedragen, om de regtspleging en de regtsspraak alhier onder de ingezetenen in kleinachting te brengen, is bij meer dan eene gelegenheid gebleken. Want wat kan er noodlottiger zijn in eene maatschappij, dan dat de uitspraken der hoogste regterlijke autoriteit in die maatschappij ter zijde worden geschoven, en dat de ingezetenen de onregtmatigheid dier uitspraken *daardoor* aan den dag leggen: dat degenen tot wier voordeel zij strekken daarvan vrijwillig afstand doen, en uit zichzelven aan hunne medeburgers die regten toekennen, welke de regter aan deze laatsten had moeten toewijzen, doch die hij in stede daarvan in strijd met alle beginselen van regt heeft ontzegd.

De achting en de eerbied voor de uitspraken der Regterlijke Magt worden daardoor ondermijnd, het gezag van en het vertrouwen op den Regter worden daardoor geheel vernietigd. — En er ontstaat hierdoor eene noodlottige onzekerheid in de gewigtigste en dierbaarste belangen der Maatschappij, die alle maatschappelijke handelingen, waarop de algemeene welvaart berust, doet wankelen, die het crediet verjaagt, den koophandel vernietigt, alle waarborgen krachteloos maakt, — die in één woord de maatschappij doet sidderen, en hare leden bij elken stap in de waarneming en verzekering hunner belangen met schrik en angst vervult.

Ook hieromtrent zoude eene commissie van enquête in staat zijn, der Regering de meest treffende voorbeelden in de jurisprudentie van den President aan te wijzen, waarbij tevens bijzonderheden aan den dag zouden komen, die ten duidelijkste aantoonen hoe diep het aangewezen kwaad wortel heeft geschoten, en hoe algemeen en onder alle standen der Maatschappij, onder armen en rijken, geringen en aanzienlijken, bijzondere personen en ambtenaren en autoriteiten, — de kleinachting voor de regtspraak van den President ten innigste gevoeld wordt.

Ik ben niet in de gelegenheid om hier *alle* de bijzonderheden, welke dat alles volledig en ontwijfelbaar aantoonen, behoorlijk op te geven, maar ik kan eenige merkwaardige gevallen aanwijzen, die tot staving van hetgene ik gezegd heb, dienen kunnen.

Ik zal echter door mijne onbekendheid met de onderlinge tijdsorde waarin zij hebben plaats gevonden, die orde niet kunnen volgen, maar door de aanwijzingen die ik geef, door het noemen van personen en zaken, en door de algemeene bekendheid van de gevallen die ik vermeld, zal genoegzaam bewezen zijn, om de treurige waarheid te bewijzen van de ongekende laagte, waartoe de regtspraak binnen deze kolonie, door de jurisprudentie van den President, in de laatste twee of drie jaren is gezonken.

Eerste geval.

Ik heb reeds hiervoren gewezen op het vonnis door den President op den 19den November 1856 uitgesproken in de zaak van G. H. L. Bakker tegen B. C. van den Ende qq. bekend ter ordinaire Rolle van het Geregtshof van het jaar 1854 No. 78. — Bij dat vonnis had de President de door den eischer ingestelde vordering *niet* toegewezen. Dientengevolge is daarvan hooger beroep aangeteekend. Toen dat beroep voor den Hoogen Raad te 's Gravenhage gebragt zoude

worden, heeft de gedaagde van het voor hem voordeelige vonnis van den President afstand gedaan, en dat vonnis geheel ter zijde geschoven en verworpen, door den eischer zijne vordering te voldoen, waarvan hem door den President de toezegging was geweigerd.

Betrof *deze* zaak slechts twee ingezetenen *in* deze kolonie, ik kan nu eene doen volgen die bewijst, dat ook *buiten* de kolonie, zelfs *vreemdelingen*, tot oneer en schande voor de Nederlandsche regtspraak, de beslissingen van den President, een' Nederlandsch' regter, waardoor zij persoonlijke voordeelen konden behalen, hebben verworpen, en de betaling hebben toegestemd van vorderingen die door den President waren ontzegd.

Tweede, derde en vierde gevallen. Op den 17^{den} December 1856 zijn *drie* Dicta uitgesproken over de rangregeling van praeferentie en concurrentie, op het provenu der bij executie verkochte plantagien Paradise cum annexis, Union cum. ann. en Diamond cum ann., bekend ter Prae- et Concurrentie Rolle van het Geregtshof van 1856 Nrs. 5, 6 en 7.

Bij die Dicta waren verschillende vorderingen door den President ontzegd, waar onder ook eene ten behoeve den Heer A. Dessé van p.m. *f* 15.000.00.

Zijdens den Heer A. Dessé werd van die Dicta appel aangeteekend. Dat hooger beroep zoude hij hebben moeten vervolgen tegen zich zelven, als gemagtigde van den heer Stronach te Aberdeen in Schotland, in qualiteit als representerende de belangen van den hypothekairen schuldeischer der voormelde plantage, die daarop eene vordering had doen gelden van p.m. *f* 250.000.00, en aan wien dus nagenoeg het geheele provenu van den executiven verkoop der Plantagien zoude toevloeijen.

Maar nog vóór het appel door den Heer Dessé aangeteekend bij den Hoogen Raad werd aangebragt, ontving hij schrijvens van den Heer Stronach, waarbij deze hem uit de gelden die hij als hypotheekhouder te ontvangen had, toestond de voldoening niet alleen zijner eigene vordering groot p.m. *f* 15.000.00, maar ook van eenige andere vorderingen van minder bedrag, die bij diezelfde drie Dicta wegens de voornoemde Plantagien door den President waren ontzegd.

Door deze drooge, korte, onvolledige opsomming van het gebeurde in deze zaak, is daarover slechts zeer weinig licht verspreid. Men moet de Dicta zelve inzien, — bekend gesteld worden met de gegronde bezwaren, die tegen de overwegingen daarbij aangevoerd, krachtens de wet en het regt bestaan, — indringen in al de bijzonderheden van de ontzegging der verschuldigde vorderingen door den President uitgesproken, om een eenigzins juist oordeel te kunnen vellen over al hetgene daarin wordt aangetroffen als strijdig met de orde in de maatschappij en hoogst nadeelig voor de achting voor en het gezag van de regtspleging en de Regterlijke Magt binnen deze kolonie.

Er hebben verder nog andere gevallen plaats gehad, waaruit zonneklaar blijkt, dat niet slechts zoo als in de beide aangehaalde zaken tusschen twee individuën onderling, maar ook onder eene massa van particulieren, de ondubbelzinnigste bewijzen zijn gegeven van de diepste kleinachting, die er voor de onbillijke en met de wet strijdige uitspraken van den President algemeen hier heerscht.

Vijfde geval. Er was op den 17^{den} December 1856 evenzeer uitgesproken een Dictum over de rangregeling in cas van praeferentie en concurrentie, wegens een bij executie verkocht huis en erf aangekomen hebbende J. Abrahamsz, bekend ter Prae- et Concurrentie Rolle van het Geregtshof van 1856 No. 8.

Bij dat Dictum wederom had de President onderscheidene deugdelijke en onbetwistbare vorderingen ontzegd.

Maar nadat daarvan hooger beroep bij den Hoogen Raad was aangeteekend, zijn alle belanghebbenden bij elkander gekomen, en zij in wier voordeel dat Dictum strekte deden daarvan afstand, en stonden vrijwillig toe, dat uit de gelden die zij volgens dat Dictum zouden ontvangen, zouden worden voldaan de vorderingen welke de President had ontzegd. — De overeenkomst deswege gesloten op den 4^{den} Februarij 1857 is geregistreerd ten kantore van gezworen klerken alhier op den 10^{den} Maart 1857.

Een gelijk Dictum had de President uitgesproken op den 17^{den} Junij 1857 in zake van Plantage de Vrede, bekend ter Prae- et Concurrentie Rolle van 1856 Nr. 13. Zesde geval.

Bij dat Dictum was niet slechts de wettige praeferentie aan sommige vorderingen geweigerd, maar eenige andere vorderingen geheel ontzegd. Onder deze alzoo ontzegde vorderingen bevond zich ook eene van den Heer J. Frouin, de gewezen administrateur der voornoemde plantage, groot p. m. *f* 4500.00, ter zake van deugdelijke verschotten als anderzins aan hem door voormelde plantage verschuldigd. — De President had niet slechts goedgevonden deze vordering te ontzeggen, maar hij had daarbij tevens, zoo als hij trouwens ontelbare keeren gedaan heeft, overwegingen aangevoerd, die ten aanzien van den crediteur voor zijne eer en kieschheid kwetsend waren.

De crediteuren wier praeferentie was geweigerd, zoowel als zij wier vorderingen waren ontzegd, teekenden van dat Dictum appel aan.

Maar ook dit appel werd niet vervolgd, omdat even als zulks ten aanzien van het Dictum in de zoo even vermelde zaak van het huis van J. Abrahamsz had plaats gevonden, al de belanghebbenden bij eene schriftelijke overeenkomst in dato den September 1857 gesloten, de verdeeling van het provenu der plantage de Vrede onderling regelden, de door den President onregtmatig geweigerde praeferentiën toestonden en de door hem wederregtelijk ontzegde vorderingen, aan de belanghebbenden naar gelang hunner wezentlijke praeferentie of concurrentie, geheel of gedeeltelijk werden toegewezen.

Ook deze overeenkomst moest volgens derzelver bepalingen ten kantore van gezworen klerken worden geregistreerd. — Het is mij niet bekend of daaraan reeds al of niet is voldaan. Maar ik ben in de gelegenheid om op aanvrage die overeenkomst te erlangen. En hare inzage kan veel bijdragen, om bij vergelijking met de regtspraak van den President, in het helderste daglicht te stellen de vele onregtvaardigheden welke in die uitspraak besloten lagen, doch welke door de gemoedelijkheid, de goede trouw en het wederzijdsch welbegrepen belang der partijen, zoo veel mogelijk onschadelijk zijn gemaakt.

De laatste gevallen, welke mij ten aanzien van het onderwerpelijke punt bekend zijn, gelden *vier* Dicta door den President uitgesproken op den 29sten Julij 1857 wegens de provenuën der bij executie verkochte Plantagien Boxel $^6/_9$ en $^1/_9$ aandeel en Marij'shope $^6/_9$ en $^1/_9$ aandeel, bekend ter Prae- en Concurrentie rol van 1856 $N^{is.}$ 9, 10, 11 en 12. Zevende, achtste, negende en tiende gevallen.

Bij die *vier* Dicta had de President de praeferentie geheel of gedeeltelijk ontzegd aan onderscheidene crediteuren, en onder anderen aan den Heer T. Green wegens eene vordering bedragende in haar geheel p. m. *f* 17.000.00.

Zijdens den Heer Green werd daarvan, zoo als ligt te begrijpen valt, hooger beroep aangeteekend. Doch ook dit beroep is niet voortgezet, omdat de belanghebbenden, als ik mij niet in de maanden vergis, in September of October 1857 zijn bijeengekomen, en bepalingen hebben getroffen, waarbij de uitspraak van den President bij de voormelde vier Dicta werd ter zijde geschoven, en de voldoening der praeferente vordering van den Heer Green, alsmede de regeling der overige ontzegde praeferentiën met wederzijdsch goedvinden werd geregeld, overeenkomstig waarmede later eene verdeeling van de provenuën der voormelde verkochte plantagien onder de Crediteuren heeft plaats gevonden.

Van deze aangelegenheid is geene schriftelijke overeenkomst gesloten; maar de waarheid van hetgene ik daaromtrent verhaald heb, zal bij onderzoek volledig en ontwijfelbaar blijken.

Uit het vorenstaande blijkt intusschen, dat niet minder dan *tien* uitspraken van den President door de ingezetenen zijn ter zijde geschoven, op eene wijze en onder omstandigheden, die noodwendig de achtbaarheid van en het vertrouwen op de regterlijke uitspraken zoo niet geheel vernietigen, althans op hare grondslagen doen wankelen. Dit zijn alleen de gevallen welke *mij* bekend zijn, maar ik geloof het er wel voor te mogen houden, dat bij eene enquête van regeringswege nog *meer* gelijke gevallen bekend zullen worden.

Veelvuldigheid der verschillende zaken, onder die tien gevallen begrepen.

En men denke niet, dat het hier slechts betrof ook *tien* zaken slechts. Verre van dien; want bij ieder der aangehaalde Dicta, was niet slechts omtrent *ééne enkele* vordering van *één enkel* crediteur, maar omtrent *verschillende vorderingen* van *verschillende crediteuren* eene wederregtelijke uitspraak gedaan, die bij de door de belanghebbenden getroffen overeenkomsten zijn gewijzigd of vernietigd. De gevallen derhalve waarin de uitspraak van den President is ter zijde geschoven, zijn legio, zoo als dit bij een naauwkeurig onderzoek zal blijken.

Wederregtelijke uitspraken van den President, waartegen om bijzondere redenen door de ingezetenen niets kon worden gedaan.

Mogt dat onderzoek van regeringswege ingesteld worden, dan zoude daaruit verder kunnen bewezen worden, dat er talrijke uitspraken van den President te vinden zijn die met het regt strijden, maar waar tegen, tengevolge van bijzondere omstandigheden van verschillenden aard, de belanghebbenden *niets* hebben kunnen doen.

Want zijn die uitspraken gegeven in het hoogste ressort, dan valt daarvan geen appel.

Doch bovendien is het den ingezetenen maar zeer zelden doenlijk, de aanzienlijke kosten met zoodanig appel gepaard gaande te bestrijden. De moeite en het oponthoud daarmede vergezeld schrikken verder menigeen af, om het te beproeven. En vooral wanneer het belang in geschil niet opweegt tegen die kosten, die moeite en dat oponthoud, zijn de belanghebbenden gedwongen van twee kwaden het minste te kiezen, en zich eerder het onregtmatige verlies van hunne deugdelijke schuldvorderingen te getroosten, dan voor het appel een zoo groot bedrag aan kosten uittegeven, welke zij van hunne tegenpartij, niettegenstaande de uitspraak van den President in hooger beroep vernietigd wordt, niet kunnen terugvorderen, en welke kosten soms het bedrag hunner vordering nabij komen, misschien daarmede gelijk staan, ja welligt verre overtreffen.

Vier gevallen daarvan aangewezen.

Zoo toch had de President in de aangehaalde vier Dicta wegens de plantagien Boxel en Marij'shope, geheel ontzegd, onder anderen: de deugdelijke vordering van Mevrouw weduwe P. Hijnes. Maar niettegenstaande die ontzegging bepaald wederregtelijk was, mogt de voortzetting van het Hooger Beroep deswege niet worden aangeraden, omdat het uit onfeilbare berekeningen bleek, dat na afbetaling der vorderingen, welke boven die van Mevrouw Hijnes moesten gepraefereerd worden, er zoo uiterst weinig voor haar zoude overblijven, dat indien zij in Hooger Beroep hare zaken ten haren voordeele deed beslissen, dat weinige hetwelk haar dan zoude worden uitgekeerd, op verre na niet genoeg zoude zijn, om zelfs slechts een vierde gedeelte te dekken van de kosten, welke de voortzetting van het Hooger Beroep zoude veroorzaken.

Uit al het voorgaande kan wel eenigzins begrepen worden, in welken betreurenswaardigen toestand de President de regtspraak binnen deze kolonie in de laatste twee of drie jaren gebragt heeft. — Maar het weinige dat ik daaromtrent gezegd heb, kan den omvang daarvan noch al de heillooze gevolgen daaruit voortspruitende, in eene eenigzins aan de werkelijkheid nabijkomende mate doen gevoelen. Alléén, — ik kan het niet genoeg herhalen, — *alléén* eene enquête door de regering bevolen, is hier het éénige redmiddel.

Aanstipping van slechts eenige der onderwerpen, welke de President in afwijking van en in strijd met de vroegere regtspraak te Suriname, heeft afgeschaft of veranderd, daargelaten zijne ontelbare, als het ware onderhandsche veranderingen in den gewonen

Ofschoon, zoo als ik zeide, het voor een bijzonder persoon, en dus ook voor mij onmogelijk is, om ten dien aanzien een volledig overzigt te geven, kan ik hier toch, hoewel slechts kortelijk, aanstippen eenige der onderwerpen, welke de President *in afwijking van* en *in strijd met de vroegere regtspraak alhier* heeft *afgeschaft* of *veranderd.* Ik kan die opgave niet doen naar tijdsorde noch naar het gewigt der verschillende zaken, en ik zal ze slechts geven, voor zoo verre zij mij op dit oogenblik voor den geest komen. Ik zal daarbij echter volstrekt geene melding maken van de haast ontelbare, als het ware onderhandsche veranderingen, die de President in den gewonen loop van de behandeling der regtsgedingen heeft gebragt. Ik zal, zonder te treden in een betoog van de veelzijdige nadeelen der op te geven veranderingen, van de gevaren waarmede daardoor de Maatschappij bedreigd wordt, en van de verwarring en onzekerheid daardoor in het regt en de regtspleging veroorzaakt, hen slechts kort en technisch

vermelden. — Zoo dan heeft de President geheel afgeschaft of gedeeltelijk veranderd. loop van de behandeling der regtsgedingen.

1°. De arresten op een derde der gage van plantage-bedienden.

2°. De veroordeelingen bij Provisie, (behalve in cas van defaut).

3°. De decernatie van executie op verjaarde vonnissen van het Collegie van kleine zaken, en mitsdien ook van die van de voormalige Commissie uit het Geregtshof tot de kleine zaken.

4°. De wijze van het beleggen van getuigen in burgerlijke zaken.

5°. De toepassing van de artikelen 24 en 25 der Zegel-ordonnantie van 1830 Gouvernementsblad No. 16.

6°. De verkoop voor den vrijdom van slaven, toebehoorende aan Plantagien welke onder sequestratie zijn.

7°. De provisioneele uitbetaling onder cautie de restituendo van praeferente schuldvorderingen, ten laste van Plantagien welke onder sequestratie zijn.

8°. De wijze van Procederen tot het stellen van Procureur acceptant.

9°. De rangregeling van praeferentie bij het concursus creditorum op het provenue van bij executie verkochte vaste effecten.

10°. De wijze van procederen tot het adjusteren en sluiten van rekening in cas van Debath.

11°. De vrijwillige renunciatie aan de exceptie van prescriptie wegens condemnatien door het Geregtshof verleend; en

12°. De interruptie dier prescriptie door gedeeltelijke betaling of andere bij het regt erkende reden.

Ik heb hier voor 'shands slechts één douzijn zaken aangestipt, maar men mag het als zeker aannemen, dat bij een naauwkeurig onderzoek wel meer dan een douzijn douzijnen onderwerpen zullen aangetroffen worden, waarin de President naar zijne eigene zienswijze heeft gelieven regt te doen, *in strijd met de vaste practijk, stijl, ususfori en costume* sedert onheugelijke tijden geobserveerd, en soms door hemzelven herhaaldelijk toegepast.

De wrange en bittere vruchten van dat alles, zijn aan allen die de zaken van nabij gezien hebben, maar al te zeer bekend. En de maatschappelijke toestand die daaruit geboren is, kan inderdaad niet juister beschreven worden, dan met de woorden van een' geacht fransch regtsgeleerde, — woorden die niet *in overdragtelijken* zin, maar *nadrukkelijk* en in hunne *ware, eigentlijke* en *letterlijke* beteekenis thans op Suriname van toepassing zijn: *„De quelque côté qu'on „jette les yeux, on trouve la contrariété, la dureté, l'incertitude, l'arbitraire!"* Vreeselijke gevolgen van dit alles, voor de Maatschappij te Suriname.

Ik heb hiervoren gezegd, dat, wanneer men de noodlottige jurisprudentie van den President gedurende de laatste twee à drie jaren met aandacht nagaat, men daarin de twee volgende hoofdgebreken vindt: Betoog dat de twee aangewezen hoofdgebreken in de jurisprudentie van den President, in strijd zijn met de wet en met alle gronden des regts.

1°. Dat de President zich veroorlooft, niet regts*gronden*, maar regts*middelen*, die door de partijen *niet* zijn aangevoerd en soms opzettelijk zijn achterwege gelaten, hetzij omdat zij daarvan geen gebruik wenschten te maken, hetzij omdat zij daarvan bij overeenkomst uitdrukkelijk hadden afgezien, naar zijne *eigene* willekeur, voor de gedingvoerende partijen aan te vullen en toe te passen; en

2°. Dat hij datgene, wat zoo in het burgerlijke regt, als in de burgerlijke regtsvordering, sedert onheugelijke tijden als *vaste costume, stijl* en *usus fori* onafgebroken door de Regterlijke Magt alhier is gevolgd en in de regtspraak toegepast, heeft *afgeschaft*, en daarvoor allerlei nieuwigheden naar zijn' zin en luim heeft *ingevoerd.*

Ik heb vervolgens melding gemaakt van eenige gebeurtenissen die het eerste

punt kunnen bewijzen, en ik heb daarna eenige der onderwerpen opgesomd, ten aanzien waarvan het tweede punt van toepassing is.

Maar hoe heilloos, schadelijk en rampvol de gevolgen van die twee hoofdgebreken in de jurisprudentie van den President voor de Maatschappij ook mogen zijn, wanneer dat alles plaats had, *door de gevolgen der wet* en niet *door hare verkeerde toepassing door den President*, zouden die gevolgen *aan de wet* en niet *aan den President* kunnen geweten worden.

Het is dus van belang aan te toonen, zoo als ik vertrouw onwederlegbaar te zullen aantoonen, dat de twee aangewezen hoofdgebreken in de jurisprudentie van den President, wel verre van *op de wet* gegrond te wezen, integendeel lijnregt strijdig zijn met *de wet* en *met alle gronden des regts*.

Betoog deswege omtrent het eerste hoofdgebrek.

Wat het eerst aangewezen hoofdgebrek in de jurisprudentie van den President betreft, zoo even door mij omschreven, komt al dadelijk in aanmerking, dat ongelukkiglijk door de manier van procederen binnen deze kolonie, daarvoor bij eenen min naauwgezetten en willekeurigen regter, eene wijde deur geopend wordt en een onbegrensd veld wordt aangeboden, omdat alhier niet zoo als in Nederland en in andere rijken in Europa al de conclusiën der gedingvoerende partijen *in geschrift* aan den Regter worden overgeleverd, maar in den regel, alleen de eischer bij den aanleg zijner regtsvordering eene korte schriftelijke conclusie overlegt, en de conclusie van antwoord van den gedaagde even als alle de overige conclusiën van beide gedingvoerende partijen *mondeling* en zonder aanvoering of uiteenzetting van eenige regts*middelen* genomen worden.

Er is alzoo geen geldig schriftelijk bewijs aanwezig, waaruit de door partijen aangevoerde regts*middelen* blijkt. — Eerst bij het mondelinge pleidooi in de zaak, worden die regts*middelen* door de partijen aangevoerd en tegelijkertijd door regts*gronden* toegelicht en verdedigd. — Maar indien de regter uit gebrek aan naauwgezetheid of om andere afkeuringswaardige drijfveren goed vindt de bij pleidooi aangevoerde regts*middelen* in zijne uitspraak niet te vermelden, of daarvoor andere *door hem* uitgedachte regts*middelen* in de plaats te stellen, dan, dit is duidelijk, bestaat er geen geldig schriftelijk bewijs, zoo als bij het bestaan van gemotiveerde conclusiën het geval is, waardoor zoodanig verzuim of zoodanige overtreding van den kring waarin het oordeel en de beslissing des regters had moeten besloten blijven, in regten voldoende kan bewezen worden.

Maar intusschen kan het niet twijfelachtig zijn, dat zoowel naar den aard en de roeping van de Regterlijke Magt in de Maatschappij, als op grond van de wettelijke bepalingen die hare instelling regelen, de regter ten eenenmale onbevoegd is om eenige regts*middelen* welke de partijen *niet* hebben voorgedragen, aan te voeren en in het geding te beoordeelen en toe te passen. En hoewel de regter, wat niemand betwijfelen zal, niet slechts *bevoegd*, maar zelfs *verpligt* is om regts*gronden* welke de partijen niet aanvoeren of over het hoofd zien in overweging te nemen en toe te passen, — kan daaruit geenszins de bevoegdheid voor den regter voortvloeijen, om ook regts*middelen* voor de partijen uit te denken. — De regts*middelen* toch, bestaan in *feitelijke* verdedigingen of beweringen welke de partijen voordragen, en de regts*gronden* strekken om de juistheid en toelaatbaarheid dier regts*middelen* te bewijzen en te regtvaardigen. — De regts*middelen* derhalve zijn *feiten* welke de partijen stellen, — de regts*gronden* daarentegen zijn de beginselen die volgens de leer van het regt, of volgens de uitdrukkelijke bepalingen der wet, *het doel* dat de partijen zich met de aanvoering van die feiten voor oogen stellen aannemelijk en ontvankelijk maken.

Heeft nu eene gedingvoerende partij een regts*middel*, dat is eene *feitelijke* verdediging aangevoerd, dan staat het den regter vrij, bij het onderzoek naar

en de beoordeeling van dat regts*middel*, alle regts*gronden* in aanmerking te nemen, die zich in zijn' geest voordoen, onverschillig of zij door de partij die dat regts*middel* heeft aangevoerd, *al* dan *niet* zijn ingeroepen. Want de regter moetende oordeelen volgens regt en wet, volgt hieruit noodwendig, dat wanneer hem een *feit*, dat is: een regts*middel* ter beslissing wordt voorgedragen, hij dat feit, dat regtsmiddel, aan de beginselen van het regt en de wet moet toetsen, alvorens over de gegrondheid of ongegrondheid van zoodanig *feit* of regts*middel* uitspraak te doen. Hierin is hij *niet* gebonden en kan hij niet gebonden zijn, door hetgene de partijen aanvoeren of niet aanvoeren.

Maar mag de regter dit doen ten aanzien der regts*gronden*, geheel anders is het met de regts*middelen*. Die mag hij *niet* voor de gedingvoerende partijen aanvullen. — Een regts*middel* toch, is de inroeping door eene gedingvoerende partij, van een *feit* hetwelk volgens de beginselen des regts of de bepalingen der wet voor hem een *regt* oplevert, om zelf eene handeling te plegen of in anderen te keer te gaan. — Maar niemand mag gedwongen worden om zijne *regten* te doen gelden, hoezeer zij op de meest in het oog springende wijze geschonden mogen worden, en het staat integendeel aan een' ieder vrij om anderen te ontslaan of vrij te laten van de verpligtingen welke zij jegens hem te vervullen hebben. Elke daad, iedere handeling die de strekking heeft om die verpligtingen te doen nakomen moet vrijwillig zijn in, en van den aanvang af uitgaan van hem, welke op die verpligtingen aanspraak heeft.

Wanneer dus twee partijen voor den regter een geding voeren, dan behoort die regter naauwkeurig te letten op de regts*middelen*, dat is: op de *feiten* waarop de partijen zijne beslissing inroepen. Hij mag, het is hiervoren reeds gezegd, alle regts*gronden* in aanmerking nemen, welke strekken kunnen om de regtmatigheid of onregtmatigheid der aangevoerde regts*middelen* te bewijzen. Maar hij mag niet den kring dier aangevoerde regts*middelen* overschrijden, maar moet zich bij uitsluiting tot de beoordeeling van *die* regts*middelen* en geene andere bepalen. — Doet de regter dit, dan vooreerst zondigt hij tegen het hiervoren gestelde, onbetwistbare en algemeen erkende beginsel: dat niemand *gedwongen* mag worden zijne regten te doen gelden. Want het regts*middel* dat de regter aanvoert voor eene partij, is voor die partij een *regt*, en dat *regt* kan noch mag iemand anders dan *hij* zelf doen gelden.

Ten anderen behoort de regter geene regts*middelen* voor de gedingvoerende partijen aan te vullen, omdat, zoo als in de noodlottige jurisprudentie van den President bij onderzoek blijken kan, veelvuldige keeren te hebben plaats gehad, de belanghebbende partij van die regts*middelen* bij overeenkomst met de andere partij *afstand* kan hebben gedaan.

De mededeeling van zoodanigen afstand aan den regter is *dàn* alleen noodig, en kan *dàn* alleen te pas komen, wanneer hij die dien afstand gedaan heeft, desniettemin in strijd daarmede hetzelfde regts*middel* waarvan hij afstand heeft gedaan, aan den regter ter toepassing voordraagt. *Dàn eerst* kan het voor de wederpartij noodzakelijk worden door de overlegging van het bewijs voor dien afstand aan den regter te doen blijken, dat het aangevoerde regts*middel* dientengevolge niet mag worden toegepast.

Maar maakt die wederpartij bij hare verschijning voor den regter geen gebruik van het regts*middel* waarvan zij afstand heeft gedaan, dan behoeft de andere partij dien afstand aan den regter niet te bewijzen. Het stilzwijgen van den een' daaromtrent is voldoende, om den anderen van elken last van bewijs van het tegendeel te bevrijden.

Ten derde behoort de regter geene regts*middelen* voor eene der partijen aan te vullen, omdat hij daardoor de andere partij berooft van het regt van verdediging. Want wordt zoodanig regts*middel* door eene der partijen aangevoerd, terwijl zij tegenover de andere partij voor den regter staat, dan heeft deze laatste partij de gelegenheid om, zoo als menigmalen gebeurt, de ongegrondheid van dat regts*middel* hetzij op grond van bestaande overeenkomsten, hetzij op grond van andere feiten,

hetzij eindelijk op grond van de beginselen van het regt of van de bepalingen der wet, den regter ten duidelijkste aan te toonen. Maar die gelegenheid bestaat voor zoodanige partij niet, wanneer *de regter uit zich zelven* zoodanig regts*middel* aanvoert en toepast. Die partij wordt daardoor dan onverhoeds overvallen, en de regter heeft hem door die toepassing reeds nadeel berokkend, *vóór*, ja *zonder* dat hij daartegen eenige, soms onbetwistbare verdediging heeft kunnen inbrengen.

Dit alles nu is door den President gedaan. En van daar dat alhier in de laatste tijden in ieders mond gehoord werd de paradoxe: dat bij den President of het Geregtshof de beste verdediging eener zaak en de zekerste kans om haar te winnen of te verliezen, voor de belanghebbende partij hierin bestaat: om maar te zwijgen, en niets, niets hoegenaamd aan te voeren om hare regten te verdedigen; en zoo heeft men den President in de wandeling bestempeld als: de chicanerende Advokaat, van alle *zwijgende gedaagden.* [1])

De beginselen hiervoren door mij ontwikkeld, zijn inderdaad niet nieuw; en het is wel te betreuren en als een kwaad-beteekenend verschijnsel aan te merken, dat in eene beschaafde en gevestigde maatschappij de regtspleging tot zoodanigen verwarden en ontwrikten staat gekomen is, welken de herinnering dier beginselen gepast en noodzakelijk maakt.

Verlangde men daarvoor nog het gezag van wetten en van algemeen geachte schrijvers aangevoerd te zien, ik zoude slechts behoeven te verwijzen op art. 11 der Instructie voor den Provincialen Rade voorkomende bij Merula, Manier van Procederen 4. 6. 1. 2. en 4. 93. 1. 7. Aldaar vindt men vermeld, met aanhaling van de bepaling ontleend aan het romeinsche regt, blijkens Brunneman, ad l. 4 Dies cautioni § 5 ff. De damno infecto etc. No. 14: judex officium suum non impertitur *nisi rogatus*, het voorschrift bij het voormelde art. 11 gegeven: dat de

---

[1]) Als eene der tallooze gevallen waarin het hier behandelde hoofdgebrek der jurisprudentie van den President is te vinden, mag vermeld worden de reeds hier voren op blz. 61 vermelde zaak van E. Kölle te Suriname tegen den Curator bij het Departement der onbeheerde boedels als beheerende den boedel John Elder.

Ter eersten instantie had de gedaagde, *op daartoe strekkende speciale autorisatie* van het Collegie van Commissarissen voor het Departement der onbeheerde boedels, *zonder aanvoering van eenige regtsmiddelen veel minder van eenige regtsgronden*, zich *blootelyk* gerefereerd aan de uitspraak des regters, zoo ten aanzien van de wettigheid der overdragten als van het bewijs van de deugdelijkheid der vordering zelve waarvan in die zaak sprake was.

De President vond desniettegenstaande goed, bij een zeer lang vonnis, uitgesproken op den 4den Maart 1857, met aanvoering van veelvuldige ter zake niets afdoende haarkloverijen, *niet* van den gedaagden, maar *van hem zelven* afkomstig, den eischer niet ontvankelijk te verklaren.

Maar bij Arrest van den Hoogen Raad van den 6den Mei 1859 is overeenkomstig de daartoe strekkende conclusie van den heer Procureur-Generaal, dat vonnis van den President *vernietigd* en de eisch ter eerster instantie gedaan, ten volle toegewezen.

De President had den Eischer niet ontvankelijk verklaard, onder anderen op grond: dat de schuldbekentenis *aan order*, waaruit werd geageerd, *niet* zoo als geschied was, bij endossement konde worden overgedragen.

De Hooge Raad echter heeft bij het aangehaalde Arrest, in de zesde overweging teregt beslist, dat zoowel naar aanleiding der feiten uit de processale stukken gebleken, als volgens het regt in deze geldende, zoodanige overdragt bij endossement *wel* mag geschieden, terwijl vervolgens bij de *zevende* considerans wordt gezegd:

„Overwegende dat, *al ware dit anders*, de verschillende feiten en omstandigheden, bij de „beslissing omtrent de feiten vermeld, het voldoend bewijs opleveren, dat de Appellant uit„sluitend en wettig eigenaar en houder der obligatoire acte is geworden, en dit vaststaande „hij geregtigd is de voldoening daarvan van den schuldenaar te vorderen, *en zulks te meer* „omdat *bij het ontbreken van alle bepaalde tegenspraak en bij de eenvoudige referte van den* „*geintimeerde niets is aangevoerd*, waaruit zelf eenig ander of beter regt van derden zoude „kunnen worden verondersteld, of dat de schuldenaar door anderen bij het terug erlangen van „zijne schuldbekentenis deswege immer, zoude kunnen worden aangesproken of bemoeijelijkt."

Uit deze considerans blijkt alzoo, dat de Hooge Raad zeer teregt van oordeel is, dat door de ook in eerste instantie overgelegde processale stukken, de eischer tot zijne vordering geregtigd was, *en zulks te meer*, omdat de gedaagde die vordering *niet bepaaldelijk* heeft tegengesproken.

Terwijl dus de Hooge Raad zeer juist en overeenkomstig alle beginselen van wet en regt, het *zwijgen* van den gedaagde *ten voordeele* van den eischer uitlegt, had de President goedgevonden zulks *ten nadeele* van den eischer te doen.

regter, regt en justitie zal administreren aan alle diegenen die ze *verzoeken* en *behoeven* zullen, terwijl Brunneman, in Cod. ad l. Nemo ex his 14 de Assessoribus etc. No. 4, en ad l. Non dubitandum est Un: Ut quae desunt Advocatis etc. Niss. 4 en 5 aanteekent: Judex in aliqua causa *se pro Advocato gerens merito suspectum se reddit, et juste recusari potest*, si id quod *in facto* est suppleat.... Judex à partibus *factum discere* non eas *docere* debet.

En wil men denkbeelden van lateren tijd die echter volkomen met het voorgaande strooken. ik zoude slechts behoeven te wijzen op Meijer, Institutions judiciaires Liv. 8 Chap. 12, onder het opschrift: *Bornes de l'autorité judiciaire*, waar hij onder anderen zegt: „Le pouvoir judiciaire est par sa nature même „*passif* .... Si le juge lui-même devait ou pourrait prendre une part *active* dans „une affaire dont il est appelé à connaître, comment exiger une abnégation assez „forte pour qu'il conserve *la neutralité* sur la quelle se fonde la confiance que ses „décisions inspirent à la nation entière et à chacun des individus qui la compo„sent........ Il suffit que le juge ait cru son intervention nécessaire, pour savoir „d'avance quel sera son arrêt........ Libre et indépendant dans l'exercice de ses „fonctions, il ne peut les exercer que *sur une demande individuelle, et dans les „bornes que lui indique cette demande*."

Ik geloof hiermede genoeg te hebben aangevoerd om te staven, dat het eerste hoofdgebrek in de jurisprudentie van den President aangewezen, *onwettig* is, en ik zal nu overgaan om hetzelfde te bewijzen ten aanzien van het ten tweede vermelde hoofdgebrek.

Dat tweede hoofdgebrek bestaat zoo als ik zeide hierin: „Dat de President „datgene wat zoo in het burgerlijke regt, als in de burgerlijke regtsvordering „sedert onheugelijke tijden als *vaste costume, stijl* en *usus fori* onafgebroken door „de Regterlijke Magt alhier is gevolgd en in de regtspraak toegepast, heeft *af„geschaft* en daarvoor allerlei nieuwigheden naar zijn' zin en luim heeft *ingevoerd*." Gelijk betoog omtrent het tweede hoofdgebrek.

Ik zal bij de behandeling hiervan gronden bijbrengen welke ik reeds meermalen schoon vruchteloos tot hetzelfde doel heb aangevoerd, maar die, in het bijzonder voor de regtspleging binnen deze kolonie, van zoo groot gewigt zijn, dat zij, vooral onder de tegenwoordige omstandigheden niet genoeg kunnen worden herhaald.

Op den voorgrond behoort bij de doorgaande beschouwing van dit onderwerp in het oog gehouden te worden, het algemeen bekende en niet te loochenen feit: dat binnen deze kolonie, *costume, stijl* en *usus fori*, den grootsten invloed hebben uitgeoefend en nog uitoefenen op het burgerlijke regt en de burgerlijke regtspleging. De President zelf heeft dit volmondig moeten erkennen, bij de *negende* overweging van het appointement door hem in dato 4[den] December 1855 gegeven, op het hiervoren onder de door den President *afgeschafte* zaken reeds bedoeld rekest van den waarnemenden Kolonialen Ontvanger en Betaalmeester van den 27[sten] Augustus te voren. Daar overweegt de President: „dat in deze kolonie „bij gemis van eene algeheele stellige wetgeving, *gewoonte* of *costumier regt* eenen „*belangrijken invloed* uitoefent."

Hoewel de President op grond zijner eigene handelingen zich juister zoude hebben uitgedrukt met te zeggen: dat het costumier regt eenen belangrijken invloed *heeft* uitgeoefend, — blijkt daaruit evenwel in allen gevalle, dat ook *hij* het trouwens niet te loochenen bestaan van *gewoonte-* of *costumier regt* alhier, *gaaf* heeft erkend.

Maar in stede dat die erkenning den President zoude leiden om dat gewoonte- of costumier regt, zoo als het behoorde en zoo als hij verpligt was, na te volgen en te handhaven, tot dat *de Wetgevende Magt* zulks zouden hebben afgeschaft, verklaarde de President aan dat regt opentlijk den felsten oorlog, en bestreedt het even vele keeren met onbegrensde woede, als dat hij het met strikte naauw-

gezetheid en onvermoeiden ijver had moeten toepassen. En de President leverde daardoor het bewijs van de soms noodlottige waarheid van het veel omvattende gezegde, dat vooral in eene maatschappij als de onze, in welke het costumier regt bijkans alles regelt, door een willekeurig en heerschzuchtig regter diep en algemeen gevoeld kan gemaakt worden: *Tanti est lex, quanti est judex.*

Ik heb reeds hiervoren gezegd dat ook dit tweede hoofdgebrek in de jurisprudentie van den President, tot eersten grondslag scheen te hebben eene kwalijk verborgen heerschzucht. — Ik heb tot betoog daarvan aangevoerd, de feiten welke die heerschzucht *tegenover de justiciabelen* schijnen aan te toonen. — Maar was dit van toepassing op de beide door mij aangewezen hoofdgebreken *te zamen*, het tweede dier hoofdgebreken afzonderlijk, schijnt nog in het bijzonder een ander gevolg dier heerschzucht aan te wijzen. Want niet alleen dat de President daardoor zijne heerschzucht aan den dag scheen te leggen *tegenover de justiciabelen*, hij scheen dit tevens te doen *tegenover de Regering*. — Want door het *Costumier regt*, dat zoo als bekend is, en door mij bewezen zal worden, *gelijke kracht* heeft als eene *wet*, op eigen gezag afteschaffen, in plaats dat hij zulks zoo als behoorde aan *de Wetgevende Magt* overliet, heeft hij zich *de Wetgevende Magt* aangematigd, — zich zelven *boven* die Magt verheven, — op hare attributen de schromelijkste inbreuken gemaakt, — en zich zelven ontslagen van het gezag, hetwelk volgens de bestaande wettelijke orde van zaken in het belang der maatschappij en tot behoud van het evenwigt der verschillende Staatsmagten, de Wetgevende Magt, zonder schennis der onafhankelijkheid en zelfstandigheid der Regterlijke Magt, op die Regterlijke Magt *uitoefent* en *behoort uit te oefenen.*

De President vond tot dat alles gelegenheid, door het gebrek aan eene stellige, geschrevene algemeene wetgeving binnen deze kolonie. Waar deze niet bestaat, zijn de hoogst schadelijke misbruiken door den President gepleegd, altijd te vreezen, wanneer de Regter zich niet laat beteugelen door den zedelijken band van pligtbesef, gemoedelijkheid en naauwgezette getrouwheid aan datgene wat steeds in de maatschappij waarin hij zijne betrekking uitoefent als *regt* is beschouwd en aangenomen, en door al hare leden als zoodanig wordt gevolgd. En merkwaardig zijn de woorden waarmede Meijer in zijn reeds aangehaald werk Liv: 5, handelende over de regterlijke instellingen der *Nederlanden*, Chap: 10 onder het opschrift: *Opposition des Cours et des Tribunaux*, dat hoofdstuk aanvangt, — woorden wier toepasselijkheid op de jurisprudentie van den President, een' ieder welke die jurisprudentie van nabij heeft kunnen gadeslaan, sterk zal treffen: „Il est dans la nature humaine *un désir de dominer* ou *de s'affranchir de toute* „*autorité supérieure*, qui ne peut être surmonté qu' à force de raisonnement et „par une persuasion intime de la nécessité ou de l'utilité de cette soumission: *peu* „*de personnes* se rendent à une pareille conviction, *si elle n'est appuyée par des* „*forces suffisantes pour rendre impossible toute résistance;* mais il est *presque sans* „*exemple* qu'une *corporation* se soit soumise *de bon gré* à une autorité dont elle „*trouve moyen d'éluder l'influence*, et l'esprit de corps dirige et soutient des pré„tentions que l'ambition d'un individu abandonnerait aisément. Plus nous avan„çons dans l'examen des institutions judiciaires *des Paÿ-Bas*, et plus cette verité „devient palpable."

Had Meijer de regtspleging bijgewoond, zooals zij in de twee of drie laatste jaren alhier door den President is uitgeoefend, — was hij bekend met personen en omstandigheden die daarbij in aanmerking komen, — en had hij daaromtrent zijne aangehaalde diep-menschkundige en gewigtige opmerkingen moeten uiten, dan geloof ik dat in plaats van te zeggen: „*l'esprit de corps* dirige et soutient des prétentions „que *l'ambition d'un individu* abandonnerait aisément," — hij den zin zoude hebben omgekeerd en zoude hebben doen lezen: „*l'ambition d'un individu* dirige et „soutient des prétentions, *que l'esprit de corps* abandonnerait aisément."

Mogt nu de President in zijne regtspleging datgene wat alhier als *vaste costume, stijl* en *usus fori* sedert onheugelijke tijden is geobserveerd, *afschaffen*, en daarvoor allerlei nieuwigheden naar zijn' zin en luim *invoeren?*

Voorzeker: Neen!

Bij gebrek van *geschrevene* wetsbepalingen behoort te worden geobserveerd wat door *het gebruik* is ingevoerd, ingevolge Pr. Inst. De Off. Jud. in fine, l. 32 proëm. en § 1. l. 33, 35 et 36 ff. de Legib. en *de Groot*, Inl. tot de Holl. Regtsgel. 1, 2, 15 en 21.

Vooral is dit van te meer toepassing wanneer het geldt zaken tot den *stijl* behoorende, dat is: aangaande de *Justitie* en *Regtshandeling*, welke alzoo moeten gehouden, erkend en aangenomen worden, als voor eene *wet* en kracht en autoriteit hebben van eene *ordonnantie*, op grond van het axioma: *Stylus curiae habetur pro lege*, en volgens *Merula*, Manier van Proc. 1, 5, 2, 1 en 2.

Zelfs wanneer er *vroegere wettelijke* bepalingen aangevoerd kunnen worden, waaruit met grond zoude zijn af te leiden, dat zoodanige *costume* en *styl* daarmede in strijd zijn, zouden zoodanige *vroegere* wettelijke bepalingen voor de *latere* onloochenbare, sedert onheugelijke jaren bestaande en door tallooze voorbeelden gestaafde *costume* en *styl* van het tegendeel, regtens als geabrogeerd kunnen en behooren beschouwd te worden, ingevolge l. 23, l. 32 § 1 in fine, l. 35 et 36 ff. de Legib. *de Groot*, De jure Belli ac Pacis lib. 2. Cap. 4 § 5 No. 2.

Ik zal mij niet verdiepen om na de aangehaalde wetten en het invloedrijke gezag van *de Groot* nog een breedvoerig betoog te leveren van de redenen die daarvoor pleiten. Genoeg is het hier aan te stippen, wat vele fransche regtsgeleerden zeggen: dat datgene wat eenmaal onder de maatschappelijke *gewoonten* is opgenomen, — wat, hetzij uit regtmatigheid, hetzij uit toegevendheid, gedurende langen tijd door de stilzwijgende toestemming van het daarin betrokken gezag is gewettigd, — daardoor een *openbaar regt* is geworden, en *niet* als *onregtmatig* mag worden aangemerkt, tenzij eene *nieuwe* wet, daarop *voor het vervolg* zoodanig karakter drukke.

Dat heilige, onschendbare regt van *costume* en *stijl*, behoort dan ook niet ligtvaardig, zelfs door den wetgever veranderd, gewijzigd of afgeschaft te worden, onder het beweren, dat de President dikwijls tot dekmantel zijner handelingen gebruikte: dat zoodanige *costume* en *stijl*, de vereischten zouden missen bij het algemeen regt voorgeschreven om hen als *wet* te doen gelden, namelijk: *justitia* en *rationabilitas*.

Want, behalve dat de *Regterlijke Magt* niet bevoegd is, zich in een onderzoek daaromtrent te mengen, zoo als ik hierna zal aantoonen, — en behalve dat het in het belang der maatschappij, niet aan de willekeur van den regter mag overgelaten worden, om te bepalen wat al of niet *justitia* en *rationabilitas* in zich besluit, — is het, om eene onloochenbare *bestaande costume* kracht van *wet* te ontzeggen, niet genoegzaam dat zij blootelijk *justitia* en *rationabilitas* misse, — maar bij en nevens dit gemis moet zoodanige costume zijn: „non ratione introducta sed errore primum," en „iniqua morum corruptela," — ingevolge l. 39 ff. de Legib.: Voet ad eod. tit. No. 28.

Geene der onderwerpen waaromtrent de President de bestaan hebbende costume en stijl heeft afgeschaft, valt onder het bereik dezer gebreken, vooral van de laatste, welke allen aanwezig moeten zijn, om hunne afschaffing door de Wetgevende Magt te regtvaardigen. En het mag niet onopgemerkt blijven, dat zelfs wanneer costume en stijl „non ratione sed ex errore ac forte ignorantia juris" langdurig zijn geobserveerd, zij desniettemin geldig blijven, indien zij niet zijn: „juri è diametro contraria" „contra jus naturale," „nec nutriunt peccatum," blijkens Groenewegen, de Legib. Abrog. ad l. 34 ff. de Legib., Brunneman, ad l. Quod non ratione 39 ff. Ibid no. 1.

Ook deze vereischten, het zal bij onderzoek der verschillende zaken waarin de President tegen en in strijd met *costume* en *stijl* heeft beslist, ten duidelijkste blijken, zijn in geene dier zaken van verre zelfs aan te wijzen.

Mist de *costume* of *stijl* de laatstvermelde *drie* gebreken, dan *moeten* zij, tot dat zij door de Wetgevende Magt zijn *afgeschaft*, als *wet* gelden, ofschoon zij

door de grofste en domste dwaling mogten zijn ingevoerd, overeenkomstig den regtsregel: *Error communis jus facit.*

Het zal verder blijken uit de vier aanstonds door mij op te geven oud hollandsche wetten, tusschen 1531 tot 1580 afgekondigd, dat zelfs de *hoogste Uitvoerende* en *Wetgevende Magt* in den Staat in het abrogeren van *costumen* met de meeste voorzigtigheid, *niet onverhoeds*, maar *onder de grootste voorzorgen* te werk is gegaan, zoo als dit nog nader bevestigd wordt bij *Merula*, Op. cit. 1, 5, 1, 6. in notis, en Regtsgeleerde Observ. op *de Groot's* Inl. tot de Holl. Regtsgeleerdheid 3e D. Obs. 6.

In verband hiermede is het des te merkwaardiger, dat de bestaanbaarheid der *costumen* bedoeld bij de straks door mij aan te halen vier Placaten, Edicten en Ordonnantien *regtens* wordt aangenomen, niettegenstaande in strijd met die wettelijke bepalingen *niet* is voldaan aan de voorschriften daarbij gegeven tot *instandhouding* dier *costumen*, blijkens van der Linden, Regtsgeleerd Handboek, 1.1.7. in notis No. 5; en S. van Leeuwen, in not. op de voorrede van de Ordonnantie op de Crimineele Justitie van 1570, No. 14 in fine. De geschiedkundige bijzonderheden hiervan zijn met zeer veel scherpzinnigheid uiteengezet, door Meijer, in zijne Verhandeling over het onderzoek en de herziening der *stedelijke en plaatselijke voorregten en keuren* door *de Regterlijke Magt* in de Nederlanden, en bijzonder door den *Hoogen Raad*, voorkomende in den tweeden bundel zijner verhandelingen, blz. 229 en volgg. En bij de aandachtige inzage van dit allezins lezenswaardige opstel, zal het ten duidelijkste herhaaldelijk blijken, met welke voorzigtigheid en bedaard en bezadigd overleg, zelfs een willekeurige en tyrannieke Philips II en een wreede en strenge Alva, in de afschaffing van *costumen* zijn te werk gegaan. Terwijl bij datzelfde opstel tevens wordt aangetoond, wat ik nu zal bewijzen: dat niet *iedere* regter, niet *alle* regtbanken zich de bevoegdheid mogten aanmatigen om de costumen te *abrogeren*, maar dat dit moest geschieden door het hoogst *Uitvoerend* en *Wetgevend Gezag* in den Staat, na *toelichting* van het Hooge en Aanzienlijke Regterlijke ligchaam, aan hetwelk dat Gezag de magt tot het geven dier *toelichting speciaal bij de wet* had opgedragen.

Maar ik wil voor een oogenblik aannemen, hetgene *niet* aan te nemen is, dat *al* de onderwerpen waaromtrent de President is afgeweken van de deswege bestaan hebbende *Costume* en *Stijl*, in zich omdragen de gebreken die de *abrogatie* of *afschaffing* van zoodanige *costume* en *stijl* regtvaardigen, en dat zij alzoo inderdaad zijn: 1°. Juri è diametro contraria; 2°. Contra jus naturale; en 3°. Nutriunt peccatum.

Doch dan zal het desniettemin onwettig blijven, dat de President *als Regter* die *costume* en *stijl feitelijk* heeft geabrogeerd en afgeschaft.

Want indien ook *costume* of *stijl*, om geblekene, erkende, gewigtige redenen zouden behooren te worden *geabrogeerd* of *afgeschaft*, moet zoodanige *abrogatie* ontwijfelbaar geschieden, *niet* door de *Regterlijke Magt*, maar *bij uitsluiting* door *de Wetgevende Magt*, zoo als dit door verschillende hoogst merkwaardige voorbeelden uit oud-hollandsche wetten wordt bewezen.

Immers blijkt ten duidelijkste uit het Placaat van 7 October 1531, — uit Art. 10 van het Edict van 4 October 1540, — uit art. 61 der Ordonnantie op de Crimineele Justitie van 5 Julij 1570, en uit art. 39 der Politieke Ordonnantie van 1 April 1580, — dat de *abrogatie* van *Costumen*, zelfs wanneer die, zoo als bij het aangehaalde art. 61 der Crimineele Ordonnantie, ontwijfelbaar als gedrogtelijke en met alle maatschappelijk belang strijdige *corruptelen* te beschouwen zijn, door de *hoogste Wetgevende Magt* in den Staat behoort te geschieden, zoo als dan ook bij dat Art. 61 de *Costumen*, Privilegiën of Statuten door den Koninklijken Wetgever worden verklaard *nul*, *van geene waarde* en *abusijf*, uit krachte van: „*Zijne Koninklijke Magt en Souvereine autoriteit.*"

Vooral omtrent *Costume* en *Stijl* welke de Manier van Procederen voor het Geregtshof betreffen, is het voorgaande van bijzondere toepassing, en het wordt bevestigd en verkrijgt zoo mogelijk nog meerdere kracht, door de bepaling bij

art. 64 van het Koninklijke Reglement op het Beleid der Regering in deze kolonie, van 14 September 1815, de *eerste* wettelijke verordening welke na den terugkeer van dit gewest onder het Nederlandsche Gezag bij Gouvernements Blad van 1816 No. 2 is afgekondigd. Bij dat artikel doet de Koninklijke Wetgever het als zijn wil kennen, dat het Hof van Civile Justitie, in welks plaats het tegenwoordige Geregtshof is opgevolgd, »in de Manier van Procederen, in de kolonie *gebrui-»kelijk*, geene andere veranderingen zal maken, die *niet* bij dat Reglement zijn »bepaald."

De uiterste omzigtigheid welke de Koninklijke Wetgever, teregt omtrent alle veranderingen tot dat onderwerp betrekkelijk heeft willen doen in acht nemen, — en eene blijkbare herhaling van zijn' wil, dat niet *de Regter* maar *Hij zelf* die veranderingen bepale en vast stelle, — liggen ondubbelzinnig opgesloten in de verdere bepalingen van het aangehaalde art. 64 houdende: »dat het Hof eene »verbeterde Manier van Procederen zoude *ontwerpen*, en *aan den Gouverneur* ter »hand stellen, ten einde door denzelven *met zijne consideratiën* aan het Departe-»ment van Koloniën te worden overgezonden, om daaromtrent *door Zijne Majesteit* »te worden gestatueerd, zoo als zal worden bevonden te behooren."

Bij al het voorgaande komt nog in aanmerking, dat bij artikel 27 der Instructie van het Geregtshof, gearresteerd bij *Koninklijk Besluit* van 26 Februarij 1833, No. 104, alhier afgekondigd bij Gouvernements Blad van 1843 No. 2, ten duidelijkste is bepaald: dat het Geregtshof *uit den aard* van deszelfs instelling geroepen zijnde ter toepassing *van de bestaande wetten*, den kring van deszelfs bemoeijingen *daartoe* zal moeten beperken, en dienvolgens in de door hetzelve te geven *vonnissen*, *bevelen* of *appointementen* zich zal *moeten onthouden* van eenige *beoordeeling* omtrent de *waarde* of de *doelmatigheid* dier wetten.

Maar om de *bestaande Costume* of *Stijl*, welke *regtens met eene wet gelijk staat*, zoo als ik dit hiervoren heb betoogd, te abrogeren of in de regtspleging niet te volgen, op grond dat zij moet beschouwd worden als *corruptele*, *moet de regter* noodwendig in eene beoordeeling treden van de *waarde* en de *doelmatigheid* dier *Costume* of *Stijl*.

Doch juist *deze beoordeeling* is aan het Geregtshof bij het aangehaalde art. 27 zijner instructie door den Koning streng verboden en ten eenenmale onthouden, en hieruit vloeit dus van zelf voort: dat het Geregtshof de bestaande Costume en Stijl, onverschillig of zij al dan niet als corruptelen te beschouwen zijn, behoort op te volgen, toe te passen en te handhaven, tot dat die Costume en Stijl door de bevoegde Wetgevende Magt binnen deze kolonie, zullen zijn geabrogeerd.

Ik geloof op grond van al het voorgaande, als eene onbetwistbare waarheid te mogen stellen: dat *de Regterlijke Magt* in deze kolonie de bevoegdheid *niet* bezit, om Costumen en Stijl te abrogeren of af te schaffen, zelfs al mogten zij als corruptelen te beschouwen zijn, maar dat zulks moet geschieden door *de Wetgevende Magt*.

Let men wijders op de hoogst gevaarlijke en noodlottige gevolgen die uit de aanneming van het tegendeel, voor de orde in de Maatschappij, — voor de noodzakelijke scheiding en afbakening van de attributen der verschillende Staatsmagten, — en voor het welzijn en de bescherming van het eigendom, de eer, de vrijheid en het leven der ingezetenen moeten voortvloeijen, dan wordt de waarheid dier stelling ten krachtigste bevestigd.

Want neemt men het tegendeel dier stelling aan, dan zal daardoor eene wijde deur voor de schromelijkste misbruiken geopend worden, omdat daardoor de *bestaande* burgerlijke regtspleging en het *bestaande* burgerlijke regt binnen deze kolonie voor het grootste gedeelte door de *Regterlijke Magt* zouden kunnen worden veranderd, wanneer het tijdelijke personeel dier magt, de *bestaande Stijl* en *Costumen* als *corruptelen* mogt aanmerken. Hierdoor zoude van lieverlede de *Wetgevende Magt* in handen der *Regterlijke Magt* kunnen overgaan, niettegenstaande volgens de bepalingen der Nederlandsche Grondwet en krachtens de wetten alhier in vigeur, de Wetgevende Magt in deze volkplanting, alleen en bij uitsluiting aan den Koning

en bij delegatie aan den Gouverneur is opgedragen en onder de gewigtigste en onschendbaarste prérogativen en attributen der Kroon behoort.

Immers hoewel de Regterlijke Magt geene uitspraak doet bij wege van *algemeene* verordening, worden nogtans door de aanneming van *hetzelfde beginsel* in *alle gelijksoortige zaken, dezelfde gevolgen* geboren, welke uit eene *algemeene verordening* zouden ontstaan.

Als een verder hoogst nadeelig gevolg mag aangemerkt worden dat: terwijl de afschaffing van *Costumen* en *Stijl* door de *Wetgevende Magt* bij *openbare afkondiging* de ingezetenenen *voor de toekomst* tot rigtsnoer dient en tot waarschouwing strekt in alle maatschappelijke handelingen, en geene *terugwerkende kracht* heeft, integendeel de afschaffing dier *Costumen* en *Stijl* door de *Regterlijke Magt* in hare *uitspraken*, op grond dat zij als corruptelen moeten beschouwd worden, den ingezetenen *onverhoeds* overvalt, en eene *terugwerkende kracht* heeft, aangezien die meening van den Regter omtrent die *Costumen* en *Stijl* door hem wordt toegepast op zaken en handelingen aan zijne beslissing onderworpen, welke hebben bestaan en plaats gehad, *vóór* dat die meening der Regterlijke Magt den ingezetenen met eenige mogelijkheid *konde* bekend zijn.

En eindelijk komt bij dat alles nog: dat bij mogelijke verandering van het tijdelijke personeel der Regterlijke Magt alhier, tevens eene verandering van meening omtrent de geldigheid of ongeldigheid van *Costumen* en *Stijl* kan ontstaan en alzoo de gelegenheid kan geboren worden, dat eene tegenstrijdigheid van regterlijke gewijsden plaats vindt, gelijk zij door de handelingen van den President inderdaad reeds *heeft* plaats gevonden, welke de schromelijkste regtsonzekerheid kan na zich slepen, de justiciabelen onherstelbare schade en nadeelen kan veroorzaken, en eene betreurenswaardige verwarring kan doen ontstaan, welke in iedere beschaafde en wel geordende maatschappij zorgvuldiglijk behoort vermeden en voorgekomen te worden, vooral wanneer, zoo als binnen deze kolonie, de regtspleging en het regt op zichzelve reeds zoo veel te wenschen overlaten.

Na al het vorenstaande mag het als bewezen, als waar en als onomstootbaar aangenomen worden, dat de *Regterlijke Magt* binnen deze kolonie *niet* bevoegd is en *niet* bevoegd kan zijn, om de bestaande *Costumen* en *Stijl*, al zijn zij als *corruptelen* aan te merken, te *abrogeren* of *af te schaffen*, maar dat die *abrogatie* of *afschaffing* door de *Wetgevende Magt* behoort te geschieden.

Onderzoek der gronden door den President aangevoerd, ter verdediging zoo mogelijk, van het aangewezen tweede hoofdgebrek zijner jurisprudentie.

Er blijft nu alleen slechts nog over te onderzoeken: op welke gronden de President wil beweren, in strijd daarmede te hebben mogen handelen.

Ofschoon, zoo lang hetgene ik hiervoren op het gezag der wet en der geachtste en meest gezaghebbende schrijvers over het regt ten dien aanzien heb aangevoerd, niet is wederlegd, zoo als het ook niet wederlegd kan worden, geene andere bedenkingen op de beslissing van het geschilpunt van invloed zouden kunnen zijn, wil ik evenwel aantoonen dat die gronden van den President, voor zoo verre zij mij bekend zijn, geene beteekenis hebben en tegen het door mij hiervoren aangevoerde niets kunnen afdoen.

De eerste en voornaamste, ik mag wel zeggen de eenigste grond, die mij daaromtrent bekend is, wordt gevonden in het laatste gedeelte der tiende overweging, van het appointement door den President in dato 4den December 1855 gegeven, op het request van den waarnemenden Kolonialen Ontvanger en Betaalmeester, van 27sten Augustus te voren, waarvan door mij reeds meermalen in den loop dezes melding is gemaakt.

Aldaar zegt de President: "dat volgens de leer zoo van het Romeinsch als van "het Oud Hollandsch Regt, omtrent de kracht aan costumier regt toe te kennen, "in een gebruik of costume steeds justitia en rationabilitas wordt gevorderd, en "wanneer zij met gezonde beginselen des regts, met de gezonde rede en met het "algemeen belang in strijd is, hoe oud zij ook mogte zijn, als eene corruptele "moet worden aangemerkt quae a judice non observari sed potius aboleri debet. "(Voet, ad tit ff. de legibus etc. No. 27 sqq. van der Linden, Handboek "pag. 7 en 8.")

Al dadelijk, vermeen ik, tot bekorting der zaak, het gezag van van der Linden, door den President hier aangevoerd niet in het breede te behoeven te onderzoeken, vooreerst: omdat van der Linden, ter aangehaalde plaatse voor het gezag van hetgene hij zegt in notis No. 1 wijst op l. 39 ff. de Legib. en Voet ad d. t. No. 28. Daar ik mij nu met die wet zoowel als met de aangehaalde, plaats van Voet zal bezig houden, is zulks niet noodig ten aanzien van van der Linden. Maar ten anderen is het gezag van van der Linden zelven ten deze van geene de minste toepassing, omdat hij wel zegt: dat eene *corruptele* moet worden tegengegaan, maar er niet bijvoegt: dat het *door den regter* behoort te geschieden. Niemand zal betwisten dat eene *corruptele* behoort te worden afgeschaft, maar die afschaffing behoort te geschieden *door de Wetgevende Magt.*

Blijkens de aangehaalde overweging van den President, beweert hij in de eerste plaats: „dat in een gebruik of costume *steeds* justitia en rationabilitas worden „gevorderd."

Maar ik heb hiervoren reeds aangehaald het gezag van Groenewegen, de Legib. Abrog. ad l. 34 ff. de Legib., alwaar men vindt: dat het *niet* noodig is tot bewijs eener costume, „*quae juri è diametro contraria non est,*" dat dienovereenkomstig in contradictoir regtsgeding geoordeeld zij.

Hieruit mag alzoo veilig de gevolgtrekking gemaakt worden, dat, wanneer de Costume of Stijl niet is: „Juri è diametro contraria" zij geldig behoort te zijn.

Het gemis van *justitia* en *rationabilitas* alléén is op zich zelf niet voldoende om de Costume ongeldig te maken; — zij moet ook tevens zijn: „juri à diametro contraria."

In dat gemis van justitia en rationabilitas ligt *niet van zelf* opgesloten, dat de costume juri è diametro contraria is. Want er zijn vele zaken aan te wijzen, die, hoewel zij justitia en rationabilitas *missen*, nogtans *niet* zijn: juri è diametro contraria.

Het gemis van justitia en rationabilitas in de Costume is van *negativen* aard, maar de eigenschap, dat zij is: juri è diametro contraria, is van *positiven* aard, en dit *positief* wederregterlijk karakter moet de Costume bezitten, zal zij volgens de aangehaalde plaats van Groenewegen als ongeldig kunnen beschouwd worden.

Evenzeer heb ik hiervoren aangehaald Brunneman ad l. Quod non ratione 39 ff. de Legib. No. 1. De Costume, zegt hij daar, moet *rationabilis* zijn. Maar desniettemin, indien zij ex errore ac forte ignorantia juris langdurig is geobserveerd, *blijft zij geldig*, wanneer zij niet is: Contra jus naturale, nec nutriat peccatum.

Ook hier dus wederom is het niet het *negatief* gebrek aan rationabilitas, maar het *positief* gebrek dat de Costume is: Contra jus naturale ac nutriat peccatum, welke haar krachteloos maakt.

Uit dit alles blijkt derhalve, dat de President te veel heeft gezegd door te beweren: dat in een gebruik of Costume *steeds* justitia en rationabilitas vereischt worden.

De President schijnt dan ook zeer wel de zwakheid en onhoudbaarheid dezer redenering te gevoelen, daar hij verder gaat, de *positive* gebreken opsomt, welke de Costume volgens zijn beweren moet bezitten, en zegt: „dat een gebruik of Cos„tume, hoe oud zij ook mogt zijn, als eene corruptele moet worden aangemerkt, „*wanneer zij met gezonde beginselen des regts,* met de gezonde rede en met het „algemeen belang in strijd is."

Drie tegenstrijdigheden alzoo eischt de President in de Costume om haar tot corruptele te maken; zij moet strijden: 1°. met gezonde beginselen des regts; 2°. met de gezonde rede; en 3°. met het algemeen belang.

Maar ik zal, naar ik vertrouw, overtuigend aantoonen, dat al deze drie punten onjuist zijn, — dat zij te algemeen zijn gesteld, — en dat zij niet van toepassing kunnen gemaakt worden.

De President beweert dan ten eerste: dat de Costume corruptele is, wanneer zij strijdt met *gezonde beginselen des regts.*

Ik zal bij de behandeling van het tweede punt gelegenheid hebben om te spreken over die „gezonde" regtsbeginselen en die „gezonde" rede van den President.

Maar deze eerste stelling van den President wordt dadelijk wederlegd, door de reeds aangehaalde plaatsen bij Brunnemann, alwaar hij leert, dat de Costume moet zijn contra *jus naturale*. Alleen wanneer de Costume met het *Natuurregt* strijdig is, dan is zij eene corruptele. De strijdigheid met het *Burgerlijke regt* of met *de wet* maakt de Costume niet ongeldig, daar integendeel de *latere* Costume, die boven de *vroegere* wet heeft gegolden, die wet heeft geabrogeerd, in het bijzonder, wanneer, zoo als binnen deze kolonie het geval is, de *Uitvoerende* en *Wetgevende* Magt daartegen niets verordend heeft, maar door stilzwijgen daaraan hare goedkeuring heeft gehecht, zoo als zulks blijkt uit de reeds vroeger aangehaalde l. 32 § 1 in fine, l. 35 en 36 ff. de Legib. en de Groot, De jure belli ac pacis, lib. 2, Cap. 4, § 5. No. 2.

Niet alleen derhalve moet de stelling van den President vervallen, omdat hij den term: *regt* in de aangehaalde woorden *in algemeenen zin* heeft gebruikt, maar ook wanneer men hem met dien term de bedoeling mogt toekennen, dat hij gemeend heeft: de beginselen van het *burgerlijke* regt, blijft die stelling verwerpelijk, omdat, zoo als is aangetoond, de strijdigheid der Costume met het *burgerlyke* regt haar niet *om die reden* tot *corruptele* maakt.

De tweede tegenstrijdigheid door den President opgenoemd, is: *met de gezonde rede*.

Alvorens tot de wederlegging hiervan te treden zij het mij vergund eenige opmerkingen te doen voorafgaan, over de waarde welke men aan dergelijke termen van den President te hechten heeft.

Wanneer men de gelegenheid gehad heeft de beslissingen door den President gegeven opvolgend na te gaan en bij te wonen, dan springt het in het oog, dat de President bij alle gelegenheden, of het te pas komt of niet, de woorden: *gezonde* regtsbeginselen, *gezonde* regtsbegrippen, *gezonden* zin en *gezonde* rede gebruikt of liever misbruikt met eene kwistigheid, die door de onbestemde beteekenis waarin en door de verschillende aangelegenheden waaromtrent zij aangevoerd worden, aan die woorden alle waarde ontnemen en hunne meening een raadsel doet zijn.

De President heeft, naar mij gezegd is, van den term: „gezonde rede" gebruik gemaakt bij eene gelegenheid, welke ik hier niet ongepast acht aan te stippen, vooreerst: omdat ik daardoor de geschikte gelegenheid heb, om de vermelde *tweede* tegenstrijdigheid, door den President opgesomd, om eene Costume tot corruptele te maken, meer volledig te behandelen, en ten andere: omdat daaruit nog nader blijken kan, hoe ook na mijne bedanking als Procureur, de President iedere gelegenheid gretig heeft aangegrepen, om in het openbaar bedektelijk mij aan te randen.

Ik had bij mijne bedanking van 18 Januarij 1857 gezegd: dat ik in opregtheid voor de vijandigheid van den President jegens mij geene andere redenen kon vinden, dan dat mijne bescheidene meening met het oordeel van den President verschilde, vooral daarin: dat ik naar mijne innige overtuiging onder verbetering vermeen, dat de bestaande Costumen binnen deze Kolonie, dat de Stijl en Practijk voor het Geregtshof, sedert onheugelijke tijden gevolgd en geobserveerd, ongeschonden moeten bewaard blijven en gehandhaafd moeten worden; dat daarin geene verandering mag ingevoerd worden door het Regterlijke Gezag, maar dat die veranderingen behooren te emaneren van de Wetgevende Magt.

De President wist zich spoedig eene gelegenheid te verschaffen, om mij hierover eens geducht te regt te stellen. Want weinige weken na mijne bedanking, toen in de eerste helft van Februarij 1857 de heer Procureur Generaal bij het Geregtshof werd geïnstalleerd, vond de President goed, ofschoon het daartoe noch de plaats, noch de tijd, noch de gelegenheid was, eene zeer lange redevoering te houden, naar mij gezegd is, hoofdzakelijk ten onderwerpe hebbende het costumier regt, waarbij hij met een' verschrikkelijken omhaal van geleerdheid en een' overvloed van eigene redeneringen trachtte te betoogen: dat hij gelijk en ik ongelijk

had, in zulke regt op het doel afgaande termen, dat allen, die met de omstandigheden van het oogenblik bekend waren, daardoor ten sterkste werden getroffen, en in die zeer lange inwijdingsrede van den President, ten duidelijkste zagen eene vreesselijke Philippica tegen mij.

Ik was daarbij niet tegenwoordig. De President sprak geheel alleen, en gelijk dit meer gaat, had hij mitsdien glorieus gelijk.

Maar de President moet daarbij, vreemd genoeg en zonder zijn' bron op te geven, naar mij gezegd is, gebruik hebben gemaakt van een gedeelte of van het geheel der woorden van Matthijse, voorkomende bij van der Linden, in zijn Supplement op Voet, ad tit. ff. de Legib. § 36, luidende: „Een mocht oic vragen, of een Rechter eenighe sake ghemoetede, dair in der steden rechten niet „of bescreven en stonde, wat hy dair of schuldich waïr te doen, men zal antwoirden aldus: *Bona consuetudo per optima interpres Legis*, dats te segghen: „Goede gewoente is die beste bewissinge des onbescreven Rechts. Dairom, als „een Rechter dair of yet ghemoet, zal hy dair of spreken metten ouden wysen, „en de sal houden die goede ghewoente voir goet recht; want het is te dencken, „wair een zake niet goed, sy zoude ghekeert van den Wyzen, dat zy in geenre „woenten en quaem."

Indien de President deze woorden inderdaad heeft gebruikt en met het doel om hetgene ik bij mijne bedanking gezegd had en hiervoren is aangehaald te wederleggen, dan is zulks geheel mis, omdat ik mij met die woorden van Matthijse *volkomen* vereenig. — Het is juist omdat de *Costume* en de *Stijl* binnen deze Kolonie door *alle* vorige regters, of zoo als Matthijse hen noemt: „*ouden wijsen*," onafgebroken en zonder uitzondering zijn toegepast en opgevolgd, — omdat zij gehandhaafd zijn, ook toen het Geregtshof met meerdere leden dan thans en wel met minstens een vijftal in burgerlijke zaken regt sprak, — toen derhalve de geringste meerderheid van *drie* stemmen reeds gelijk stond aan de unanimiteit van stemmen, welke thans zoude kunnen plaats vinden, — dat ik het ook nu nog in strijd met het regt acht, dat van die Costume en Stijl worden afgeweken, daar, indien zij niet goed waren en *door den Regter mogten* worden afgeschaft, zij reeds vroeger en *vóór* de optreding van den President wel zouden gekeerd zijn, en het niet zoude zijn toegelaten, dat zij tot eene *gewoonte werden;* en ik zeg het met het slot der aangehaalde woorden van Matthijse: Het is te denken, dat, indien eene zaak niet goed ware, zij zoude gekeerd zijn geworden van de wijzen, opdat zij niet tot gewoonte wierde.

Maar als de President die woorden mogt hebben aangevoerd, om te kennen te geven: dat *hij* voor *Suriname* eindelijk „*de wijze*" is, welke de zaken keeren moet, opdat zij geene *gewoonten* worden, dan verschil ik lijnregt met hem van meening. — Er waren vóór hem mannen geplaatst in den Regterstoel die hij nu bezet, die ten volle bekend waren met het burgerlijke regt en de burgerlijke regtspleging dezer kolonie. De regtspraak in deze kolonie is vóór zijne komst, ja lang vóór dat hij nog de eerste lessen der regtsgeleerdheid zich mogt inprenten, in handen geweest van mannen, uitblinkende door schranderheid, scherpzinnigheid en diepe veel omvattende kennis en geleerdheid; — mannen die het sieraad waren van den Regterlijken stand waartoe zij behoorden, en waarvan meer dan één nog dagelijks der Maatschappij goede en gewigtige diensten bewijst; — mannen die bij de regterlijke beslissing der zaken aan hun oordeel onderworpen, de regten der partijen naauwgezet, gemoedelijk en strikt regtvaardig bepaalden, niet naar hunne eigene willekeurige en wispelturige opvatting van hetgene regt en wet was, maar naar de beginselen van het regt, zoodanig als dat daadwerkelijk bestond, bekend was, en werd in acht genomen, te midden der Maatschappij waarin zij geroepen waren dat regt uit te oefenen. — En ik kan op grond van dit alles niet toegeven, dat de President eindelijk die wijze, dat licht, dat orakel zoude zijn, waardoor de onkunde, onwetendheid, onbekwaamheid en ongeschiktheid *van allen* die vóór hem binnen deze kolonie met

de Regterlijke Toga bekleed waren, eensklaps aan de wereld zoude worden verkondigd en voor een' ieder worden blootgelegd.

Ik zoude evenwel op grond van de hiervoren aangehaalde woorden van Matthijse alleen, van de bedoelde lange redevoering van den President ten deze geene melding hebben gemaakt. — Maar hij moet daarbij, — zijn de mij gedane mededeelingen juist, — zijne begrippen omtrent costumier regt, hoofdzakelijk hebben gegrond op: de *gezonde rede*, die hij tot schering en inslag van het door hem gesprokene gemaakt heeft.

Wanneer ik dus behandel het tweede gebrek waardoor volgens beweren van den President, de costume als corruptele moet beschouwd worden, namelijk: strijdigheid met de *gezonde rede*, dan kan al hetgene ik daaromtrent zeggen zal evenzeer van toepassing gemaakt worden, op de vreesselijke Philippica door den President tegen mij gehouden bij gelegenheid der installatie van den heer Procureur-Generaal, voor zoo verre hij daarbij tot verdediging zijner begrippen omtrent costumier regt, „de *gezonde rede*" tot grondslag mogt hebben genomen.

Hoe ongezond de gezonde rede van den President is, kan uit de meesten zijner beslissingen blijken. — Ik heb daarvan in den loop dezes twee geringe staaltjes gegeven, bij de behandeling van zijn aangehaald motief uit het vonnis in zake van G. H. L. Bakker tegen B. C. van den Ende qq., omtrent de gevolgen der betaling van een gedeelte eener schuldvordering, en bij de behandeling van zijn appointement van 16 Januarij 1857 op het request van J. Telles van den 14den te voren, betrekkelijk de regten een' lasthebber toekomende voor hetgene hij ten behoeve van zijn' lastgever mogt hebben betaald.

Maar waarom heeft de President nog nooit bepaald: wat hij onder „*gezonde rede*" verstaat? — Deze bepaling zoude misschien van nut kunnen zijn, om de bedoelingen van den President met die uitdrukking eenigzins te kunnen gissen. Want bij geene enkele wet, noch bij een' enkelen regtsgeleerden schrijver, is de „*gezonde rede*" tot dus verre in wettelijken zin omschreven of geleerd.

De President heeft dan ook geene enkele wetsbepaling, geen enkel regtsgeleerd schrijver aangewezen noch kunnen aanwijzen, tot staving dat eene costume als corruptele moet worden beschouwd, wanneer zij zoo als de President, zegt, met de *gezonde rede* strijdig is.

Integendeel blijkt uit de aangehaalde plaats van *Brunneman* ad l. 39 ff. de Legib. dat zelfs wanneer de costume *niet rationabilis* is, maar *ex errore ac forte ignorantia juris* langdurig is geobserveerd, zij desniettemin geldig blijft, indien zij slechts niet: *nutriat peccatum.*

De regter moet oordeelen, niet volgens de *gezonde rede*, — een veelhoofdig monster, dat tot dekmantel van elke wetsverdraaijing, — tot voorwendsel van de schromelijkste magtsaanmatiging strekken kan, — maar de regter moet beslissen *overeenkomstig de wet, en overeenkomstig de costumen* welke *aan de wet gelijk staan.*

Vooral ten aanzien van costumen, behoort de regter zich in het bijzonder te onthouden, de *gezonde rede* naar *zijne* meening te raadplegen. De 20e en 21e wetten der Pandecten de Legib. en de 51e wet Ad legem Aquiliam § 2 in fine, geven daaromtrent voorschriften, die zoo tastbaar die „gezonde rede" van den President wraken, dat het niet ongepast kan zijn hen hier af te schrijven: „*Multa* jure „civili, *contra rationem disputandi*, pro utilitate communi recepta esse, innumera„bilibus rebus probari potest." — „Non omnium quae à majoribus constituta sunt, „*ratio reddi potest.*" — „Et ideo rationes earum, quae constituuntur, inquiri non „oportet: *alioquin multa ex his, quae certa sunt, subvertuntur.*"

Let men op hetgene de geachtste schrijvers omtrent het regt en de regtspleging, ten aanzien van de toepassing der „*gezonde rede*" op de regtspraak, als hun gevoelen kenbaar maken, dan blijkt ook daaruit dat *allen* ten krachtigste daartegen zijn. Zoo zegt *d'Aguesseau*: „Le magistrat qui ne veut relever que *de* „*sa raison*, se soumet, sans y penser, *à l'incertitude et au caprice de son tempé*„*rament.* — Comme la science n'est plus la règle commune des jugements, chacun

"se forme une règle; et si on ose le dire, *une justice conforme au caractère "de son esprit.*"

En hetgene *Beccaria* zegt, met betrekking tot het gevaarlijke van het algemeene *axioma:* dat de Regter *den geest* der wet moet toepassen, mag met veel meer nadruk aangewend worden, tegen de toepassing door den Regter van de door den President zoogenaamde: *gezonde rede,* en zijne woorden zijn evenzeer geldend voor het burgerlijke regt, als voor het strafregt waaromtrent zij gebezigd zijn. Sprekende van dat axioma zegt *Beccaria*: "L'adopter, c'est rompre la digue qui "s'oppose *au torrent des opinions.* Cette vérité me paraît de la dernière évidence, "quoi qu'elle semble un paradoxe aux esprits vulgaires, qui sont plus forte"ment frappés *d'un petit désordre actuel* que des *conséquences éloignées,* mais "*millefois plus funestes,* qu' entraine un seul principe faux adopté par une nation. "Nos connaissances et toutes nos idées se tiennent. Plus elles sont compliquées, "et plus nombreuses sont les routes qui y conduisent et qui en partent. Chaque "homme a sa manière de voir qui lui est particulière; et un même homme en "différens temps voit différemment les mêmes objets. L'esprit d'une loi," (hier zoude ik in plaats van: *l'esprit d'une loi* willen zeggen: de *gezonde rede*) "l'es"prit d'une loi serait donc *le resultat de la bonne ou mauvaise logique du juge.* Il "dépendrait *de sa bonne ou mauvaise digestion,* de la *violence de ses passions* ". . . . . et de toutes les petites causes qui changent les apparences "des objets *dans l'esprit inconstant de l'homme.* Nous verrions le sort d'un citoyen "changer par le transport de sa cause d'un tribunal à l'autre, et sa vie et sa "liberté *à la merci d'un faux raisonnement ou de la mauvaise humeur de son juge.* "Nous verrions celui-ci prendre *pour une interprétation légitime* de la loi, *le re"sultat vague d'une suite de notions confuses* qui se séroient présentées à son es"prit, nous verrions les mêmes crimes punis différemment en différens temps par "le même tribunal, pour vouloir consulter, non *la voix constante d'une loi inva"riable,* mais *l'instabilité trompeuses des interprétations arbitraires.*"

Niet minder van toepassing op de door den President zoogenaamde *gezonde rede,* is hetgene gezegd wordt door Mr. Jan Jakob Mauricius, — in het midden der achttiende eeuw Gouverneur dezer kolonie, en wiens oordeel in deze daarom wel bijzondere aandacht mag verdienen, — in de 8ste verhandeling van het tweede deel zijner: Regtsgeleerde Uitspanningen, ten onderwerpe hebbende: *De verbondenheid des Regters aan de wetten,* wanneer hij sprekende over het ongeoorloofde van het redeneren *door den regter over de Billijkheid* het volgende zegt: "Als aller menschen gedachten over de Billijkheid eens geweest waren, "zouden de wetten onnoodig zijn. Maar omdat Jan billijk acht 't geen Pieter "onbillijk noemt: zijn de wetten gemaakt om dat verschil te beslissen."

In plaats van de wetten, zijn het ten deze de *Costumen* welke aan de wetten gelijk staan, die dat verschil te beslissen hebben. Van de soms ongezonde "gezonde rede" van den Regter, kan noch mag er eenige sprake zijn.

Zoo vertrouw ik te hebben aangetoond, dat de strijdighid eener Costume met de door den President zoogenaamde "gezonde rede," op zich zelve haar niet tot corruptele maakt; dat in het belang der Maatschappij en in gehoorzaamheid aan de wetten "de gezonde rede" geen onderwerp mag uitmaken van het onderzoek en de beslissing *van den Regter,* — en dat mitsdien de door den President opgegeven tweede tegenstrijdigheid, geene kracht, beteekenis of invloed kan hebben.

De derde tegenstrijdigheid door den President aangewezen, welke de costume tot corruptele zoude maken is: *met het algemeen belang.*

Het zal ongetwijfeld elken aandachtigen lezer, die slechts eenigzins zich heeft laten gelegen liggen aan een onderzoek naar de pligten, de roeping en de bevoegdheid van den regter in de Maatschappij, reeds dadelijk in het oog springen, dat de President door deze tegenstrijdigheid op te noemen, *tastbaar* bewijst dat hij zijne attributen te buiten gaat, dat hij den kring overschrijdt waarin hij zich op wettig terrein bewegen mag, en dat hij *als Regter* zich de taak der *Wetgevende Magt* toeëigent.

Want wie weet het niet dat de regter in zijne beslissingen zich *niet* mag inlaten met het *algemeen belang*. Indien de wet of de *Costume* die aan de wet gelijk staat, inderdaad met het algemeen belang strijdt, *moet* de regter haar desniettemin getrouw, naauwgezet, eerlijk en volledig toepassen. Hij mag die toepassing niet weigeren of ontduiken, onder voorwendsel dat de wet of costume met het algemeen belang strijdig is, — het staat *hem* niet te onderzoeken welke de gevolgen zijner uitspraak zullen zijn, want zijne leus is of althans moet wezen: Fiat justitia, pereat mundus!

Teregt wordt daarom dan ook door Meijer, in zijn reeds aangehaald werk: Des institutions judiciaires, Liv. 8 Chap. 12 gezegd: „Le caractère du juge doit „présenter l'idée de la plus haute impartialité; il doit être l'executeur strict et sé„vère de la loi *telle qu'elle existe; aucune considération générale*, ne doit influen„cer sa décision: comment conserverait-il l'impassibilité indispensable pour l'exer„cice de ses fonctions, s'il devait avoir égard *au bien public*, s'il devait s'occuper „*des conséquences de son jugement*, s'il devait veiller *aux intérêts de la société*, s'il „devait s'écarter des *dispositions de la loi, seules règles* de l'étendue de ses de„voirs? Il n'est pas de milieu possible: ou le juge doit être le maitre de *changer* „la loi en l'appliquant, de substituer *sa volonté* à celle du législateur, *d'empiéter* „sur les fonctions de la première branche *du pouvoir souverain*, ce qui est inad„missible dans une société bien organisée; ou son autorité doit être bornée à une „*soumission aveugle* et à l'application de la loi, et alors il ne peut avoir aucun „régard *aux conséquences* de son jugement et à son influence sur *le bien-être public*."

Het algemeen belang *mag* dus geen onderwerp van onderzoek en beoordeeling voor den Regter uitmaken, veelmin eenigen invloed, hoe gering ook uitoefenen op zijne beslissingen. Is de wet of de Costume inderdaad met dat algemeen belang in strijd, — worden daardoor der Maatschappij zelfs de grootste onheilen berokkend, — wordt aan het welzijn der ingezetenen daardoor te kort gedaan, — doet zij de algemeene welvaart kwijnen, — ja zelfs bedreigt zij den staat met totalen ondergang, — *de regter* behoort niettegenstaande dat alles, onwrikbaar, bedaard, kalm en bezadigd de wet *in al hare uitgestrektheid* toe te passen, want de zorg voor de overeenkomst der wetten met het algemeen belang is niet aan de *Regterlyke Magt*, maar aan de *Wetgevende Magt* opgedragen en toevertrouwd.

Van daar dan ook dat bij geene enkele wetsbepaling, noch bij een enkel regtsschrijver, de strijdigheid eener Costume met het *algemeen belang* als voldoende wordt beschouwd om haar door den regter als corruptele in de toepassing te doen verwerpen.

En hierdoor zal dus wel als voldoende wederlegd mogen worden beschouwd, ook de derde en laatste grond welke de President heeft aangevoerd om zijne verwerping der Costumen binnen deze kolonie, zoo mogelijk te regtvaardigen.

Ik vermeen dan ook hiervoren volledig te hebben aangetoond: dat wanneer de Costume inderdaad *justitia* en *rationabilitas* mist, zij desniettemin geldig blijft, indien zij slechts niet is: juri è diametro contraria, — iniqua morum corruptela, — contra jus naturale, — nec nutriat peccatum;

dat de tegenstrijdigheid der Costume met „gezonde" regtsbeginselen, zoo als de President gelieft te zeggen, (van het *burgerlijke regt*), haar hare geldigheid niet kan ontnemen; en

dat hare tegenstrijdigheid met de „gezonde rede", zoo als de President zegt, en met het algemeen belang, *voor den regter* geene voldoende reden kan of mag zijn, om de Costume voor corruptele te verklaren en haar te abrogeren.

Nu blijft er slechts nog overig te onderzoeken, of inderdaad door Voet, ter plaatse door den President aangehaald, datgene wordt gezegd, wat de President omtrent de geldigheid der Costumen in het onderwerpelijke appointement van 4 December 1855 heeft uiteengezet, en of Voet inderdaad de woorden heeft gebezigd door den President bij dat appointement ter neder geschreven; en zoo bereik ik de slotwoorden van het laatste gedeelte der tiende overweging van dat appointement, waarbij de President zegt, blijkbaar op het gezag van Voet, ad

tit. ff. de legibus etc. No. 27 sqq., dat de Costume die de door hem opgegevene vereischten mist, of de door hem vermelde tegenstrijdigheden bevat, moet worden aangemerkt als eene corruptele: "*quae a judice non observari sed potius aboleri debet.*"

Het behoeft naauwelijks te worden opgemerkt, dat zelfs wanneer door het gezag van Voet, inderdaad konde worden bewezen, dat de meening van den President met de zijne, of dat zijne meening met die van den President overeenstemt, ten aanzien van de omstandigheden welke eene Costume tot corruptele maken, — en dat ook omtrent de bevoegdheid van de *Regterlijke Magt* om die corruptelen af te schaffen door den President dezelfde denkbeelden worden gekoesterd als door Voet, — dat alles nog niets zoude kunnen afdoen, om te wederleggen hetgene hiervoren door mij is betoogd, ten bewijze: dat krachtens de hier vigerende *locale* wetten, door de Wetgevende Magt afgekondigd, de *Regterlijke Magt niet* bevoegd is om Costumen af te schaffen op grond dat zij corruptelen zouden zijn.

Want ofschoon die door den President beweerde leer van Voet inderdaad mogt wezen zoo als de President haar heeft verkiezen voor te dragen, zal het gezag van Voet hoe aanzienlijk en welverdiend ook, voor de kracht van *locale* wetten moeten wijken, en de toepasselijkheid en geldigheid dier wetten niet in het minst kunnen verminderen of verzwakken.

Maar ik zal bovendien bewijzen, zoo als ik vertrouw, dat Voet *niet* leert wat de President hem in den mond legt; — dat de President zich zelfs niet heeft ontzien om de woorden van Voet te *veranderen*, — en dat hetgene Voet leert in geen geval de strekking *kan* hebben, om de *Regterlijke Magt* binnen deze kolonie de bevoegdheid te geven, om de Costumen en Stijl te abrogeren, onder voorwendsel dat zij corruptelen zouden zijn.

De plaats van Voet waarop de President bij het aangehaalde appointement doelt, is blijkbaar niet No. 27, maar het eerste gedeelte van No. 28 van zijne Comm. ad tit ff. de Legib. etc Het is duidelijkheidshalve van belang die woorden voor oogen te hebben, en ik zal ze daarom hier overnemen. Voet zegt: "Non "minus autem in consuetudine, quam legibus, justitia desideratur et rationabili-"tas; sic ut id, quod non ratione introductum, sed errore primum, deinde con-"suetudine obtentum est, in aliis similibus obtinere non debeat nec deinceps in judi-"cando servari, sed in universum aboleri potius, velut iniqua morum corruptela."

Al dadelijk springt het in het oog, dat terwijl Voet zegt: "in aliis similibus "obtinere non debeat, nec deinceps *in judicando servari*, sed *in universum aboleri* "potius," — de President aanvoert de woorden: "quae *a judice* non *observari, sed* "*potius aboleri debet.*"

Het gewigtige onderscheid in deze verschillende uitdrukkingen doet zich kennen in meer dan één opzigt.

Om dit onderscheid zoo duidelijk mogelijk aan te toonen, behoort onderzocht te worden welke de meening is en welke de meening kan zijn, van de woorden door Voet gebezigd.

Vat ik den juisten zin dier woorden, dan geloof ik dat zij beteekenen: Niet minder ook in de costume dan in de wetten, worden justitia en rationabilitas vereischt; zoodat datgene wat non ratione introductum, sed errore primum, *deinde*, (dat is: daarna, *met eenig tijdsverloop* daarop, in tegenstelling van: *deinceps*, *terstond* daarna, blijkens Schellers Lexicon in vocib.) als eene costume *is behouden* (obtentum est) in *andere verwante zaken* (*in aliis similibus*) niet behoort te worden behouden, noch *terstond daarna*, (*deinceps* in tegenstelling van *deinde*) in de regtspleging behoort te worden in acht genomen, maar veeleer in het geheel behoort te worden afgeschaft, als eene iniqua morum corruptela.

Voet zegt nu wel, dat datgene wat non ratione, sed errore primum, met eenig verloop van tijd als costume gegolden heeft, in andere *verwante* zaken *niet* behoort behouden te blijven; maar hij zegt niet dat dit ook het geval behoort te zijn, in *gelijksoortige*, dat is, *in alles* gelijke zaken, of zaken van *geheel denzelfden* aard.

Op het fijne onderscheid tusschen de latijnsche woorden: *similis* en *par* wordt door Scheller in zijn aangehaald Lexicon op het eerstvermelde woord gewezen, en hij maakt de opmerking, dat *similis* van *par* (*gelijk*) eigenlijk onderscheiden, en gevolgelijk *minder* is.

Par schijnt dus te moeten opgevat worden van zaken die *in alles* gelijk aan elkander zijn, *similis* daarentegen van zaken, die hoewel zij veel overeenkomst met elkander hebben, evenwel *niet in alles* gelijk zijn.

Het is op grond hiervan dat ik de woorden van Voet: *"in aliis similibus"* heb vermeend te mogen overbrengen niet, "in andere *gelijksoortige* zaken," maar: "in andere *verwante* zaken."

Is deze opvatting juist, zoo als ik onder verbetering vermeen dat zij juist is, dan blijkt het dat Voet niet heeft geleerd, dat omdat eene Costume als corruptele beschouwd moet worden, zij in dezelfde of *in alles gelijksoortige* zaken niet verder moet worden toegepast, maar alleen: dat eene corruptele niet op *andere verwante* zaken moet worden toegepast.

Deze meening van Voet, wordt naar het mij onder verbetering voorkomt bevestigd, door de omstandigheid dat hij zijn gevoelen blijkbaar grondt, op de door hem aangehaalde l. 39 ff: de Legib.

Die l. 39 heeft alleen de strekking, om de Costume die door *dwaling* is ingevoerd, niet tot andere *verwante* zaken uit te breiden, maar geenszins om haar *alle kracht* te ontzeggen. Dit wordt bevestigd door het voorbeeld waarmede Brunneman Op. Cit. op de aangehaalde wet, haar toelicht, en waaruit ten duidelijkste blijkt, dat die wet doelt, alleen op *aanverwante* of *niet in alles gelijksoortige* zaken, maar geenszins op *dezelfde* of *in alles gelijksoortige* zaken.

Deze opvatting der wet wordt nog nader bevestigd bij de inzage der Pandecten van Pothier, ad tit: de Legib. etc. N°. 23. Aldaar toch heeft hij deze l. 39 gerangschikt, *niet* onder Sectio II: *de Consuetudine*, maar onder Sectio I: *de Legibus in genere*, — waaruit dus genoegzaam blijkt, dat zij niet bepaaldelijk op *Costumen* maar op de *wet* in het algemeen van toepassing is. En hij voert die l. 39 op het einde van N°. 23 aan, om te doen uitkomen: dat de *ratio legis* niet *altijd* op *aanverwante* of *niet in alles gelijksoortige* zaken mag worden toegepast, in tegenstelling van hetgene door hem sub N°. 22 daaromtrent behandeld is.

Vat men dit alles te zamen, dan vermeen ik onder verbetering, dat de bedoeling van Voet en van de aangehaalde l. 39 hierop neder komt: Is de Costume *niet* door dwaling ingevoerd, dan heeft zij eene *extensive* kracht, en mag op andere *aanverwante* zaken worden toegepast, even als zulks ten aanzien eener *wet* zoude plaats vinden; maar is zij daarentegen *wel* door *dwaling* ingevoerd, dan heeft zij eene *restrictive* kracht, en mag alléén en bij uitsluiting worden toegepast, op dezelfde of *in alles gelijksoortige* zaken.

En zoo zal dus reeds hierdoor alleen het gezag van Voet door den President aangehaald, niets bijdragen, om het beweren van den President te regtvaardigen, omdat in de woorden van Voet niet ligt opgesloten, dat de regter de Costume in de zaak welke zij ten onderwerpe heeft niet zoude moeten toepassen, wanneer hij haar als corruptele gelieft te beschouwen.

Leest men de aangehaalde plaats van Voet met aandacht, dan treft het de opmerking, dat Voet niet zegt: nec in judicando servari, maar: nec *deinceps* in judicando servari. — Hij zegt dus niet dat de Costume die corruptele is, *niet* moet opgevolgd worden, zelfs al heeft zij gedurende zeer langen tijd gegolden, maar hij draagt alleen als zijn gevoelen voor, dat die Costume niet zoo maar *terstond* (deinceps) moet opgevolgd worden.

En dit zal voorzeker een ieder beamen. Datgene wat eene kortstondige dwaling is, — wat nog niet gedurende langen tijd, sedert onheugelijke jaren als regt is opgevolgd, — wat nog niet in de maatschappij als een vast, geldig en verbindend gebruik is aan- en opgenomen, behoort niet zoo maar *dadelijk* als eene Costume te worden aangemerkt, en de regter behoort zich zorgvuldig te wachten, van het in zijne uitspraken tot rigtsnoer te nemen of toe te passen. — Inte-

gendeel, dan is het zijn pligt, aantetoonen dat de beweerde Costume slechts korten tijd geleden haar ontstaan heeft gehad, en dat zij nog niet die sanctie verkregen heeft, welke de tijd alleen aan de Costume schenken kan.

Maar *ik* ben het niet die dit bestrijdt: het is *de President* die daartegen in zijne uitspraken, wanneer hem zulks te pas kwam, is te velde getrokken.

Want bekend is het hoe de President bij de 22ste overweging van een Arrest op 22sten Julij 1857 in eene strafzaak uitgesproken, als een grond voor zijne met alle regt en wet strijdige uitspraak: dat slaven in strafzaken tegen hunne meesters als getuigen mogen worden beëedigd, heeft aangevoerd: dat *in den laatsten tijd* bij de *Regterlijke Collegien* in deze kolonie *is aangenomen* om ook bij het hooren van slaven in strafgedingen hun getuigenis te doen beëedigen, — niettegenstaande in diezelfde overweging de President in één' adem erkent, dat zulks *vroeger niet* plaats vond.

Het is hier de gelegenheid niet om de gronden dier onregtmatige uitspraak te wederleggen, noch om aan te wijzen, de vele feiten die door den President in dat Arrest als *waar* gesteld worden, niettegenstaande zij in strijd zijn met hetgene werkelijk plaats vond, en waarvan het genoeg zal zijn hier aan te stippen dat bij diezelfde 22ste overweging de President durft te stellen: dat alhier door de Regterlijke Magt vroeger, werkelijk aan de *onbeëedigde* verklaringen van slaven *bewijskracht* is toegekend, hetgene ten eenenmale met de waarheid strijdig is, en waaromtrent ettelijke gevallen van het tegendeel zijn aan te wijzen, ten blijke dat alhier door de Regterlijke Magt vroeger naauwgezet is gevolgd de onschendbare regel: Testis non juratus *nullam* habetur *fidem*. — Een regel zoo overeenkomstig niet alleen met de beginselen van het burgerlijke regt, maar ook van het strafregt, dat, zoo als zulks bij Vromans, de Foro competenti 3. 24. 1. wordt uiteengezet, noch door *Costume*, noch zelfs door eene *wet* mag worden ingevoerd, dat aan *onbeëedigde* getuigen geloof geschonken moet worden.

En van daar dan ook, dat bij een vonnis van het Collegie van kleine zaken uitgesproken den 4den Augustus 1857, en dus naauwelijks eenige dagen na het Arrest van den President, door dat Collegie zeer te regt en overeenkomstig de waarheid is overwogen: „dat wel is waar *in den laatsten tijd* in eenige zaken „slaven als getuigen zijn beëedigd bij dit Collegie, echter *niet* tegen hunne mees„ters, en ook *niet* wanneer zij zelven de klagers waren; dat het niet opgaat uit „de beëediging in die *enkele* zaken *in den jongsten tijd*, afteleiden dat het *voort„durend* in *gelijke* en in *alle* gevallen *moet* plaats hebben, daar toch de vraag „niet zijn kan, wat in die zaken *geschied is*, maar wat *behoort te geschieden;* — „dat het HOOREN van slaven als getuigen sedert *zeer geruimen tijd*, moet geacht „worden kracht van *costumier regt* te hebben verkregen; doch dit *niet* kan gezegd „worden van hunne BEËEDIGING, welke in *enkele* zaken in den JONGSTEN TIJD „heeft plaats gehad, en in welke zaken trouwens, de beklaagden zich *niet* gelijk „thans tegen de beëediging hebben verzet."

Het Collegie van kleine zaken derhalve had gezegd, zoo als Voet het zegt: non *deinceps* in judicando servari, — maar de President had het tegendeel daarvan gelieven te verkondigen.

Maar om tot den tekst van Voet terug te keeren, — komt daaromtrent in aanmerking dat Voet verder zegt: Sed in universum aboleri potius.

Het is hier dat ik in het bijzonder wensch aan te toonen, hoe de President de woorden van Voet heeft verdraaid, hetgene bij vergelijking met den tekst in het oog springt.

Terwijl Voet schrijft: „nec deinceps in judicando servari, sed in universum „aboleri potius," — legt de President hem in de pen: „*quae a judice* non obser„vari, sed potius aboleri debet."

Maar het onderscheid tusschen die beide zinsneden is niet moeijelijk aan te wijzen.

De President doet het voorkomen, alsof Voet gezegd had, dat *de regter* de corruptele eerder moet *afschaffen,* — maar het blijkt dat Voet dit niet heeft ge-

zegd, maar alleen als zijn gevoelen heeft doen kennen, dat de corruptele, niet zoo dadelijk *in de regtspleging* moet gevolgd worden, maar eerder *geheel moet worden afgeschaft*. En dit zal een ieder toestemmen.

Maar Voet zegt het niet, zoo als de President dit doet voorkomen, dat die afschaffing *à judice, door den regter* moet geschieden. Hij laat geheel onvermeld door wien of door welke Magt dit behoort gedaan te worden, en hij geeft de bevoegdheid daartoe niet *aan den Regter*.

Het onderscheid dus tusschen de woorden van Voet en die van den President, is inderdaad hoogst aanmerkelijk en van zeer veel gewigt.

Trouwens blijkt het genoegzaam uit het *tweede* gedeelte van het aangehaalde No. 28, dat Voet de abrogatie van Costumen *niet* beschouwt als van de bevoegdheid *der Regterlijke Magt*, daar hij tot voorbeeld dier abrogatie wijst, op het reeds hiervoren door mij vermelde art. 61 der Ordonnantie op de Crimineele Justitie van 5 Julij 1570, waarbij *de Wetgever* en niet *de Regter*, de daar vermelde *Costumes* als *corruptelen* abrogeert.

Ik geloof door al het voorgaande genoegzaam te hebben bewezen, dat de President zich met het gezag van Voet *niet* kan behelpen, noch wat betreft de omschrijving die hij van eene corruptele geeft, noch wat betreft de beweerde bevoegdheid van *den Regter* om die corruptelen te abrogeren.

Maar ik kan verder gaan, en ik wil voor een oogenblik stellen dat Voet werkelijk beweerde, en dat het waarheid was dat hij heeft geschreven: dat eene corruptele *door den regter* mag worden geabrogeerd.

Behalve dat deze leer van Voet, zoo als ik reeds heb aangemerkt, van geen' invloed kan zijn om de hier vigerende *locale* wetsbepalingen, door mij aangehaald, krachteloos te maken, — zoude daaruit vooreerst niets anders blijken, dan dat Voet had geleerd, dat volgens het oud-hollandsch regt *in zijn' tijd*, de Regter de Costumen mogt abrogeren.

Doch dan rijst de vraag: Welke Regter?

Het antwoord hierop zoude moeten wezen, dat *alle* regters zulks mogen doen, omdat de President niet beweert, veel min heeft bewezen, dat Voet een bepaald regter bij uitsluiting zoude hebben aangewezen.

En zoo zoude dus de Maatschappij ten prooi worden gegeven, om hare dierbaarste belangen, om de geldigheid der wetten of wel der costumen die daaraan gelijk staan, heen en weder geslingerd te zien, in de handen van *alle* regters; om die Costumen door dezen voor *geldig*, door genen voor *ongeldig* te zien verklaren, — om in het eene geval zich door Costume *gedekt*, in het andere geval zich door Costume *bedrogen* te zien, — om af te hangen niet van *één' enkelen* wetgever, of van *ééne enkele* vergadering van wetgevers die eenparig te werk gaan, — maar van *onderscheidene* wetgevers en van *onderscheidene* vergaderingen van wetgevers, die niet slechts *onafhankelijk* van elkander, maar *in strijd met* en *tegen* elkander te werk gaan; — en er zoude een chaos ontstaan, eene verwarring geboren worden, die *niet* anders kan eindigen dan in de algeheele vernietiging van alle maatschappelijke orde en van alle regtsveiligheid voor personen en eigendommen.

Dat dit geene hersenschimmen zijn die mijne verbeeldingskracht schept, maar dat die zaken mogelijk, ja, dat zij gebeurd zijn, daarvan is reeds een bewijs te vinden in hetgene heeft plaats gehad, betrekkelijk de beëediging van slaven als getuigen in strafzaken tegen hunne meesters, en waarvan ik hiervoren reeds heb gesproken.

De President had ten name van het Hof beslist, dat ook de *Costume* die beeediging medebragt; — het Collegie van kleine zaken daarentegen bewees, dat die *Costume niet* gelden mogt en *niet* gelden kon, en dat mitsdien ook daarom die beëediging niet behoorde toegelaten te worden.

Tegenstrijdigheid alzoo tusschen den lageren en den hoogeren Regter omtrent de geldigheid der Costume, waarbij nog komt dat de lagere regter gelijk, de hoogere regter ongelijk had.

Maar er was meer.

Terwijl de President bij een Arrest ten name van het Hof op 22 Julij 1857 beslist dat die beëediging *behoort* plaats te hebben, verklaart de Commissaris ter rol *van datzelfde Hof, vijf dagen later,* bij eene uitspraak van 27 Julij 1857, dat zij *niet* behoort plaats te hebben.

De Commissaris ter rolle van het Geregtshof en het Collegie van kleine zaken, een gezamentlijk getal van *vier* regters, zijn het eens en beslissen dat de beëediging *niet* wettig is, — de President ten name van het Hof, een getal van slechts *drie* regters, beslist het tegendeel.

Moet het nu voor de rust dezer kolonie niet als gevaarlijk, althans als nadeelig worden aangemerkt, dat omtrent een zoo belangrijk onderwerp als dat waarvan hier sprake is, zoodanige schromelijke verwarring en onzekerheid in de regtspleging bestaan?

En toch is dit slechts een zwak staaltje, in vergelijking met de werkelijke noodlottige verwarring en onzekerheid welke de President in de *burgerlijke regtspleging* heeft veroorzaakt, door zijne wederregtelijke aanmatiging, om *in strijd* met *Costume, Stijl* en *Ususfori* zijne beslissingen uit te brengen.

Zoodanige toestand mag niet geduld worden, en alles wat hem mogelijk kan maken behoort voorkomen te worden.

Men moet dus aannemen, dat Voet, heeft hij al *den regter* de bevoegdheid willen toekennen om costumen te abrogeren, die bevoegdheid niet aan *alle* regters heeft willen geven.

En ik herhaal nu de vraag: Welke kan die Regter zijn?

Bij de beantwoording dier vraag zal ik aantoonen, dat krachtens het Oud-Hollandsch regt, die Regter niet *kan*, niet *mag* wezen, het Geregtshof binnen deze kolonie, en bijgevolg ook niet de President.

Het verdient opmerking, dat oudtijds in de Nederlanden, de Regterlijke Magt niet van de Wetgevende Magt gescheiden was. Immers zegt Meijer, in zijn reeds aangehaald werk: Institutions judiciaires, liv. 5 Chap. 8 et 11: „Les tribunaux, „dans les premiers temps des communes, *n'étaient pas distincts* de l'administration." „Anciennement les fonctions administratives et judiciaires *n'étaient pas distinctes.*"

Dit gemengd regterlijk en wetgevend gezag dat de regterlijke collegiën oudtijds uitoefenden, is later gescheiden en vooral bestaat zulks thans niet meer binnen deze kolonie.

Wanneer dus al uit het Oud-Hollandsch regt bewezen werd, dat aan den regter of juister aan *alle regters* de bevoegdheid gegeven was, om het gezag en de waarde der *Costumen* te onderzoeken en te beoordeelen, en hen des verkiezende voor *corruptelen te verklaren,* dan zoude daaruit nog geenszins volgen, dat op dien grond *ook de regter binnen deze kolonie* zulks zoude mogen doen.

Maar niettegenstaande die vermenging van regterlijk en wetgevend gezag, was ook *toen* zelfs, de abrogatie van *Costumen* niet aan *alle* regters, noch aan *alle* regtscollegiën geoorloofd. Slechts aan ÉÉN dier collegiën was bij de wet *speciaal* de bevoegdheid toegekend, om bij deswege bestaande verschillen, omtrent de geldigheid of ongeldigheid der *Costumen* uitspraak te doen.

Dat EENIGSTE regtscollegie, aan hetwelk die bijzondere en gewigtige Magt was toegekend, was: Het *Hof van Hollandt, Zeelandt en Vrieslandt,* of zoo als dit collegie doorgaans wordt aangewezen, het: *Hof van Holland.*

Maar omdat het *Hof van Holland* die magt bezat, kan daaruit volstrekt niet worden afgeleid, dat ook het *Hof van Suriname* en bijgevolg ook niet *de President daarvan* diezelfde magt zoude bezitten.

Want aan het Hof van Holland, was *bij de wet* toegekend eene *Souvereine Magt,* en het oefende een gemengd regterlijk, wetgevend- en administratief gezag uit.

Aan het hoofd van dat Hof stond de *Stadhouder,* zoo als zulks vermeld wordt bij van der Linden, Form van Proc. 1. 3. 25.

Bij art: 8 der Instructie voor dat Hof van Keizer Karel van den 20sten Augustus 1531, was onder vele andere hoogst gewigtige attributen aan dat Hof

speciaal opgedragen, tevens bepaald: „Dat *de Stadthouder*, *bij advise* van den „President en de Raede, ende de President en de Raede, *in absentie van den* „*Stadthouder* ook kennisse sullen hebben en nemen van saecken, aldaar gecalan- „geert werden *Costumen*, *gewoonten*, keuren ofte *herkomen*, van ondeughdeligckheijt, „dezelve *mogen declareren corruptelen*, en die als ondeugdelijck *aboleren* en *te niete* „*doen*, indien dat bevonden wert dat tet also behoort te geschien."

En van daar dan ook, dat van der Linden, op. cit. 1. 5. 21. sprekende van de competentie van het Hof van Holland zegt: dat dat Hof kennis neemt: „Wan- „neer *Costumen*, *Gewoonten*, Keuren of *Herkomen* van ondeugdelijkheid gecalangeert „worden, als welke het Hof mag declareren *corrupteele*, en die als ondeugdelijk „*aboleren* en *te niet doen*, indien bevonden werd dat het alzoo behoord te ge- „schieden."

Het verdient reeds dadelijk alle aandacht, dat de Keizer deze magt om *Costumen* enz. *te aboleren*, in de *eerste* plaats toekent *aan den Stadthouder*, bij *advise* van den President en de Raede; en in de *tweede* plaats: *in absentie* van den Stadthouder, *en anders niet*, aan den President en de Raede.

Was de *Stadthouder* dus *aanwezig*, dan was *hij* het die de *Costumen* enz. moest aboleren, en hij had daartoe alleen het *advies*, *niet* de *medestemming* van President en Raede te vragen

Als men er nu op let dat bij sommige der artikelen van diezelfde Instructie voor het Hof van Holland zoodanig voorbehoud ten faveure van den Stadthouder *niet* is gemaakt ten aanzien van de bij die artikelen *aan het Hof* opgedragen werkzaamheden, den blijkt hieruit, dat reeds toenmaals de Keizer aan den President en Raede, deze bevoegdheid om *Costumen* enz. te aboleren *niet anders* heeft toegekend dan in geval van *nood*, dat is: *in absentie* van den Stadthouder.

Deze magt om *Costumen* enz. te aboleren, was aan het Hof echter *niet* gegeven als een attribuut van zijn *Regterlijk gezag*, maar als eene der veelvuldige zaken van *Politie* en *Regering* welke zoowel bij het aangehaalde 8ste artikel, als bij vele andere artikelen der Instructie voor het Hof, aan dat Hof waren opgedragen.

Dit blijkt niet alleen uit de lezing der aangehaalde Instructie van het Hof, maar het wordt ook van elders bewezen. Want in het eerste deel van de: Staatkundige geschriften van Mr. Simon van Slingelandt, beschrijft hij in het 3de Capittel van zijne: Verhandeling van de oude Regering van Holland onder de Graaven, en van de verandering daarin gevallen sedert de troublen, — het deel, dat de Stadhouder en het Hof gehad hebben in de Regering onder de Graaven.

De lezing van dit gedeelte van de aangehaalde verhandeling zal talrijke bewijzen opleveren, dat het Hof niet bloot belast was „om justitie te administreren", maar ook „met zaken van Politie en Regering". En hoe hoog het gezag van den Stadhouder en het Hof was, — hoe verheven het standpunt was waarop zij geplaatst waren, blijkt uit het slot van het aangehaalde Capittel, alwaar de schrijver zegt: „De Stadhouder en het Hof, waren niet alleen onafhangelijk *van* „*de Staaten*, als *representerende* de Graaf, of Landsheer, en onmiddelijk aan dezelve „gesubordineert zijnde, maar ze waaren zelfs in eeniger wyse *booven de staaten*."

Maar *het Hof van Suriname* is niet op dezelfde wijze te zamen gesteld als *het Hof van Holland*, want vooreerst bevindt zich aan het Hoofd van dat Hof geen staatsdienaar die met gelijk gezag bekleed is, als de *Stadhouder*; — ten tweede: is aan *het Hof van Suriname* bij de wet niet *speciaal* de attributen toegekend, welke aan *het Hof van Holland* speciaal waren gegeven; — ten derde: mag *het Hof van Suriname* slechts blootelijk *justitie administreren*, maar het mag zich niet inlaten met: „saken van *Politie* en Regeering;" — en ten vierde: is *het Hof te Suriname* niet zoo als *het Hof van Holland*, *representerende den Landsheer*, veel minder nog „in eeniger wijze" verheven *boven* de *Wetgevende Magt* binnen deze kolonie, welke ten aanzien der wetgeving voor dit gewest is wat de „Staaten" oudtijds waren voor de Nederlanden.

Maar er is meer.

Had het Hof van Holland *onder de Graven* het deel in de Regering, waarvan

ik zoo even melding heb gemaakt en hetwelk door den Raadpensionaris van Slingelandt wordt omschreven, niet alzoo is het gebleven, toen de Nederlanden zich tegen het dwangjuk van Spanje hadden verzet. Want reeds gedurende het leven van den grondlegger der Nederlandsche vrijheid, Prins Willem van Oranje, zijn daaromtrent aanmerkelijke en gewigtige veranderingen ingevoerd, waarbij in het bijzonder aan *het hof van Holland* de bevoegdheid werd *ontnomen*, welke aan dat ligchaam was toegekend ten aanzien der abolitte van *Costumen* enz. bij het aangehaalde art. 8 der Instructie van 20 Augustus 1531, door Keizer Karel als *Graaf van Holland* vastgesteld.

En zoo beschrijft van Slingelandt in het vierde Capittel zijner aangehaalde verhandeling: de verandering in de oude Regering van Holland, voorgevallen gedurende het leven van Prins Willem den oude.

Al dadelijk treft het de aandacht bij de lezing van dit Capittel, dat na dat de Staaten op de Vergadering van 18 Julij 1572 den Prins voor hunnen generalen Gouverneur hadden erkend, hij spoedig eene ordonnantie emaneerde, ten einde onder anderen te voorzien op de provisioneele constitutie van een' Raad, „die de justitie in den Lande van Holland soude administreren tusschen partijen „en kennisse nemen van alle aangehaalde en aangeslaage goederen."

Men zal voorzeker het met van Slingelandt ter aangehaalde plaatse zeggen: „*Het is opmerkelijk*, dat de Prins spreekende in de voors. Ordonnantie van „het weder instellen van een Raad, of Hof van Justitie, maar alleen gewaagt „van „„het administreren van Justitie tusschen parthyen, en van het neemen van „„kennis van aangehaalde en aangeslaage goederen,"" schoon dat het Hof *onder de* „*Graaven* geconcurreert had *met de Stadthouder* in de *Politique Regeering*."

Het schijnt derhalve dat van het oogenblik, dat de betrekking van den *Stadhouder* als hoofd van het *Hof* had opgehouden, aan het Hof ook elk aandeel in de „Politique Regeering" zeer te regt is ontnomen.

Onder die „Politique Regeering", was ook begrepen, als een deel der Wetgevende Magt uitmakende, de abolitie van *Costumen* enz. welke onder de Grafelijke regering aan den *Stadhouder*, en alleen *bij zijne absentie* aan het Hof was opgedragen.

De ontneming dezer bevoegdheid aan het Hof, was volkomen consequent. — Want de aanleidende oorzaak, de grond dier bevoegdheid van het Hof onder de Graven, is *niet* te zoeken in de competentie of de attributen van het Hof als *Regterlijke autoriteit*, maar in de omstandigheid, dat de *Stadhouder*, de vertegenwoordiger van den Graaf of opperste landsheer zich *aan het hoofd* van dat Hof bevond, zoo als dit ten duidelijkste blijkt uit de omstandigheid, dat wanneer de *Stadhouder* tegenwoordig was, het Hof zich de bevoegdheid tot de abolitie van *Costumen* enz. niet mogt aanmatigen, daar zulks alsdan door den *Stadhouder* zelven, slechts bij *advies, niet medestemming*, van President en Raede, geschiedde.

En zoo maakt van Slingelandt op het einde van het aangehaalde vierde Capittel melding van de ordonnantie van 17 Maart 1581, waarbij bepalingen zijn gemaakt: „aangaande de saaken, waarover voortaan soude gehandelt worden *in* „*de Staatsvergaderingen*," — en onder die zaken, komt aan den voet van blz. 102 voor: „het *afdoen* of invoeren van *generale Costumen*."

Door deze wettelijke overbrenging van de bevoegdheid tot afdoening van *Costumen*, van het *Hof* naar de *Staatsvergaderingen*, is het buiten allen twijfel, dat die bevoegdheid *voor het Hof* had opgehouden en was te niet gedaan.

En daar alzoo zelfs het *Hof van Holland* later de bevoegdheid niet meer bezat om generale *Costumen* te aboleren, mag men het veilig als eene onomstootbare en duidelijke waarheid aannemen, dat ook het *Hof van Suriname* die bevoegdheid *niet* bezit, noch kan of mag bezitten.

Hierdoor zal tevens een grond te meer geleverd zijn, voor de lezing door mij naar ik onder verbetering vermeen te regt gegeven, aan de door den President aangehaalde plaats van Voet, ad tit ff. de Legib. No. 28, volgens welke het

mij voorkomt, dat Voet niet heeft gezegd zoo als de President hem in den mond legt: dat *de reqter* de *Costumen* als corruptelen mag aboleren, — maar dat hij heeft geschreven: dat de Costumen, die als corruptelen beschouwd moeten worden in de regtspleging niet gevolgd maar geabrogeerd behooren te worden, — *na* dat de *Wetgevende Magt* zulks zal hebben bevolen en gedaan.

Door al het vorenstaande vertrouw ik onomstootbaar te hebben wederlegd, al hetgene, althans voor zoo verre mij bekend is, door den Presiddnt is aangevoerd, om een' schijn van regt bij te zetten, aan de door hem zich aangematigde bevoegdheid om de *Costumen*, *Stijl* en *Usus fori* binnen deze kolonie te vernietigen en te veranderen, en daarvoor allerlei nieuwigheden in te voeren. En zoo zal dus de onwettigheid van het tweede hoofdgebrek in de jurisprudentie van den President gedurende de laatste twee of drie jaren, volledig zijn betoogd.

Betoog der noodzakelijkheid van de verdediging zijdens den adressant als Procureur, der hiervoren ontwikkelde beginselen omtrent costumier regt, als eene gebiedende pligt zijner betrekking als pleitbezorger.

Ik ontken niet en ik zal het nimmer ontkennen, dat ik als lid der balie, steeds met al mijne geringe krachten gepoogd heb, de hiervoren door mij uiteengezette beginselen te verdedigen en ingang te doen vinden, en dat ik op *wettig* terrein en door *wettige* middelen heb getracht, aan de noodlottige jurisprudentie van den President met die beginselen in strijd, zoo mogelijk een einde te doen maken, voor het belang der Maatschappij, voor het behoud van orde, voor de handhaving van regt en wet, en voor de regtsveiligheid van personen en eigendommen.

Ik zeg dat ik dit heb getracht op *wettig* terrein en door *wettige* middelen, omdat ik zulks niet anders heb gedaan dan door requesten en vertoogen aan den President zelven ingediend, of bij schrifturen aan Uwe Excellentie aangeboden, in zaken weswege mijn ministerie als pleitbezorger was ingeroepen.

Bestond hierin eenig kwaad? Of pleegde ik daardoor handelingen met mijne beroepspligten in strijd?

Voorzeker: neen.

Het moge in sommige maatschappelijke standen, voor hen die daartoe behooren een eerste vereischte, een eerste en schuldigste pligt zijn, de meest onvoorwaardelijke onderwerping, de striktste lijdzaamheid, en de meest blinde opvolging in acht te nen, ten aanzien van al hetgene door hunne meerderen gezegd, gedaan of bevolen wordt, zonder daartegen door woord of daad den minsten of geringsten tegenstand te bieden.

De militair b. v. die zich zoude veroorloven, tegen de handelingen en bevelen zijner superieuren, eenige aanmerking te maken of eenig verzet aan den dag te leggen, zoude ontwijfelbaar streng strafschuldig zijn, omdat te regt, voor het welzijn van de Maatschappij en de instandhouding en handhaving van het militair gezag, de ondergeschiktheid voor de ziel van de militaire dienst gehouden wordt.

Maar hoe noodzakelijk en pligtmatig zoodanige onvoorwaardelijke, blinde en lijdzame ondergeschiktheid voor sommige maatschappelijke standen ook moge zijn, voor de balie kan, mag zij niet gelden, en hare leden zouden hunne roeping miskennen, de eer van hunnen stand niet waardig zijn, het vertrouwen hunner medeburgers niet verdienen, indien zij zich zwijgend en lijdzaam lieten gebruiken als de werktuigen van alle onregt en geweld, — als de slaafsche dienaren van alle overtreding van magt en gezag, — als de hulpvaardige medepligtigen aan daden, die de orde in de maatschappij verstoren en de dierbaarste en meest onschendbare regten der ingezetenen op de meest openbare wijze aanranden.

De balie is het brandpunt waarin het behoud en de handhaving van alle belangen der maatschappij zich vereenigen, zij is het mondstuk der geheele maatschappij en wanneer men die balie tot zwijgen brengt, dan is de stem der geheele maatschappij gesmoord.

De pleitbezorger mag niet lafhartig zwijgen, wanneer de behartiging der hem

toevertrouwde belangen, wanneer zijn pligt hem gebiedt te spreken. — Welke schadelijke gevolgen dit ook voor hem moge hebben, hij is gebonden dien heiligen pligt te vervullen, of als eerlijk man af te zien van de roeping die hij vrijwillig op zich heeft genomen.

Maar wat zoude *ik* kunnen zeggen, omtrent een onderwerp waarover de voortreffelijkste mannen uit alle landen, en uit alle tijden slechts ééne stem hebben doen hooren? Wat zoude *ik* kunnen aanvoeren over eene aangelegenheid, met de pen van den beroemden Meijer beschreven?

Hoe juist en geheel eigenaardig noemt hij in het 31ste hoofdstuk van het 8ste Boek van zijn aangehaald werk, de balie: „le *surveillant naturel* des tribu„naux." „Le juge" zegt hij, „s'abaisserait, s'il prétendait faire parade d'une su„périorité qui n'existe que dans la répartition différente des fonctions, s'il abu„sait d'un pouvoir, qui ne lui a pas été confié dans ce dessin; il se rendrait „ridicule, s'il étalait à l'audience des prétentions mal fondées et contraires à la „décence"........

„Il doit être permis à l'avocat de donner à ses discours toute l'étendue qu'il „croit convenable, de discuter tous les faits comme tous *les points de droit qu'il „juge relatifs à l'affaire;* et ce serait priver les parties de leurs droits, réduire les „orateurs au silence, déconsidérer leur profession, que de leur imposer à cet „égard *la moindre restriction*"........ „L'avocat peut, *il doit même,* avec hardiesse „et franchise, *attaquer de front les principes qui lui paraissent* erronés *quelle que „puisse être l'autorité sur la quelle ils reposent*"........ „Les juges seront plus ap„pliqués à l'exercice de leurs fonctions, en se voyant en quelque façon surveillé „par un corps honoré de l'estime et de la confiance générale, reduisant *à sa juste „valeur* tout ce qui se passe dans les tribunaux, *quoique caché au public;* ne „pouvant réprimer des plaintes qui pourraient leur être adressées *à l'audience,* sur „des *excès de pouvoir* ou des *injustices* dont ils se seraient rendus coupables, ils „prendront à tache de ne point les mériter, et *ne dédaigneront pas de se discul„per,* s'ils étaient incriminés à tort: la marche de la justice en sera plus régu„lière."........ „L'avocat est aussi inviolable dans ses fonctions, qu'il se voyait „auparavant soumis, *exposé à l'arbitraire,* et souvent *sacrifié.* Ce n'est plus le „simple particulier qui se trouve en contradiction avec l'autorité lorsqu'il réclame „contre *des abus existans*; c'est *l'opinion publique* qui s'exprime par sa bouche, „*c'est le voeu de la nation dont il se constitue l'organe.*"

Ik heb deze woorden van Meijer in het breede overgenomen, omdat ik wenschte duidelijk aan het licht te brengen, dat in mijn geoorloofd verzet tegen de willekeurige en noodlottige magtsaanmatiging van den President, ik slechts overeenkomstig mijnen pligt en mijne roeping als pleitbezorger gehandeld heb. En daarin alleen, — wat de President achter mij om, in het geheim ter bestrijding daarvan ook moge zeggen, — daarin *alléén* is de oorzaak gelegen van zijne vervolging, van zijnen haat, van zijne wraak en vijandschap jegens mij.

Wie van ons beiden in zijne zienswijze gelijk heeft staat aan Uwe Excellentie te beslissen.

Naar hetgene mij is gezegd, heeft de President in zijne bulderende Philippica tegen mij, uitgesproken bij gelegenheid der installatie van den heer Procureur Generaal, de handhaving eener goede justitie, het behoud van de orde en het heil der Maatschappij, en wie weet welke lofwaardige zaken meer aangewezen, als de drijfveren en de doeleinden zijner handelingen.

Maar ook *ik* beweer in mijn gehouden gedrag diezelfde drijfveren, diezelfde doeleinden voor oogen te hebben gehad.

Wie van ons beiden heeft gelijk? Wie van ons beiden, — daargelaten voor dit oogenblik, de wettigheid of onwettigheid der daartoe door ons gebezigde middelen, — wie van ons beiden spreekt waarheid?

Geen van ons beiden verdient onvoorwaardelijk en blind geloof. — De gevolgen onzer handelingen moeten de waarheid onzer woorden zoo niet bewijzen, althans ten minste eenigzins waarschijnlijk maken. En wanneer die gevolgen het geheime

doelwit verraden dat wij met onze handelingen beöogd hebben, — wanneer bovendien die handelingen de bedekte streving naar dat doelwit aantoonen, — wanneer onze daden in strijd zijn met onze woorden, dan mag aan ons zeggen geen geloof worden gehecht, want dan is zulks veinzerij, dan is zulks onwaarheid.

Des menschen woorden beteekenen niets wanneer zijne daden daarmede in strijd zijn, en het is niet moeijelijk uit de geschiedenis talrijke voorbeelden aan te wijzen die de waarheid van dit gezegde staven.

Ook de regtspleging in het bijzonder levert daarvan meer dan genoegzame voorbeelden op.

Toen de afschuwelijke en menschonteerende Jeffreijs, de moordaanslagen van een' fanatieken Jakob II op zijn onschuldig volk onder den dekmantel der regtspleging ten uitvoer bragt, en mannen en jongelingen, grijsaards en vrouwen door galg en rad om het leven bragt, Engeland voor zijnen regterstoel deed sidderen en het dreigende zwaard des doods boven ieders hoofd zwevende hield, durfde HIJ er op te roemen zijn' *pligt* te vervullen en de *wet* te handhaven.

En toen een wreede en bloeddorstige Alva en zijn Bloedraad, Neêrlands bodem deed rooken van de stroomen onschuldig bloeds zijns ongelukkigen volks, — toen hij mannen, vrouwen en kinderen, met Godtergende bespotting van regterlijke formen, door zwaard en brandstapel ten grave deed dalen, — boogde *ook hij* daarop, en beweerde dat hij zulks deed ter vervulling zijner pligten, voor het belang des lands, voor de regten zijns Konings en *ter glorie Gods!*

De voorwendselen derhalve die de President mogt aanvoeren voor zijne handelingen mogen niet verblinden, om hunne *ware drijfveren* over het hoofd te zien, en die drijfveren naar hare gevolgen te beoordeelen.

En welke moesten nu de waarschijnlijke, ja ik mag wel zeggen, haast *zekere* gevolgen zijn, van de handelwijze van den President en van die van mij?

Door de *Costumen*, den *Stijl* en de *Ususfori* te *abrogeren*, door zich de Wetgevende Magt aan te matigen, — door de regtszaken te beslissen lijnregt strijdig met de vroegere regterlijke uitspraken omtrent zaken van denzelfden aard gegeven, — kon de President zijne eigenliefde streelen, en hij kon aantoonen dat hij eindelijk *het ware* regt binnen deze kolonie had uitgevonden en toegepast, hetwelk *al* zijne voorgangers niet hadden kunnen ontdekken, dat door hunne kortzigtigheid, onwetendheid en slofheid door hen niet eens van verre kon worden bespeurd. Door die magtsaanmatiging kon de President zich verder en dieper mengen dan zijne bevoegdheid het veroorloofde, in de zaken, belangen en aangelegenheden der justiciabelen; — hij breidde daardoor zijne magt, zijn' invloed uit buiten de grenzen waarin zij door de wet beperkt waren; hij opende zich de baan, om zonder eenigen teugel of de minste beperking, oppermagtig den scepter zijner willekeur te zwaaijen over de geheele maatschappij die van hem het regt had te vragen, — en hij kon zich alzoo bij allen geducht maken, zoo als hij zich inderdaad door zijne noodlottige jurisprudentie geducht *heeft* gemaakt.

Voor den President alzoo boden zijne handelingen naar zijne berekeningen aan: lof, roem, invloed, magt, aanzien en vooral: HEERSCHAPPIJ!

Maar welke konden de gevolgen van *mijne* handelingen wezen?

Ik was de invoerder noch de ontwerper van de *Costumen*, *Stijl* en *Ususfori*, welker heilige onschendbaarheid en ontwijfelbare verbindbaarheid in de handen der Regterlijke Magt, ik door alle geoorloofde en wettige middelen zocht te doen handhaven. — Zij hadden lange jaren vóór mij, ja sedert onheugelijke tijden bestaan. Hun behoud noch hunne afschaffing konden mij persoonlijk, als pleitbezorger, voordeel noch nadeel hoe ook genaamd aanbieden of toebrengen. — *Ik* had daarbij geen individuëel belang, meer dan *eenig ander*, of juister: dan *elk ander* lid der maatschappij. Voor *mij* was dus lof noch roem, aanzien noch magt, voordeel of winst daarvan te wachten.

Integendeel konde ik vooruit met zekerheid berekenen de schadelijke gevolgen, die mijn gedrag voor mij kon hebben.

Want ik mag vertrouwen, dat men mij niet zóó weinig doorzigt zal willen

ontzeggen, dat ik niet zoude hebben kunnen begrijpen, dat: door mij tegen de zienswijze, de handelingen en den wil van den President, al ware dit ook op *wettige, geoorloofde en pligtmatige* wijze te verzetten, ik mij daardoor hem tot vijand zoude maken.

Van den aanvang af, was mij even als aan alle anderen die met den President meermalen in aanraking kwamen en hem in zijne handelingen en gedragingen van nabij konden gadeslaan, zijne heerschzucht, zijne wreveligheid, zijn diepe afkeer van alle tegenspraak en zijne hartstogtelijke wraakzucht ten duidelijkste gebleken. Ik wist dus dat, door zijne onwettige handelingen niet zwijgend en aanbiddend te dulden, maar daartegen mijne zwakke stem te verheffen, ik in hem een' magtigen en gevaarlijken tegenstander zoude vinden, die bij zijne afschuwelijke vindingrijkheid in het kwade, zich wel de gelegenheid zoude weten te verschaffen, mij vele moeijelijkheid, onaangenaamheid en schade te berokkenen. — En dat mijne beschouwingen daaromtrent niet verkeerd waren, heeft de uitkomst bewezen; ja, die uitkomst heeft getoond dat de President verder is gegaan, dan waartoe ik hem in staat achtte. Want hij heeft mij niet blootelijk moeijelijkheid, onaangenaamheid en schade berokkend, — hij heeft meer gedaan: hij heeft door zijne schandelijke aanranding van mijne eer en mijn' goeden naam mij het brood ontroofd, — mijne vooruitzigten vernietigd, — mijne toekomst verwoest.

Voor mij alzoo boden mijne handelingen, naar onfeilbare berekeningen, niets anders aan, dan: onaangenaamheid, vervolging, magtige vijandschap en onherstelbare schade.

Ik kon dus mijne handelingen niet plegen *om* deze gevolgen, — ik heb ze gepleegd uit pligtbesef *in spijt* en *in weerwil van* die gevolgen.

Nu beslisse men wie de waarheid spreekt, met voor de drijfveren zijner handelingen het belang der Justitie, het heil der Maatschappij, en de vervulling zijner gebiedende pligten aan te wijzen.

In mijne zienswijze omtrent de gehoudenheid van den Regter tot de getrouwe opvolging en toepassing van de bestaande *Costumen*, *Stijl* en *Ususfori*, is niets gelegen, wat de eer of kieschheid van den regter kan kwetsen, veel min zijn geweten dwang kan aandoen.

De President heeft het tegendeel hiervan meermalen trachten aan te wijzen; maar het is inderdaad zoo niet. Want de Regter die van de Hooge Regering zijne benoeming als zoodanig binnen deze kolonie aanneemt, verpligt zich daardoor, om het regt alhier toe te passen zoo als het *daadwerkelijk* alhier bestaat, — zoo als het alhier in de maatschappij is opgenomen, — zoo als al zijne voorgangers het hebben toegepast en uitgeoefend, — en *niet* zoo als *hij* het zal gelieven te bepalen, te begrijpen, te beoordeelen en toe te passen. Daardoor wordt dien regter geen' gewetensdwang aangedaan, want het staat hem *niet* vrij de waarde of onwaarde te beoordeelen, van het regt welks toepassing en uitoefening hem door de Hooge Regering wordt opgedragen. — Het is zijn pligt zich daarmede niet in te laten tot regeling zijner uitspraken, en hij moet zich *slaafs* aan dien pligt onderwerpen om zedelijk *inderdaad vrij* te zijn.

Treft de regter in de toepassing van het bestaande regt, — waartoe de *Costumen, Stijl* en *Ususfori* mede behooren, — zaken aan wier afschaffing wenschelijk is, dan is hem de vrijheid gelaten die aan de Uitvoerende Magt aan te wijzen, ten einde krachtens het haar competerend *wetgevend* gezag die afschaffing te bepalen. Maar het staat dien regter niet vrij, door *zijne* uitspraken en dus op *eigen* gezag, die afschaffing der maatschappij *feitelijk* op te dringen. — Het is aan de *Wetgevende Magt* overgelaten de wetten te veranderen, wanneer tegen die veranderingen geene bezwaren van algemeenen en gewigtigen aard bestaan, welke hunne dadelijke invoering onmogelijk maken.

Wanneer zoodanige bezwaren voor deze kolonie niet bestonden, — dit is genoegzaam bekend, — zoude de Hooge Regering reeds voor lang eene algemeene geschrevene wetgeving alhier hebben ingevoerd. Maar hoe gewenscht en hoe noodzakelijk zoodanige geschrevene wetgeving ook zij, hinderpalen die onoverkomelijk mo-

gen genoemd worden, beletten der Regering om dat werk met blijvend nut tot stand te brengen. Hieruit behoorde de President eene aanleiding te meer te putten, om in het *bestaande* regt geene eigendunkelijke veranderingen in te voeren. Want ziet de Regering de bezwaren in welke met zoodanige veranderingen gepaard gaan, — oordeelt zij het ongeraden om daaraan voor alsnog de hand te slaan, dan behoort de President voor die meening te buigen, in plaats van in lijnregten strijd daarmede te handelen.

De President heeft getracht zijne eigendunkelijke feitelijke abrogatie der *Costumen*, *Stijl* en *Ususfori*, die *hij zelf* ontelbare keeren had toegepast, een' glimp van geoorloofdheid bij te zetten, en zijne eigene wispelturigheid en eigendunkelijkheid te bemaskeren, door de bewering: dat al mogt de regter vroeger ter goeder trouw in soortgelijke gevallen hebben *gedwaald*, hij zich met terugkeering van zijne dwaling binnen de grenzen van zijne bevoegdheid naauwgezet moet besluiten, en niet blijven voortgaan uitspraken te geven tot welke hij als regter geene bevoegdheid kan bezitten.

De President tracht hierdoor, het spreekwoord: *Dwalen is menschelijk*, tot dekmantel te gebruiken van zijne verkeerdheden en *opzettelijke* dwalingen. Want zijne *ware* dwaling bestond niet in het *volgen*, maar in het *afschaffen* der *bestaande* jurisprudentie.

Doch erkent de President zelf daardoor dat hij ontelbare malen heeft gedwaald, — dat hij regt heeft gedaan zonder te weten wat hij deed, — dat hij zonder onderzoek, zonder kennis van zaken ontelbare regterlijke uitspraken heeft gegeven, — dan blijkt daaruit niet alleen, dat hij van de Hooge Regering eene roeping heeft aangenomen, waartoe hij volgens zijn eigen beweren, niet de noodige kennis, kunde, geschiktheid en bekwaamheden bezat, en die hij alzoo volgens de inspraak van het geweten niet had behooren aan te nemen, maar hij neemt daardoor ook weg het zwakste vertrouwen dat men aan zijne meeningen in regtszaken zoude kunnen schenken. Want welk motief bestaat er om aan te nemen, dat de President die zelf erkent ontelbare malen regterlijke uitspraken te hebben gegeven, die als even zoo vele dwalingen moeten aangemerkt worden, niet in eene nog grovere dwaling verkeert, wanneer hij goed vindt zijne meening daaromtrent te veranderen? — Van hem, die zelf erkent zoo ontelbare malen omtrent hetzelfde onderwerp gedwaald te hebben, mag het niet ligtelijk geloofd worden, wanneer hij eensklaps beweert zijne dwaling te hebben ontdekt en de waarheid te hebben gevonden.

Maar deze gezochte en niets beteekenende verschooning van den President kan regtens van geen' den minsten invloed zijn. Want ik heb het hiervoren reeds aangewezen, dat de *Costumen*, *Stijl* en *Ususfori*, al zijn zij uit *dwaling* ontstaan en ingevoerd, desniettemin tot dat zij door de *Wetgevende Magt* zijn geabrogeerd, van kracht zijn en blijven, indien zij niet zijn: [1]) iniqua morum corruptela, — juri è diametro contraria, — contra jus naturale, — nec [2]) nutriunt peccatum.

Met welk regt matigt de President zich aan, terwijl hij zelf bekent ontelbare malen grovelijk gedwaald te hebben, over de meeningen van anderen te beslissen, en een veroordeelend vonnis uit te spreken, over allen die vóór hem het regt en de regtspleging binnen deze kolonie hebben toegepast en uitgevoerd? — Het vermoeden van waarheid behoort te bestaan aan zijde dier mannen die den President zijn voorgegaan, omdat zij eene overgroote meerderheid daarstellen, wier meening eerder vertrouwen en geloof verdient, dan de wankelbare en nieuw geformeerde opinie van den President alleen.

De veranderlijke jurisprudentie van den President, wanneer men haar van nabij heeft gadegeslagen, doet ten aanzien zijner uitspraken slechts denken aan de woorden welke Montaigne omtrent de wetten en instellingen in Frankrijk op zeker tijdstip heeft gebezigd: »Le pis que je trouve en notre état, c'est *l'insta-*

---

[1]) Men leze inplaats van: *indien zij niet zijn*, — *zelfs indien zij zijn*.
[2]) Voor *nec* leze men: *et*.

»*bilité;* et que nos lois, et nos institutions, non plus que nos vêtemens, ne peu»vent prendre aucune forme arrêtée.”

De werkelijke dwaling van den President bestond *niet* in hetgene hij *vroeger* had gedaan, maar in hetgene hij *later* deed. En de ware drijfveren hiervan worden zoo juist en duidelijk omschreven in de volgende regelen van Mr. A. Bake, dat zij hier wel niet als misplaatst zullen beschouwd worden: »Zoolang »als wij omtrent de waarde onzer meeningen zelve onzeker zijn, en bekennen »moeten, dat wij daarin zeer wel kunnen dwalen, met welk regt zullen wij dan »over de meeningen van anderen gaan beslissen, of hen trachten over te halen, »om liever met ons te dwalen, dan hun eigen voor waar houden te volgen? — »Doch hier is het juist dat zich meestal onze hartstogten in het spel mengen. »Het is er namelijk verre af dat wij altoos *te goeder trouw* eene meening op»vatten, of die van anderen bestrijden. De liefde voor ons eigen IK overweldigt »hierin zoo vaak de kracht onzer rede, en maakt ons *onverdraagzaam;* het streelt »onzen eigenwaan, dat wij, om zoo te spreken, eene *waarheid op onze eigene hand* »hebben; en zonder ons om eenige redelijke gronden te bekommeren, houden wij »staande, dat *onze* waarheid de waarheid van *alle* menschen behoorde te zijn. De »*hoogmoed* drijft deze onverdraagzaamheid nog verder; zij doet iemand, òf *tegen* »*reeds erkende,* en door het gezond verstand bevestigde waarheden, òf tegen *al*»*gemeen aangenomene meeningen* eene *tegenovergestelde meening* uiten, ALLEEN om »zich te *onderscheiden* en *niet* met den grooten hoop *mede te gaan*.”

»Het is meer uit *hoogmoed* dan uit gebrek aan kennis, dat men zich met zoo»veel *hardnekkigheid* tegen de *meest algemeen aangenomene meeningen* verzet: men »vindt de *eerste* plaatsen bij de welgezinde partij bezet, en de *laatste* wil men niet.”

»Wanneer zich nu eindelijk baatzucht, eigenbelang en *heerschzucht* hierbij voe»gen, dan heeft de onverdraagzaamheid omtrent de meening van anderen haar »toppunt bereikt; het oogmerk is dan niet meer om *de waarheid te doen zege*»*vieren,* maar om *alles,* wat zich tegen onze meening verzet, te *veroordeelen,* te »*bestrijden,* en *uit te roeijen.*”

Maar wanneer mijne beschouwingen omtrent de geldigheid en onschendbaarheid der *Costumen, Stijl* en *Ususfori* met betrekking tot de *Regterlijke Magt,* verkeerd zijn, wanneer mijne zienswijze onwetendheid verraadt, en wanneer mijne redeneringen dwalingen zijn, kan dit dan nog voor den President eenige billijke reden aanbieden om mij zoo vreesselijk te beschimpen, te bespotten, te beleedigen en te vervolgen, gelijk hij zoo hardnekkig heeft gedaan? — Voorzeker neen; want het betreft hier een wetenschappelijk vraagstuk, een regtsgeleerd verschil, dat niet beslist kan worden door het persoonlijke aanzien en den maatschappelijken stand der tegenover elkander staande partijen, — maar door de gegrondheid hunner beweringen en de juistheid hunner stellingen.

Wanneer echter *ik* volstrekt *ongelijk* en de President volkomen *gelijk* had, zoo kan zulks zijn gedrag ten mijnen aanzien niet regtvaardigen, en ik zoude hem mogen toevoegen de woorden van den Graaf Abrial in een rapport aan de Kamer der Pairs in Frankrijk: »En matière de doctrine, on pense que c'est à la »science à éclairer l'ignorance, à la vérité à redresser l'erreur.”

Onvermijdelijkenoodzakelijkheid voor den adressant, om ter beveiliging zijner eer voor de toekomst, zijne betrekking als Procureur neder te leggen.

Na de veelvuldige feiten en omstandigheden die ik hiervoren heb uiteengezet, zal Uwe Excellentie eenigzins op het juiste standpunt zijn gebragt om de *ware aanleiding* te doorgronden, van de lasterlijke beschuldiging door den President in het in den loop dezes aangehaalde roijement van J. Telles tegen den Curator bij het Departement van Onbeheerde Boedels als beheerende den boedel J. Niles, op 5 Januarij 1857 uitgesproken.

Ik vertrouw te hebben aangetoond, dat de President in eene lange reeks van hevige, vijandelijke aanvallen en grove, verregaande beleedigingen, mij trapswijze

die lasterlijke beschuldiging heeft voorbereid, en haar eindelijk heeft uitgesproken, om mijne teederste gevoelens te kwetsen, en mijne eer aan te randen;

dat hij daartoe die zaak tot voorwendsel heeft genomen, ofschoon daarin mijnerzijds niets was gebeurd of gedaan, wat met de pligten of de waardigheid van mijn ministerium als Procureur op eenigerlei wijze strijdig was of strijdig konde zijn;

dat integendeel alle mijne handelingen in die zaak waren pligtmatig en overeenkomstig de wet en het regt; en

dat de jegens mij door den President geuite lasterlijke beschuldiging zoo in haren vorm als in haar wezen onwettig, onwaar, onverdiend, onbillijk en onregtvaardig is.

Maar niettegenstaande dit alles: zij *was* uitgesproken, in het *openbaar* uitgesproken, — zij was in geschrifte gebragt, en lag dáár om ten eeuwigen dage, bij hen die de zaak niet van nabij kenden, de onteerendste denkbeelden omtrent mijn karakter te doen ontstaan. — Ik mogt hierop niet zwijgen, en ik was het aan mij zelven, aan mijn' naam en aan mijne eer verpligt, als fatsoenlijk man, haar niet onbeantwoord te laten.

Maar door haar blootelijk te beantwoorden was ik voor de toekomst niet beveiligd. — De President had reeds herhaaldelijk getoond, zoo in het gebeurde ten aanzien van den heer Mr. B. Lijon in September 1855, als in hetgene hij nu wederom ten mijnen opzigte had gedaan, dat de eer en de goede naam en faam van de leden der balie in zijne handen niet veilig waren, dat hij onwaardig was dat hem die werden toevertrouwd. Geen naam zoo vlekkeloos, geen karakter zoo onbesmet, geen handel en wandel zoo rein, of de President wist zich met afschuwelijke vindingrijkheid en onbeschaamde verdraaijing der waarheid, de gelegenheid te verschaffen om daarover het verpestende gif van den zwartsten laster uit te storten.

Welke groote opoffering het mij ook kostte, — welke donkere vooruitzigten het voor mij ook opende, — hoezeer het mijne toekomst verwoestte, — er bleef mij geen redmiddel over, — er was mij geen ander redmiddel mogelijk, dan mij terug te trekken van de balie, en den President het onbenijdenswaardige genot te schenken van het einddoel zijner afschuwelijke wraakzucht te hebben bereikt: door mijn bestaan prijs te geven.

Zóó had hij weten te bewaarheden zijne heillooze woorden, mij slechts eenige maanden te voren, bij mijne verschijning in de vergadering van het Hof op den 18^den^ Maart 1856 tot afscheid toegevoegd: *„We zullen je regter maken over je „eigen lot!"*

Ja; hij had mij regter gemaakt over mijn eigen lot, — hij had mij de keuze gelaten tusschen het verlies mijner eer of het verlies mijns bestaans.

In die keuze kon ik geen oogenblik aarzelen; ik offerde *alles* op, behalve mijne eer.

Het was dientengevolge dat ik op den 13^{den} Januarij 1857, des voormiddags ten half tien ure, bij de bedanking waarvan ten deze sub No. 5 een afschrift wordt overgelegd, het Geregtshof kennis gaf, dat ik van dat oogenblik af bedankte voor de verdere waarneming der judiciëele practijk voor dat Geregtshof, en dat ik van dat oogenblik af niet meer tot de balie van dat Geregtshof behoorde.

Ik had die bedanking doen volgen door mijne regtmatige verdediging, tegen de lasterlijke beschuldiging door den President bij het voormelde roijement tegen mij uitgesproken.

Wraakzuchtige vervolgingen van den President tegen den adressant, nog na zijne bedanking als Procureur.

Maar de grenzelooze wraakzucht van den President was door het bederf mijner toekomst niet verzadigd. En nadat hij gedurende *elf dagen* andere middelen had bepeinsd en andere pogingen had aangewend, die ik straks vermelden zal, vond hij eensklaps goed in dato 24sten Januarij 1857, in eene *buitengewone* vergadering ten name van het Geregtshof een besluit te nemen, ten deze sub No. 6 overgelegd, waarbij is goedgevonden en verstaan, mij *als Procureur* op te te roepen, om op Woensdag den 28sten Januarij 1857 des voormiddags ten acht ure te verschij-

nen voor het Geregtshof, ten einde te worden gehoord omtrent den inhoud van bovengenoemd door mij ingezonden geschrift, houdende volgens den President, beleedigingen jegens het Geregtshof en mij des verkiezende deswege *te verdedigen.*

Ik mag het in goeden ernst vragen, of het inderdaad niet eene bespotting was van het heiligste regt, dat van *verdediging,* dat de President mij *wel* opriep om mij te verdedigen op mijne bedanking van 13 Januarij 1857, terwijl hij mij *niet* had opgeroepen, om mij te verdedigen tegen zijne lasterlijke beschuldiging, die de oorzaak dier bedanking geweest was.

Het was dan ook inderdaad niet uit eerbied voor dat onschendbare regt, dat door den President ten mijnen opzigte reeds was verbroken en vertreden, dat hij mij de gelegenheid wilde geven mij te verdedigen, — maar het was slechts een valstrik die de President mij spande, om mij zoo mogelijk in zijn fijn gesponnen net van haat en vijandschap nog meer te verwarren. En hij had het zoo machiavellistisch aangelegd, dat het regt van verdediging hetwelk een middel moest zijn om mij te beschermen, in zijne handen een doodelijk kwetsend wapen zoude worden om mij aan te randen.

Want ik behoef het niet te zeggen, welke de behandeling zoude geweest zijn die ik van den President zoude hebben ontvangen, indien ik aan die oproeping om mij *voor hem* te verdedigen mij had gewaagd.

Zijne schandelijke beleedigingen mij van persoon tot persoon aangedaan in November 1855, op 12, 18, 21 en 26 Maart, 19 April en 16 Julij 1856, en hiervoren beschreven, zijne veelvuldige bespottingen en beschimpingen in appointementen op requesten door mij gepresenteerd, lagen mij nog te versch in het geheugen en pijnigden mij nog te zeer, dan dat ik mij op nieuw aan hem zoude bloot stellen, terwijl hij verscholen zat in de regterlijke toga, en alzoo voor mij als particulier ongenaakbaar was. *Ik* mag met regt van hem zeggen, wat Macauley zegt van den woesten en woedenden Jeffreys: »To enter his court was to »enter the den of a wild beast, which none could tame, and which was as likely »to be roused to rage by caresses as by attacks."

Bovendien had ik opgehouden *Procureur* te zijn, zoodat ik derhalve, zonder inconsequentie, aan geene oproeping *als Procureur* kon voldoen, en daar ik wijders alle schandaal wenschte te vermijden, besloot ik aan de oproeping van den President geen gehoor te verleenen.

Ik wilde zooveel mogelijk alles vermijden, wat jegens het Hof als ligchaam in abstracto oneerbiedig konde schijnen, en ik zond daarom in de zitting van het Hof van den 27sten Januarij 1857, zijnde 's daags vóór dat ik opgeroepen was te verschijnen, den brief in, waarvan ik de eer heb ten deze sub No. 7 een afschrift over te leggen [1]).

Ook uit dien brief, ik zal het aantoonen, wist de President door verdraaijing mijner woorden, een bezwaar te meer ten mijnen laste te putten.

Besluit van den President genomen ten name van het Geregtshof, in dato 28sten Januarij 1857, waarbij 15 dagen *na* des adressants bedanking, zijne admissie als Procureur wordt ingetrokken.

Hoe weinig alle verdediging geholpen zoude hebben, en achter welk schijnheilig masker de President zich bij mijne oproeping daartoe had verborgen, bleek nog op denzelfden dag waarop ik opgeroepen was om mij te verdedigen. Want er was op dien dag een besluit genomen ten name van het Hof, waarbij de President had besloten, om vijftien dagen *na* dat ik als Procureur *reeds* had bedankt, de admissie in te trekken aan mij als Procureur verleend.

Opmerkelijk is de onbegrijpelijke spoed waarmede de deliberatiën over dat besluit zoowel als over de veelvuldige en uitgebreide overwegingen daarbij uiteengezet, schijnen gehouden te zijn, indien zij gehouden zijn; want op denzelfden 28sten Januarij 1857, zoude in eene zitting van slechts weinige uren, omtrent dat besluit zijn gedelibereerd en geconcludeerd, — zouden de motiven *dadelijk* zijn ontworpen, — *onmiddellijk* in *deliberatie* gebragt, — *terstond* goedgekeurd, — en *oogenblikkelijk* zijn geresumeerd en gearresteerd!

Dat dat besluit het werk van den President is, blijkt niet alleen uit den inhoud

[1]) Vid. dien brief hiervoren blz. 13.

en den stijl daarvan, maar is ook bekend, doordien de President het zoo hevig en luid aan den heer Griffier ter opschrijving voorzeide, dat zijne stem in de vestibule op de oostelijke stoep van het Geregtshof konde gehoord worden.

Op den 31sten Januarij daaraanvolgende werd dat besluit ten mijnen huize bezorgd, maar ik zond het *onmiddellijk* terug aan het Geregtshof, onder geleide van een' brief van dien dag, waarvan ik de eer heb sub No. 8 een afschrift over te leggen [1]).

Aan het slot van dien brief had ik mij voorbehouden: om mij wegens het voormelde besluit te adresseren, daar waar en zoo als ik zal vermeenen te behooren.

Hiermede, ik heb het reeds in den aanvang dezes gezegd, had ik op het oog om mij daaromtrent aan Uwe Excellentie te wenden, en verhinderd door een' zamenloop van onderscheidene omstandigheden, heb ik tot mijn leedwezen in mijn eigen belang daaraan niet eerder kunnen voldoen.

Onwettigheid en onregtmatigheid van het voormelde besluit van 28sten Januarij 1857.

Ik vermeen duidelijkheidshalve alhier te moeten herhalen de vraag door mij in den aanvang dezes als te beslissen voorgesteld, namelijk: of het besluit van 28 Januarij 1857 ten name van het Geregtshof, waarbij is besloten de admissie in te trekken aan S e m u e l v a n P r a a g als Procureur verleend, wettig en regtmatig is?

Zoo ja, dan zal dat besluit moeten worden gehandhaafd, — zoo niet, zal het moeten worden ingetrokken.

Maar ik zal bewijzen dat dat besluit zoowel om zijne onwettigheid in den form als om de onregtmatigheid der motiven tot deszelfs regtvaardiging aangevoerd, behoort te worden vernietigd.

Ik zal tot dat einde dat besluit op den voet volgen, en in de behandeling zoo veel doenlijk dezelfde orde in acht nemen welke door den President is gevolgd.

Voorafgaande bedenking met betrekking tot dat besluit in het algemeen.

Maar alvorens daartoe over te gaan, vermeen ik eene bedenking te moeten voorop stellen, van welker verschillende opvatting het kan afhangen, of eene regtstreeksche beslissing omtrent de geldigheid of ongeldigheid van het voormelde besluit van 28 Januarij 1857 ten deze al of niet te pas komt.

Bij art. 19 alinea 2 der Instructie van het Geregtshof, Publicatie van 1843 Gouv. Blad No. 2, is bepaald: „Wanneer het Geregtshof mogt oordeelen, dat er „redenen bestaan, waarom de Admissie van een eenmaal toegelaten Advocaat „zoude behooren te worden ingetrokken, zal hetzelve tot zoodanige intrekking „mogen overgaan, doch zal de Advocaat of Praktizijn het regt hebben, om, wanneer zij zich daarmede bezwaard achten, hunne belangen aan den Gouverneur „Generaal voor te dragen, die na ingewonnen berigt en consideratiën van het „Hof, en den Kolonialen Raad gehoord te hebben, daarover zal beslissen."

Het is blijkbaar dat deze bepaling betrekking heeft alléén op het geval, dat *op het tijdstip van de intrekking* van zoodanige admissie, die admissie inderdaad nog *bestaat* en *geldig* is. Maar wanneer op het tijdstip dier intrekking, de admissie reeds *vervallen* en *nietig* was, dan kan de intrekking daarvan niet meer te pas komen, omdat de persoon wien zij betreft, op het oogenblik dier intrekking niet meer *practizijn* was en als *particulier* moet beschouwd worden.

Het noodwendige gevolg hiervan zoude moeten wezen, dat het besluit der intrekking, al waren daarbij alle wettige formen in acht genomen, en al waren de overwegingen waarop het berustte, ontwijfelbaar gegrond, *per se* nietig zoude zijn.

[1]) Vid. dien brief hiervoren blz. 17.

Om mijne meening duidelijker te doen uitkomen, zij het mij vergund een voorbeeld ter opheldering aan te voeren.

Wanneer het Geregtshof of wel de President goed vond, om ten aanzien van een' *particulier* die *nooit* practizijn geweest is, en die *nooit* eene admissie als zoodanig gehad heeft, een besluit te nemen, waarbij werd ingetrokken de admissie aan zoodanigen particulier als practizijn verleend, dan behoeft het geen betoog, dat zoodanig besluit volstrekt *niets* zoude beteekenen, en op *zich zelf* van nul en geene waarde zoude zijn, veel min eenige gevolgen hoe ook genaamd zoude kunnen hebben.

Maar nu bestaat er, wat de gevolgen van zoodanig besluit betreft, geen onderscheid tusschen den *particulier* die *nooit* eenige admissie gehad heeft, en den *practizijn* wiens admissie op het tijdstip van het besluit reeds *vernietigd* en *vervallen* was.

En dat mijne vroegere admissie als Procureur op 28 Januarij 1857 ten gevolge mijner bedanking op 13 Januarij te voren als *vernietigd* en *vervallen* moet beschouwd worden, zal ik nader aantoonen.

De reeds *vernietigde* en *vervallen* admissie van den *practizijn*, kan evenmin *ingetrokken* worden, als de *nooit* verleende admissie aan een' particulier. Het is in beide gevallen ondenkbaar eene admissie *in te trekken*, die *niet bestaat*, — om eene bevoegdheid om de judiciëele practijk uit te oefenen te *ontnemen*, welke hij die het geldt *niet meer bezit*.

Indien de *particulier* in het vooronderstelde geval, zich aan Uwe Excellentie wendde, en op grond van het aangehaalde artikel 19 der Instructie van het Geregtshof de intrekking van dat besluit verzocht, zoude Uwe Excellentie teregt zich daarmede niet behoeven in te laten, omdat dat artikel, zoo als ik reeds heb aangemerkt, de inroeping van Uwer Excellentie beslissing toelaat, alléén in geval *op het tijdstip der intrekking*, eene admissie *bestond* en *geldig* was.

Diezelfde bedenking zoude derhalve ook van toepassing kunnen zijn, op het verzoek ten deze door mij te doen, omdat ook ten mijnen aanzien *op het tijdstip der intrekking* geene admissie meer *bestond* noch geldig was.

Hoewel in dit geval de onbestaanbaarheid, en derhalve de onwettigheid en nietigheid van het bedoelde besluit van 28 Januarij 1857 zoude zijn uitgemaakt, zoude zulks Uwer Excellentie beslissing omtrent de waarde der daadzaken en gebeurtenissen die daartoe aanleiding hebben gegeven, geheel in het midden laten.

Maar op die regtvaardige beslissing stel ik den hoogsten prijs. Ik begeer vurig in de gewaardeerde schatting van Uwe Excellentie niet verkeerdelijk aangeteekend te blijven, maar de gelegenheid te mogen hebben om de onwaarachtigheid en vijandigheid van de door den President tegen mij ingebragte beschuldigingen ontwijfelbaar aan te toonen, en mij daarvan door Uwe Excellentie naar regt en billijkheid gezuiverd te zien. En het is daarom dat ik verzoek, dat de omstandigheid, dat op den 28sten Januarij 1857 mijne admissie als Procureur ten gevolge mijner bedanking als zoodanig op den 13den te voren voor *vervallen* en *vernietigd* moest beschouwd worden, bij de beoordeeling dezer zaak *wel* in aanmerking moge genomen worden, *voor zoo verre* daardoor de regtmatigheid en wettigheid van het door mij ingediende *ontslag* worden bevestigd, maar dat *voor het overige* die omstandigheid geen beletsel moge zijn om over de waarde of onwaarde van de gronden tot regtvaardiging zoo mogelijk van dat besluit daarbij aangevoerd, in den uitgebreidsten zin te oordeelen.

Nu treed ik tot dat besluit zelf.

Het kan niet ontkend worden, dat de President bij dat besluit met blijkbare verdraaijing der waarheid, — met sluw overlegde verwarring der zaak, en met jesuitsche vooropstelling van oneerbiedigheid jegens de Regterlijke Magt, al het gif en al het venijn zijner diabolische wraak, zijns ingekankerden haats en zijner bitterste vijandschap jegens mij heeft ten toon gespreid, en tastbaar doen gevoelen.

Hij heeft mij bij dat besluit met grenzelooze kwaadaardigheid, valschelijk afge-

schilderd in zulke afschuwelijke kleuren, dat ik in de oogen van hen, voor wie zijne diepe verdorvenheid een geheim is, en die mij niet van nabij kennen, een slechtaard, een woesteling, een monster der monsters moet schijnen.

Maar die den President kennen, — die het weten hoe hartstogtelijk, hoe boosaardig, hoe wraakzuchtig hij is, — en die mij uit hunne eigene ervaring kunnen beoordeelen, — zullen het erkennen, dat de President dat onmenschelijke besluit jegens mij in de wereld heeft gebragt, *niet* omdat ik de *Regterlijke Magt* niet eerbiedig, — maar omdat ik *hem persoonlijk* niet eerbiedig, omdat ik *hem persoonlijk* niet acht.

En omdat ik door zijn gedrag en zijne handelingen mijnen eerbied en mijne achting hem persoonlijk niet kon schenken, omdat ik niet slaafsch voor die handelingen bukte, daarom heeft hij mij voorgesteld als handelende tegen alle Goddelijke en menschelijke wetten, — als een geesel der maatschappij.

Maar hij heeft slechts een voorbeeld te meer geleverd voor de waarheid der regelen van den franschen dichter, wanneer hij een dier schijnheilige karakters, die hunne woedende wraak en onreine hartstogten, onder het ligt te doorgronden masker van het algemeen belang voor te staan, den teugel weten te vieren, beschrijft met de woorden:

Qui n'estime Cotin, ne peut aimer le roi;
Et n'a, selon Cotin, ni Dieu, ni foi, ni loi.

Ik zal de waarde van dat besluit onderzoeken, om zijne algeheele nietigheid in elk opzigt te bewijzen.

Verdraaijing der waarheid door den President, bij de derde alinea van het besluit van 28sten Januarij 1857.

Nog vóór eenige overweging te uiten, heeft de President reeds bij den aanvang mijne woorden verdraaid.

Bij de derde alinea van dat besluit haalt de President aan, mijne missive van 27 Januarij 1857, en hij zegt dat ik daarbij heb te kennen gegeven: dat ik aan de oproeping ten einde te verschijnen niet *zal* voldoen.

Maar ik leg een afschrift van die missive over onder No. 7, [1]) en daaruit zal blijken, dat ik niet heb te kennen gegeven, zoo als de President mij in den mond legt: dat ik aan de oproeping niet *zal* voldoen, — maar: dat ik aan de oproeping niet zal *kunnen* voldoen.

Waartoe deze woordverdraaijing van den President?

Haar kwaad bedoelend oogmerk is ligt aan te wijzen.

Had ik gezegd: dat ik aan de oproeping om te verschijnen niet *zal* voldoen, dan lag in die uitdrukking zekere koppigheid opgesloten, die tegen over het Geregtshof, als regterlijk ligchaam in abstracto, noodeloos oneerbiedig zoude zijn.

Maar het was juist omdat ik dit wilde vermijden, omdat ik het ligchaam in abstracto wilde scheiden van het individu dat *alléén* de oorzaak was van al de onaangenaamheden, al de botsingen, al de verwarringen en al de onheilen die de regtspleging in de laatste twee of drie jaren over deze kolonie in het algemeen, en over de balie in het bijzonder had uitgestort, dat ik den harderen term opzettelijk heb vermeden, en *niet* heb gezegd: dat ik aan de oproeping niet *zal* voldoen, — maar dat ik daaraan niet zal *kunnen* voldoen.

De President zegt in denzelfden volzin, waarin hij mijne woorden verdraaid heeft: dat die missive van 28 Januarij 1857 inhoudt: beleedigende uitdrukkingen *voor het Geregtshof* en diens President.

Men leze dien brief, en men zal zien hoe onwaar deze bewering is, dat daarin beleedigende uitdrukkingen jegens *het Geregtshof* voorkomen. *Geen woord* is in dien brief aan te wijzen, hetwelk als beleedigend *voor het Geregtshof* is aan te merken. De President heeft die beleedigingen dan ook niet *kunnen* opgeven; dit mag wel als het *zekerste* bewijs voor de onwaarheid zijner bewering gehouden worden, en waardoor ik mij ontslagen mag achten om verder op dit punt uit te weiden.

---

[1]) Vid. die missive hiervoren. blz 13.

Als *de President* dien brief als voor hem beleedigend gelieft aan te merken dan heeft hij daartoe alle vrijheid. Maar ik heb daarin niets gezegd, dan wat de waarachtige en onloochenbare waarheid is, en indien dit beleedigend voor den President mogt zijn, dan wijte hij het niet aan mij, maar aan zijne eigene handelingen en gedragingen, die mijne bij dien brief gebezigde uitdrukkingen, in welke echter op zich zelve volstrekt niets beleedigends gelegen is, meer dan regtvaardigen.

In de vierde alinea van het besluit zegt de President: dat gehoord is de conclusie van den waarnemenden Procureur-Generaal, *in substantie* strekkende, tot intrekking van de admissie als Procureur aan mij verleend.

Sluwe verdraaijing der waarheid door den President, in de vierde alinea van het besluit.

Maar ook hier weder heeft de President volgens informatien, wier geloofwaardigheid ik alle reden heb aan te nemen, *en wier waarheid door onderzoek zal kunnen blijken*, de volle waarheid niet vermeld, maar eene valsche voordragt van zaken gegeven.

Al dadelijk blijkt het dat de President er naar streeft om iets te verbergen, waarvan de vermelding met zijne oogmerken strijdig zoude zijn, door van de conclusie van den heer waarnemenden Procureur Generaal te zeggen: dat zij *in substantie* strekt tot intrekking der admissie.

Ik geloof niet dat eene enkele regterlijke uitspraak van den President is aan te wijzen, waarbij hij de *conclusie* van het Publiek Ministerie, — waaronder niet zijn begrepen de *overwegingen* waarop die conclusie is gegrond, — *in substantie* heeft vermeld. Integendeel geloof ik te mogen zeggen, dat van die conclusie in *alle* vonnissen betrekkelijk civile zaken in welke zij genomen is geworden, *volledige* vermelding is geschied.

Is dit nu noodig in *civile* zaken, des te noodzakelijker mogt dit beschouwd worden in deze aangelegenheid, welke in geen geval onder de *civile* zaken kan of mag gerangschikt worden, maar eerder onder *strafzaken* moet beschouwd worden te behooren, en in welke dus de conclusie van het Publiek Ministerie, indien zij ingevolge de wet noodig was, niet *in substantie*, maar even als in civile zaken, *in haar geheel* had moeten vermeld zijn.

Maar de conclusie van het Publiek Ministerie was ten deze *niet* noodig. De wet schrijft haar nergens voor.

De bepalingen van Art. 2 § 4 der Publicatie van 1845 Gouv: blad No. 9, hebben volgens hunnen duidelijken inhoud blijkbaar alleen betrekking op *civile* zaken, en wel in het bijzonder op de zoodanigen waarin *pleidooijen* zijn gehouden, en waarin door het Hof *vonnissen* worden uitgesproken. Dat de door den President gewilde intrekking mijner admissie niet onder zoodanige *civile* zaken kan gerekend worden, behoeft wel geen betoog.

Maar juist omdat die door den President gewilde intrekking *niet* onder zoodanige *civile* zaken te rangschikken is, was het geheel noodeloos en door geene enkele wettelijke bepaling voorgeschreven, dat het Publiek Ministerie in zijne conclusie werd gehoord.

De President nogtans had zoodanige conclusie weten te verkrijgen. Zijne bedoeling daarmede is gemakkelijk te begrijpen. Het was eene zijner gewone kunstgrepen die hij meermalen gebezigd heeft, om een' anderen tot tirailleur te gebruiken ten einde zijnen eigenen aanval te bedekken en voor te bereiden, om de verantwoordelijkheid *zijner* handelingen over een zoo groot aantal personen als maar mogelijk was over te brengen en te verspreiden, en om den schijn aan te nemen als of hij in dien aanval slechts *volgde* en niet *voorging*.

Intusschen had de President dezen keer zijn oogmerk niet ten volle kunnen bereiken met den heer waarnemenden Procureur Generaal, en van daar dat hij van diens conclusie slechts *in substantie* melding maakt.

Zóó als van die conclusie in het bedoelde besluit melding wordt gemaakt, moet het bij de lezing van dat besluit den indruk geven, alsof ook de heer waarnemende Procureur Generaal mij schuldig had geacht, aan zoodanig verfoeijelijk gedrag als de President mij daarbij gelieft ten laste te leggen, en op grond *daar-*

van tot de intrekking der aan mij als Procureur verleende admissie had geconcludeerd.

Maar zoo als van *geloofwaardige zijde* mij bekend is, was zulks het geval *niet*. De heer waarnemende Procureur Generaal, die mij uit eigene ervaring had leeren kennen, — die zeer goed wist, wie en wat ik was, — die getuige geweest was van de meeste der aanvallen van den President tegen mij, waarvan ik in den loop dezes melding heb gemaakt, — die de vijandigheid van den President jegens mij zeer goed kende, — wiens geweten ongetwijfeld in de aanleidende oorzaak mijner bedanking teregt eenen billijken grond vond voor hetgene ik daarbij had gezegd, en die die bedanking waarschijnlijk maar al te juist beschouwde als een onherstelbaar en gevoelig kwaad door den President mij berokkend, zwaar en treffend genoeg, zonder dat mij nog bovendien meerdere noodelooze plagerijen en kwellingen werden aangedaan, concludeerde ja, tot intrekking der admissie aan mij als Procureur verleend, maar op *geenen anderen* grond dan dezen: *omdat* IK *voor mijne betrekking als Procureur* HAD BEDANKT!

Deze conclusie van den heer waarnemenden Procureur Generaal strekte dus *niet* om mij *te bezwaren*, maar om mij *te verligten*. Want daaruit bleek, zoo als dit trouwens uit nog andere gebeurtenissen blijkt, die ik aanstonds vermelden zal, dat die hooge ambtenaar, even als dit het geval moet zijn met elk ander, die een mannelijk, warm en eerlijk hart in den boezem omdraagt, geene redenen kon vinden, om wegens mijne bedanking mij aan vervolgingen, kwellingen en martelingen bloot te stellen, veel min daaraan een ijverig deel te nemen.

Maar de President had er belang bij, tot bevordering zijner rampvolle oogmerken jegens mij, dat alles te verbergen, en van daar dat hij in het aangehaalde besluit, van de conclusie van het Publiek Ministerie slechts *in substantie* en niet *in haar geheel* melding maakt.

Eerste grond van onwettigheid van het besluit van 28sten Januarij 1857, zijnde genomen door een *minder* getal regters dan bij de wet is voorgeschreven.

En nu ga ik over tot het onderzoek: of ten aanzien van dat besluit de vormen zijn in acht genomen, bij de wet omschreven?

Is dit het geval niet, — blijkt er, zoo als er zal blijken, dat de voornaamste en heiligste vormen, daaromtrent bij de wet voorgeschreven, door den President zijn geschonden en vertreden, — dat ten aanzien van dat besluit niet zijn in acht genomen de waarborgen bij de wet bepaald, om aan de regterlijke uitspraken onpartijdigheid en regtvaardigheid te verzekeren, — dan ongetwijfeld zal dat besluit onwettig en nietig zijn, en bij gevolg behooren te worden ingetrokken.

De voornaamste, de gewigtigste, de heiligste voorzorg, die de wet gebiedend heeft voorgeschreven, vooral in zaken waarbij de eer en de goede naam der ingezetenen betrokken zijn, bestaat hierin: dat alle uitspraken des betreffende, gegeven worden door het getal regters, bij de wet daartoe aangewezen.

Door die uitspraak niet aan één enkel regter, maar aan een *bepaald getal regters* op te dragen, heeft de wet bescherming willen verleenen tegen de dwaling, de partijdigheid en de hartstogtelijkheid, waaraan zoodanige uitspraak kan bloot staan, indien zij van de beslissing van één' enkelen regter of van een geringer aantal dan daartoe bij de wet wordt aangewezen, afhankelijk ware. Het wettige getal der regters te verminderen bij eene uitspraak, waarbij de eer van hem wien zij geldt wordt aangerand, is derhalve eene aanranding van den belangrijksten en meest onschendbaren vorm door de wet tot beveiliging der ingezetenen gewaarborgd, en zij randt het hooge en verhevene doel der regtspleging in den hartader aan.

En dit heeft plaats gevonden ten aanzien van het besluit van 28 Januarij 1857, omdat dat besluit met slechts *drie* regters is genomen, terwijl daartoe volgens de wet *vier* regters vereischt waren.

Tot bewijs hiervan behoeft men slechts te stellen de vraag: Door wien of door welk ligchaam mag eene admissie van een' practizijn worden ingetrokken?

Art. 19 der Instructie van het Geregtshof, Publicatie van 1843, Gouv. Blad No. 2, geeft daarop het antwoord, en dat antwoord is: Door *het Geregtshof*.

Maar uit hoe vele regters nu bestaat: *het Geregtshof?*

Het antwoord op deze vraag wordt gegeven, bij art. 2 der Publicatie van 1847, Gouvernementsblad No. 9, en dat antwoord is: uit *een* President en *drie* leden.

Alle zaken dus welker beslissing bij de wet is opgedragen: aan *het Geregtshof*, moeten beslist worden door *een President* en *drie* leden, terwijl bij de wet eene *uitzondering* is gemaakt ten aanzien van sommige zaken, in welke die beslissing door een minder getal leden mag plaats vinden.

Zoodanige *uitzondering* is niet te vinden ten aanzien der beslissing, waarbij de admissie van een' practizijn wordt ingetrokken.

Twee gevallen slechts, en *niet meer* worden door de wet aangewezen, waarin het Geregtshof met *drie* leden, de President daaronder gerekend mag vonnis vellen.

Die *twee* gevallen zijn vermeld bij art. 11, alinea 1 der laatst aangehaalde Publicatie, waarbij is voorgeschreven: dat het Geregtshof in *civile* zaken en bij *reauditien van het Collegie van kleine zaken*, met *drie* leden, de President daaronder gerekend, zal *vonnis* vellen.

Ik zal niet stil staan bij de omstandigheid, dat deze uitzonderingen gemaakt zijn ten aanzien van zaken waarin *vonnis* geveld wordt, terwijl het *besluit* van 28 Januarij 1857 geen *vonnis* zijnde, reeds uit dezen hoofde alleen zoude blijken, dat de aangehaalde bepaling van het bedoelde art. 11 op dat besluit *niet* van toepassing is, en dat het derhalve *niet* met slechts *drie* leden had mogen genomen zijn.

Dat besluit kan bovendien niet vallen onder het bereik van deze bepaling, omdat het noch is genomen in eene *civile* zaak, veel min in eene *reauditie* van het Collegie van kleine zaken.

Ten aanzien van het laatste geloof ik geheel het stilzwijgen te mogen bewaren, en alleen kan het misschien ten overvloede nuttig zijn, met een enkel woord hier te doen uitkomen, dat het bedoelde *besluit* niet kan beschouwd worden in eene *civile* zaak gegeven te zijn.

Civile zaken toch zijn de zoodanige, waarin er slechts sprake is van *burgerlijke belangen*, die tot eene *geldswaarde* kunnen worden teruggebragt. Dit volgt uit de woorden van Pigeau in zijn: Discours sur l'Etude de la Procédure, geplaatst voor zijne: Procédure Civile, pag. 3 en 4 in notis No. 2, Parijsche editie van 1833, waar hij zegt: „*La procédure civile* est celle dont on suit les règles dans „*les procès* où il ne s'agit que d'*intérêts civils appréciables à prix d'argent.*"

Dat het besluit van 28 Januarij 1857 niet betreft *burgerlijke* belangen, — dat de belangen daarbij betrokken niet tot eene *geldswaarde* kunnen worden teruggebragt, zal hier naauwelijks behoeven aangestipt te worden. Want het betreft hier eene gewigtige beschuldiging die mij ten laste wordt gelegd, en eene straf welke ten gevolge dier beschuldiging jegens mij is uitgesproken.

Deze omstandigheid, dat dat besluit *niet* gerekend mag worden eene *civile* zaak te betreffen is derhalve voldoende, om het te onttrekken aan de bepaling van het aangehaalde art. 11, houdende dat in *civile* zaken het Geregtshof met *drie* leden zal beslissen.

Het behoeft niet eens onderzocht te worden, tot welke andere zaken dat besluit gerekend moet worden te behooren, — het doet er niets toe, of het moet beschouwd worden tot criminele of tot correctionele zaken, of wel zelfs tot geene van beiden te behooren.

Want de wet heeft bij de aangehaalde bepaling van art. 11 de *bijzondere* gevallen aangewezen, waarin bij *uitzondering* het *Geregtshof niet* met zijn *volkomen* getal leden zal mogen beslissen. Maar door die uitzondering te maken voor de daarbij *bepaaldelijk* aangewezen zaken, heeft de wetgever duidelijk getoond, diezelfde *uitzondering* niet op *andere* zaken toegepast te willen hebben, maar haar integendeel ten aanzien van zoodanige *andere* zaken te hebben uitgesloten. Qui dicit de uno, negat de altero. Inclusio unius est exclusio alterius.

Bovendien zal het wel als waar mogen worden aangenomen, aangezien bij art. 11 van het Reglement van Orde en Discipline voor de Advokaten en Procureurs in Nederland, Staatsblad van 1838 No. 36, niet alleen: *schorsing* in de

uitoefening der practijk, maar ook *berisping* en zelfs *enkele waarschuwing* worden aangewezen, als *straffen* voor de Praktizijns, dat de intrekking der admissie van eenen practizijn, ontwijfelbaar moet aangemerkt worden als en inderdaad is eene *straf*, en dat het besluit waarbij zoodanige intrekking bepaald wordt, niet betreft eene *civile* zaak, maar eene *straf*zaak; — en derhalve kan zoodanige *straf*zaak niet vallen onder de *civile* zaken bij het aangehaalde art. 11 [1]) bedoeld. — Integendeel is het aan te nemen, dat zoodanige *strafzaak* veeleer zoude behooren gerangschikt te worden, onder den génériеken term *criminele* zaken bij dit art. 11 voorkomende, en dat bij gevolg daarin door *vier* leden, de President daaronder gerekend, behoort te worden beslist.

Dat dit inderdaad zoo behoort, blijkt ten overvloede uit onderscheidene handelingen van den President zelven.

Want bij het besluit van 4 September 1855, waarbij hij had goedgevonden den heer Mr. B. Lijon te onderhouden, te berispen en te waarschuwen, had hij zulks niet gedaan met slechts *twee* leden, maar met *drie* leden nevens hem.

Hetzelfde heeft de President gedaan bij het besluit van denzelfden dag, waarbij hij had goedgevonden mij in de waarneming mijner practijk te schorsen, en hij heeft zulks later nog twee malen gedaan, toen hij bij de besluiten ten name van het Hof van 11 en 19 Maart 1856 had goedgevonden mij bij herhaling op te roepen, quasi om te worden gehoord, op de door hem beweerde klagten van G. E. IJssan. — In al die gevallen had de President de besluiten genomen met *drie* leden nevens zich.

Ook in het onderwerpelijke geval had de President dit behooren te doen.

Het bijzondere en in het oog springend gewigtige belang dat voor mij daarin gelegen is, wordt zonneklaar, wanneer men let op de bepaling van de tweede alinea van art. 11 der Publicatie van 1847 Gouv. Blad No. 9, bepalende dat bij het *staken* der stemmen, het vonnis wordt gewezen *ten voordeele* van den beklaagde.

Naar aanleiding dezer bepaling zoude het hebben kunnen gebeuren, dat indien het getal regters bij de wet voorgeschreven omtrent dat besluit beslist had, het nooit in de wereld zoude gekomen zijn. Want het *blijkt niet* dat dat besluit met *unanieme* stemmen is genomen. Eene meerderheid van slechts *twee* stemmen kan hier dus dit besluit hebben doen stand grijpen. Let men op het gebeurde tusschen den President en het Provisioneel lid wiens naam op het besluit van 28 Januarij 1857 voorkomt, ten aanzien van het appointement Nisi causam in de zaak van J. A. W. von Bliesdorff geboren Pieterse tegen J. Pieterse, waarvan ik in het eerste gedeelte dezes melding heb gemaakt, en waaruit blijkt welke biologerende en haast ongeloofelijke invloed de President op de beslissing van dat Provisioneel lid wist uit te oefenen, — houdt men daarbij in het oog de vijandige gezindheid van den President jegens mij, — dan zoude men er haast toe kunnen komen, om met meer dan waarschijnlijkheid, als het ware met den vinger aan te wijzen, de *twee* stemmen welke de meerderheid tot het nemen van het besluit van 28 Januarij 1857 kunnen hebben uitgemaakt.

Maar al ware dat besluit met *unanieme* stemmen genomen, zoude zulks slechts de even groote noodzakelijkheid bewijzen, dat een getal van *vier* regters daartoe had medegewerkt. Want, naar hetgene reeds met den heer waarnemenden Procureur Generaal bij het nemen zijner conclusie ten deze was voorgevallen, zoo als mij zulks is gezegd, en gelijk ik dit hiervoren heb uiteengezet, behoorde het niet onder de onmogelijkheden, maar geloof ik het integendeel zelfs waarschijnlijk, dat indien er een *vierde* lid in de zaak zitting genomen had, hij haar geheel anders kon hebben ingezien, dan de drie overige leden *unaniem* zelfs mogten gedaan hebben. En wanneer nu door de gegronde, billijke en allezins op regt en wet berustende redeneringen van zoodanig *vierde* lid, — niet de President wiens haat en vijandschap tegen mij, wel elke meening ten mijnen gunste bij hem onmogelijk zal hebben gemaakt, — ook niet beiden maar slechts

---

[1]) Der Publicatie van 1847, G. B. No. 9.

één der beide overige leden, tot de zienswijze van dat *vierde* lid ware overgeheld, dan zouden de stemmen hebben *gestaakt* en de beslissing zoude dus ten mijnen voordeele zijn uitgevallen. [1])

Na dit alles behoeft dus niet veel meer gezegd te worden, ten bewijze dat het besluit van 28 Januarij 1857 onwettig en derhalve nietig is, en mitsdien behoort te worden ingetrokken.

Want is die nietigheid bij art. 28 der wet op de Regterlijke organisatie in *Nederland* bepaaldelijk voorgeschreven, wanneer de vonnissen en arresten worden gewezen met een *ander* getal regters dan bij de wet is bepaald, — dan behoort zij nog eerder te worden toegepast wanneer de regter beslissingen wijst met een *minder* getal leden dan de wet voorschrijft. Immers indien de wet geen *ander* getal regters, en dus ook niet *meerdere* regters dan bij de wet bepaald is, op straffe van nietigheid tot het uitwijzen eener zaak wil toelaten, zal het wel à fortiori moeten aangenomen worden dat zij vooral geen *minder* getal regters tot zoodanige uitwijzing wil toelaten.

Tweede grond van onwettigheid van dat besluit: wraking van den President, die dat besluit genomen heeft.

Maar zelfs wanneer tot het wijzen van het onderwerpelijke besluit van 28 Januarij 1857 slechts *drie* en niet *vier* regters moesten beslissen, zoude dat besluit onwettig zijn, omdat het niet is gewezen door drie regters, welke *allen* volgens de bepalingen des regts *bevoegd* waren tot die beslissing mede te werken.

De wet toch verklaart eenen regter *onbekwaam* om van eene zaak kennis te nemen en daarover te beslissen, onder anderen: 1° Wanneer de zaak hem zelven aangaat; en 2° Wanneer de regter de partij wie de zaak betreft vijandig is, zoo als dit met aanhaling van wetten en geachte regtsautheuren wordt uiteengezet, bij **Merula**, Manier van Proc. 4, 90, 4, 9 en 12.

Beide redenen bestaan hier ten aanzien van den President.

Eerste grond dier wraking.

Wat het eerste punt betreft, namelijk: dat de zaak den President zelven betreft, dit blijkt meer dan duidelijk uit al hetgene hiervoren reeds door mij breedvoerig is uiteengezet.

Maar bovendien heeft de President zelf dit wel willen erkennen bij het derde punt van de eerste overweging van het besluit van 28 Januarij 1857, waarbij hij verklaart, dat mijne bedanking van 13 Januarij 1857, inhoudt onder anderen: eene reeks van beleedigende uitdrukkingen *jegens hem President.*

Verder doet de President op het einde van de tweede alinea der achtste overweging alsmede in de negende overweging van dit aangehaalde besluit onmiskenbaar uitkomen, dat *hij President persoonlijk* door mij beleedigd is.

Dit alles maakt het ontwijfelbaar, dat de *President zelf persoonlijk* in deze zaak betrokken was en dat hij derhalve, volgens alle beginselen van kieschheid, eer, regt, wet en geweten, zich zorgvuldig had moeten onthouden om direct of indirect tot het besluit van 28 Januarij 1857 mede te werken, in plaats van zoo als hij gedaan heeft, de voorname opstoker tot dat besluit te zijn, en daaraan het grootste en meest werkdadige deel te nemen.

---

[1]) Volgens geloofwaardige geruchten te *Paramaribo*, zoude het Geregtshof in September 1858 op last van Z. E. den Gouverneur van *Suriname* dienende van berigt en consideratiën op het verzoek aan het slot dezes door den adressant gedaan, hebben geadviseerd: dat *na* des adressants bedanking, de intrekking zijner admissie als Procureur *niet* meer konde geschieden, en dat de handhaving van het besluit van 28 Januarij 1858 waarbij zulks had plaats gevonden, naar wraakoefening zoude gelijken.

Het verdient opmerking dat het Geregtshof tijdens het uitbrengen van dit advijs, bestond uit *twee* leden wier namen op het besluit van 28 Januarij 1857 voorkomen, *één* lid hetwelk in der tijd als waarnemend Procureur-Generaal betrekkelijk dat besluit eene conclusie had genomen, en den heer fungerenden President, wien alleen het besluit geheel vreemd was.

De verandering en vermeerdering alzoo van slechts *één'* regter, schijnt in de beschouwing der zaak te regt een volkomen en geheelen ommekeer te hebben veroorzaakt.

Volgens gelijke geruchten, zouden ook *al* de leden van den *Kolonialen Raad*, behalve de heer *Procureur-Generaal*, even als het Geregtshof de onbestaanbaarheid van het besluit van 28 Januarij 1857 hebben aangenomen, en tot zijne intrekking hebben geadvijseerd.

Door dit een en ander wordt de gegrondheid bevestigd, van de bemorkingen door den adressant hierbij gemaakt, omtrent de noodzakelijkheid en het gewigt van het *volledige* getal regters, hetwelk tot het besluit van 28 Januarij 1857 volgens de wet vereischt werd.

Niemand mag regter zijn in zijne eigene zaak; en wanneer dit van ontwijfelbare toepassing is *in burgerlijke zaken*, dan, het zal wel geen betoog behoeven, is dit oneindig meer van toepassing in *strafzaken*, in zaken waarmede de goede naam van hem die zij betreffen gemoeid is.

Men zoude tegen dezen eersten grond van recusatie tegen den President misschien willen aanvoeren, dat zij niet kan worden aangenomen, omdat diezelfde bewering zoude kunnen strekken om het Geregtshof *en corps* te recuseren, om het besluit van 28 Januarij 1857 te nemen, daar ook beweerd wordt, dat mijne bedanking tevens beleedigingen voor het Geregtshof zoude bevatten.

Maar deze mogelijke tegenwerping zoude van geene beteekenis hoe ook genaamd zijn. Want vooreerst ligt in de (verkeerdelijk) beweerde beleedigingen jegens het Geregtshof als *ligchaam* niets van *persoonlijken* aard opgesloten, hetwelk op de leden van zoo grooten invloed zoude kunnen zijn, om zich door hartstogtelijkheid te laten verblinden, en in hun oordeel alleen partijdigheid en wraakzucht te volgen.

De President die beweert *persoonlijk* beleedigd te zijn, verklaart daardoor tevens dat de zaak hem *persoonlijk* betreft; — maar de leden van het Geregtshof, die het verklaren: dat *het Geregshof* als *Collegie*, als een bestaand ligchaam in abstracto beleedigd zoude zijn, staan daardoor niet met den President gelijk, en missen in hunne gevoelens dat *persoonlijke* karakter, hetwelk juist den President onbekwaam maakt om onpartijdig, gemoedelijk en regtvaardig in de zaak regter te zijn.

Tweede grond dier wraking. Ik heb gezegd dat de tweede reden waarom de President ten deze niet mogt beslissen, hierin bestaat: dat hij mij vijandig is.

Bewijzen in de eerste plaats daarvoor. Deze vijandigheid wordt meer dan genoegzaam bewezen door de ontelbare blijken die hij daarvan gegeven heeft, waarvan eenigen slechts door mij in den loop dezes zijn aangevoerd, en welke vijandigheid de President in waarheid en goede trouw niet zal kunnen ontkennen, zoo als zij trouwens aan de toenmalige leden en den Griffier van het Geregtshof, — aan de toenmalige leden der balie en aan vele anderen op de ondubbelzinnigste wijze bekend is.

Wanneer men let op hetgene bij Merula ter aangehaalde plaatse § 12 gezegd wordt, dat niet alleen de regter die de doodvijand van den gedaagde is, recusabel is, maar dat hij ook dien regter die weleer zijn vijand geweest is mag recuseren, niettegenstaande *reconciliatie* tusschen hen beiden daarop gevolgd is, — terwijl hij eindelijk verklaart, dat een gedaagde met reden mag recuseren den Regter *die hem gedreigd heeft te willen schadig zijn*, — dan kan er geen' den minsten twijfel bestaan, dat de President ten deze in allen opzigte als regter *moet* worden gewraakt.

Want niet alleen dat hij mij blijkbaar vijandig was, zoo als hij door zijne veelvuldige aanrandingen jegens mij ten duidelijkste heeft getoond, maar hij heeft mij ook bepaald gedreigd mij te willen schadig zijn, zoo als uit hetgene ik heb verhaald omtrent het voorgevallene bij mijne verschijningen voor het Geregtshof in Maart 1856 ondubbelzinnig blijkt. Bij deze gelegenheden toch heeft de President mij niet alleen dreigend toegevoegd, dat mijne weigering om de dagvaardingen naar zijnen eigendunkelijken wil in te rigten en uit te vaardigen *mij geen goed zoude doen*, maar hij heeft mij bovendien bedreigd met de bepaaldelijk kwaadbedoelende woorden: *„we zullen je regter maken over je eigen lot!"*

De regter die zulke gevoelens koestert, mag, kan geen regter zijn, in zaken waarbij *hij* jegens wien hij zoo veel bittere haat en onverzoenlijke vijandschap heeft aan den dag gelegd, betrokken is.

Maar zoude men misschien kunnen zeggen: de President mag zich in die oogenblikken van grenzelooze woede vergeten hebben, — hij mag bij die herhaalde aanrandingen tegen mij gepleegd, verblind geweest zijn door zucht naar wraak, — hij heeft bij zijne vinnige beschouwingen, bijtende bespottingen en grove verregaande beleedigingen jegens mij, misschien slechts oogenblikkelijk toegegeven aan zijne teugellooze hartstogten, — maar wanneer het er op aan kwam om *regt* te spreken, om *regt* te doen, zoude hij al die onreine beroeringen zijns gemoeds met waardigheid van zich af hebben geworpen, en zijnen duur bezworen eed en

zijne onschendbare pligten als *regter*, zuiver, opregt en eerlijk zijn nagekomen.

Het ware inderdaad te wenschen, dat deze afschuwelijke zaak ten minste nog deze zeer flaauwe verschooning voor den President overliet. — Maar er hebben feiten plaats gehad die niet eene schaduw van verschooning zelfs voor hem mogelijk maken.

Het was reeds in der tijd bekend, en wanneer de President het mogt ontkennen, *zal het bij onderzoek kunnen blijken*, dat alvorens het besluit van 24 Januarij 1857 ten name van het Geregtshof uit te vaardigen, waarbij ik door den President werd opgeroepen, om ter zake mijner bedanking van den 13[den] te voren op den 28[sten] Januarij 1857 voor het Geregtshof te verschijnen, de President tot *twee malen*, aanzoek had gedaan bij den heer waarnemenden Procureur-Generaal, om dien hoogen ambtenaar zoo mogelijk te bewegen, ter zake van hetgene ik in mijne bedanking van 13 Januarij 1857 gezegd had, *mij crimineel in regten te vervolgen!* Tweede, zeer gewigtige en allesafdoende grond dier wraking.

Gedurende het grootste gedeelte van eenen avond, en gedurende ettelijke uren van eenen voormiddag, heeft de President, die als *regter* in mijne zaak beslist heeft, bij den heer waarnemenden Procureur-Generaal, die toenmaals ongesteld zijnde, zijne kamer moest houden, *aangedrongen*, om ter bevrediging zijner grenzelooze wraakzucht, door eene straf-vervolging mij in de handen van hem President over te leveren.

Ik zeg: in de handen van hem President mij over te leveren, omdat het gemakkelijk te gissen is wat mijn lot zoude geweest zijn, — welke onmenschelijke kwellingen de President mij zoude hebben doen lijden, — hoe hij onder het masker van wet en regt mij voor mijn leven zoude hebben geflétriseerd, indien de heer waarnemende Procureur-Generaal zich laaghartig had geleend als het werktuig zijner afschuwelijke boosheid.

Gelukkig voor mij, de heer waarnemende Procureur-Generaal weigerde, weigerde *standvastig* en *onwrikbaar*, als man van eer en geweten, om in het minst de hand te leenen om mij dieper in het ongeluk te storten.

Maar de haren rijzen te berge bij het denkbeeld: dat een *regter*, dat de *President van een Geregtshof*, — dat de man die door het vertrouwen der Hooge Regering aan het hoofd der Regterlijke Magt binnen deze kolonie geplaatst is, zijne heilige roeping zoo verre heeft verzaakt, — zijne verhevene en onschendbare pligten zoo verre heeft *kunnen* vergeten, dat hij, al zijne vijandschap, al zijn haat, al zijne wraak bloot leggende, optreedt als *beschuldiger* jegens hem betrekkelijk wien hij als *regter* regt zal moeten spreken, en dat hij anderen tot de medepligtigen zijner afgrijsselijke hartstogten zoekt te maken, en op den heilloozen weg door hem gevolgd mede te slepen.

Die man kan noch mag *regter* zijn; ik *recuseer* hem als zoodanig, en ik doe zulks met het *volste* regt!

Naar aanleiding van dit alles, was de President dus *onbevoegd*, om als *regter* te beslissen ten aanzien van het besluit van 28 Februarij 1857.

Tot dat besluit hebben derhalve slechts *twee bevoegde* regters mede gewerkt; doch aangezien daartoe ten minste *drie* zoo niet *vier bevoegde* regters vereischt werden, zoo volgt hieruit, dat op dezen grond alleen het onderwerpelijke besluit van 28 Januarij 1857, onwettig en bijgevolg nietig is, en behoort te worden ingetrokken.

Maar ik zal nog verder de gronden onderzoeken waarop dat besluit berust, en ik zal aantoonen, dat door die gronden dat besluit niet geregtvaardigd wordt.

Bij de tweede overweging van dat besluit, zegt de President: „dat voor alles „te onderzoeken staat, of hij, die namens en van wege het Openbaar Gezag met „eenige *bediening* is bekleed, aan welke een *openbaar karakter* is verbonden, kan „volstaan met eenvoudig voor die *openbare bediening* te bedanken en zich zelven „te ontslaan, dan wel, of hij die van het Openbaar Gezag eene *aanstelling* heeft „ontvangen, niet eveneens van het bevoegd Openbaar Gezag zijn ontslag moet ver„zoeken en erlangen." Wederlegging der tweede, derde, vierde, vijfde en zesde overwegingen van het besluit.

Bij de aandachtige lezing dezer regelen, springt het in het oog, dat de President in het eerste gedeelte spreekt van eene *openbare bediening*, en in het tweede gedeelte van eene *aanstelling* van het Openbaar Gezag.

De woorden zijn niet alleen verschillend, maar hunne beteekenis is ook niet dezelfde.

Bovendien is het punt dat te onderzoeken en te bewijzen valt, door den President met opzet in *algemeene* termen gesteld, ten einde zoo mogelijk den oppervlakkigen lezer te verblinden en het juiste spoor bijster te doen worden.

De eenige vraag die ten deze te beslissen valt, komt mij onder verbetering voor eenvoudiglijk naauwkeurig hierin te bestaan: Mag een Praktizijn *ieder oogenblik*, wanneer hij verkiest, voor de verdere waarneming der judiciëele praktijk bedanken en zich daaraan onttrekken, of moet hij tot dat einde *vooraf* een ontslag van het Geregtshof *verzoeken* en *erlangen?*

Door deze eenvoudige vraag, wordt het werkelijke punt in verschil binnen de behoorlijke grenzen besloten, en alle overtollige en verwarrende termen die de President in zijne tweede overweging van het onderwerpelijke besluit heeft aangevoerd, komen daardoor te vervallen.

Bij de derde, vierde en vijfde overweging van het besluit, tracht de President de door mij gestelde vraag in den laatstvermelden zin te beslissen, en hij beweert dat de Praktizijn een ontslag van het Geregtshof moet *verzoeken* en *erlangen.*

Maar hoe beweert hij dit?

Bij de derde overweging stelt de President, dat het Geregtshof de bevoegde magt is om te beslissen over de verzoeken om als Advocaat of Practizijn voor hetzelve te worden toegelaten en daartoe de vereischte *admissie* te verleenen.

Dit stem ik toe.

In de vierde overweging zegt de President, dat ik dientengevolge na afgelegd examen mijne *aanstelling* als Procureur heb ontvangen, en hij voegt er geheel noodeloos en met eenen verwarrenden omhaal van woorden bij, hetgene aan een' ieder bekend is en in de derde overweging reeds lag opgesloten: dat de betrekking van Procureur door ieder bijzonder persoon niet naar eigene verkiezing en op eigen gezag kan worden uitgeoefend, doch dat daartoe eene aanstelling van wege het Openbaar Gezag onmisbaar wordt gevorderd.

De eenige aanmerking welke ik op de woorden dezer vierde overweging voor zoo verre zij mij betreffen te maken heb, is: dat de President spreekt van eene *aanstelling* van eenen Praktizijn, terwijl de wet het noemt en hij zelf het vroeger heeft vermeld als eene *admissie.*

Op dit onderscheid zal ik later terug komen.

In de vijfde overweging zegt de President: dat het mitsdien geen breedvoerig betoog kan behoeven, noch zelfs wederspraak kan lijden, dat hij die van het Geregtshof, als het in de wet aangewezen bevoegd Gezag, eene aanstelling als Procureur heeft ontvangen, zich zelven niet kan ontslaan, doch van het Geregtshof een ontslag behoeft. Terwijl hij hierop in de zesde overweging doet volgen: dat het er dierhalve ontegenzeggelijk voor moet worden gehouden, dat, zonder dat vereischte ontslag, S e m u e l v a n P r a a g thans nog Procureur is, enz.

Men zal reeds gemerkt hebben dat de President bij de vijfde overweging den grooten sprong doet, waardoor hij de valschheid zijner redenering tracht te bedekken.

Vat men de vierde, vijfde en het aangehaalde gedeelte der zesde overweging te zamen, dan komen zij op het volgende neder:

Niet iedereen mag op eigen gezag de betrekking van Procureur uitoefenen, maar hij behoeft daartoe eene admissie van het Geregtshof.

Hij die zoodanige admissie heeft verkregen mag zich zelven niet ontslaan, doch behoeft een ontslag van het Geregtshof;

En mitsdien was ik, zonder dat vereischte ontslag, nog Procureur.

De redenering van den President is dus: omdat men eene ADMISSIE *erlangen* moet, *daarom* moet men ook een ONTSLAG *erlangen.*

Maar de onhoudbaarheid dezer redenering is tastbaar. Want het mag waar zijn dat men de judiciëele praktijk niet mag *uitoefenen*, zonder eene *admissie*, maar

hieruit volgt volstrekt niet, dat men daarom de judiciëele praktijk niet zoude mogen *verlaten*, zonder een *ontslag*.

De President wist zich blijkbaar uit deze verlegenheid niet te redden, en van daar dat hij zich ontslagen heeft van alle bewijs zijner onbewijsbare drogrede, door bij de vijfde overweging dictatoriaal te stellen: dat zijne redenering geen breedvoerig betoog kan behoeven, noch zelfs wederspraak kan lijden.

Dat zij geen betoog *kan behoeven*, dat stem ik toe, omdat naar alle regtsbeginselen het *onmogelijke* geene verpligting is; en daar het inderdaad *onmogelijk* is, de stelling van den President te betoogen, dat is: klaar te bewijzen, zoo volgt hieruit, zoo als de President zeer juist zegt, dat die stelling geen betoog *kan* behoeven.

Maar ik stem niet toe hetgene de President zegt, dat zijne stelling zelfs *geene wederspraak kan lijden*. En ik zal aantoonen niet slechts dat dit wel kan, maar ook dat zijne stelling ten eenenmale valsch is, en dat het aan een' praktizijn vrij staat ieder oogenblik naar verkiezing, zonder eenig ontslag te vragen of te erlangen, van de uitoefening der judiciëele praktijk af te zien.

Al dadelijk blijkt dit, wanneer men in het oog houdt waartoe eene admissie van een' praktizijn strekt. En ik zal voor mijn eigen geval aantoonen, tot welk einde mijne admissie als Procureur mij was verleend.

Ik leg onder No. 40 over, den admissiebrief in dato 10 Maart 1852 door het Geregtshof mij verleend.

Uit die admissie zal blijken, dat zij mij is toegestaan *op mijn verzoek*, en dat ik had verzocht om te worden geadmitteerd, om als Procureur voor het Geregtshof te *mogen*, niet te *moeten* postuleren.

Ik had dus niet aangeboden om op eenigerlei wijze, voor een enkel oogenblik slechts langer te *blijven* postuleren, dan ik zelf *zoude verkiezen*.

En daarop is het dat blijkens dien admissiebrief het Geregtshof mij heeft *vergund*, *admissie* om voor het Geregtshof te postuleren.

Er is hier dus volstrekt geene sprake van eene *aanstelling*, zoo als de President beweert, maar alleen van eene *vergunning*, eene *admissie* of *toelating*. — In eene *aanstelling* ligt altijd zekere *verpligting* opgesloten van den *aangestelde* jegens den *aansteller*, welke niet gevonden wordt in eene *vergunning* of *toelating*. Hij die iets aan eenen anderen *vergunt* of *toelaat*, verbindt dien anderen in geen opzigt jegens zich, maar die ander blijft volkomen vrij, om ieder oogenblik af te zien van de hem verleende *vergunning* of *toelating*.

De admissie aan eenen praktizijn verleend is niets anders dan een beneficie, een privilegie dat hem tot zijn *eigen* nut, tot zijn *eigen* voordeel is verleend en toegestaan. En met meer regt en grond dan de President zulks doet bij de aangehaalde vijfde overweging van het onderwerpelijke besluit, mag ik zeggen: dat het inderdaad geen betoog behoeft en geene wederspraak kan lijden, dat de practizijn van dat beneficie, van dat privilegie elk oogenblik kan en mag afzien, omdat zoowel blijkens l. 41 ff. de Minorib., als blijkens l. 69 en l. 156 § 4 ff. de Reg. jur. niemand *gedwongen* kan worden om een beneficie of een privilegie ten zijnen behoeve en tot zijn voordeel verleend, *tegen* zijnen zin *aantenemen* of *te behouden*, terwijl het integendeel een' ieder *vrij staat* om *geen* gebruik te maken van datgene wat *ten zijnen faveure is toegestaan* of *veroorloofd*.

En hieruit blijkt dus duidelijk: dat ofschoon eene *admissie* vereischt wordt, om de judiciëele praktijk *uitteoefenen*, er geen *ontslag* noodig is, om die praktijk te *verlaten*.

De onaannemelijkheid der valsche stelling van den President hieromtrent springt nog meer in het oog, wanneer men de gevolgen dier stelling nagaat.

Als het waar en juist is, wat de President beweert, dat een practizijn *niet* mag afzien van de uitoefening der judiciëele practijk, dan na alvorens een ontslag te hebben *gevraagd* en *erlangd*, dan zoude daaruit volgen, dat de Praktizijn zoude kunnen gedwongen worden, om *tegen* zijnen wil, *tegen* zijnen zin, *tegen* zijn belang de judiciëele praktijk te *blijven* uitoefenen.

Want indien vooraf het Hof een ontslag behoort te *verleenen*, dan kan het Hof zoodanig ontslag ook *weigeren*, daar het wel waar zal zijn dat hij die het regt heeft om *toetestaan* ook het regt heeft om te *weigeren*.

En zoo zouden dus *alleen* de Practizijns die ongelukkige stand in de Maatschappij wezen, die levenslang aan hunne betrekking gekluisterd zijn, en die zich daaraan niet mogen onttrekken, al hadden zij volstrekt geene praktijk, — al kunnen zij door eene stands-verwisseling hun lot verbeteren, — zelfs al kost het hunne gezondheid, of al is zulks, zoo als met mij het geval was, ter redding en beveiliging hunner eer, tegen lasterlijke aanvallen waaraan zij magteloos blootgesteld zijn, indien het regterlijke Collegie waarbij zij geplaatst zijn, goed vond hen een ontslag te *weigeren*.

Terwijl dus Apothekers, Artsen, Heel- en Vroedmeesters, Hospitaalhouders, Kruid- en Geweerverkoopers, Landmeters en Rooimeesters, Translateurs, Vendumeesters, ja zelfs Rum- en Dramverkoopers, Koffijhuis- en Biljarthouders en Herbergiers of Tappers die allen eene *speciale admissie* der daartoe bevoegde autoriteit, tot de uitoefening van hun beroep behoeven, elk oogenblik dat beroep naar verkiezing kunnen laten varen, zouden alléén de praktizijns als slaven verbonden wezen, en zoude het van de willekeur van een hen soms vijandig regter kunnen afhangen, door hen een ontslag te weigeren, hen onder het bereik zijner dagelijksche kwellingen, martelingen en beleedigingen te houden. [1])

De President tracht blijkbaar, om den Practizijn in het onderwerpelijke geval gelijk te stellen met een' comptabelen ambtenaar die door het Bestuur onder zekere voordeelen, met de waarneming van eenige openbare betrekking, *in dienst* van het Bestuur, is belast. Maar zijne redeneringen kunnen zelfs ten aanzien van zoodanigen ambtenaar niet in hun geheel van toepassing wezen, zoo als ik ten overvloede zal aantoonen. Vooraf zal ik echter doen uitkomen, dat de verpligtingen van een' Practizijn tegen over het Geregtshof volstrekt niet in het minst gelijk gesteld kunnen worden, met de verpligtingen van een' comptabelen loontrekkenden ambtenaar jegens het Bestuur dat hem heeft aangesteld.

Vooreerst toch moet de ambtenaar die eene hem door het Bestuur opgedragen betrekking aanneemt, geacht worden aan dat Bestuur zijne diensten te hebben verhuurd.

Uit deze dienstverhuring van den Ambtenaar aan het Gouvernement verpligt hij zich, even als zulks in geval van dienstverhuring tusschen particulieren zoude plaats vinden, om al die diensten te verrigten, waartoe hij wordt aangesteld.

Maar nu bestaat al dadelijk geene zoodanige dienstverhuring tusschen eenen practizijn en het Geregtshof, en derhalve zal hij uit dit oogpunt, wel jegens dat Hof niet *even* als een bezoldigd ambtenaar jegens het Gouvernement verbonden wezen.

De Practizijns hebben bovendien geen vast tractement van het Geregtshof, — het Geregtshof kent hen geen pensioen toe, zoo als zulks door het Gouverne-

---

[1]) Het is misschien niet overbodig, op te merken, dat de betrekking van Procureur in *Nederland*, niet gelijk is aan die betrekking te *Suriname*. Aldaar zijn de Procureurs, ten aanzien van de uitoefening der judiciëele praktijk, *in alles* gelijk aan de Advokaten.

Evenmin nu als een Advokaat, zijne betrekking willende nederleggen, een ontslag zoude behoeven te *vragen* en te *erlangen*, evenmin behoeft zulks in gelijk geval door een' Procureur.

Verder komt hierbij nog in aanmerking dat bij art. 74 van het Reglement op het beleid der Regering van *Suriname*, van den 4[den] December 1832 G. B. No. 13, Koninklijk besluit van 9 Augustus te voren, No. 89, is bepaald: dat het de ingezetenen *vrij staat* zich zonder speciale vergunning *zoodanige middelen van bestaan uit te kiezen als zij goed vinden*, in zoo verre er ten aanzien van eenige punten geene beperkingen in het algemeen belang worden noodig geacht.

Indien nu de Procureurs konden gedwongen worden, door hen een ontslag te weigeren, om als zoodanig te *blijven* fungeren, zelfs in geval zij *een ander middel van bestaan begeerden uit te kiezen*, zoude dit in lijnregten strijd zijn, met het grondwettelijke regt, aan *alle* ingezetenen van *Suriname* en dus ook aan de Procureurs aldaar, bij het aangehaalde art. 74 van het voormelde Koninklijke Besluit toegezegd.

ment ten aanzien van zijne ambtenaren plaats vindt, en zij hebben geen enkel der veelvuldige voordeelen en voorregten, welke het Gouvernement aan zijne ambtenaren toekent en verzekert. En de Practizijns zouden dus wel *al* de *nadeelen*, maar niet *één enkel* der *voordeelen* deelachtig zijn, welke met de waarneming eener openbare bediening gepaard gaan.

Doch een practizijn is geen *openbaar ambtenaar*, omdat nergens bij de wet aan zijne akten dat karakter van geloofwaardigheid gehecht is, hetwelk bij de wet aan alle akten door iederen ambtenaar in de uitoefening zijner functiën opgemaakt, bepaaldelijk wordt toegekend. — Wat de gewone zaakgelastigden zijn in *niet geregtelijke* zaken, dat zijn de Practizijns in *geregtelijke* zaken. De stukken en akten door den Practizijn in de uitoefening zijner functiën vervaardigd, hebben *op zich zelve* geen geloof in regten, en van daar dat zij doorgaans gewaarmerkt, of met exhibitum voorzien worden.

De bezoldigde ambtenaar oefent zijne functiën uit *dadelijk* na zijne aanstelling, en een ieder *moet* zich de uitoefening dier functiën laten welgevallen. Maar met eenen Practizijn is dit het geval niet. Ofschoon hij als zoodanig moge geadmitteerd zijn, is niemand *verpligt* van zijn ministerium gebruik te maken. Hij heeft derhalve krachtens *zijne admissie op zich zelve*, geene bepaalde verpligtingen na te komen, dan alleen voor zoo verre hij zijne diensten aan hen die zulks verlangen verhuurt. Maar uit die dienstverhuring kunnen wel verpligtingen voortvloeijen van den Practizijn tegenover hem die die diensten *gehuurd* heeft, maar niet in het minst tegenover *het Geregtshof*.

De eenige voorwaarden welke de Practizijn heeft na te komen, en waaronder ook mijne admissie verleend is, bestaan blijkens haren inhoud hierin: *mits* zich gedragende naar de Resolutiën van den Hove deswegens geëmaneerd of nog te emaneren, en doende den eed daartoe staande."

Hieronder is niet vermeld: „*mits* zich verbindende, om te *blijven* postuleren, zoo „lang zulks den Hove zal behagen, en daaraan zich niet te onttrekken dan *na* „dat hij een ontslag zal *gevraagd* en *erlangd* hebben." En dit toch had wel moeten bepaald zijn, konden de valsche redeneringen van den President opgaan.

Maar zelfs al komt een practizijn de verpligtingen niet na, al voldoet hij niet aan de *mits* waaronder zijne admissie verleend is, dan zal daaruit wel volgen dat dientengevolge die admissie zoude mogen worden ingetrokken, wanneer die practizijn zelf daarvan niet vooraf had afgezien, maar in geenen deele zal daaruit kunnen afgeleid worden, dat: omdat de practizijn de voorwaarden zijner admissie niet naleeft, hij ook daarom niet het regt zoude hebben om ieder oogenblik van die admissie af te zien en zich alzoo aan de judiciëele praktijk te onttrekken.

De waarheid hiervan blijkt nog duidelijker, wanneer men zich het geval denkt, dat een geadmitteerd Practizijn, zelfs zonder te bedanken, verzuimde den jaarlijkschen eed te doen. Het behoeft wel geen betoog dat hij in dat geval niettegenstaande het bestaan zijner admissie, *niet* tot de uitoefening der judiciëele practijk zoude worden toegelaten, zoodat hij zich *feitelijk* van de waarneming dier practijk kan ontslaan.

Maar zelfs ten aanzien van een door het Gouvernement bezoldigd en ten zijnen dienste aangesteld ambtenaar, bewijzen de redeneringen van den President te *veel*, en derhalve *niets*.

Want evenmin als het Gouvernement *verbonden* is, om een' eenmaal door hetzelve benoemden ambtenaar, *levenslang* zijne functiën te laten blijven waarnemen, maar integendeel geregtigd is om des verkiezende, zoodanigen ambtenaar eervol te ontslaan, met behoud van die voordeelen welke hem bij de wet in geval van ontslag speciaal verzekerd zijn, naar gelang zijner dienstjaren en van zijn ambtsinkomen, — evenmin is de ambtenaar gehouden *levenslang* zijne diensten aan het Gouvernement te *blijven* presteren.

Het eenige waartoe de ambtenaar verpligt is, bestaat hierin: dat hij het Gouvernement vooraf *bij tijds* van zijne begeerte om zijne betrekking neder te leggen

kennis geve, ten einde het Gouvernement in de gelegenheid te stellen, door eene andere benoeming in de waarneming zijner functiën te voorzien.

Maar indien het mogelijk ware, dat *na* zoodanige *tijdige* kennisgeving het Gouvernement geheel in gebreke bleef om die voorziening tot stand te brengen of den ambtenaar te kennen gaf dat hij geen ontslag zoude verkrijgen, maar voortdurend zoude moeten *blijven* dienen, dan geloof ik dat een ieder van meening zal wezen, dat die ambtenaar geregtigd zoude zijn, om na vooraf *bij tijds* aan het Gouvernement daarvan kennis te hebben gegeven, zich te onttrekken aan de waarneming zijner functiën.

Maar de kennisgeving van den ambtenaar aan het Gouvernement van zijn voornemen om te bedanken, of zijn verzoek om ontslag, is niet noodig voor den Practizijn, ten aanzien van het Geregtshof.

Die kennisgeving van den ambtenaar moet *bij tijds* geschieden, om het Gouvernement in staat te stellen, in de waarneming van den dienst te voorzien.

Maar dit motief bestaat niet tusschen den Practizijn en het Geregtshof, omdat *niet het Geregtshof*, maar zijne *cliënten* te voorzien hebben, in de waarneming der zaken waarin de Practizijn geoccupeerd heeft.

Verzuimt de Practizijn zoodanige kennisgeving, — welke echter door mij *niet* is verzuimd, — dan zoude daarvan wel het gevolg zijn, dat hij aansprakelijk zoude wezen voor de vergoeding der schade en nadeelen die hij daardoor aan anderen mogt veroorzaakt hebben, maar nimmer zal daaruit volgen, dat die Practizijn geene bevoegdheid zoude hebben, om ieder oogenblik naar vrije verkiezing van de waarneming der practijk af te zien.

Zelfs de bezoldigde ambtenaar die zonder het Gouvernememt den tijd te geven om in de waarneming zijner functiën te voorzien, en plotseling kennis gaf dat hij niet langer die functiën verkoos waar te nemen en hen oogenblikkelijk nederlegde, zoude niet gedwongen kunnen worden om verder zijne betrekking te *blijven* waarnemen. Hij zoude teregt wegens pligtverzuim vervolgd kunnen worden, wanneer zijne verzuimen, onder het bereik der deswege bestaande *speciale* verordeningen vielen, en hij zoude in allen gevalle aansprakelijk blijven voor de schade en nadeelen welke het Gouvernement door de *plotselinge* nederlegging zijner functien mogt hebben geleden.

Zoodanige *speciale* verordeningen tot vervolging in het bedoelde geval bestaan evenwel niet ten aanzien van practizijns, en bestonden zij, dan zoude het gevolg daarvan slechts zijn dat ook practizijns in dat geval konden vervolgd worden, geenszins dat hunne bedanking niets te beteekenen had, en nog minder, zoo als de President bij de zesde overweging van het onderwerpelijke besluit zegt, dat niettegenstaande zoodanige ingediende bedanking, de Practizijn *nog steeds* als zoodanig zoude *moeten* aangemerkt worden.

Ik heb breedvoerig de valschheid der onhoudbare redeneringen van den President omtrent dit punt aangetoond, omdat soms aan zijne meening eenig gering gewigt zoude kunnen worden gehecht, niet om hunne waarde, want die missen zij geheel, maar omdat zij afkomstig zijn van een' hoog geplaatsten ambtenaar, wiens positie aan zijne woorden, hoe ongerijmd dan ook, wel eenigen invloed kan geven.

De antecedenten zijn echter daar, — de eigene handelingen van den President kunnen het bewijzen, hoe ongegrond en ongemeend zijne woorden zijn. Want talloos zijn de voorbeelden van die leden der Balie, welke tot andere betrekkingen geroepen, haar hebben verlaten *zonder* als Practizijn een ontslag van het Geregtshof te hebben *gevraagd*, veel min *erlangd*. En toen de heer Mr. B. Lijon in November 1855, ten gevolge der boosaardige aanvallen van den President, als Advokaat de balie heeft verlaten, heeft hij geen ontslag *gevraagd* veel min *erlangd*, maar hij heeft *blootelijk* bij *missive* op *ongezegeld* papier aan het Geregtshof kennis gegeven, dat hij bedankte voor de verdere waarneming der judiciëele practijk voor het Geregtshof.

Toen heeft de President den heer Lijon *geen* ontslag te huis gezonden, zoo

als hij met mij heeft gelieven te doen, veel min heeft hij, hetgene ook wel bespottelijk zoude zijn, den heer Lijon voortdurend als Advocaat *blijven* beschouwen.

Indien nu de stelling van den President konde opgaan, dat *zonder* van het Geregtshof een ontslag te hebben *gevraagd* en *erlangd*, een practizijn nog *steeds* als zoodanig moet aangemerkt worden, en dat nog wel niettegenstaande, in strijd met en ten spijt van zijne bedanking, dan zoude daaruit volgen, dat niet alleen de heer Lijon alsnog practizijn zoude wezen, en derhalve aan de willekeurige disciplinaire straffen van den President zoude blootstaan, maar dat zulks evenzeer het geval zoude wezen met al die vroegere practizijns welke de balie hebben verlaten, *zonder* van het Geregtshof een ontslag te hebben *gevraagd* veel min *erlangd*, en waaronder zich mannen bevinden, die in verschillende openbare betrekkingen geplaatst zijn en de eer hebben Uwe Excellentie dagelijks de nuttigste diensten te bewijzen.

De onmetelijke bespottelijkheid der redenering van den President springt daardoor maar al te zeer in het oog; zij bewijst te veel, en derhalve niets.

Bij het laatste gedeelte der zesde overweging van het Besluit tracht de President het te doen voorkomen, als of het door mij ingediende ontslag ook daarom niet in aanmerking zoude kunnen komen, omdat het op ongezegeld papier geschreven is.

Deze kleingeestige haarkloverij had de President bij de beoordeeling der belangrijke vraag: of de bedanking van een' practizijn al of niet geldig is, wel mogen hebben achterwege gelaten.

Maar zij beteekent bovendien volstrekt niets.

Want vooreerst had ook de heer Lijon in November 1855 zijne bedanking ingezonden op *ongezegeld* papier, en de President heeft haar *aangenomen* en *behouden*. *Ik* mogt dus ten minste wel hetzelfde doen. Mijne bedanking is geen stuk dat aan zegelregt onderhevig is.

Maar ten andere had zoowel het Geregtshof zelf en vooral de President, als de heer waarnemende Procureur-Generaal het stuk in handen gehad, — en zij allen hebben het behandeld, en de President ten name van het Hof heeft daarop zelfs een besluit genomen. De niet-zegeling van dat stuk mag daardoor in allen gevalle wel als gedekt beschouwd worden. Doch al ware dit zoo niet, en al behoorde het inderdaad op zegel te zijn, hetgene het geval niet is, dan zoude daaruit niet volgen dat die bedanking *ongeldig* of *nietig* was, maar alleen: dat daarmede had moeten gehandeld worden overeenkomstig de bepalingen van de artt. 24 en 25 der Publicatie van 1830 Gouv. Blad No. 16 [1]).

En zoo vertrouw ik dus te hebben aangetoond, dat de eerste grond van het besluit van 28 Januarij 1857, namelijk: de ongeldigheid mijner bedanking als Procureur, onaannemelijk en valsch is; — dat die bedanking mij volkomen bevrijdde van de verdere waarneming der judiciëele practijk; — dat ik daardoor ontslagen was van alle verpligtingen waarin een practizijn als zoodanig jegens het Geregtshof mogt verbonden wezen; — dat derhalve door die bedanking mijne admissie als Procureur was vervallen en vernietigd; — en dat als een noodwendig gevolg van dit alles die admissie vijftien à achttien dagen later *onmogelijk* kon worden ingetrokken, en het onderwerpelijke besluit dus niet kan worden bekrachtigd, maar behoort te worden vernietigd.

Wederlegging der zevende overweging van het besluit, bevattende den tweeden grond daarvan.

De tweede grond waarop het besluit van 28 Januarij 1857 berust, bestaat hierin: dat ik, volgens den President, bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857, op hoogst oneerbiedige wijze in eene uitvoerige wederlegging ben getreden, van het roijement door den President in de zaak van J. Telles tegen den Curator

[1]) Vid. die artikelen hiervoren blz. 60.

bij het Departement der onbeheerde boedels als beheerende den boedel J. Niles uitgesproken.

Bij de zevende overweging van het onderwerpelijke besluit, tracht de President dit punt te bewijzen. Maar ik zal aantoonen dat zijne redenen ten aanzien van dit tweede punt evenmin gegrond zijn, als zij zulks waren betrekkelijk het eerste punt.

Wanneer men let op den inhoud mijner door den President aangevallen bedanking, dan blijkt al dadelijk, dat de President bij deze zevende overweging als naar gewoonte, de zaak opzettelijk verdraait en uit een verkeerd en valsch oogpunt ter beschouwing aanbiedt.

Immers doet hij het daarbij voorkomen, als of tot die wederlegging voor mij geene geoorloofde reden hoe ook genaamd bestond, en hij doet het zelfs bij *zijne* behandeling van het na te vermelden derde punt voorkomen, alsof mijne *eenige* bedoeling daarmede was, mij zelven de gelegenheid te verschaffen, om, volgens hem, eene reeks van beleedigingen aan den Regter toe te voegen.

Maar door dit alles is men verre van het *ware* punt in verschil voor oogen te hebben.

In het besluit van 28 Januarij 1857 *zwijgt de President geheel en al* omtrent en maakt met geen enkel woord melding van de regtmatigheid of onregtmatigheid van de lasterlijke beschuldiging door hem bij de achtste overweging van het bedoelde roijement mij *onverhoord* en *onverdiend* ten laste gelegd, als *ten duidelijkste blijkende*, waarbij hij mijne eer en mijnen goeden naam gewetenloos en op de schandelijkste wijze heeft aangerand.

Doch juist omdat de President daarover *zorgvuldig zwijgt*, is zulks voor mij eene reden te meer om daarover te *spreken*, ja zelfs *met nadruk te spreken.*

Om te beslissen of hetgene ik omtrent het bedoelde roijement bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857 gezegd heb, al dan niet geoorloofd was, *moet* men *vooraf* beoordeelen, of de lasterlijke beschuldiging door den President mij bij dat roijement ten laste gelegd al of niet gegrond, billijk, verdiend, regtmatig en wettig is.

Want oordeelt men, zoo als ik geloof dat men zal oordeelen, dat die lasterlijke beschuldiging onbillijk, onverdiend, onregtmatig en onwettig is, dan zal daaruit moeten volgen: dat al hetgene ik daartegen gezegd heb geoorloofd was, en dat die onwettige beschuldiging nietig zijnde, noch op zich zelve, noch door hetgene daartegen door mij gezegd mogt zijn, eenige de minste regtsgeldige gevolgen hoe ook genaamd hebben kan of hebben mag.

Nu vertrouw ik reeds hiervoren onwederlegbaar te hebben bewezen, niet alleen dat die beschuldiging ten mijnen laste valsch en onwettig is, en dat daarbij vooral het heiligste regt van verdediging door den President met voeten is vertreden, maar dat ook de gronden van het roijement zelf, door welke de President getracht heeft aan zijne schandelijke beschuldiging tegen mij den schijn van regtvaardigheid te geven, ten eenenmale met het regt en de practijk strijden, en dienvolgens nietig zijn, zoodat daardoor blijkt, hetgene ik belang had te bewijzen, niet alleen dat de beschuldiging ten mijnen laste *op zich zelve* onwaar en onwettig was, maar ook dat *de voorwendselen* waaronder de President die beschuldiging heeft uitgesproken, niet de minste regtsgeldige kracht of beteekenis hebben, noch kunnen hebben.

Dit alles *moest* ik bewijzen, om mij zelven in de oogen van alle onpartijdigen te zuiveren, van den boosaardigen blaam waarmede de President had getracht mijn karakter te bezoedelen.

Ik kon toch niet erkennen of zelfs in het midden laten dat het roijement *wettig* en *regtmatig* was, en in denzelfden adem beweren, dat de beschuldiging daarbij ten mijnen laste uitgesproken *onwettig* en *onregtmatig* was. Want was dat roijement *regtmatig* en *wettig*, dan zouden ook de bezwaren, die uit de motiven daarvan ten mijnen laste noodwendig *moesten* ontstaan, evenzeer *regtvaardig* en *wettig* wezen, hetgene zij inderdaad *niet* zijn.

De hoogklinkende tiraden, door den President bij de zevende overweging van het besluit aangevoerd, omtrent het ongeoorloofde om bij wege van briefwisseling in eene wederlegging te treden van de motiven waarop eene regterlijke beslissing berust en van de gegrondheid der beslissing zelve, zijn in deze volstrekt overbodig en kunnen hier niet van toepassing gemaakt worden.

Vooral ontken ik ten sterkste zulks te hebben willen doen bij wege van brief*wisseling*, omdat ik er nooit op gesteld ben geweest om met den President te corresponderen, zoo als ik hem dan ook bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857 volstrekt niet om eenig antwoord heb verzocht.

Het doel waarom ik bij mijne bedanking in eene wederlegging ben getreden van de gronden en de beslissing bij het roijement, zijn den President volkomen en juist bekend, maar hij heeft daarvoor moedwillig oogen, ooren en mond gesloten, door daaromtrent niets te willen zien, niets te willen hooren en niets te willen spreken.

Want bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857, heb ik zoowel *vóór* de behandeling van de gronden en de beslissing van het roijement, als *na* die behandeling het volgende gezegd, dat aldaar nog gelezen kan worden: [1]) „Ofschoon „hierdoor" (door mijne bedanking) „alle betrekking tusschen dit Geregtshof en mij, „als Procureur, heeft opgehouden, en niettegenstaande ik in geene verdere ont„wikkeling der zaak zoude behoeven te treden, wil ik echter, na mijne aftreding „uit de balie, *ten einde ook den zwaksten schijn te vermijden*, alsof ik in de oor„zaak dier aftreding *eenige de minste schuld* had, in een onderzoek en eene be„schouwing treden, zoowel van de overwegingen die zijn aangevoerd om de mij „aangedane beschuldiging zoo mogelijk te regtvaardigen, als van die beschul„diging zelve. — En wanneer ik dan aantoon, dat die overwegingen, naar regt „noch billijkheid gegrond zijn, zal daaruit wel *van zelf voortvloeijen*, dat de be„schuldiging, die *op zich zelve* reeds ongegrond is, *als kaf voor den wind moet „verdwijnen*"........

„Ik vertrouw te hebben aangetoond, dat noch de motiven van het roijement, „noch dat roijement zelf, met het regt, de practijk of de billijkheid overeenko„komen, en het Geregtshof *alzoo de overtuiging te hebben geschonken, dat in deze „zaak niets is gebeurd, wat de plaats gehad hebbende aanranding tegen mij in het „minst kan regtvaardigen.* Want indien de zaak zelve *niet* mag beschouwd wor„den van het zeer ongunstige standpunt, waarop zij bij het roijement *zonder vol„doenden grond is geplaatst*, — indien er blijkt, dat de impetrant van reauditie zon„der opzet, althans niet ter kwader trouw heeft gehandeld, noch heeft kunnen „handelen, — *dan zal daardoor tevens komen te vervallen elk denkbeeld, dat ik tot „eenige ongeoorloofde, met de goede trouw strijdige handeling mijne medewerking „zoude verleend hebben.*"

Ik geloof door deze woorden de denkbeelden die mij bezielden, en het doel dat ik voor oogen had, duidelijk te hebben uiteengezet voor een' ieder, die niet opzettelijk de oogen voor de waarheid wil sluiten. En door deze woorden blijkt volledig, dat de zevende overweging van den President bij het besluit van 28 Januarij 1857, in dit geval zelfs van de minste aannemelijkheid ontbloot is.

Kan het waar zijn, hetgene de President bij die zevende overweging zegt, dat de wederlegging van de motiven eener regterlijke beslissing, zoowel als van die beslissing zelve, voor denzelfden regter niet te pas kan komen, dan zijn daaraan noodwendig *twee* voorwaarden verbonden, die wel niemand ontkennen zal, namelijk: 1°. dat voor zoodanige wederlegging geene regtmatige aanleiding en billijke gronden bestaan; en 2°. dat die motiven en die beslissing wettig zijn, of althans dat zij niets bevatten, wat prima facie reeds, met regt en wet strijdig is, of wat strekt tot lasterlijke aanranding van de eer en den goeden naam van hem, jegens wien zulks wel gedaan wordt.

---

[1]) Vid. hiervoren blz. 1 en 7.

Wat het eerste punt betreft, geloof ik te hebben aangetoond, dat er werkelijk *regtmatige* gronden voor mij bestonden, om in het belang van mijne eer en mijnen goeden naam die motiven van het roijement zoowel als dat roijement zelve te wederleggen; en evenzeer vermeen ik hiervoren te hebben bewezen, niet slechts dat dit roijement inderdaad *onwettig* is, maar dat de lasterlijke beschuldiging die daarin tegen mij is uitgesproken, zoowel wegens den vorm als wegens den inhoud, *in allen opzigte* volkomen tegen *het regt* en *de wet* strijdig, en alzoo evenzeer *onwettig* en *nietig* is.

Had een particulier persoon van mij durven te schrijven of te zeggen, hetgene de President, lafhartig verscholen in de Regterlijke Toga, bij dat roijement van mij heeft geschreven; ja, als de President in een *particulier* karakter datzelfde van mij durfde te schrijven, of zelfs slechts blootelijk te *zeggen*, dan zoude ik ongetwijfeld het regt hebben om hem deswege krachtens de bestaande wettelijke verordeningen in het burgerlijke regt wegens *hoon* en *laster*, voor den regter te vervolgen. En ik zoude hem dan wel weten te bereiken evenzeer als ik zulks heb weten te doen jegens hen, die aan gene zijde des oceaans, verraderlijk verborgen in de donkerste schuilhoeken der drukpers, getracht hebben mij door hunne vergiftige pijlen des anonymen lasters te treffen.

Maar nu de President dit heeft gedaan niet als *particulier*, maar als REGTER,— nu hij twee andere regters, *schijnbaar*, en ook *niets meer dan schijnbaar* tot zijne medepligtigen heeft weten te maken, — nu hij volgens eene fictie, en niets meer dan eene bloote, holle fictie der wet, daarvoor niet individuëel en persoonlijk in regten kan of mag worden aangesproken, — is hij beveiligd voor alle maatregelen die ik tegen hem zoude hebben mogen aanwenden, wanneer hij als particulier dezelfde handelingen jegens mij had durven te plegen. — En zoo weet de President zoowel zijne regterlijke betrekking als het gezag der wet, welke beiden zijn ingesteld en in alle menschelijke maatschappijen geduld, ondersteund en ten krachtigste gehandhaafd worden om de eer en den goeden naam der ingezetenen tegen allen laster, tegen iedere beleediging, tegen elken onregtmatigen aanval te beveiligen, — te gebruiken of juister te misbruiken, om het tegendeel van dat alles ten uitvoer te brengen, en om gedekt en ongenaakbaar die regterlijke betrekking en dat gezag der wet aan te wenden, als doodelijke wapenen om de eer en den goeden naam der ingezetenen aan te randen en te treffen op eene wijze, die de diepste verontwaardiging en de hevigste afschuw in het gemoed van alle weldenkenden moet opwekken.

Veilig mag, ja moet men het er voor houden, dat niet alleen het onderwerpelijke roijement, maar ook de daarbij tegen mij uitgesprokene lasterlijke beschuldiging nietig en van geene waarde is, en dat de President daarbij verder is gegaan dan zijne bij de wet aan hem toegekende magt met eenige mogelijkheid strekken kan. En hieruit volgt dat ik volkomen *wettelijk geregtigd* was om daartegen op te komen, door *alle* onder mijn bereik staande middelen, vooral wanneer, zoo als dit het geval is, die middelen door geen regtschapen gemoed, door geen' mensch die het hart op de regte plaats draagt, onregtmatig of onbillijk zullen genoemd worden.

Ik zal mij niet verdiepen in een uitgestrekt betoog, om deze *wettelijke bevoegdheid* tot verzet mijnerzijds te bewijzen, door de aanhaling van talrijke bepalingen des regts die zulks staven. Genoeg zal het zijn wanneer ik hier de woorden aanhaal van een' geachten schrijver over het staatsregt, van een' man die de eer gehad heeft gedurende geruimen tijd tot den Raad van 's Konings Ministers te behooren, — wiens woorden derhalve allezins overweging verdienen, en wien men geene holle, gevaarlijke, onzinnige theoriën kan ten laste leggen. Ik bedoel Mr. H. van Sonsbeeck, in zijne Proeve over de zelfstandigheid enz. der Regterlijke Magt.

Op bladz. 33 van het eerste stuk en op blz. 11 van het tweede stuk, wordt door dien schrijver het volgende gezegd, omtrent de onverpligtheid tot gehoorzaamheid aan de *onwettige* daden des Bestuurs: „Is de magt der Regering op „de regtelijk bestaande wetten van Staat gegrond; is de Regering, alleen krach-

„tens deze Staatswetten, bevoegd om te gebieden; zijn ook de ingezetenen, al- „leen op grond dezer wetten, verpligt, aan een' of meerderen uit hun midden, „of ook buiten hen, te gehoorzamen: zoo volgt daaruit regtstreeks, dat, *waar die „wetten ophouden, waar de Regering verder gaat, dan de haar opgedragene magt „strekt*, ook tevens *alle regtelijke grond, alle stellige regtelijke verpligting voor de „ingezetenen, om te gehoorzamen*, VERVALT. De Staatswetten toch zijn het, die de „bestuurderen boven de gewone [ingezetenen verheffen, *maar ook niet verder „dan deze wetten inhouden;* wanneer dus zij, die met openbaar gezag bekleed „zijn, *verder gaan, dan de hun bij 's Rijks wetten gegevene magt strekt*, handelen „zij *niet als wettige overheid*, maar *als gewone ingezetenen*, en hunne mede-ingeze- „tenen hebben geene andere gronden tot gehoorzaamheid, dan die zedelijkheid „en voorzigtigheid aan de hand geven. *De overheid, die hare magt te buiten „gaat, doet onregt;* zij handelt regtelijk niet wel, en *hare handelingen kunnen geene „regtelijke gevolgen hebben, en dus ook geene regtelijke verpligting tot gehoorzaam- „heid voor de ingezetenen daarstellen*"......

„Wanneer de verschillende Autoriteiten, wie zij ook zijn mogen, *hare magt te „buiten gaan*, moeten zij gerekend worden *niet als overheden*, maar ALS BIJZONDERE „PERSONEN TE HEBBEN GEHANDELD, en regtelijk gesproken *niets te hebben gedaan; „*derzelver handelingen kunnen dus ook *geene regtelijke gevolgen medebrengen* en de „ingezetenen zijn *onverpligt* daaraan te gehoorzamen en zelfs *bevoegd*, om met der „daad wederstand te bieden; zij, die aan hunne medeburgers op eene wederreg- „telijke wijze schade toebrengen, alschoon ook met eenig gezag bekleed, zijn ver- „pligt deze schade te vergoeden"....

....„Dusdoende zijn, zoowel de *ingezetenen in het algemeen*, als de gezagvoerders „in het bijzonder, geregtigd, om *de wettigheid* en *de hieraan ondergeschikte ver- „bindende kracht van de handelingen der verschillende Autoriteiten* te ONDERZOE- „KEN en te BEOORDEELEN."

Zoo vertrouw ik te hebben bewezen, dat de tweede grond die de President voor de regtmatigheid van het besluit van 28 Januarij 1857 tracht ingang te doen vinden, namelijk: dat de wederlegging van het roijement en van de motiven waarop het berustte, ongeoorloofd, oneerbiedig, onbetamelijk, onregtmatig en onwettig is, in geenen deele kan worden aangenomen, daar in die wederlegging jegens den President en de leden die hij daarbij had medegesleept, niets is gezegd, wat als ongeoorloofd, ongepast of *onwettig* kan beschouwd worden, indien ik in een gelijk geval hetzelfde had gezegd ten aanzien van *gewone ingezetenen*. En daar nu volgens de aangehaalde regelen van van Sonsbeeck, de President moet geacht worden *buiten* zijne regterlijke bevoegdheid, en derhalve als GEWOON INGEZETEN te hebben gehandeld, volgt hieruit dat de wederlegging die ik op die handeling heb doen volgen, allezins *regtmatig* en *geoorloofd* was en dat daarin geen *wettige* of zelfs *billijke* grond kan of mag gevonden worden, om het besluit van 28 Januarij 1857 te regtvaardigen.

Wederlegging van de achtste overweging van het Besluit, bevattende den derden grond daarvan.

Het *derde* en laatste punt bij dat besluit als bezwaar tegen mij aangevoerd is: dat mijne bedanking eene reeks van beleedigende uitdrukkingen bevat *jegens het Geregtshof* en diens President.

Ten aanzien van beleedigingen jegens dien President, zal ik ten deze volstrekt niet spreken. Het staat hem vrij mijne bedanking te beschouwen zoo als hij verkiest; ik begeer niet tegen over hem in eenige explicatie te treden; wat *hem* betreft verlang ik mij in dit opzigt *niet* te verdedigen. — Houdt mijne bedanking beleedigingen in jegens den President, dan heeft hij die ruim aan mij verdiend, en dan kunnen die beleedigingen in niets anders bestaan dan in mijne vermelding van *onloochenbare* en *waarachtige* handelingen, feiten en gevoelens

door hem gepleegd en aan den dag gelegd, die hij dus *aan zich zelven alléén* en *niet* aan mij te wijten heeft. De schande bestaat in de misdaad, *niet* in de straf.

Maar wat is er nu van die beweerde *reeks* van beleedigingen jegens het Geregtshof.

De President heeft zich wel gewacht die *reeks* van beleedigingen aan te wijzen, of slechts eenige enkele daarvan bepaaldelijk op te noemen.

Bij het tweede gedeelte der achtste overweging van het onderwerpelijke besluit, gelieft hij te zeggen, dat *het Geregtshof* het *ten eenenmale* overbodig acht om alle de gebezigde beleedigingen en aangetijgde lasteringen elk afzonderlijk tot een punt van uitvoerige behandeling te nemen, doch dat het *voorzeker* moet kunnen volstaan dat *in substantie*, dat is zoowel in de kennelijke bewoordingen als in den zin en strekking van het geheele geschrift, wordt aangetijgd: „dat „*die motiven* en *die beslissing* moeten toegeschreven worden aan de herhaald open„lijk gebleken ongunstige gezindheid, om het zachtste woord te gebruiken, van „den tegenwoordigen President van het Geregtshof jegens hem Semuel van „Praag."

Wanneer men deze woorden van den President, van al hunnen overtolligen, verwarrenden en hoogklinkenden bombast ontdoet, dan komen zij eenvoudig hierop neder: „dat de *reeks van beleedigingen* welke ik het Geregtshof heb toegevoegd, „hierin bestaan: dat ik de *motiven* en de *beslissing* bij het onderwerpelijke roije„ment, heb toegeschreven aan vijandigheid van den President jegens mij."

Maar ook hieruit blijkt wederom ten duidelijkste, de kwaad-trouwelijke woordverdraaijing van den President.

Want door de inzage van mijne bedanking van 13 Januarij 1857 zal het zonneklaar blijken, dat ik daarbij met geen enkel woord heb gezegd, dat de *motiven* en de *beslissing* van het roijement, aan vijandigheid van den President jegens mij moesten worden toegeschreven; — ik heb daarbij alleen gezegd, en dit is waar, dat ik de *grievende* BELEEDIGING *mij aangedaan* bij dat roijement, verschuldigd was aan de mij herhaaldelijk opentlijk gebleken ongunstige gezindheid (om het zachtste woord te gebruiken), van den tegenwoordigen President van het Hof.

Deze zijn mijne woorden:

„Ik kan niet afzijn te vragen: Waaraan ben ik *de mij aangedane grievende be„leediging* verschuldigd?

„Het zoude in dubbelhartigheid ontaarden, indien ik bij mijn laatste woord aan „dit Geregtshof, niet rondborstig mijne meening kenbaar maakte, — indien ik „trachtte te verbergen wat aan een' ieder bekend is; en ik kan daarom ook niet aar„zelen om te verklaren, dat ik DIE BELEEDIGING toeschrijf, aan de mij herhaalde„lijk opentlijk gebleken ongunstige gezindheid, (om het zachtste woord te gebrui„ken), van den tegenwoordigen President van dit Hof." [1])

Hieruit blijkt dus voor een' ieder, dat ik inderdaad *niet* gezegd heb, wat de President beweert dat ik gezegd heb, namelijk: dat de *motiven* en de *beslissing* bij het roijement aan de vijandigheid van hem President tegen mij moeten toegeschreven worden.

En daar nu de President den derden en laatsten grond van zijn onderwerpelijk besluit, op dat *onwaarachtige* feit baseert, zoo volgt hieruit dat dit feit zelf komende te vervallen, daardoor gelijkertijd aan dien grond den bodem wordt ingeslagen, en dat mitsdien ook deze reden niet kan strekken om het besluit van 28 Januarij 1857 te regtvaardigen, weshalve dat besluit behoort te worden ingetrokken.

Schoon ik dus hiermede van dezen grond zoude kunnen afstappen, komt het mij evenwel niet overbodig voor, in verband daarmede de verdere overwegingen van den President bij het aangehaalde besluit te onderzoeken.

Wederlegging Bij de negende overweging zegt de President: „dat de motiven en de beslis-

[1]) Vid. hiervoren blz. 10.

„sing van eenen Regter niet zijn het afzonderlijk werk van den President, doch „van het geheele Regtscollegie van hetwelk zij uitgaat, en dat dierhalve niet „alleen aan den President van het Geregtshof wordt aangetijgd dat hij zijne „heilige pligten en roeping zou hebben opgeofferd aan onedele en verfoeijelijke „hartstogten, maar dat daarin ook noodzakelijk en onmisbaar ligt opgesloten, dat „de Leden van het Geregtshof de nietswaardige bloote werktuigen van hartstog- „ten van den President zijn geweest." van de negen-de overwe-ging van het Besluit.

De President zoude zich juister uitgedrukt hebben indien hij had gezegd, niet: dat de motiven en de beslissing van eenen Regter *niet zijn*, maar: *niet behooren te zijn*, — het afzonderlijke werk van den President, doch van het geheele Regtscollegie van hetwelk zij uitgaan. — Want dat zij dit laatste inderdaad zijn, valt wel te betwijfelen ten aanzien der Regtspleging binnen deze kolonie gedurende de laatste twee of drie jaren, zoo als zulks hiervoren door mij is aangewezen. Maar in allen gevalle had ik dit bij mijne bedanking van den 13den Januarij 1857 *niet* gezegd; want wat zoude *ik* de leden van het Hof daaromtrent hebben kunnen vertellen, wat *zij zelve* niet reeds *zeer goed* wisten?

Doch al konde het onderwerpelijke roijement werkelijk beschouwd worden als ook bepaaldelijk van de leden wier namen daarop paraisseren, en niet van den President alleen afkomstig te zijn, zoude zulks aan de onwettigheid van dat roijement niets afnemen, omdat, gelijk Benjamin Constant, in zijne reeds aangehaalde Cours de Politique Constitutionnelle teregt zegt: „Le concours de tous „les pouvoirs, ne rend pas légitime, la violation des formes."

Ik heb echter volstrekt niet gezegd, en inderdaad ook niet bedoeld om het te zeggen, wat de President bij boosaardige gevolgtrekking mij gelieft in de pen te geven: dat de leden van het Geregtshof de nietswaardige bloote werktuigen van de hartstogten van den President zijn geweest.

Ik heb die leden volstrekt geene boosaardige bedoelingen toegeschreven, en ik heb het niet beweerd en ik beweer het ook niet, dat die leden op eenigerlei wijze jegens mij *kwaadtrouwelijk* hebben gehandeld of hebben willen handelen.

In het bijzonder spreek ik bij deze daarvan bepaaldelijk vrij, zoowel het provisioneel lid als het gequalificeerd plaatsvervangend lid, wier namen mede voorkomen als te hebben beslist het meermalen bedoelde roijement, waarin de zoo lasterlijke beschuldiging tegen mij als ten duidelijkste bewezen, is opgenomen. Ik ken die beide heeren te wel en te nabij, dan dat het in mij zoude opkomen om hen van eenige opzettelijke laaghartigheid zelfs te verdenken laat staan te beschuldigen.

Vooral zoude ik in geen geval zulks mogen doen, in het bijzonder jegens dat gequalificeerd plaatsvervangend lid, omdat het bekend is, dat hij als het ware door den President is gesurpreneerd ten aanzien der lasterlijke beschuldiging in het bedoelde roijement tegen mij opgenomen. — Want het concept van dat roijement is niet *in* eene vergadering, maar *buiten* eene vergadering, *door den President alléén* ontworpen, en aan de beide bedoelde leden ter goedkeuring toegezonden. Doch op het tijdstip toen dat concept aan het bedoelde gequalificeerd plaatsvervangend lid werd bezorgd, hield hij wegens ongesteldheid zijn bed. En zoo als hij zelf aan anderen verklaard heeft, gelijk zulks bij onderzoek zoude kunnen blijken, weinige dagen na mijne bedanking, en toen de aanleiding daartoe bij menig eerlijk gemoed diepe verontwaardiging had opgewekt, — was de overweging waarbij ik het voorwerp van den boosaardigsten laster gemaakt werd aan zijne aandacht ontsnapt, en van daar dat hij daartegen niets gedaan, niets aangemerkt had.

Ik verklaar bovendien bij deze, bij niet één der leden van het Geregtshof de zwakste denkbeelden van opzettelijke kwade trouw of van vijandige gezindheid jegens mij te vooronderstellen of te vermoeden. Integendeel mogt ik van hen allen bij iedere voorkomende gelegenheid, eene beleefde en welwillende behandeling ondervinden, en zij waren nooit ongeneigd, om zoo verre dit buiten het bereik van den boozen invloed van den President geschieden kon, de leden der balie de waarneming hunner beroepspligten te vergemakkelijken.

In antwoord op de beschuldiging van den President tegen mij, wegens oneerbiedigheid jegens de Regterlijke Magt, durf ik mij gerustelijk beroepen op het getuigenis van *alle* die leden, om te verklaren of ik in mijne veelvuldige aanrakingen met hen, ooit *in het minst* ben te kort gekomen, niet alleen in den eerbied dien ik als Practizijn aan hen als Regters verschuldigd was, maar ook in de achting, de beleefdheid en de wellevendheid die een fatsoenlijk man in den omgang met een' ander verschuldigd is.

Ik heb aan die leden van het Geregtshof niets kwaadtrouwelijks, niets vijandigs jegens mij ten laste gelegd. Het eenige wat ik betreur is dit: dat zij door verkeerd geplaatste toegevendheid jegens den President, zijnen invloed despotisch en tyrannisch hebben laten heerschen, in plaats van kort af zich daartegen te verzetten.

Neen, niet *de leden* van het Hof, maar *de President* van het Hof is het wien ik, en *op onwederlegbare gronden*, hartstogt, haat, wraak en vijandschap jegens mij ten laste leg.

De President, niemand anders dan de President, en de President *alléén* is het, die mij op allerlei wijzen heeft vervolgd, geplaagd, gekweld en gemarteld, — die mij mijne broodwinning benijdde, — die mij in het ongeluk heeft gestort! — Nu trekt de President zich terug, — nu treedt hij achterwaarts, — nu verbergt hij zich achter de *leden* van het Hof, en tracht op hen de verantwoordelijkheid te schuiven van daden en handelingen die *aan hem alléén* te wijten zijn, — die *aan hem alléén* moeten toegeschreven worden.

De President is het die mij gedurende een lang tijdsverloop op alle mogelijke wijzen heeft zoeken tegen te werken en mij heeft beschimpt, bespot en beleedigd. En omdat bij mijne bedanking van 13 Januarij 1857, toen de maat tot overloopens was vol gemeten, — toen ik den bitteren beker tot op den laatsten druppel had geledigd, — het te lang getergde gemoed zich niet langer kon bedwingen, en aan den mannelijken boezem één enkele zwakke kreet van niet meer te onderdrukken verontwaardiging ontsnapte, vervolgt mij de President op nieuw, en datgene wat mijne verdediging *is*, en wat mijne verdediging *moet* zijn, maakt hij tot eene nieuwe beschuldiging ten mijnen laste, en weet hij mij daardoor op nieuw te treffen. Maar die verdediging was geen *nieuw*, en *op zich zelf staand* feit. Zij was slechts de verdediging op eene lasterlijke beschuldiging ten mijnen laste uitgesproken, — zij hield de redenen in, waarom ik *zóó* en *niet anders* gehandeld had en mogt handelen. — Waren die redenen al niet gegrond, — hetgene ik niet toegeef, — zij konden en mogten in geen geval strekken om eenen *nieuwen* aanval op mij te regtvaardigen. Mijne verdediging konde de handeling welke de President mij ten laste legde verschoonen, maar de daad bezwaren konde zij niet. En indien de verdediging op eene beschuldiging immer aanleiding konde geven tot verdere vervolging, dan zal daarvan het gevolg zijn, dat ieder beschuldigde die zich verdedigt, in een oneindig net van beschuldigingen zich zal gevangen zien, omdat elke nieuwe verdediging tot in het oneindige tot even zoo vele nieuwe beschuldigingen en vervolgingen zoude leiden.

De redenen door den President bij het onderwerpelijke besluit tot regtvaardiging daarvan aangevoerd, vertrouw ik hiervoren door juiste en regtmatige wederlegging te hebben vernietigd, en zoo zal dus dat besluit behooren te worden ingetrokken.

Wederlegging van de elfde overweging van het Besluit.

Maar ik mag niet zwijgen omtrent den inhoud der elfde overweging van datzelfde besluit, waarbij de President met blijkbare boosheid en kwaadbedoelende geheimzinnigheid, drie omstandigheden gedeeltelijk opsomt, om te bewijzen hoe onverbeterlijk oneerbiedig ik mij jegens de Regterlijke Magt zoude gedragen hebben. — Maar wanneer ik hierbij slechts een paar woorden zal gevoegd hebben, zal men de juiste waarde van dit alles naauwkeurig kunnen schatten.

Van drie gebeurtenissen maakt de President daarbij melding: 1° Van eene waarschuwing op 20 Junij 1854; 2° Van eene schorsing op 4 September 1855, en 3° Van tot de orde roeping wegens verwijt van partijdigheid jegens den toenmaligen Procureur-Generaal.

Het is jammer dat de President vergeten heeft melding te maken, van zijne scherpe vertoogen mij op 7 Mei 1856 gedaan, ter zake van de door hem beweerde klagte van G. E. IJssan, waarvan ik in den loop dezes reeds melding heb gemaakt bij de uiteenzetting der verregaande beleedigingen door hem mij in Maart 1856 toegevoegd. De President had daardoor een schijnbaar bezwaar te meer tegen mij kunnen doen ontstaan.

Ik behoef het niet te zeggen, dat wat van deze bezwaren bij de bedoelde elfde overweging ook moge zijn, zij in geen geval kunnen of mogen strekken, om het op 28 Januarij 1857 ten mijnen aanzien genomen besluit te regtvaardigen. Want het eenigste wat bij de beoordeeling van dat besluit in aanmerking mag komen, is: of *mijne bedanking* van 13 Januarij te voren, dat besluit regtvaardigt? — Zoo ja, dan behoort het gehandhaafd te worden, zoo niet, behoort het te worden ingetrokken, zonder dat *vroegere* gebeurtenissen daarop den minsten invloed mogen uitoefenen.

Omtrent mijne schorsing van September 1855 heb ik in den loop dezes reeds gesproken, en ik neem de vrijheid mij daaromtrent te refereren aan hetgene ik ten dien aanzien reeds heb gezegd.

Met betrekking tot de waarschuwing van 20 Junij 1854 leg ik sub N°s 41, 42 en 43, de drie requesten over, welke daartoe betrekking hebben.

Het is omtrent den inhoud van het request van 1 Junij 1854, overgelegd sub No. 42, dat de President mij heeft gelieven te waarschuwen en te berispen.

Ik wil niet ontkennen, zoo als ik reeds vroeger niet heb ontkend, dat misschien de woorden van Brunneman in Cod. ad l. Nemo ex his 14 de Adsessoribus etc. No. 4, in dat request omschreven, hadden kunnen weggelaten worden, door eenvoudig naar de aangehaalde plaats te verwijzen, maar dit is ook het eenige wat op dat request kan aangemerkt worden.

In den grond der zaak beweer ik nog gelijk te hebben, zoo als uit het nadere request van 8 Julij 1854 sub No. 43 wel zal blijken. — Die beslissing van den President dd. 18 Mei 1854 op het request van den 16^{den} te voren, overgelegd sub No. 41, was geheel *nieuw*, en nog nooit was er in de praktijk een voorbeeld gegeven, dat een eenvoudig mandament van executie, op grond van verjaring, door het Geregtshof was geweigerd.

Maar ik was de willekeurige en despotische regtspleging van den President toenmaals nog niet gewoon; — hij heeft mij sedert doen begrijpen, wat ik vroeger bij het lezen der geschiedenis mij niet duidelijk voor den geest konde stellen, hoe *geregtelijke* dwingelandij kan uitgeoefend worden, *zonder* dat spoedig en afdoend herstel mogelijk is, en hij heeft mij geleerd bij het aanschouwen daarvan niet het hart op de tong te hebben, maar voorzigtigheidshalve zulks zwijgend aan te zien, wanneer het spreken toch niets baten kan.

Wanneer men in deze zaak het appointement van 18 Julij 1854 inziet, dan blijkt hoe zwak de gronden zijn, door den President voor zijne beslissing aangevoerd, in vergelijking met de gronden bij dat request en bij het vorige request uiteengezet.

De President maakt daarbij een onderscheid tusschen *imperium* en *jurisdictio*, waartegen met grond veel te zeggen valt. Want hoezeer die woorden meestal hetzelfde beteekenen, blijkt overvloedig uit de talrijke voorbeelden daarvan aangewezen bij Westenberg, Princip. Jur. sec. Pand. 2. 1. 9.

De President schrijft bij datzelfde appointement de vijfjarige verjaring der vonnissen verkeerdelijk toe aan het *jus publicum*, terwijl het integendeel waar is, dat die prescriptie uit het *jus privatum* haren oorsprong heeft. Genoeg zal het zijn tot bewijs hiervan aan te halen de woorden van Vazeille, in zijn Traité des Prescriptions Chap. 1, § 3, alwaar hij als de grondslag van verjaring aanhaalt de woorden van Domat: „Toutes ces sortes de prescriptions qui font acquérir ou „perdre des droits sont fondées sur cette présomption, ... que celui „qui cesse d'exercer un droit, en a été dépouillé par quelque juste cause, et que „celui qui a demeuré si long-temps sans exiger sa dette, en a été payé ou a re- „connu qu'il ne lui était rien dû."

En welke waren nu de gevolgen van die beslissing van den President, waarvoor hij mij heeft verkozen te berispen en te waarschuwen?

Dat tusschen de belanghebbenden een langwijlig en kostbaar proces is gevoerd, hetwelk bij Vonnis van Februarij 1855 is beslist, waardoor de eene partij noodeloos eenige honderde guldens heeft moeten betalen voor geregtskosten, terwijl de andere gedurende geruimen tijd verstoken is gebleven om zijn goed regt te doen gelden. En zoo heeft de President het nog nooit gekende voorbeeld geleverd, dat de Regterlijke Magt, in plaats van de regtsgedingen onder de ingezetenen zoo veel mogelijk te voorkomen, die regtsgedingen integendeel veroorzaakt en in het leven roept, *in strijd* met het verlangen der partijen zelve *en ten spijt* van dat verlangen.

Er blijft mij nog over te spreken van het verwijt van partijdigheid aan den toenmaligen Procureur Generaal, en dat wel, — zoo als de President met vergrootenden ophef en bestudeerde kwaadwilligheid gelieft te zeggen, — wegens eene vervolging van hem Semuel van Praag zelven, op grond van eene overtreding der zegel-ordonnantie, ter zake van welke hij zoowel in eersten aanleg als in Hooger Beroep is veroordeeld.

Ik was in die zaak beklaagde, — ik stond daar dus *als particulier* en niet *als Procureur,* en het is derhalve onbillijk en onregtmatig om mij *als Procureur* daarvan een verwijt te willen maken.

Maar ook als particulier had ik niets gezegd, wat de hatelijke tot de orde roeping van den President jegens mij konde regtvaardigen, en dit zal uit de zaak blijken.

Het Geregtshof zelf had in Julij 1854 beslist op een request van J. B. Seiler, en na mijn daarop aan het Hof bij missive van 28 Junij 1854 gegeven omstandig berigt, dat ik aan genoemden Seiler eenige stukken zoude moeten afgeven, tegen betaling van het mij competerend honorarium en verschotten.

Genoemde Seiler vond goed ter afhaling dier stukken te zenden op *zaturdag* den 8sten Julij 1854, zoo als bij het Vonnis ter eerster instantie van het Collegie van kleine zaken vermeld staat, *in confesso* te zijn, *des namiddags om half zes uren.*

Ik mogt genoemden Seiler de afgifte der stukken *niet* weigeren, daar het Hof mij had gelast ze af te geven, en hij bereid was mijne kosten te betalen.

Ik gaf hem die stukken dan af, ontving het mij competerende, doch daar er op dat uur, zoo als bekend is, geene zegels te krijgen waren, gaf ik hem drie kwitantiën af, groot elk *f* 24.25 voor honorarium en *f* 5.— voor verschotten.

In plaats van deze kwitantiën, zoo als ik verwacht had, op maandag morgen den 10den Julij 1854 bij mij te laten inruilen tegen behoorlijke kwitantiën op zegel, gaf Seiler ze over aan den toenmaligen Procureur-Generaal.

Deze is niet meer onder de levenden, en de Hemel verhoede, dat ik de rust zijner assche zoude verstoren. Maar het is bekend dat hij mij niet gunstig genegen was.

In plaats van mij nu dadelijk in de gelegenheid te stellen om nog op dienzelfden dag, toen voor het *eerst* sedert Zaturdag middag te voren, zegels verkregen konden worden, de afgegevene drie kwitantiën op zegel in te ruilen, waartoe drie zegels van slechts vijftig cents ieder noodig waren, werd ik bij drie acten van 18 Julij 1854 door den toenmaligen Procureur-Generaal bekeurd in *drie* boeten ieder van vijf-en-twintig gulden en in het zegelregt van vijftig cents voor iedere kwitantie.

Deze handelwijze schokte mij, daar ik niet met opzet noch vrijwillig, maar *gedwongen* door den last van het Hof, krachtens welken ik Seiler zijne stukken *moest* afgeven *op eerste aanvrage* tegen voldoening van het mij competerende honorarium en verschotten, — de drie bedoelde kwitantiën had afgegeven.

Steunende daarop dat ik *niet met opzet* had gehandeld, en derhalve ook *niet* strafbaar was, liet ik de zaak voor den Regter brengen.

Bij vonnis van het Collegie van Kleine Zaken, werd ik in het ongelijk gesteld.

Maar de gronden bij het vonnis aangevoerd overtuigden mij niet, en ik re-

kende het mij zelven verschuldigd te zijn, om bij het geheel gemis van eenig opzet mijnerzijds, in hooger beroep bij het Geregtshof te komen.

Dat ik mij niet aangenaam gevoelde over deze vervolging van den Procureur-Generaal, behoef ik wel niet te zeggen.

Nadat ik mijne belangen bij het Hof had voorgedragen, en met aanvoering van verschillende wetsbepalingen en geachte schrijvers over het strafregt er vooral op had aangedrongen dat ik niet strafbaar was, omdat ik *zonder opzet* had gehandeld, eindigde ik mijne rede, met de verklaring dat ik die vervolging toeschreef aan de niet gunstige gezindheid van den Procureur-Generaal te mijwaarts.

Toen vloog de President op en gelastte mij te zwijgen; doch daar ik niets meer te zeggen had, liep de zaak af.

Maar hoe heeft de President mijne regtmatige verdediging, dat ik *zonder opzet* gehandeld had, wederlegd?

Hij heeft dit volstrekt niet gedaan, en ook niet kunnen doen, maar hij heeft de beslissing daarvan weten te ontduiken, door bij het Arrest uitgesproken op den 17[den] Januarij 1855 te stellen het volgende: „Overwegende ten opzigte van „des Appellants beweren, dat door hem ten deze *sine dolo* zoude zijn gehandeld, „en uit dien hoofde zijne handelingen NIET zouden zijn strafschuldig; dat *wat er* „*ook van zijn moge* omtrent het *al* of *niet* dáár zijn van *dolus*, bij overtredingen „als de onderwerpelijke het aanwezen van *dolus niet* (!) wordt vereischt, doch „integendeel elk belastingschuldige gehouden is om de wet na te leven. en des„zelfs handelingen en verzuimenissen in strijd met de wet, *zonder onderscheid* (!) „of die *al* of niet *ter goeder trouw* mogten zijn gepleegd, bij de wet worden straf„baar gesteld."

Na dit alles behoef ik wel niets meer zeggen, van die door den President met zulke blijkbaar kwade bedoelingen hoog opgegevene: *„vervolging van hem Semuel „van Praag zelven op grond van eene overtreding der zegel ordonnantie ter zake „van welke hij zoowel in eerste instantie als in Hooger Beroep is veroordeeld."*

De President heeft mij die vervolging duur genoeg doen betalen, want in plaats van slechts één gulden en vijftig centen, welke ik voor zegelregt op de drie kwitantiën van Seiler zoude hebben moeten betalen, heb ik aan boeten, zegelregt en kosten een honderd en elf gulden betaald.

Het gebeurde in die vervolging tusschen den Procureur-Generaal en mij, was wijders van zoo geringe, nietswaardige beteekenis, dat de President zelf daarvan zoo het schijnt, niet eens aantoekening in de notulen der zitting heeft doen houden, hetgene hij wel zoude gedaan hebben indien daarin iets werkelijk bezwarend voor mij gelegen geweest ware, ten einde daarvan later tegen mij gebruik te kunnen maken, zoo als hij nu met zoo veel tastbare hatelijkheid en verduistering der *ware* toedragt van zaken, gedaan heeft.

En zoo vermeen ik al de bezwaren grondig te hebben wederlegd, welke de President heeft aangevoerd, om het besluit van 28 Januarij 1857 tegen mij, zoo mogelijk te regtvaardigen.

Ik vermeen dat ik met veel meer regt den President kan toevoegen, dan waarmede hij mij heeft toegevoegd bij de tiende overweging van het bedoelde besluit: dat hij President noch het standpunt, noch de roeping van den Regter, noch ook de pligten en de betrekking van een' practizijn (niet: begrijpt, want hij moet geacht worden het te begrijpen, maar:) begrijpen wil.

Bemerkingen ten aanzien van het einde der zevende overweging van het Besluit.

Het verwijt door den President mij op het einde der zevende overweging toegevoegd, dat ik zoude gehandeld hebben: in strijd met alle burgerpligten, werp ik met waardigheid van mij af.

Ik durf gerustelijk eene vergelijking vragen van de vervulling dier burgerpligten binnen deze kolonie door mij of door den President.

Voor *mij* hebben zij *niet* bestaan, in de erlanging van een hoogst aanzienlijk inkomen uit de publieke schatkist, — in de vervulling eener betrekking, die mijne heerschzucht streelen kon, — in het genot van gratuite voordeelen die door de opbrengst van de belastingen der ingezetenen bekostigd moeten worden.

Ik heb getrouw, uit de vruchten eens moeijelijken arbeids het mijne bijgedragen in de bestrijding van de uitgaven der Regering, — ik heb geenen enkelen keer met opzet de wetten overtreden, — ik gedraag mij rustig en ordentelijk zoo als het elk fatsoenlijk burger betaamt, — ik heb persoonlijk mijne hulp verleend en verleen die nog, met opoffering meermalen mijner nachtrust, in weêr en wind, om voor de veiligheid en de rust dezer kolonie te zorgen, door de moeijelijkste en onaangenaamste schutterlijke diensten te verrigten, even als de minste van al de ingezetenen!

En welke bijzondere voordeelen geniet ik voor dit alles? Geene hoegenaamd.

Want niet alleen dat de President mij mijn bestaan heeft ontroofd, maar zijne lasterlijke beschuldigingen zijn de oorzaak dat mij zelfs die onderscheiding onthouden wordt, waarop ieder fatsoenlijk man in de schutterlijke dienst aanspraak, ja in billijkheid regt heeft. Want ik mag mij bescheidenlijk vleijen de vereischten niet te missen, bij het Koninklijke besluit van 26 April 1850, Publicatie van 1850 Gouvernements Blad No. 8 voorgeschreven, om in aanmerking te komen, tot de verkiesbaarheid als officier der Schutterij. Zoowel door de leden van den Kolonialen Raad, als door den kommandant der Schutterij, zelfs met *afzonderlijke en bijzondere aanbeveling van den laatsten,* bij herhaling, en nogmaals, en *nogmaals* bij herhaling voorgedragen, en aanbevolen voor de onderscheiding der épaulet, ben ik even vele keeren achteruitgezet, als dat ik daartoe ben voorgedragen. Maar ik heb, het hoofd buigende voor alle keuzen bij welke ik gevoelig ben voorbij gegaan, eerbiedig gezwegen, — ik heb mij zelven niet op den voorgrond geplaatst, — ik heb mij niets laten voorstaan, niettegenstaande er antecedenten zijn aan te wijzen, waarbij soortgelijke regtmatige réclames van leden der Schutterij bij het Koloniaal Bestuur zijn erkend en daaraan naar regt en billijkheid is voldaan. Ik heb mij niets aangematigd, maar ik ben voortgegaan en ga nog voort, getrouw mijne schutterlijke pligten te vervullen, even als de minste en de geringste van al de ingezetenen.

Wat kan *de President* daartegen overstellen?

Ik zal slechts één klein staaltje aanhalen, waaruit genoegzaam zal zijn af te leiden in welken zin de *President* zijne burgerpligten opvat, — welke opofferingen *hij* bereid is voor het algemeen belang te doen. Ik vermeen daarvan ten deze melding te mogen maken, omdat naar mij gezegd is, de zaak algemeen bekend is, — in ieders mond gehoord wordt, — overal wordt besproken, — en zelfs aanleiding heeft gegeven tot een bijtend sarcastisch artikel, voorkomende in het Surinaamsch Weekblad van gisteren, den 11^{den} April 1858.

Het schijnt dat de President, ingevolge art. 12 der Publicatie van 1836 Gouvernementsblad No. 8, door de Commissie tot quotisatie voor de Schutterij, over dit jaar in die belasting is, of juister was aangeslagen, voor eene som van veertig gulden.

Krachtens art. 24 der Publicatie van 1835 Gouvernementsblad No. 14, mogen zij die vermeenen mogten *te hoog* te zijn aangeslagen, hunne *belangen* aan de Commissie van *doleantie,* bestaande uit notabele *ingezetenen,* mits *schriftelijk* voordragen, welke Commissie van de *bezwaren* haar voorgedragen kennis neemt en beslist.

Het is bekend, dat haast niemand uit den fatsoenlijken stand tegen dien aanslag bezwaren voordraagt, omdat zij betrekkelijk gering is, en het decorum zoude het vooral in een' hooggeplaatsten *ambtenaar* eischen, dat hij niet ligtelijk er toe overging om voor die Commissie van *particulieren,* boven welke hij in maatschappelijken rang verheven is, te verschijnen en zich aan eenige ondervraging te onderwerpen, of met haar te redetwisten over de betaling of niet betaling van slechts een paar gulden.

Maar voor den President was de aanslag van veertig gulden naar het schijnt te hoog en te zwaar. Want toen nu vijf of zes dagen geleden, de Commissie van Doléantie hare zitting hield, om de ingebragte bezwaren te beoordeelen, bevond zich te midden van den hoop volks, welke in het locaal der Commissie aanwezig

was, en niet tot de uitverkorenen der Maatschappij behoorde, ook *de President van het Geregtshof.*

De President, indien hij al eene *vermindering* zijns aanslags begeerd had, had zulks ingevolge het aangehaalde art. 24 *schriftelijk* kunnen verzoeken. Maar het schijnt dat hij liever verkoos *in persoon* voor de Commissie te verschijnen, misschien berekenende, dat zijne persoonlijke tegenwoordigheid meer invloed op de Commissie zoude uitoefenen dan een *schriftelijk* beklag.

Maar de Commissie begreep dat het daar de plaats *niet* was voor den President van het Geregtshof, — dat het *niet* strookte met de waardigheid zijner betrekking dat hij zich onder zulke omstandigheden bevinden zoude te midden van eenen hoop menschen als daar vergaderd was, en zij liet den President maar dadelijk binnen roepen.

En welke waren nu de gewigtige bezwaren die de President had voor te dragen, — welk was het dreigende ongeluk, waaraan hij zich in zoo hoogen nood kwam trachten te onttrekken?....

Hij droeg aan de Commissie breedvoerig voor, dat hij voornemens was de kolonie te verlaten, dat zijn verlof-tractement slechts *de helft* van zijn gewoon tractement bedroeg, — dat daarom zijn aanslag *te hoog* was, en hij verzocht dat die aanslag, evenzeer als zijn tractement, tot op *de helft* verminderd mogt worden.

De President trachtte dus eene *kapitale* som van *twintig gulden* te sauveren!

Maar hoe bitter ongelukkig voor hem, de Commissie vereenigde zich *niet* daarmede.

Want zijn eigen motief tot maatstaf nemende, begreep de Commissie, dat de President toch reeds gedurende den loop van dit jaar *vol* tractement genoten had, en derhalve over dit tijdstip pro rato den geheelen aanslag betalen moest.

Men nam den President dus maar onder handen, en begon hem te ondervragen: wanneer zijn verlof-tractement zoude aanvangen?

En toen kwam het uit, dat dit zoude zijn met 1° Mei e. k.

Na deze inlichting mogt de President vertrekken.

De Commissie maakte toen hare berekening, en de quotisatie van den President over dat gedeelte van dit jaar, gedurende hetwelk hij de helft van zijn gewoon tractement zoude erlangen, insgelijks op de helft stellende, bevond zij dat die quotisatie zoude bedragen zes en twintig gulden en eenige centen. Maar bewogen waarschijnlijk door het treurige pleidooi van den President, en misschien medelijden gevoelende met zijne benarde omstandigheden, bragt de Commissie zijne Contributie op *vijf-en-twintig gulden!*

Zoo had dus de President het geluk zijne ijverige pogingen bekroond te zien met eene vermindering van *vijftien gulden!*

Wanneer men in het oog houdt dat de belasting der quotisatie, even als alle andere *personeele* belastingen *reeds op* 1° *Januarij* van ieder jaar verschuldigd is, — dat zij ook vóór den laatsten Junij van elk jaar *moet* voldaan worden, — dan is het duidelijk dat de President zich *onregtmatig* heeft onttrokken, aan de voldoening eener belasting die hij *deugdelijk* verschuldigd was, die hij krachtens de *wet* had behooren te betalen, en die blijkens art. 19 der Publicatie van 1835 Gouv. Blad No. 14 strekt tot het allezins nuttige en voor de rust en veiligheid der kolonie wenschelijke doel: *ter bestrijding der onkosten en in stand houding der Schutterij.* Doch ik zal hierover niet verder spreken, en alleen maar zeggen hetgene Boileau van den Lieutenant-Criminel Tardieu heeft gezegd:

> Seulement pour l'argent un peu trop de faiblesse,
> De ses vertus en lui ravalait la noblesse.

Maar intusschen blijkt hieruit *hoe* de President *zijne* burgerpligten begrijpt! — *Dat* is de wijze waarop *de President* vermeent te moeten handhaven en te bewaren de achtbaarheid en de waardigheid der hooge betrekking, waarmede hij door het vertrouwen der Regering is bekleed! — *Dat* zijn de bijdragen die *de President* offeren wil, in het belang van rust, veiligheid en orde binnen deze

kolonie, — *dit* is de maatstaf *zijner* belangstelling in de instandhouding dezer maatschappij, — *dit* is de dank en het geschenk dat hij op het punt van zijn vertrek aanbiedt aan eene vaderlandsche kolonie, waarin hij tot eenen vroeger niet gekenden trap van aanzien gestegen is, — van welke hij binnen weinige jaren aanzienlijke sommen heeft getrokken, en die hem zelfs gedurende zijne afwezigheid terwijl hij haar van hoegenaamd geen nut is, de volle helft van zijn inkomen toelaat!

Nu moge men beslissen, wie van ons beiden het verwijt verdient: dat hij handelingen pleegt met zijne burgerpligten in strijd.

Neen, van dien man neem ik in geen geval het verwijt aan, dat *ik* mijne burgerpligten niet vervul! — Hij ligte eerst den balk uit zijn eigen oog, voor dat hij den splinter in dat van een' anderen aanwijst.

Wie ik ben en wat ik ben, dat verzoek ik Uwe Excellentie te willen vragen, aan armen en rijken, aan aanzienlijken en geringen, aan ouden en jongen, aan een' ieder, — behalve aan den President.

Hoe mijne medeburgers over mij denken, — welke de schatting is waarin ik bij hen sta aangeteekend, dat mogen de twee verklaringen aanwijzen, welke ik de eer heb ten deze sub N°s. 44 en 45 over te leggen. 1)

Ik voor mij, hoe streelend die verklaringen regtmatig voor mij ook zijn, hecht niet daaraan, omdat ik ze niet behoef en niet noodig heb, bij hen die mij uit eigene ervaring kennen.

Die verklaringen zijn dan ook bestemd geweest voor het buitenland en het zij mij vergund de redenen van haar bestaan hier aan te stippen.

Het zal Uwer Excellentie misschien niet onbekend zijn, dat ik voor de Arrondissements Regtbank te Tiel, in het Moederland, eene regtsvervolging wegens hoon en laster heb doen instellen tegen den uitgever van het nieuwsblad de *Indiër*, ter zake van een in dat blad in 1855 opgenomen *anonym* artikel uit deze kolonie geschreven, waarbij de schrijver had goedgevonden jegens mij verschillende lasteringen en beleedigingen te bezigen.

Het bleek in dat geding, dat het bedoelde artikel was ingezonden door zekeren J. H. G. Muller alhier.

Toen deze als waarborg in het geding betrokken werd, legde hij eene verklaring over, onderteekend door negen personen alhier, waarbij zij *zonder presentatie van Eede*, zeiden hem te kennen als iemand van onbesproken, zedelijk gedrag, die door ijver en werkzaamheid de achting en genegenheid van de goede ingezetenen heeft verworven.

Mijn pleitbezorger in het Moederland schreef mij dit, en maakte mij tevens de aanmerking dat het niet kwaad zoude zijn, indien ook ik eene verklaring mij betreffende overzond om in het geding overgelegd te worden.

Hoe ongaarne ik zulks ook wenschte te doen moest ik daartoe wel overgaan, vooreerst omdat het voor mijne zaak nuttig kon zijn, en ten anderen, en wel voornamelijk om bij mijnen pleitbezorger in het Moederland, die mij niet persoonlijk kende, niet in een verkeerd licht geplaatst te worden, daar hij, wanneer ik geene verklaring overzond, ligtelijk zoude kunnen denken dat zulks was omdat ik haar niet verkrijgen kon.

Vandaar dat de onderwerpelijke twee verklaringen zijn ontstaan.

De eene afgegeven door hen aan wie ik als Procureur mijn ministerie verleend had, toont aan, hoe mijne veelvuldige, voormalige cliënten over mij denken ten aanzien van mijne handelingen als hun' pleitbezorger.

De andere is afgegeven mede door de geachtste ingezetenen, waaronder ook zij die niet onder mijne cliënten behoorden.

Ik zal niets spreken over den inhoud dier verklaringen. De onderteekeningen zullen bij hen, bij wie de onderteekenaren bekend zijn, genoegzame waarborg wezen voor de waarde dier verklaringen, waarvan een door de onderteekenaren

---

1) Vid. Bijlagen XVIII *a* en *b*.

is afgegeven met bereidverklaring om de gemoedelijkheid, opregtheid en welgemeendheid daarvan, ten allen tijde met *solemneelen eede* te bevestigen.

Ik ben mijzelven dan ook volkomen bewust, dat zelfs niet de bitterste vijandschap met regt mij iets kan ten laste leggen, waardoor ik eenigen blaam zoude verdienen. De man wiens gemoed niet *geheel* zuiver is, handelt niet en durft niet te spreken en te schrijven, zoo als *ik* heb gehandeld, zoo als *ik* spreek en schrijf.

Maar laat ik terugkeeren tot het besluit van 28 Januarij 1857, en onderzoeken wat de President bij de twaalfde en laatste overweging zegt. Wederlegging der twaalfde en laatste overweging van het Besluit.

Daar schrijft *de President*: *dat het Hof* uit alle deze *handelingen* en *oneerbiedigheden jegens de Regterlijke Magt*, en dat wel met *schennis* van den bij de aanvaarding der Procureursbetrekking afgelegden, jaarlijks hernieuwden en op den 7^den^ Januarij jongstleden, dat is zes dagen vóór de inzending van het geschrift plegtig *herhaalden eed*, ten overvloedigste de overtuiging heeft erlangd, dat S e m u e l v a n P r a a g ten eenenmale het vertrouwen *onwaardig* is, hetwelk tot zijne aanstelling heeft aanleiding gegeven.

Ook hier wederom verschuilt de President zich achter het *Geregtshof; hij* legt het *Geregtshof zijne* mij vijandige gevoelens in den mond, en hij doet het voorkomen alsof het het *Geregtshof* is en *niet hij* dat aldus van mij spreekt.

Dat verwijt van *meineed*, door den President mij hierbij boosaardiglijk gedaan, is door hetgene ik in den loop dezes omtrent de onwettigheid van het roijement in zake van T e l l e s tegen der Curator, — omtrent de onwettigheid der daarbij door den President tegen mij uitgesproken lasterlijke beschuldiging, — omtrent de geldigheid van het door mij ingediende ontslag zoowel als omtrent de regtmatigheid en geoorloofdheid van hetgene ik daarbij ter mijner verdediging heb aangevoerd, meer dan volledig wederlegd.

Want vooreerst, indien er werkelijk in mijne bedanking van 13 Januarij 1857 iets gezegd was, wat met den eed der Practicijns strijdig konde geacht worden, des wel *expresselijk neen*, was ik *reeds ontslagen van den eed* door mij als Procureur afgelegd, ALVORENS ik mij met eenige beoordeeling van het bedoelde roijement heb ingelaten, of iets hoegenaamd ter mijner verdediging gezegd heb.

Dit blijkt ten duidelijkste uit die bedanking zelve, maar de President heeft het niet *willen* zien.

Vóór dat ik tot eenige beschouwing der zaak ben overgegaan heb ik gebruikt deze woorden: »Ik verklaar daarom bij deze, dat ik als Procureur *van dit* »*oogenblik af*," (dat is zoo als de President zelf, bij het eerste punt van de eerste overweging van het besluit erkent: van de *inzending* van die bedanking,) »*bedank* voor de *verdere* waarneming der judiciëele praktijk voor dit Geregtshof, »en dat ik *van dit oogenblik af*, *niet meer* tot de balie van dit Geregtshof »*behoor*."

Na deze woorden zeg ik verder: »Ofschoon *hierdoor* alle betrekking tusschen »dit Geregtshof en mij, als Procureur heeft opgehouden, ... wil ik echter, »*na mijne aftreding uit de balie* . . . . in een onderzoek en eene beschouwing »treden, zoowel van de overwegingen die zijn aangevoerd om de mij aangedane »beschuldiging zoo mogelijk te regtvaardigen, als van die beschuldiging zelve."

Hieruit blijkt dus onwederlegbaar, dat al hetgene de President zeer wederregtelijk als bezwaren tegen mij tracht aan te voeren, door mij *niet* is gedaan, dan *na* mijn ontslag en *na* dat alzoo de eed die ik als Procureur had afgelegd, was vervallen en ontbonden.

De President tracht wel de wettigheid van dat ontslag te betwisten met het blijkbare doel, om door eene chicaneuse fictie der wet het te doen voorkomen, alsof ik niettegenstaande, in weerwil en in spijt dier bedanking, *nog* Procureur was, tot dat *hij* mij had ontslagen, en dat ik derhalve *nog* door den eed der Procureurs was verbonden, *tijdens* en *op het oogenblik* dat het Geregtshof kennis nam van al hetgene ik *na* mijne bedanking, in mijne verdediging van 13 Januarij 1857 had gezegd.

Maar ik heb reeds hiervoren bewezen dat regtens en in billijkheid, ik door mijne bedanking als Procureur *geldiglijk* was ontslagen, en in allen gevalle was ik bovendien door die bedanking, in het for intérieur *ontslagen* van den eed dien ik had afgelegd.

Doch zelfs al ware dit zoo niet, dan zoude ik nog niets gedaan hebben wat met den eed der Practizijns strijdig is.

Die eed strekt wel, dat zij het Geregtshof alle eer en respect zullen bewijzen, maar daarin ligt niet opgesloten en daarin *kan* niet opgesloten liggen, dat het Geregtshof op die eer en respect aanspraak heeft of kan hebben, wanneer er handelingen worden gepleegd die wet en regt verkrachten, — die strijdig zijn met billijkheid, goede trouw en zedelijkheid, — die dus *onwettig* en *onregtvaardig* zijn, en derhalve geene gevolgen hoegenaamd kunnen hebben, zoo als uit de door mij hiervoren aangehaalde regelen van van Sonsbeeck blijkt.

Niemand kan of mag *regtsgeldig* door eenen eed verbonden worden noch zijn, om medepligtig te wezen aan, of lijdzaam te zijn bij het plegen van onregt, en dus van geweld. Het allerminst kan een practicijn zulks wezen, omdat dit lijnregt met de heilige roeping en de onschendbare pligten zijner betrekking strijden zoude. Geen practizijn is door zijnen eed verbonden om het Geregtshof alle eer en respect te bewijzen, wanneer, al zij het ook slechts ten *name* van het Geregtshof, zaken plaats vinden die *niet* eervol, *niet* respectabel zijn. En het allerminst kan een practizijn door zijnen eed verbonden wezen, om niet alleen *zwijgend* aan te hooren alle beschimpingen, alle beleedigingen, alle lasteringen, die een slecht-geaard regter mogt verkiezen hem toe te voegen, maar om bovendien, met onderdrukking van alle gevoel zijner menschelijkheid en zijner eigenwaarde, den voet te kussen die hem trapt, — en alle eer en respect te bewijzen aan eene autoriteit, die *zijne* eer en *zijn* respect bezoedelt, — die onregtmatig tracht *hem* die eer en dat respect te ontrooven.

Dat verwijt van meineed werp ik met alle regt op den President terug.

Het vertrouwen, dat tot mijne aanstelling als Procureur aanleiding heeft gegeven, heb ik *niet* van den President ontvangen. *Zijn* vertrouwen begeer ik niet, ik verwacht het niet en ik verlang het niet.

Maar zij die mij dat vertrouwen geschonken hebben, kenden mij uit eigene ervaring. Zij wisten, wie en wat ik was, — zij waren ten volle bekend met mijnen handel en wandel sedert mijne vroegste jeugd.

Hoe ik aan dat vereerend vertrouwen inderdaad beantwoord heb, dit mogen bewijzen de twee verklaringen onder N°. 44 en 45 overgelegd, afgegeven door een tal van ingezetenen uit alle rangen en alle standen der Maatschappij, waaronder menschen die alhier in de voornaamste kringen te huis behooren en wier algemeen bekende goede naam en faam aan hunne verklaring de hoogste waarde bijzet.

Vijandige spanning tusschen den President en de Balie nog in 1858.

Maar genoeg van dit boosaardige besluit van den President van 28 Januarij 1857.

Ofschoon ik *in het bijzonder* het brandpunt was van den haat en de wraak van den President jegens de balie in het algemeen, bestond er evenwel tusschen hem en de geheele balie eene opentlijke vijandigheid. Eenige bijzonderheden daarvan heb ik reeds hiervoren aangestipt. En hoe zeer die breuk verergerd was, — hoe ergerlijk en voor de achtbaarheid en waardigheid der Regterlijke Magt vernederend zij terugwerkte kan daaruit blijken, dat, met uitzondering wanneer de President in de Regtszaal in de uitoefening zijner functiën *met de Regterlijke Toga omhuld was*, geen der practizijns hem zelfs den groet, dat geringe blijk van burgerlijke achting en beleefdheid, waardig keurde, maar buiten de regtszaal door

zulks na te laten, hem overal in het openbaar hunne welverdiende verontwaardiging deden gevoelen.

Er moest wel veel gebeurd zijn voor dat die practizijns, welke tot de *oudste*, ervarenste leden der balie behoorden en die dus niet, hetgene de President misschien mogt willen beweren, voor mij, den jongeren, ja, op één na, den jongsten practizijn partij zouden hebben willen trekken, veel minder nog door mij geïnfluenceerd konden worden, — zoo opentlijk hunne verontwaardiging aan den dag legden.

En inderdaad, ik geloof niet dat in eenige beschaafde maatschappij een voorbeeld is aan te wijzen, van den betreurenswaardigen, voor de justitie en de justiciabelen hoogst schadelijken staat van zaken tusschen den President van het Hof met de Balie, gedurende de laatste twee of drie jaren.

Ik leg onder No. 46 over den afscheidsgroet, dien ik bij mijne aftreding uit de balie op 13 Januarij 1857 aan mijne voormalige confrères toezond. Ook hun antwoord daarop leg ik onder No. 47 over, en uit dat antwoord kan genoegzaam blijken, wat ook hunne meening is, omtrent dien staat van zaken. »De balie," zeggen zij, »aarzelt niet te erkennen, de regtmatigheid van uw besluit om haar »vaarwel te zeggen; zij denkt daarbij met leedwezen aan de onaangename po»sitie, waarin Hof en Balie sedert ongeveer twee jaren tegenover elkander »staan." [1]).

Ik zoude meer dan één der onderteekenaren van dien brief kunnen noemen, die tijdens mijne bedanking met bedrukt gemoed den wensch en de begeerte uitsprak, dat ook zij in staat mogten zijn, om zich even als ik aan den President te onttrekken, indien de zorg voor hunne vrouwen en hunne kinderen hen zulks niet *onmogelijk* maakte.

De President is er bij alle gelegenheden op uit, om zonder billijken grond en strijdig met de waarheid de balie in het algemeen en mij in het bijzonder aan te wrijven de moedwillige ophouding der processen.

Maar practizijns hadden reeds bij hun adres aan het Hof van 3 November 1855 overgelegd sub No. 12, bij de behandeling van het vierde punt, de onbillijkheid hiervan aangetoond en zij zeggen: »Het zij den ondergeteekenden vergund te »verklaren: dat ook zij niets liever wenschen, dan de termijnen der procedures »zoo veel maar eenigzins mogelijk geregeld waar te nemen. Maar indien daaraan »in vele, ja, zeer vele zaken niet kan worden voldaan, moet de oorzaak daar»van niet bij practizijns, maar bij partijen zelve worden gezocht, of is zulks »het gevolg van onoverkomelijke hinderpalen, van den wil der practizijns geheel »onafhankelijk."

»Een ieder die van nabij met de instructie van proceszaken bekend is, door »de uitoefening der judiciëele practijk, zal het voorzeker weten, dat de voortgang »der zaak door duizend beletselen verhinderd kan worden. Hetzij dat er bewij»zen uit de divisiën of uit de buiten-districten verkregen moeten worden; — hetzij »dat er verklaringen van derden noodig zijn, ter besparing der énorme kosten »met eene enquête in forma gepaard; — hetzij dat de cliënten buiten de stad of »op verren afstand zijn, en zonder hen te hebben geraadpleegd, aan den termijn »niet kan worden voldaan; — hetzij partijen zelve in onderhandeling zijnde »om te schikken, de continuatie der zaak begeeren, ten einde de kosten met de »voortzetting gepaard te vermijden; — hetzij eindelijk door ontelbare andere van »den wil der practizijns geheel onafhankelijke omstandigheden. Door die allen »zal wel *de schijn* kunnen ontstaan, als of het oponthoud aan practizijns is te »wijten, maar *inderdaad* is zulks zoo niet. — En van daar dan ook, dat niet»tegenstaande er ettelijke zaken zijn, in welke in langen tijd geen termijn is »waargenomen, niet ééne enkele klagt van de partijen of ééne hunner daaromtrent »bij het Geregtshof is ingekomen, hetgene toch ontwijfelbaar het geval zoude »geweest zijn, indien *practizijns* eenig verzuim hadden gepleegd."

---

[1]) Vid. Bijlagen XIX *a* en *b*.

Die klagt van oponthoud heeft altijd bestaan en zij zal immer bestaan, omdat zij in den aard der zaak ligt. Een regtsgeding is geene wenschelijke zaak, het is een noodzakelijk kwaad, — het is de geringste keuze van twee kwaden. Hij die in regten vervolgt, moet òf daartoe overgaan òf afstand doen van zijn goed regt. Maar het is onbillijk aan de practizijns te wijten, om de *personen* de gebreken ten laste te leggen, die met de *zaken zelve* onvermijdelijk gepaard gaan.

Reeds sedert de oudste tijden bestaan zoodanige klagten echter. Art. 17 van het Reglement van het Hof van Holland van 21 October 1669 is daar om te bewijzen, dat reeds in de zeventiende eeuw ook in de Nederlanden die klagten gehoord werden.

De resolutien van het voormalige Hof van Civile Justitie van 2 April 1759 en van 29 November 1813 toonen het aan, dat het niet van heden is dat die bezwaren geopperd worden.

Maar al die wetsbepalingen zijn billijker dan de President. Want ofschoon zij het oponthoud der Procedures ook aan Practizijns toeschrijven, sluiten zij niet uit, zoo als de President dit uitsluit: de mogelijkheid dat de schuld van dat oponthoud aan de *partijen zelve en niet* aan hunne practizijns kan te wijten zijn. Wanneer de practizijn dit kan aantoonen, dan is hij teregt, volgens die bepalingen, van alle verantwoordelijkheid ontslagen.

Is er bovendien in de Regtspleging alhier zulk lang oponthoud aan te wijzen, hetwelk nergens anders zoude bestaan?

Verre van dien, en de geregtelijke statistiek van het Moederland over 1854, de laatste welke mij onder de oogen is gekomen, opgenomen in het Weekblad van het Regt van 15 Mei 1856 No. 1747, blz. 4, geeft daarvan de sterkste bewijzen.

Daaruit blijkt het volgende: dat bij de Provinciale Geregtshoven van 265 zaken reeds *vóór* 1° Januarij van gezegd jaar aanhangig, er 97 zijn welke sedert *drie jaren of meer* aanhangig waren;

dat bij de Arrondissements-Regtbanken, voor 1° Januarij 1854 reeds aanhangig waren 1696 zaken, waaronder er 630, (en dus bijkans *twee-vijfden* van het geheel,) reeds van *drie jaren of langer* dagteekenen; en

dat zelfs bij de Kantongeregten, wier hoogst eenvoudige en summiere burgerlijke regtsvordering aan een' ieder bekend is, op 31 December nog te behandelen bleven 559 zaken, waaronder echter 141 (en dus meer dan *een-vierde* van het geheel) welke reeds *drie jaren of ouder* waren.

Die beschuldiging dus van den President tegen de Balie, dat zij de zaken opzettelijk traineert, heeft geene waarde. Zoodanig opzettelijk delay zoude buitendien strijdig wezen met het persoonlijke belang der Practizijns, want het is bekend dat zij binnen deze kolonie volstrekt niets berekenen voor continuatien in een regtsgeding.

Maar al mogten in de handelingen der Practizijns inderdaad zaken zijn aantewijzen, die even als in alle andere menschelijke handelingen in geringe mate van de zwakheid en de gebreken der menschelijke natuur getuigen, mag de *President* hen daarom zoo verschrikkelijk te vuur en te zwaard vervolgen en in de zwartste kleuren afschilderen? — Heeft *hij* dan altijd zijne pligten naauwgezet en met bovenmenschelijke volmaaktheid opgevolgd?

Slofheden en misslagen door den President in zijne regtspraken begaan.

De inhoud dezes geeft daar het antwoord op.

Maar bovendien heeft de President zelf dikwijls de grofste misslagen begaan, die van verregaande achteloosheid getuigen.

Genoeg zij het daaromtrent hier ter loops aantestippen, dat hij bij een vonnis tot verbetering van akten van den Burgerlijken Stand in zake van H. F. Malmberg, uitgesproken op 25 Maart 1857, in plaats van de verbetering te bevelen der acten van geboorten die het daar betrof, met vermelding van hunne nummers gelijk dit regtens behoort, hij de verbetering van die acten heeft bevolen, met vermelding als *hunne* nummers van de nummers der *extracten* die uit die acten waren afgegeven.

Dat deze erroneuse opgave van de nummers der acten de wettigheid en geldigheid der verbetering twijfelachtig kan maken, en in latere jaren soms de bron kan wezen van aanmerkelijke en onherstelbare schade en nadeelen voor de belanghebbenden, behoeft hier niet te worden aangetoond.

Evenzeer had de President bij de door mij hiervoren reeds vermelde Dicta der Plantage Boxel $^{6}/_{9}$ en $^{1}/_{9}$ aandeelen, de preferentie der vorderingen van den heer T. Green voor het grootste gedeelte ontzegd, terwijl hij echter die preferentie toekende aan D. C. Munro qq. op wiens zaak volkomen *dezelfde*, (hetzij dan ook ongegronde) aanmerkingen te maken waren, krachtens welke de President de preferentie der vordering van den heer T. Green had goedgevonden te ontzeggen. — Het verdient hierbij opmerking, dat er zijdens den heer Green bij den President aanzoek was gedaan om de beslissing der zaak te willen bespoedigen, hetgene eene voor diens goed regt hoogst schadelijke aandacht schijnt opgewekt te hebben.

Zelfs in criminele zaken, waarbij den Regter vooral omtrent de verdediging van een' beschuldigde de uiterste zorg en omzigtigheid bij de wet wordt aanbevolen, heeft de President grove misslagen gemaakt.

Zoo had hij in de bekende en door mij reeds vermelde strafzaak tegen van der Plas en Kuster bepaald, dat de verdediging der beide beklaagden binnen den termijn van *acht* dagen zoude moeten worden ingediend, niettegenstaande bij art. 15 der Publicatie van 1827 Gouvernements Blad No. 5 is voorgeschreven, dat die termijn *niet korter* dan *veertien dagen* zal zijn.

De President die blijkens dit alles zelf niet boven menschelijke gebreken, menschelijke onvolmaaktheden en menschelijke dwalingen verheven is, mag zich zelven niet tot den ongenadigen regter over anderen stellen.

Zijne regtspraak heeft der kolonie wonden geslagen, die, wanneer zij niet geheel ongeneeslijk zijn, nog gedurende langen tijd merkbaar zullen gevoeld worden.

Het behoort niet onder de onmogelijkheden dat na het vertrek van den President uit deze kolonie, de Regterlijke Magt terugkeert op het wettige spoor van de handhaving en toepassing der nog altijd inderdaad geldige en wettige Costumen, Stijl en Ususfori, en dat zij zich niet gebonden zal achten door de willekeurige uitspraken van den President in strijd daarmede gegeven. Want die voorbeelden van den President moeten inderdaad beschouwd worden, als: Exempla spuria, quae *magis nocent quam docent*. — De schokken die de Regtspleging en het regt dan weder zullen ondergaan, — de soms onherstelbare nadeelen die daaruit voor de justiciabelen zullen voortvloeijen, zijn wezentlijk onberekenbaar.

Een ander gewigtig bezwaar tegen de regtspleging van den President, is zijne vreesselijke noodelooze wijdloopigheid in al zijne uitspraken. En het heeft de verbazing van een' ieder verwekt, dat de *vier* dicta door hem in Julij 1857 uitgesproken, wegens de eenvoudige verdeeling van het provenue der Plantagien Boxel en Mary'shope, het ongeloofelijke bedrag van *meer dan twaalf honderd gulden* hebben gekost! — Indien er eene statistieke opgave van gemaakt werd, geloof ik op goede gronden dat het zoude blijken, dat *de helft* van het getal der uitspraken van den President evenveel, zoo niet meer kosten aan de partijen heeft veroorzaakt, als het *geheel* van dat getal ooit te voren onder zijne voorgangers gekost heeft. Deze noodelooze wijdloopigheid in de regterlijke uitspraken is een kwaad dat in eene wel geordende regtspleging behoort vermeden te worden. En zoo vermeldt Dupin dan ook, op het einde van het Avertissement van zijn werkje: De la Jurisprudence des Arrêts, een geval van gelijken aard dat bij eene Cour Royale in Frankrijk was voorgekomen, en hij zegt: „M. le premier Président, toujours *attentif* à ce qui intéresse la bonne administration de la justice, „en a pris occasion de dire qu'on en écrivait aux Présidens du ressort, pour éviter qu'à l'avenir on n'employât, pour les Jugemens, des rédactions *aussi diffuses*, „et par là même, *aussi onéreuses* aux parties."

De President heeft geene regtmatige verschooning, hij kan die niet hebben voor zijn in deze kolonie gehouden gedrag. Zijn voorgeven, dat het regt hier niet deugt —

dat de regterlijke instellingen verkeerd zijn, — dat de wetten verbetering behoeven, is geen voldoende grond voor zijne eigendunkelijke aanmatiging. — „Un „juge," zegt Meijer in zijn aangehaald werk, Liv. 8 Chap. 21, „peut désavouer „une loi, mais il n'est point par cela autorisé à s'y soustraire, il doit au con„traire s'y confirmer *aveuglément;* si cet effort lui est impossible, s'il ne veut pas „concourir à ce qui lui paraît inique ou dangereux, il ne lui reste de ressource „que de sacrifier sa charge à ses scrupules et à abandonner une place dont il ne „peut concilier les devoirs avec ce qu'il se doit à lui-même: *rien* ne peut auto„riser la désobéissance, *et le juge ne peut s'arroger des droits qui compètent ex„clusivement au législateur.*"

Te hopen is het, en ik kan er niet krachtig genoeg op aandringen, dat het Bestuur eene behoorlijke en volledige enquête gelieve te laten instellen, betrekkelijk de Regtspleging binnen deze kolonie gedurende de laatste twee of drie jaren. Niet alleen om het gewigt der zaak zelve en voor het belang der Maatschappij, maar ook en voornamelijk om de Regering op het juiste standpunt te plaatsen, waarop zij beveiligd moge zijn voor den misleidenden invloed der eenzijdige, partijdige, hartstogtelijke en soms zelfs onwaarachtige voorstellingen van den President.

Veel is er inderdaad in de laatste jaren in de Regtspleging gebeurd, wat in den loop dezes door mij niet is vermeld. Maar uit het weinige wat ik vermeld heb zal het eenigermate duidelijk kunnen worden, wat de Procureur Wesenhagen bedoelde, toen hij in de Surinaamsche Weekbladen van 2 en 9 Augustus 1857 sprak: van de *zeer vele* hoogst merkwaardige en belangrijke vonnissen, appointementen, enz., welke gedurende de laatste *twee* jaren door het Hof zijn gegeven; — en van het doel dat hij beoogde, namelijk: dat ook de Regering kennis bekome van de daar bedoelde uitspraken, waarvan, even als van *zoo vele andere zaken en gebeurtenissen,* zij anders welligt onkundig zoude blijven, terwijl dezelven haar gewis niet onverschillig kunnen zijn.

Eerste verzoek van den adressant aan Z. E. den Gouverneur van Suriname.

Ik vermeen door al hetgene ten deze behandeld is, volledig te hebben aangetoond de onbillijkheid, onwettigheid en nietigheid van het besluit van 28 Januarij 1857 ten name van het Geregtshof genomen, waarbij is ingetrokken de admissie aan mij als Procureur verleend.

Ofschoon ik daardoor materiëel geene schade kan lijden, behoor ik zedelijk niet gebukt te gaan onder den blaam dier intrekking, wanneer zij, zoo als ik vertrouw te hebben aangetoond, met billijkheid, met regt en wet in strijd is.

En het is daarom, dat ik bij deze Uwe Excellentie in de *eerste* plaats eerbiedig verzoek, dat het Haar moge behagen, dat besluit in te trekken, te vernietigen en buiten eenige werking te stellen.

Tweede verzoek alsvoren.

Maar mogt het mij niet gelukt zijn in den loop dezes, mijne onschuld in de oogen van Uwe Excellentie *volkomen* te hebben bewezen, — bestaan er soms nog bezwaren tegen mij bij Uwe Excellentie welke mij *onbekend* zijn, en die ik derhalve *niet* kan oplossen, — dan neem ik de vrijheid eerbiedig een ander verzoek tot Uwe Excellentie te rigten.

Want ik weet het, gelijk zoo velen het met mij weten, dat de President *in het geheim* beschuldigingen tegen mij bij Uwe Excellentie heeft ingebragt. Welke die beschuldigingen zijn, is mij onbekend. Maar ik bid Uwe Excellentie niet uit het oog te willen verliezen, dat die beschuldigingen afkomstig zijn van hem, die blijkens den aanvang der meermalen aangehaalde Pleitrede van den Advokaat Pels-Rijcken zelf in het openbaar heeft verklaard: „*Alle zaken,* wanneer men de„zelve onder *een minder gunstig* oogpunt *wil* terugbrengen, kunnen *spoedig* en GE„MAKKELIJK in een *verkeerd daglicht* worden geplaatst."

Beteekenisvolle en vooral heillooze woorden in den mond van hem, die de afschuwelijke natuurlijke geaardheid bezit om in anderen alles in zwarte kleuren te beschouwen en die ten eenenmale ontdaan is van die welwillende gemoedelijkheid, welke ieder regtgeaard mensch wederhoudt anderen te verdenken, zonder onwederlegbare, zekere bewijzen hunner schuld.

Maar tegen geheime lasterlijke beschuldigingen en sluipmoord kan niemand zich verdedigen, en met al den nadruk die mij mogelijk is, roep ik uit met Beccaria: *Qui peut se défendre de la calomnie, quand elle est armée du bouclier impénétrable de la tyrannie, le secret?*

Mogt ik mij in de oogen van Uwe Excellentie niet geheel gezuiverd hebben, — ben ik in de regtmatige schatting van Uwe Excellentie, waarop ik hoogen prijs stel, nog niet geheel zonder blaam, — dan verzoek ik het eerbiedig van Uwe Excellentie als eene bijzondere gunst, dat alvorens op het door mij zoo even gedaan verzoek te disponeren, het Haar moge behagen eene Commissie te benoemen van drie of meer leden, bestaande uit onpartijdige deskundigen, die in de omstandigheden mijner zaak direct noch indirect betrokken zijn, ten einde ik mij ten haren overstaan kunne zuiveren, van *alle bezwaren zonder onderscheid* en *van welken aard ook,* die betrekkelijk mijne handelingen en mijne gedragingen, tegen mij bij Uwe Excellentie mogten bestaan.

Ik verzoek dit opzettelijk in deze *meest uitgebreide termen,* omdat ik het weet:

La loi permet souvent ce que défend l'honneur.

Dat die Commissie dan mijne gedragingen en mijne handelingen beoordeele, niet alleen naar de stellige voorschriften van het *regt* en de *wet,* maar ook naar de beginselen van *eer* en *zedekunde,* die de noodzakelijke kenmerken moeten zijn van het gedrag en het karakter van ieder fatsoenlijk man.

En dat dan, nadat die Commissie de resultaten van haar onderzoek aan Uwe Excellentie zal hebben doen kennen, het Uwe Excellentie moge behagen, op het door mij gedane verzoek om intrekking van het bedoelde besluit, te disponeren zoo als Uwe Excellentie naar regt en billijkheid zal vermeenen te behooren.

En hiermede zoude ik kunnen eindigen, indien mij niet de taak overbleef Uwe Excellentie verschooning te verzoeken, voor de ongelegenheid welke ik buiten mijne schuld gedwongen ben Haar met deze zaak aan te doen. Slot.

De onvermijdelijke drang der omstandigheden heeft mij daartoe gebragt. De uitvoerigheid dezes mogt en kon ik niet vermijden, omdat ik talrijke ongegronde beschuldigingen tegen mij ingebragt of geopperd, duidelijk en naauwkeurig had te wederleggen. Het valt gemakkelijker en het is korter om ongegronde beschuldigingen te opperen, dan hen op klare, onwederlegbare en overtuigende gronden te wederleggen.

Vooral is zulks het geval, wanneer de beschuldiger even vele voordeelen voor de waarheid zijner verklaringen heeft, als de beschuldigde nadeelen telt voor het geloof aan de zijne.

Ik wensch niet te ontveinzen hetgene men algemeen zegt, dat de President van Uwe Excellentie het vertrouwen en de achting geniet welke aan zijne hooge betrekking verbonden mogen beschouwd worden, en dat hij de eer en het voordeel heeft van Uwer Excellentie dagelijksch verkeer.

Maar dit alles heeft mij geen oogenblik doen aarzelen, — het heeft mij niet den minsten afschrik ingeboezemd, om met het volste vertrouwen op Uwer Excellentie bekende en herhaaldelijk geblekene strikte regtvaardigheid en gemoedelijkheid, mijne belangen aan de onpartijdige en billijke beoordeeling van Uwe Excellentie te onderwerpen.

Heb ik den in loop daarvan warm. misschien soms te warm gesproken, dan bid

ik Uwe Excellentie mij dit te vergeven, en het niet toe te schrijven aan gebrek van den diepsten eerbied voor Uwe Excellentie, maar aan het onbedwingbare, te lang verkropte en onderdrukte gevoel van smart en verontwaardiging, hetwelk mij bezielde, zoo als het ieder ander zoude bezielen, bij de herinnering aan al de beschimpingen, bespottingen, beleedigingen en belasteringen, — aan al het kwaad en al het leed, aan al het ongeluk en al den rampspoed, die de President met eene vasthoudendheid eener betere zaak waardig, in zoo noodlottigen overvloed over mij heeft uitgestort.

Hij heeft getracht mij al het kwaad te doen, wat op deze aarde een mensch den anderen berokkenen kan.

Maar mijn lot is in de handen eener Hoogere Magt! — Moge die Magt Uwe Excellentie bestralen met het licht van regt en waarheid, opdat Uwe Excellentie kunne beslissen wie van ons beiden de schuldige is.

En hoe die beslissing ook uitvalle, moge zij vooral ook strekken om *Suriname* voortaan te beveiligen, voor de noodlottige ervaring van de vreesselijke waarheid der diep doordachte woorden van Montesquieu: *De toutes les tyrannies, la tyrannie judiciaire est la plus dangereuse.*

Ik heb de eer met gevoelens van den diepsten eerbied te zijn,

Hoog Edel Gestrenge Heer,
Van Uwe Excellentie,
De onderdanige Dienaar,
Seml. van Praag.

VIII.

MISSIVE AAN Z. E. DEN GOUVERNEUR VAN SURINAME, dd. 31sten MEI 1858.

Paramaribo, den 31sten Mei 1858.

Hoog Edel Gestrenge Heer,

Op den 14den April jl. had ik de eer Uwe Excellentie een uitgebreid adres aan te bieden, betrekkelijk een besluit in dato 28 Januarij 1857 ten name van het Geregtshof alhier genomen, waarbij is ingetrokken de admissie aan mij als Procureur verleend.

Ik heb de vrijheid genomen bij het slot van dat adres als eene bijzondere gunst van Uwe Excellentie te verzoeken, dat indien ik mij in de oogen van Uwe Excellentie niet geheel gezuiverd mogt hebben, — indien ik in de regtmatige schatting van Uwe Excellentie, waarop ik hoogen prijs stel, nog niet geheel zonder blaam mogt zijn, het Uwe Excellentie mogt behagen, alvorens op het door mij bij dat adres in de eerste plaats gedaan verzoek te disponeren, eene Commissie te benoemen van drie of meer leden, bestaande uit onpartijdige deskundigen, die in de omstandigheden mijner zaak direct noch indirect betrokken zijn, ten einde ik mij ten hunnen overstaan kunne zuiveren, van *alle bezwaren zonder onderscheid* en *van welken aard ook*, die betrekkelijk mijne handelingen en mijne

gedragingen tegen mij bij Uwe Excellentie mogten bestaan; en dat die Commissie mijne gedragingen en mijne handelingen beoordeele, niet alleen naar de stellige voorschriften van het *regt* en de *wet*, maar ook naar de beginselen van *eer* en *zedekunde*, die de noodzakelijke kenmerken moeten zijn van het gedrag en het karakter van ieder fatsoenlijk man.

Daar ik tot behartiging mijner belangen zoowel als tot bevordering mijner gezondheid, zoo spoedig mogelijk naar Nederland wensch te vertrekken, heb ik daarvan op den 29sten dezer ter Gouvernements Secretarie aanteekening gedaan.

Krachtens de bepalingen van art. 8 der Publicatie van 1850 Gouvernements Blad No. 2, zal die aanteekening hoogstens drie maanden geldig blijven, en het is daarom dat ik wensch, zoo niet eerder, uiterlijk met de mail van den 21sten Augustus e. k. deze kolonie te verlaten, op welk tijdstip het jaargetijde reeds zoo ver zal gevorderd zijn, dat het met het oog op het winter-saizoen, als de uiterste grens mag aangemerkt worden, om nog in dit jaar, eene europesche reis van hier te ondernemen.

Intusschen is het voor mij van het grootste belang, indien het geval mogt bestaan, waaromtrent ik bij mijn voormeld adres mij heb veroorloofd het hiervoren omschreven verzoek te doen, dat ik de gelegenheid erlange om mij alhier te verdedigen terwijl ik nog aanwezig ben.

Het is daarom dat ik eerbiedig de vrijheid neem, Uwe Excellentie van mijn voorgenomen vertrek bij deze beleefdelijkst kennis te geven, met verzoek, dat indien het door mij bedoelde geval mogt bestaan, het Uwe Excellentie moge behagen, mij de gelegenheid te vergunnen, om vóór mijn vertrek uit deze Kolonie mij van alle bezwaren tegen mij te zuiveren, hetzij op de wijze bij mijn adres van 14 April jl. omschreven en hiervoren aangehaald, — hetzij door mij de kennisneming dier bezwaren toe te staan, — hetzij eindelijk op zoodanige andere wijze als Uwe Excellentie mogt goedvinden te bepalen, ten einde ik in allen gevalle deze Kolonie niet verlate, zonder bij tijds de gelegenheid te hebben erlangd om mij bij Uwe Excellentie van allen blaam te zuiveren.

Het al zonder in het minst te praejudiceren op de eindbeslissing, welke het Uwe Excellentie zal behagen te geven op het verzoek door mij in de eerste plaats gedaan, bij mijn voormeld adres van 14 April dezes jaars.

Ik heb de eer met diepen eerbied te zijn,

Hoog Edel Gestrenge Heer,
Van Uwe Excellentie,
De onderdanige Dienaar,
Seml. van Praag.

Aan
Zijne Excellentie den Generaal-Majoor,
Adjudant van den Koning in buitengewone dienst, Gouverneur der Kolonie *Suriname.*

IX.

MISSIVE AAN Z. E. DEN GOUVERNEUR VAN SURINAME dd. 2 AUGUSTUS 1858.

Paramaribo, den 2 Augustus 1858.

Hoog Edel Gestrenge Heer,

Ik heb de vrijheid genomen, in verband met mijn adres van den 14den April d. j. bij missive van den 31sten Mei j. l. om de daarbij aangevoerde redenen, Uwe Excellentie eerbiedig te verzoeken, dat het U Hoog Edel Gestrenge mogt behagen, mij bij tijds de gelegenheid te vergunnen, om vóór mijn toen reeds aangekondigd vertrek uit deze kolonie, mij bij Uwe Excellentie van allen blaam te zuiveren, in geval naar het oordeel van Uwe Excellentie, eenige blaam tegen mij mogt bestaan.

Ik heb bij die missive eerbiedig aan de aandacht van Uwe Excellentie onderonderworpen dat naar aanleiding van de alhier bestaande wettelijke bepalingen, ik zoo niet eerder uiterlijk met de mail van den 21 dezer deze kolonie zoude moeten verlaten.

Tot heden heb ik de eer niet gehad eenige beschikking van Uwe Excellentie op die missive te ontvangen, en is het mij alzoo onbekend of het door mij bedoelde geval al dan niet bestaat, dan wel of Uwe Excellentie het door mij gedaan verzoek al dan niet voor eene gunstige beschikking vatbaar oordeelt.

Intusschen zoude indien het door mij bedoelde geval soms mogt bestaan, en indien het door mij bij de aangehaalde missive van 31 Mei jl. gedaan verzoek heden eerst werd ingewilligd, meer dan waarschijnlijk geen genoegzame tijd kunnen gevonden worden, om vóór den 21sten dezer, als wanneer uiterlijk ik deze kolonie zoude kunnen verlaten, aan dat verzoek een behoorlijk, volledig en voor mij voldoend gevolg te geven zoo wel uit den aard der zaak zelve, als uit den omvang der stukken die daartoe betrekking hebben.

Indien ik alhier bleef vertoeven tot den 21sten dezer, zoude ik alzoo nutteloos een aanmerkelijk oponthoud ondervinden, hetwelk vooral met het oog op het reeds gevorderde jaargetijde, voor mij dubbel hinderlijk zoude zijn.

Het is daarom dat ik vermeen, met de mail van den 5den dezer naar Nederland te moeten vertrekken, waarvan ik de vrijheid neem bij deze Uwe Excellentie beleefdelijkst kennis te geven.

Ik veroorlove mij de vrijheid te verzoeken, dat mijn vertrek geen beletsel moge zijn voor Uwer Excellentie beslissing op mijn adres van 14 April jl.

De Heeren P. C. Vereul en D. J. van Praag, wie ik de waarneming mijner belangen heb toevertrouwd zullen elke beschikking tot mijn bedoeld adres betrekking hebbende ontvangen en mij toezenden, terwijl ik ten slotte de vrijheid neem hierbij te voegen, dat ik in Nederland ter behoorlijker plaatse mijn verblijf zal bekend maken, en dat ik steeds bereid zal zijn, en mij ter beschikking zal stellen om, indien mijne tegenwoordigheid alhier voor de beslissing op mijn bedoeld adres van 14 April jl. noodig mogt geoordeeld worden, zoo spoedig mogelijk naar deze kolonie terug te keeren.

Ik heb de eer met diepen eerbied te zijn

Hoog Edel Gestrenge Heer
Van Uwe Excellentie,
De onderdanige Dienaar,
Seml. van Praag.

Aan
Zijne Excellentie den Generaal-Majoor,
Adjudant van den Koning in Buitengewone dienst, Gouverneur der Kolonie *Suriname*.

BIJLAGEN.

Bijlage I.

ROIJEMENT DER PRESENTATIE IN ZAKE VAN J. TELLES CONTRA DEN BOEDEL J. NILES.

Pro Deo.

No. 68.

EXTRACT uit de Ordinaire Rolle van het Geregtshof in de kolonie Suriname.

In zake van

Joseph Telles, Impetrant van appointement van audiatur in cas van reauditie en Eischer ter Eenre

Op ende jegens

Charles Lionarons, Curator bij het Departement der Onbeheerde boedels als beheerende den boedel J. Niles, Geimpetreerde in voorsch. cas en Gedaagde ter andere zijde.

Om te dienen van Eisch en wijders te procederen als naar regten; ofte tot anderen etc.

(*Get.*) v Praag,
Proc.

Den 27sten Junij 1853.
van Praag enz.
den 12den December 1856.

van Praag verzoekt dat deze zaak moge gestateerd blijven tot dat zal zijn beslist op het rekest nisi causam zijdens den Eischer ingediend.

Arlaud verklaart zich daartegen geen partij te stellen.

Het Geregtshof in de kolonie Suriname.

Gezien bovenstaande presentatie.

Gehoord het rapport van den Commissaris ter rolle.

Overwegende dat deze presentatie betrekking heeft tot eene procedure in cas van reauditie van een dictum gewezen door het Collegie van Commissarissen voor het Departement der Onbeheerde boedels, welke zaak reeds op den 27sten Junij 1853 voor het Geregtshof is aanhangig gemaakt.

Overwegende dat volgens art. 33 der Publicatie van 8 Februarij 1836 G. B. No. 1 en art. 41 en volgende der Manier van Procederen voor het Geregtshof zoodanige zaak is van hoogst summiere behandeling en bepaaldelijk volgens art. 45 der Manier van Procederen op den eerstdienenden dag terstond moet worden voldongen.

Overwegende dat in strijd hiervan, ofschoon volgens de presentatie ter Rolle door den Eischer op den eerst dienenden dag van eisch is gediend, tot nog toe dat is dus gedurende een tijdsverloop van meer dan drie jaren op den Eisch nog niet is geantwoord.

Overwegende dat de Impetrant van reauditie in stede dat hij dien ten gevolge verstek van antwoord heeft gevraagd zijne termijnen gedurende meer dan drie jaren heeft misbruikt tot allerlei met den loop van het proces niets gemeen hebbende dictamina en zelfs tot drie malen toe statering heeft gevraagd, dat is volgens de regtskundige beteekenis van dat woord een' last van het Geregtshof dat de zaak in statu quo zoude moeten blijven, zonder dat in dezelve zoude mogen worden voortgeprocedeerd en zulks ten einde zelf in strijd met zijn eigen verzoek door het hooren der wederpartij per verbum credit vel non of het hooren van getuigen in de zaak verder voort te procederen.

Overwegende dat daargelaten de ongerijmde tegenstrijdigheid van dergelijke verzoeken, volgens het rapport van den Commissaris ter rolle en volgens de door den Eischer zelve overgelegde stukken, door hem ter Rolle van 27 Junij 1853 eisch is gedaan, zonder opgave van eenige middelen of positiven, waarop die Eisch is gegrond, en dat wijders alvorens op dien Eisch is geantwoord dus vóór de litiscontestatie bij rekest aan den Commissaris ter Rolle is verzocht om getuigen te mogen doen hooren, onder welke mede een der Commissarissen en de Secretaris bij het Departement der Onbeheerde Boedels die tot het Dictum a quo hebben medegewerkt begrepen zijn.

Overwegende dat het wel geen betoog kan behoeven dat het hooren van getuigen niet kan te pas komen alvorens partijen met elkander in feiten contrarie zijn en dat zulks niet kan blijken te bestaan, dan nadat althans de litiscontestatie heeft plaats gehad, terwijl bovendien de feiten, over welke in elk proces getuigen kunnen gehoord worden, moeten zijn ter zake dienende en afdoende en op de beslissing van het proces eenigen invloed moeten kunnen uitoefenen en dierhalve met de positieven of middelen waarop de Eisch berust in een onafscheidbaar verband moeten staan, zoodat bij gemis van de allerminste vermelding van eenige middelen in den Eisch en bij gemis van litiscontestatie, geen enkel feit noch beweerd, noch bekend kan zijn waarover men zoude kunnen verzoeken getuigen te doen hooren.

Overwegende dat volgens de voorschriften der procesorde elke partij in het proces gehouden is behoorlijk zijne termijnen waar te nemen, en dat het waarnemen der termijnen in gezonden zin en volgens de uitdrukkelijke voorschriften van artt. 54 en 70 der instructie van het Hof van Holland in niets anders bestaan kan, dan in datgene te verrigten, waartoe de dag of de termijn is dienende, of verstek te vragen van datgene waartoe de termijn van de wederpartij is dienende, zoodat overeenkomstig het bovenvermelde in het onderwerpelijke proces gedurende meer dan drie jaren de termijn niet is waargenomen waartoe de zaak had moeten dienen, doch integendeel daarvan de presentatie ter rolle misbruikt tot allerlei ongerijmde en met de proces orde strijdige dictamina.

Overwegende dat uit dit alles ten duidelijkste blijkt, dat het den impetrant van reauditie niet te doen is om met opvolging eener behoorlijke procesorde eene beslissing van het Hof te erlangen, doch alleen om met behulp van zijn Practizijn, die met terzijdestelling van de pligten en de waardigheid van zijn ministerium zich als een bloot werktuig van den impetrant van reauditie leent door het onafgedaan laten van het appel of de reauditie het in kracht van gewijsde ergaan van het dictum a quo voortdurend tegen te houden.

Overwegende dat zoodanige handelwijze niet alleen strijdig is met de procesorde, waarvan de loop door den Wetgever in het belang der regtsbedeeling in de Maatschappij en dierhalve van de openbare orde is afgebakend, zonder dat het aan bijzondere personen vergund is daarin eigendunkelijk met de gezonde rede strijdige veranderingen te brengen, en de procesorde in proces-wanorde te doen ontaarden maar daarenboven aan al de overige Crediteuren die bij het dictum a quo zijn betrokken door de reauditie in het oneindige onafgedaan te laten en het in kracht van gewijsde ergaan van dat dictum tegen te houden, nadeel moet toebrengen.

Overwegende dat aan het Geregtshof bij art. 21 zijner instructie en art. 17 der Manier van Procederen uitdrukkelijk de verpligting is opgelegd om tegen zoodanige overtredingen der voorschriften van de procesorde te waken.

Overwegende dat in dit proces sints meer dan drie jaren geen termijn zijnde waargenomen, dat is, na oproeping der zaak niets zijnde verrigt, waartoe de termijn was dienende, er allezins termen bestaan om overeenkomstig het voorschrift van dat art. 17 het Roijement der presentatie te gelasten.

Gelast het roijement der Presentatie.

Aldus beslist bij de Heeren Mrs. F. M. C. Pels Rijcken, President, J. M. J. Eijken Sluijters, Prov. Lid en A. T. Kruijthoff, gequalificeerd plaatsvervangend Lid, den 30sten December 1856 en gepronuntiëerd ter openbare Rolle van

den 5[den] Januarij 1857, (*Geteekend*) F. Pels Rijcken, *Pres.* (*Ter zijde staat*) Ter Ordonnantie van den Hove. (*Geteekend*) Martini van Geffen.

Accordeert met voorsch. Rolle.
De Griffier van voormeld Hof,
(*Get.*) Martini van Geffen,
Griff.

Bijlage II.

EERSTE REQUEST NISI CAUSAM dd. 23 APRIL 1856 BENEVENS DAAROP GEVOLGD APPOINCTEMENT.

Aan
Den WelEdel Gestrengen Heer Commissaris ter Rolle van het Geregtshof in de kolonie Suriname.

Geeft met allen eerbied te kennen Joseph Telles.

Dat de Suppliant voor dit Geregtshof als Impetrant van appointement van audiatur in cas van reauditie en Eischer, procedures voert, contra Charles Lionarons, Curator bij het Departement der Onbeheerde boedels, als zoodanig beheerende den boedel J. Niles, Geimpetreerde in voorsch. cas en Gedaagde, welke zaak bekend is ter Ordinaire Rolle Ao. 1853 No. 68.

Dat de Suppliant in zijn belang noodig acht, op de ten deze geannexeerde Interrogatorien te doen hooren Mr. J. Æ. Lisman, Mr. G. de Meinertzhagen, J. Ellis, C. Kaersenhout, Samuel Soesman, J. E. Soesman, J. A. Jacott, Joseph Machielse, E. F. Hoth, W. J. Vanier Jr. en .... Nuijsel.

Redenen waarom de Suppliant zich wendt tot UWelEdel Gestrenge, eerbiedig verzoekende, appointement nisi causum, ten einde voornoemde Mr. J. Æ. Lisman, Mr. G. de Meinertzhagen, J. Ellis, C. Kaersenhout, Samuel Soesman, J. E. Soesman, J. A. Jacott, Joseph Machielse, E. F. Hoth, W. J. Vanier Jr. en .... Nuijsel te doen dagvaarden om ter gepriviligeerde Rol te compareren, ten einde op de hieraan geannexeerde Interrogatorien te antwoorden, of wel redenen ter contrarie hebbende te rescriberen; op poene als bij ordonnantie staat vermeld.

Paramaribo,
den 23 April 1856.

't Welk doende enz.
(*Get.*) v Praag, *Proc.*
als den Suppl[t]. bij appoinctement dd. 14 Junij 1853 toegevoegd.

Volgt het Appoinctement.

Wij Commissaris ter Rolle.

Gezien vorenstaand Rekest.

Overwegende, dat door den Rekwestrant, noch eisch noch eenige justificatoire stukken zijn overgelegd geworden, waarop de gegrondheid van zijn verzoek om appointement nisi causam eenigermate wordt bewezen, zoodat daarom over de al of niet gegrondheid van het onderwerpelijk verzoek, niet kan worden geoordeeld.

Overwegende dat mitsdien het verzoek zoo als het daar is liggende niet kan worden toegestaan.

Wijst hetzelve van de hand. [1])

---

[1]) Volgens de Practijk voor het Geregtshof te Suriname in vigeur, heeft het onderzoek naar het ter zake dienende der vraagpunten aan getuigen, *eerst bij pleidooi* plaats, zoo dat geene overlegging van justificatoire stukken, noch aanvoering van regtsmiddelen of regtsgronden vereischt werd. Krachtens art. 36 der Manier van Procederen voor het Hof, hebben

Aldus beslist te *Paramaribo*, den 29 Mei 1800 zes en vijftig.

(Was get.) B. Donker Curtius. Onder stond. Ter Ordonnantie van denzelve (Get[d].) Martini van Geffen.

Voor eensluidend afschrift
De Griffier van voormeld Hof.
(*Get.*) Martini van Geffen
Gr.

Bijlage III.

TWEEDE REQUEST NISI CAUSAM dd. 12 DECEMBER 1856 BENEVENS DAAROP GEVOLGD APPOINCTEMENT.

Pro Deo, ingevolge Appoinctement dd. 14 Junij 1853.

Aan
den WelEdel Gestrengen Heer Commissaris ter Rolle van het Geregtshof in de kolonie Suriname.

Geeft eerbiedig te kennen:

Joseph Telles.

Dat de Suppliant voor dit Geregtshof als Impetrant van Appoinctement van audiatur in cas van reauditie en Eischer procedures voert contra Charles Lionarons, Curator bij het departement der onbeheerde boedels, als zoodanig beheerende den boedel J. Niles, Geimpetreerde in voorsch: cas en Gedaagde, welke zaak bekend is ter Ordinaire Rolle Anno 1853 No. 68.

Dat de Suppliant het in zijn belang noodig acht, op de ten deze geannexeerde Interrogatorien te doen hooren: de Heeren Mr. G. de Meinertzhagen, J. Ellis, C. Kaersenhout, Samuel Soesman, J. E. Soesman, J. A. Jacott, Joseph Machielse, E. F. Hoth, W. J. Vanier Jr. en J. P. Nuijzel.

Dat de Suppliant zich ten dien einde, bij request dd. 23 April 1856 heeft gewend aan UWelEdelGestrenge, verzoekende Appoinctement nisi causam, ten einde de hiervoren genoemde getuigen te doen hooren, doch dat bij Appoinctement van den 29[sten] Mei 1856, op grond dat geene justificatoire stukken zijn overgelegd, en mitsdien het verzoek, zoo als het daar was liggende, niet kon worden toegestaan, dat verzoek van de hand is gewezen, het al blijkens kopij authentiek request en appoinctement, hierbij eerbiedig geannexeerd.

Dat alsnu de Suppliant eerbiedig de vrijheid neemt, ten deze onder vele anderen over te leggen, de Inventaris van aanteekening van des Suppliants vordering op den boedel J. Niles, dd. 9 Februarij 1849, benevens de nadere Nota deswege, dd. 12 Januarij 1850, het dictum gewezen door het Collegie van Commissarissen voor het departement der onbeheerde boedels in zake van den boedel J. Niles, en den Eisch en Conclusie in cas van reauditie ten deze gedaan en genomen,

---

de getuigen het regt, des verkiezende te rescriberen, na dat hen de vraagpunten zijn beteekend, op welke rescriptie door den Regter na verhoor der partijen wordt beslist. *) Op grond hiervan is toenmaals voor dit request gevolgd, het formulier dat tot op dat tijdstip bij het Geregtshof *vast* in gebruik was.

---

*) Art. 36 der Manier van Procederen: En in cas iemand van de Getuigen onwillig ware, getuigenisse te geven, zal bij den Practizijn van den Requirant aan Heeren Gecommitteerdens ter Rolle Requeste gepresenteerd worden, houdende verzoek, omme de gerequireerde Getuigen te Ordonneeren ten zeekeren bepaalden dage voor Gecommitteerdens ter Rolle te Compareeren, om op de bij Requeste gevoegde Interrogatoiren te antwoorden, waarop geappoincteerd zal worden; *Fiat nisi causam* zullende hy gehouden zijn, de redenen ter contraire binnen zeekeren daar toe bepaalde tyd te rescribeeren, op poene dat niet rescribeerende, het appoinctement zal gaan in krachte van gewysde, doch rescribeerende, zal sommierlyk bij Gecommitteerdens gedisponeerd worden na behooren.

waaruit de aard van de vordering van den Suppliant, en het onderwerp der zaak ten duidelijkste blijkt.

Dat in verband daarmede de Suppliant door het gewenschte getuigenverhoor zal kunnen bewijzen, zoo als uit den inhoud der Interrogatorien blijkt:

1°. dat des Suppliants vordering door wijlen J. Niles zelf als deugdelijk is erkend, en omtrent de betaling daarvan zijdens J. Niles voorstellen aan den Suppliant gedaan, en door dezen aangenomen zijn, welke echter door den plotselingen dood van J. Niles door hem niet konden voltrokken worden, zoo als dit blijken kan uit de hierbij geannexeerde Interrogatorien van S. Soesman, J. E. Soesman, W. J. Vanier Jr. en J. P. Nuijzel, benevens de bij die Interrogatorien geannexeerde bijlagen;

2°. dat ook het voornoemde Collegie van Commissarissen zelf, de deugdelijkheid van des Suppliants vordering heeft erkend, en de wijze van betaling daarvan heeft geregeld, met toestemming van J. A. Jacott als belanghebbende partij, zoo als dit ten duidelijkste consteert uit de Interrogatorien van de Heeren Mr. G. de Meinertzhagen, J. Ellis, C. Kaersenhout, J. Machielse E. F. Hoth en J. A. Jacott Jr., benevens de bij die Interrogatorien geannexeerde bijlagen.

Dat indien deze twee punten door het gewenschte getuigen-verhoor bewezen worden, zoo als zij daardoor zullen bewezen worden, daaruit van zelf volgt, dat des Suppliants vordering ten lasten J. Niles, of nu deszelfs boedel, verkeerdelijk door het Collegie van Commissarissen bij dictum is ontzegd, weshalve de Suppliant een onbetwistbaar belang bij dat getuigen-verhoor heeft, als allezins pertinent en ter zake afdoende.

Dat de Suppliant onder verbetering vermeent, dat het vroeger declinatoir appoinctement van 29 Mei 1856, tegen het onderwerpelijke verzoek niets kan afdoen, omdat vooreerst bij dat appoinctement het gedaan verzoek is van de hand gewezen, op grond dat dat verzoek niet kon worden toegestaan, *"zoo als het daar was liggende."*

Dat derhalve, nu dat verzoek nader is geadstrueerd en nadere bewijzen zijn overgelegd, de grond waarop het eerste verzoek is van de hand gewezen, is komen te vervallen, en dienvolgens het onderwerpelijke verzoek allezins admissibel is.

Dat ten anderen het voorzeker evenmin tegen het onderwerpelijke verzoek iets zal kunnen afdoen, indien men zoude beweren, dat bij aldien eenmaal in eene zaak door den regter over een incidenteel verzoek eene interlocutoire beslissing is gegeven, over datzelfde onderwerp, bij denzelfden Regter in dezelfde zaak, geene tweede beslissing meer kan worden gevraagd; — dat, ten eerste, het vorige verzoek, zoo als reeds hiervoren gezegd is, is afgewezen, *"zoo als het daar was liggende,"* en die afwijzing derhalve op dit verzoek, dat op andere gronden en bewijzen berust, niet van den minsten invloed kan zijn; dat ten tweede, de afwijzing van het eerste verzoek, niet als eene res judicata kan aangemerkt worden aangezien het afwijzend appoinctement, niet op de conclusie van de tegenpartij, noch contradictoir tusschen partijen is verleend, en derhalve geene kracht van gewijsde zaak kan hebben;

dat, ten derde, geene enkele stellige wetsbepaling, veelmin een enkel geacht schrijver over de judiciëele praktijk is aan te wijzen, waardoor te bewijzen is, dat het regtens werkelijk verboden zoude zijn, om van denzelfden Regter eene tweede of verdere interlocutoire beslissing te verzoeken, op hetzelfde incidenteel verzoek, wanneer daarover reeds eenmaal is beslist, indien zoodanig tweede of verder verzoek, zoo als in casu, berust op geheel andere bewijzen en geheel andere motiven, dan waarop het eerste of voorgaand verzoek, waaromtrent reeds belist is, was gebaseerd, en welke andere bewijzen en andere motiven juist de strekking hebben, om de bezwaren, die ten aanzien van het eerste of voorgaande verzoek bij den Regter bestonden, uit den weg te ruimen.

Dat eene tweede of verdere beslissing, dan eerst als niet toelaatbaar te beschouwen zoude zijn, wanneer zij wordt gevraagd op gronden en bewijzen, die

reeds bij de eerste of voorgaande regterlijke beslissing zijn onderzocht en verworpen, of wanneer de ongegrondheid *van het verzoek zelf* bij deze eerste of voorgaande regterlijke beslissing is uitgemaakt, en wanneer alzoo het tweede of verdere verzoek, in het *wezen, au fond* der zaak, met het eerste of voorgaande verzoek overeenkomt; — doch dat zulks voorzeker geenszins van toepassing kan zijn, wanneer zoo als in casu, de eerste of voorgaande Regterlijke beslissing niet is gegeven omtrent het *wezen, au fond* der zaak, maar bij die beslissing is onderzocht en beslist over, *niet* de gegrondheid van het verzoek zelf, noch van dezelfde motiven en bewijzen welke voor het tweede of verdere verzoek worden aangevoerd, maar ALLEEN de genoegzaamheid *van de geheel verschillende motiven en bewijzen* tot justificatie van zoodanig *eerste* of *voorgaande* verzoek aangevoerd;

dat wijders niet met grond en billijkheid zal kunnen gezegd worden, dat elke litigerende partij het aan zich zelve heeft te wijten, dat zij alvorens de eerste beslissing wierd gegeven de gegrondheid van haar verzoek niet voldoende heeft geregtvaardigd, omdat dikwijls, ja meestal, het voor zoodanige litigerende partij *onmogelijk* is, *vooraf* te kunnen raden, de bezwaren of bedenkingen die er aan zijde van de tegenpartij, en vooral aan zijde van den Regter, tegen het door haar gedaan, en naar het haar voorkomt, genoegzaam geregtvaardigd verzoek, zoude kunnen bestaan of ontstaan, en het derhalve voor zoodanige partij eene hardheid zoude zijn, niet toegelaten te worden, om, nadat haar die bezwaren of bedenkingen kenbaar zijn geworden, hen door nadere bewijzen op te lossen, vooral, daar zoodanige partij tengevolge van de afwijzing van haar eerste of voorgaande verzoek, genoegzaam wordt bezwaard, door het oponthoud en de kosten haar door die afwijzing veroorzaakt;

dat eindelijk, de Suppliant onder verbetering vermeent, dat tegen zijn verzoek niet met grond zal kunnen worden aangevoerd, dat het strijdig zoude zijn met alle beginselen van proces orde, dat uit zoodanig hetzij dan, eigen verzuim der litigerende partij zoude moeten voortvloeijen, dat de zelfde Regter, in dezelfde zaak, tusschen dezelfde partijen, *over hetzelfde onderwerp* twee *verschillende* interlocutoire beslissingen zoude kunnen geven, — omdat vooreerst zoo als reeds in den aanvang dezes gezegd is, geene enkele stellige wetsbepaling, veel min een enkel geacht schrijver over de judiciëele praktijk is aan te wijzen, waardoor te bewijzen is, dat zoodanige strijdigheid werkelijk is aan te nemen, en ten anderen, omdat de Regter niet gezegd kan worden, twee of meerdere *verschillende* beslissingen te geven, *over hetzelfde onderwerp*, wanneer zijne tweede of verdere beslissing ten onderwerp heeft, *niet* dezelfde gronden en bewijzen die voor het eerste of voorgaande verzoek zijn aangevoerd, maar geheel *andere gronden* en *bewijzen*, van die voor het eerste verzoek geallegeerd, geheel verschillende, en alzoo niet over hetzelfde maar over een *geheel ander* onderwerp.

Redenen waarom de Suppliant zich wendt aan UWelEdel Gestrenge eerbiedig verzoekende, dat het UWelEdelGestrenge alsnu moge behagen, aan den Suppliant te verleenen appoinctement nisi causam, ten einde de Heeren Mr. G. de Meinertzhagen, J. Ellis, C. Kaersenhout, Samuel Soesman, J. E. Soesman, J. A. Jacott, Joseph Machielse, E. F. Hoth, W. J. Vanier Jr. en J. P. Nuijzel te doen dagvaarden om ter gepriviligeerde Rolle van het Geregtshof te compareren, ten einde op de hieraan geannexeerde Interrogatorien te antwoorden of wel redenen ter contrarie hebbende te rescriberen, op poene als bij ordonnantie staat vermeld.

Paramaribo, den 12 December 1856.

't Welk doende enz.
(*Get.*) v Praag, *Proc.*

Volgt het Appoinctement.

Wij Commissaris ter Rolle.

Gelezen nevenstaand Rekwest.

Overwegende dat reeds, bij appoinctement, dd. 29 Mei 1856, door den als toen ter Rolle vacerenden Commissaris, op hetzelfde verzoek is beslist, dat bij ge-

noemd appoinctement geenszins eene niet ontvankelijkheid is uitgesproken, maar integendeel eene volstrekte afwijzing van het gedaan verzoek.

Overwegende dat echter, wat hiervan ook zijn moge, ten deze, nog geen litis contestatie hebbende plaats gehad, het oproepen van getuigen voor als nog niet te pas komt.

Wijst het verzoek van de hand.

Aldus beslist te *Paramaribo*, den 30 December 1856.

(*Geteekend*) J. M. J. Eijken Sluijters
Comm.
(*Onder stond*) Ter ordonnantie van denzelve,
(*Geteekend*) Martini van Geffen,
Griffier.
Voor Eensluidend afschrift
De Griffier van voormeld Hof,
(*Geteekend*) Martini van Geffen.

Bijlage IV.

REQUEST PER VERBUM CREDIT VEL NON, dd. 25 AUGUSTUS 1855 AAN HET GEREGTSHOF INGEDIEND.

Aan
het Geregtshof in Suriname.

Geeft eerbiedig te kennen: Geertruida Elisabeth IJssan, als erfgename van wijlen hare moeder Maria Antoinetta Isak.

Dat de Suppliante als Opposante en Eischeres voor dit Geregtshof procedures voert, op en jegens Abigaël Goedschalk, Weduwe wijlen J. J. Durkheim welke bij transport van Joseph Telles, eigenares is geworden der vordering, waaruit wordt geägeerd, Impetrante van executie en geopposeerde, en Hendrik Stenhuijs, Geëxecuteerde, welke zaak bekend is ter Ordinaire Rolle Ao. 1849 No. 90.

Dat de Suppliante tot bewijs der positiven bij Eisch de geöpposeerde op de hierbij eerbiedig geannexeerde vraagpunten per verbum credit vel non wenscht te doen hooren.

Dat de Suppliante tot dat einde zich reeds bij requeste dd. 3 Julij 1855, aan dit Geregtshof heeft gewend, doch dat bij appoinctement van den 31sten Julij 1855, het gedaan verzoek is gedeclineerd en van de hand gewezen, op grond, dat door de Suppliante niet zoude zijn voldaan aan 's Hoves last om partijen te roepen voor den Commissaris van de rolle, vermits aan slechts eene der partijen het request met oproeping is beteekend, en dit ten aanzien der twee overige mede "*in het geding*" staande partijen is verzuimd, terwijl ook deze evenzeer belang konden hebben op het request te worden gehoord.

Dat de Suppliante heeft vermeend, in voldoening aan 's Hoves last, alleen de geöpposeerde te hebben moeten oproepen, daar het gedaan verzoek tegen haar alleen disponeerde, en tusschen haar en de Suppliante moest worden gedemeleerd, zoo dat deze beiden alleen als partijen *bij dat request* te beschouwen waren.

Dat de Suppliante de partijen *bij het geding* niet als *bij dat request* betrokken heeft kunnen beschouwen, daar vooreerst de geëxecuteerde geen denkbaar geoorloofd belang kon hebben om de beantwoording der overgelegde vragen door de geopposeerde te betwisten, terwijl bovendien geëxecuteerde en geopposeerde in de onderwerpelijke zaak steeds gezamentlijk gehandeld en een geheim belang schijnen te hebben, zoo dat, indien tegen de beantwoording der overgelegde vraag-

punten, eenige bezwaren konden worden aangevoerd, de geopposeerde daaromtrent niet in gebreke zoude blijven, zoo als zulks bij de gehouden Comparitie is gebleken, en het derhalve in casu veilig er voor mag gehouden worden, dat de belangen van den geëxecuteerde, indien die in deze bestonden, door den geopposeerde ten vollen zouden zijn verdedigd;

dat ten anderen, de Suppliante, den mede-opposant het allerminste als hare tegenpartij op het gedaan verzoek, konde aanmerken, omdat die mede-opposant en de Suppliante één en hetzelfde belang bij de zaak hebben, terwijl bovendien zijdens dien mede-opposant, ten aanzien der *principale zaak*, ter rolle is gerefereerd aan de uitspraak van den regter, en hij alzoo niet meer *in het geding* zijnde, omtrent eenige incidenteele vordering niet gevoegelijk kan worden gehoord, maar integendeel ten dien aanzien, evenzeer als ten principale beschouwd moet worden, zich aan de uitspraak van den Regter te hebben gerefereerd.

Dat de Suppliante het ten hoogste noodzakelijk oordeelt, tot ontdekking der waarheid in deze zaak, de geopposeerde op de vroeger overgelegde en hierbij eerbiedig geannexeerde vraagpunten te doen hooren, waartegen zij vertrouwt, dat geene der partijen bij het geding eenige regtsgeldige bezwaren zullen kunnen inbrengen.

Redenen waarom de Suppliante zich nogmaals wendt aan dit Geregtshof, eerbiedig verzoekende, (na verhoor van alle partijen *bij het geding*), appointement, waarbij Abigaël Goedschalk weduwe J. J. Durkheim, Geopposeerde in de zaak bekend ter Ordinaire rolle van dit Geregtshof Ao 1849 No. 90, worde gelast ten zekeren bekwamen dage te compareren voor den heer Commissaris ter rolle, ten einde in persoon per verbum credit vel non te antwoorden, op de hierbij eerbiedig geannexeerde vraagpunten, op poene dat bij faute van dien, die vragen gehouden zullen worden affirmatief, of wel ten haren nadeele te zijn beantwoord.

Paramaribo, 't Welk doende enz.
den 20sten Augustus 1855. (Get.) v Praag, *Proc.*

Bijlage Va.

MISSIVE AAN G. E. IJSSAN, dd. 15 FEBRUARIJ 1856.

Paramaribo, den 15 Februarij 1856.

Mejufvrouw G. E. IJssan.

Mejufvrouw, Daar in zake van UEd. als Opposante Ca Wed. Durkheim Geöpposeerde en H. Stenhuys Jr. Geëxecuteerde, laatstgenoemde zoude moeten worden gedagvaard tot het stellen van Practizijn Acceptant, zonder dat het mij op het oogenblik mogelijk is eene *wettige* citatie tot dat einde uit te zenden, vermeen ik UEd. niet aan de kosten eener zoodanige ongeldige procedure te mogen blootstellen. Intusschen zoude door mij moeten worden voortgeprocedeerd in die zaak op poene van verstek, doch daar zulks niet mogelijk is, zonder dat de genoemde geëxecuteerde H. Stenhuijs Jr. vooraf Procureur acceptant gesteld hebbe immers daartoe gedagvaard zij, vind ik mij gedwongen naar aanleiding van het voorgaande, van de verdere waarneming dezer zaak voor UEd. te desisteren, zoo als ik doen zal ter eerstvolgende Ordinaire rolle van den 25sten dezer, waarvan ik UEd. bij deze in tijds kennis geef, ten einde UEd. daarvan niet onkundig zij.

Ik heb de eer te zijn

UEd Dw. dienaar,
(Get.) v Praag, *Proc.*

Bijlage V^b^.

REQUEST VAN G. E. IJSSAN AAN HET GEREGTSHOF dd. 6 MAART 1856.

Aan
het Geregtshof in de kolonie Suriname.

Geeft met den meesten verschuldigden eerbied te kennen Geertruida Elisabeth IJssan, wonende alhier.

Dat de Suppliante van den Procureur S. van Praag heeft ontvangen hierbijgaande biljet dd. 15 Februarij jl., waarbij hij haar kennis geeft: dat hij om de daarbij gevoerde redenen, ter Ordinaire Rolle van den 25 dierzelfde maand zoude desisteren van de verdere waarneming der zaak van de Suppliante als opposante Contra Wed. J. J. Durkheim, geopposeerde, en H. Stenhuijs Junior, geëxecuteerde, bekend ter O. R. van dit Geregtshof Ao. 1849 No. 90.

Dat overeenkomstig dat biljet opgenoemde Procureur S. van Praag ter Ordinaire Rolle van den 25 dierzelfde maand gedesisteerd heeft van de verdere waarneming dier zaak.

Dat de Suppliante ter voortzetting harer belangen zich aan de Heeren H. F. Wesenhagen en N. T. A. Arlaud, beide Procureurs voor dit Geregtshof heeft gewend met verzoek de verdere behandeling der meer bedoelde zaak op zich te nemen, doch hebben beiden zulks gerefuseerd en te kennen gegeven, evenmin als de Procureur van Praag en op grond der door dezen opgegevene redenen, in die zaak met vrucht te kunnen ageren, terwijl de Procureur Wesenhagen, verklaarde niet in zijn geheel te zijn om voor de Suppl^te^ te kunnen occuperen.

Dat de Suppl. alzoo buiten staat is eene zaak die haar reeds eene importante som gekost heeft, blijkens mede bij deze gevoegde 4 declaratiën van Salaris van Mr. H. Heylidij voort te zetten.

Weshalve de Suppliante bij deze eerbiedig de vrijheid neemt zich aan dit Geregtshof te wenden, met beleefdelijk verzoek, dat het het Geregtshof moge behagen in deze zoodanige maatregelen te nemen, als hetzelve zal vermeenen te behooren, ten einde harerzijds in voormelde zaak kan worden voortgeprocedeerd, en dat inmiddels het Geregtshof die zaak gelieve te stateren.

Hierop een gunstige dispositie is Implorerende etc.

Paramaribo, 6 Maart 1856. Geertruida Elisabeth IJssan.

Bijlage V^c^.

EXTRACT UIT DE NOTULEN VAN HET GEREGTSHOF IN SURINAME, dd. 11 MAART 1856.

EXTRACT
uit de Notulen van het verhandelde bij
het Geregtshof in de kolonie Suriname.

Dingsdag 11 Maart 1856.

Present de Heeren:
Mr. F. M. C. Pels Rijcken, *Pres.*
" G. de Meinertzhagen.
" B. Donker Curtius, *Leden.*
" J. M. J. Eijken Sluijters, *Prov. Lid.*
en Jhr. Mr. J. M. A. Martini van Geffen, *Griffier.*

Zijn etc.

Gelezen een rekest van Geertruida Elisabeth IJssan behelzende klagte

tegen den Procureur S. van Praag, wegens zijne gedragingen in de zaak van de Suppliante als Opposante Contra de Weduwe J. J. Durkheim Geopposeerde en H. Stenhuijs Junior Geëxecuteerde, bekend ter O. R. van dit Geregtshof Ao. 1849 No. 90.

Is besloten alvorens op voormeld rekest te disponeren den Procureur S. van Praag op te roepen, om op Woensdag den 12den dezer na den afloop der openbare teregtzitting te verschijnen voor het Geregtshof, ten einde ter zake voornoemd te worden gehoord.

En zal extract dezer aan den Procureur S. van Praag worden toegezonden ten einde te strekken tot oproeping om te verschijnen in de Vergadering van het Geregtshof, zullende gehouden worden op Woensdag den 12den Maart 1856 des voormiddags na den afloop der openbare teregtzitting, in de gewone Vergaderzaal van het Geregtshof op het Gouvernementsplein.

Accordeert met voors. Notulen

De Griffier van voorm. Hof,
Martini van Geffen.

Bijlage Vd.

MISSIVE AAN G. E. IJSSAN dd. 11 MAART 1856.

Mejufvrouw G. E. IJssan.

Paramaribo, den 11 Maart 1856.

Mejufvrouw,

Met bevreemding heb ik heden een extract uit de Notulen van het Geregtshof ontvangen, waaruit ik zie dat door U aan het Geregtshof een request is ingediend behelzende *klagten tegen mij*, wegens mijne gedragingen in uwe zaak Ca. Wed. J. J. Durkheim Geopposeerde en H. Stenhuijs Jr. Geëxecuteerde bekend ter Ordinaire Rolle van het Geregtshof Ao. 1849 No. 90.

Ik doe deze daarom strekken om U uit te noodigen mij te willen bekend maken, welke redenen van beklag door u vermeend worden ten mijnen lasten te bestaan. Ik heb de eer te zijn,

UWEd. Dv. Dienaar,
(Get.) v Praag *Proc.*

Bijlage Ve.

MISSIVE VAN G. E. IJSSAN, dd. 12 MAART 1856.

Paramaribo, 12 Maart 1856.

WelEdel Gestrenge Heer!

In antwoord op uw geacht biljet van gisteren moet ik doen dienen, dat ik mij niet bewust ben, eene klagte tegen UWEd. bij het Geregtshof te hebben ingediend. In het rekest door mij gepresenteerd, heb ik niets anders bedoeld dan van het Geregtshof te verzoeken, niet eenige maatregelen tegen UWEd.G., maar om voorziening en opheffing zoo mogelijk van de bezwaren door UEd. mij bij biljet van den 15den Februarij jl. bekend gemaakt betrekkelijk mijne zaak Ca. Wed. J. J. Durkheim en H. Stenhuijs Jr.; wel verre dat ik UWEd. zoude willen aanklagen, ben ik UWEd.G. integendeel zeer verpligt, voor de zorgvuldig-

heid en belangeloosheid, waarmede UWEd. mij voor aanzienlijke kosten hebt willen bewaren.

Ik noem mij met de meeste achting,

Uw WelEG. Dw. Dienares,
G. E. IJssan.

Den WelEd. Gestrengen
Heer S. van Praag.

Bijlage VI.

BESLUIT VAN 4 SEPTEMBER 1855, TEGEN DEN HEER MR. B. LIJON, ADVOKAAT.

EXTRACT
uit de Notulen van het verhandelde bij het Geregtshof in de Kolonie *Suriname.*

BUITENGEWONE VERGADERING.

DINGSDAG DEN 4den SEPTEMBER 1855.

Present de Heeren:
Mr. F. M. C. Pels Rijcken, Pres.
" G. de Meinertzhagen, } Leden.
" B. Donker Curtius, }
" J. M. J. Eijken Sluijters, Provis: Lid.
en Jhr. Mr. J. M. A. Martini van Geffen, Griffier.

Zijn enz.

Gezien de Resolutie van het Geregtshof van den 7 Augustus 1857.

Gelet op de verdediging van Mr. B. Lijon, zoo mondeling voorgedragen als in geschrifte overgelegd.

Overwegende dat voornoemde practizijn ter verantwoording voor het Geregtshof is opgeroepen wegens zijne gedragingen in de procedure bekend ter Ordinaire Rolle van den jare 1849 No. 90 en wel:

1°. Omdat hij zich ter rolle van den 8sten April 1850 tot procureur acceptant heeft gesteld voor de gedaagde Abigaël Goedschalk weduwe van wijlen J. J. Durkheim Geopposeerde en ter rolle van 31 Maart 1851 van de verdere waarneming der zaak heeft gedesisteerd zonder intusschentijds iets in deze zaak te hebben verrigt.

2°. Omdat hij terzelfde rolle van 8 April 1850 ingevolge appoinctement van het Geregtshof van den 26 Maart 1850, bij hetwelk hij aan Hendrik Stenhuijs geëxecuteerde en mede gedaagde in het proces is toegevoegd, tevens voor deze als procureur-acceptant zich heeft gesteld en zich ook de belangen van dezen zijnen client niet verder heeft aangetrokken of iets voor hem verrigt, ofschoon het proces, hetwelk als zijnde in cas van oppositie van hoogst summieren aard is, door de respectieve practizijns tot nu toe, dat is sedert zijne Procureursstelling gedurende meer dan vijf jaren aanhangig en onafgedaan is gelaten.

3°. Omdat hij ofschoon alsnog voor den gedaagde en geexecuteerde H. Stenhuijs occuperende, ter rolle van 5 Maart 1855 voor den Curator als beheerende den boedel van Pierre Constantijn Nassij een der primitive Eischers in het geding, in het proces is opgetreden om ook de geheel tegenstrijdige belangen van dezen waartenemen.

Overwegende ad primum dat Mr. B. Lijon ter zijner verdediging heeft aan-

gevoerd, dat hij nimmer eenige stukken van de geopposeerde Abigaël Goedschalk heeft ontvangen en dat de oorzaak van het door hem gedaan desistement daarin is gelegen, dat hij de persoon van Telles als gemagtigde van de Weduwe Durkheim geopposeerde en van H. Stenhuijs Jr. Geexecuteerde meer van nabij leerde kennen, en die procedures hem tegen de borst stuitteden en walgden.

Overwegende dat volgens den inhoud van den Eed voor Advokaten en Procureurs voorgeschreven de practizijns zich bij dien afgelegden en jaarlijks herhaalden eed verbinden om geene ongefundeerde zaken aantenemen [1]) en het dierhalve een weinig afdoend middel van verschooning kan zijn zich te beroepen, dat men zich tot Advocaat acceptant heeft gesteld zonder in het minst en door inzage van een enkel stuk de gefundeerdheid der zaak te hebben onderzocht en dat men niettemin gedurende meer dan een jaar is blijven occuperen zonder eenige pogingen in het werk te stellen om zich omtrent die gefundeerdheid te vergewissen; dat wel is waar Mr. B. Lijon voorgeeft dat de stukken van de geopposeerde zich bevonden onder den Procureur Colaço, die vroeger voor de geopposeerde had geoccupeerd en weigerde dezelve aftegeven alvorens zijne rekening zoude zijn betaald; dat echter reeds bij vroegere resolutien van dit Hof is uitgemaakt, dat de practizijns geene bevoegdheid hebben om de stukken hunner clienten terug te houden onder voorwendsel, dat hunne rekeningen niet zijn betaald; dat dierhalve al moge van een' practizijn niet kunnen worden gevorderd, zoo als Mr. B. Lijon beweert, dat hij zijne clienten om hunne stukken behoeft nateloopen, nogtans Mr. B. Lijon, hetzij in der minne hetzij door inroeping der tusschenkomst van het Geregtshof pogingen had kunnen aanwenden om de ten onregte teruggehoudene stukken van den procureur Colaço te bekomen en op deze wijze, als zich eenmaal met de waarneming der belangen van de Geopposeerde hebbende belast, althans verpligt was die belangen te behartigen.

Overwegende dat wijders volgens de eigene erkentenis van Mr. B. Lijon de oorzaak van het desistement alleen gelegen is in de door hem beweerde *later* verkregene bekendheid van het karakter van den gemagtigde der geopposeerde en geenzints in de ongefundeerdheid der zaak zelve, met welke Mr. B. Lijon beweert bij gemis van eenig onderzoek der stukken geheel onbekend te zijn gebleven, en dat zoodanige oorzaak, welke met de gefundeerdheid der zaak niet is aangetoond in eenig verband te staan, dan ook geene afdoende redenen van verschooning kan opleveren om de belangen der geopposeerde, die aan hem waren toevertrouwd, ten eenenmale te verwaarloozen.

Overwegende ad secundum, dat Mr. B. Lijon zich tot verschooning heeft beroepen op eene hem gegevene toezegging van den voormaligen toen fungerenden President van dit Geregtshof, dat deze zoude bewerken, dat hij van de toevoeging bij appoinctement van 26 Maart 1850 gedaan zoude worden ontheven; dat echter Mr. B. Lijon in de door hem ingeroepene zeventienjarige praktijk de zekerheid moet hebben verkregen, dat de President van het Geregtshof geen practizijn kan ontslaan of doen ontslaan van eene toevoeging door een appoinctement van het *Hof* gedaan, doch dat de weg om hiertoe te geraken, is het indienen van een rekest aan het Hof met opgave der motieven, uithoofde van welke men wenscht te worden ontslagen op hoedanig rekest, des noods na verhoor van belanghebbende clienten en na beoordeeling der opgegevene motieven bij een nader appoinctement van het Geregtshof moet worden beschikt; dat diensvolgens Mr. B. Lijon uit de beweerde toezegging van den fungerende President, welke in allen gevalle zonder gevolg is gebleven, geene afdoende regtvaardiging kan putten om zich de hem toevertrouwde belangen van den geexecuteerde H. Stenhuijs gedurende een tijdsverloop van vijf jaren in het geheel niet aantetrekken; dat wijders in strijd met de waarheid door Mr. B. Lijon is voorgewend dat hij on-

---

[1]) De eed van practizyns houdt echter ook in: *„Of aangenomen hebbende, en zulks vernemende, daarvan te desisteren."*

langs nog op eene Comparitie, bevolen op een in het geding ingediend rekest van eene der partijen ter waarneming van de belangen van den geexecuteerde H. Stenhuijs is opgetreden; dat immers volgens het rapport van den Commissaris ter Rolle voor wien gemelde Comparitie heeft plaats gehad Mr. B. Lijon, die niet ter zake der Comparitie, doch om tegenwoordig te zijn bij de Ordinaire rolle, die voor de Comparitie is gehouden, in het gebouw van het Geregtshof aanwezig was, door den Commissaris ter Rolle is binnengeroepen om hem aftevragen of hij niet voor een der belanghebbende partijen bij het rekest occupeerde; dat hierop door Mr. B. Lijon is geantwoord dat hij zoowel ten opzigte van Abigaël Goedschalk als van H. Stenhuijs had gedesisteerd en toen de onjuistheid hiervan ten opzigte van laatstgenoemde hem werd voorgehouden, door hem is verzocht de presentatie ter rolle te mogen inzien, om zich te vergewissen of hij al dan niet had gedesisteerd; dat toen hij uit de inzage der Presentatie ter rolle de overtuiging van het tegendeel had bekomen, hij wel is waar eenige oogenblikken tegenwoordig is gebleven bij het verzoek van J. Telles om als gemagtigde van H. Stenhuijs op het rekest te worden gehoord, doch nadat J. Telles door den Commissaris ter rolle daartoe niet was toegelaten zich verder met de zaak niet heeft ingelaten en zich heeft verwijderd.

Overwegende dat eveneens zeer ten onregte door Mr. B. Lijon wordt beweerd, dat de belangen van H. Stenhuijs door zijne onthouding om in de zaak iets te verrigten, niet kunnen zijn benadeeld, vermits de houding van H. Stenhuijs in het proces niet anders dan lijdelijk en zonder belang kan zijn.

Overwegende immers dat wanneer de oppositie tegen de executie gegrond is op een reëel of eigendomsregt tengevolge waarvan het eigendom van den geëxecuteerde wordt betwist, ingeval van gegrondverklaring der Oppositie aan den geexecuteerde de eigendom van het in beslag genomen goed wordt ontnomen en de opbrengst ten gevolge eener verkoop bij executie niet kan worden aangewend tot vernietiging der schulden van den geëxecuteerde in evenredigheid van die opbrengst en dierhalve niet kan strekken om hem ter zake van diezelfde schuld het rustig genot van zijne overige reeds verkregene of in vervolg van tijd te verkrijgene goederen te doen behouden; dat diensvolgens de geexecuteerde in cas van Oppositie in geenen deele zonder belang is, doch veeleer integendeel de meest belanghebbende partij mag worden genoemd, omdat het geschil over den door den Opposant betwisten eigendom van *zijn* goed kan loopen.

Overwegende mitsdien dat de aangevoerde redenen van verschooning geenzints kunnen wegnemen, dat Mr. Barnet Lijon door zijne nalatigheid om zich de hem bij appoinctement van het Geregtshof toevertrouwde belangen van H. Stenhuijs aantetrekken aan zijne verpligting als practizijn ten eenenmale is te kort gekomen.

Overwegende eindelijk ad tertium: dat Mr. B. Lijon tot zijne regtvaardiging heeft aangevoerd, dat hij optredende voor den Curator als beheerende den boedel van een der Eischers zich eenvoudig aan de uitspraak des Regters heeft gerefereerd; dat ofschoon uit zoodanige referte wel zoude kunnen worden afgeleid, dat men wil afzien van het regt om den Eisch nader toetelichten, doch geenzints dat van den Eisch reeds ter Rolle van 11 Julij 1849 gedaan, wordt gedesisteerd, veeleer integendeel dat op dien gedanen eisch 's Regters uitspraak wordt verlangd; dat het dierhalve ontegenzeggelijk is dat Mr. B. Lijon voor een der Eischers 's Regters uitspraak op den eisch verzoekende en tevens occuperende voor den geexecuteerde en mede gedaagde H. Stenhuijs, die zoo als boven is gezegd het meeste belang heeft dien eisch tegen te spreken, de geheel tegenstrijdige belangen van twee partijen in hetzelfde proces voorstaat, hetgeen zonder twijfel voor elk practizijn ongeoorloofd en ongepast moet zijn en het vertrouwen op den stand der practizijns geheel en al moet vernietigen en te loor geven.

Overwegende dat uit al het bovenstaande volgt dat Mr. B. Lijon tegen de waardigheid en de pligten van den stand der Advocaten en Procureurs heeft

gehandeld, doch dat het den Hove niet is gebleken en veeleer uit de overgelegde missive van den Curator bij het Departement der Onbeheerde Boedels mag worden aangenomen, dat hij zulks niet met het doel om eenig geldelijk voordeel te verkrijgen heeft gedaan.

Overwegende dat uit dezen hoofde de bovengemelde gedragingen uit een verschoonend oogpunt kunnen worden beschouwd, en het voor dezen maal niet noodzakelijk is voorgekomen om tot de gestrengste disciplinaire maatregelen overtegaan.

Is besloten 's Hoves ongenoegen aan den practizijn Mr. B. Lijon te kennen te geven en hem hierover te onderhouden en te berispen met ernstige waarschuwing om zich in het vervolg van dergelijke handelingen te onthouden, daar het Geregtshof zich anders verpligt zoude zien, zoodanige gestrenge maatregelen tegen hem te nemen, als hetzelve zal vermeenen te behooren.

En zullen Extracten dezer worden toegezonden aan den Advocaat Mr. B. Lijon en aan de Advocaten en Procureurs bij dit Geregtshof.

Accordeert met voorsz. Notulen,
De Griffier bij voormeld Hof,
Martini van Geffen.

Bijlage VII.

PUNTEN DOOR DEN PRESIDENT VASTGESTELD IN SEPTEMBER 1855, BETREKKELIJK DE UITOEFENING DER JUDICIËLE PRACTIJK VOOR HET GEREGTSHOF IN SURINAME.

Naar aanleiding van veelvuldige ingeslopene misbruiken, welke aan eene goede proces-orde in den weg staan en de afdoening der zaken en de regtsbedeeling vertragen, is besloten aan de Heeren Praktizijns te kennen te geven, dat voortaan gestrengelijk de hand zal worden gehouden aan de bepalingen der Manier van Procederen voor dezen Hove en de Resolutien en verordeningen, die met dezelve in verband staan, te weten:

1°. dat vermits de Praktizijns in gebreke zijn gebleven aan het driemaal bij verschillende gelegenheden herhaald verzoek van den President te voldoen, om na het bepleiten der zaken de stukken van het proces spoedig te willen overleggen, doch daarin soms drie à vier weken nalatig bleven, voortaan dadelijk na de pleidooijen de stukken op de teregtzitting zelve aan den Heer Griffier zullen moeten worden overgelegd, ten einde het Hof in staat te stellen dadelijk de zaak in beraadslaging te nemen, zullende later overgelegde stukken in geene aanmerking meer worden genomen; dat mitsdien de extracten uit de Rolle tijdig moeten worden geligt en met de declaratien der Praktizijns bij de op de teregtzitting overgelegde stukken gevoegd of anders op dezelve geen acht zal worden geslagen; dat ook de overgelegde zakken met stukken zullen moeten voorzien zijn van de vereischte procuratie ad lites of anders overeenkomstig art. 10 der manier van procederen worden geweigerd.

2°. dat voortaan geene zaken, welke dispositief zijn verklaard, weer op de rolle zullen kunnen worden teruggebragt, zonder dat request Civiel is verleend.

3°. dat overeenkomstig de Resolutien van 30 April 1760, 22 April 1765 en art. 20 der Manier van Procederen de Praktizijns tot geen dictamen ter rolle zullen worden toegelaten, zonder hunne procuratie ad lites te hebben geëxhibeerd of daarvan overeenkomstig aangehaald art. 20 te hebben doen blijken; dat bij gemis hiervan aan hen door den Commissaris ter rolle als nog een termijn van acht dagen zal worden gelaten, en in geval van niet voldoening op het rapport van den Commissaris, de presentatie ter rolle zal worden geroijeerd of op dezelve regt gedaan, zoo als naar den stand der zaak zal bevonden worden te behooren.

4°. dat vermits door de onophoudelijke uitstellen der Praktizijns onder allerlei voorwendsels, de eenvoudigste zaken en zelfs die van hoogst summieren aard zijn gedurende vele jaren onafgedaan moeten blijven, voortaan, overeenkomstig de Resolutien van 2 April 1759 en 29 November 1813 en art. 17 der Manier van Procederen de praktizijns gehouden zullen zijn hunne termijnen naar behooren waar te nemen, en dat voortaan geene uitstellen meer zullen worden toegestaan dan ingeval van volstrekte aan den Commissaris ter rolle geblekene noodzakelijkheid, bij verzuim waarvan of de presentatien ter rolle zullen worden geroijeerd of daarop naar den stand der zaak regt gedaan, zoo als bevonden zal worden te behooren.

En eindelijk heeft de President aan de Leden van het Hof medegedeeld, dat hij heeft besloten de conferentien, vroeger met de praktizijns gehouden, af te schaffen, omdat zij, door geene wettige verordening voorgeschreven zijnde, in den tegenwoordigen staat van zaken alle doel missen en voortaan de zaken ten pleidooi te zullen praefigeren, naar gelang zij dispositief zijn geworden, met kennisgeving aan de praktizijns, hetzij op de openbare teregtzitting, hetzij door middel der Griffie, blijvende het onverlet aan de praktizijns, om wanneer zij eene zaak vroeger als anderen wenschen te zien gepraefigeerd, zich daaromtrent aan hem President te wenden en van dit besluit gelijktijdig met het bovenstaande aan de praktizijns mededeeling te doen.

Bijlage VIII.

MISSIVE dd. 28 SEPTEMBER 1855, VAN DE TOEN PRACTISERENDE LEDEN DER BALIE, AAN DEN GRIFFIER VAN HET GEREGTSHOF IN SURINAME.

Paramaribo, den 28sten September 1855.

Wij nemen de vrijheid UW.Ed.Gest. beleefdelijk te verzoeken, ons te willen doen weten, of behalve de punten, welke wij in geschrifte van UW.Ed.Gest. hebben ontvangen, niet verder is bepaald, betrekkelijk de zaken waarin zijdens den gedaagde in den Eisch mogt worden geconsenteerd:

1°. Dat er zal moeten worden overgelegd eene behoorlijke citatie.

2°. Dat de practizijn van den gedaagde, staande de rolle zal moeten overleggen behalve eene autorisatie tot consent, ook eene procuratie om voor den gedaagde in regten te ageren, of ook wel alleen eene procuratie, mits daarin eene autorisatie tot consent in de dienende zaak zij opgenomen.

3°. Dat door den Eischer zal moeten worden overgelegd stukken, welke den Eisch kunnen justificeren.

4°. Dat staande de rolle waarop het consent geschiedt, zijdens den Eischer zal moeten worden overgeleverd de Eisch met al de stukken, welke tot justificatie zouden moeten dienen; en

5°. Dat de practizijns der partijen staande de rolle, de declaratiën van het hen competerend honorarium met de stukken zullen moeten overleveren.

Indien betrekkelijk de voorgaande punten aan onze zijde eenig misverstand mogt bestaan van de mondelinge mededeeling welke ons daaromtrent van de Griffi is gedaan, zal het ons aangenaam zijn ten dien aanzien UW.Ed.Gest. toelichting te mogen erlangen.

(*Get.*) H. F. Wesenhagen, *Proc.*
C. Heilbron, *Advkt.*
N. T. A. Arlaud, *Proc.*

Aan
den WelEdelGestrengen Heer Griffier
bij het Geregtshof in *Suriname*.

Bijlage IX.

ADRES DER BALIE AAN HET GEREGTSHOF dd. 3 NOVEMBER 1855.

Paramaribo, den 3den November 1855.

Eenige dagen vóór en bij den ingang van 's Hoven laatste vacantie, zijn den ondergeteekenden eenige bepalingen medegedeeld, die zij van de Griffie gedeeltelijk in geschrifte en gedeeltelijk mondeling hebben ontvangen. — Daar door die bepalingen de belangen der justiciabelen geprejudiceerd en de practizijns in ongelegenheid gebragt zouden kunnen worden, hebben de ondergeteekenden de eer zich deswege bij deze aan het Geregtshof te wenden

In de *eerste* plaats is er bepaald: dat voortaan dadelijk na de pleidooijen de stukken op de teregtzitting zelve, aan den Heer Griffier zullen moeten worden overgelegd, zullende later overgelegde stukken in geene aanmerking meer worden genomen; dat de declaratiën der practizijns bij de stukken zullen moeten worden gevoegd, of anders op dezelve geen acht zal worden geslagen, en dat ook de overgelegde zakken met stukken zullen moeten voorzien zijn van de vereischte procuratie ad lites, of anders overeenkomstig art. 10 der manier van procederen worden geweigerd.

Het zal het Geregtshof niet onbekend wezen, dat zeer dikwijle *al* de stukken van het proces benevens de procuratie ad lites, wanneer die generaal is, niet *dadelijk* na pleidooi kunnen overgelegd worden, hetzij doordien dezelfde stukken en de generale procuratie ad lites in andere zaken overgelegd zijn, of overgelegd moeten worden, hetzij om andere van den practizijn onafhankelijke hinderpalen. Vooral na het pleidooi in zaken van *summiere* behandeling waarin partijen *niet* wisselen van productie, is het meestal hoogst moeijelijk zoo niet ondoenlijk *dadelijk* na pleidooi de stukken over te leggen, in het bijzonder voor den eischer, die eerst *na* pleidooi met de gronden van verdediging zijdens den gedaagde bekend kan worden, en alsdan eerst in de gelegenheid is de tegenbewijzen te verkrijgen en over te leggen. — Bovendien zoude alsdan geheel de weg zijn afgesneden voor partijen, om des noods eene pleit-memorie over te leggen, zoodanig als dit regtens geoorloofd is en dikwijls in het belang der partijen gebiedend gevorderd wordt.

De ondergeteekenden gelooven dan ook dat het om deze redenen is, dat bij art. 15 van het Reglement tot bevordering van de expeditie van de justitie voor den Hoogen Raad in Holland van den 7den Junij 1658, en de Renovatien van dien van den 22sten Januarij 1670 en 1 Mei 1681, in verband met het nadere reglement op hetzelfde stuk voor den Hoogen Raad van 15 Februarij 1692, art. 6, de tijd tot indiening der zakken toegestaan is bepaald op drie dagen, terwijl echter later op grond der ondervondene bezwaren bij het Reglement van 24 Februarij 1722, die termijn is verlengd.

Indien, zoo als bij de schriftelijke bepalingen den ondergeteekenden toegekomen gezegd wordt, soms drie à vier weken met de inzending der stukken gewacht is, zal het Geregtshof bij onderzoek bevinden dat zulks slechts hoogst zeldzaam plaats heeft gehad en zulks alleen in sommige zaken, buiten schuld der practizijns, daar het de overlegging betrof van stukken die eerst *na* pleidooi bleken noodig te zijn, en welke moesten verkregen worden van openbare ambtenaren welke de afgifte uitstelden, uithoofde van bezwaren en bedenkingen wier oplossing noodwendig eenigen tijd vereischten.

Wat betreft de *dadelijke* overlevering der declaratien na pleidooi, heeft zulks dit bezwaar in zich aan zijde van den Eischer vooral, dat hij dikwijls te voren

niet kan weten, of de zaak al dan niet bepleit zal worden, en of zij welligt op verstek van pleidooi zal loopen, zoo dat niet met zekerheid de declaratie kan worden opgemaakt, terwijl bovendien vooral in zaken van summire behandeling, nog de een of andere verrigting na pleidooi plaats vindt, waarvoor het honorarium niet voor het pleidooi bekend kan zijn.

De overlegging bij de stukken der procuratie ad lites ook wanneer deze generaal is, kan dikwijls hoogst moeijelijk soms onmogelijk zijn, zoo als de ondergeteekenden de eer hadden hiervoren aan te toonen. — De overlegging dier procuratie bij de stukken, komt den ondergeteekenden onder verbetering eerbiedig voor, niet door art. 10 der Manier van Procederen te worden voorgeschreven; want wat er ook moge zijn van de verpligting van practizijns om van procuratien ad lites *voorzien te zijn* of om des vermaand zijnde, die binnen zekeren bepaalden termijn *te vertoonen*, — waarop de ondergeteekenden later de eer zullen hebben neder te komen — zoo veel staat vast, dat bij dat art. 10 niet is voorgeschreven de overlegging der procuratie ad lites *onder de processale stukken*. Die overlegging zoude trouwens geheel doelloos zijn, wanneer men bedenkt dat de Procuratie ad lites, òf ter rolle geëxhibeerd, òf op aanmaning van den heer Commissaris vertoond wordt, in beide welke gevallen alzoo de regter daarvan kennis draagt. — En is nu reeds eenmaal de magtiging van den practizijn om te ageren den regter gebleken, dan kan het herhaald bewijs daarvan wel als geheel overbodig beschouwd worden.

Zoo is dan ook bij art. 10 der Manier van procederen geene poene bepaald op het niet overleggen der procuratie ad lites *onder de processale stukken*, maar alleen op het niet vertoonen der procuratie na deswege aangemaand te zijn, — in welk geval, geenszins de stukken van het proces geweigerd worden, maar alleen op den *privé-naam* der practizijns *regt wordt gedaan*.

Bij het ten *tweede* bepaalde: dat geene zaken welke dispositief zijn verklaard, weder op de rolle zullen kunnen worden teruggebragt, zonder dat request civiel is verleend, — zullen de ondergeteekenden niet stil staan, daar zulks vroeger is ingevoerd, op begeerte van het Geregtshof zelf.

Ten *derde* is bepaald: dat de practizijns tot geen dictamen ter rolle zullen worden toegelaten, zonder hunne procuratie ad lites te hebben geëxhibeerd of daarvan te hebben doen blijken; dat bij gemis hiervan aan hen door den Commissaris ter rolle alsnog een termijn van acht dagen zal worden gelaten, en in geval van niet voldoening, op het rapport van den Commissaris, de presentatie ter rolle zal worden geroijeerd of op dezelve regt gedaan, zoo als naar den stand der zaak zal bevonden worden te behooren.

Het zij den ondergeteekenden vergund, al dadelijk met den verschuldigden eerbied op te merken, dat ingevolge art. 10 der Manier van Procederen, de overlegging van procuratien ad lites geheel kan vermeden worden, en niet noodig is wanneer de partij voor welke de practizijn occupeert, op de litiscontestatie in judicio compareert. [1]) — Hieruit volgt alzoo tevens, dat in allen gevalle *vóór* de litiscontestatie de overlegging eener procuratie ad lites ingevolge de wet *niet* vereischt wordt.

De resolutiën van het voormalige Hof van Civile Justitie dezer Kolonie van 30 April 1760 en 22 April 1765, komen den ondergeteekenden, onder verbetering eerbiedig voor, ten deze niet van toepassing te kunnen zijn. — Want behalve dat die resolutiën, bijkans eene eeuw oud, in het stof der vergetelheid bedolven waren en sedert onheugelijke tijden door onbruik zijn afgeschaft, zijn door de invoering der Manier van Procederen die resolutiën *geabrogeerd*, aangezien die Manier van Procederen van 1785 dateert en alzoo *postérieur* is aan de aangehaalde resolutiën. — Daargelaten de bedenking, of het toenmalige Hof van

[1]) Art. 10 der Manier van Procederen: »De Practizijns zullen in geene zaaken occupeeren, »dan voorzien zynde met behoorlyke Procuratie van de geheele zaak uit te voeren, ten waare »hunne Meesters op de Litis contestatie in Judicio compareerden, ofte dat zy, des vermaand »zynde binnen acht dagen vertoonden, Suffisante Procuratie met Ratificatie van het geene by »hen Lieden is gedaan, op pœne, dat anderzints op hun Privé-naam zal worden recht gedaan.

Civile Justitie zich bij resolutiën de Wetgevende Magt mogt aanmatigen welke toenmaals door andere autoriteiten alhier werd uitgeoefend, blijkt zoowel uit de praemise der Manier van Procederen, als uit het extract uit de notulen van het Hof van Civile Justitie van 11 Junij 1785 vóór de Manier van Procederen te vinden, niet alleen dat dat Hof zelf heeft goedgevonden, dat de Practizijns (toen) nu voortaan na dezen stijl van procederen zich zullen hebben te reguleren, maar ook dat Directeuren en Regeerders dezer Kolonie hebben goedgevonden, geordonneerd en gestatuëerd, dat (toen) voortaan in de administratie der Justitie en in de Manier van Procederen zal worden gevolgd: het Reglement en de ordonnantie *daarbij* geïnsereerd; — terwijl verder bij art. 108 dierzelfde Manier van Procederen is bepaald, dat daarbij worden gederogeerd alle voorgaande Practijcq, Costumen, Resolutién en *Ordonnantiën* welke bevonden zouden mogen worden daarmede te strijden.

Niet alleen blijkt derhalve uit het aangevoerde, dat de overlegging eener procuratie ad lites geheel achterwege mag blijven wanneer de partij voor welke de practizijn occupeert bij de litiscontestatie in judicio compareert, maar ook dat in allen gevalle de overlegging van zoodanige procuratie ingevolge de wet niet eerder vereischt wordt, dan bij de litiscontestatie; doch ook zelfs indien dàn die procuratie niet wordt overgelegd, kan er ingevolge art. 10 der Manier van procederen geene poene verbeurd zijn, dan *na* dat de practizijn in gebreke zal zijn gebleven *op de aanmaning des regters* binnen den bij de wet bepaalden tijd van acht dagen zoodanige procuratie te vertoonen.

In geval hieraan niet wordt voldaan, is evenwel het gevolg daarvan niet dat de presentatie ter rolle zal worden geroijeerd of op dezelve regt gedaan zoo als naar den stand der zaak zal bevonden worden te behooren, — maar de eenige poene die alsdan kan worden toegepast bestaat blijkens het slot van het aangehaalde art. 10 hierin: dat op den *privé* naam van den practizijn *regt* wordt gedaan.

Ten *vierde* is bepaald: dat de practizijns voortaan gehouden zullen zijn hunne termijnen naar behooren waar te nemen, en dat voortaan geene uitstellen meer zullen worden toegestaan dan in geval van volstrekte aan den Commissaris ter rolle geblekene noodzakelijkheid, bij verzuim waarvan of de presentatiën ter rolle zullen worden geroijeerd, of daarop naar den stand der zaak regt gedaan, zoo als bevonden zal worden te behooren.

Het zij den ondergeteekenden vergund te verklaren, dat ook zij niets liever wenschen dan de termijnen der procedures zooveel maar eenigzins mogelijk geregeld waar te nemen. — Maar indien daaraan in vele, ja zeer vele zaken niet kan worden voldaan, moet de oorzaak daarvan niet bij practizijns maar bij partijen zelve gezocht worden, of is zulks het gevolg van onoverkomelijke hinderpalen, van den wil der practizijns geheel onafhankelijk.

Een ieder die van nabij met de instructie van proces-zaken bekend is, door de uitoefening der judiciëele praktijk, zal het voorzeker weten dat de voortgang der zaak door duizend beletselen verhinderd kan worden. — Hetzij dat er bewijzen uit de divisiën of uit de buiten-districten verkregen moeten worden, — hetzij dat er verklaringen van derden noodig zijn, ter besparing der énorme kosten met eene enquête in forma gepaard, — hetzij dat de cliënten buiten de stad of op verren afstand zijn, en zonder hen te hebben geraadpleegd aan den termijn niet kan worden voldaan, — hetzij partijen zelve in onderhandeling zijnde om te schikken de continuatie der zaak begeeren, ten einde de kosten met de voortzetting gepaard te vermijden, — hetzij eindelijk door ontelbare andere van den wil der practizijns geheel onafhankelijke omstandigheden, — door die allen zal wel de schijn kunnen ontstaan als of het oponthoud aan practizijns is te wijten, maar inderdaad is zulks zoo niet. — En van daar dan ook, dat niettegenstaande er ettelijke zaken zijn, in welke in langen tijd geen termijn is waargenomen, niet ééne enkele klagt van de partijen of één hunner daaromtrent bij het Geregtshof is ingekomen, hetgene toch ontwijfelbaar het geval zoude geweest zijn, indien *practizijns* eenig verzuim hadden gepleegd.

Indien de ondergeteekenden derhalve stilstaan bij dit *vierde* punt is zulks niet

voor zich zelve, maar in het belang der hen toevertrouwde zaken en van de gedingvoerende partijen.

De resolutie van het voormalige Hof van Civile Justitie van 2 April 1759, komt de ondergeteekenden onder verbetering eerbiedig voor, als geabrogeerd te moeten beschouwd worden, om dezelfde redenen als bij de behandeling der resolutiën van 30 April 1760 en 22 April 1765 bij het *derde* punt zijn uiteengezet, en waaraan de ondergeteekenden eerbiedig de vrijheid verzoeken zich alhier te mogen refereren. — Trouwens wordt door de aangehaalde resolutie van 29 November 1813 bewezen, dat de resolutie van 2 April 1759 reeds toen niet meer als in vigeur zijnde werd beschouwd, daar bij de resolutie van 1813 met geen enkel woord van de resolutie van 1759 melding wordt gemaakt, maar alleen wordt gewezen op den uitdrukkelijken letter der *Manier van Procederen*, en de *daarbij* op het onderwerp bepaalde poene als van toepassing wordt verklaard.

Het is dus alleen de Manier van Procederen, bepaaldelijk het 17[de] artikel, welke ten deze in aanmerking kan komen.

Het is waar dat bij dat artikel bepaaldelijk wordt voorgeschreven dat de presentatie zal worden geroijeerd, doch alleen in het geval dat geen der practizijns binnen komen of gereed zijn den termijn waar te nemen. — Maar behalve dat uit de bepaling bij dat artikel: dat *practizijns* het interest hunner principalen zullen hebben te vergoeden, duidelijk blijkt, dat het roijement der presentatie eerst dan te pas komt, wanneer de ongereedheid om aan den termijn te voldoen, bepaaldelijk aan den practizijn zelven, maar niet aan de partijen of een hunner te wijten is, blijkt tevens uit het tweede gedeelte van dat artikel, dat in geval de zaak niet mogt zijn gedisponeerd om daarin te kunnen worden voortgevaren, door den practizijn wiens termijn het is moet worden gedaan verzoek van statering. — Op dit verzoek behoort door gecommitteerden ter rolle naar bevinding van zaken te worden gedisponeerd. — Maar zelfs wanneer mogt geoordeeld worden, dat de noodzakelijkheid der statering niet zoude zijn gebleken, kan daarvan het gevolg zijn, alleen dat het verzoek van statering wordt ontzegd met last om voort te procederen, doch geenszins dat de presentatie zoude worden geroijeerd, of daarop naar den stand der zaak worden regtgedaan, omdat dit in zoodanig geval bij de wet niet is voorgeschreven noch toegelaten.

Voorts komt het den ondergeteekenden onder verbetering eerbiedig voor, dat de dispositie van Gecommitteerdens ter Rolle, bedoeld bij het einde van het art. 17 der Manier van Procederen, eerst dan te pas kan komen, wanneer zij door partijen verzocht wordt. Daar toch waar de eene partij toestemt in het verzoek van de andere, kan de regter slechts *bevestigen* geenszins *beslissen*. — Alleen wanneer partijen tegenstrijdig zijn, wanneer er een *verschil* bestaat en dit door de partijen *aan het oordeel* van den Regter onderworpen wordt — is de Regter in staat eene *beslissing* in den waren zin des woords te geven. Ware dit zoo niet en konde men beweren, dat zelfs wanneer er tusschen partijen geen *verschil* bestaat, maar integendeel beiden *overeenstemmen* om de procedure te stateren, desniettemin de regter de statering zoude kunnen ontzeggen, dan zal daarvan het onaannemelijke gevolg zijn, dat de Regter de partijen zoude kunnen noodzaken, om tegen wil en dank te procederen, tegen hun' wensch, tegen hunne bedoeling en tegen hun belang. De ondergeteekenden nemen eerbiedig de vrijheid onder verbetering dit gevolg onaannemelijk te noemen, omdat de regtspleging bestaat ten gerieve van de ingezetenen, maar niet de ingezetenen ten gerieve der regtspleging, en omdat daardoor geheel zoude komen te vervallen het middel van interruptie, volgens v. d. Linden, Form. van Proc. 2. 16. 1 en 2 bij de wet aangewezen, voor het geval dat een proces gedurende langen tijd had stilgestaan. Want indien den regter de taak is opgelegd om de partijen te doen procederen, ofschoon zij zulks *niet* mogten verkiezen, dan zoude het daardoor onmogelijk zijn dat in eene zaak de termijnen niet doorloopend werden geobserveerd, daar de regter hiertegen zoude waken, en het middel van interruptie derhalve geheel overbodig en doelloos zoude zijn. In waar-

heid is zulks dan ook het geval niet. Als een hoogstmerkwaardig voorbeeld daaromtrent nemen de ondergeteekenden de vrijheid aan te halen, eene zaak vermeld bij Merula, Man. van Proc. 4, 83, 1 in notis. Niet slechts was die zaak stil blijven staan gedurende *vier jaren* zonder dat zij is geroijeerd, maar bovendien is eene exceptie van interruptie op grond van dien stilstand geproponeerd, door den regter zeer te regt verworpen, omdat *de partijen* elkander ten allen tijde kunnen noodzaken voort te procederen. Niet slechts is zulks het geval volgens het oud-hollandsch regt, maar ook volgens de thans in het Moederland vigerende burgerlijke regtsvordering, daar ingevolge art. 279 en 281 van het wetboek van B. R. de instantie vervalt, eerst indien de zaak binnen *drie jaren* en soms langer niet is voortgezet, terwijl dan nog die vervalling niet van regtswege, maar op de vordering van *een der partijen* door den regter kan worden uitgesproken. Vooral zoude de weigering eener statering hard wezen, wanneer partijen in termen van accoord zijn, waarom dan ook is bepaald bij art. 17 van het Reglement van het Hof van Holland van 21 October 1669, — binnen deze Kolonie misschien niet buiten toepassing, — dat het roijement der presentatiën niet zal plaats vinden, wanneer de zaak middelerwijl bij accoord afgedaan zoude mogen zijn, of stond *op hope* om afgedaan te worden, en dat daarvan den Hove suffisantelijk blijke. Niet slechts gedurende den loop der instructie, maar ook na dat eene zaak bepleit is, en alzoo volkomen aan de beslissing van den regter is overgelaten en de partijen als het ware daarvan zijn gedésaisiseerd, staat het hen vrij een uitstel te verzoeken van de uitspraak des regters, niet alleen volgens de beginselen van het oud-hollandsch regt, maar ook volgens de thans in Nederland vigerende regtsbeginselen, blijkens art. 47, 2e alinea van het Wetb. van B. R.

Na alzoo te hebben behandeld de bepalingen hun schriftelijk medegedeeld, zij het de ondergeteekenden vergund over te gaan tot die welke hen van de Griffie mondeling zijn bekend gemaakt. De ondergeteekenden vertrouwen dat zij die mondelinge bekendmaking juist hebben begrepen. Mogten zij zich hierin vergissen, dan is zulks zonder opzet. Zij hebben getracht daaromtrent zekerheid te erlangen bij eene missive aan den heer Griffier van dit Geregtshof dd. 28 September j. l. welke zij de eer hebben hierbij copiëlijk over te leggen. Tot op dit oogenblik hebben zij de eer niet gehad daarop een antwoord te ontvangen, waardoor de inzending dezes is vertraagd.

Die mondeling medegedeelde bepalingen, betreffen allen de zaken waarin zijdens den gedaagde in den Eisch mogt worden geconsenteerd.

Op den voorgrond zij het den ondergeteekenden veroorloofd eerbiedig aan te merken dat de consenten in den Eisch geheel onbekend zijnde in het oud-hollandsch regt, daaromtrent geene geschrevene bepalingen voorkomen, maar dat zij worden geregeld, naar sedert onheugelijke tijden bestaande ususfori, zoo als van algemeene bekendheid is. Die Consenten dragen algemeen bij, om regtszaken betreffende koophandel en landbouw vooral, te bekorten en te vereenvoudigen niet alleen, maar strekken ook tot vermindering der gewone formaliteiten en der daarmede gepaard gaande kosten. Vandaar dat tot kort geleden, die consenten plaats vonden op eene eenvoudige autorisatie op den practizijn tot diens eigene dekking afgegeven.

De mondelinge mededeelingen den ondergeteekenden betrekkelijk de consenten in den eisch gedaan, komen, indien zij zich niet vergissen, hierop neder:

1°. Dat er zal moeten worden overgelegd eene behoorlijke citatie.

2°. Dat de practizijn van den gedaagde staande de rolle zal moeten overleggen, behalve eene autorisatie tot consent, ook eene procuratie om voor den gedaagde in regten te ageren, of ook wel alleen eene procuratie, mits daarin eene autorisatie tot consent in de dienende zaak zij opgenomen.

3°. Dat door den eischer zal moeten worden overgelegd, stukken welke den eisch kunnen justificeren.

4°. Dat staande de rolle waarop het consent geschiedt, zijdens den Eischer zal

moeten worden overgeleverd de Eisch met al de stukken welke tot justificatie zouden moeten dienen; en

5°. Dat de practizijns der partijen staande de rolle, de declaratiën van het hen competerend honorarium met de stukken zullen moeten overleggen.

Wat het *eerste* punt betreft, verzoeken de ondergeteekenden de vrijheid te mogen opmerken, dat de citatie regtens bepaald zijnde ten voordeele van den gedaagde, en opdat deze niet ongeroepen veroordeeld zoude worden, hij daarvan naar verkiezing kan afzien, zoo als dan ook in zeer vele zaken, en meestal in cas van consent, op de kennisgeving van den practizijn van den eischer dat er eene vervolging zal ingesteld worden, door den gedaagde van de citatie wordt afgezien, en autorisatie wordt verleend, hetzij om den Eisch over te nemen, of om in den Eisch te consenteren. In zoodanige gevallen zoude de citatie dus geheel overbodig en de daarmede gepaard gaande kosten doelloos zijn.

Aangaande het *tweede* punt komt het de ondergeteekenden eerbiedig voor, zoo als zij reeds hiervoren bij de behandeling van het derde punt der schriftelijk medegedeelde bepalingen hebben aangevoerd, dat ingevolge art. 10 der Manier van Procederen alleen bij *litiscontestatie* eene procuratie ad lites vereischt wordt. En aangezien in cas van consent geene *listiscontestatie* in den eigentlijken zin des woords plaats vindt, volgt daaruit dat ook geene procuratie noodig is. Bovendien is steeds door het Geregtshof zelf op grond van ususfori en algemeene regtsbeginselen, eene autorisatie, als zijnde eene onderhandsche procuratie, voldoende beschouwd, en het zoude tot vermeerdering van kosten leiden, indien daarin eene verandering gebragt werd.

Aangaande het *derde* punt, zij het de ondergeteekenden geoorloofd in het midden te brengen, dat naar hunne bescheidene meening in het consent van den gedaagde eene erkentenis der schuld is opgesloten, hoedanige erkentenis als eene *Confessio coram judice* beschouwd moet worden en regtens als *volkomen bewijs* geldt. Elk ander bewijs is derhalve overbodig. De kosten met de productie van bewijsstukken gepaard, zouden dus noodeloos en voor den Gedaagde hard en onbillijk zijn. Bovendien kan het dikwijls vorderingen gelden die uit *mondelinge* overeenkomsten voortspruiten, en waarvoor alzoo geen bewijs voorhanden is, of ook kan het gebeuren dat de stukken niet in volkomen orde zijn om *regtens* als volledige bewijzen aangemerkt te kunnen worden. Om dan in zoodanig geval den Eisch te ontzeggen, op grond van gebrek aan bewijs, niettegenstaande het consent van den gedaagde, zoude met alle beginselen van regt strijdig zijn.

Het *vierde* en *vijfde* punt heeft betrekking tot de overlegging *staande de rolle*, van de Eisch met de stukken en de declaratiën der practizijns. Die dadelijke overlegging is vooral zijdens den Eischer niet mogelijk, niet alleen omdat hij soms niet vooraf kan weten dat in den eisch geconsenteerd wordt, maar ook omdat de Eisch eerst *na* de rol van het Exhibitum kan voorzien en dan eerst tot het opmaken van het vonnis kan overgeleverd worden. Daar verder de meeste consenten geschieden, onder beneficie van een' termijn van betaling, en het altijd de Eischer is die belang heeft bij de uitspraak van het vonnis, kan een gering tijdsverloop van slechts eenige dagen, geen noemenswaardig oponthoud veroorzaken.

Thans blijft de ondergeteekenden nog over, met één woord stil te staan bij de tegenwoordigheid der practizijns, bij de pronunciatie van vonnissen en dicta.

Het is het Geregtshof bekend dat in de zitting van den 4den September j. l., op de deswege gedane voorhouding, practizijns eenstemmig hebben geantwoord; bij de vorige pronunciatie door het Geregtshof niet tegenwoordig te zijn geweest, omdat zij zulks niet noodzakelijk achtten, en dat verder een der ondergeteekenden op de daaromtrent aan hem gerigte vraag verklaard heeft: bij de pronunciatiën te zullen tegenwoordig zijn, ten einde niet schuldig te schijnen aan oneerbiedigheid volgens het oordeel van het Geregtshof, en dat de heer President daarop verklaard heeft dat het Geregtshof dienvolgens voor dezen keer aan die zaak geen verder gevolg zoude geven.

Hoezeer de ondergeteekenden opregtelijk wenschen alles te vermijden wat zelfs

den schijn van oneerbiedigheid jegens het Geregtshof zoude kunnen hebben, vermeenen zij nogtans eerbiedig, dat de niet bijwoning van alle pronunciatiën, ook door practizijns welke bij de te pronunciëren vonnissen niet betrokken zijn, in geenen deele als oneerbiedig kan beschouwd worden. Door beroepsbezigheden bezet, is het den practizijn dikwijls niet mogelijk zijn kantoor te verlaten, en hij zoude dan soms gewigtige bezigheden moeten verzuimen, alleen om zonder eenig dadelijk belang, bij de pronunciatie der vonnissen tegenwoordig te zijn. Die vonnissen toch kunnen dadelijk na de pronunciatie ter griffie geëxamineerd worden, even als zulks plaats vindt met de Dicta in cas van praeferentie en concurrentie en andere vonnissen welke niet worden gepronunciëerd, maar waarvan het wijzen alleen ter rolle aan practizijns wordt bekend gemaakt.

Het was daarom ook dat practizijns tot dusverre nooit door het Geregtshof zijn aangezocht om bij de pronunciatiën tegenwoordig te zijn. Maar is deze tegenwoordigheid al vereischt, dan komt het den ondergeteekenden onder verbetering eerbiedig voor, dat zulks alleen kan wezen in zaken waarin elk Practizijn betrokken is, even als zulks in het Moederland is voorgeschreven, bij art. 30 van het Reglement van Orde en discipline voor de Advocaten en Procureurs, van 14 September 1838 S. B. No. 36, waaruit duidelijk blijkt, dat de Procureurs niet behoeven tegenwoordig te zijn bij alle pronunciatiën, maar alleen bij die van de zaken waarin zij gediend hebben.

Naar aanleiding van al het voorgaande nemen de ondergeteekenden de vrijheid het Geregtshof eerbiedig te verzoeken:

1°. Te bepalen dat de overlegging van de processale stukken en van de declaratiën der practizijns zal moeten geschieden, in bepleite zaken van gewone behandeling en in zaken waarin in den Eisch is geconsenteerd, binnen drie dagen na het pleidooi of consent, en in bepleite zaken van summiere behandeling, binnen acht dagen na het pleidooi, zonder dat de overlegging der procuratie ad lites, althans de generale, noodig zal zijn, of de aanneming der stukken en de beslissing der zaak daarvan afhankelijk zal wezen.

2°. Dat practizijns in geene zaken zullen occuperen, dan voorzien zijnde met behoorlijke procuratie van de *geheele zaak* uit te voeren, ten ware hunne cliënten op de litiscontestatie in judicio compareerden, of dat zij, des vermaand zijnde, binnen acht dagen vertoonden suffisante Procuratie, met ratificatie van hetgene bij hen is gedaan, op poene dat anderzins op hun privé-naam zal worden regt gedaan.

3°. Dat bij verschil tusschen partijen, geene uitstellen zullen worden toegestaan, dan op verzoek om statering te doen door den practizijn wiens termijn het is, om daarop bij den Heer Commissaris ter rolle te worden gedisponeerd als zal bevonden worden te behooren.

4°. Dat in cas van consent, de overlegging eener citatie, noch van stukken welke den Eisch kunnen justificeren, noodig is.

5°. Dat de practizijn van den gedaagde met eene onderhandsche autorisatie tot consent zal kunnen volstaan.

6°. Dat practizijns in persoon, of ingeval van afwezigheid of belet, door eenen anderen practizijn vertegenwoordigd, zich moeten laten vinden bij de pronunciatie van vonnissen, in de zaken waarin zij occuperen, en dat door den Deurwaarder op de convocatie-billetten de te pronunciëren zaken zullen worden vermeld.

Nemende de ondergeteekenden ten slotte de vrijheid het Geregtshof eerbiedig te verzoeken, om hangende de deliberatiën over de hierbij eerbiedig gedane verzoeken, de hangende zaken in cas van consent te houden in state, tot dat ten deze finaal zal zijn beslist.

(Volgen de onderteekeningen.)

Aan
het Geregtshof in de Kolonie *Suriname*.

Bijlage X.

EXTRACT UIT DE NOTULEN VAN HET GEREGTSHOF TE SURINAME,
DD. 4 SEPTEMBER 1855.

EXTRACT
Uit de Notulen van het verhandelde bij het Geregtshof in de kolonie Suriname.

BUITENGEWONE VERGADERING.

DINGSDAG den 4den SEPTEMBER 1855.

Present de Heeren:
Mr. F. M. C. Pels Rijcken, *President*,
„ G. de Meinertzhagen,
„ B. Donker Curtius, *Leden*,
„ J. M. J. Eijken Sluijters, *prov. Lid.* en
Jhr. Mr. J. M. A. Martini van Geffen,
Griffier.

Zijn enz.

Gezien 's Hoves Resolutie in de Vergadering van den 21sten Augustus 1855 genomen.

Herlezen het rekest door den Procureur van Praag namens Geertruida Elisabeth IJssan, op den 20sten Augustus aan het Geregtshof ingediend.

Gehoord den Proc. van Praag in zijne verdediging woordelijk vervat in deze termen, dat hij in het ingediende rekest geene oneerbiedigheid jegens het Hof kan zien, noch heeft bedoeld.

Overwegende dat de motieven van bovenvermeld rekest blijkbaar de strekking hebben om zonder eenige noodzakelijkheid en zonder eenig belang voor zijne cliente zich de gelegenheid te verschaffen om aan het Geregtshof aan te toonen, dat het bij de beschikking van den 31sten Julij d. j. op een vroeger in dezelfde zaak voor dezelfde partij tot hetzelfde einde ingediend rekest ten eenenmale heeft gedwaald.

Overwegende dat in den regel hij, die zich met eene regterlijke beslissing bezwaard acht, wanneer daarvan in hooger beroep is gekomen, voor den hoogeren Regter zijne bezwaren kan ontwikkelen en toelichten, doch dat het wel nimmer gepast zal kunnen zijn, om wanneer men in eene regterlijke beslissing *berust* en zich daaraan *onderwerpt*, in dezelfde zaak en voor dezelfde partij zich zonder belang en zonder noodzakelijkheid eene gelegenheid te scheppen om in faciem judicis te betoogen, dat de Regter geheel verkeerd heeft gewezen.

Overwegende dat de Proc. van Praag, dit in casu heeft trachten te doen, door gezochte argumenten en opzettelijk herhaaldelijk onderschrapte onderscheidingen, welke ofschoon voor de conclusie van het request en voor het belang zijner cliente niets kunnende afdoen, er blijkbaar zijn bijgesleept om het bovengemeld ongepast doel te bereiken.

Overwegende om slechts van eene in de motiven gebezigde argumenten, welke het Hof het thans onnoodig acht alle ter toetse te brengen, te gewagen, dat de gemaakte en herhaaldelijk onderschrapte onderscheiding tusschen *partijen bij het vroeger ingediend rekest* en *partijen bij het geding*, niet alleen strijdig is met het gezond verstand, doch ook reeds in 's Hoves beslissing van den 31sten Julij 1855 is verworpen.

Overwegende immers dat uit 's Hoves beslissing van den 31sten Julij jl., bij

welke het vroeger rekest is gewezen van de hand, op grond dat niet voldaan was, aan het appointement tot oproeping van partijen, vermits slechts eene derzelve was opgeroepen, en er buiten deze nog twee partijen in het geding betrokken waren, die evenzeer belang konden hebben op het rekest te worden gehoord, noodzakelijk moet voortvloeijen, dat er geen onderscheid kan bestaan, tusschen partijen bij het geding en partijen bij het rekest, hetwelk zoo het toegewezen kon worden, niet alleen moest leiden tot vertraging der beslissing van het geding, bij welks afdoening *alle* partijen evenzeer belang kunnen hebben, en daarenboven om bewijsmiddelen in het proces te doen aannemen, door welke de *overige partijen* in hunne regten zouden kunnen worden verkort, zonder dat zij zelfs omtrent het toelaatbare en het ter zake dienende en afdoende dier bewijsmiddelen waren gehoord.

Overwegende dat de Proc. van Praag voor zijne cliente in deze vroegere beslissing van het Hof berustende, deze herhaaldelijk onderschrapte onderscheiding welke volgens de vroegere beslissing reeds was verworpen met geen ander doel in het rekest van 20 Augustus 1855, heeft kunnen opnemen, dan om hoezeer hij zich aan 's Hoves beslissing daaromtrent onderwierp, zonder eenig nut voor zijne cliente, desniettemin aan het Hof te kunnen aantoonen, dat het had gedwaald.

Overwegende dat het niet de eerste maal is dat de Proc. van Praag zich dergelijke handelwijze veroorlooft, doch dat hij ook in den loop van het vorig jaar, ter gelegenheid dat drie herhaalde rekesten voor den zelfden persoon over hetzelfde onderwerp door hem zijn ingediend welke tot drie malen toe door het Hof zijn afgewezen, zich heeft aangematigd in het tweede alstoen ingediende rekest aan het Geregtshof in zeer oneerbiedige bewoordingen aan te wijzen, op hoedanige wijze het zich in de waarneming van deszelfs regterlijke verpligtingen had te gedragen, ten gevolge waarvan hij dan ook bij 's Hoves Resolutie genomen in de Vergadering van den 20[sten] Julij 1854, daarover is berispt met ernstige waarschuwing, om zich in het vervolg van dergelijke handelingen te onthouden, daar het Geregtshof zich anders verpligt zoude zien, zoodanige gestrenge maatregelen tegen hem te nemen, als hetzelve zal vermeenen te behooren.

Overwegende dat bovendien ook in den loop van dit jaar, op eene openbare teregtzitting van het Geregtshof door den President, aan voornoemden Procureur het stilzwijgen is moeten worden opgelegd, omdat hij zich veroorloofde in ongepaste bewoordingen aan den Procureur Generaal partijdigheid aan te tijgen, en de Proc. van Praag mitsdien door zijne gedragingen kennelijk aantoont, dat hij de verpligting jaarlijks bij den door hem afgelegden eed bezworen, niet wil begrijpen om aan den Regter den verschuldigden eerbied te bewijzen.

Gezien art. 19 der Instructie voor het Geregtshof (GB. Ao. 1843. No. 2.)

Is besloten den Procureur S. van Praag in de waarneming zijner practijk te schorsen gedurende den tijd van vier maanden.

En zullen Extracten dezer worden toegezonden aan enz. en aan Advocaten en Procureurs bij dit Geregtshof.

Accordeert met voorsz. Notulen
De Griffier van voorm. Hof.
(*Get.*) Martini van Geffen.

Bijlage XI.

ADRES AAN Z. E. DEN GOUVERNEUR VAN SURINAME, DD. 12 SEPTEMBER 1855.

Paramaribo, den 12[den] September 1855.

Hoog EdelGestrenge Heer,

Het doet mij zeer leed, gedwongen te zijn reeds in de eerste dagen van Uwer

Excellentie bestuur, U HoogEdelGestrenge met eene onaangename zaak te moeten lastig vallen.

Ik zeg eene onaangename zaak, omdat het hier betreft bezwaren tegen eene beslissing van het Geregtshof dezer kolonie, waarbij ik, ingevolge het ook aan Uwe Excellentie toegezonden Extract uit de Notulen, gedurende den tijd van vier maanden ben geschorst in de waarneming mijner practijk als Procureur.

Indien het slechts betrof eene geldelijke opoffering van mijne zijde, zoude ik, hoe zwaar dit ook mogt vallen, mij die liever getroosten dan Uwer Excellentie regtmatige beslissing tusschen het Geregtshof en mij in te roepen, — doch door eene suspensie als lid der balie, uithoofde van vermeende oneerbiedigheid jegens den Regter, wordt een' blaam geworpen op mijn karakter, welke ik onder verbetering vermeen, even onverdragelijk als onverdiend te zijn.

Op den 3den Julij j. l. heb ik als Procureur van G. E. IJssan aan het Geregtshof ingediend het request dat ik de eer heb hierbij kopiëlijk over te leggen sub No. 1, herwelk ingevolge het daarop voorkomende appointement van den 31sten Julij 1855, werd gedeclineerd en van de hand gewezen.

Dien ten gevolge werd door mij op den 20sten Augustus 1855 het gedaan verzoek herhaald, bij het request waarvan ik hierbij eerbiedig een afschrift voeg sub No. 2. [1])

Tot mijne verwondering ontving ik daarop 's Hofs resolutie van den 21sten Augustus 1855, ten deze overgelegd sub No. 3, waarbij ik tegen den 28sten Augustus j.l. voor het Geregtshof werd opgeroepen, ten einde te worden gehoord *„omtrent de oneerbiedige uitdrukking"*, in de motiven van bovengemeld request voorkomende.

In voldoening aan deze oproeping ben ik ten bepaalden tijde voor het Geregtshof verschenen, en nadat ik, bij missive van den Heer Griffier van het Hof dd. 3 September 1855, hierbij overgelegd sub No. 4, was opgeroepen om den volgenden dag voor het Geregtshof te verschijnen, werd mij in de buitengewone vergadering van den 4den September 1855 door mijnheer den President van het Geregtshof voorlezing gedaan van het besluit door het Hof op denzelfden dag genomen, en hierbij eerbiedig overgelegd sub No. 5, waarbij ik gedurende den tijd van vier maanden in de waarneming mijner practijk word geschorst.

De grondslag waarop deze schorsing berust, is blijkens het besluit van het Geregtshof hierin gelegen: dat ik in het bovenvermelde request van den 20sten Augustus 1855, mij de gelegenheid had verschaft om het Geregtshof aan te toonen dat het ten eenenmale had gedwaald, en om in faciem judicis te betoogen dat de Regter geheel verkeerd heeft gewezen.

Slechts *één* motief is voor deze beschuldiging, bij de vierde Considerans van 's Hofs besluit aangevoerd, namelijk: „de gemaakte en herhaaldelijk onderschrapte „onderscheiding tusschen *partijen bij het vroeger ingediend request* en *partijen bij „het geding*."

Wel is waar zegt het Geregtshof bij die overweging, het onnoodig te achten *al* de argumenten in het request gebezigd, thans (dat is: *bij het nemen van het besluit*) ter toetse te brengen, — maar het komt mij onder verbetering in billijkheid voor, dat bij de toepassing eener zóó gestrenge en treffende straf als waarvan hier de rede is, de veroordeelde aanspraak mag maken *al* de motiven te kennen, waarop de Regter heeft vermeend zijne uitspraak te moeten bouwen, vooral wanneer zoo als in casu, het redres van 's Regters uitspraak door de Uitvoerende Magt in hoogen mate afhankelijk is, van de toelichting welke de veroordeelde in staat is te geven ten aanzien der motiven die tot zijne veroordeeling geleid hebben. En hoe kan ik nu in staat zijn mijne verdediging in te brengen tegen motiven die misschien eerst later zullen worden aangevoerd, — die mij niet onder de oogen komen, — en die mij alzoo geheel onbekend zijn en blijven.

Ik voer dit alles aan, niet omdat ik eenige gegronde bezwaren ten mijnen

[1]) Vid. Bijlage IV hiervoren.

laste vrees, maar slechts om wanneer misschien bij 's Hofs berigt en consideratiën, welke hierop ingevolge de wet zullen worden ingewonnen, nadere motiven voor 's Hofs besluit mogten worden aangevoerd welke de mij opgelegde straf mogten schijnen te regtvaardigen, daaraan niet dat gewigt moge worden gehecht, welke zij eerst door mijn opzettelijk stilzwijgen zouden kunnen erlangen.

Trouwens zal men het er wel voor mogen houden, dat het Geregtshof van slechts één der in het request gebezigde argumenten melding makende, ongetwijfeld dàt argument zal gekozen hebben, hetwelk den Hove het meest ongepast en meest oneerbiedig voorkomt; — en indien ik nu het geluk mogt hebben, zoo als ik vertrouw, volledig aan te toonen dat zelfs dàt argument inderdaad bij eene onpartijdige beoordeeling niets ongepast of oneerbiedigs in zich heeft, dan zal daaruit al ligtelijk voor de overige eventuëel aan te voeren argumenten kunnen afgeleid worden, dat ook die niet als oneerbiedig kunnen beschouwd worden.

Het zij mij vergund 's Hoven besluit zoo veel mogelijk op den voet te volgen.

In de drie eerste consideransen en in de vijfde considerans der resolutie, gaat het Geregtshof uit van de veronderstelling, dat de motiven van het request „*blijkbaar*" de strekking hebben, om mij de gelegenheid te verschaffen, om aan het Geregtshof te toonen dat het ten eenenmale heeft gedwaald, en om in faciem judicis te betoogen dat de Regter geheel verkeerd heeft gewezen.

Ik vermeen eerbiedig hiertegenover te mogen stellen, dat de motiven van het request, „*blijkbaar*" die strekking niet hebben.

De lezing van het request zal dit ten volle bevestigen. Die motiven hebben „*blijkbaar*" geene andere strekking, geene andere bedoeling en geen' anderen zin, dan om aan het Geregtshof eerbiedig bloot te leggen, de redenen waarom mijnerzijds ten aanzien van het eerste request dd. 3 Julij 1855 was gehandeld zoodanig als had plaats gevonden.

Bij de vierde alinea van het request ontwikkel ik de reden waarom ik vermeend heb alléén de *geopposeerde* te hebben moeten roepen.

Bij de vijfde alinea vermeld ik de reden waarom ik vermeend heb de *geëxecuteerde* niet te hebben moeten roepen, terwijl ik in de zesde alinea zulks doe ten aanzien van den *mede-opposant*.

Met geen enkel woord is in het request vermeld dat het Geregtshof zoude hebben gedwaald, — met geene enkele zinsnede is in het request beweerd dat het Geregtshof geheel verkeerd zoude hebben gewezen, — geene enkele uitdrukking is daarin opgenomen waarvan zulks met eenige billijkheid zelfs in schijn kan worden afgeleid. Ik verklaar dan ook opzettelijk te hebben vermeden en te hebben willen vermijden, alles wat oneerbiedig zoude kunnen geoordeeld worden of wat onaangenaam zoude kunnen zijn, en van daar dat ik voorbedachtelijk in het request niet heb opgenomen, de bemerking die reeds vóór het schrijven van het tweede request mij voor den geest was gekomen, dat indien al de oproeping der partijen op het eerste request, niet naar de bedoeling van het Geregtshof mogt geweest zijn, daarvan wel het gevolg zoude hebben kunnen wezen, dat het Geregtshof eene nadere oproeping der overige partijen had gelast, maar geenszins dat dientengevolge het gedaan verzoek moest worden gedeclineerd en van de hand gewezen.

Ik kan dan ook opregt betuigen, dat ik tot op dit oogenblik nog, na duizendmalen het request te hebben herlezen, de strekking er niet in kan vinden welke het Geregtshof daaraan vermeent te moeten toekennen, en welke door mij *niet* is bedoeld.

Met een enkel woord is in de premise der resolutie van het Geregtshof gewag gemaakt, van het antwoord dat ik in dien geest gegeven heb. — Op de voorhouding van mijnheer den President van het Geregtshof, was mijn antwoord, door het Geregtshof als mijne verdediging beschouwd, *letterlijk* als volgt: „Mijnheer de „President, ik verklaar mij niet in staat te gevoelen het request nader toe te „lichten; *dit* slechts kan ik verklaren: dat ik geene oneerbiedigheid heb bedoeld,

„en dat, naar het mij onder verbetering nog op dit oogenblik voorkomt, in het „request geene oneerbiedigheid hoegenaamd ligt opgesloten.”

Wanneer men op dit antwoord let met het oog op het request zelf, dan geloof ik gerustelijk te mogen verwachten, dat niemand in het request eenige oneerbiedigheid zal vinden. — In het request komt niets voor waardoor de eer of de kieschheid van den Regter wordt aangetast. Er blijkt hoegenaamd niet van eenig opzet of eenigen wil om te beleedigen, — er bestaat geene enkele gegronde reden om aan te nemen dat ik een onbetamelijk doel veel minder eenige oneerbiedigheid jegens den Regter beoogd heb.

Zoodanig doel mag niet in billijkheid veel minder in regten verondersteld worden, maar moet duidelijk en ondubbelzinnig blijken. Bij het regt is naanwkeurig voorgeschreven, wat als woordelijke beleediging, als *injuria* is aan te merken. Quodlibet dictum, leert het regt, *ad alterius contumeliam dolo malo* directum. Als men mijn request aan deze bepaling toetst, zal het ten duidelijkste blijken, dat daarin hoegenaamd niets voorkomt dat als beleedigend voor den Regter kan worden aangemerkt, of den wil om te beleedigen aantoont.

Ik kan echter verder gaan, en verzoek voor een oogenblik te mogen veronderstellen dat het Geregtshof had gedwaald, (des wel expresselijk neen), en dat ik rondborstig de vrijheid had genomen zulks eerbiedig het Geregtshof te zeggen. Zoude dit dan regtens als eene oneerbiedigheid kunnen beschouwd worden? — Ik geloof neen.

Dwaling toch bevat niets schandelijks, niets vernederends, niets krenkends in zich. Met den besten wil, met de grootste inspanning en terwijl wij stellig vermeenen de waarheid gevonden te hebben, kunnen wij dwalen. Der Godheid alleen is het gegeven, steeds de waarheid, de zuivere waarheid te kennen. De mensch in welken rang of stand ook, is aan dwaling, ja veelvuldige dwaling blootgesteld, en het kan den eerbied voor de Regterlijke Magt niet verkorten, wanneer men ook bij den Regter, even als bij andere menschen dwaling mogelijk acht of aanwijst. De wet zelfs erkent die dwaling, verheft haar soms tot regt, volgens den bekenden regel: Error communis jus facit.

Bij alle wetgevingen is deze mogelijkheid van dwaling bij de Regterlijke Magt in beginsel aangenomen. Van daar zoowel in de oud-hollandsche practijk als bij het Wetboek van B. Regtsv. in het Moederland, het beroep van den lageren regter op den hoogeren niet alleen, maar ook het beroep op denzelfden regter, tot herziening zijner eigene uitspraak, in sommige gevallen bij relief of requeste-civiel, in anderen bij wege van revisie, wanneer de betwiste uitspraak van de opperste Regterlijke autoriteit emaneert. Merkwaardig is dan ook in verband hiermede, een Arrest van het Hof van Rennes, aangehaald bij Pigeau, Proc. Civile, 1e d. p. 293 in notis, waarbij onder anderen is geoordeeld, dat het verwijt van dwaling aan den regter, niet als eene beleediging kan worden aangemerkt.

De dagelijksche ondervinding in de regtspleging strookt hiermede dan ook geheel en al. Want talloos zijn de voorbeelden, waarbij, niet lagere regters, maar het hoogste regterlijke gezag, zoowel in *Nederland*, *Frankrijk*, als in andere beschaafde landen der wereld, hunne eigene dwaling en misvatting hebben erkend en hersteld, door de verwerping van regtskundige stelsels door dat zelfde hoogste gezag gedurende jaren soms volgehouden en toegepast, of omgekeerd, door de aanneming van zoodanige stelsels, welke gedurende jaren zijn verworpen en afgewezen. En waarlijk, wel verre dat dit zoude strekken om de achting en den eerbied voor den Regter te verminderen, strekt zulks integendeel om die te vermeerderen en te versterken. Want welk grootscher en verhevener blijk zijner hooge waardigheid kan de regter geven, dan terwijl hij erkent mensch en aan dwaling blootgesteld te zijn, tevens der wereld te toonen, dat hij op zijn edel standpunt, elk verkeerd geplaatst gevoel van eigenliefde weet te onderdrukken, om zijne dwaling te erkennen en der waarheid, regt en wet opentlijk hulde te brengen. Daardoor wordt het vertrouwen, de eerbied en de onderwerping aan de regterlijke uitspraken vermeerderd en gesterkt, geenszins verminderd of verzwakt.

Niet alleen is er in het onderwerpelijke geval geene aanleiding hoegenaamd om aan te nemen, dat ik het Geregtshof dwaling heb verweten of heb willen verwijten, maar bovendien zoude naar aanleiding van het voorgaande, zulks ook niet regtens als eene beleediging kunnen worden aangemerkt.

Zoo als ik reeds de eer had aantevoeren, is blijkens 's Hofs resolutie bij de vierde considerans, in verband met de zesde, als *eenig* blijk van oneerbiedigheid, als bewijs voor de bedoeling om aan te toonen: dat het Geregtshof had gedwaald, door het Geregtshof aangenomen de door mij gemaakte onderschrapte onderscheiding, tusschen *partijen bij het request* en *partijen bij het geding.*

Het doet mij innig leed dat het Geregtshof deze onderscheiding als eene oneerbiedigheid beschouwd heeft en als eene bewering van dwaling aan zijde van het Hof. Ik heb vermeend van die onderscheiding melding te mogen maken, alléén en met geen ander doel: dan om het motief mijner handelwijze ten aanzien van het eerste request voor het Geregtshof open te leggen. Indien die onderscheiding dwaling konde bewijzen, zoude die dwaling bestaan, niet aan zijde van het Geregtshof, maar aan mijne zijde. Want behalve toch dat in de vierde considerans van 's Hofs resolutie, die onderscheiding *strijdig met het gezond verstand* verklaard wordt, is in de vijfde considerans door het Geregtshof bepaaldelijk geoordeeld, dat uit 's Hoves beslissing van den 31sten Julij j.l. op het eerste request, noodzakelijk *moet* voortvloeijen, dat die onderscheiding niet *kan* bestaan. *Ik* alzoo, niet het Geregtshof heb gedwaald. Gaarne huldige ik dan ook in deze zaak deze uitspraak van den Hove, indachtig aan den regtsregel: Res judicata pro veritate habetur.

De zevende en achtste consideransen van 's Hoven resolutie, vermeen ik niet bepaaldelijk te behoeven te behandelen Wat daarvan ook zij, zulks zal tot de beslissing in deze weinig afdoen. Hier is het bij uitsluiting en het allereerst de vraag: of het hiervoren bedoelde request al dan niet beschouwd kan worden oneerbiedigheid jegens den Regter te bevatten? Wordt die vraag, zoo als ik met gerustheid vertrouw, ontkennend beantwoord, dan vervalt alle grond om eenige straf op mij toe te passen; dan zal het er niets toe afdoen welke berisping het Geregtshof mij vroeger mogt hebben toebedeeld, omdat de omstandigheden die daartoe geleid hebben, op zich zelve, op dit oogenblik geene nieuwe en herhaalde straf billijken.

Omtrent het gebeurde bij de zevende considerans bedoeld zal ik niet in bijzonderheden treden, ten einde den schijn zelfs te vermijden, als of ik hier 's Hoves beslissingen noodeloos zoek te wederleggen. Maar indien ik toenmaals soms met eenige vrijmoedigheid heb gesproken, men schrijve het niet toe aan eenige bedoeling om jegens den regter oneerbiedig te zijn, maar aan misschien overdreven ijver in de behartiging en bevordering der mij toevertrouwde belangen van anderen.

In de omstandigheid bij de achtste considerans vermeld, kan billijkerwijs geene aanleiding gevonden worden, om mij *als Procureur* eenig verwijt te doen. Het aldaar vermelde heeft plaats gevonden niet in eene zaak waarin ik als Procureur was opgetreden, maar waarin ik persoonlijk als gedaagde betrokken was, ter zake van de toepassing der bepalingen omtrent het zegelregt. Men moet ook iets toegeven aan de warmte der debatten in eene zaak als die waarvan hier de rede is, vooral wanneer de pleiter persoonlijk er bij betrokken is. Van de edelmoedigheid van den heer Procureur-Generaal durf ik trouwens verwachten, dat door Z.Ed.Groot Achtb. aan deze voorbijgaande omstandigheid, — die het Geregtshof zelf toenmaals zoo gering en nietsbeteekenend heeft geoordeeld, dat daarvan in de Notulen der zitting volstrekt geene melding schijnt gemaakt te zijn, — niet meer wordt gedacht. En gaarne zoude ik gezien hebben, daar het hier geldt eene zaak waarin de openbare orde betrokken is, dat naar aanleiding van art. 2 § 4 van 's Konings Besluit van 14 Mei 1845 G.B. e. a. No. 11, het Publiek Ministerie in deze ware gehoord, terwijl ik het echter geheel aan de beoordeeling van het hooge gezag overlaat om te beslissen, in hoe verre er ten deze aanleiding bestaat om het slot dier wetsbepaling in deze toe te passen.

Zoo vertrouw ik eerbiedig te hebben aangetoond, dat er ten deze regtmatig geene termen bestaan om mij aan eenige straf te onderwerpen. Die straf mag bovendien, dit zij met allen eerbied gezegd, als gestreng, ja te gestreng aangemerkt worden, wanneer men bedenkt dat blijkens Merula, Manier van Proc. lib. 4. tit. 18. Cap. 8. § 2 in notis No. 5 en Cap. 14 § 1 in notis, volgens de oud-hollandsche practijk, de Practizijns, niet uithoofde van oneerbiedigheid, maar wat meer is, *propter calumniam* niet geheel in hunne practijk werden geschorst, maar slechts voor eenige maanden werden geinterdiceerd of gesuspendeerd van eenige *nieuwe* zaken aan te nemen. Het is waar dat bij art. 19 van 's Hofs instructie de schorsing wordt toegelaten „voor korteren of langeren tijd." Maar hieruit kan geenszins volgen, dat de schorsing onbepaald zoude mogen opgelegd worden. Sedert de vaststelling van die instructie bij Zijner Majesteits besluit van Februarij 1833, heeft het Souverein gezag in Nederland bij andere wettelijke verordeningen doen kennen, in welken geest en hoedanig die bepaling behoort te worden opgevat. Want bij art. 192 van het Regl. op de Regt. Organisatie in Nederl. Indië is voorgeschreven, dat de schorsing aan practizijns in hunne bediening voor de Regterlijke Collegiën aldaar, zal mogen geschieden, *hoogstens* voor den tijd van *drie maanden*. En waarlijk, wanneer men bedenkt dat door eene schorsing, hoe kortstondig ook, dikwijls meerdere schade aan den practizijn kan worden toegebragt, dan de som welke op overtredingen van zwaarderen aard bij de wet als boete is bepaald, dan zal het duidelijk zijn, dat naar regt en billijkheid eene langdurige schorsing slechts in de zwaarste gevallen behoort te worden toegepast.

Ik kan het niet genoeg herhalen, dat ik geene oneerbiedigheid jegens het Geregtshof heb bedoeld, en dat ik mij niets bewust ben wat zulks zoude kunnen doen aannemen. Maar zelfs indien er iets in het beklaagde request konde gevonden worden wat de eigenliefde kan kwetsen, zoude ik dit betreuren, doch de Regterlijke waardigheid is daar verre boven verheven. Niet elke bemerking, niet iedere uitdrukking tegen het wettige gezag verdient aanteekening, opmerking en bestraffing. Reeds de ouden begrepen dit ook, en men kan niet genoeg bewonderen de edele, verhevene en menschkundige voorschriften der l. Un. Cod. Si quis Imp. maled.; voorschriften wier milden geest ook in onze dagen veilig mag toegepast worden, zonder dat de waardigheid van het wettige gezag er door zal lijden. En vooral waar het betreft uitdrukkingen die niet op zich zelve, maar betrekkelijk als ongepast zouden kunnen beschouwd worden, zij men indachtig aan het wijze voorschrift der l. 7. § 3 ff. ad leg. Jul. Maj. „Non lubricum linguae „ad poenam *facile* trahendum."

In het bijzonder voor de balie behoort dit van toepassing te zijn, en men moet niet met den passer afmeten in hoeverre iedere uitdrukking elk woord al of niet strafbaar is, — men behoort niet bij gevolgtrekking de oneerbiedigheid daar te stellen, en men vergete niet de merkwaardige woorden van den beroemden Dupin: „Le barreau a besoin surtout de voir respecter son indépendance: c'est en elle „seule qu'il peut trouver la force nécessaire pour accomplir sa mission; elle seule „peut communiquer à ses paroles de l'éclat et de l'énergie; tout ce qui n'est point „libre est sans force et sans dignité."

Naar aanleiding van al het voorgaande neem ik de vrijheid Uwe Excellentie eerbiedig te verzoeken, dat het U Hoog Edel Gestrenge moge behagen zoodanige beslissing in deze te nemen, waardoor de verdere voortduring mijner schorsing in de waarneming mijner practijk moge worden opgeheven en buiten werking gesteld.

Ik verzoek Uwe Excellentie de opregte verzekering aan te nemen, der gevoelens van diepen eerbied waarmede ik de eer heb te zijn,

Hoog Edel Gestrenge Heer,

Van Uwe Excellentie,
De onderdanige Dienaar,
Seml. van Praag.

Bijlage XII.

REQUEST dd. 15 MAART 1856 DOOR H. A. TIRION qq. HET HUIS VAN NEGOTIE CANTERENDE TE AMSTERDAM ONDER DE FIRMA VAN JEAN JACQUES PONCELET AAN Z. E. DEN GOUVERNEUR VAN SURINAME.

Aan
Zijne Excellentie den Gouverneur der
kolonie Suriname,

Geeft met den meesten eerbied te kennen, Hendrik Antoni Tirion, in qualiteit als generale gemagtigde hier te lande van het huis van negotie canterende te Amsterdam, onder de firma van Jean Jacques Poncelet.

Dat hij Suppliant in de noodzakelijkheid zich bevonden heeft eene regtsvordering in te stellen tegen de executeuren in de boedels en nalatenschappen van David Bueno de Mesquita en diens echtgenoot Esther Bueno de Mesquita geb. Fereira aan welke boedels de plantage Groot Chatillon is toebehoorende.

Dat hij de documenten ter zake betrekkelijk aan zijnen praktizijn Mr. C. Heilbron Adv. hebbende ter hand gesteld, deze hem Suppliant heeft geinformeerd dat de citatie in die zaak niet zoo als gewoonlijk tot dusverre geschied is door den heer President van het Geregtshof zoude worden geteekend, aangezien ZWEdGestr. had verklaard zulks niet te zullen doen, en belanghebbenden heeft gerenvoijeerd naar den Exploiteur bij het Geregtshof, zoo dat gezegde Praktizijn niet anders heeft kunnen handelen dan schriftelijken last te geven aan den Exploicteur, welke de citatie dan ook heeft uitgevaardigd den 19den Januarij ll. ingevolge afschrift derzelve reverentelijk hierbij gevoegd sub No. 1.

Dat op den dag der verschijning voor den Hove, zijnde geweest, den 11den Februarij ll. door den Praktizijn van de gedaagden, op grond dat die zoogenaamde acte dagvaarding nietig en van nul en geener waarde is, geproponeerd is geworden de exceptie van nulliteit van de citatie en geconcludeerd tot admissie van dezelve en tot absolutie van de instantie cum expensis.

Dat des Suppliants praktizijn daarom ter rolle van den Hove heeft moeten afzien van de instantie met oblatie van kosten, en dat wel op grond: dat het met de belangen van hem Suppliant niet overeenkwam, langdurige procedures zoo in deze kolonie als voor den Hoogen Raad te voeren, over de validiteit der citatie.

Dat bijaldien gezegde exceptie door den Hove alhier verworpen zoude worden en zelfs het vonnis verklaard executabel niettegenstaande appel zonder cautie, hij Suppliant dan nog aanmerkelijke schade zoude kunnen lijden, wanneer, zoo als waarschijnlijk te verwachten is, zoodanig vonnis van het Geregtshof door den Hoogen Raad zoude worden gecorrigeerd, en daardoor te niet gedaan al hetgene in deze kolonie mogt zijn verrigt.

Dat de Suppliant dientengevolge het raadzamer acht zich tot Uwe Excellentie te wenden om redres in de onderhavige zaak en in het algemeen belang te verkrijgen, ten einde op eene legale wijze zonder vrees voor de hiervoren vermelde belemmeringen de regtsvervolgingen tegen zijne debiteuren te kunnen instellen.

Dat hij Suppliant onder verbetering eerbiedig vermeent dat de citatien voor het Geregtshof alhier door den heer President van hetzelve behooren geteekend te zijn, zoo wel op grond van de bepalingen van het beschreven regt, als uit krachte van onloochenbare algemeen bekende en geldige *Costume* binnen deze kolonie.

Dat toch naar de bepalingen van het Oud-Hollandsch regt, de dagvaardingen *bij de Hoven van Justitie* nimmer mogen geschieden, tenzij daartoe vooraf autorisatie of ordonnantie op een deurwaarder zij verleend, in onderscheid van die *bij de subalterne Geregten*, voor welke zoodanige autorisatie of ordonnantie niet vereischt wordt, blijkens van der Linden, Form van Procederen, 2e b. 1e h. § 1.

alinea 1; Merula, Manier van Proc., Lib. 4. tit. 24. Cap. 4 – Cap. 5 §§ 2 en 4. Cap. 6 in notis No. 2; van Alphen, Papegaij, 1e d. 1e Hoofdst. pag. 23, No. 9; Vromans, de Foro competenti 3e b. 1e h. § 1, in nota en § 15 in notis No. 28.

Dat het dan ook van algemeene bekendheid is en uit de voorhanden zijnde archiven ter Griffie van het Geregtshof kan blijken, dat bij het voormalige Hof van Civile en Crimineele Justitie, in welks plaats het tegenwoordige Geregtshof is gecreëerd, zoodanige autorisatie of ordonnantie tot dagvaarding steeds binnen deze kolonie bij requeste werd gevraagd en geobtineerd *vóór* het instellen van eenige actie, terwijl *na* het verkrijgen van zoodanige autorisatie of ordonnantie, de dagvaarding werd ingerigt en in kennis van den President van het Hof uitgevaardigd, op dezelfde wijze en in denzelfden vorm als die welke de Suppliant de eer heeft ten deze sub No. 2 en 3 te annexeren.

Dat dit alles op deze wijze plaats vond, tot dat bij Publicatie van 21 Mei 1833 G. B. No. 10, bij art. 5 alinea 2 der Instructie voor het Geregtshof werd bepaald, dat de hiervoren omschreven requesten *in ordinaire zaken* niet noodzakelijk waren;

dat het gevolg dezer wetsbepaling wel moest wezen dat *vóór* het uitvaardigen van citatie in ordinaire zaken geene *requesten* meer behoefden ingediend te worden, doch dat voor het overige, de wijze van uitvaardiging en de vorm en inkleeding der dagvaarding zelve, in hun geheel en onveranderd *behouden* bleven;

dat dit dan ook alzoo gedurende bijkans het vierde eener eeuw steeds is gepractiseerd en geobserveerd, sedert de afkondiging der zoo even aangehaalde wetsbepaling in Mei 1833 tot op het einde van het afgeloopen jaar, toen de heer tegenwoordige President van het Geregtshof heeft verklaard daarmede niet te zullen voortgaan;

dat het echter aan geen' den minsten twijfel onderhevig kan wezen, dat het uitvaardigen van citatien *in kennis van den President van het Geregtshof*, binnen deze kolonie steeds is geschied en naar des Suppliants bescheiden inzien alsnog behoort te geschieden, uit krachte van het hiervoren uiteengezet en door geachte praktijkschrijvers op grond der wet gedoceerd beginsel: dat de dagvaardingen *bij de Hoven* moeten geschieden op last en met voorkennis van den Regter;

dat dit trouwens in de zaak zelve ligt opgesloten, omdat volgens het algemeen en oud-hollandsch regt binnen deze kolonie in vigeur, eene citatie niets anders is dan eene roeping van een' schuldenaar of gedaagde *op bevel van den Regter*; Westenberg, Princip. jur. sec. ord. ff. ad tit: de in jus Voc. § 34, Merula op. cit. 4 24. 2; Vromans, op. cit. 3. 1. 1. in nota.

dat dit overeenkomt met den geest der Oud-Hollandsche practijk, binnen deze kolonie in vigeur, zoo als dit blijkbaar is in cas van defaut in zaken welke niet van summiere behandeling zijn, als wanneer bij het eerste en tweede defaut, door den regter bepaaldelijk wordt verleend *speciale admissie* tot eene *tweede* en *derde daging*, terwijl ook verder in cas van citatie *bij edicte* of *bij edicte ad valvas curiae* steeds bij het Geregtshof teregt is gepractiseerd, dat daartoe *bij requeste* verzoek wordt gedaan, ook wanneer dit geldt *ordinaire* zaken en niettegenstaande bij het aangehaalde art. 5 der Instructie voor het Geregtshof is bepaald, dat in *ordinaire* zaken geen voorafgaand request noodig is;

dat wijders uit art. 16 in verband met art. 1 der Instructie van den Exploicteur Publicatie van 1828 GB. No. 24 ondubbelzinnig blijkt, dat de dagvaardingen voor het Geregtshof door den President behooren afgegeven te worden, omdat bij eerstvermeld artikel in duidelijke woorden gesproken wordt, van: „Akten van dag„vaarding *door den President van het Hof afgegeven*;"

dat niet met eenigen grond kan aangevoerd worden, dat dit doelt alleen op dagvaardingen in cas van hooger beroep van vonnissen door de toenmalige Regtbank van Kleine Zaken gewezen, daar dit beweren geheel ongegrond zoude zijn, omdat vooreerst: die dagvaardingen in hooger beroep *op het request* om dagbepaling zelf worden gesteld, en het *relaas* door den Exploicteur niet *onder die dagvaardingen*, maar op een *afzonderlijk* bij de wet voorgeschreven zegel wordt geschreven;

dat hieruit dus voortvloeit dat de akten van dagvaarding waarvan bij art. 16 der aangehaalde Instructie van den Exploicteur gesproken wordt, niet zijn de akten van dagvaarding in cas.van hooger beroep, maar de gewone dagvaardingen ter eerster instantie voor het Geregtshof, omdat alleen bij deze dagvaardingen het relaas *onder de acte wordt gesteld*;

dat dit een en ander nog nader bevestigd wordt, door het slot van het voormelde art 16, houdende dat de Exploicteur een afschrift der dagvaarding aan den *gedaagde* zal laten;

dat indien de dagvaarding betrof, niet gewone zaken ter eerster instantie van het Hof, maar zaken in Hooger Beroep, de wetgever ongetwijfeld niet zoude hebben gesproken van „*gedaagde*" maar van „*geappelleerde*."

Dat het dan ook eene zonderlinge anomalie zoude daarstellen indien men konde aannemen, dat terwijl bij de Regtbank van kleine zaken, ingevolge art. 16 en het formulier L^a^. A. van haar reglement van 1828, de dagvaardingen met voorkennis en op bevel van den President moeten geschieden, daarentegen bij den Hoogeren Regter, het Geregtshof, in afwijking daarvan en in strijd met de hiervoren aangehaalde wetsbepalingen en uiteengezette regtsbeginselen, de dagvaardin gen buiten kennis van den Regter zouden mogen plaats vinden.

Dat echter indien ook al konde betwist worden, dat de vorm, inkleeding en wijze van uitvaardiging van dagvaardingen voor het Geregtshof in ordinaire zaken, zoo als zulks tot dusverre plaats vond, niet op de *geschreven* wet is gebaseerd, soortgelijke dagvaardingen desniettemin als *wettig* moeten worden aangemerkt, op grond van sedert onheugelijke tijden bestaande, algemeen bekende en onloochenbare *Stijl* en *Costume;*

dat sedert het bestaan dezer kolonie de citatien op dien voet werden uitgevaardigd, niet alleen bij het Hof van Justitie in deze volkplanting, maar ook bij het Collegie van kleine vacerende over groote zaken, zoo als zulks door tallooze voorbeelden zoude kunnen bewezen worden;

dat het dan ook uit de dagvaardingen ten deze eerbiedig overgelegd sub No. 1 tot No. 11, ten duidelijkste blijkt, zoo als dit trouwens door niemand met grond zal kunnen ontkend worden, dat reeds sedert de vorige eeuw tot in November van het afgeloopen jaar, de dagvaardingen voor het Geregtshof in *ordinaire* zaken, *niet anders* zijn uitgevaardigd dan in kennis van en *onderteekend* door den President van het Hof, zoo als zulks dan ook door den WelEdelGestrengen Heer tegenwoordigen President van het Geregtshof ontelbare keeren is gedaan;

dat derhalve indien ook al werkelijk zoodanige dagvaardingen op geene *geschrevene wet* gegrond waren, zij evenwel ontwijfelbaar verbindend zijn, uit kracht van onloochenbare, algemeen bekende *Stijl* en *Costume;*

dat toch bij gebrek van *geschrevene* wetsbepalingen, behoort te worden geobserveerd wat door het gebruik is ingevoerd, ingevolge Pr. Inst. de Off. Jud. in fine, l. 32 proëm. en § 1, l. 33 l. 35 l. 36 ff de Legib, de Groot, Inl. tot de Holl. Regtsgel. 1, 2. 15 en 21;

dat dit in casu te meer behoort geobserveerd te worden, omdat de voormelde dagvaardingen voor het Geregtshof, zonder tegenspraak behooren tot den *Stijl*, dat is: tot zaken aangaande de *Justitie* en *Regtshandeling*, welke alzoo moet gehouden, erkend en aangenomen worden, als voor eene *Wet* en kracht en autoriteit heeft van eene Ordonnantie, op grond van het axioma: Stylus curiae habetur pro lege, en volgens Merula, Man. van Proc. 1. 5. 2. 1 en 2.

Dat geene enkele wettelijke bepaling zal kunnen worden aangevoerd, waaruit met grond zoude zijn af te leiden, dat de voormelde *Costume* en *Stijl* daarmede in strijd is, terwijl zelfs indien zoodanige wettelijke bepaling mogt bestaan, desniettemin de dagvaardingen voor het Geregtshof, zoo als zij tot dusverre altoos ingerigt werden als *verbindend* moeten aangemerkt worden, omdat zoodanige wettelijke bepaling, (bestond zij,) door de onloochenbare, sedert onheugelijke jaren bestaande en door tallooze voorbeelden gestaafde *Costume* en *Stijl* van het tegendeel, regtens als geabrogeerd kan en behoort beschouwd te worden ingevolge

l. 23, l. 32 § 1 in fine, l. 35, l. 36 ff. de Legib., de Groot, De jure Bell. ac Pac. lib. 2. Cap. 4, § 5, No. 2.

Dat men verder niet zal willen beweren, dat de aangevoerde *Costume* en *Stijl* niet zoude bezitten de vereischten bij het algemeen regt voorgeschreven, om haar als *wet* te doen gelden, namelijk: *justitia* en *rationabilitas*, zoo als zulks door sommige regtsauteuren, onder anderen bij Voet, ad tit. ff. de Legib. No. 28 wordt gedoceerd, aangezien naar des Suppliants bescheiden meening, geene gegronde reden zal kunnen gevonden worden, waarom naar regt of billijkheid een dier beide vereischten aan die Costume en Stijl zal kunnen worden ontzegd, en het derhalve geheel overbodig kan geacht worden, om hieromtrent ten deze in een breedvoerig betoog te treden.

Dat bovendien om eene onloochenbare, *bestaande Costume* kracht van wet te ontzeggen, het niet genoegzaam is, dat zij blootelijk *justitia* en *rationabilitas* misse, maar bij en nevens dit gemis, zoodanige Costume moet zijn „*non ratione* introducta sed *errore* primum", en „*iniqua morum corruptela*", — ingevolge l. 39 ff. de Legib., Voet, ad eod. tit. No. 28;

dat dit voorzeker niet van de onderwerpelijke *Costume* en *Stijl* zal kunnen gezegd worden, daar zij blijkens de bij deze overgelegde dagvaardingen, sub No. 4 tot No. 9, zelfs door de Gouverneurs dezer kolonie is erkend en gehomologeerd, gedurende het tijdperk waarin de uitvoerende magt en de regterlijke magt zich in den persoon van den Gouverneur vereenigden, en sedert onafgebroken is geëerbiedigd door alle Presidenten van de elkander opgevolgd hebbende Hoven binnen deze kolonie, waaronder mannen algemeen geacht en bemind, van erkende kunde, bezield met den loffelijksten ijver voor de vervulling hunner ambtspligten en met den zuiversten wil tot onvermoeid wetenschappelijk onderzoek, en het sieraad van hunnen stand;

dat die Costume dan ook tot dusverre nooit eenige contradictie heeft ondervonden noch bij de Regterlijke Magt binnen deze kolonie, noch bij het voormalig Hoog Geregtshof te 's Gravenhage, noch bij den tegenwoordigen Hoogen Raad der Nederlanden, en zij door niemand is betwist;

dat men dus wel niet zal kunnen beweren dat de aangevoerde *Costume* en *Stijl* door dwaling is ingevoerd, en zelfs wanneer zij *ex errore ac forte ignorantia juris* langdurig is geobserveerd, zij desniettemin geldig blijft, indien zij niet is „*juri e diametro contraria*," „*contra jus naturale*" „*nec nutriat peccatum*", blijkens Groenewegen, de Legib. Abrog. ad l. 34 ff. de Legib., Brunneman, ad l. Quod non ratione 39 ff. Ibid. No. 1;

dat bij dit alles nog in aanmerking behoort te komen, dat *na* dat in November en December 1855 door den WelEdelGestrengen Heer President van het Geregtshof was verklaard dat Z.W.Ed.Gestr. voortaan geen citatiën meer zoude onderteekenen, door het Geregtshof in datis 8/9 Januarij 1856 twee arresten zijn gewezen en gepronunciëerd, in zake van . Green Cᵃ. R. J. M. O'Ferrall en van J. P. Haase Jr. Cᵃ. H. W. Varenhorst, waarbij het Geregtshof heeft overwogen, dat de gedaagden, tegen wie uithoofde van non-comparitie defaut gevraagd en geobtineerd is, *behoorlijk zijn geroepen;*

dat nu de roeping dezer gedaagden heeft plaats gehad bij eene gewone dagvaarding *in kennis van den WelEdelGestrengen Heer President van het Geregtshof*, zoo als dit ten aanzien der eerstgemelde zaak blijkt uit de ten deze overgelegde dagvaarding sub No. 2;

dat deze dagvaardingen, volgens de aangehaalde Arresten van het Geregtshof zelf, regtens *behoorlijk* zijnde, hieruit noodwendig voortvloeit dat zij ook regtens behooren gehandhaafd te worden.

Dat eindelijk, ook wanneer eene *Costume* of *Stijl* om erkende gewigtige redenen zoude behooren te worden geabrogeerd, zoodanige abrogatie ontwijfelbaar bij uitsluiting *door de Wetgevende Magt* zoude behooren te geschieden, zoo als dit door verschillende hoogst merkwaardige voorbeelden uit oud-vaderlandsche wetten wordt bewezen;

dat immers uit het Placaat van 7 October 1531, Edict van 4 October 1540, Art. 10, Ordonnantie op de Crim. Justitie van 5 Julij 1570, art. 61, Politieke

Ordonnantie van 1 April 1580, art. 39, ten duidelijkste blijkt, dat de abrogatie van *Costumen* zelfs wanneer die, zoo als bij het aangehaalde art. 61 der Crim. Ordonnantie, ontwijfelbaar als gedrogtelijke *corruptelen* te beschouwen zijn, door de hoogste wetgevende magt in den staat behoort te geschieden, zoo als dan ook bij dat art. 61 de *Costumen*, Privilegiën of Statuten door den koninklijken Wetgever worden verklaard nul, van geene waarde en abusijf, uit krachte van „*zijne Koninklijke Magt en Souvereine autoriteit*;"

dat dit beginsel in casu des te meer behoort te worden opgevolgd en gehandhaafd, omdat bij art. 108 *in fine* der Manier van Procederen bij het Geregtshof in vigeur in verband met het Extract uit de Notulen der resolutiën van het voormalige Hof van Civile Justitie dezer Kolonie dd. 11 Junij 1785 vóór die Manier van Procederen te vinden, stellig is bepaald, dat een ieder zich naar die Manier van Procederen zoude hebben te reguleren, met reserve door den Wetgever *voor zich zelven*, van de Interpretatie, Alteratie of Ampliatie van dien;

dat deze wetsbepaling nog nader wordt bevestigd en zoo mogelijk nog meerder kracht verkrijgt, door art. 64 van het Koninklijk Reglement op het beleid der Regering in deze Kolonie van 14 September 1815 GB. A°. 1816 No. 2, waarbij is voorgeschreven, dat het Hof van Civile Justitie, in welks plaats het tegenwoordige Geregtshof is opgevolgd, „in de Manier van Procederen, in de kolonie gebruike„lijk, geene andere veranderingen zal maken, die niet bij dat Reglement zijn bepaald;"

dat de Koninklijke Wetgever omtrent die veranderingen dan ook de uiterste omzigtigheid heeft willen doen in acht nemen, daar bij het aangehaalde artikel is vastgesteld, dat het Hof eene verbeterde Manier van Procederen zoude *ontwerpen*, en *aan den Gouverneur* ter hand stellen, ten einde door denzelven *met zijne consideratiën*, aan het Departement van koloniën te worden overgezonden, om daaromtrent *door Zijne Majesteit* te worden gestatueerd, zoo als zou worden bevonden te behooren.

Dat het vooral binnen deze Kolonie in het algemeen belang tot handhaving eener zoo veel mogelijk vaste jurisprudentie en tot voorkoming van de schromelijkste verwarring en regtsonzekerheid, van de eerste en hoogste noodzakelijkheid is, dat de *bestaande Costumen* en *Stijl* naauwkeurig worden geëerbiedigd en met kracht gehandhaafd, omdat het eene groote, gewigtige en hoogst belangrijke algemeen bekende waarheid is, dat niet slechts de burgerlijke *regtsvordering* voor het Geregtshof, maar ook vele gewigtige onderwerpen van *burgerlijk regt*, bij uitsluiting door *Costumen* worden geregeld en beheerschd.

Dat dan ook uit de hiervoren aangehaalde oud-nederlandsche wetten ten duidelijkste blijkt, dat zelfs de hoogste Uitvoerende en Wetgevende Magt in den staat, in het abrogeren van *Costumen* met de meeste voorzigtigheid, niet onverhoeds maar onder de grootste voorzorgen te werk is gegaan, zoo als dit nog nader bevestigd wordt bij Merula, Op. Cit. 1. 5. 1. 6 in notis; Regtsgel. Obs. op de Groot's Inl. 3e d. Obs. 6;

dat in verband hiermede het des te merkwaardiger is, dat de bestaanbaarheid der bij de zoo even aangehaalde Placaten, Edicten en Ordonnantiën bedoelde *Costumen* regtens wordt aangenomen, niettegenstaande in strijd met die wettelijke bepalingen *niet* is voldaan aan de voorschriften daarbij gegeven tot instandhouding dier Costumen, blijkens v. d. Linden, Handb. 1. 1. 7 in notis No. 5. S. van Leeuwen, in not. op de Voorreden van de Crim. Ordonn. No. 14 in fine, pag. 124.

Dat bij al het voorgaande nog in aanmerking komt, dat bij art. 27 der Instructie voor het Geregtshof is bepaald, dat het Geregtshof den kring van deszelfs bemoeijingen zal moeten beperken, tot toepassing van de *bestaande wetten*, en zich zal moeten onthouden van eenige beoordeeling omtrent de *waarde* of de *doelmatigheid* dier wetten;

dat om eene *bestaande Costume*, welke met eene *wet* gelijk staat, zoo als dit hiervoren is betoogd, te abrogeren of in de regtspleging niet te volgen, op grond dat zij moet beschouwd worden als *corruptele*, de regter noodwendig moet treden in eene beoordeeling van de *waarde* en de *doelmatigheid* dier Costume;

dat nu juist deze beoordeeling aan het Geregtshof bij het aangehaalde art. 27

is onthouden, en hieruit dus van zelf voortvloeit, dat het Geregtshof de *bestaande* Costumen, onverschillig of zij al dan niet als corruptelen te beschouwen zijn, behoort op te volgen, tot dat die Costumen door de bevoegde wetgevende magt binnen deze kolonie zullen zijn geabrogeerd;

dat zelfs, indien men al van meening mogt wezen, dat de form der citatien zoodanig als die binnen deze kolonie in gebruik is, niet zoo doelmatig is als die, welke daaromtrent in het Moederland gevolgd wordt, evenwel die form behoort te worden gehandhaafd, tot dat *bij de wet* daaromtrent verandering is gemaakt, even als zulks in Nederland heeft plaats gevonden, gedurende den tijd dat het oud-hollandsch regt aldaar nog in vigeur was, en tot dat de fransche wetboeken en later de Nieuwe Nederlandsche Wetboeken zijn ingevoerd;

dat voor zoo verre hier tegen mogt kunnen worden aangevoerd, hetgene door Voet ad tit. ff. de legib. No. 28 wordt gedoceerd, omtrent het niet opvolgen door den regter en omtrent het abrogeren van Costumen, welke als corruptelen moeten beschouwd worden, zulks in casu niet kan opgaan, omdat zulks in lijnregten strijd zoude zijn met het aangehaalde art. 27 der Instructie van het Geregtshof, en voorzeker bij het bestaan van *locale wetten*, de bepalingen van het *algemeen regt*, waarop Voet tracht zijn gevoelen te gronden, in geene aanmerking mogen komen;

dat die leer van Voet, althans sedert de Regterlijke Magt heeft opgehouden, zoo als oudtijds ook de Wetgevende Magt gedeeltelijk uit te oefenen, eene grove inbreuk zoude maken, op den werkkring aan de Regterlijke Magt binnen deze kolonie even als in Nederland aangewezen, vooral omdat, zoo als hiervoren reeds is betoogd, zoowel de burgerlijke regtsvordering als het burgerlijke regt alhier, voornamelijk door *Costumen* worden geregeld en daarop zijn gegrond;

dat derhalve door die leer van Voet te volgen, eene wijde deur voor de schromelijkste misbruiken zoude kunnen geopend worden, omdat daardoor de bestaande burgerlijke regtspleging en het burgerlijke regt binnen deze kolonie voor het grootste gedeelte *door de Regterlijke Magt* zoude kunnen worden veranderd, wanneer het tijdelijke personeel dier magt, de *bestaande* Stijl en Costumen als corruptelen mogt aanmerken;

dat hierdoor de *Wetgevende Magt* van lieverlede in handen van de *Regterlijke Magt* zoude kunnen overgaan, niettegenstaande de *Wetgevende Magt* binnen deze kolonie alleen en bij uitsluiting aan den Koning, en bij delegatie aan den Gouverneur is opgedragen, en onder hoogstdeszelfs onschendbare prérogativen en attributen behoort;

dat immers, hoewel de regterlijke magt geene uitspraak doet bij wege van algemeene verordening, nogtans door de aanneming van *hetzelfde beginsel* in *alle gelijksoortige zaken*, dezelfde gevolgen geboren worden, welke bij eene algemeene verordening zouden ontstaan;

dat wijders, terwijl de afschaffing van *Costumen* door de *Wetgevende Magt* bij openbare afkondiging, de ingezetenen *voor de toekomst* tot rigtsnoer dient en tot waarschouwing strekt in alle maatschappelijke handelingen en *geene terugwerkende kracht* heeft, integendeel de afschaffing dier *Costumen door de Regterlijke Magt*, op grond dat zij als corruptelen zouden moeten beschouwd worden, den ingezetenen onverhoeds overvalt en eene *terugwerkende kracht* heeft, aangezien die meening van den Regter omtrent die Costumen wordt toegepast op zaken en handelingen aan de beslissing des Regters onderworpen, welke hebben bestaan en plaats gehad, *vóór* dat de meening der Regterlijke Magt den ingezetenen met eenige mogelijkheid *konde* bekend zijn;

dat hierbij komt, dat bij mogelijke verandering van het tijdelijke personeel der regterlijke magt, tevens eene verandering van meening omtrent de *ongeldigheid* van Costumen mogelijk is, en er alzoo de gelegenheid kan bestaan, dat eene strijdigheid van regterlijke gewijsden plaats vindt, welke de schromelijkste regtsonzekerheid kan na zich slepen, de justiciabelen onherstelbare en onberekenbare schade en nadeelen kan veroorzaken, en eene betreurenswaardige verwarring kan doen

ontstaan, welke in iedere beschaafde en wel geordende maatschappij zorgvuldig behoort vermeden en voorgekomen te worden.

Dat dit vooral het geval behoort te zijn met de bestaande regtspleging binnen deze kolonie, welke op zich zelve zeer veel te wenschen overlaat, zoo als zulks reeds met klem en kracht van woorden is uiteengezet in het verslag der Commissie tot onderzoek naar de Surinaamsche aangelegenheden uit de Tweede Kamer der Staten Generaal van 18 Junij 1845, door mannen welke met eer en roem in het Moederland bekend zijn en aldaar in de aanzienlijkste betrekkingen geplaatst waren en nog zijn.

Dat de suppliant eerbiedig vertrouwt door het vorenstaande te hebben aangetoond, dat de vorm der dagvaardingen in ordinaire zaken voor het Geregtshof gevolgd volkomen *geldig* en *verbindend* is, en alsnog behoort gevolgd te worden, zoo wel op grond van het *geschreven regt*, als, bij gebreke daarvan, van onloochenbare, bestaande en geldige *Costume* en *Stijl*, welke zoowel voor de Regterlijke Magt in het algemeen als voor elken Regterlijken ambtenaar in het bijzonder verbindend zijn.

Dat wat van al het voorgaande ook moge zijn, en zelfs wanneer bij regterlijk vonnis, *ergaan in kracht van gewijsde* aangenomen konde worden, dat de vorm der dagvaardingen voor het Geregtshof in ordinaire zaken, zoo als die tot dusverre onafgebroken is gevolgd en algemeen geobserveerd onwettig en in regten niet geldig is, evenwel *op eene wettelijke wijze* zoude moeten worden bepaald, hoedanig die dagvaardingen behooren te worden ingerigt, aangezien het toch wel niet aan de beslissing der particulieren kan worden overgelaten, dat elk naar *zijne* individuëele en geïsoleerde zienswijze en volgens *zijne* meening de dagvaardingen kan doen plaats vinden, maar dit onderwerp, wanneer het niet reeds wettelijk geregeld is, wettelijk geregeld zoude moeten worden, niet door de Regterlijke Magt, maar door de Wetgevende Magt, ter vermijding van veelvuldige kostbare regtsgedingen, waardoor de justiciabelen onberekenbare schade en nadeelen kunnen lijden.

Redenen waarom de Suppliant zich wendt aan Uwe Excellentie eerbiedig verzoekende, dat het Uwe Excellentie moge behagen ten deze zoodanige maatregelen te nemen als Uwe Excellentie zal vermeenen te behooren, ten einde de tegenwoordige staking in den loop des regts worde opgeheven, en de Suppliant de gelegenheid erlange om ter zake zijner voormelde vordering ten laste de executeuren in de boedels en nalatenschappen van David Bueno de Mesquita en diens echtgenoote Ester Bueno de Mesquita geb. Fereira, op wettige wijze in regten te kunnen ageren.

Paramaribo, den 15den Maart 1856. 'T Welk Doende enz.
(Get.) H. A. Tirion.

Bijlage XIII.

VERKLARING IN DATO 18 MAART 1856 ONDERTEEKEND EN AAN HET GEREGTSHOF IN SURINAME OVERGELEVERD.

VERKLARING.

De ondergeteekende verklaart bij deze met den diepsten eerbied voor het Geregtshof, bij billet van den 15den Februarij 1856 aan Geertruida Elisabeth IJssan te hebben geschreven, dat het hem niet mogelijk is, in hare zaak tegen Weduwe J. J. Durkheim geopposeerde en H. Stenhuijs Jr. Geëxecuteerde, bekend ter Ordinaire Rolle van het Geregtshof Anno 1849 No. 90, eene wettige citatie uit te zenden tegen Hendrik Stenhuijs Jr. ten einde Procureur Accep-

tant te stellen, omdat hij ondergeteekende zoodanige citatie niet konde inrigten en uitvaardigen in den vorm en op de wijze zoo als zulks tot in November van het afgeloopen jaar 1855 steeds onafgebroken sedert onheugelijke tijden voor dit Geregtshof is geschied;

dat naar het hem ondergeteekende, met den diepsten eerbied voor dit Geregtshof bescheidenlijk onder verbetering voorkomt, deze vorm en wijze regtens behooren gevolgd te worden, zoo wel op grond der bepalingen van het geschreven regt, als bij gebreke daarvan, van onloochenbare, algemeen bekende, sedert onheugelijke tijden bij dit Geregtshof onafgebroken geobserveerde Stijl en Costume;

dat zelfs wanneer die vorm en wijze niet als de eenig wettige konden beschouwd worden, naar des ondergeteekenden bescheiden meening, voor hem als pleitbezorger geene andere wettige vorm en wijze tot het vervaardigen en uitzenden eener citatie voor dit Geregtshof overig bleef, ten dien effecte: dat bij mogelijk verzet tegen zoodanige citatie, op grond der afwijking van den vorm en de wijze tot in November j.l. gevolgd, hare nulliteit in het hoogste ressort niet zoude worden uitgesproken, met veroordeeling van de oorspronkelijke aanlegster in al de kosten;

dat uit overweging hiervan, de ondergeteekende het in gemoede zijnen verschuldigden pligt heeft geacht, Geertruida Elisabeth IJssan voornoemd niet aan de aanzienlijke kosten eener zoodanige procedure te mogen bloot stellen, maar veeleer met opoffering van persoonlijke voordeelen, te moeten desisteren van de verdere waarneming harer zaak, waarin hij niet verder met eenige vrucht of hoop op goeden uitslag naar zijne innigste overtuiging kon werkzaam zijn;

dat de ondergeteekende met al de aandacht welke het voor hem hooge gewigt der zaak verdient, en met het innigste gevoel van den diepsten eerbied welke hem voor dit Geregtshof bezielt, herhaaldelijk angstvallig heeft overwogen, de zeer verlichte en meer rijpe bemerkingen van het Geregtshof, bij monde van den WelEdel Gestrengen Heer President van hetzelve omtrent het hiervorenstaande, welke hij de eer gehad heeft in 's Hoves zitting van den 12[den] Maart 1856 te mogen aanhooren;

dat de ondergeteekende ernstig getracht heeft, om, zoowel op grond van die geëerbiedigde bemerkingen, als door onbevooroordeelde gedachtenwisseling met anderen, de inspraak van zijn geweten en zijne in den aanvang dezes eerbiedig uiteengezette bescheidene overtuiging, met die geëerbiedigde bemerkingen overeen te brengen, doch dat de ondergeteekende het opregtelijk betreurt, dat zijne meest ingespannen pogingen daartoe den gewenschten uitslag niet hebben mogen erlangen;

dat de ondergeteekende er verre van af is, het denkbeeld te willen koesteren, dat zijne bescheidene gedachten in deze bepaaldelijk met het regt overeenkomen, zoodanig: dat de mogelijkheid is uitgesloten, dat hij met den besten wil en vast geloovende de waarheid voor te staan, in dwaling zoude kunnen verkeeren;

dat echter naar aanleiding van het voorgaande de ondergeteekende gernstelijk vertrouwt, dat, vooral ten deze waar het betreft een wetenschappelijk onderwerp, 's Hofs bekende verlichte en verhevene denkwijze, hem ondergeteekende de gunst niet zal ontzeggen, dat indien hij mogt dwalen, die dwaling is gemoedelijk en ter goeder trouw;

dat op grond hiervan, de ondergeteekende met den diepsten eerbied bescheidenlijk vermeent, dat er voor Geertruida Elisabeth IJssan geene gegronde redenen kunnen bestaan om ten deze eenige klagte bij het Geregtshof in te brengen tegen den ondergeteekende of tegen twee zijner geachte beroepsgenooten, die ingevolge haar request, haar dezelfde gemoedsbezwaren als die van den ondergeteekende hebben bekend gemaakt, — zoo als hij ondergeteekende trouwens gegronde redenen heeft om vast te gelooven dat zulks hare bedoeling nooit is geweest, maar dat zij, — volgens hare eigene woorden, — „integendeel den ondergeteekende zeer verpligt is, voor de zorgvuldigheid en belangeloosheid, waarmede „hij haar voor aanzienlijke kosten heeft willen bewaren," een getuigenis dat den ondergeteekende tot heelende troost en zacht streelende zelfvoldoening strekt, in het verdriet dat hij gevoelt, van zijne overtuiging niet te kunnen overeenbrengen

met, en zijn begrip niet te kunnen verheffen tot het meer rijp en zeer verlicht oordeel ten deze van het Geregtshof, hetwelk hij de eer gehad heeft bij monde van den WelEdel Gestrengen Heer President van hetzelve te mogen aanhooren.

En naar aanleiding van al het voorgaande, verklaart de ondergeteekende bij deze, met den diepsten eerbied van het Geregtshof, op den eed zijner betrekking, voor God en zijn geweten, dat hij in gemoede, naar zijne opregte innige overtuiging, en volgens den eed door hem duur bezworen, zich op dit oogenblik niet in staat gevoelt om eene wettige citatie uit te vaardigen, anders dan op de wijze en in den vorm, zoo als zulks tot en met November van het afgeloopen jaar 1855 voor dit Geregtshof onafgebroken, sedert onheugelijke tijden is gepractiseerd; dat hij ondergeteekende diensvolgens geene andere citatie kan, en (dit zij met den diepsten eerbied voor het Geregtshof gezegd,) als een noodwendig, onvermijdelijk gevolg daarvan, geene andere citatie zal uitzenden.

Paramaribo, den 18^{den} Maart 1856.

v PRAAG,
Procr.

Bijlage XIV.

MISSIVE AAN HET GEREGTSHOF TE SURINAME, dd. 25 JUNIJ 1856.

Paramaribo, den 25sten Junij 1856.

Aan het Geregtshof in de Kolonie
Suriname.

Onder geleide dezes heb ik de eer het Geregtshof aantebieden, de zak met stukken in zake van G. H. L. Bakker C^a. B. C. van den Ende qq. boedel Wed. W^m. Jackson OR. A^o. 1854 No. 78.

Het zal het Geregtshof blijken, dat het bewijs van Ths. Finlay (nu wijlen) dd. 1 Februarij 1854 groot *f* 2400 geproduceerd op Inventaris Sub L^a. C 1° niet van eenig zegel is voorzien, ofschoon ik getracht heb zulks te laten doen, waardoor het oponthoud in de inzending dezer stukken is veroorzaakt.

Bij mijn eerste aanzoek tot dat einde ter administratie van financien gedaan, werd ik met aanteekening op het stuk, dat het niet voor zegel kon geviseerd worden, — uithoofde van de toenmalige absentie van de hoofdplaats van den heer waarnemenden Administrateur van Financien, verwezen aan den heer waarnemenden Procureur-Generaal, ten einde diens autorisatie tot het visum te verkrijgen.

Op het daartoe door mij bij zijn Ed. Groot Achtbare gedaan aanzoek, werd mij te kennen gegeven, dat Zijn Ed. Groot Achtb. de zaak liefst aan den heer waarnemenden Administrateur van financien wenschte overtelaten, aangezien laatstgenoemde toen binnen weinige dagen in de hoofdplaats werd terug verwacht.

Dienovereenkomstig is door mij bij den heer waarnemenden Administrateur van financien, na diens komst in de stad, aanzoek gedaan om het bedoelde stuk voor zegel te doen viseren, doch Zijn E. Groot Achtb. gaf mij op gisteren te kennen zulks niet te kunnen laten doen, omdat Zijn Edel Groot Achtbare zich niet bevoegd achtte om te beslissen over de geldigheid of ongeldigheid der door mij aangevoerde en hierna vermelde redenen, waarom ik onder verbetering vermeende dat het voormelde stuk voor zegel zoude kunnen worden geviseerd.

Die redenen bestaan onder anderen hierin, dat het bedoelde stuk in den striktsten zin des woords, regtens niet als eene *quitantie*, immers voor als nog, kan worden beschouwd, omdat het zulks dan eerst zoude zijn, indien krachtens hetzelve de daarbij vermelde som door den debiteur *betaald*, en door den Crediteur

ontvangen ware, aangezien toch, zoolang geene *betaling* heeft plaats gevonden, geene *quittering* regtens geldig noch denkbaar is.

Maar indien dit al niet zoo ware, zoude de eenige strafschuldige ten deze zijn, nu wijlen Ths. Finlay, die het bedoelde stuk heeft beschreven of heeft doen beschrijven op ongezegeld papier, en op wien dus Art. 17 der Publicatie van 1830 GB. No. 16, van toepassing zoude zijn.

Deze toepassing is echter niet meer mogelijk, omdat genoemde Ths. Finlay overleden is, en met den dood de toepassing van elke straf, en dus ook die van de bij het aangehaalde artikel bepaalde geldboete, is komen te vervallen.

Intusschen wat van al het voorgaande ook zij, was ik als Procureur voor G. H. L. Bakker bereid, zoo als ik voor hem ten allen tijde nog bereid ben, om het onderwerpelijke stuk voor zegel te doen viseren, hetzij voor *twee gulden*, omdat het stuk, als zijnde regtens geene quitantie uit deszelfs aard geen zegel behoeft, naar aanleiding van de laatste gedeelten der eerste en tweede alinea van art. 32 der Publicatie van 1830 GB. No. 16, het zij *voor vier-en-twintig gulden* naar aanleiding van art. 28 dier Publicatie, rubriek „Quitantien," — doch zoo als ik de eer had hiervoren uiteentezetten, is hiermede door de Administratie van financien geen genoegen genomen.

Er blijft mij alzoo in het belang van den Eischer G. H. L. Bakker geen' andere weg open, dan het stuk ongezegeld te produceren, het aan het rijp en zeer verlicht oordeel van het Geregtshof overlatende, om hetzij zoodanige beslissing te geven waardoor het bezwaar van den heer waarnemenden Administrateur van financien worde opgelost, ten einde van Zijn Edel Groot Achtbare het vereischte visum voor zegel te kunnen erlangen, hetzij naar aanleiding van art. 24 der aangehaalde Publicatie van 1830 GB. No. 16, het onderwerpelijke stuk aan het Publiek Ministerie te doen toekomen, om te beslissen of ten deze al dan niet eene strafregterlijke vervolging behoort plaats te vinden, ten einde en zoodra als na dat in het een of het ander geval, het verschuldigde zegelregt zal zijn voldaan, op grond van Art. 25 der aangehaalde Publicatie het bedoelde stuk een voorwerp van overweging of beraadslaging bij dit Geregtshof te doen worden, tot al zoodanige einden als deszelfs aard en inhoud is medebrengende, — hetzij eindelijk om zoodanige andere beslissing ten deze te geven als het Geregtshof zal vermeenen te behooren, ten einde dat stuk bij de beslissing der voormelde zaak bij den Regter in aanmerking te doen komen.

v Praag, Proc^r^.

(Op het oorspronkelijke van dezen brief komt voor het navolgende, met potlood geschreven:

„Dezen brief van den heer Griffier van het Geregtshof terug ontvangen op „heden, met de bemerking: dat het Geregtshof de zak met stukken had aan„genomen, omdat hier bijzondere omstandigheden aanwezig waren, doch dat het „Geregtshof den brief niet konde aannemen.

„den 26 Junij 1856.

v P, Pr.")

Bijlage XV^a^.

AANSCHRIJVING VAN DEN GOUVERNEMENTS-SECRETARIS TE SURINAME, dd. 23 APRIL 1858.

No. 66. *Paramaribo* den 23sten April 1858.

De Heer Gouverneur heeft mij opgedragen U uit te noodigen tot de inzending,

nog heden, ter Gouvernements Secretarie, des verkiezende tegen bewijs, van de Originelen der stukken, door U, sub N° 26, 27, 28 en 29 kopijelijk overgelegd bij Uw adres van den 14ⁿ dezer maand, waarbij UE. hunne afgifte aangeboden heeft.

De Gouvernements Secretaris,
E. A. van Emden.

Aan
Den heer S. van Praag.

Bijlage XV.

BEWIJS VAN ONTVANGST VAN VIER DOCUMENTEN, AFGEGEVEN DOOR DEN GOUVERNEMENTS-SECRETARIS TE SURINAME, dd. 23 APRIL 1858.

Ontvangen van den heer Sem[l]. van Praag, ingevolge aanschrijving van heden sub No. 66, de originelen der stukken door hem sub N°ˢ 26, 27, 28 en 29 kopielijk overgelegd bij zijn adres van den 14 dezer maand, waarbij hij hunne afgifte aangeboden heeft, en zijnde:

1°. Authentieke kopij, geformeerd door den Substituut Exploicteur bij het Geregtshof N. A. van Amson en afgegeven aan F. G. Henkel nom. ux. van een request om appointement van Sequestratie, door den Exploicteur bij het Geregtshof in dato 14 Mei 1855 aan dat Hof ingediend, benevens het daarop in dato 30 Mei 1855 verleende appointement, waarbij tot Sequesters der plantage Johanna Charlotte zijn benoemd: Anthonij Wildeboer, Commissaris van de Part. West Indische Bank en Friederich Gustaaf Henkel n. ux. en welke authentieke kopij is geschreven op een zegel van vijftig centen van het jaar 1800 vijf en vijftig, sub No. 8.256, (acht duizend twee honderd zes en vijftig.)

2°. Authentieke kopij van het exploict van den voornoemden Substituut Exploicteur in dato 13[den] Junij 1855 geformeerd, afgegeven aan F. G. Henkel, waarbij tot aflegging van den eed als Sequesters der plantage Johanna Charlotte, op den volgenden dag worden opgeroepen: A. Wildeboer en F. G. Henkel voornoemd in hunne voormelde relatien, en welke authentieke kopij is geschreven op een zegel van Een Gulden van het jaar 1800 vijf en vijftig, sub No. 8.568 (acht duizend vijf honderd acht en zestig.)

3°. Het oorspronkelijke request om appointement van Sequestratie, door den Exploicteur bij het Geregtshof in dato 14 Mei 1855 aan dat Hof ingediend, benevens het daarop in dato 30 Mei 1855 verleende appointement, waarbij in eene bijvoeging ter zijde, in den negenden regel van onderen, van het appointement, op de tweede bladzijde, achter de woorden: „*West Indische bank*" is bijgesteld: in negen regels: „H. J. Blancke van Officiewege. App°. F. P. R. P. M. v G. G." — en welk oorspronkelijk request is geschreven op een zegel van een Gulden, van het jaar 1800 vijf en vijftig, sub No. 7.393, (zeven duizend drie honderd drie en negentig). En

4°. Authentieke kopij van het zoo even sub 3° vermelde oorspronkelijke request en appointement afgegeven door den Exploicteur bij het Geregtshof in dato 13 Januarij 1857, waarop de bijvoeging ter zijde van het oorspronkelijke appointement, zoo even omschreven, in den tekst voorkomt, en welke authentieke kopij is geschreven op een zegel van vijftig centen en vijf opcenten van het jaar 1800 zeven en vijftig sub No. 182 (een honderd twee en tachtig). — Zullende deze stukken later, aan den heer Sem[l]. van Praag voornoemd, op zijne aanvrage, voor zoo verre zij tot het vereischte onderzoek niet meer benoodigd zijn, worden gerestitueerd.

Paramaribo, den 23 April 1858.

De GouvernementsSecretaris,
E. A. van Emden.

Bijlage XVI.

REQUEST PER VERBUM CREDIT VEL NON, IN DATO 12 DECEMBER 1856 AAN HET GEREGTSHOF TE SURINAME INGEDIEND, BENEVENS HET DAAROP IN DATO 23 DECEMBER 1856 GEVOLGDE APPOINTEMENT.

Aan
het Geregtshof in de Kolonie Suriname.

Geeft eerbiedig te kennen: Daniel Coronel.

Dat de Suppliant als Eischer, voor dit Geregtshof procedure voert op en jegens Joseph Bueno de Mesquita, Gedaagde, welke zaak bekend is ter Ordinaire Rolle van dit Geregtshof Anno 1856, No. 27.

Dat de gedaagde in die procedure niet voor den Regter is verschenen, ten gevolge waarvan door den Suppliant tegen hem reeds het eerste en tweede defaut is geobtineerd, doch dat de Suppliant alvorens het derde defaut te impetreren het in zijn belang noodzakelijk acht, den Gedaagde en defaillant op de hierbij eerbiedig geannexeerde vraagpunten te doen hooren.

Dat immers niettegenstaande de absentie van den gedaagde, de Suppliant regtens verpligt is zijnen eisch te justificeren, en bij het gebrek van voldoend en toereikend schriftelijk bewijs om de ten deze ingestelde eisch te justificeren, den Suppliant geen ander middel overblijft, dan den gedaagde per verbum credit vel non onder eede te doen hooren.

Dat dat verhoor van den gedaagde gevoegelijkst kan plaats hebben, voor dat het derde defaut geïmpetreerd en de zaak alzoo op de rol voldongen is, en dat verhoor in allen gevalle ook in den tegenwoordigen stand van het proces mag plaats vinden, aangezien, zoo als geleerd wordt bij *Voet* ad tit. ff. de Interrog. in jure fac. No. 4: »Non interest in qua judicii parte interrogatio fiat."

Dat de ten deze gestelde vragen allezins pertinent en ter zake afdoende zijn, omdat uit de bevestigende beantwoording dier vragen, zoo als de gedaagde, overeenkomstig de waarheid, hen bevestigend zal moeten beantwoorden, noodwendig moet voortvloeijen de erkentenis van de deugdelijkheid der schuldvordering krachtens welke de Suppliant tegen den gedaagde ageert.

Redenen waarom de Suppliant zich wendt aan dit Geregtshof, eerbiedig verzoekende appointement waarbij Joseph Bueno de Mesquita worde gelast en bevolen, ten zekeren bekwamen dage te compareren voor den heer Commissaris ter Rolle, ten einde in persoon per verbum credit vel non onder eede te antwoorden op de hierbij eerbiedig geannexeerde vraagartikelen, op poene dat bij faute van dien, die vragen gehouden zullen worden affirmatief, immers ten zijnen nadeele te zijn beantwoord.

'T Welk doende, enz.

Paramaribo, (*Get.*) v Praag, *Proc.*
den 12 December 1856.

Volgt het Appoinctement,

Het Geregtshof in de Kolonie *Suriname.*

Gezien bovenstaand Rekest.

Overwegende dat bij dat rekest wordt verzocht eenen gedaagde per verbum credit vel non te hooren welken de Suppliant zelf erkent, dat niet in het geding is verschenen in hetwelk hij zou moeten worden gehoord, ten gevolge waarvan reeds twee defaulten tegen hem zijn verleend, zoodat die Gedaagde bijaldien hij in dat geding alsnog zoude willen opkomen, alvorens te kunnen worden gehoord, purge van de ergane defaulten zoude moeten verzoeken.

Overwegende dat wel is waar in elken stand van een geding kan worden

verzocht om zijne wederpartij op ter zake dienende en afdoende vraagpunten per verbum credit vel non te doen hooren, doch dat de ontvankelijkheid van zoodanig verzoek volgens het eenvoudig gezond verstand van zelve daarvan afhangt: dat er eene wederpartij staat in het proces in hetwelk men verzoekt die wederpartij te doen hooren.

Overwegende immers dat een verzoek om zijne wederpartij per verbum credit vel non te doen hooren is een rekest in Judicio, hetwelk met den staat van het proces, waarin het wordt gedaan onafscheidelijk zamenhangt en dat dierhalve bijaldien men tegen een' niet verschenen gedaagde wel defaulten kan verzoeken en de regtens aan die defaulten verknochte profijten erlangen, doch overigens geen middel kan hebben om hem te dwingen op de hoofdzaak te antwoorden, men veel minder nog van den Regter een bevel kan verzoeken, dat een niet verschenen gedaagde, die als niet in het proces staande op de hoofdzaak niet kan antwoorden, zoude moeten antwoorden op de in hetzelfde proces gestelde vraagpunten.

Overwegende daarenboven dat alvorens omtrent het ter zake dienende en afdoende der vraagpunten en omtrent de gehoudenheid der wederpartij om daarop te antwoorden door het Hof zoude kunnen worden beslist, de comparitie der wederpartij zoude moeten worden gelast, en dat het toch wel niet op zal kunnen gaan om te vorderen dat het Hof zou moeten gelasten de comparitie van eenen gedaagde in een geding, in hetwelk de Suppliant zelve erkent dat die gedaagde niet is verschenen en zonder purge van de ergane defaulten niet mag worden gehoord en in hetwelk hij zich bij verstek willende laten vonnissen door geene middelen regtens mag worden gelast of gedwongen op te komen.

Overwegende mitsdien dat het verzoek als met de gezonde rede en met alle begrippen van regtsvordering strijdig, behoort niet ontvankelijk te worden verklaard.

Verklaart den Suppliant niet ontvankelijk in zijn gedaan verzoek,

Aldus beslist bij de Heeren Mrs. F. M. C. Pels Rijcken, *President*, G. de Meinertzhagen, *Lid* en J. M. J. Eijken Sluijters, *provisioneel Lid* den 23 December 1856.

(Geteekend) F. Pels Rijcken, *President.* (Onder stond) Ter Ordonnantie van den Hove. (Geteekend) Martini van Geffen, *Griffier.*

Voor Eensluidend Afschrift
De Griffier bij voormeld Hof,
Martini van Geffen.

Bijlage XVII.

ARREST VAN DEN HOOGEN RAAD dd. 19den MAART 1859, IN ZAKE VAN WED. J. VAN PRAAG, APPELLANTE TEGEN J. PETZOLDT IN ZIJNE BEWEERDE QUALITEIT VAN GEMAGTIGDE VAN G. P. J. PETZOLDT.

(*Uit het Weekblad van het Regt van Donderdag* 9 *Junij* 1859, *No.* 2067.)

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN.

Burgerlijke Kamer.

Zitting van den 19 Mei 1859.
Voorzitter, Mr. F. de Greve.
Eisch. — Copie. — Qualiteit. — Comparuit.

Moet de eischer en opposant, die, alvorens copie te leveren van den eisch, waarvan hij gediend heeft, bewijs vordert van de qualiteit van den gedaagde

en geopposeerde, geacht worden in het geheel niet te zijn verschenen, *en alzoo tegen hem* comparuit *worden verleend?* — Neen.

Het vonnis van het Geregtshof in Suriname, waarbij de bovenstaande vraag *toestemmend* wordt beantwoord, doch dat bij het navolgend arrest van den Hoogen Raad is *vernietigd*, is te vinden, in *Weekbl.* n°. 1986.

De Hooge Raad enz.

Gehoord den adv.-gen. Gregory, namens den proc.-gen., in zijne conclusie, strekkende tot te-niet-doening van het appel en van het vonnis, waarvan is geappelleerd, met last op partijen, om ingevolge het in deze te wijzen arrest voor het Geregtshof te Suriname verder voort te procederen, met veroordeeling van den geïnt. in de kosten, ook aan de zijde van den mede-geïnt. gevallen, met uitzondering van die, waarin deze ter zake zijner niet-verschijning op de eerste dagvaarding in appel is veroordeeld;

Overwegende ten aanzien der feiten:

dat uit een ten processe overgelegd extract uit de ordinaire rol van het Geregtshof in Suriname van 10 Nov. 1856 blijkt, dat op den alstoen dienenden dag de appellante, aldaar opposante, en de eerste geïnt., aldaar geopp., bij hunne respective procureurs voor het Hof zijn verschenen, en voor de appellante is gediend van eisch, daarbij tevens vorderende visie en copij der qualiteit, welke de geopp. zich toeschreef;

dat die door dezen is geweigerd en gevorderd, dat partij dadelijk zoude overleveren copij van den eisch en conclusie op poene van comparuit;

dat van wege de appellante is gepersisteerd bij hare vordering, en is verzocht deswege in haar belang te worden gehoord;

dat voor den geopp. is gepersisteerd bij zijne weigering en verzocht comparuit, met de profijten als naar regten, en eindelijk de appellante zich heeft verzet tegen het gevraagd comparuit;

O., dat bij het vonnis, waarvan hooger beroep, het gevraagd comparuit is verleend, afgedaan de door de opposante gedane oppositie kost- en schadeloos, de geopp. geadmitteerd om met zijne begonnen executie voort te gaan, en de opposante veroordeeld in alle kosten, schaden en interessen, door hare oppositie veroorzaakt, en in alle de kosten van het geding;

O., dat de appellante in hooger beroep heeft geconcludeerd tot te-niet-doening van dit vonnis, en tot toewijzing der in eerste instantie gedane vordering en tot ontzegging van het gevraagd comparuit, de eerste geïnt. tot bevestiging van het vonnis, en de mede-geïnt. zich aan de uitspraak van den Hoogen Raad heeft gerefereerd, eisch doende van kosten ten aanzien der verliezende partij;

O., ten aanzien van het regt:

dat naar het *in casu* geldende regt comparuit kan worden gevorderd, wanneer ten dage dienende de ged. voor den regter is verschenen en de eischer niet verschijnt, en in dat geval comparuit kan worden verleend, met te-niet-doening van de aangevangene instantie, en met dat gevolg, dat die uitspraak is definitief; en dat, het comparuit regtmatig verleend zijnde, daartegen geen hooger beroep wordt toegelaten, met toepassing van den regtsregel: *contumax non appellat;*

O., dat de daarop gegronde regtsbepaling, uit hoofde van weêrspannigheid tegen de wet, voor geene uitbreiding vatbaar is, en zeker niet kan worden toegepast op de appellante, die in regten is verschenen en van eisch heeft gediend, alleen omdat door haar, alvorens te voldoen aan den eisch van den geopp., om visie en copie van den ingedienden eisch, eene incidentele vordering is gedaan, en de geopp. heeft geweigerd aan die vordering te voldoen, en die visie en copie is blijven vorderen;

O., dat welke beslissing het gevolg van die wederzijdsche beweringen regtens moest zijn, in geen geval uit dien hoofde tegen de werkelijk verschijnende en in regten optredende eischeresse comparuit kan worden verleend;

O., dat dit ten onregte bij het bestreden vonnis is geschied, en mitsdien de

vordering van de appellante tot te-niet doening van hetzelve en tot ontzegging van het gevraagd comparuit is gegrond, en had behooren te zijn toegewezen;

O. echter, dat de regter *a quo*, het comparuit verleenende, in geen onderzoek is getreden van, immers heeft onbeslist gelaten de incidentele vordering, door de appellante ter eerster instantie gedaan, en uit dien hoofde die voor als nog geen onderwerp van onderzoek in hooger beroep kan uitmaken, en ter beslissing daarvan deze zaak naar den eersten regter moet worden teruggewezen;

Doet te niet het appel en het vonnis van het Geregtshof te Suriname, den 10 Febr. 1857 tusschen partijen gewezen, en gepronuntieerd den 18 daaraanvolgende;

En, op nieuw regt doende.

Ontzegt aan den eersten geïnt. het namens hem ter rolle van genoemd Geregtshof van 10 Nov. 1856 gedaan verzoek om comparuit;

Wijst deze zaak terug naar gemeld Geregtshof, met last op partijen om voor hetzelve Hof verder voort te procederen;

Veroordeelt den eersten geïnt., in zijne beweerde qualiteit, in de kosten van eerste instnatie, en in hooger beroep bij de appellante en de mede-geïnt. gevallen, met uitzondering van die, waarin de mede-geïnt., ter zake zijner niet-verschijning op de eerste dagvaarding, in hooger beroep bij arrest van 5 Maart 1858 is veroordeeld.

(Gepleit voor de appellante Mr. A. de Pinto.)

Bijlage XVIII[a].

VERKLARING IN FEBRUARIJ 1857 DOOR ZEVEN-EN TWINTIG DER VOORNAAMSTE EN AANZIENLIJKSTE INGEZETENEN VAN SURINAME ONDER PRESENTATIE VAN EEDE GETEEKEND EN AFGEGEVEN.

De ondergeteekenden verklaren bij deze, ter liefde der waarheid, op grond hunner langdurige en veelzijdige ervaring, dat de heer Semuel van Praag, tot nu onlangs Procureur voor het Geregtshof in deze kolonie, alhier in het algemeen bekend is, en ook bij hen in het bijzonder bekend staat, als iemand van erkend zedelijk gedrag, van cordaten, vrijmoedigen en eerlijken inborst en van lofwaardigen handel en wandel, die door kunde, onvermoeide arbeidzaamheid en warme onafhankelijke behartiging van en krachtige, onbaatzuchtige belangstelling in de hem toevertrouwde belangen van anderen, zonder aanzien van stand, rang of vermogen, zich de sterke genegenheid en innige vriendschap van velen, en de ongeveinsde wel verdiende hoogachting van het algemeen heeft verworven.

Zijnde zij ondergeteekenden bereid, de gemoedelijkheid, opregtheid en welgemeendheid dezes, ten allen tijde des gerequireerd, met solemneelen eede te bevestigen.

Paramaribo, den Februarij 1857.

H. G. Roux, Administrateur van plant. en oud-lid van den Kolon. Raad van Suriname. J. Frouin, Administrateur van Plant. en oud-lid van den Kolonialen Raad van Suriname. Hugh Wright. T. J. Eijken Sluijters, Grondeigenaar en Administrateur van Plant. oud-lid van den Kolonialen Raad van Suriname. H. Rojer, Med. doct., grondeigenaar. F. L. Pichot, Administr. van Plant. oud-lid van den Kolonialen Raad. W. E. Ruhmann, Eigenaar en Administr. van plant. lid van den Kolonialen Raad van Suriname. J. B. Evertsz, Eigenaar van plant. lid van den Kol. Raad van Suriname. H. Bijlaart, Grondeigenaar en Administ. van plant. lid van den Kolonialen Raad. B. C. van den Ende, Grondeigenaar. G. J. A. Bosch Reitz, Administ. van plant. oud-lid van den Kolonialen Raad. A. Ken-

nedij, Adm. van plant., lid van den Kol. Raad. Nielson, Milit. ambtenaar en Grondbezitter. J. Ellis, Ambtenaar. H. Clemens, Hoofdvoorstander der zending der Evang. Broeder-Gemeente. Thomas Green, Koopman en Grondeigenaar. F. W. Faerber, Grondeigenaar en gewezen Landdrost van Coronie. S. B. de Mesquita, Grondeigenaar en Koopman. A. W. Oppenheimer, Grondeigenaar en Koopman. Barnet Lijon, Grondeigenaar, Adminis. van plant., oud-lid van den Kolonialen Raad, Consulair Agent van Frankrijk. Abm. W. Oppenheimer, Koopman en Grondeigenaar. M. D. Huidekoper, Koopman en Zaakgelastigde. F. W. Cragin, M. D. United States Consul. H. J. Blancke, Adm. van plant. J. J. B. de Mesquita, Eigenaar en Administ. van plant. en Koopman. S. J. van West, Koopman en Administ. van plant.

Bijlage XVIII[b].

VERKLARING IN FEBRUARIJ 1857 DOOR VIJF-EN-ZESTIG DER VOORMALIGE CLIËNTEN VAN DEN ADRESSANT AFGEGEVEN.

De ondergeteekenden, allen gewezen cliënten van den heer Semuel van Praag, vroeger Procureur voor het Geregtshof in deze kolonie, verklaren dat het hun aangenaam is bij deze te getuigen: dat zij in hunne betrekkingen en zakelijke aanrakingen met hem, hem steeds hebben leeren kennen als een man van eerlijk, loijaal en rondborstig karakter, die moeite, arbeid noch zorgen spaart om de hem opgedragen zaken van anderen als zijne eigene te behartigen; dat hij in de waarneming dier belangen zich steeds heeft onderscheiden door warmen ijver, zonder aanzien van rang, stand of fortuin, alsmede door bereidvaardig, onbaatzuchtig hulpbetoon aan minvermogenden, zoo dat hij dientengevolge dan ook de innige erkentelijkheid van de meesten, en het uitgestrekt vertrouwen en de warme belangstelling van zijne talrijke cliënten in ruime mate heeft verworven, terwijl de ondergeteekenden voor hun eigen en in het algemeen belang het opregtelijk betreuren, dat genoemde heer in de eerste helft der maand Januarij jl. zijne betrekking als Procureur bij het Geregtshof in deze kolonie heeft nedergelegd.

Paramaribo, Februarij 1857.

J. Frouin, Administ. van plant. en oud-lid van den Kol. Raad van Suriname. H. Rojer, Med. doct[r], Grondeigenaar. F. L. Pichot, Administ. van plant. en oud lid van den Kol. Raad. W. E. Ruhmann, Eigenaar en Administ. van plant. Lid van den Kol. Raad van Suriname. J. B. Evertsz, Eigenaar van plant. Lid van den Kol. Raad van Suriname. J. von Koningslow, Koopman. G. J. Lugard Jr., Koopman. Nielson, Milit. ambtenaar en Grondbezitter. J. Ellis, Ambtenaar. J. C. Hartman, Apothecar. H. Clemens, Hoofdvoorstander der zending der Evang. Broedergemeente. Thomas Green, Koopman en Grondeigenaar. F. W. Faerber, Grondeigenaar en gewezen Landdrost van Coronie. D. Benjamins, zaakgelastigde. A. Christie, Grondeigenaar en Koopman. J. H. Bernhard, Administ. van plant. Eduard Kölle, Koopman. J. M. Samson, Grondeigenaar en Koopman. S. Mendes Lijon, Koopman. J. Tijndall, Koopman en Grondeigenaar. I. Nahar Cz., Koopman. J. H. del'Castilho, Koopman. W. J. Rietstap, Koopman. G. H. L. Bakker, Koopman. G. Henkel, Grondeigenaar en oud-lid van den Kolonialen Raad. G. Oppenheimer, Grondeigenaar en Koopman. A. W. Oppenheimer, Grondeigenaar en Koopman. Barnet Lijon, Grondeigenaar, Adm. v. plant., oud-lid van den Kolonialen Raad, Consulair Agent van Frankrijk. Abm. W. Oppenheimer, Grondeigenaar en Koopman. J. C. Gomperts, Vendumeester. G. Jacobs. J. Juda. Dr. Juda. Dr. J. del Monte Lijon, Stadsvroedmeester. L. G. Malmberg, Koopman. Philip Boas,

Koopman. M. D. Huidekoper, Koopman en Zaakgelastigde. N. J. C. Baars, Administ. van plantagien. D. Baëza, Commissionair. F. W. Cragin. M. D. United States Consul. P. H. Arons. H. J. Blancke, Adm. van plant. H. van Borcharen, Bibliothecar. J. Abrahams Sr. M. H. Pos. S. J. van West, Koopman en Adminis. van plantagien. B. Weijl, Stads-heelmeester. J. J. Leijsner. A. Hewitt, Koopman. A. Mc. Donald, Eigenaar en Administ. van plant., Oud-Hoofdingeland van het District Nickerie in Suriname. Michael Chs. Lionarons, Grondeigenaar. C. S. P. Dericks, Grondeigenaar. J. Gisius, Scheepsmakelaar. D. Coronel, Apothecar. C. J. Leijsner, zaakgelastigde. J. Samuels. H. D. Wilmans. G. M. Spong, Ingenieur. F. P. Bouguenon. A. M. Coster, Grondeigenaar. Eml. S. Samson, Koopman. J. Morpurgo, Boekdrukker. A. Smith Thomson, Aannemer van metselwerken. Dd. Nassij, Koopman Jacb. d' Fonseca, Winkelier.

Bijlage XIX[a]

MISSIVE AAN DE LEDEN DER BALIE TE SURINAME, dd. 13 JANUARIJ 1857.

Aan
de WelEdel Gestrenge Heeren
H. F. Wesenhagen, *Proc.*
Mr. C. Heilbron, *Adv.*
Mr. A. W. Thurkow, *Adv.* en
N. T. A. Arlaud, *Proc.*
Postulerende voor het Geregtshof in
Suriname.

Paramaribo, den 13 Januarij 1857.

WelEdel Gestrenge Heeren,

Ik vervul bij deze de onaangename taak van U kennis te geven, dat ik als Procureur op heden heb bedankt voor de verdere waarneming der practijk voor het Geregtshof alhier.

De droevige redenen die mij tot dien stap bewogen hebben, zijn U allen te zeer bekend, dan dat ik hier zoude vertoeven om die onaangename snaar aan te roeren.

De betreurenswaardige positie tot welke de Surinaamsche balie in den laatsten tijd zoo onverdiend gebragt is, ontstaan omdat hare leden, getrouw aan hunne roeping en doordrongen van een mannelijk gevoel van eer, zich niet hebben kunnen leenen tot maatregelen met hunne gemoedelijke overtuiging als pleitbezorgers ten eenenmale in strijd, — heeft tot vele onaangenaamheden en botsingen geleid, waarvan de leden der balie vele malen de wrange vruchten hebben moeten inoogsten.

Ik vertrouw dat gij het niet als overdrijving zult beschouwen, wanneer ik zeg, dat vooral ik, menigen keer het doel geweest ben van pogingen, maatregelen en uitdrukkingen, wier aard ik hier liefst niet zal bestempelen.

De laatste aanval tegen mij gerigt, en in de afgeloopene week bekend geworden, waarin ik als Procureur onverhoord en onverdiend werd beschuldigd, of juister: veroordeeld, op eene wijze welke diep krenkend is, hebt gij allen gelezen, en uw mij eenparig gebleken gevoel van regtmatige verontwaardiging was mij een vertroostend genoegen in het leed mij aangedaan.

Ik ben dan afgetreden uit de balie, omdat ik onverdiend in mijne eer ben aangevallen, even als naauwelijks een jaar geleden de Heer Mr. B. Lijon de balie heeft verlaten, omdat hij zich in zijne eer gekrenkt gevoelde.

Deze beklagenswaardige omstandigheden stonden mij voor den geest, toen ik mijne bedanking aan het Geregtshof besloot met de woorden: „dat ik als Procureur, mijne betrekking heb nedergelegd bij eene balie, waar in den laatsten tijd, „de prijs van het dagelijksch brood, bestaat in dagelijksch verdriet en dagelijksche „vernedering en schande!"

De smartelijke waarheid dezer woorden, — het doet mij leed zulks te moeten zeggen, — hebt gij bij ervaring leeren kennen.

Ik zal dan voortaan niet meer onder U verkeeren om gezamentlijk met u de gewigtige en eervolle pligten der balie te vervullen.

Onder de aangenaamste herinneringen van mijne naauwelijks vijfjarige loopbaan in de betrekking van Procureur, zal mij steeds bijblijven, die van het vriendschappelijke verk[illegible] dat ik de eer en het genoegen heb gehad van U allen in zoo ruime mate [illegible]den, gepaard met uwe welwillende en bereidvaardige hulp en medew[illegible] mij zoo vele malen ruimschoots gebleken.

In het particulier leven terugkeerende zullen mij echter de toegenegene gevoelens niet verlaten die mij jegens U bezielen, en mij overtuigd houdende dat ook gij mij voor het vervolg uwe welwillende vriendschap niet zult onthouden, neem ik als lid der balie bij deze van U afscheid, met de hoop en den wensch: dat spoedig de verdrietige omstandigheden welke de balie nu drukken ten beste mogen veranderen, en dat even als vroeger, gij met lust, genoegen en zelfvoldoening de gewigtige roeping van uwen op zich zelf edelen stand ijverig moogt vervullen.

Wilt van mij de opregte verzekering aannemen der gevoelens van ware achting en vriendschap, waarmede ik de eer heb mij te noemen,

WelEdel Gestrenge Heeren,
Uw WelEd. Gest. Dv. Dienaar,
Seml. van Praag.

Bijlage XIX^b.

MISSIVE VAN DE LEDEN DER BALIE TE SURINAME, dd. 20 JANUARIJ 1857.

Den WelEd. Gestrengen Heere
S. van Praag.

Paramaribo, den 20 Januarij 1857.

WelEdel Gestrenge Heer!

Wij erkennen bij deze den ontvangst van Uwe geëerde dd. 13 dezer, houdende kennisgeving, dat Gij, als Procureur, hebt bedankt voor de verdere waarneming der practijk voor het Geregtshof alhier.

Naauwelijks is het een jaar geleden, sedert het gemoed van de Leden der Balie getroffen is door de aftreding van den geachten Advocaat Mr. B. Lijon, of wederom heeft de Balie het verlies van een harer leden te betreuren; maar vooral betreurt zij de reden die U beiden tot dezen stap heeft bewogen, n. l., omdat Gij beiden U bij beschikkingen van het Geregtshof beleedigd gevoeldet.

De Balie aarzelt niet te erkennen de regtmatigheid van uw besluit om haar vaarwel te zeggen; zij denkt daarbij met leedwezen aan de onaangename positie, waarin Hof en Balie sedert ongeveer twee jaren tegenover elkander staan; — terwijl zij den wensch niet kan onderdrukken, dat Gij toch nu de laatste moogt zijn, die op dusdanige wijze, eene waardige en eervolle betrekking hebt moeten nederleggen.

Neem van ons de verzekering aan, dat wij met leedwezen U ons zien ver-

laten; dat wij steeds met genoegen U in ons midden zullen herdenken, — en dat Gij nog altijd ongeveinsde achting en vriendschap zult vinden bij hen, die zich noemen,

WelEdel Gestrenge Heer,
UW EdelGestr. Dw. Dienaren,

H. F. Wesenhagen, *Proc.*
C. Heilbron, *Adv.*
A. W. Thurkow, *Adv.*
N. T. A. Arlaud, *Proc.*

ERRATA.

	bl.	4	reg.	13	staat	*medo*	moet zijn	*medio*
	"	42	"	33	"	*Exloicteur*	"	*exploicteur*
	"	57	"	36	"	*gecaveerd*	"	*gevaceerd*
	"	60	"	29	"	*afwijking*	"	*afwijkende*
	"	69	"	9	"	*opleren*	"	*opleveren*
	"	70	"	40	"	*exploiceur*	"	*exploicteur*
	"	80	"	48	"	*ik*	"	*in*
	"	144	"	30	"	*nen*	"	*nemen*
	"	132	"	49	"	18	"	13
	"	154	"	45	"	28	"	27
Bijlage	"	15	"	41	"	*Griffi*	"	*Griffie*
"	"	30	"	20	"	*exploiteur*	"	*exploicteur*

